
જાપનાર—જેહાંગીર રસ્તમજી વાચ્છગાંધી,
સાંજ વતમાન પ્રેસ, બ્રીટીશ હોટલ લેન,
અંપાલો સ્ટ્રીટ, કોટ, મુંબઈ.

મગટ કર્તા:—બેદરામ પીરજયાહ બર્યા,
વસ્ત્રામલ બીલડીંગ, બી. બ્લોક, પહિલો માળ, ગ્રાંટરોડ, મુંબઈ.
આ પુસ્તકનાં સર્વે હક, કર્તાને સ્વાધીન છે.

અર્પણ પત્રિકા. Dedication.

અત્ તોઘ અંધુલેન સચ્ચોધ્યન્તો દખ્યુનાંમ
 થોઘ દનૂમ વોલૂ મનંધુલ હયાચ્ચોન્તે
 ધ્યચ્ચોધનાધશ્ અપા થ્વહયા મજ્જા સેંગ્લહયા,
 તોઘ જ દાતા હમચ્ચેસ્તારે અચ્ચેધમ મહયા.

અર્થ:-હે, અદુરમજ્જા! જ્ઞેઓ, તારાં ફરમાનોનો અમલ કરીને, અષોઘ યાને ભલાં મનની મારફતે “દનૂમ” યાને ધર્મજ્ઞાન મુજબ (ચાલીને) ખીજાઓને ચલાવે છે તેઓ દખ્યુઓનાં સચ્ચોધ્યન્તો છે અને તેઓ ખચીતજ, અચ્ચેધમ દેવની સામે મજ્જુટ લડનારાઓ (તરીકે) મુકરર થયેલા છે).
 (યસ્ન હા, ૪૮, ફકરો ૧૨.)

“ઝરવાનહે અકરનહે” યાને અતંત કાળનાં ત્રણ સ્વરૂપો જેવાંકે ભૂત, વર્તમાન અને ભવિષ્યમાં સદા અમર, અચલ, અખંડ અને અવિનાશી રહેનારા અષો દાદાર અદુરમજ્જા, (“કુ હુમા છુદ ઓ હુમા હસ્તઓ હુમા બેદ”) તથા છ અમશાસ્પન્દો, સલીમ કાયદે આંઠ મીનો, ત્રણ દય, રવાન પર મવકકલ એકે ફરરોખ ફવરદીન તથા સત્તર થઝહોની ઘણીજ ગુહ્ય અને ખેર્નમુને તરતીખ તથા ખાહેશથી, સ્પિટ રચનાનાં ફહાની પ્રગટકરણ તથા કલ્યાણ અથે, આ જેતીના ખાવિંદ તરીકે, આ ગેતીમાં, વારંવાર ઉતારવામાં આવેલા, વધુરે વધુરાન રખઝુ અહુરાનાં અષો સ્ત્રિપત્રમાન ઝરથુસ્ત્ર (કે જેમનાં મુખારક નામની યાદને, અષો સચ્ચોધનાં વસીલાથી, આ ગેતી, ૨૪ કલાકમાં છ-વાર પેતાનાં ઉરિતાન યાને દમમાં લે છે) અને તેમનાં મહાન અને અમર્ગ જાયનશીનો એટલે (ધર્મની ગાદીનાં વારસો) અને તેઓનાં સીધા સીલસીલા-તેમજ પયવન્દથી ઉતરી આવેલા [અને અષો દાદાર અદુરમજ્જા જેના પિતા છે, સ્પેન્ત આરમખતી જેની માતા છે, ઔર, સચ્ચોધ, રસ્તુ અને

સાહેબ (પહેલા), સ્ત્રીઓપાવરેઝ કારન સાહેબ, અઓપા
 વરેઝ બોદાદાદ સાહેબ, સ્ત્રીઓપાવરેઝ સાગ્વાર
 સાહેબ, સ્ત્રીઓપાવરેઝ નૌઝર સાહેબ (બીજા), અઓપા
 વરેઝ બોદામોનાદ સાહેબ, અઓપાવરેઝ નૌઝર સાહેબ
 (ત્રીજા), અને તેઓ સાથે, કેસાસ યાને કમને અચૂક
 કાયદે, સીરો સીનગીરો તેમજ છુનન્દ રૂહાની પયવન્દ ધરાનનારા
 ચાતુ ઝમાનના, મઝદયસ્તિન-ઝરથુસ્તિ દીનના (ધરાનના દેમાવન્દ
 કુદની એક પવિત્ર પહેનુમા આસ્માની શુમારને નિર્માણ થયે
 કાયદે રનારેકશ તથા પુશીદા યાને છુપા રહેતા) આલેમ ઓ
 આમેલ ઓ કામેલ ઓ ફાઝેલ ઓ બાઝેલ, પાસ્થાન
 અને કૃપાળુ નેગેહુબાન, તથા ત્યાના આહેબદેનાનોની ઉમ્મતના
 સાલેક ઓ રેહુમર તથા હર) મગ્વોની મહેશીલના
 પેશ્વા, અને હિન્ના જરયોસ્તીઓ ઉપર અમિ શિ રાખ
 નાર, સ્ત્રીઓપાવરેઝ મઝબાનજી સાહેબ, અને તેમના સીધા
 સમાગમમા કેસાસ યાને કમને અચૂક કાયદે આવનાર, બેહેગત-
 બેહેરેહ ઉસ્તાદ સાહેબ બેહુરામશાહ નવરોઝજી ગરાં
 તરફથી હિદુગ્તાનમા અકસર કરીને સુરત તથા મુબઇ ખાતે
 બહર તેમજ ખાનગીમા ફેલાવવામા આવેલા “ઈલ્લે ફનૂમ”
 યાને મઝદયસ્તિન-ઝરથુસ્તિ દીનના સર્વોત્તમ મીનોઇ જ્ઞાનના વજુજ
 ગુપ્ત, નાદર, ગુહ્ય અને અમૂલ શિક્ષણો તમજ વિચારોથી, વધુક
 અંગે પવિત્ર થયેલાં, મારા અતિ અપરવાન યાને આત્મામાથી
 બાણોરપે બહાર પડેના, સાદા અને નમ્ર વચનોને લગતુ,
 આ નાનકડું પુસ્તક, ધણાજ માન અને ભક્તિભાવ સાથે,
 બહેરતનશીન રસ્તમ અરુપનદયાર ધરાનીની
 અપો યાદને, તેમના ધણીઆણી, બાધ તેહમીનાની
 ખાહેરથી આપણુ કરવામા આવ્યુ છે
 જન્મ તા ૨૧ મી માર્ચ ૧૮૮૪
 મરણ રોજ ૨૧, મો માહ ૩ બ્લે કદીમી, ૫ ઝ સને ૧૩૦૧
 અને અંગ્રેજી તા ૫-૧૧-૩૧ ઉમર વરસ ૪૮

મરહુમ ફરુક અરુપનદીયાર દરાની.

જન્મ તા. ૨૧ મી માર્ચ ૧૮૮૪. મરણ તા. ૫ મી નવેમ્બર ૧૯૩૧.

મરણ રોજ ૨૬ મે, માહ ડબ્લે કદીમી, ય. ૦ ૪૦ સને ૧૩૦૧.

મરણ વખતે ઉંમર વરસ ૪૮.

હાલની પારસી કોમ.

Foreword.

પ્રારંભ.

કર્તાત્વં જીવનકાર્યં.

મીં બેદરરામ પીરોઝશાહ ભરૂચા છેલ્લાં કેટલાંક વર્ષો થયાં ફાર્સી ભાષા શિખવવાના વર્ગો ચલાવે છે. તેમના એક વર્ગ મુક્ત શિક્ષણ આપે છે, અને તેના નિભાવ લલા સર હોર્મસજ એડનવાલા પોતાની ગીરજાથી કરે છે. એ ઉપરાંત “ઇલ્મ-દ્દુમ” નામનું જે શિક્ષણ છેલ્લા જમાનામાં આપણા લોકોમાંના કેટલાકોએ ગૃહણ કર્યું છે, તેની રૂએ, બને તેટલા જરૂરોની ધર્મજ્ઞાનનો પ્રચાર કરવામાં પણ મીં ભરૂચા યત્ન કરી રહ્યા છે.

આ પુસ્તકની તેમ.

પારસી કોમ જે પડતીની હાલતમાં હાલ આવી પડી છે, તે પડતીનાં કારણો અને તેના ઇલાજો શોધવાનો યત્ન પણ મીં ભરૂચા કરી રહ્યા છે. એમનું માનવું એવું છે કે, પારસી કોમ, ધર્મની ક્રિયાઓ, સંસારી રિવાજો અને આગળો સ્વઅંકુશ હાલમાં ખાંધ ખેડી છે, તેને લીધે તેની પડતી આવી છે; અને તેથી તેમના ઇલાજો સૂચવવું આ પુસ્તક, મીં ભરૂચાએ પ્રગટ કર્યું છે.

હિંદીશોનાં આગમન પછીની પારસીઓની સ્થિતિ.

મીં ભરૂચાનાં પુસ્તકનું તોલ કરીએ તે આગમન, આપણા કોષ્ટક લેખકો વીચેરમાં ચાલતો, એક ભૂલભર્યો ખ્યાલ દૂર કરવાની જરૂર છે. કેટલાક પારસી ભાષાઓ એવું માનતા દીસે છે કે, હિંદીશોના હિંદમાં આવ્યા પછી પારસી કોમમાં ખીગાડો દાખલ થયો છે, જ્યારે તે આગમન યાને આગલા દેશી રાજ્ય અમલ વખતે પારસીઓ તંદરોસ્ત, સદગુણી, આખાદ અને મુખી હતા. જે એ ખીના ઉપર ધીરજથી દર્શાવત કરીશું તો જણાશે કે, એવા વિચારો ખલુ ઇન્સાફી કહી શકાય એવા નથી. અલખત આપણામાંથી આંધળું ધર્મચક્રીન દૂર થયું છે, ખાસ કરી એકતત્વ અને ગામ-

ડેનું સુખી અને તંદુરસ્ત જીવન આપણે મોટે ભાગે ખોઈ બેઠા છીએ. આગળા હેવાની અને હવસી જમાનાના જુલમથી બચાવવા આપણે વહાલાં માનુ મંડળને, આપણે, કુદરતની ખુશી હવા રોશનીનાં જીવનથી બાકાત રાખી ઘર અને સંસારનાં કામમાજ ગોંધી રાખ્યાં હતાં, તે દિવાળ હવે આપણે છોડી દીધા છે. વળી આપણી કોમ અને આપણી સ્ત્રીનતિમાં કેળવણીનો પ્રચાર થવા માથે અંગત છૂટાપણાના વાજખી યા જેરવાજખી વિચારો આપણામાં દાખલ થયા છે.

બ્રિટીશ આગમન આગમનનાં હિંદુસ્થાનમાં ગુમ થયેલી ભારે પારસી વસ્તી.

આ સર્વે મોટે, કોને દાષ દેવો અને કોને નહિ તે બીનક સમજવા મોટે, આપણે શાંતિથી દર્શાવત કરવો જોઈએ. આપણે, સાસાની રાજ્યની પડતી પછી હિંદુસ્તાનમાં આવ્યા તે અગાઉ હિંદુસ્તાનના બહોળા પ્રદેશમાં હુખામની, અપકાની અને સાસાની રાજ્યઅમલ ફેલાયેલા હતા. એટલે એ વખતોમાં લસ્કરમાં, રાજ્યકારિબારમાં, અને વેપાર ઉદ્યોગ વીજેરમાં મોટી સંખ્યાના પારસીઓ હિંદમાં રાકાયલા અને આવી વસેલા હોવા જોઈએ. સાસાની જમાનાના નાશ પછી અત્રે નવા આવેલા પારસીઓ આગમન, હિંદમાં સારી પારસી વસ્તી હોવી જોઈએ; અને એ પાછળા પારસીઓ આવી વસ્યા પછી હિંદમાંની પારસી વસ્તીએ પંદર પચ્ચીસ હજારનીથી ગણુયે તો પણ તે, એ સંખ્યાની ફક્ત ઘણી ટુંક ગણુત્રીઓ લઈએ તોજ હોઈ શકે. એટલું જનાં એ વખતની એ સંખ્યા, એવી ટુંક ગણુત્રીએ ગણેલી સંખ્યાના છેક દરમ્યા ભાગ જોઈવી, માને ફક્ત એ હજાર પારસીઓનીજ ગણુએ અને તેમની તે વખત પછીની વસ્તીની વધ છેલ્લી વસ્તીની ગણુત્રી મુજબનીજ માને દર દાઉકે ફક્ત સાત ટકાનીજ ગણુએ તો પણ, હાલમાં પારસી વસ્તી આજમાં આછી ૮૦,૦૦,૦૦૦ માણસોની હોવી જોઈએ. એટલે, બ્રિટીશોનાં આગમન આગમન હિંદમાં, આજમાં આજ ૭૯,૦૦,૦૦૦ જેટલી ભયંકર સંખ્યાના પારસીઓનો કોઈ રીતે નાશ થયો હતા. ખરી રીતે તો પારસીઓની અસલ વસ્તી અને તે પછીની તેમની વધ એથી અતિ વધુ હોવી જોઈએ; કેમકે, તે વખતે દરેક જીવાન પારસી પરણુતો હતો અને કુદરતી રીતે વસ્તીવાડી સાથે કમો ખાસ અંકુશ હતો નહિ, અને એથી ખરી રીતે તો, એ નાશ એથીથી વધુ ભયંકર હોવો જોઈએ.

આગલાં હિંદુસ્થાનની ભયંકર સ્થિતિ.

અલખત એવીજ રીતનો વધતો ઝાઝો કમઝધાણુ ખીજી કોમોનો પણ થયો હતોજ, એટલે બ્રિટીશોનાં આગમન અગાઉ, હિંદુસ્થાન ઘણું સુખી હતું એમ કહેવું બહુ વાસ્તવિક નથી. બ્રિટીશોનાં હિંદમાં સ્થાપન થયલાં રાજ્ય આગમનના બનીએર અને કાઉસ અદ્દશાદ જેવા લેખકોએ, તેમજ મી. ડી. આર. બનાજીએ હાલમાં પ્રગટ કરેલાં હિંદ મધિની ગુલામોની અવસ્થા સંબંધીનાં પુસ્તકમાં જણાવેલી ભયંકર વિગતો, હગી, સતિ અને બાળ હત્યા જેવા અત્યાચારો વીગેરેમા મહા-યત્નું હિંદુસ્થાન, તે સુખી અવસ્થાવાળું કેમજ કહેવાય ?

બ્રિટીશ રાજ્યધી હિંદને પ્રાપ્ત થયેલા આશિષો.

ખચીતજ એક દેશ ઉપર કોઇ પરદેશી પ્રભુ, રાજ્ય કરે એ ઇચ્છવાળોજ સંજોગ તો નજ ગણાય. પણ ફક્ત એટલા માટેજ બ્રિટીશ રાજ્યધી હિંદને પ્રાપ્ત થયેલા આશિષો વીસરી જવા જોઇતા નથી.

આપણામાં જાયજ રહેલો ખોટો કેળવણી ક્રમ.

મીં ભર્યાએ પોતાનાં પુસ્તકના મુખ્ય વિષયને, ખાર વિભાગોમાં વહેચી નાખ્યો છે. પહેલામા પારસીઓમાંથી સાદી, ખડતળ અને મહેનતુ જીંદગી ગાળવાનું મોટે ભાગે બંધ થયું છે તે માટે એઓ વાજખી વિવેચન કરે છે, અને એવા કેળવણી-ક્રમની, એઓ ભલામણ કરે છે કે જેની આખેરીએ, દરેક જવાન હિંદી, જીંદગી જોગવવાનાં સાધનો ધરાવતો પોતાને જોય અને હાલની માફક ગુજરાનનાં સાધન માટે વળખાં મારતો તે, ન રહે.

ખાનુઓના પોષાકમાં મર્યાદાપણાંની જરૂર.

ખીજા વિષયમાં, પારસી ખાનુઓનો એક વર્ગ મહલાજ વગરનો પોષાક પહેરે છે, તે સામે મીં ભર્યા પોતાનો વાજખી ખોફ સખ્ત રીતે દર્શાવે છે, અને તેના ટેકામાં, ઇલ્મે-ક્ત્રમના અમુક સિદ્ધાંતો એઓ સામે ધરે છે, કે જે સિદ્ધાંતનું સત્ય, નખળાં મનનાં અને અપોષ વિરૂદ્ધનાં ઇન્સાનોને ખચીતજ લાગુ પડે છે. હરકોઇ ખૂરા આદમીના હસ્ત સ્પર્શથી કે ખૂરાં નેણથી હરેક અષો આત્મા આપ જોજજ દૂર રહે છે, અને તે સિદ્ધાંત પળાવવા ખાનુઓ ઉપર સખ્ત અંકુશ સખવાની જે ભલામણ કરવામાં આવે તો, પારસી કોમ દુખ્ખજ પાખીઓથીજ ભરેલી

દરે. એથી ઉદ્ધુ' અમારું' તો સત્ય માનવું છે કે, પાગ્ગી કોમ સામાન્ય રીતે અપોધમાં ધણી પ્રખળ છે, અને બીજી ધણીએક કોમોથી પુષ્કળ ચઢીઆતી છે, એકે અલખત નીતિબ્રષ્ટ પોષાકો, જે પણ બાનુઓ સજતાં હોય તો, તેઓ પોતાની ભૂય વેશાંજ મમજતાં થશે એમાં કશો સંદેહ નથી.

માસિક માદગીમાં રાખવી જોઈતી સંભાળ.

એજ વિષયમાં તેમજ પાછળ પણ માસિક માદગીની સ્થિતિમાં જે રીતે સ્ત્રીજાતિએ રહેવાનું છે તેમાં ચૂક કરવામાં આવે છે તે ખીના ઉપર મી. ભરૂચા કોમનું ખાસ ધ્યાન ખેંચવાની તક લેએ. અલખત એ સંબંધી આગળું અતેરું કોમમાં પાછું દાખલ કરવાની તો હવે કોઇ આશા રાખશેજ નહિ, પણ એ સ્થિતિમાં સ્ત્રીજાતિએ પોતાની તખી-એત વાસ્તવિક રીતે સંભાળવાની છે, તેટલા માટે સંસાર વહેવારથી અને સામાન્ય રીતે હોકામાં બેળાવાથી દૂર રહેવું ઘટે છે, અને વાસ્તવિક પવિત્રતાના નિયમો સાચવવાના છે, તે મુજબ વર્તવામાં આવે એ અલખત ઇચ્છવાનું છે.

અષો ધર્મ અને રૂડા રિવાજોનાં પાળનની જરૂર.

ત્રીજા વિષયમાં આપણી કોમમાં ધર્મજ્ઞાનની વધતી જતી કોતાહી અને તેનાં પાળનમાં વપરાતી બેપરવાઇ વિષે મી. ભરૂચા વિવેચન કરે છે તેમાં પણ ધણીએક સત્ય સમાયતું છે. પોતાના અષો ધર્મ અને રૂડા વાસ્તવિક રિવાજોનાં પાળન વગર કોઇ પણ કોમનું કોમીપણું સચવાઇ શકતું નથી, અને આપણાથી કશુંલ કર્યા વગર રહેવાતું નથી કે, કોમના એક મોટા ભાગનાં ખચ્ચાઓ વાજખી ધાર્મિક કેળવણી કે ધટીત રિવાજોનાં પાળન વગર ઉધરે છે તે ખચ્ચીતજ ઇચ્છવાનું નથી, બચકે ધણીએક દાખલાઓમાં એ સ્થિતિ અરૂસાસકારક હોય છે.

તમામ સ્ત્રીજાતિ માટે ઘરઁઘોગની અવશ્ય જરૂર.

આપણી કોમની પહેલાંની સ્ત્રીઓ ઘરના ઉદ્યમમાં મચેલી રહેતી અને પોતાની મહેનતુ જ દગીથી તંદરોસ્ત અને જોરમંદ રહેતી, પોતાનાં ઘરો સ્વચ્છ અને વ્યવસ્થાભર્યા રાખી શકતી અને ઘરના ખરચોમાં હાથ ચાવતું લખલૂટપણું દૂર રાખી શકતી હતી. આજે તો આપણા ગરીબ ધરોખી પરકોમના મોકલેને હાથ જમ પડ્યાં છે જે અતેરાથી કોમે જલદીજ ખાઝ આવવું જોઈએ છે.

સ્વચ્છ અને મધ્યમવાદ ધરાવતા જરથોસ્તી ધરે.

એક જમાના આગમ્ય, પારસી ધરે બામદાદથી સાક્ષુક થતાં, ત્યાં ચોક ચાંદન થતાં, અને પવિત્ર ધૂપદાનથી સુગંધી બનતાં, તેમજ પવિત્ર ભણતરના નાદોથી અથો વાતાવરણમાં વીટળાતાં, અને એ સર્વેમાં ઝલેલભર્યા, રોશન પવિત્ર આતશને અગત્યનું સ્થાન મળતું. રોશન આતશની આપણાં ધરોમાની હાજરીથી આપણાં ધરોની હવા સ્વચ્છ અને અથો છવનભરી, અને માણસોની મનોવૃત્તિ પ્રકાશિત થતી હતી. ધરનાં બાનુઓ સહવાર સાંજ આતશ રોશન કરી તેના ઉપર સુખડ અને સુગંધીની ધૂપ કરે તો આપણાં ધરોમાંથી દુઃખ દરદો અને ભૂક્ષ-ભરી મનોવૃત્તિ દૂર થાય. સુખડ અને લોખાનની ધૂપથી ફક્ત હવાજ સ્વચ્છ થતી નથી પણ તે, માણસોના દમમાં જવાથી તેનાં શરીરના તમામ રૂધીર પ્રવાહમાં તે, ફરી વળે છે અને તેમાં આમેઝ થયેલાં હર-કોઈ વીખને હેરતભરી રીતે તે દૂર કરી નાખે છે. ચોકચાંદન, ધૂપદાન, અને ધરનાં પવિત્ર ભણતર વગરનું કોઈપણ ઘર, જરથોસ્તી કહેવાય નહિ એ દેખાઈતું જ છે.

બન્ને જાતિઓએ એકબીજામાં ઘટીત રીતે ભેળાવાની જરૂર.

કેળવણીના સંબંધમાં કોમની બન્ને જાતિઓ એકબીજામાં છૂટથી ભેળાય તે સાથે કેટલાકો હમણા વિરોધ કરે છે. અલબત્ત જે કોમના મરદોમાં સ્ત્રીજાતિ માટે હવકા વિચારો પ્રચરેલા છે તેમનાથી, આપણી બાનુઓને દૂર રાખવી એ તો ઝેરી જનવરોથી નિર્દોષ ત્રાણીઓને દૂર રાખવા જેવું જ મોતેખર છે, અને તેથી આપણી કોમની કોઈક જવાન બાનુઓમાં એવા પરકોમી જવાનોમાં ભેળાવાની ઘેલછા જણાય છે, તે દાખી દેવાની જરૂર છે. પણ ખુદ આપણી કોમમાં તો બન્ને જાતિઓ એકબીજાના ઘટીત સમાગમમાં અદબ અને મહલાએ જળવીને જેટલી વધુ ઉતરશે તેટલી તેની નીતિ રીતિ સુધરશે, તેમજ કુવારાપણાનો દુરુષ્ણ તેથી વહેલો દૂર થશે. જો, કોઈ પણ કોમે ધરાનીપણું ધણું એક સ્વચ્છ હાલતમાં સાચવી રાખ્યું હોય તો તે, દુર્દોષની શૂરી પ્રજા છે. તેઓમાં બન્ને જાતિઓ એકબીજા સાથે કથાએ અંકુશ વગર ભેળાય છે, તે જનાં, નીતિના જે ઉચ્ચ નિયમો તે કોમમાં સચવાયલા છે તેવા, બીજા કોઈકજ કોમમાં મચવાયલા હશે. અથો તો એવું સત્ય માન્યે છીએ કે કોમનો એક નાનો ભાગ કેટલીક બદીઓમાં ફસેલો હોવા છતાં, સામાન્ય

રીતે તો આપણી કોમ નીતિરીતિમાં કાંઈ બહુ ગબડી પડી નથી. એ સમજવા માટે છેલ્લા આગળા જમાનામાં ખાસ કરી નીચલા વર્ગનાં પારખીઓની નીતિરીતિ કેવી હતી તે વિષેનો તા. ૧ લી મે ૧૮૫૮ નાં જાહેરમાં આવેલો એક લેખ હરકોષ્ટએ વાંચવો ઘટે છે. અલબત્ત એ બીના વાચીને બેપરવા રહેવાની શૂચના આપણે કરતા નથી; બલકે આપણી નીતિરીતિમાં, જે કાંઈ ખામીઓ રહેતી હોય તે, દૂર કરવાનો ચાલુ ચલ્લ તો કોમે કર્યાજ કરવો જોઈએ. કોમની જે કિમતી મીરામ, હાથમાં, બાળપણમાં છે તે વર્ગ ધણોજ ચંચળ અને ખોતાની ભવિષ્યની મોટાઇનાં ધણાએક ચિન્હોથી ભરેલો છે, અને તેને સારાં વાતાવરણમાં ઉધારવાની આપણી ખાસ દરજ છે.

પશ્ચિમની કેળવણી.

પશ્ચિમની કેળવણીને કેટલાકો દોષિત ગણે છે. ખરી રીતે તો એજ કેળવણીની મદદથી પશ્ચિમની પ્રજાઓ દુન્યવી આબાદીમાં તેમજ માનસિક વિકાસમાં આગળ વધી છે. ખીલું, પશ્ચિમની કેળવણીની કેટલીક ખામીઓ બાદ કરતાં, તેમાં, ઉંચા માયન્ડ અને દુન્નર ઉદ્યોગને, ખેતીવાડીને તથા જાતમહેનતને જે ઉંચ્ય ધ્યાન મળેલું છે તે ઉમદા ચીજો આપણે ગૃહણ કરવાનો ઝાઝો ચલ્લ કર્યો નથી, અને પશ્ચિમની કેળવણીની કેટલીક ખુમીઓ મદલ કરવાને બદલે આપણે મોટે ભાગે તેની ખામીઓ યાને નબળી બાજુ મદલ કરી છે અને તેમ કીધા પછી, જો આપણે, પશ્ચિમની કેળવણીને દોષ દઈએ, તો તે વાજબી નજ કહી શકાય. અલબત્ત ત્યાંની પદ્ધતિને, આપણી જરૂરોને, બધેજેતની બનાવવાનો ચલ્લ પશુ આપણે એ સાથેજ કરવો ઘટે છે, અને ત્યાં કોઈ દુરુલો કે સ્મૃતીગ અને ડેન્મીગ લીગેરે જેવા આપણને ખીનઅનુકુળ રિવાજો ચાલુ હોય, તેની નકલ કરવાથી પણ આપણે જરૂરજ દૂર રહેવું જોઈએ.

કુવારાપણનાં શાષો.

કુવારાપણ, એ અગ્રે દાદારે સર્જેલાં જીવનની વિરૂધ્ધ જીવન છે, અને હરકોષ્ટ જવાન પચ્ચીસ વર્ષની વયે પહોંચનાં અને હરકોષ્ટ કુમારીકા વીમ વર્ષની વયે પહોંચનાં લગના પવેત ગાંડથી ન જોડાય તો, તે, કુદરતના એ અગ્રે નિયમની વિરૂધ્ધ જીવન ગણે છે એમ સમજવું જોઈએ પણ, કુવારાપણનું મુખ્ય કારણ, જીવનનાં સાધનોની મુરકોવીમાં સમાવયું નથી; કેમકે, એક છત્રી, ઉધોગી અને મંત્રિ ધણીમાણીના

ધણીનું જીવન, એક કુંવારા કરતાં કાંઈ ઘણું વધુ ખર્ચાળું હોતું નથી, પણ તે કારણ, પરણેલી જાંદગી દુઃખી નીવડવાના જે ખીજા સંજોગો હાથમાં વધેલા છે તેને આભારી છે.

દુઃખી જોડાણોનાં કારણો.

એ દુઃખી સંજોગોનાં મુખ્ય કારણો એ હોય છે: એક તો પરણતાં જોડાં, એકબીજાના સ્વભાવનો ખરાબર અનુભવ નેજાના વગર પરણી બેસે છે તે છે, અને બીજું કારણ, આપણી છોકરીઓમાં જાત-ઉધ્ધમ, કરકસર અને મંતોપની કોતાહી હોવાથી પેદા થાય છે. પહેલાંનો ઇલાજ આપણા છોકરાઓ અને છોકરીઓને, વડીલોની નજર સામે અસપરસમાં બચપણથીજ બેળાવાની વાજખી તકો આપવાથી અને પરણવાની વય સુધી તેમજ ત્યાર પછી પણ તે ચાલુ રાખવાથી થઈ શકે; અને બીજાં કારણોનો ઇલાજ વાસ્તવિક કેળવણીથી થઈ શકે.

વાજખી મોજશોખની જરૂરીયાત.

વાજખી મોજશોખો વગર ઇ-સાનજાતને ચાલી શકતું નથી, પણ તેમાં કોઈ પણ જાતનું અતેડ ચાલવા દેવું જોઈતું નથી. અર્થે દાદરે સર્જેલાં સુંદર અને વૈભવવાલાં જગતનો મર્વ નર નારીઓએ વાજખી રીતે ભોગવટો કરવાનો છે. પણ તેનો કોઈપણ દૂરઉપયોગ કરવો ઘટતો નથી, કે તેમાં કાંઈએ અતેડ થવા દેવું જોઈતું નથી, એટલું સમજીને પ્રગળનો તેમનો ભોગવટો કરે તો બમ.

પારસી સખાવતોનો થનો દૂરઉપયોગ.

આપણી સખાવતોના થતા દૂરઉપયોગ વિષે મીં ભરૂચા જે ધ્યાન બેસે છે તે વાસ્તવિક છે. આજ સુધી જે પારસી સખાવતો થતી રહી છે તે મોટે ભાગે બીજા આપવાના નિયમે રચાયેલી છે અને તેજ નિયમે તેમનો ઉપયોગ થતો રહ્યો છે: એથી આપણા ખીલવવાની પ્રેરણા કોમ-માંથી રોજ ઓછી થતી જાય છે અને પર આધારની ઓશીયાળી જાંદગી ગાળવા ઘણાંએક લલચાય છે એનો ઇલાજ હાલ થતી સખાવતમાં બહોળો સુધારો કરવાથી થઈ શકશે. અલબત્ત હાજતમંદોની હાજત તુર્ત વેળા દૂર કરવી એ વાજખી છે પણ, તેમને ચાલુ હાજતમંદજ રાખવા અને તેમને સ્વ-આધારી બનાવવાના કાંઈખી ઇલાજો થોજવા કે લેવા નહિ એ, પારસી જેવી કોમ માટે હિનપસ્તીભર્યું જ કહેવાય.

આ પુસ્તક વિષે થોડાક શબ્દો.

મીં બેહરામ પીરોઝશાહ ભરૂચાને થોડાજ વખતથી હું ઓળખતાં થયો છું. એવણુની કેટલીક હકીકત જાણતાં મને સંતોષ થયો છે. મીં ભરૂચા ધણાંજ સાદા, નમન્ટાઈવાળા અને પાકટ ધર્મઅભ્યાસી છે. અવસ્તા, પહેલ્વી, ફારસી, સંસ્કૃત વિગેરે ભાષાઓનો સારો અભ્યાસ તેઓએ કરેલો છે, અને ચોતે ધણું માફું જીવન ગુજારે છે. મીં ભરૂચાએ આ પુસ્તક ચોતાની કોમ તરફની ફરજ અદા કરવાના ખાસ ઉત્તુથી બહાર પાડ્યું છે, અને પારસી કોમમાં જે બનાવો બની રહ્યા છે, જે દરિદ્રતા આવી ઉભી છે, જે ગંભીર સ્થિતિ ઉભી થઈ છે, તેમાંથી કોમને કેવી રીતે ચોતાનો અસલ ધાર્મિક માર્ગ શોધવો, તે માર્ગે કેમ આગળ વધવું, અને કોમને ઉન્નતિના શિખરે કેમ ચઢાવવી તેનો ખ્યાલ આપનારા વિચારો આ પુસ્તક મારફતે જાહેર કરી પારસી કોમને સમાર્ગે દોરવવાની કોશિષ કરી છે. તે ખરેજ વખાણુનેપાત્ર છે.

આપણી પારસી કોમ, કેટલીક જરસમજીતીઓને વશ થઈ કેટલેક દરજ્જે ખોટા રસ્તે ઉતરી જઈ, ધર્મને, કોમને, નીતિને અને આર્થિક હાલતને કેમ અને કેવી રીતે નુકસાન કરે છે, તેનો જે ઉપયોગી ચિંતા આ નાના પુસ્તકમાં આપવામાં આવ્યો છે, તે દરેક જરથોસ્તીએ વાચવા યોગ્ય છે. કોમને રાસ્ત રાહે દોરવવાની નેમથી લખાયેલાં આવાં ઉપયોગી પુસ્તકોનો કોમમાં ફેલાવો કરી તે મારફતે, આપણી ઉધરતી આલાદમાં પેવશ થયેલા જડવાદી વિચારો કેવા નાશકારક છે, જરથોસ્તી કોમ અને જરથોસ્તી ધર્મ કેવો ધુલંદ અને ઉંચ દરજ્જે ધરાવે છે, તેનાં ઉમદા ફરમાનોને માન આપવાથી કેવા ઉત્તમ ફાયદાઓ થાય છે, તેનો પુરતો ખ્યાલ ઉધરતી આલાદને આપવામાં આવે અને તેઓના મગજ ઉપર મજબુત છાપ પાડવામાં આવે તો, હાલની બદળખતી અને દરિદ્રતા થોડાજ સમયમાં નાશ પામી, તેની જગ્યાએ અસલી ધર્મ, નીતિ, રીતિ, જાહોજલાલી, સુખ, સંપ વિગેરે પાછાં આવી ઉભાં રહે, અને પારસી કોમ જેમ આગળ દરેક કોમોની હરોલમાં રહી ધુલંદ દરજ્જે ભોગવતી હતી તેમ થોડાજ વખતમાં પાછી ભોગવવાને લાગ્યશાળી થાય, એમાં કશો સંદેહ નથી.

મીં ભર્યાએ, આ પુસ્તકનું નામ “હાલની પારસી કોમ, તેની પડતીના મૂળ કારણો અને તેની ખરી બેહતરી કેમ થાય?” એમ આપ્યું છે. શરૂઆતમાં ત્રણ કાવ્યો તેની સમજ સાથે આપ્યાં છે. ત્યાંપાત્ર “હાલની પારસી કોમ અને તેમાં દાખલ થયેલા કેટલાક નાશકારક સમસ્યાઓ” એ બાબદ ઉપર જુદાજુદા ૧૨ વિભાગોમાં બહુ લંબાણથી પણ તમામ સંગીન દલીલોથી ભરપૂર અને ખાસ અભ્યાસ કરવા લાયક વિદ્વાનશ્રેણી લખાણ કર્યું છે. ઉપરે એક ફારસી મોનાબત અને થોડીક કદીમ ધરાની નસીહતોનો સમાવેશ કર્યો છે.

કર્તા કહે છે કે, પારસી કોમની હાલની પડતીનું પહેલું કારણ “પારસી કોમમાંથી નાબુદ થયેલી સાદી જીંદગી માટેનો ખ્યાલ અને ખડતળ તથા મહેનતુ જીંદગી ગુજારવા તરફનો અણગમો છે.” આ બાબદમાં કર્તાએ જે વિતાર આપ્યો છે તે, તદન દરરત અને મનન કરવા જોગ છે. આગળ જમાનાના પારસીઓ બહુ ખડતળ મહેનતુ અને ઉધ્યોગી જીંદગી ગુજારતા હતા, પોતાનાં વેપાર ધંધામાં કે હુન્ન ઉધ્યોગમાં પોતાની જાત મહેનતથી ખંતીલી રીતે કામ કરતા હતા. તેઓ કાંઈ પણ કામ કરતાં શરમાતા ન હતા. પરિણામે તેઓ પોતાનાં દરેક કાર્યોમાં સફળતા મેળવતા હતા અને સાદું પણ સુખવાસી જીવન ગુજારી શકતા હતા. આજે તે ખડતળપણ, તે ઉમંગ અને ઉત્સાહ નાશ પામ્યા છે, અને તેની જગાએ સાદી, સહેલી નોકરીનો મોહ વધ્યો છે. આપણા જુવાન વર્ગને, કર્તાએ જે ફરી શિખ આપી છે, તે ખ્યાન પુગાડવાજોગ છે.

“ખર્ચાળુ અને બેમલાહજબીયાં પોષાકોનો અવિચારી પહેરવેશ” એ બીજું કારણ છે. આ બાબદ કર્તાએ ઘણીજ અપેક્ષા રીતે સમજવવાની દોષેષ કીધી છે. આજનાં આપણા જરથોસ્ત્રી-લાઇઓ અને બહેનોની રહેણીકરણી, પોશાક વિગેરે ઘણાંજ ખર્ચાંસુ ધણ પડ્યાં છે, એમાં જરા પણ સંદેહ નથી. પશ્ચિમ તરફનાં સુધારાએ આપણી કોમમાં કેટલીક નુકસાનકારક રસમો દાખલ કરીધી છે, તે માહેલી એક પોશાકની બાબદ છે. આજનાં મઠે અને બાલુઓએ આપણાં બાપદાદાના સાદા, સસ્તા અને સ્વ-માની પોશાકને રૂખસત આપી છે, અને તેની જગાએ અતિ ખર્ચાળુ, પશ્ચિમની ફેશનની નકલ કરનારા અને ઘણીક વેળા બેમલાહજબીયાં પોશાકો દાખલ થયા છે. ફેશનની ફીશી-

કર્તાએ ઘણીક શાહાદતો સાથે વર્ણન કર્યું છે, તે વાંચવાભોગ છે. ખામ કરીને આપણાં બાનુઓ માટે આ ભાગ ખાસ, મનન કરવાભોગ છે. આપણો જરથોસ્તી ધર્મ સ્વચ્છતા અને પવિત્રાઈનાં કુદરતી કાનુનો ઉપર રચાયેલો છે. તેના દરેકે દરેક ફરમાનો પાછળ ગુપ્ત અને અસર-કારક ભેદો સમાયેલા છે. તે ભેદોનાં બિતરમાં ઉતરી તપાસ કરતાં તેમાંથી માણસખત માટે ફાયદાકારક તત્વોજ સમાયેલાં મળી આવે છે. પારસી બાનુઓ, માસિક માંદગી પ્રસંગે ધરમાં અલાહેદાં રહેવાનાં કાયદાઓ પાળતાં આવ્યાં છે, તે કાંઈ માત્ર રિવાજ નથી, પણ સર્વથી શ્રેષ્ઠ ધાર્મિક ફરમાન છે. આ બાબે વંદીદાદની ૧૬ મી પરગરદમાં દાખલા દલીલો સાથે ખામ ફરમાનો લખાયેલાં છે. વળી હિંદુસ્તાનમાં આવ્યા પછી જાદીરાણા સનમુખ ગવાયલા પેલા યાદગાર સોળ સંસ્કૃત શ્લોકો માહેલા નવમાં શ્લોકમાં આ બાબેનો ખાસ ઇશારો માલુમ પડે છે. ત્યાં કહે છે કે “યેથામેવાંગના યા ઋતુસમયક્રિનાઃ મતે રાત્રોભવેયુઃ” યાને જોયો પવિત્ર હૃદયના છે અને જેમની મ્ત્રીઓ, માસિક માંદગીમાંથી સાતમી રાતે પવિત્ર થાય છે.” આ પ્રમણેના ફરમાનોને માન આપી આપણાં અષો ન્યાગાનો એ પ્રસંગે, ધરનાં તમામ વહેવારથી એવાહેદા રહેવાનાં અને પવિત્ર ક્રિયાઓ વિગેરે ઉપર નજર વટીકે નહિ પાડવાનાં કાયદાઓનું, ચૂસ્તપણે પાળણ કરતા હતા, અને આજે પણ ઉદવાડા, નવસારી, સુરત, વિગેરે ઠેકાણેનાં ધર્મચૂસ્ત જરથોસ્તી બાનુઓ પૂરાતન કાળથી ચાલતા આવેલા આ કાનુનો યકીનદારીથી પાળે છે. જો કે મુખ્ય વિગેરે શહેરોનાં ઘણાંક ધર્મચૂસ્ત કુટુંબોમાં, આ કાનુનો હજી પણ પળાતા હશે, તો પણ મોટા અશ્વેસ સાથે જોવામાં આવે છે કે, આજે પારસી કોમનો મોટો ભાગ, આ ફાયદાકારક રસમનો ત્યાગ કરી બેઠો છે, અને તેનાં ઘણાં ગંભીર પરિણામો આપણી કોમને ભોગવવાં પડ્યાં છે. આ રસમ નહિ પાળનારાંઓ માત્ર પોતાની તંદરો-સ્તનિજ નુકસાન કરતાં નથી, પણ તેઓ પોતાની આજુબાજુનાંઓ ઉપર પણ બહુ છુરી અસર કરે છે, અને અનેક પ્રકારનાં નુકસાનકારક સંજોગો ઉત્પન્ન કરે છે. આ બેદલીથી ખાસ કરીને અંધપણાં છુત્રંદ ધર્મનાં મોતેબર ક્રિયાકામો ઉપર બહુ ગંભીર અસર થાય છે. તે ક્રિયાકામોની એજમતી અસરો, બળ અને શક્તિને બહુ ખલલ પુમે છે. આજે દરેક બાબતમાં હાલની વિધાનો પુરાવો માંગવામાં આવે છે, પરંતુ આજે

કોમનો મોટો ભાગ જાણવાની દરકાર ધરાવતો નથી, કે આપણાં ધર્મનાં લગભગ દરેક દ્રુમનો હાલની વિદ્યા અને શોધખોળની કસોટીએ ચઢી સચ્ચાઈથી ભરપૂર પુરવાર થયાં છે. મીં ભર-ચાએ, આ પુસ્તકમાં માસિક માંદગીનાં કાનુનો સખંધી અવસ્તા, પહેલ્લી તેમજ મનુરમ્મતિ, નિર્ણયસિંધુ વિગેરે સંસ્કૃત પુસ્તકોમાંથી ઉતારાઓ ઠાકયા છે, તેમ તેઓએ હાલની વૈદક શોધખોળને લગતાં અમેરીકાનાં એક ઓપાન્યામાંથી પણ એક ઉતારો ઠાકયો છે, તે આપણું ધ્યાન ખેંચે છે. પ્રોફેસર શીકે પોતે કાઢેના અખતરાઓ ઉપરથી સાબિત કાઢ્યું છે, કે માસિક માંદગીવાળા સ્ત્રી અમુક પ્રકારનાં જેરી તત્વો ધરાવે છે. આ અખતરાથી માસિક માંદગીવાળા સ્ત્રીનાં સ્પર્શથી પુલો ઉપર કેવી ખરાબ અસરો થઈ શકે છે, તે માલમ પડે છે, અને તે ઉપરથી આપણને ખ્યાલ આવી શકે છે કે, જો માસિક માંદગીવાળા સ્ત્રીના સ્પર્શથી પુલો અકાળે કરમાઈ જતાં હોય, તો તેવી સ્ત્રીઓનાં સીધા કે આડકતરા સ્પર્શથી આપણાં ધર્મની મોતેખર ક્રિયાઓ કે જે ધણી બારીક શીલસુશી ઉપર રચાયેલી છે, તેને કેવી ગંભીર અસર થતી હશે? અને તે ક્રિયાઓનાં બળ અને મહત્વને કંટપું નુકસાન પુગતું હશે? પશ્ચિમના વિદ્વાનોનાં આવા અખતરાઓ, આપણાં મહાન વડીલોના સર્વોત્તમ જ્ઞાનનો અને તેઓનાં દૂરઅંદેશપણાનો આપણને ખ્યાલ આપે છે. પશ્ચિમનાં વિદ્વાનો, હજી માત્ર સ્પર્શથી થતાં નુકસાનો સુધી આવી પહોંચ્યા છે, પણ આપણા ન્યાયોનો તો એટલા આગળ વધેના હતા, કે માસિક માંદગીવાળા સ્ત્રીની માત્ર નજરથી ક્રિયાઓની પવિત્રાઈને ખલલ પુગે છે, એમ જાણતા હતા, અને તેથી આપણા વડીલો ક્રિયાઓ અને ક્રિયાને લગતી પવિત્ર ચીજો ઉપર માસિક માંદગીવાળા સ્ત્રીઓની નજર પડવા દેતા ન હતા, અને આજે પણ ઉદવાડા, નવસારી વિગેરે સ્થળોએ આ રસમ મજબૂતીથી પળાય છે. એ બાબે દીનકર્દનાં, પહેલાં દફતરમાં આવેલો નીચલો ફકરો બહુ અર્થસૂચક છે:—

“પણ પાવ વસ્તુ ઉપર દસ્તાનવાળી ઓરતની નજર પડવાએ, તે વસ્તુને ખરાબ કરવાનો સળખ, નસસને, દસ્તાનવાળી ઓરત ઉપર ઘણા બેસ્સાઈ દોડવાની કહિયત મળવાને લીધે, તથા તે ઓરતની નજરની મારફતે પેલી પાક વસ્તુની

અંદર નસસનો મેઢાપ થવાની છે, અને લેમ કૃન (મદુરા) ને લગતા પવનની છુપી ઇજા કરનારી બદબોધ, નાખની અંદર જવાથી, તે ગલીય માદાને લગતી બદબોધ, બનદાર પેદાપણને ખરાબ કરનારી છે, તેમ, પેલી (દસ્તાન વાગી ઓરત)નું પવીતર કીરીઆને લગતી વસ્તુની તરફ લેવું, તે વસ્તુને, નીરઉપ્યોગી કરતર છે."

આ ફરમાનને પણ હાથની વિઘાની નજરે તપાસવામા આવે તેા માત્રિક માંદગીવાળા સ્ત્રીઓનાં સ્પર્શથી થનાં નુકમાનો માટેના ફરમાનો માફક, આ ફરમાન પણ સચ્ચાઈ અને દિવમુશીયી ભરપૂર પૂરવાર થાય એમાં કશો સક નથી. આવાં ઉમદા ફરમાનોને તરફડાવાયી કામને અતિશય નુકસાન પુગે એ અવભાવિક છે. મીઠા સરસાએ, એ સંબંધમાં વિસ્તારીને લખ્યું છે, તે વ્યાનથી વાંચવાની અને તે ઉપર અમલ કરવાની છું જરૂરોરતી આલમને અપીલ કરું છું.

આતશ અને મોખેદોની બહેતરી ઉપર, કર્તાએ ધંબાણુ વિચેન કયું છે, તે, કામના દરેક સખામદને મનન કરવાનેગ છે. આતશને આપણુ જરૂરોસ્તીઓ એક કેબલા તરીકે ગણી, માન આપીએ છીએ. તેની સેતાવશ કરી તેની મારફતે જગતકર્તા દાદગ અહુરમઝદની હજુરમાં પુત્રવાની આરજી રાખીએ છીએ, કારણ કે અવસ્થા પ્રમાણે આતશ, અહુરમઝદનો પુત્ર છે આતશ ઉપર જગતના કારોબારનો મુખ્ય આધાર છે. અહુરમઝદનું તે પવિત્ર તુર છે એ તુરી કેબલાને આપણે બહુ લાગણીથી માન આપીએ છીએ પરંતુ હાલે આપણી કામના મોટા ભાગમા એ લાગણી મદ પડેની નેવામા આવે છે. દરેક જરૂરોસ્તી ધરોમા આતશ ગેશન રાખવો એ મુખ્ય ફરજ ગણાની અને આજે પણ દરેક ગામોમા અને શહેરોમા કેટલાક જરૂરોસ્તી કુટુંબોમાં હમેશા આતશ ગેશન રાખવામા આવે છે, પરંતુ દિવગીરીભરેનું છે કે, કામના મોટા ભાગે આજની ફેશન અને મગવડને આધીન થઈ, આ ધાર્મિક રમમને રૂખસત આપી છે, એટલુંજ નહિ પણ બીડી, ચીરટ વિગેરેની બદને વશ થઈ, આતશને એજાબ દેવાની ગુનાહ ભરેની રસમ ચાલુ થઈ છે. આપણા નેઆમાનો ધરમા, હમેશા આતશને ગેશન રાખી તેની ઉપર મુખ્યત્વે પુરોજા બાળી તેને માન આપતા હતા, ત્યારે આજના આપણા કહેવાતા સુધરેલા જંગલોએ ચીરટ મોદમા લઈ, આતશને પૂંકે મારી તેને આજુરદે કરે છે આ બદી આપણી કામમાં બહુ આગળ

-વધે છે, અને ખુદ આપણાં કોઈક પારસી બાનુઓ, પણ આ બદીને શરણ થયાં છે, એમ આપણે જાણીએ છીએ ત્યારે આપણને વધુ અફસોસ છુટે છે, કારણ કે મરદો કરતાં બાનુઓની ધાર્મિક આસ્થા વધુ તિક્ષણ હોય છે અને જ્યારે બાનુઓમાં પણ આ બદી દાખલ થઈ છે, તો આ બદીએ કોમમાં કેટલા ઉંડા પગપેસારો કર્યો હશે તેનો ખ્યાલ આવે છે. કર્તાએ, આ બાબદ બહુ વિશ્વતાથી સમજાવી છે. આ વિભાગમાં અધોરનાન વર્ગ માટે કેટલાક શબ્દો લખવામાં આવ્યા છે, તે નમીહત-કારક અને પ્રસંગોપાન છે, તે ઉપર મારા અધોરનાન ભાષ્યોનું તેઓનાં જનાં માટે ખ્યાન એવેનું દરોખસ્ત થઈ પડશે. એજ પ્રમાણે પશ્ચિમની તકલીદી કેળવણી, કુંવારાપણાની બદી, નાટક, સીનેમા અને કીશ્વારીખોર જીવન તરફનું ખેંચાણ; દારૂ, ખીડી, શેરસદા, જુગાર, ડેન્સીંગની બદી, કશોડોની પારસી સંખ્યાવતોનો દુરઉપયોગ વિગેરે પારસી કોમમાં ચર્ચાતા અને પારસી કોમ સાથે સંબંધ ધરાવતા દરેક સવાલો ઉપર કૃતિએ સંગીન દલીલો, અને શહાદતો સાથે મનન કરવાનું વિવેચન કર્યું છે.

એક માણસનાં, બધાજ વિચારોને દરેક માણસો મળતા થઈ શકે નહિ, એ કુદરતી છે, તો પણ મીં ભરૂચાએ રજુ કરેલા વિચારો, દલીલો અને શહાદતો એક દર રીતે મનન કરવાનું અને અમલ કરવાનું છે તેજાએ જે કાંઈ લખ્યું છે તે, તે બાબદનો ઉંડો અભ્યાસ કરીનેજ લખ્યું છે, એમ અષ્ટ માત્રમ પડે છે.

આપણાં કોમ સેવકો, આપણાં કોમી મંડલો અને આપણી કોમી સંસ્થાઓના ટ્રસ્ટી સાહેબો આ પુસ્તકનો અભ્યાસ કરી, તેમાંથી સંગીન તત્ત્વો શોધી, કોમની હાલત સુધારવાના, કોમમાંથી બદીઓને નાબુદ કરવાનાં અને કોમને કીર્તિ અને જાહજ્જાલીની ટાંચે પહોંચાડવાનાં કાર્યોમાં તેનો ઉપયોગ કરશે તો, મીં ભરૂચાની તન, મન, ધનની મહેનત સફળ થયલી ગણાશે.

કોમ તરફની લાગણીથી દોરવાઈ, આ પુસ્તક રચવા માટે હું મીં બહેરામ ભરૂચાને ધન્યવાદ આપું છું, અને ઇન્કશુ' છું કે, એવણેજ પગલે ચાલી આપણાં ખીન્ન કોમ સેવકો કોમનું હિત હેડે ધરી, પોતાના તન, મન અને ધનનો સદઉપયોગ કરી, કોમની રાહબગી અને બહેતરી કરવાનાં કામોમા મરણુલ રહી પાક દાદારના આશિષ મેળવે અને આપણી કોમ પોતાનાં મુશકેલ સંજોગો પસાર કરી ફરીથી એકવાર આબાદી, જાહજ્જાલી અને કીર્તિથી ભરપૂર બને! આમીન !

ખીરજાં રશીદ,

ઉદવાડા,

રોજ ૧૯ માઠ ૫ સને ૧૩૦૩

૫૦ ઝા

તાં ૨૩ મી જાન્યુઆરી

૧૯૩૪.

કહઓશ દસ્તુર પેશોતનશ,

ખીરજાં.

Preface યાને દીખાચો.

ગુરતા ચે મન્તા અચેમં
અહમ્ભિશ્ વિદવાઓ અહુરુ,
એરેઝુખ્ધાધ્ વયંધ્હામ
ક્ષયમ્નો હિઝ્વો-વસો;
શ્વા આઘ્રા મુઘ્રા મઝ્દા
વંધ્હાઉ વીદાતા રાંતયાઓ.

અર્થ—અય અહુરમઝદા જે વિદવાન, બન્ને દુન્યા(ના કાયદા) તે માટે રારતી (યાને સમ્બાધની વાતો) સાંભળે (તથા તે ઉપર) વિચાર કરે, (તે શખ્સ) સાચા શબ્દો ઉપર સાહેબી ભોગવનાર (તથા) પોતાની જીભને વચમાં રાખનાર (હોય છે). હે અહુરમઝદા તારા પ્રકાશિત આતશની મારફતે (તે શખ્સ) (જીવનનાં) બધા સંસારમાં મશગુલ થાય છે. (યસ્ન હા. ૩૨, ફ્રેરે ૧૬).

આપણી નાનકડી પાસની કોમમાં માનિ-ઈ અને જાણીનાં ચપક્ષાં “જામે જમશેદ” પત્રની સતાબ્દિ (Centenary) ઉજવવા માટે નિમવામાં આવેલી કમીટીનાં મહેરબાન સેક્રેટરી સાહેબ મીં. કેપસર જમશેદજી દુબાશ, સોલીસીટર સાહેબે, “જામે જમશેદ સેન્ટીનરી વોલ્યુમમાં પ્રગટ કરવા માટે એક લખાણ મોકલવાની, માતાજી પીરોજી રૂસ્તમજી કાપડયા ઉદ્દે “જીજી ગોરાણી”ને એક અરજ કરી હતી; તે ઉપરથી તેમણે, એક લેખ, લખી આપવાની આ સેવકને અરજ કરી. ઉપલી અરજને માન્ય રાખીને, સેવકે, “પારસી કોમની પડતીન ખર્ચ કારણો”નાં સંબંધમાં એક લખાણ, માતાજી પીરોજી કાપડયાને પોતાની આગળ દિવસો મુધી ખરેખુટ કલાકોવર બેઠાડીને લખાવ્યું અને તે લખાણ, માતાજી પીરોજીએ મઝકુર સેન્ટીનરી વોલ્યુમમાં, છાપવા માટે મોકલ્યું; પણ, ઘણું લંબાણ હોવાથી, તે લખાણ, લેવાની “જામે જમશેદ સેન્ટીનરી વોલ્યુમ કમીટી” એ, ના પાડી અને તેને બદલે એક ટુંકું લખાણ માગ્યું. જે પ્રમાણે માતાજી પીરોજીએ પાછળથી કીધું; અને તેમાં, પારસી કોમની પડતીને લગતાં અસલ લેખમાં દશવિગ્નાં બધાં કારણો આપ્યાં. હવે જે મઝકુર લંબાણ લખાણ છપાવા વિના પડી રહ્યું હતું તે લખાણ, બાપણેની હારમાળા રૂપે જુદે જુદે પ્રસંગે “જર-

‘જોસ્તી બાનુ મંડળ’ નાં આશર હેઠળ, અનુક્રમે, સર હોરમસજી કા. દી. એડનવાળા, શેઠ કેપસર જમશેદજી દુબાશ, સોલી-સીટર, મરહુમ શેઠ ખરશેદજી રતનજી જસાવાલા, બી. એ., મીસીસ પીરોજી સોરાબજી બોધસ, એમ. એ. મેજર એસ. આર. બામજી તથા મી. કે. ઇ. પુનેગર બી. એ. વિગેરે આસામીઓનાં પ્રમુખપદ હેઠળ, મુંબઈમાં માતાજી પીરોજી કાપડયાએ, જરથોસ્તી નરનારીઓનાં બેગા મેળાવડા સનમુખ ખાસ કરીને બાઇ આઇમાય સોડાવાદરવાલાની મરીનલાઇન્સ ખાતે આવેલી દરેમહેરનાં કુશાદે હોલમાં વાંચી સંભળાવ્યું હતું. અને તે આખાં લખાણમાં દર્શાવેલા વિચારો, જરથોસ્તી નરનારીઓને બહુ પસંદ પડ્યા હતા એટલુંજ નહિ પણ, કેટલેક ઠેકાણેથી, તે આખું લખાણ એક નાનકડાં પુસ્તકનાં રૂપમાં પ્રગટ કરવાની ખાહેશ દેખાડવામાં આવી હતી.

આ ઉપરથી ‘‘જરથોસ્તી બાનુ મંડળ’’ નાં અમુક સભાસ-દોએ, તે લખાણ ૧૦૦૦ * જેટલી સંખ્યાનાં પુસ્તકમાં પ્રગટ કરવાનો સધળો ખર્ચ ઉપાડી લેવાની મોટી ખુશી દેખાડી; જે માટે, ખાસ કરીને તે દીક્ષસોત્ર, ઉદાર અને મહેરબાન બાનુઓનો, (કે જેમણે મુગે મોટે મારાં, આ નજવાં કામની ખરેખર વહેવાર રીતે કદર કરી છે) અને સામાન્ય રીતે બાનુ મંડળનો, તેમજ અંગત રીતે, માતાજી પીરોજી કાપડયાનો હું, અંતઃકરણપુર્વક આભાર માનું છું. અને આ તકે, માતાજી પીરોજી કાપડયાનો વધુ આભાર આ કારણે માનું છું કે, તેમણે, પોતાની નબળી તખીયત અને જુજોર્ગ ઉમર હોવા છતાં, સેવક સાથે દિવસો સુધી ખરેખર કલાકો વેર ખેંચીને, આ સાદાં લખાણનો, કેટલાક ભાગ લખવામાં સેવકને ઘણી કિંમતી મદદ કરી છે. એટલુંજ નહિ, પણ, આ પુસ્તકને, સૂર્યની રાશની જોતું કરવા માટે, તેમણે જાને, ખાસ મહેનત ઉઠાવી છે. તેઓ જો, આ પુસ્તક પ્રગટ કરવામાં અસાધારણ ઉદ્વેગ અને ખંત દેખાડે તે નહિ તો, આ નમ્ર લખાણ કદાચ ઉધાઇનો ખોરાક બની ગયું હતે.

* આ પુસ્તકની બીજી ૧૫૦૦ નકલો, જે નેકનામ બાનુઓ તેમજ ગ્રહરથોએ અગાઉથી ડાનેસનો આપ્યાં છે તેમજ જેઓએ અગાઉથી અમુક સંખ્યાનાં પુસ્તકોનો ખર્ચ આપીને, તે ખર્ચનાં પ્રમાણની સંખ્યાનાં પુસ્તકો લેવાનું વચન આપ્યું છે તેઓનાં મુબારક નામો સાથે, થોડા વખતમાં બહાર પાડવામાં આવશે.

ઉપલા ખુલાસાપરથી વાંચકો જાણી 'સકશે કે, આ પુસ્તકમાં, કેટલાક સુધારાવધાગ સાધના મજકુર લખાણ ઉપરાંત, આપણા જવાન દીકરા દીકરીઓને, સખ્યતા, વિવેક, સમાનતા, સદાચાર, નીતિરીતિ, સત્ય, તાબેદારી, નમ્રતા, સાલેસહ, ભાઈબંધી, દયા, પરોપકાર સારી ચાલ ચલન અને સદ્બુદ્ધિ વગેરેનો કંઈક ખ્યાલ મળે એ હેતુથી, લખવામાં આવેલું, કદીમ ધરાની નંસીહુતોને લગતું એક ખીલું નાનકડું લખાણ પણ, સાથે સાથે જાપવામાં આવ્યું છે. અને તે લખાણનો, અસલ ફારસી-માંથી ગુજરાતીમાં તરજુમો કરી આપવા માટે સેવકનાં, ફારસી તથા અવિસ્તાર કલાસનાં એક ભક્ષા અને સર્માજ ભાઈ, મીનાચંદ્રે દરદુનજ સરકારીનો પત્ર, હું આ તકે ખરાં અંતઃકરણથી આભાર માનું છું.

ઉપલા બંધે લખાણોનાં મહત્ત્વ દેલાવાથી, પારમી કામનાં ભક્ષાં નરનારીઓને, જ્ઞાન દાનનો જે કાંઈ લાભ થશે તેનું પ્રુવ્વ, ઉપલાં મહેરબાન બાનુઓને, (કે જેમણે પાતાનાં નામો પ્રગટ કરવાની ના પાડી છે) તથા જર્થોસ્તીઆનુ મંડળનાં ભક્ષાં કાર્યવાહકોને મળ્યા વિના રહેશે નહિ; કેમકે, सर्वेपामपि दानार्ताम् हानवानं निशिष्यते ॥ અર્થ :- તમામ જાતની સખાવતોમાં, જાનની સખાવત વધુ ઓટી છે. અંતમાં હું ઉચ્છું છું કે, આવાં અનેક લખાણો પ્રગટ કરવાને, મુંબઈનું "જર્થોસ્તી આનુ મંડળ" તથા તેનાં મહેરબાન સભ્યો ભાઅશાળી નિવડે અને પાક અહુરમઝ્દ, તેનાં સરખાં કાર્યવાહકો તથા સભામદાને, તંદુરસ્તી સાધની લાંબી શુદ્ધી, પાક મનશની, દીન તરફની દેહાગીરી અને રવાનદોરોસ્તીની બક્ષેલ કરે. અથ જમ્બાત્થથ આફ્રીનામિ!!!

હીઆચાનાં છેવટનાં થોડાક શબ્દો.

"I will be harsh as truth and as uncompromising as justice. I am in earnest, I will not equivocate I will not excuse I will not retreat a single inch and I will be heard" (William Lloyd Garrison from "Liberator.")

અર્થ :- હું સચ્ચાઈનાં જેવો સખ્ત અને ધનસાફનાં જેવો અપક્ષ-પાતિ બનીશ. હું ચંબીર છું; માટે, જોળજોળ જોવીશ નહિ (વાને એક ચણાની જે ફાળ કરી નાખીશ) તેમજ ઓઠાં ખહાનાચો કહાડીશ નહિ.

હું એક ધંચ પણ પાડો હકનાર નથી અને તે છતાં પણ, લોકો મારું સાંભળશે. (વીલ્યમ લોન્ડ એરીસન. “લીબરેટર” પત્રમાંથી)

‘જે ગાદીતારે વધુરે ખુદ રાહ જુઈ-

૧. દેલ અઝ તીરગીહા બદાન આબગુઈ.

તુરા દીના દાનેશ રેહાનદ દોરેસ્ત-

૨. રેહે રેસ્તગારી બેખાયદત બેસ્ત.

મખાદા દેલે આન ફારમાયે શાદ-

૩. કે અઝ બહેરે દોન્યા દેહદ દીન બેખાદ.

તરજુમે :—૧. તારાં પોતાના પયગમ્બરના શિક્ષણ મુજબ આવીને તે શિક્ષણના આખ માને પાણી વડે તારા અંતઃકરણના અંધકારને (દુર-ગુણો તેમજ અજ્ઞાનતાને) ઘોષ નાખજે; ૨. દીનધર્મ અને ધર્મજ્ઞાન, તેને વાજબી રીતે (આ દુન્યામાંથી) મુક્તિ અપાવશે; માટે તારે મુક્તિનો માર્ગ શોધવો જોઈએ.

૩. તે નીચ આદમીનું જીવન કદી પણ ખુશહાલ રહેતું ના; કે જે, દુન્યાનાં મુખને ખાતર પોતાના દીન ધર્મને તજ દે છે.

(હકીમ ફરહીસી તુસીનાં શાહનામામાંથી).

હે પ્રીય વાંચનાર! જે વિષયને ચર્ચવાને માટે, મેં મારી કલમ પકડી છે, તે વિષય અતિ ઘણો બડોળો અને અનેક પ્રકારની વિગતોથી ભરેલો છે, તે જોતાં, તેને જોકે પુરેપુરો ધનસાફ આપવાને હું, આ લેખમાં સામર્થવાન થઈ શકું એમ નથી, છતાં પારસી કોમ સાથના મારા લાંબા વખતના સહવાસ, અનુભવ, અને કોમના ઘણાંએક નાના મોટાં, તેમજ ધરડાં અને જવાનનાં આચાર વિચારના પરિચયને આધારે, આ લેખમાં બને તેટલી ખુલાસાવાર સમજણ આપવાની કોશેશ કરીશ. હાલની પારસી કોમની સ્થિતિ કેવા પ્રકારની છે, અને ઘણાજ થોડા અપવાદો બાદ કરતા એકંદરે કોમના દરેક નાના મોટાં તેમજ ધરડાં અને જવાનો કંઈ પંક્તિની ઉપર આવીને ઉભાં છે, તે વિષે, જે કે જાહેર પત્રોમાં તેમજ ખીજાં માસિકો અને ચોપાન્યા-ઓમાં અનેક વાર અનેક પ્રકારે ચર્ચા થઈ છે, અને હજી પણ થતી રહી છે, અને હાલની પારસી કોમનો મોટો ભાગ તેવી જાતની ચર્ચાઓ અને નેમાં દર્શાવવામાં આવતી ટીકાઓ તથા વિચારોથી પૂર્ણપણે માહિતગાર હોયો જોઈએ, એમ જે હું ધારું, તો તે ખોટું લેખાશે નહિ. હાલની પારસી કોમની

સ્થિતિનો, મારો વિચાર ખૂણુંપણે દર્શાવે, તે પહેલાં આજની આશરે સાક્રિયે વર્ષની વાત ઉપરની પારસી કોમનાં, કેવી જાતની ઉમદા રહેણી કરણી ને આગાર વિચારો હસ્તીમાં હતા, તે બાબે જો કે, હાલના પારસીઓ અગ્નિ નથી, છતાં, દુકમાં જણાવે તો, તે સમયના પારસીઓની એકંદરે શારીરિક, માનસિક, નૃતિક, ધાર્મિક અને આર્થિક હાલત, હાલનાં પારસીઓ કરતાં સેંકડોગણી વધારે સારી હતી. તે સમયનો એક નમુનેદાર પારસી કે એક પારસણ, કે એક નાની છોકરી અત્યારના પારસીઓના મુકાબલામાં, જુદાજ પ્રકારના આચાર વિચારો અને રહેણી કરણીવાળાં હતાં, તેમાં સ્પષ્ટ પણ યંકા નથી. તે સમયના પારસી બાળુઓ તેમજ મરદો નાના તેમજ મોટાં, ધર્મની દ્રષ્ટિએ ખરી જાંઘળી શું હોઈ શકે, તે મુદ્દાએજને, પોતાનાં મનની આંખે સમક્ષ હ મેશાં આગળ ધરી રાખીને જીવન ગુજારતાં હતાં. તે સમયના પારસીઓમાં રહેણી કરણીનું ધોરણ, આધ્યોરાષ્ટ્ર અને પહેરવેણું ધોરણ, તેમજ ધાર્મિક ક્રિયાઓનું ધોરણ સાદું અને મંગીન પ્રકારનું હતું; જ્યારે આજના પારસીઓમાં તે ધોરણ, તદ્દનજ ઉદ્ધટાઈ ગયું છે, અને મામલો તદ્દન જુદાજ પ્રકારનો બન્યો છે. તે સમયના પારસી મરદની સરામરી આવકના, તેમજ તેના વેપાર ધંધાની સ્થિતિનાં ખ્યાનને પાદ કરતાં, જે રીતનું તે, જીવન ગુજારતો હતો, તેનોજ માત્ર, જો આપણે ખ્યાલ ઠયે તો, આપણને જણાયા વિના રહેશે નહિ, કે, તે સમયનો એક પારસી મરદ યાતો ઓરત (પછી તે ગમે તે વયનો કોઈ નહિ હોય,) હાલના એક પારસી મરદ યાતો ઓરતના મુકાબલામાં સારો, નીતિમાન, વિવેકી, અને ધર્મી હતો. ધણી વેળાએ પારસી કોમના કેટલાક વર્ગો તરફથી એવી દલીલ કંઘમાં આવે છે, કે, ખામ કરીને હિંદુસ્તાનની શ્રીક્રીષ્ણ રાજસત્તા દરમ્યાન પારસીઓ વધુ સુખવાસી ને આખાદ બનવા પામ્યા છે, પણ, આ દલીલને જો તેલુકીકની રૂએ ઉઠાણુથી તપાસવામાં આવે તો, વિના તકરારે પુરવાર થશે કે, તે પ્રમાણની દલીલ પોક્કળ અને અધુરી ગણત્રીનું પરિણામ છે. અગ્નિજન ઉત્તયા સોથી સવાસો વર્ષનાં અરસા દરમ્યાન હિંદનાં પારસીઓ, એકંદરે વધુ માતબર અને શ્રિમંત બન્યા અને તે કારણે, જેનાં ત્રીશેક વર્ષે થયાં તેમની તરફથી દર વર્ષે સરાસરી રૂ. ૨૫ થી ૩૦ લાખ જેટલી સખાવત પણ થાય છે; છતાં પારસીઓમાં, લાચારી, કંગાલ્યત, એકારી અને પરતંનતા તો, દિન પર દિન વધતીજ જાય છે અને

નીતિનું ઘોરણ પણ વધુ અને વધુ નીચું જ ઉતરતું જાય છે. જો તદ્દન સ્પષ્ટ સપ્તેની અંદર હું મારો વિચાર દર્શાવું તો, મારે વિના સંકોચે જણાવવું જોઈએ કે, શ્રીટીશ રાજસત્તાના શરૂઆતના કેટલા દાઉકાઓ દરમ્યાન, પારસીઓ, હાલના જેટલા દરેક બાબદમાં ગબડી પડેલા ન હતા, પણ ઉપર જણાવ્યું છે, તે મુજબ પારસી કોમની હાલની માડી અને અકસોસકારક દગા છેલ્લાં ચાલીસ પચાસ વર્ષ દરમ્યાન વધુ માડી અને અકસોસકારક બનવા પામી છે. એટલે હજી પણ વધુ સ્પષ્ટ રીતે લખું તો, જરથોસ્તીઓ હિંદમાં આવ્યા, ત્યારથીમાંડીને શ્રીટીશ રાજસત્તા હિંદમાં મજબુતપણે પગભર થઈ તેની શરૂઆતના થોડાક દાઉકાઓ સુધી માને છ. સ. ૧૮૬૫ ના વર્ષમાં, પારસી મેરેજ એન્ડ હાયવોર્સ એક્ટ હસ્તીમાં આવ્યો, અને પારસી કોમ ઉપરથી પારસી પંચાયતનો કાણુ અને અંકુશ કાયમનો નીકળી ગયો ત્યાં સુધી, તેઓ, દરેક પ્રકારે હાલના કરતાં વધુ સારી હાલતમાં હતા. ઉપરના વિચારો મેં એક ઝાંખા મુકાબલાને ખાતરજ દર્શાવ્યા છે, અને એ મુકાબલાની વધુ ઉંડાણુ વિગતોમાં ઉતરવાનો આ લેખનો હેતુ નથી, તોયે એક વાન તો તદ્દન નિર્ભયપણે મારે જણાવી દેવી જોઈએ કે, છેલ્લાં ચાલીસથી પચાસ વર્ષો ઉપર પારસીઓની એકંદરે સ્થિતિ ઘણી સંગીન, અને વખાણવા જેગ હતી, તેમા સહેજ પણ શંકા નથી. શ્રીટીશ રાજસત્તાના, તેના મુદ્દારાના, તેમજ સામાન્યપણે પશ્ચિમની મોટે ભાગે ખામીભરી કેળવણીના ઘાટા પરિવ્રથમાં પારસીઓ આવ્યા, તે અગાઉ, તેઓની શારીરિક, માનસિક, નતિક, ધાર્મિક અને આર્થિક દશા, સેંકડો ગણી વધુ સારી હતી, અને તે દશાને માટે તેઓ જો કશાને પણ આભારી હોય, તો મારે એમ કહેવું જોઈએ કે, તેઓ, પોતાની જાતિમહેનત, ખડતળ અને સાદી જીંદગી, ધાર્મિક આચારવિચારો, અને પોતાના વડીલોની રહેણીકરણીનું અનુકરણ કરવાનેજ આભારી હતા. અત્યારે પારસીઓમાં જે કિસમની બેકારી, અનીતિ અને ખીજા જે નાશકારક સહાઓ પેવશ થઈ ચુક્યા છે, તેનો, બહુજ ઝાંખો ભાવ આજથી પચાસ વર્ષ ઉપરના પારસીઓમા હતો. ખીજું, જેઓ વારંવાર એવું કહેતા સંભળાય છે, કે, શ્રીટીશ રાજસત્તા દરમ્યાનજ પારસીઓ મુખી અને આખાદ બન્યા, તે દલીલ, આપણી નજર સનમુખ રજી થયલાં અને થતાં ચોંકાવનારા પરિણામો જોતાં હવે લાંબો વખત ટકી શકે એવી નથી.

ભણે પારસીઓ શ્રીદીશ રાજસત્તાની ધુર બહોળલાવીનાં વખતમાં, વધુ શ્રિમંત બન્યા હોય; પણ, નૈતિક, ધાર્મિક અને શારીરિક બળમાં તો, તેઓ અમુક પ્રમાણમાં મબડતાજ ગયા અને હાલમાં પણ મબડતાજ બાક છે એવા સેવકના વિચારોને સેંકડો દુરઅદેશ જરથોસ્તી નગનારીઓના અમુક ટેકા છે એમ બહુ નમ્રતાથી જણાવ્યા વિના ચાલે તેમ નથી. હકીકતમાં, શ્રીદીશ રાજસત્તાના સુધારાની, અને પશ્ચિમની ફેટલેક અંગે ખામીભરી કેળવણીની ભેગી અસરોએ, જે પરિણામ નિષ્પન્ન થયું છે, તેવું પરિણામ પારસીઓ, હિંદમાં સેંકડો વર્ષો સુધી હિંદુ મુસલમાનોની ફરોગની વસ્તી વચ્ચે શ્રીદીશ રાજસત્તાની સ્થાપના અગાઉ વસ્ત્યા, તે દરમિયાન નિષ્પન્ન થયું નહોતું. જે વખતે હિંદુસ્તાનમાં, હિંદુ મુસલમાનોની વધુ ઓછાં પ્રમાણમાં સર્વોપરી સત્તા અને જોર હતું, છતાં પારસી જોવી નાનકડી કોમે તે વખતે પણ પોતાનો મોભો અને ગૌરવ એટલી બધી હદ સુધી વધારી દીધા હતાં, કે, હિંદુ મુસલમાન સુધાં ખીજ મંખ્યાખંધ નાની જાતો અને કોમોના લોકો, પાગમીઓના વેબવને જોઈને ચકિત થઈ જતા, અને જોઈએ તે કરતા પણ વધુ માન આપતા હતા. પારસીઓની ઉપથી ખરેખરી આખાદ અને જાહોજલાલ હાલત ક્યા દારણને આભારી હતી, એવા જો સવાય પુછાયા આવે તો, હું તેનો માત્ર એકજ જવાબ આપી શકું કે, તે સમયના પારસીઓ એકંદરે હાલના પારસીઓ કરતાં વધુ નીતિમાન, સાદા, ખડતળ છંદગી ચુલરનારા, પોતાની આવક કરતાં ઓછો ખર્ચ કરનારા, અને ઉંચ સદગુણોનું અનુકરણ કરનારા ચારિત્રવાન લોકો હતા, અને એજ કારણે ખીજ બધી કોમોની હરિયામાં રહીને તેઓ ખરેખર માનવંત શોકીયાઓ તરીકે પ્રજાતા હતા.

શું આપણને કોઈ મોટી યોજનાની જરૂર છે ?

હવે હાલની પારસીઓની અનેક પ્રકારે જે મારી દસા પડે છે, તેના સખંધમાં અપ દમ દીન જરથોસ્તી પડેનો અને જાણો ! આ નાનકડાં પુતકમાં, જણાવેલા કેટલાંક કારણો વિષે, સેવકે, જે, વિવેચન પ્રાપ્ત છે તે, વારંવાર વાચી જવાથી તમે જેઈ અને જાણી શકશો કે, આપણી એકવારની જાહોજલાલીથી કારપૂર, પણ, હાલમાં અફનેમકાગક દહે મબડી પડેલી પારસી કોમની સંગીન અને ખરી ખેડતરી કરવા માટે, કોઈ બહુ મોટી ખર્ચાળુ યેજના ઉભી કરવાની, કે, લાખો રૂપીઆનું ખાણી કરીને.

“ છટન ” અને “ હુરો ” નાં જેવી રકુલો કહાડવાની, કે, હજી વધુ સંખ્યામાં ખેરીરટરો, સોર્લસીટરો, વકીલો, ઝેરીસ્ટોફેટસો, ડોક્ટરો, ધન-જન્યરો, ગ્રેન્યુએટો, એમ. એ. થયલાઓ, સ્કોલરો, ડિપ્લુમેટો, સાય-નટીસ્ટો, જટાખાજ વંતાઓ કે કવિઓ પેદા કરવાની યાતો નવી હોસ્પી-ટાલો, સુવાવડખાનાઓ, સેનીટેરીયમો કે કસરતશાળાઓ બાંધવાની કશીખી જરૂર નથી; પણ, પાક મનશનીવાળાં, શૂરવીર, સાદાંમાદાં, ભોળાંભાળાં, અને સતવાદિ તેમજ દીનનાં ફરમાનોનો, કશી પણ યુનોએરા ક્યાં વિના, પૂરાં યકીનથી અમલ કરનારાં સંખ્યાબંધ, નાના મોટાં, અથોરનાન તેમજ ખેલદીન નરનારીઓની બહુ મોટી જરૂર છે. ભાઈઓ અને બહેનો ! તમો જુઓ છો કે, આપણામાં અત્યારે, ધર્મ-જ્ઞાનનો પ્રચાર વધતો જાય છે તેમજ જટાખાજ વંતાઓની એક મોટી સંખ્યા પણ ઉભાઈ જાય છે; છતાં, આપણી કોમ દિન પરદિન ગબડ-તીજ જાય છે અને તેનું નીતિનું ધોરણ પણ નબળું પડતું જાય છે. અરે ! એટલું જ નહિ પણ, આપણી કોમની કેટલીક કમનસીબ ખેટીઓ અને ખેટાઓ, જુદદીનવાળાંઓ સાથે પરણી ગયાં છે અને તેમ કરીને કોમ પરકોમમાં, આપણી એકવારની બહુ કીર્તિવંત કોમની આબરૂની ધુળધાણી કરીને, આપણા સૌથી કઠીમ તથા મોતેમર* મજાદુખને ઝાંખ લગાડી છે અને પરકોમવાળાઓનું મહુડવાતું કીધું છે.

આ આપણી પડતી દશાનું કારણ શું ?

આ બધાંનું કારણ, સેવકે આ પુસ્તકમાં જણાવ્યું છે અને સેવકનું કહેવું એજ છે કે, અત્યારે, આપણને આપણી કોમની ખરી ખેલતરી કરવા માટે, કરોડોની સખાવતની કે, બહુ મોટી ખરચાણ યોજનાઓની, કે, જુદદીનો

* આપણા ધર્મ વિષે Reverend Dr R. Zimmerman નામનો એક વિદ્વાન કહે છે કે, Zoroaster is the most consistent and logical mind we ever meet with in the annals of humanity.

અર્થ :—આખી મનુષ્ય જાતની તવારીખમાં, અથો ઝરયુસ્ત્રે, જેનું સરસ અને અકલ પસંદ શિક્ષણ આપ્યું છે તેનું, બીજા કોઈએ પણ આપ્યું નથી. (આવા તો સંખ્યાબંધ અભિપ્રાયો મૌજુદ છે; પણ તે બધા, આ નાનકડાં પુસ્તકમાં આપતાં છેડો પણ ન આવે તેથી અટકી જવું પડે છે).

સાથે પરણી જતાં, છોકરી છોકરાઓને ઠેકાણે લાવવા, અંભુમનની સલાહો બોલાવીને, આકરા દરાવો પસાર કરવાની બહુ મોટી જરૂર નથી; પણ દીન ઉપર જન કુરબાન કરનારાં, સંખ્યાબંધ સાહસિક અધોરનાન તેમજ બહેદીન નરનારીઓનીજ મોટી જરૂર છે. અને તેમ કરવા માટે, આપણી કોમનું નૈતિક તથા શારીરિક બળ વધારવાની ચોથી પહેલી જરૂર છે. પણ તે બળ, ત્યારેજ વધવા પામે કે, જ્યારે આપણી કોમનાં શરીર તથા બંધારણને ખાઇ જતા કેટલાક બહુ યુરસ સજાઓને, આપણે, કાવચનાં દુર કરી નાખ્યે.

અમ હમદીન બહેનો અને લાઇઓ ! ખુબ ખાતર જમાથી માદ રાખજો કે, ધર્મ તથા નીતિનાં બળ વિનાં, કોઇ પણ કોમ નિભી શકે નહિ. અને આપણી કોમની નીતિરીતિ, જે મજબુત બનશે તો, આપણી કોમ પણ નિભી રહેશે, અને કોમ હસ્તીમાં હશે તો, આપણી પુરાતન અને સર્વોત્ક્રમ મઝદયસ્તિ-ઝરથુસ્તિ દીન પણ સજીવન રહેવાનીજ; પણ નીતિનાં ભોગે, આપણી કોમ યા તો દીનને, અખંડ હાલતમાં નિભાવી રાખવાનાં વાતો કરવી, એ, કેવળ મિથ્યા અને હવાયાં મારવા જેવું છે. માટે, જો, આપણે હાલમાં આપણું નૈતિક અને શારીરિક બળ સંપાદન કર્યે તો, આપણી કોમની, અને તે મારફતે દીનની હસ્તી માટે, કશી ચિંતા કરવાની કે મોટી યોજનાઓ ઘડવાની, કે, આકરા દરાવો પમાર કરવાની કદી પણ જરૂર પડશે નહિ અને આપણી કોમની કીલ્લેબંદીમાં વડુ ગાબડાઓ પડતાં અટકશે.

હવે જે કારણોથી આપણી ખરાબી થઇ છે તે વિશે, આ પુસ્તકમાં સાદી અને સ્પષ્ટ ભાષામાં વિવેચન કરવામાં આવ્યું છે; તે કારણો, બહારનાં વાંચક લાઇ બહેનો ! વધુ લખીને તમને કટાણો આપીશ નહિ; પણ, હું તમને માત્ર એટલીજ અરજ કરું છું અને સદા કરતો રહીશ કે, પારસી કોમની પડતીનાં સંબંધમાં, સૈવકે, જે જે કારણો વિષે વિવેચન કીધું છે તે ઉપર તમે ખુબજ મનન કરજો અને તમારેથી બને તેટલાં પ્રમાણમાં, તેને દૂર કરીને તમારી પોતાની જાતને, કુદુ બને તેમજ કોમ અને ધર્મને ફરી એક વાર મજબુત તથા સંગીન હાલતમાં લાવવાનાં, સવાબના કામમાં, તમારો ફાયદા આપવાની કોરોશ કરજો અને બીજાઓ પાસેથી પણ તેવો ફાયદા અપાવજો.

લાઇઓ અને બહેનો ! આ નાનકડું અને ખુસ્ત્રા સખદોમાં લખેલું પુસ્તક વાંચી જવાથી તમને જણાશે કે, આપણે પોનેજ, આપણા

પગમાં કોદાળા મારી છે અને પેલી કહેવત છે કે, “દુખે પેટ અને કુટે માથું” તે મુજબ, કોમની સંગીન બેઠતરી કરવાને માટે, જે ખરા અને અનિવાર્ય (Indispensable measures) ઉપાયો છે તે, કામે લગાડવાને બદલે, આપણે, માત્ર ઉપર ટપકેના (Superfluous) તેમજ ભળતા સળતા અને નરમ ઉપાયો અજમાવી રહ્યા છીએ; પણ, તેવા ઉપાયોનું પરિણામ ભૂતકાળમાં કેવું આવ્યું છે અને હજી પછી ભવિષ્યમાં કેવું આવશે તે બીનાથી કોમના દૂરઅંદેશ અને ચતુર નરનારીઓ કંઈ અનુભવ નથી.

સને ૧૯૩૧ નાં ઓગસ્ટ-સપ્ટેમ્બરમાં જ્યારે આ ભાષણોની બાબતો માતાજી પીરોજ રૂ. કાપડયાને હું લખાવતો હતો તે વખતે, કોમને સ્વપ્ને પણ ખ્યાલ ન હતો કે, તે પછીથી થોડાકજ માસનાં અરસામાં, કેટલીક કમનસીબ પારસી દીકરીઓ અને દીકરાઓ, મુંબઈ અને બીજાં શહેરો ખાતેથી, જીવંતો સાથે લગ્નો કરવાને ખાતર પોતાની બાપીકી કોમ તથા દીનને તજી દેશે, અને આપણી કોમને, તા. ૧૬ મી જુલાઈ ૧૯૩૩ ને દિવસે, જીવંતવાળાં સાથે પરણી જતી આપણી દીકરીઓ તથા દીકરાઓ સાથે, સજ્જતમાં સજ્જત તિરસ્કાર અને અણગમો દેખાડનારા, તેમજ કેાઈ પણ સંજોગોમાં તેઓને ફરીથી આપણી કોમમાં કદી પણ પાછાં નહિ લેવાના, કડક ઠરાવો પસાર કરવાની ફરજ પડશે. પણ, આ નમ્ર સેવક તો, ઉપરું લખાણ લખાવતી વખતે, પોતાને મળેલા કંઈક અનુભવ તેમજ અલ્પ દૂરઅંદેશીને પરિણામે, જાણતો હતો કે, કમનસીબ પારસી કોમમાં જરૂરજ ચોકાવનારા બતાવો બન્યા વિના રહેશે નહિ અને ખચીતજ તે પ્રમાણે બન્યું છે, અને હજી પણ એ પ્રમાણે ક્યાં સુધી અને કેટલા પ્રમાણમાં બનવા પામશે તે બાબે, હું ભવિષ્ય ભાખવા માંગતો નથી; પણ, એક વ્યવહાર અનુભવવાળા આદમી તરીકે અને પારસી કોમની નાડ, છેલ્લાં ૨૫ વર્ષ થયાં મેં પકડેલી હોવાને કારણે, તેમજ “ઇહમે-ફનૂમ” સંસ્થાનાં માનવંત સ્થાપક અને ધર્મના સામ્યા ઉસ્તાદ અને રહબર બેહેશત-બેહુરેહ બહેરામશાહ નવરોજી શેરાર્દનાં, ઉમદા અને ગુહ્ય દીની શિક્ષણોની, મારી ઉપર થયેલી ઉંડી અને સચોટ અસરને કારણે, તેમજ સહેનશાહી રોજ ગોવાદ, માહ ફરવરદીન અને તા. ૧ લી ઓક્ટોબર ૧૯૨૩ ને દિવસે, ૩૩ વરસની

ભર જવાન વયે, આ ફાની જોહાનમાથી, સદાની અમર તથા મીત્રાઈ
 દુન્યામા, વાસો કરવા માટે રહેતલ કરી ગયવા મારા લતા, હેતવ તાં
 અને દિલસોઝ બહેન, મહેરમાઈ હોરમસણ લાકડાંવાળાએ, ઉવટ
 સુધી ગુમરેવી પવિત્ર અને ધર્મિ જીદગીના મારી ઉપર પડેના, કદી
 નહિ વિસરાય એવા છાપને કારણે, તેમજ મને સદલાગ્યે મળેલી મારી
 લથી, સદગુણી અને ધાર્મિક વિચારની, પત્નીની ઉચ્ચ મિત્રતાને પરિણામે,
 હું, અને બહુજ નમ્રતાપૂર્વક જણાવવાની રમ્મ લઉં છું કે, જ્યાં સુધી
 આપણી કામની કાંચેબદીના દરવાજા બંધ કરવામા આવશે નહિ
 ત્યાં સુધી, ભવિષ્યમા કે હાનમા ધડાનારી ગમે તેવી ખરચાણુ અને
 મગીન ચોજનાઓ, માતો કડકમા કડક ઠરાવો, આપણી કામની શારીરિક,
 નૈતિક, ધાર્મિક તેમજ આર્થિક દશામા સગીન તથા લાભદાયિ સુધારો
 કરી શકશે નહિ ! નહિ !! અને નહિજ !!!

આકરા અને દડીના દુ ખતે માટે, જેમ આકરા ઉપાયોની જરૂર
 છે, વર્ષાથી બીજાઈ જતા બચવા માટે જેમ છત્રીની જરૂર છે, પાણીના
 રાહને અટકાવવા માટે જેમ મજ્જુન દીવાની જરૂર છે, ચોરના ત્રાસથી
 બચવા માટે જેમ દરવાજાઓ બંધ રાખવાની જરૂર છે, અધકારને
 દૂર કરવા માટે જેમ દીપકની જરૂર છે, વાઘ વરઝા જેવા હિંસક
 પ્રાણીઓથી ગોરુપટોલુ રક્ષણ કરવા માટે જેમ વલુગત કુતરાઓની
 જરૂર ■ અને શરીરની લગ્મ જાળનવા માટે જેમ વસ્ત્રો પહેરવાની
 જરૂર છે, તેમ, પશ્ચિમના સુધારા, છુગપણુ તથા ખામી ભરેલી ફળવણીને
 પરિણામે ઉત્પન્ન થતી, અનેક નબળી અસરો અને બદીઓના
 હુમલાઓમાથી, નાળીયેરનાં પાણીની પેઠે આપણા જવાન દીકરા
 દીંદરીઓને બચાવી રાખવાને માટે, તેઓનાં માનસ (Mentality)
 ને, નીતિ તેમજ ધર્મશાનના જળ વડે ધોઈને, ચોખ્ખા તેમજ મક્કમ
 બનાવવાની અને તેઓના મન ઉપર સર્વોત્તમ મજદયસ્તિ-ઝરયુસ્તિ દબેનની
 અનેક ખુબીઓના છપો પાડવાની બહુ ચોગી તથા અનિવાર્ય જરૂર છે.

અમ લક્ષના હમદીનો ! તમે કદાચ બધી ચીજોને દાઘ દાખે
 અટકાવી સમસો, પણ, આપણા ઉઠાછળા અને અવિચારી
 બેદ યોગીઓના મનોમદેશમા, ધમી આવના બુદ્ધ વિચાર-
 શના પ્રવાહોને સી રીતે અગ્રની શકશે ? ચક્રમચોર આદ
 મીને કેમ પકડશે ? જેને ચોરી કરવાની આદત પડી હોય છે તે તો,

અખંડ હાલતમાં બચાવી રાખવાનાં, બહુજ મહાન અને પુણ્ય-
વંતાં કામમાં, તમારો હિસ્સો આપવા માટે, પાકદામન,
હિંમત, હાથપણ, હાલી મનસ્વી અને દીનદારી માથે કમરડીને
તૈયાર બની જાઓ અને આખા જગતને એકવાર દેખાડી આપો કે,
જરથોસ્તી બાનુઓ અને મરદો, ચોતાની પુગતન મઝદયસ્તિન-ઝરથુસ્ત્ર
દીન અને પારસી કામની હસ્તીને ખાતર મથે તેટલા ભોગો આપવાને
બટકે મરી ફીટવાને પણ તૈયાર છે, તથા એ કામના બેટાઓ તેમજ
વ્હાલી બેટીઓ, પરકામની સ્ત્રીઓ તેમજ પુરોને, માત્ર બાઇ-બહેનો
સિવાય, બીજા કોઇ પણ પ્રકારે જાખીને જોવાને વડીક રાજી નથી.
“અથ જમ્યાત્ યથ આફ્રીનામિ.”

વસ્થામલ ખીલડીંગ,
ખી. બ્લોડ, ૧ હો માળ,
આન્ટ રોડ, મુ બાઇ.
તા. ૨૫ મી ડિસેમ્બર ૧૯૩૩.

લી. ૦ ફ. ૦ સેવક,
બેહરામ પીરજરાહ લકશ્મી-

ઉપકાર પત્ર. Thanks.

इधरः सर्वभूतानां हृदयेऽर्जुनतिष्ठति ॥

भ्रामयन्सर्वभूतानि यन्नाददानिमायया ॥

અર્થ.—હે, અર્જુન ! સંઘા ઉપર બેસાડેલાં પુતલાઓને સંઘાની પેઠે ફરવું પડે છે તેમ ઇશ્વર, (સ્વામી) સર્વ પ્રાણીઓનાં હૃદયમાં રહીને તેઓને, પોતાની માયા વડે (ધન ધન્ય પ્રમાણે) ભ્રમાવે છે, (એટલે દરેક (ભલાં કે છુરાં) કાર્યમાં પ્રેરણા કરાવે છે) (ભગવદ ગીતા, અધ્યાય ૧૮, શ્લોક ૬૧.)

ઉપલા શ્લોક મુજબ, માત્ર ઇશ્વરી પ્રેરણાને આધીન બનીને લખવા મંડિતું આ નામ પુસ્તક, સંપૂર્ણ કરાવવા માટે, સૌથી પહેલાં, સર્વશક્તિમાન અકુરમઝઘને બહુ મોટા આભાર માનું છું અને તે પછી, પોતાનો કિમતી વખત રોકીને આ પુસ્તકનો, વિદ્યાભર્યો “ફોરવર્ડ” લખી આપવા માટે, આપણી કોમના સમર્થ વિદ્વાન અને સ્કોલર શેઠ સોહરાય જમશેદજી બલસારા, એમ. એ. તું, તેમજ એક શાયસ્તે અને કાબેલ યજ્ઞોઝ્ઞાગ્રેગર તરીકે, આ પુસ્તક વિષે, પોતાનો સ્પષ્ટ અભિપ્રાય દર્શાવવા માટે, ઉલ્લાસના, વડા હસ્તેર કપોળ હસ્તેર પેશોતનજી મીરજાંતું હું અતઃકરણપૂર્વક અંદસાન માનું છું.

બીજું, આ પુસ્તકના દીબાચાની એક નોંધમાં, આ પુસ્તકની, બીજી ૧૫૦૦ નકલો બહાર પાડવાનો જે ઇશ્વરો છે તે વિષે, સ્કેન્ડ જણાવવાનું કે, આજથી ચારેક માસ પહેલા, ૧૦૦૦ નકલનો સંઘળો ખર્ચ આપવાની ગોઠવણ, મુબબના જરબોસ્તી બાનુ મંડળી તરફથી નકકી થઈ ગઈ હતી; પણ, ૧૦૦૦ નકલના ફેલાવાથી, ધારેલી અસર ઝાઝી થવા પામશે નહિ એવું ધારીને, સેવકે, બીજી ૧૫૦૦ જેટલી વધુ નકલો છપાવવાનો ઇરાદો કીધો અને તેની છપામણીના ખર્ચ બદલ, કેટલીક નાની મોટી રકમો આપીને અગાઉથી મદદ કરવા માટે, તેમજ છપાવા પછી, લોકોમાં વહેંચવાને ખાતર, આ પુસ્તકની અમુક નકલો લેવાનું વચન આપવા માટે, નીચલા નેકનામ સદમહરબો તેમજ બાનુઓનો મોટો આભાર માનું છું અને દુઆ મુબરક હું કે, પાક અકુર-મઝદ તેઓને આવા પુણ્યવતા, અનેક નાના મોટા કામોમાં, નાણાની

અખંડ હાલતમાં બચાવી રાખવાના, બહુજ મહાન અને પુણ્ય-
વર્તાં કામમાં, તમારો હિસ્સો આપ્યા માટે, પાકદામન,
હિમ્મત, ડહાપણ, ભની મનસ્વી અને દીનદારી માથે કમ્બરડીને
તૈયાર ખની જાઓ અને આખા જગતને એકવાર દેખાડી આપો કે,
જરથોસ્તી બાનુઓ અને મરદો, ચોતાની પુતલન મઝદયસ્તિન-ઝરથુસ્ત્ર
દીન અને પારખી કામની હસ્તીને ખાતર ગમે તેટલા ભોગો આપવાને
બલકે મરી રીઠવાને પણ તૈયાર છે, તથા એ કામના બેઠાઓ તેમજ
બહાલી બેઠાઓ, પરકામની સ્ત્રીઓ તેમજ પુરુષોને, માત્ર ભાઈ-પણેનો
સિવાય, ખોજ કાઢ પણ પ્રકારે આખીને જોવાને વગીક રાશ નથી.
“અથ જમ્યાન્ યથ આક્રીનામિ.”

વસ્યામવ ખીલડી ગ,
ખી. બહોલક, ૧ લો માળ,
ગ્રાન્ડ રોડ, મુબઇ.
તા. ૨૫ મી ડીસેમ્બર ૧૯૩૩.

લી. કું. સેવક,
બેહરામ પીરઝશાહ ભરચા-

ઉપકાર પત્ર. Thanks.

શ્વરઃ સર્વભૂતાના હરેષેઽર્જુનતિથિતિ ॥

ધ્રામચન્સર્વભૂતાનિ યન્ત્રાલ્લાનિમાયયા ॥

અર્થ.—હે, અર્જુન ! સંઘા ઉપર એસાડેલાં પુતલાઓને સંઘાની પેઠે ફરવું પડે છે તેમ ઇશ્વર, (સ્વાત) સર્વ પ્રાણીઓનાં હૃદયમાં રહીને તેઓને, પોતાની માયા વડે (ઇચ્છા પ્રમાણે) બમાવે છે, (એટલે દરેક (લક્ષાં કે છુરાં) કાર્યમાં પ્રેરણા કરાવે છે) (લગવદ ગીતા, અધ્યાય ૧૮, સ્લોક ૬૧.)

ઉપલા સ્લોક મુજબ, માત્ર ઇશ્વરી પ્રેરણાને આધીન બનીને લખવા મડિયું આ નમ્ર પુસ્તક, સંપૂર્ણ કરાવવા માટે, સૌથી પહેલાં, સર્વશક્તિમાન અકુરમઝદનો બહુ મોટો આભાર માનું છું અને તે પછી, પોતાનો કિમતી વખત રોકીને આ પુસ્તકનો, વિદ્વાતભર્યો “દ્વારવર્ક” લખી આપવા માટે, આપણી કોમના સમર્થ વિદ્વાન અને સ્કોલર શેઠ સોહરાબ જમશેદજી બલસારા, એમ. એ. તું, તેમજ એક શાયસ્તે અને કાબેલ યઓઝદાએગર તરીકે, આ પુસ્તક વિષે, પોતાનો સ્પષ્ટ અભિપ્રાય દર્શાવવા માટે, ઉદવાડના, વહા દસ્તુર કયોજી દસ્તુર પેશોતનજી મીરઝાંતું છું અતઃકરણપૂર્વક એહસાન માનું છું.

ખીજું, આ પુસ્તકનાં હિબાયાની એક નોંધમાં, આ પુસ્તકની, ખીજી ૧૫૦૦ નક્કી બહાર પાડવાનો જે ઇશારો છે તે વિષે, સહેજ જણાવવાનું કે, આજથી ચારેક માસ પહેલાં, ૧૦૦૦ નકલનો સંઘળો ખર્ચ આપવાની મોઠવણ, મુંબઈનાં જરથોસ્તી બાનુ મંડળી તરફથી નકકી થઈ ગઈ હતી; પણ, ૧૦૦૦ નકલના ફેલાવાથી, ધારેલી અસર ઝાઝી થવા પામશે નહિ એવું ધારીને, સેવકે, ખીજી ૧૫૦૦ જેટલી વધુ નક્કી જપાવવાનો ઇરાદો કીધો અને તેની જપામણીના ખર્ચ બદલ, કેટલીક નાની મોટી રકમો આપીને અગાઉથી મદદ કરવા માટે, તેમજ જપાયા પછી, લોકોમાં વહેંચવાને ખાતર, આ પુસ્તકની અમુક નક્કી લેવાનું વચન આપવા માટે, નીચલા નેકનામ સદમહરથો તેમજ બાનુઓનો મોટો આભાર માનું છું અને દુઆ મુબારક છું કે, પાક અકુર-મઝદ તેઓને આવાં પુણ્યવંતા, અનેક નાના મોટા કામોમાં, નાણાની

અખંડ હાતતર્મા બચાવી રાખવાનાં, બહુજ મહાન અને પુણ્ય-
વંતા કામમાં, તમારો હિસ્સો આપ્યા માટે, પાકદામન,
હિમ્મત, હાપણું, હાલી મનસ્વી અને દીનદારી નાથે કમ્બરડીને
તૈયાર બની જાઓ અને આખા જગતને એકવાર દેખાડી આપો કે,
જરથોસ્તી બાનુઓ અને મરદો, પોતાની પુનતન મઝદયસ્નિ-ઝરથુસ્ત્રિ
દીન અને પાન્સી કામની હસ્તીને ખાતર મમે તેટલા ભોગો આપવાને
બદકે મરી કીટવાને પણ તૈયાર છે, તમા એ કામના બેઠાઓ તેમજ
લ્હાલી બેટીઓ, પરકામની સ્ત્રીઓ તેમજ પુરોને, માત્ર બાઇ-બહેન
સિવાય, બીજા કોઇ પણ પ્રકારે કાખીને જોવાને વડીક રાજ નહીં
“અથ જમ્યાન્ યથ આક્રીનામિ.”

વસ્યામય બીન્ડીંગ,
બી. બ્લોક, ૧ હો માળ,
આન્ટ રોક, સુ બાઇ.
તા. ૨૫ મી ડીસેમ્બર ૧૯૩૩.

લી. ૬૦ સે.
બેલુરમ પીરોગા

જોશી અસ્પન્દીયારજી જ. બહાડીયા.

શેઠ કરામશેઠ સો. ખાન. (ઝવેરી.)

„ બેરામજી દા. મીસ્ત્રી, એડવોકેટ.

„ રનાવકશાહ ર. અંશુરખાગ, એડવોકેટ.

એક જરથોસ્તી તરફથી પોતાનાં બેડેસ્ટ-મેદરેહ કલ્યાણી

“અયો યાદ”મા.

પુનાના કેટલાક જરથોસ્તીઓ.

શેઠ રસ્તમ એન. ખનાજી.

એર્વંદ માણેકજી બરજોરજી ભાઠેના.

એર્વંદ રતનજી બરજોરજી ભાઠેના.

એર્વંદ રયાનકશાહ પેસ્તનજી કુકા.

શેઠ પીરેજીશાહ બી. ખામખોટ.

„ પાલનજી રસ્તમજી કાપડયા.

„ દોરાબજી એદલજી એનજીન્યર.

બહેનજી તેહમીના ર. અ. ધરાની.

બહેનજી ગુલનાર કેખસર ધરાની.

બહેનજી જરખાઈ મે. કાંઠાનાલા.

બહેનજી પીરેજી એસ. ચોધીઆ.

એક ખાનુ સીમ્પથાઈઝર.

અને બીજાં કેટલાક જરથોસ્તી નર નારીઓ કે જેમણે પોતાના નામો પ્રગટ કરવાની ના પાડી છે.

 હાકરા-હાકરીઓને સ્કુલ અને કોલેજોમાં આપવામાં આવતી બેગી કોજવણી (co education) ટેલી બધી નુકસાનકારક છે, અને તેનાથી કેવાં માદા પરિણામો આયા છે અને જો એ બેગી કોજવણી આનું સંસ્કારે તો કોઈ પણ કોમને ભવિષ્યમાં કેટલું બધું ખમવું પડશે, તે બાબે ગુજરાતના ઉત્તર વિભાગના ડીવીઝનલ કમીશનર અને બાહોશ તથા અનુભવી સીવિલિયન મીંડ જેરેટ જાનેવારી ૧૯૩૪ માં ભરૂચની મોટલાખાઈ વાડયા કન્યાશાળામાં જે વિચારો દર્શાવ્યા છે અને તે ઉપર આગેવાન જામે જમશંદ પત્રે જાનેવારી માસની છેલ્લી ૪-૫ તારીખો દરમિયાન જે કિમતી લેખો લખ્યા છે તે તરફ તમામ પારસી કોમનું હું ખાન જેમું છું.

લેખક.

રાદી સખાવત ડરવાની સદ્ગુણે આપે તેમજ તેઓને, તદુરતી સાયની લાખી અને અગો છદમી, પાક મનસ્વી, દીન તરફની દિદાગીરી અને રવાન-દોરોસ્તીની બહેન કરે. અથ જખ્યાત યથ આક્રીનામિ!

ખીનુ આ લેખકની અનેક ચળવળો તરફ બહુ દિનચુકી દેખાડનારા બહાડીયા ખાનદાનના એક જળકૃતા સિતારા અને જવાન, શેઠ સોહરાબ બહાડીયાનો, હું આ મારા પુસ્તકમાં, ખરા જગરથી આભાર માનુ છું અને ઉમેદ છે કે, જ્યાં સુધી પાસની કોમમાં, ઉચ્ચ ખાનદાનનાં નમીરાઓ, પોતાની પાક ઝલુસ્તી દીન, તેના આચારવિચારો, તથા રીતરિવાજો ((Traditions)) તરફ, જનકેવાની અને માન દેખાડતા રહેશે, ત્યાં સુધી તેઓ કોમની સાની રેહબગી કરી રહશે.

જવાન શેઠ સોહરાબ બહાડીયા, ભવિષ્યના સારી આદ્ય આપનારા રોક્યા છે. આપણી કોમ માટેની તેવણી અનેક ભરી પ્રશ્નો આમનમાં મુકવાની વક, પ્રુદાતાલા તેઓને જાદીથી આપે એજ, આમીના!

આ પુસ્તકને મદદ કરનારા સદગ્રહસ્થો તથા ખાનુઓનાં નામો:—

શેઠ સર હોરમસજી કા. દી. એડનાલા.

” અરદેશર ખી. ગોદરેજ.

” માવોજી પેસ્તનજી ભર્યા.

” મંચેરશાહ મા. પે. ભર્યા.

” પેસ્તનજી ડા. મારડર.

” કેખસર અરદેશર ફીદર.

” જેહાંગીર સોરાબજી ડરાની.

” એલજી એન. ગદેરીઆ.

” માવોજીશાહ રસ્તમજી જપડીના.

” ખરજેરજી ર. ભર્યા.

” હો. નો. મીસ્ત્રી ઉર્ફે “હરમીસ”

” દીનશાહ દારામશાહ એડનાલા.

” રસ્તમજી જમશેદજી લાહેર.

” પીરેજીશાહ દાદાભાઈ શરાદ, એવ સી ધ

” કેરશાખ ખી. તારાપોરનાયા.

” જમશેદજી રાજભાઈ શરાદ, એમ ધ

જોશી અસ્પન્દીયારજી જ. વહાડીયા,

શેઠ કરામશેઠ સો. ખાન, (ઝવેરી.)

„ બેરામજી દા. મીસ્ત્રી, અડવોકેટ.

„ રયાવકશાહ રૂ. અંજીરખાગ, અડવોકેટ.

એક જરથોસ્તી તરફથી પોતાનાં બેહેસ્ત-બેહરેહ કદબાનુની

“અધો યાદ”મા.

પુતાના કેટલાક જરથોસ્તીઓ,

શેઠ રસ્તમ એન. ખનાજી.

એવંદ માણેકજી બરજોરજી ભાઠેના.

એવંદ રતનજી બરજોરજી ભાઠેના.

એવંદ રયાવકશાહ પેસ્તાનજી કુકા.

શેઠ ખીરેજીશાહ બી. ખામખોટ.

„ પાલનજી રસ્તમજી કાપડયા.

„ દોરાબજી એદલજી એનજીન્યર.

ખડેનજી તેહમીના રૂ. અ. ધરાની.

ખડેનજી ગુલનાર કેખસર ધરાની.

ખડેનજી જરખાઇ મે. કાંદાવાલા.

ખડેનજી ખીરેજી એસ. ચોધીઆ.

એક બાનુ સીમ્પધાઇઝર.

અને બીજાં કેટલાક જરથોસ્તી નર નારીઓ કે જમણે પોતાના નામો પ્રગટ કરવાની ના પાડી છે.

 હોકરા-હોકરીઓને સ્કૂલ અને કોલેજોમાં આપવામાં આવતી બેગી કોળવણી (co-education) કેટલી બધી નુકસાનકારક છે, અને તેનાથી કેવા માઠાં પરિણામો આ-આ છે અને જો એ બેગી કોળવણી આનું સંકેતે તો કોઈ પણ કોમને લવિષ્યમાં કેટલું બધું ખમવું પડશે, તે બાબે ગુજરાતના ઉત્તર વિભાગનાં ડીવીઝનલ કમીશનર અને બાહોશ તથા અનુભવી સીવીલ્યન મીં. ગેરેટે જાનેવારી ૧૯૩૪ માં લખેલી મોટલાખાઇ વાડયા કન્યાશાળામાં જે વિચારો દર્શાવ્યા છે અને તે ઉપર આગેવાન જામે જમશેદ પત્રે જાનેવારી માસની છેલ્લી ૪-૫ તારીખો દરમ્યાન જે કિમતી લેખો લખ્યા છે તે તરફ તમામ પારસી કોમનું ધ્યાન ખેંચું છું.

લેખક.

(છ). પાના ૫૪ થી ૬૮ માં ૩૦૦ કારણુ બાબે વિવેચન અને કોષ પણ કોમની હસ્તી માટે ધર્મજ્ઞાન સા માટે અનિવાર્ય તથા અવખ્યનું છે તે બાબે તેમજ અનીતિ અને પાપ સખ્દમા સમાયલી બહોળી સમજણુ બાબે લ'બાણુ અને બહુ જાણુવા જેવો ખુલાસો થયો છે.

(જ). પાના ૬૮ થી ૭૭ માં પારસી કોમની પડતીનાં ૪ થાં કારણુ બાબે તેમજ હાથે જાતે રાધવાથી યતા ક્ષયદાયી અને આપતું યાતો યોગબદ્ધર કે હોટેલોનું ખાવાનાં ગેરકાયદા તેમજ બાવનાઓમાં થતા ખીગાડા બાબે તથા લગ્ન, નવજોત, મરણુ વિગેરે ગ્રંથ ગોમાં ખાન-ખાન પાછળ યતા પૈસાનાં ધૂમાડાથી ત ગી અને મુરકેલીમા આવી પડેલા કોમના અમુક વર્ગ બાબે, તેમજ દેખાદેખીથી પારસીઓમાં વધી પડેલી આર્થિક દુર્દશા બાબે અને લોખાન મુકવાનાં ગુણુકારી અને ધર્મિ રિવાજ ફરી સજીવન કરવાની અગત્યતા બાબે લ'બાણુ વિવેચન છે.

(ઝ). પાના ૭૮ થી ૧૨૭ માં પારસી કોમની પડતીનું ૫ મું કારણુ બહુ લ'બાણુથી સમજાવવામાં આવ્યું છે, આતશને ઘેરમાથી કહાડી નાખવાથી અનુશેષ રવાનોની, ઘેરમાંજ કરાવવી જોઈતી કટલીક ક્રિયાઓ નીકળી મઘ તેમજ લોખાન મુકવાનો કલ્યાણુકારી રિવાજ નાશુદ થયો અને તેથી, પારસીઓનો દીનધર્મ તરફની ક્ષિણગીરી, કુરખાની તેમજ જાનફેશાનીનો જીગરનો આતશ, કેમ સદે પડી ગયો, તેનાં સંબંધમાં, તેમજ આતશની હેરાજતના સંબંધમાં મોખેદ વર્ગની ખેડેતરીનાં સંબંધમાં અને ૧૬ સરકૂત શ્લોકોમાં સમજાવવામાં આવેલા જરથોસ્તી ધર્મનાં ઉચ્ચ મરતખાનાં સંબંધમાં તેમજ આતશની ઉંડી કિલ્લુકી બાબે વિસ્તારથી વર્ણન કરવામાં આવ્યું છે.

(ટ). પાના ૧૨૮ થી ૧૩૫ માં છઠ્ઠાં કારણુ બાબે તેમજ બેગી કેળવણીથી યતા નુકસાન બાબે તેમજ બેગી કેળવણીથી જુદદીન લગ્નની ઘેલછાને મળતાં ઉત્તેજન બાબે જાણુવાજોગ વિવેચન કરવામાં આવ્યું છે.

(ઠ). પાના ૧૩૬ થી ૧૬૯ માં સાતમો કારણુ બાબે તેમજ ખશિમની નુકસાનકારક કેળવણી બાબે અને અંતઃકરણની ઝેરસે સદ-ગુણોની ખીલવણી નહિ કરવાથી, યતા રૂઢાની નુકસાન બાબે તેમજ ચલારૂમની ખામદાદ વખતે અધોના રવાનને મળતી ખુશદાલી બાબે તેમજ પાપીનાં રવાનને યતા અફસોસ બાબે તેમજ આપણી કોમની સંગીન ખેડેતરી કરવાને ખાતર ઉતાવળે ઐક સંગીન યોજના ધડવાનાં ઇચ્છવાજોગપણુ બાબે જાણુવા જેવું વિવેચન કરવામાં આવ્યું છે.

Index: અનુક્રમણિકા.

પાનાઓ ક, ખ, ગ માં અર્પણ પત્રિકા છે.

પાનાઓ ૬, ૨, ૭, ૪, ૩, ૮, ૬, ૩, ૬, ૫, ૮, ૬, ૫, ૮, ૬, ૫, ૮ માં, એ વિદ્વાન ગ્રંથસ્થાના આ પુસ્તક વિષે અભિપ્રાયો છે.

પાનાઓ ૫, ૬, ૫, ૭, ૮, ૯ માં તેમજ ૧ થી ૮ સુધીમાં લેખકનો દીખાવો છે.

પાનાઓ ૬, ૧૦, ૧૧ માં ઉપકાર પત્ર છે.

પાનાઓ ૧૨, ૧૩, ૧૪ માં અનુક્રમણિકા છે.

પાનાઓ ૧૫, ૧૬ માં શુદ્ધિ પત્ર છે.

(ક). પાના ૧૭ થી ૨૧ માં અષો ઝરથુશ્ત્રની સ્તુતિમાં ભક્તિ-રસથી ભરપૂર ફારસી મોનાર્નત અને તેનો ગુજરાતી તરજુમો.

(ખ). પાના ૨૨ થી ૩૬ માં ધાર્મિક વિચારો અને ઉમદા લાગણી-આવાળું ગુજરાતી કાવ્ય તથા મઝદયાસ્ત્રિ-ઝરથુશ્ત્ર દીનની અતુલ્ય ભક્તિ-બાળે, અવસ્થા પુસ્તકોની શ્રદ્ધાદત્તોના આધાર લખેને કરવામાં આવેલું લંબાણ વિવેચન.

(ગ). પાના ૩૭ થી ૩૯ માં જુદાદીન લગ્ન વિરુદ્ધ વિચારો દર્શાવતું અને અષો ઝરથુશ્ત્રનાં મહાન યજ્ઞો તેમજ મીનોષ મરતબાનો સુંદર ખ્યાલ આપતું ગુજરાતી કાવ્ય.

(ઘ). પાના ૪૦-૪૧ માં પારસી કોમની પડતીનાં અનેક કારણો-મોના ૧૨ ખાસ કારણો.

(ઙ). પાના ૪૧ થી ૪૫ માં, પહેલાં કારણ બાળે વિવેચન તેમજ હાલની સ્કુલ-કોલેજોની કેળવણી લખેને મોટી સીમીઓ સાથે બહાર પડેલા વિદ્યાર્થીઓની મહા જુરી દશા બાળે એક જાણીતા કેળવણીકારે દર્શાવેલા વિચારો. ખેતીવાડી તેમજ નાના નાના કુખરડેલોગમાં પારસી જવાનોને નાખવાની, લેખકની, પારસી માળાપોને વિનંતિ.

(ચ). પાના ૪૬ થી ૫૩ માં પારસી કોમની પડતીનાં બીજાં કારણ બાળે લંબાણ વિવેચન. જેમદયાજીભાઈ ખર્ચાનું અને અવિચારી પહેરવેપથી, પારસીઓમાં આવેલી ગરીબી અને દેખાદેખી તથા નીતિ-રીતિમાં થયેલા ચોક્કાવનારો બીગાડો અને જુદાદીન લગ્નો તરફનો પ્રેરણા. જેમદયાજીભાઈ પોપાદો-પહેરનારને તેમજ તેઓને જોનારને થતાં નેતિકે તુકસાન બાળે સાચાં-રીતીક દ્રષ્ટિએ કેટલોક જાણવા જેવો પ્રવાસો.

(છ). પાના ૫૪ થી ૬૮ માં ૩૭૧ કારણ બાબે વિવેચન અને કોઇ પણ કોમની હસ્તી માટે ધર્મસ્થાન સ્થા માટે અનિવાર્ય તથા અવધનું છે તે બાબે તેમજ અનીતિ અને પાપ સપ્તમા સમાયલી બહોળી સમજણ બાબે લખાણ અને બહુ મહત્વના જેવા ખુલાસો થયો છે.

(જ). પાના ૬૮ થી ૭૭ માં પારસી કોમની પડતીનાં ૪ થાં કારણ બાબે તેમજ હાથે જાતે રાધવાથી થતા ફાયદાઓ અને આઈર્ષ્ય યાતો યોગ્યદેશર કે હોટેલોનું ખાવાનાં ગેરફાયદા તેમજ બાવનાઓમાં થતા ખીગાડા બાબે તથા લગ્ન, નવજોત, મરણ વિગેરે પ્રસંગોમાં ખાન-ખાન પાછળ થતા પૈસાનાં ધૂમાડાથી તગી અને મુશ્કેલીમાં આવી પડેલા કોમના અમુક વર્ગ બાબે, તેમજ દેખાદેખીથી પારસીઓમાં વધી પડેલી આર્થિક કુદંડા બાબે અને લોખાન મુકવાનાં ગુણકારી અને ધર્મી રિવાજ ફરી સજીવન કરવાની અગત્યતા બાબે લખાણ વિવેચન છે.

(ઝ). પાના ૭૮ થી ૧૨૭ માં પારસી કોમની પડતીનું ૫ મું કારણ બહુ લખાણથી સમજાવવામાં આવ્યું છે, આતશને ઘેરમાંથી કહાડી નાખવાથી અનુરોધ રવાનોની, ઘેરમાં કરાવવી જોઈતી ડોલ્બીક ક્રિયાઓ નીકળી ગઈ તેમજ લોખાન મુકવાનો કલ્યાણકારી રિવાજ નાશ થયો અને તેથી, પારસીઓનો દીનધર્મ તરફની દ્રિદાગીરી, કુરબાની તેમજ જનદેશાનીનો જીવરનો આતશ, કેમ સર્વ પડી ગયો, તેનાં સંબંધમાં, તેમજ આતશની હેઠાંજાતના સંબંધમાં ગ્રામ્ય વર્ગની ખેડેતરીનાં સંબંધમાં અને ૧૬ સરકૂત શ્લોકોમાં સમજાવવામાં આવેલા જરથોસ્તી ધર્મનાં ઉચ્ચ મરતબાનાં સંબંધમાં તેમજ આતશની ઉંદી ફિસ્લુદી બાબે વિસ્તારથી વર્ણન કરવામાં આવ્યું છે.

(૩). પાના ૧૬૯ થી ૧૮૫ માં, ૮ માં કારણ બાબે તેમજ કુંવા-રાપણાને કારણે નિપજતી જુદીન લગ્નોની બધી બાબે અને પરણેલી જાંઘીનાં નૈતિક તથા રૂઢાની કાયદાઓ બાબે તેમજ સ્ત્રીઓને કાષ્ઠપણ સંજોગમાં હદ ઉપરાંત સ્વતંત્રતા નહિ આપવાના વાજબીપણા બાબે મનન કરવાનું જીવાસો કરવામાં આવ્યો છે.

(૬). પાના ૧૮૬ થી ૨૦૭ માં, ૯ માં કારણ બાબે અને માનિક માદગી દરમ્યાન એક સ્ત્રીનાં શરીરમાં થતા ફેરફારને સમર્થ આસપાસની નીચે તેમજ તરતરકારી, ચેપાઓ, પુલો, વનસ્પતિઓ વિગેરે ઉપર થતી ખરાબ અસરનું સાબ-સની દ્રષ્ટિએ તેમજ ધર્મ શાસ્ત્રનાં પ્રમાણોની દ્રષ્ટિએ ઘણું જાણુવા જેવું અને મનન કરવા યોગ્ય વિવેચન કરવામાં આવ્યું છે.

(ન). પાના ૨૦૮ થી ૨૧૨ માં ૧૦ માં કારણ બાબે અને નાટક સીનેમાં તથા ફીશ્યારીઓર જીવનથી પારસીઓને થયેલાં પારાવાર નુકસાન અને નૈતિક અધોગતિ અને કુમળાં મગજ ઉપર પડતા હુરા હાવો વિષે તેમજ જુદીન લગ્નોને મળતાં હિતોજન વિષે વિવેચન છે.

(ત). પાના ૨૧૨ થી ૨૨૨ માં ૧૧ માં કારણ બાબે અને તેનાથી પારસી કોમમાં ચેવસ થયેલી ઉજાજગી તથા જડેલ જાંઘી બાબે જાણુવા જેવા વિચારો દર્શાવવામાં આવ્યા છે.

(થ). પાના ૨૨૩ થી ૨૨૬ માં ૧૨ માં કારણ બાબે તેમજ સખા-વત કરવાની પદ્ધતિમાં ફેરફાર કરવા બાબે તથા લાયક અને મોહતાજ પારસીઓને સખાવતી નાણા વડે, પગપર કરવા બાબે તેમજ પારસી એ કો, આશીસ્ત, પહેલીઓ વિગેરેમાં, પહેલાં, ફક્ત પારસીઓનેજ નોક રીએ લગાડવા બાબે વિવેચન છે.

(દ). પાના ૨૨૬ થી ૨૩૨ માં છેવટના ચોક્કસ શબ્દોમાં પારસી કોમના શ્રીમંત વર્ગને તેમજ દૂરદૂરી સાહેબોને, કોમમાં, ધર્મશાનને ઉતાવળે પ્રચાર કરવાની અને તે માટે લાયક વાજસોની જુલોડી કરવાની અરજ કરવામાં આવી છે અને ધર્મના ઉત્થાપણ બાબેના પ્રમાણો ટાક્યાં છે.

(ધ). પાના ૨૩૩ થી ૨૩૫ માં આ પુસ્તકનાં લેખકની ચેના-જાત છે.

(જ). પાના ૨૩૬ થી ૨૫૩ માં ધણીજ ધોરણે લેવા જેવી કદીમ ધરાની નસીહતો આપવામાં આવી છે.

(પ). પાના ૨૫૪ થી ૨૫૫ માં સેવકના અવિસ્તા તેમજ કી ફારસી કલાતો વિષે તેમજ જરૂરથી આનુમંડગ બાબે જાહેર-અવરો છે.

શુદ્ધિપત્ર. Errata.

પાન.	લીટી.	અશુદ્ધ.	શુદ્ધ.
૨૧.	૨૦ મી	યાને	અને
૨૫.	૧ લી	વેરાનમ	વેરાનમાં
"	૧૫ મી	૧૫।	૬૧।
૨૬.	૨ શ	શુભરાદીમ	શુભરાદીમ।
"	૩ શ	ગૌપથી	ગૌપથી.
"	૬ ફી	કંદમ	કંદમ.
૨૮.	૩ શ	'દુનવરનો અગ્રહ	અદુનવરનો,
૩૫.	૨૦ મી	(ઇશ્વર; પ્રેરિત મંત્રો)	(ઇશ્વર-પ્રેરિત મંત્રો)
૪૩.	૧૨ મી	a matter of	a better of
૬૫.	૧૧ મી	કુપાન ને	કુપાને,
૯૯.	૧૧ મી	ભૂમિમાકાશમાયં	ભૂમિમાકાશમાયં.
૧૦૦.	૩ શ	સપ્તમાનં	સપ્તમાનં.
૧૦૧.	૨૦ મી	દૂપવાપાજલપુલરચનં	દૂપવાપાજલપુલરચનં.
૧૦૨.	૨૫ મી	ગેમ્મૂનૈયમંત્ર પૂતે	ગેમ્મૂનૈયમંત્રપૂતે:
૧૦૩.	૧૬ મી	પ્રતિદિનમુદિતૈરક્ષરૈ મંત્રયુક્તૈ.	પ્રતિદિનમુદિતૈરક્ષરૈમંત્રયુક્તૈ.
"	"	પ્રતિદિનમુદિતૈરક્ષરૈમંત્રયુક્તૈ:
૧૦૪.	૫ મી	વિકસિતવદનાસ્તે	વીકસિતવદનાસ્તે
૧૦૫.	૭ મી	અત્પારિ શાફનાનિ	અત્પારિ શાફિનાનિ
"	૨૬ મી	૯૪૫૬	૯૪૫૬
૧૦૬.	૫ મી	ધનગુણરચિતાં	ધનગુણરચિતાં.
"	૨૭ મી	રનાન પુર્વ	રનાન પૂર્વ
૧૦૭.	૨૫ મી	કૃષ્ણ	કૃષ્ણ
૧૧૬.	૩૧ મી	રહી છે	રહ્યો છે.
"	૨૪ મી
"	૩ શ	દનમ	દનૂમ
૧૧૭.	૨૭ મી	રહી છે	રહ્યો છે.

૧૧૭.	૨૮ મી	સુખ	સુખ ^૯
૧૧૯.	૧૪ મી	લવન	લુવન
૧૨૨.	૩૧ મી	બનોવેના	બનાવેના
"	૩૩ મી	મૂતિ	મૂતિ ^૯
૧૪૪.	૮ મી	ગારવને	ગૈ રવને
"	૧૦ મી	લાઝન	લાઝન
૧૪૭	૨૭ મી	સરયકારની	સરયકારની
૧૫૦.	૩૧ મી	યાને	અને
૧૬૫.	૨૬ મી	નતિક	નેતિક
૬૮.	૧ હી	આખે	આખે
"	૮ મી	ધારણ	ધારણ
૧૭૦.	૨૯ મી	અન્યોઅન્ય	અન્યોઅન્ય
૧૭૩.	૧ હી	ખચ	ખચ ^૯
૧૮૯	૬ ફી	રજસો	રજસો
૧૮૫.	૨૧ મી	પદ્માદનચન પ્રત્યાગ્રાય	
"	...	પદ્માદનચનપ્રત્યાગ્રાય	
૧૯૫.	૨૧ મી	સ્નાનવિધિ	સ્નાનવિધિ
૧૯૬.	૩૧ મી	ઉપવાચ	૪ ઉપવાચ
૨૦૧	૨૨ મી	નાથ પામે છે. †	નાથ પામે છે †
૨૩૪	૬ હી	સરજતા	મરજતા
૨૩૫	૧૮ ની	ત	૭

કાવ્ય ૧ લું.

વશુરે-વશુરાન રમ્મ-ગુ અશો સ્થિતમાન
ઝરધુરને અર્પણ.

સ્થનાર:—એહરામ પીરોઝશાહ લરયા.

૧. અપ્ સેતુદેએ અહુરો નીજ્ હકત્ અમશાસ્પન્દ,
અપ્ સેતુદેએ હમા યજ્ઞાને પાકો તુરમન્દ.
૨. અપ્ સેતુદેએ સારાસર કાયનાતો મજ્જકાત્,
અપ્ સેતુદે જાળમ્ દર પાકીએ વસ્તા એા અન્દ.
૩. નામે તુ ઝરતુરત્ હમચુ' ઝરે ખાલેસ્ રાયેજસ્તુ
દર મયાને આલમે ધન ફાની એા આન રંગુમન્દ.
૪. એકદર ખુરતુદો ખન્દાન શુદ્ હમા રદહા એા કહ,
ખર એા ખહેરો શજરહા એ મઝહરત્ પાકો ખલન્દ?
૫. ગર નયાવર્દેહ્ છુદી દીનારા અઝાન મીનુવતન,
એકદર ધન ખલ્ક માન્દેહ્ છુદ્ ખેગોમરાહી એા ખન્દ?
૬. અજ્ શોઆએ રામ્સે દીનત્ શુદ્ મોનવર્ધન જેહાન,
વરને માન્દેહ્ છુદ્ હમા આલમ્ હમીશે દર્દમન્દ.
૭. પીશે તુ એહરીમતો દીવાનો દરવન્દો દરજ્,
કરદેહ્ છુદન્દ ખલ્કરા તારાજો ગેયાનો નેજન્દ.
૮. તુ ખસી દર રૂઝગારે પીશીને પયદા શુદી,
ખાહુશો વીરે અવીજેહ્ એા રૂથે પાર તુરો ખન્દ.
૯. એકદર દર મજ્જરો ખન્દે તુ મઅની છુદ્ અમીન્?
- ફીલહકીકત્ હમચુ તુ કસ્ ઝાદેહ્ નીસ્ત્ દર અજ્મો હેન્દ.
૧૦. એ મેકદેમત્ નાગાહ પુશીદેહ્ શુદન્દ ઝીરે ઝમીન,
આન હમા જાહુગરો ખલ્કારો દીવાન પારગઝન્દ.

- ૧૧ ચક્રર દર શુશ તર્સો હોલ્ અકુબન્દી તુ સખત્,
દીવે વાઝનરા ઓ આવદીશ આવેર દર કમન્દ ?
૧૨. દર શબે જાહમાતે જેહલ્ મરહુબા તુ આમદી,
હમયુ ખુરશીદે દારોખશાને મર મન ચર્ખે બલન્દ.
૧૩. ગરબે ખુરશીદે ફલક ચરમા ચેરાધે આલમરત,
તુરે એહમ બખશન્દે દીનત્ બરતરત જાન્ તુરમન્દ.
૧૪. ઝીન્ જેહલ્ પીરે મધાનો આવેદે મન્ઝેલશેનાસ્
ખુરદેહ અન્દ અઝ્ જામે દીનત્ મયુ ચુ આતશ ખોરરેહમન્દ.
૧૫. તુઘ કાને શાદીયે જાનો રવાનો તન ઓ દેલ,
હસ્ત હમા અકવાલે દીને તુ નદીસો મુદમન્દ.
૧૬. તુઘ શીરીનીયે અર્ષો રહે તુ મીતુચેરાલ,
તુઘ મરહુમ્ ખસ્તેગાનુરા મેહુબી તુ દીલપસન્દ.
૧૭. તુઘ કુતે જાને મા તુઘ નગીને બીબહા,
તુઘ કેમ્યાએ અજબે આશોકાને દદમન્દ.
૧૮. તુઘ અબ્વલ્ નર કે દાનેસ્ત અસ્ત હમા એમ્બારે ઘયબ,
“રુઝગુ” ઝારે તુરા ખાનન્દ હમા દાનેશમન્દ.
૧૯. તુઘ વફુરે હમા પયઘમખરાને બખદે તુ,
તુઘ ઓસ્તાદે રાસસર ફેલ્સુફાને હુશમન્દ.
૨૦. તુ બિષ્નદારે નીકા ગોફતારે ફેરદારે નીકુ,
એ ખુરા નેમુદી રેહ બેમા મુઘે ખોદાવન્દે બલન્દ ?
૨૧. યાદે તુ રેહપરવરત ચુ લઅલે લખ્ખે મેહુરયાન,
નામે તુ શીરીનતર અઝ્ આબે હયાતો રહેદો કન્દ.
૨૨. ગર ન ઝાહેર તુ શુદેહ બુદી દર ઈન્દ દારે ફના,
દી બેમા બહુદેહ બુદ ગન્ઝે રવાનો દીનો પન્દ ?
૨૩. દર કસીદે ધન કે ગોફતમ દર મદહલ્ ઝરતુરત્ અય !
હીય સઝાયે તેહસીનત્ દાદમ ને મન જોઝ શએર ચન્દ.
૨૪. બા દેલે પાકી કે આનહા મીપરતન્દ આતશત,
એહેરેએ ધશાન્ બેતાબદ ચુ મેહો આતશવશન્દ.

૨૫. મીરવદ્ દર બેહેરતો બીનદ્ સચાદતે હરે દુ બેહાન,
ગર કસી આરદ્ બેવરસેય કાતુને વસ્તા એ! ઝન્દ.
૨૬. આન કે મુદરેલ્ પુશીદા કોશતી બેખસ્તો કદ્ અમલ,
બર ફરામીને દીનવ હક્કા ને ઉ હીચ્ દીદ્ ગઝન્દ.
૨૭. ચેકદર કર્ખોન્દે એ! ખુશ બારાદ્ આન ધરાન ઝમીન,
કન્દરશ્ હમચુ' તુ ઝાદેલ્ બીનમુનો અજમન્દ?
૨૮. મોજહા ગરચે ઝન્દ ધન બાતેનમ્ દર મહુબ્બતત,
ચે બતઅરીફત્ બિગુયમ તા બિકય એ! મુનો ચન્દ?
૨૯. કતઅ કુન તૌસીકચુચે ઉ કતુ "બહેરામ" અયે,
તુ ચે ફહેમી અખમતે રહાનીયે આન દીવખન્દ?
- x x x x x
૩૦. મેએએ અબ્વલ્ એ શેઅરે સીઝ્દેહોમે નઝમે ધન,
અઝ "દીવાને હાફેઝત" કઝ્ મીચકદ્ મર શીરો કન્દ.

તરજુમે.

૧. અહુરમઝદ અને સાતે અમધારૂપદાથી, તેમજ સધળા પવિત્ર અને નુરમન્દ વજદાથી અય વખાણુ પામેલા!
૨. ઉપરની તેમજ નીચેની આલમની તમામ પેદાયશાથી અય વખાણુ પામેલા! તેમજ ઝન્દ અવસ્તામાં અનેક ઠેકાણે અય વખાણુ પામેલા (અશો અરચુરત્ર!)
૩. આ ફાની તેમજ પેલી નુરમન્દ આલમમાં ખાલેસ સૌનાની માફક તારૂં નામ "અશો અરચુરત્ર" તરીકે રવાજ પામેયું છે.
૪. તારા પવિત્ર અને જીવન્દ જન્મથી, સધળાં નદી નાળાઓ, પહાડો, ધર્તી, દર્યા અને આડપાનો કેટલાં બધાં ખુશહાલ અને હસ્તાં થયાં?
૫. જો પેલાં મીનોષ ધામમાંથી તું, દીનને (અત્રે) લાવ્યો નહિ હતે તો, આ જગત કેટલું બધું ગુમરાહી અને બંધનમાં પડી રહ્યું હતે?
૬. તારી દીનરૂપી સૂરનાં કિરણો વડે આ જગત પ્રકાશિત બન્યું; નહિ તો આખું જગત, હમેશાં દુખી હાલતમાં પડી રહેતે.
૭. તારા જન્મ અમાઠિ એહરીમન, દીવા, દરવન્દો અને દુન્નેએ આ જગતને તારાજ, રહતું અને દુખ્યારૂં કરી નાખ્યું હતું.

૮ તુ પશુાજ પુરાતન જમાનામા, પવિત્ર અક્ષ તથા હુશીયારી સાથે અને ઝળકતા તથા હસ્તા ચ્છેરા સાથે પેદા પડ્યો

૯ તારા જન્મવામા અને હસવામા કેટલો બધો હિડો ભેદ સમાયો હતો? ખચીતજ તારા જેવો કોઈ પણ પુરુષ હિંદ કે ધરાનમા જન્મ પામ્યો નથી

૧૦ તારા આવવાની સાથેજ, પેના બધા જાદુગરો, ભુડાઓ અને તુકસાનકારક દેવો તરતજ ધતીની ઉદ્દળ છુપાઈ ગયા

૧૧ તે પેલા હિંદા દેવને (અમ્મમ્મ-સુને) કેટલો બધો સખત ગલ-રાદ, ધાસ્તી અને અહ્વામણમા નાખીને અ તે કમન્દમા ગીરકતાર કીધો? (દેહે કીધો)

૧૨ અજ્ઞાનતારૂપી અધકારની રાત્રે, આ જુનન્દ આકાશના પ્રકાશિત સૂર્યની માફક જાણે કે તુ જન્મ પામ્યો

૧૩ આકાશમાનો સૂર્ય જો કે, આ જગતની આખ અને ચેરાગ સમાન છે છતા, જ્ઞાનરૂપી તુરની બક્ષેશ કરનારી તારી દીન, તેના (આકાશના સૂર્ય) કરતા પણ વધુ જુલન્દ છે

૧૪ આ કારણુને ખાતરજ મધવ સાહેબો અને મન્જેશ્વરીનામ (રૂહાની તબક્કામા આગળ વધેલા) આબેદોએ તારી દીનરૂપી જામમાથી આતશના જેવો પ્રકાશિત શરાબ (પવિત્ર આત્મજ્ઞાન) પીધો છે

૧૫ હવે, આત્મા, શરીર, અને અતરની ખુશહાલીની તુ ખાણુ છે તારી દીનના સપગા શિક્ષણ કિમતી અને ફાયદાકારક છે

૧૬ તુ સર્વોત્તમ બહેસ્તની મીશય અને તારૂ રવાન મીનોષ આલમનો ચેરાગ છે જખ્ખી અનેનાઓ માટે ચાને ફુન્યાના દરો ગમથી પરેશાન બનેનાઓ માટે તુ મલમ સમાન છે અને તુ એક મનપસન્દ મેહજુબ છે

૧૭ તુ અમારા જીવાત્માનો ખોરાક તેમજ દર્દમન્દ આરોઠા (ખુદાના ખરા જાકતો) માટે તુ એક બજબ કેમ્મા સમાન છે

૧૮ તુ જ પ્રથમ પુરુષ છે કે જેણે, સધળા મીનોષ બેદાને પીના વ્યા છે આજ કારણુને ખાતર, બધા હાપણુવાળા લોકો તને 'રમ્મયુ' (બેદમા ખોલનાર) કરીને કહે છે

૧૯ તારી પછીના સધળા પયગમ્બરોનો તુ પયગમ્બર છે, તેમજ ફુન્યાના સધળા દિલ્સુફે અને અક્લમન્દોનો તુ ચંદ્ર સમાન છે

૨૦. તેં, લક્ષ્યા વિચારો, વચનો અને કાર્યો વડે કેવી સરસ રીતે અમોને સર્વોત્તમ અદુરમઝદને પુગવાનો માર્ગ દેખાડ્યો છે?

૨૧. ચંદ્રનાં જેની મઅશુકોનાં પરવાળાં જેવા હોઠોની માફક તારી યાદ, રવાનની પરવરેશ કરનારી છે અને તારું નામ આખે હેવાત, મધ અને શાકરનાં કરતાં પણ વધુ મીઠાશભર્યું છે.

૨૨. જો આ કાની દુન્યામાં તું પેદા નહિ પડ્યો હોતે તો, જીવાત્માનો ખજાનો, (આત્મજ્ઞાન) દીન ધર્મ અને લક્ષી શિખામણો અમોને કોણ આપતે ?

૨૩. અથ અશો ઝરથુસ્ત્ર ! તારી સ્તુતિને માટે જ આ કસીદો (એક જાતનું કાવ્ય) મેં લખ્યો છે, તેમાં, માત્ર થોડીક લીટીઓ સિવાય તારી પ્રશંસાને લાયક મેં કશું પણ વધુ આપ્યું નથી.

૨૪. જેઓ પવિત્ર અંતકરણથી તારા આતશની પ્રાર્થના કરે છે; તેઓનાં ચહેરા ચંદ્ર સમ પ્રકાશે છે અને તેઓ, આતશનાં જેવા (બદીને બાળી નાખનારા) બને છે.

૨૫. જો કોઈ ઝંદ અવસ્થાનાં ફરમાનોને અમલમાં મુકે તો, તે (ખચીતજ) બહેશ્તમાં જાય અને બંને દુન્યાતું સુખ જોય.

૨૬. જે કોઈએ સદેશ પહેર્યો, કુસ્તી બાંધી અને તારી દીનનાં ફરમાનોનો અમલ કરીધો, તેણે, ખરેખર કશું પણ દુઃખ જોયું નહિ.

૨૭. પેલી ધરાનની ભૂમિ, કેટલીબધી સૌભાગ્યવતી અને ખુશનુમા હશે, કે જેની અંદર, તારા જેવો (ઝરથુસ્ત્ર જેવો)—અનુપમ યાને કિંમતી જીવ જન્મ પામ્યો !

૨૮. તારા ખ્યારને ખાતર મારું અંતર જો કે દર્પાનાં મોજાઓ પેઠે ઉજાળા મારે છે, છતાં, તારી સ્તુતિમાં હું, શું, કયાં મુધી, કેવું અને કેટલું બોલું ? (મને તેટલું બોલીશ તે પુરતું ગણાવાનું નથી.)

૨૯. “ઓ બેહુશામ !” તેની સ્તુતિ કરવાનું હવે માંડી વાળ. તે, દેવાને બાધનાર (અશો ઝરથુસ્ત્ર) ની આત્મિક યુગોગીને તું શું સમજે ?

૩૦. આ કાવ્યની ૧૩ મી શરોરનો પહેલો મીસો (કડી) ખાજા હોઈઝનાં પુસ્તકમાંથી લીધો છે, કે જે પુસ્તકમાંથી દુધ (નિર્મળ ડહાપણ) અને શાકર (આત્મજ્ઞાન) નાં ઘોષ વહે છે.

કાવ્ય ૨ જી.

દીનદારીના તોશોજ, છેવટ કામ તમને આવશે,
દીનદારી અંતે રાહ તમને સ્વર્ગના બતલાવશે.

હરિગીત છંદ.

૨૫નાર:—બેહુરામ ચીરોઝશાહ ભર્યા.

પારસી નરનારીઓ! સમજો તમે યો ધ્યાન ૬૪,
કામની હાલત, કફેડી કેમ થઈ, તે બદલ કંઈ.
પશ્ચિમનો વાયો પવન, તે દિનથી આપણ સહુ,
રૂડા રિવાજો છેડીને, યુમરાહ થયાં આપણ બહુ.
પશ્ચિમનું છુટાપણું, સુધારેને સંસ્કાર^૧ છે,
નિશ્ચય થકી આમીલયાં, એ વાત બીન તકરાર છે.
પશ્ચિમની ફળવણીનાં વિચારે શું ઉકાળ્યું?
કામની છે નીતિનું તખ્તોડ એણે વાળ્યું.
પાશ્ચિમનો ભપકાભર્યો મુધારો, એ તો શાપ છે,
શાપથી એ, ફક્ત જગતમાં, ફરજને સંતાપ છે.
સંતાપથી એ, પાપ વધ્યાં ને ભુલાયો ધર્મ^૨ છે,
ઈતિહાસમાં વધતાં ગયાં અન્યાય ને દુકર્મ^૩ છે.
પશ્ચિમનાં યો ત્રોળ શોખો, બાળને કે ઝહેર છે,
એ ઝેરથી, ફેલાયો આપણી કામમાં બહુ કહેર^૪ છે.
નાશવંતા દેહના વૈભવ અને ખેંચાણમાં,
સપડાહને બન્યા, તમે નબળાં બહુ હમાનમાં.
આ દેહ શું પાળી રહ્યાં? એક દિતો એ જશે મરી,
પાપણ કરો આત્માતપ, જે વસ્તુ છે દેહમાં ખરી.
મોહ, માયા, વૈભવો, ધન, ભેર, ભોખન, જશે આહુ,
અંતની વેળાએ, પશ્ચાતાપ ભેજે ધારો બહુ.

તે થકી, દીન ધર્મની રૂઢી તરીકત પાળે તમ,
સત વચન, વિચારને સત રાહ પર સૌ ચાલે તમ.
દીનદારીના તોશોજ,^૪ છેવટ કામ તમને આવશે,
દીનદારી છે અંતે રાહ તમને સ્વર્ગના બતલાવશે.
કેવાં અરે! પહેલાં તમે, સાત્રાં ને રૂપાળાં હતાં?
છળ^૫ કપટ જાણે ન કંઈ, ભોળાં અને ભાળાં હતાં.
પુષ્પસમ ફામળ અને નિર્દોષ તમ મનથી હતાં,
અગ્નિમાં સોતું તમે, તેમ પાક બહુ તનથી હતાં.
પૂણીમાને ચંદ્ર જેમ ઝળકી રહે આકાશથી,
દીપતાં તો તે સમા તમ, હાસ્ય ને ઉલ્લાસથી.
ધર્મની રૂઢી તરીકત પાળતાં તો કેવા તમ?
મુખને સંતોષમાં રે! મહાસત્યાં^૬ કેવાં તમ?
નખમાં નહોતો રોગ ને તન મનથી બહુ મુખી હતાં,
આજના જેવા અજબ રોગોથી ક્યાં હુ.ખી હતાં?
રૂઢી તરીકત દષ્ટ તણ, આચારો^૭ શુભ સૌ છાડ્યા;
સદ્ગુણી સૌ વિચારે ને સંસ્કારોને તરછાડ્યા.

x x x x x

પારસી અબલાઓ પહેલાંની, ખરે ન્યારી હતી,
ગાય જેવી રાંક, ને કેવીરે! બીચારી હતી?
વર્તન મહિ શર્માળ, ને રંગરૂપમાં સારી હતી,
માત પિતા પુત્રોને ભર્તા^૮ને બહુ પ્યારી હતી.
ઠાંવકી, ગંભીર, શ્યાણીને પરોપકારી હતી,
અશરારૂ ને શુણવાન રે! બહુ પારસી નારી હતી.
શિલવંતી,^૯ ખાનદાની ને સદાચારી હતી,
આજની કંઈ નારો જેવી ક્યાં અહંકારી હતી?

૩ માસિક માદગી પાળવી, નીર જ લેવો, માથા ઢાંકવા, આતશ રાખવા અને હાથે જાતે રાધીને લોખાન પાણી મુકીને બાળે ધરીને જમડું તે બધાનું નામ તરીકત ૪ પુસ્તકો જથ્થો ૫, ધાર્મિક જીવન ૬, દેગો ફટકો ૭, ખુશહાલી ૮, મુખે રહેતા હતા ૯, દીની રિવાજો ૧૦, ખાવિદ ૧૧, પાકદામનવાળી

કાવ્ય ૨ જી.

દીનદારીના તોશોજ, છેવટ કામ તમને આવશે,
દીનદારી અંતે રાહ તમને સ્વર્ગનો ખતલાવશે.

હરિગીત છંદ.

રચનાર:—ખેહરામ પીરોજશાહ ભરયા.

પારસી નરનારીઓ! સમજો તમે સૌ ધ્યાન દે,
કામની હાલત, કફેડી કેમ થયે, તે ખ્યાલ ક'ંઈ.
પશ્ચિમનો વાણી પવન, તે દિનથી આપણે સહુ,
રૂડા રિવાજો છોડીને, શુભરાહ થયાં આપણે બહુ.
પશ્ચિમનું છુટાપણું, સુધારેને સંસ્કાર^૧ છે,
નિશ્ચય થકી ખામીભર્યાં, એ વાત ખીન તકરાર છે.
પશ્ચિમની કેળવણીનાં વિચારે શું ઉકાળયું?
કામની છે નીતિનું નખખોલ એણે વાળયું.
પાશ્વર્યના લપકાલયો સુધારો, એ તો શ્રાપ છે,
શ્રાપથી એ, ફલ જગતમાં, ફુજને સંતાપ છે.
સંતાપથી એ, પાપ વધ્યાં ને ભુલાયો ધર્મ^૨ છે,
ઈનસાનમાં વધતાં ગયાં અન્યાય ને કુકર્મ^૩ છે.
પશ્ચિમનાં સૌ મોજ શોખો, બાણીને કે ઝહેર છે,
એ એરધી, ફેલાયો આપણી કામમાં બહુ કહેર છે.
નાશવંતા દેહના વેલવ અને ખેંચાણમાં,
સપડાઈને બન્યા, તમે નખખાં બહુ ઇમાનમાં.
આ દેહ શું પાખી રહ્યાં? એક દિતો એ જાશે મરી,
પાપણું કરો આત્માતણું, જે વસ્તુ છે દેહમાં ખરી.
મોહ, માયા, વેલવો, ધન, ભેર, ભોખન, જાશે સહુ,
અંતની વેળાએ, પશ્ચાતાપ ભેળે ધારો બહુ.

તે થકી, દીન ધર્મની રૂઢી તરીકત^૩ પાળે તમ,
સત વચન, વિચારને સત રાહ પર સૌ ચાલે તમ.
દીનદારીના તોશોજ,^૪ છેવટ કામ તમને આવશે,
દીનદારી ને અંતે રાહ તમને સ્વર્ગનો બતલાવશે.
કેવાં અરે! પહેલાં તમે, સાદાં ને રૂપાળાં હતાં?
છળ^૫ કપટ બહો ન કંઈ, ભોળાં અને ભાળાં હતાં.
પુષ્પસમ કામળ અને નિર્દોષ તમ મનથી હતાં,
અગ્નિમાં સોલું તપે, તેમ પાક બહુ તનથી હતાં.
પૂણી^૬ માનો અંદ્ર જેમ ઝળકી રહે આકાશથી,
દીપતાં તાં તે સમા તમ, હાસ્ય ને ઉદલાસથી^૭.
ધર્મની રૂઢી તરીકત પાળતાં તાં કેવા તમ?
સુખને સંતોષમાં રે! મહાલતાં તાં^૮ કેવાં તમ?
નખમાં નહોતો રોગ ને તન મનથી બહુ સુખી હતાં,
આજના જેવા અજબ રોગથી ક્યાં દુઃખી હતાં?
રૂઢી તરીકત દષ્ટ તણ, આચારો^૯ શુભ સૌ ઓળ્યા;
સદ્ગુણી સૌ વિચારે ને સંસ્કારોને તરોળ્યા.

x x x x x

પારસી અબલાઓ પહેલાંની, ખરે ન્યારી હતી,
ગાય જેવી રાંક, ને કેવીરે! બીચારી હતી?
વર્તન મહિ શર્માળ, ને રંગરૂપમાં સારી હતી,
માત પિતા પુત્રોને ભર્તા^{૧૦}ને બહુ ખ્યારી હતી.
ઠાવકી, ગંભીર, શ્યાણીને પરોપકારી હતી,
અશરારૂ ને શુણવાન રે! બહુ પારસી નારી હતી.
શિલવંતી,^{૧૧} ખાનદાની ને સદાચારી હતી,
આજની કંઈ નારો જેવી ક્યાં અહંકારી હતી?

૩. માસિક માદગી પાળવી, નીરંગ લેવો, માર્યા ઠાકના, આતરા રાખવા અને હાથે જાતે રાંધીને લોખાન પાણી મુઝીને બાન્ને ધરીને જમવું તે બધાંનું નામ તરીકત ૪ પુણ્યનો જયો ૫, ધાર્મિક છવન. ૬, દંગો ફટકો. ૭, ખુશહાલી. ૮, સુખે રહેતાં હતાં. ૯, દીની રિવાજો. ૧૦, ખાવિંદ. ૧૧, પાકદામનવાળો.

અકસોસા ! આજે ક્યાં ગયાં સદ્ગુણ ને સાદાઈ તે;
 નદી, નીતિ, સત્ય, મહોપત, હેત, ભલમનસાઈ તે
 તનનાં બધા રોગો, ને મનનાનું તો કારણ પાપ છે,
 પાપનું છે મૂળ અધર્મ,* પાપ મોટા દ્રાપ છે.
 મારે તમે, સૌ પાળજો, આચારો, તમ “ન્યાગાન”ના,
 લેજો હતા બળ્યા^{૧૨} અને ધર્મ નરો ધરાતનાં.

૧૨. ભેદમંદ.

* અધર્મથી દુન્યામાં ભારે હાનિ વાય છે; મારે, ભલ થતો હોય તો
 પણ અધર્મનું આચરણ તો નજ કરવું. આના સંબંધનાં મનુસ્મૃતિનાં ૪
 થા અધ્યાયનાં ૧૭૦-૧૭૧-૧૭૨-૧૭૩-૧૭૪-૧૭૫ માં લોકોમાં કહે છે કે:-

અધર્મિકો નરો ચો હિ યસ્ય વાપ્યવૃત્તં ધનમ્ ॥

હિંસારતથ ચો નિત્યં નેહાસીં સુખમેષત ॥ ૧૭૦ ॥

ન સીદમપિ ધર્મેણ મનોધર્મે નિવેશયેત્ ॥

અધર્મિકાણા પાપાનાનાશુ પદ્યન્વિપચંચમ્ ॥ ૧૭૧ ॥

નાધર્મચ્ચરિતો લોકે સઘઃ ફલતિ ગૌરિવ ॥

શર્નૈરાવર્તમાનસ્તુ કર્તુર્મૂલાનિ કૃન્વાતિ ॥ ૧૭૨ ॥

યદિ નાત્મનિ પુત્રેષુ ન ચેત્સુત્રેષુ નપ્તુતુ ॥

ન ત્વૈવ તુ કૃતોપર્મઃ કર્તુર્મવાતિ નિષ્ફલઃ ॥ ૧૭૩ ॥

અધર્મેષ્વતે તાવન્તતો મદ્રાણિ પદ્યતિ ॥

તતઃ સપજામ્ જયતિ સમૂલસ્તુ વિનશ્વાતિ ॥ ૧૭૪ ॥

સત્યધર્માચરંતેષુ શૌચે ચૈવારમેતસદા ॥

શિષ્યાથ શિષ્યાદર્મેણ વાગ્વાહુદરસ્યતઃ ॥ ૧૭૫ ॥

અર્થ:- (૧૭૦) જે પુરૂષ અધર્મ હોય અસત્ય બોલવાને, જે
 ધન ગણતો હોય અને જે, નિત્ય હિંસામાં પ્રીતિવાળો હોય તે પુરૂષ, આ
 લોકમાં સુખ પામતો નથી. (૧૭૧) અધર્મથી વર્તનારા પાપી મનુષ્યોને તુરવ
 જુરો નાશીલો મળે છે એમ લેનાર ખાણસે, ધર્મથી વર્તવા દતા, કદાચ દુઃખ
 આવે તો પણ, મનને અધર્મમાં જવા દેવું નહિ. (૧૭૨) આ લોકમાં અમ-
 લમાં મુકેલો અધર્મ, પૃથ્વીની પેઠે તુરત ફળ દેતો નથી, પણ, ધીમે ધીમે
 ફળ આપનારો ધધને કર્ત્વાના મૂળોનો પણ નાશ કરે છે. (૧૭૩) અધર્મ, જે
 ક્ષત્રિ પોતાને ફળ નહિ આપે તો તેના પુત્રોને ફળ આપે છે અને જે પુત્રોને
 ફળ નથી આપતો તો, પુત્રોનાં પુત્રોને તેનું ફળ મળે છે. અને કદેલો અધર્મ

વર્ષો સુધી ભટક્યા'તા જેઓ, જંગલો વેરાનમાં;
 “રક્ષણ થકી આતશતણા” પહોડો ને બીઆબાનમાં.
 વેઠ્યા'તાં જેમણે સંકટો બહુ, દીન ને ઇમાનનાં,
 આપ્યા'તા જેમણે ભોગ મોંઘા, ધર્મ ખાતર પ્રાપ્તના.
 આચાર* ને વિચારમાં, એકસાન જે રહેતા હતા,
 આખર ને ટેક ખાતર, દુઃખ બહુ રહેતા હતા.
 સિંહ સમા નિર્ભય^{૧૩} ને બાહુબળી^{૧૪} મહિ પુરા હતા,
 ઠાવકા, દુરદશિ,^{૧૫} ધીરા, ને વગી સૂરા હતા.
 ઢોંગ, પાખડ, દંભ^{૧૬} ને અન્યાયથી જે દૂર હતા,
 સત્ય, નીતિ, પ્રેમ ને સાદાઈથી ભરપુર હતા.
 જેમની બહેનો અને બેટી તથા નારો હતી,
 લાજવંતી, પાક, ને દીનમાં મદદગારો હતી.
 ભોળાં, ભલાં, સાદાં અને સદગુણથી ભરપુર યૌ;
 દીનદારી ને આચારમાં, રહેતા હતાં ચક્રચુર યૌ.
 હાથ! તે ધર્મ^{૧૭} અને રથાણા પુરવો ક્યાં ગયા?
 ધર્મના રથભો સમા, દાના પુરવો ક્યાં ગયા?
 અકુસોસ, રે! તે ક્યાં ગયાં દાની^{૧૮} અને ગુરવીર યૌ?
 સૂર્યસમ બળકાટભર્યા^{૧૯} જ્ઞાની ને ગંભીર યૌ?

મોઢ પણ પ્રકારે કરનારના સ બ ધર્મા નિષ્ફળ જતો નથી (૧૭૪) અધર્મ
 કરનાર પહેલાં તે આખાદ થાય છે પછી પોતાનું કલ્યાણ સાધીને શત્રુઓને
 છોડે છે પણ છેવટે તે તે અધર્મ કરનાર સમૂહમાં નાશ પામે છે (૧૭૫)
 સત્ય ધર્મ સદાચાર (તરીકોતો પાલન) અને પવિત્રતામાં તદા પ્રીતિ
 રાખવી શિક્ષણ આપવા લાયક પુત્ર વગેરેને ધર્મથી શિક્ષણ આપવું તથા
 વાણી હાથો, ઉદર (પેઠ) એઓને નિયમમાં રાખવા

૧૩ ધારતી વગરના ૧૪, બાબુનું કૌવલ ૧૫, દૂરઅ દેશ ૧૬, ખોટો
 દેખાવ ૧૭, સખાવતી

* આચારના એટલે ધાર્મિક તરીકોતો તાહરસમો, રીતરિવાજો અને
 ધારાધોરણોના પાળનથી એક માણસ કહે બ કબીલો કે આખી કામ સુખી
 અને પ્રતાપી રહે છે તેમજ લાલુ આયુષ્ય ભોગવે છે, કેમકે,
 આચાર પ્રમતો ધર્મ । સદાચાર એ ધર્મનું મુળ છે આચાર વિધે
 મનુસ્મૃતિનાં ૪ થા અધ્યાયના ૧૫૫ ૧૫૬-૧૫૭ ૧૫૮ માં સ્લોકોમાં
 કહે છે કે —

હોત જીવતા આજ તો, દીનને બગડવા દેત ના,
પાપને ગુમરાહીમાં, આપણને પડવા દેત ના.
લડ્યાં હોતે બહુ શૌચ થી,^{૧૮} સઘળી અનીતિ સામને,
ગુમરાહી, દરવંદી, દરજી ને કુરીતિ^{૧૯} સામને.
દુખી થતાં, ધરાન-કોહિસ્તાનમાંથી આવ્યાં,
દીવમાં,^{૨૦} ત્યાંથી, હંદમ સંજ્ઞામાં લંબાવ્યાં.
તે સમે જયદેવે પુછ્યું, “ક્યાંથી છે તમ આવ્યા?
સંજ્ઞાનની આ ભૂમિમાં, છે કોણ તમોને લાવ્યા?”

ધૃતિસ્તુતિસ્તુતિ સમ્યક્વિદ સ્વેષુ કર્મસુ ॥

ધર્મમૂલ નિપેક્ષેત સદાચારમતન્દ્રિતઃ ॥ ૧૫૫ ॥

આચારાદ્યમતે ક્ષાયુરાચારાદીપ્સિતાઃ પ્રજાઃ ॥

આચારાદ્યતમશ્ચલ્યમાચારો હન્યન્ત્યલ્પજનમ્ ॥ ૧૫૬ ॥

દુરાચારો હિ પુરુષો લોકે મવતિ નિન્દિત ॥

દુ સમાગી ચ સતતં વ્યાધિતોભ્યાયુરેવ ચ ॥ ૧૫૭ ॥

સવલક્ષણહીનોપિ યઃ સદાચારવાનરઃ ॥

અર્ધાનેનસૂચ્ય શૈતં વપાણિ જીવતિ ॥ ૧૫૮ ॥

અર્થઃ—(૧૫૫) ધર્મશાસ્ત્રોમાં બરાબર વર્ણવેલા પોતાના કર્મોમાં
તંબ ધ તથા ધર્મના મૂળરૂપ સદાચારને, દરેક માણસે વગર આજસે સેવેલા.
(૧૫૬) આચારથી આયુષ્યનો લાભ થાય છે, આચારથી હન્યલો પ્રજનો
(બચ્ચા છાકરાનો) લાભ થાય છે, આચારથી અખૂટ ધનદોલત મળે છે અને
આચાર બરાબર લક્ષણનો નાશ કરે છે. (૧૫૭) બુદ્ધ આચારવાળો પુરુષ
લોકમાં નિંદાપાત્ર, દુ ખતાની, સદાશે ન અને અવસ્થા અસ્પૃશ્ય થાય છે.
(૧૫૮) જે પુરુષ સધળા લક્ષણોથી સંદિવ દોવા જતા પછી બે, ક્રમ્પાવાળો
અને બીજાના દોષ નહિ જોનાર દોવાની સાથે સદાચારવાળો દોષ, તો તે,
સો વર્ષ જીવે ॥

૧૮, હિમ્મતથી. ૧૯, ખોગી બાહતો

‡ ધરાનનુ રાજપાટ જ્યા પછી દીનઆશ્રન અને વરીકતોની રક્ષાને
ખાતર ધરાનીઓ ૧૦૦ વર્ષ સુધી કોહિસ્તાનમાં અને તે બાદ ૧૫ વર સુધી
દોરમઝદ ઘહેરમાં ત્યા દવા. તે પછી ૧૯ વર્ષ સુધી કાઠીઆવાડના દીવમાં,
૫૦૦ વર્ષ સુધી સંજ્ઞામાં. ૧૨ વર્ષ સુધી બદારોદના પદાડમાં, ૧૪ વર્ષ
સુધી વાસામાં અને તે પછી નવસારી ખાતે વસ્વાટ કરવા જવા દવા એમ
“કેરો એ કુલ્લજી” નો લેખક બદમન કચ્છબાદ જણાવે છે.

વાતી તમે કયાંના, અને શી જાત ને શો ધર્મ છે? આચાર છે શી રીતના? શી રીતનાં તમ કર્મ છે"? તે ઉપરથી, "સોળ સંસ્કૃત શ્લોકમાં" બહુ ખુશીથી, સમજાવી તેમણે, "દીન ધરાની" યુક્તિ ને^{૨૦} બાહુશીથી, ખુબીએ દીનની મુણી "રાણા" ખુશી થાયા બહુ, સંજાણમાં વસ્વા દીધા, બતલાવીને માયા બહુ, તેમણે, તે બાદ, આલાતોર^{૨૧} કે જે ધરાનથી, લાવ્યા'તા, તે વડે પર્યાવ્યાર^{૨૨} "આતશ" માનથી, એ પ્રમાણે દીનને, સંજાણમાં સ્થાપન કીધી, ધરાનની રાહોરસમ, દુખારે^{૨૩} ઉત્થાપન^{૨૪} કીધી. ખુબી^x એ દીનની અજખ છે, ગાન તેનાં ગાઉં^x શું? લેદ મોટી^x દીનના એ, કુંકમાં સમજાઉં^x શું? કુરખાન છે એ દીનપર યજ્ઞદાન ને અમશાસ્પન્દ, એ દીનના મંથો મહિ, "રાઝો"^{૨૫} છે મોઘા ને છુલન્દ, મજ્ઞદા છે એ દીનના પિતા, સ્પન્દારમદ માતા વળી, સોપ, રરણ, મહેર, હફત અમશાસ્પન્દ આતાર^{૨૬} વળી. કહ્યાણુકારી છે અપીશન બહેન, એ દીનની ભલી, સર્વાંગ સુંદર એ બની, યજ્ઞદાન ને મીનો મળી.

૨૦, ૮૬ાપણ. ૨૧, ધર્મક્રિયામા વપરાતાં સાધનો. ૨૨, સ્થાપ્યા. ૨૩, બીજ વખત. ૨૪, સજ્જન. ૨૫, ચુપ્તલેહની વાતો. ૨૬, લાઇ.

‡ મજ્ઞદયરિન ઝરધુરિન દીન ખમ્બીવજ સૌથી મોટી, સૌથી પહેલી અને સર્વ દીનોમા સૌથી ઊંચ છે તેમજ તેનો સ્થાપક પણ સર્વથી મહાન, અપુર્વ અને અલોહ છે તે વિચારને, યજ્ઞસ્ત્રનેનો ૧૨ મો હા તેમજ પહેલ્વી વંદીલાહની ૫ મી પરગરદના ૨૨ થી ૨૫ ફકરાઓ તેમજ ૮ મી પરગરદનાં ૨૮ થી ૩૦ ફકરાઓ તેમજ ૧૬ મી પરગરદ આખી તેમજ અદુનવદ ગાથાના ૨૬ માં હાનો ૮ મો ફકરો તેમજ તીસ યસ્તનો ૪૪ મો ફકરો તેમજ અશીષવંધ યસ્તનો ૧૮, ૧૯ અને ૨૦ મો ફકરો તેમજ જમ્યાત યસ્તનાં ૭૬, ૮૦ અને ૮૧ ફકરાઓ તેમજ યજ્ઞસ્ત્રીનાં ૬ મા તેમજ ૧૦ માં દામાંથી બનાવેલી દોમ યસ્તનાં ૧૨, ૧૩, ૧૪ અને ૧૫ ફકરાઓ તેમજ કવરદીન યસ્તનાં ૮૮ થી ૯૪ ફકરાઓ બહુ સખળ અને અચુક ટકો આપે છે.

લક્ષ્મી સમી છે એ મનોહર, શ્વેત, તન એનું બહુ,
પાંચ ગાથાઓ વડે, દીપે વદન એનું બહુ,
 નાદ ધુનવરના મીનોઈ, ચાલે એનાં પ્રાણમાં,
 યસ્તનનાં ખોતેર હાનું તેજ એનાં જનમાં,
 બાનુ અરવિસૂર એને, સહાય દેછે હોંશથી,
 સંહારનારી^{૨૬૩} છે સદા, જે, અંતરે, બહુ જોશથી,
 સોહામણી લેકું^{૨૬૪} જેવી, દિવ્ય^{૨૮} ભૂતિ^{૩૦} માન^{૩૧} એ,
 ગર્વ^{૩૨} મુદિ જ્ઞાનની, અદ્ભૂત-અનેરિ^{૩૩} ખાણ છે.
 પ્રાકટ્ય-ભૂમિ^{૩૪} દીનની એ, સ્વર્ગસમ ધરાન છે,
 ભર્તા^{૩૫} વળી એ દીનના, “વશુરે-વશુરાન”^{૩૬} છે.
 સ્વર્ગમાં વાગી રહ્યાં, બહુ દિવ્ય, એનાં ગાન છે.
 ત્રીકાળમાં^{૩૭} એ દીનનું, અસ્તિત્વ^{૩૮} જાવેદાન છે.

x x x x x

થોડી ઘણી પપ્પ દીન એ, તમ પાળજો નરનારો મૌ,
 કલણગમાં આ, સાથ પંથે, ચાલજો તગનાગે મૌ,
 થોડા ઘણા પપ્પ ધર્મ તમને, પાપથી મૌ તારશે,
 મોહ માયા ક્રોધનાં સંતાપથી ઉગારશે.^{૩૯}
 મોહ માયા, કામ,^{૪૦} ક્રોધ, લોભ ને અદેખાઈ છે;
 શત્રુઓ આત્મા તણા, એનાથી મૌ છુરાઈ છે.
 તે થકી, પાશ્વરના સુધારે, મૌ તજજો તમે,
 હરજો ખુદાથી સર્વદા, દીન ધર્મને ભજજો તમે.

x x x x x

“બેહરામ બીન પીરોઈ,” અંતે કહે છે તમને કરગરી,
 પારસી નરનારો! “રાજો દીનની દામન ધરી.”

૨૬૩, દર્દે કરનારી ૨૭, રોરાન બહેસ્ત, ૨૮ નીનોઈ ૨૯, વસ્તીરના જેવી
 ૩૦, વગામે તામમ ૩૧ બહુજ આશ્ચર્યમારક ૩૨ બહેર ચવાની જગા
 ૩૩ ખારીદ ૩૪ મયગામ્બરોના પયગામ્બર ૩૫, ભૂત, વર્તમાન અને
 અવિધ્યકાળના વગામ જમાનાઓમા ૩૬ હરેલી ૩૭ પચાવશે ૩૮ છુરી
 ખાહેરો

અને ઉપર જણાવેલા સધળા ફકરાઓ તેમજ હીટીઓનો તરલુઓ અનુક્રમે નીચે પ્રમાણે છે:

હે અદુરમજદ ! મારી મદદે આવ. હે અદુરમજદ ! મારી મદદે આવ. હે અદુરમજદ ! મારી મદદે આવ. હું મજદયસ્તિ થું. હું મજદયસ્તિ-અરયુસ્તિ તરીકે અરો. અરયુસ્તિનાં ધર્મને માનનાર તથા તેનો વખાણનાર હું. તેમજ બધી રીતે વિચારેલા વિચારનો, બધી રીતે બોલેલાં વચનનો અને બધી રીતે કરેલાં કાર્યોનો હું પ્રશંસા કરનાર હું. તેમજ વડાધને મટાડનારી, દુષ્કારને ઊડાવનારી અને આત્માને મોક્ષ અપાવનારી અદુરાના અરયુસ્તિને લગતી પવત્ર અને નેક મજદયસ્તિ દીનનો, કે જે દીન, દસ્તી બોગવતી અને ભવિષ્યમાં દસ્તીમાં આવનારી દીનોમાં સૌથી મોટી, સૌથી ઉત્તમ અને સૌથી શ્રેષ્ઠ છે તેનો હું વખાણ કરનાર હું. જે કાંઈ સપથું સાઈ તે, હું અદુરમજદને લગતું ગણું છું. મજદયસ્તિ દીનની સ્તુતિ આ પ્રમાણેની છે. (યજુરનેનાં ૧૨ માં હાથમાંથી હીથેલી જસમે અવધહે મજદની બંદગી)

આ ખાજી જગતને પેદા કરનાર અય અરો અદુરમજદ ! દેવથી (યાને ખુશાલથી) વેગળો અરયુસ્તનો, આ, જે ધર્મ છે તે, ખીલ સખ્દો (Revelations=ધર્મ પ્રેરિત ધર્મો) કરતાં કેટલો મોટો, કેટલો ભલો અને કેટલો શ્રેષ્ઠ છે ? ત્યારે અદુરમજદે ઉત્તર નાખ્યો કે, હે સ્પિતમાન અરયુસ્ત ! તે વિચેની સરખામણી એવી છે કે, આ દેવ (બહી) થી વેગળો અને અરો અરયુસ્તને લગતો જે કાયદો (ધર્મ) છે તે, ખીલ સખ્દો (ધર્મો) ઉપર એટલો તો મોટો, ભલો અને શ્રેષ્ઠ છે કે, જેમ વેડિફિકેશ (આફરે મીનોકોર્ના તબક્કા આગળ આવેલું નીસ્તીની રૂઢાની આલમનું એક મહાવિશાળ અધુરિફિકેશન) ર્થી, ખીલ પાણીઓ (દર્યાઓ) ઉપર સરચાઈ બોગવે છે તેમ આ કાયદો (અરયુસ્તનો ધર્મ) છે. (ખીજુ) હે સ્પિતમાન અરયુસ્ત ! જેમ મોટાં પાણીઓ (દર્યાઓ) નાના પાણીઓ (નદીઓ) ઉપર પસારો કરે છે (અને તે “ચિથ્દા” મા પડે છે) તેમ મજદયસ્તિ દીન, ખીલ સધળા ધર્મો કરતાં, મોટાઈ, ભલાઈ અને શ્રેષ્ઠતામાં વધુ શ્રેષ્ઠ છે. તથા જેમ મોટાં ઝાડો નાનાં ઝાડોને ઢાંકી દે છે (જેવાં કે “શરવાન” “મલકા” અને “ગાખાથકા”) તેમ આ (અરયુસ્તનો) કાયદો (દીન) કે જે, દેવથી જુદો છે અને અરયુસ્તને (તારે) લગતો છે તે, ખીલ સખ્દો (ધર્મો) ઉપર, મોટાઈ, ભલાઈ અને ખુબીમાં શ્રેષ્ઠ છે.

(ત્રીજું) હે સ્પિતમાન અરયુસ્ત ! જેમ આ પુસ્તકને, આકારો, બધી દિશાઓથી ઘેરીને ઢાંકી નાખેલી છે તેમ, મજદયસ્તિ દીને, સધળી દીનોને ઢાંકી નાખી છે. (પહેલવી વંદીદાદ, પરગરદ ૫ મી ફકરાઓ ૨૨ થી ૨૫)

અનર જે તે સખ્સ મઝદયસ્તિ દીનની ઉપર હમાન રાખનારો હોય (યાને કે બધી દીનને સાંભળનારો હોય એટલે કે મઝદયસ્તિ દીનમાં જે ગુનાહો (પાપો) કહેવામાં આવ્યા છે તેથી તે વાકેફ હોય) પણ અનર જે મઝદયસ્તિ દીન ઉપર હમાન નહિ રાખનારો હોય (યાને છુરી દીનવાળો હોય અને તેથી તે સખળને માટે હમ્ધા ધરાવનારો હોય) તો તેણે, આ કે જે મઝદયસ્તિઓ છે તેઓ મારફતે, પુણ્ય નેળવવાની ખાદેરાને માટે, તે સખ્સ યિખે અને સાંભળે અથવા તો જોયો, મઝદયસ્તિ દીનથી સારી રીતે વાકેફ હોય તેઓ મારફતે તે સખ્સ બધી દીનને લગતા સવાલ જવાબોનો ખુલાસો મેળવે અને તેમ થયા પછી તે, બેસાક સવાળની મનસ્વીનો યાય છે. અને મઝદયસ્તિ દીન ઉપર મઝકમ રહેવાથી, તેણે, અમાક જે પણ માંછ પાપનાં કામો કીધાં હોય છે તે સાફ (યાને નહિ જોવા) થઈ જાય છે. અને ત્યાર પછી ફરીથી તે સખ્સ ગુનાહનું કામ કરનાર થતો નથી (યાને કે તે સખ્સ, સારાં મનથી પતેલ (પચાતાપ) કરનારો યાય છે એટલે કે હવે પછી પાપ નહિ કરે એવા એકરાર કરે છે).

આપું કારણ, હે સિપવમાન ઝરયુસ્ત્ર ! એ છે કે, મઝદયસ્તિ દીન જે દીન ઉપર હમાન રાખનાર સખ્સની બેઠી (પાપોના જંધન)ને ક્લાદી નાખે છે. બુકાઈને ક્લાદી નાખે છે. (એટલે એમ નહિ કે, ચોરી કરવી નહીં એમએ,) પણ એણે ધારીને ચોરી કરે કે, વર્ગબદોની ચોરી કરીને દરવીશોને (પ્રમાણિક અને નિર્ધન માણસોને) આપું તો તેમાં સવાળ છે. અથો પુરૂષને મારવાના પાપને સાફ કરે છે. નસેર કુષાવવાનાં (યાને કાઢવાનાં) પાપને સાફ કરી નાખે છે. (પુલ્લુઝાર નહિ થઈ શકે એવાં પાપોનાં કામોને સાફ કરી નાખે છે. ધણીજ મુસ્લિમીથી અદા થઈ શકે એવાં જારી બ્યાજ સાધનાં કરજનાં ગુનાહને સાફ કરી નાખે છે. (યાને જેણું નિવારણ થઈ ન શકે એવાં મહા ધોર અને લયકર પાપોનું) કરજ અને તેમાંથી નિષ્કર્ણ પરિણામ એટલે કરજ) તથા જેથી કાઢ બધાં ગુનાહનાં કામો (તે સખ્સ) કરે છે તે સધળાં, (મઝદયસ્તિ દીન) સાફ કરી નાખે છે).

હે સિપવમાન ઝરયુસ્ત્ર ! તેની (ઉપદ્રાંતી) સરખામણી એવી છે કે, જેમ સખ્સ રીતે કુંકતો વાપુ, દક્ષિણ દિશા વરફથી કુંકાઈને વાતાવરણને તેમજ તેનાં માર્ગમાં અવરતા કાંટા ક્યારાને સધળા દિશાઓમાંથી સાફ કરી નાખે છે, તે પ્રમાણે, મઝદયસ્તિ દીન, તે માણસના સધળા ભુચ વિચાર, છુરા વચન અને છુરી કરણીને સાફ કરી નાખે છે. (એટલે મુસ્તી અને તેને લગતી અસરોને નાબુદ કરી નાખે છે) હે ઝરયુસ્ત્ર ! આ દુન્યામાં તો, સારાં કાર્યો કીધેલાં બધાં, બધી મઝદયસ્તિ દીન પ્રસ્તાં પ્રમાણમાં સંભવે (પાપોનાં

દોષને) કાપી નાખે છે. (એટલે પાપોને મનુષ્યોના અંતરમાંથી જડમૂળથી ઉખેડી કઢાડે છે). પહેલ્લી વંદીકાદની ૮ મી પરમરદનાં ૨૮ થી ૩૦ ફકરાઓ).

અપાપ્તર ચાને ઉત્તર દિશા વરદથી (કે. જે દિશામાં દેવો વસે છે) (તે દેવોનો દેવ), જે મોતથી (દાનિયી) બરપૂર અંબમધન્યુ છે તે, દોડી આવ્યો, અને તે મોતથી બરપૂર અંબમધન્યુ, આ પ્રમાણે જોલ્યો, “હે દુન । તે અરો અરયુસ્ત્ર ઉપર ધસારો કરીને તેને મારી નાંખ.” જેલો દુન કે જેનું નામ “બુધતી” દેવ હતું, અને જે શુદ્ધ રીતે મોત લાવનારો અને ફરેલ દેનારો હતો તે દોડ્યો. (આ વખતે) અરો અરયુસ્ત્રે “અહુનવર” ખાધો (જે બે અહુનવર “હોરોતે” ના કરદાની આગમય આવે છે તે બન્નેયો) તેણે “વેહકાધતી” નદીનાં ભલાં પાણીને આરાધ્યાં. તેણે, મઝદયસ્તિ દીનની સ્તુતિ કરી (યાને “ફવરાને” બોલ્યો). તે પછી જેલો શુદ્ધ મોત લાવનાર અને ફરેલ દેનાર “બુધતી” દેવ તેની (અરો અરયુસ્ત્રની) આગળથી બહીને નાસી ગયો.

તે દરજે, તેને (અંબમધન્યુને) ચરેસાથી જવાબ દીધો કે, હે આધળા બુદ્ધિના અંબમધન્યુ! (તું) એવો છે કે, કોઈ બીજને પીછાણી સકતો નથી યાને તું પચ્ચમ બુદ્ધિવાળો છે). જે કામ વાસાથી બની સકતું નથી તે કામ કરવાને તું, અમેને ફરમાવે છે. જે સ્વિતમાન અરયુસ્ત્ર છે તેનું મરણ, અમેને જોઈ સકતા નથી કારણ કે તે, જોરેલથી (આત્મિક પ્રકાશથી) બરપૂર છે (પુરતા ઉદ્યોગને લીધે એમ કહેવાય છે કે, જે કોઈ ઉદ્યોગી હોય છે તેને એકાદ કષ્ટ પડે છે યાને કહી સંકટ પડોચતુંજ નથી). અરયુસ્ત્રે પોતાની શદાની અસ્મધી જોયું કે (મનમા પામી ગયા કે) જુદી બુદ્ધિવાળો દરવન્દ (અંબમધન્યુ) દેવ મારા મોતને માટે પુછપરછ (મનસુખો) કરે છે. અરયુસ્ત્રે, અંબમધન્યુને મોટથી જણાવ્યું કે, (યાને ચેતવણી આપી કે) હે જુદી બુદ્ધિવાળા અંબમધન્યુ! હું દેવોની ઉત્પન્ન કરેલી પેદાયરોનો નાશ કરીશ. હું દેવોના ઉત્પન્ન કરેલા નસુરોનો નાશ કરીશ. હું પરીની મુરાદના (બુવપરસ્તી કરનારાઓનો) જ્યા સુધી “કાંચુ” નદીના પાણીમાંથી ફોદમન્દ અને ફાયદો કરનાર (“સંજોધ્યવ”) પેદા થશે ત્યા સુધી નાશ કરીશ, વને મારા સાગેદો (ચેલાઓ) મારશે. ઉવટે વને તે પહોચશે કે, વને, વાફ પોતાત્ત મધેલુંજ બુવાર કરશે

(આ બધું સાંભળીને) જુદી બુદ્ધિવાળા અંબમધન્યુએ, ચીરગાધને તેને, (અરો અરયુસ્ત્રને) પાછું કહ્યું કે, “હે પવિત્ર અરયુસ્ત્ર! મારી આ પેદાયરાનો, તું નાશ ના કરતો. તું પેદાશસ્ત્રનો પુત્ર છે. વને ઉઠાવનાર માતાથી તું જન્મેલો છે. એ રીતે તું અમારી વખાણ કર (એમ પણ કહેવાયલું) છે કે,

તારા વગલોએ અમારી વખાણ કરી હતી તેથી તું પણ અમારી વખાણ કર)-
મહી મહાવ્યાસન દીનને, તું વિચાર કર કે લેથી, ચોંચોદન નામનક
રાત્રીએ જે લાન મેળવ્યા હતા તે તને પણ મળે :

ત્યારે, સ્વિપતમાન ઋણુદને તેને ઉત્તર આપ્યો કે તું કહી પણ, અહુરમ
અઠની પોતાની બી મહાવ્યાસન દીનને ધિક્કારીશ નહિ મારા સરીર અને
જીવના ખ્યાને ખાવર પણ હું કહી તેને ધિક્કારીશ નહિ પણ જીવવાને
માટે અને બલાધથી જીવવાને માટે પણ હું કહી ધિક્કારવાનો નથી અને મારા
સરીરમાંથી જુદા કદી પડી જશે તો પણ ધિક્કારીશ નહિ (એક બારગી
તું માફ માધુ કાપે તો પણ હું મહાવ્યાસન દીનને ધિક્કારવાનો નથી)

ત્યારે જુદી જુદીવાળા અમમહન્યુએ તેને પાછું કહ્યું કે ક્યા સખ્તો
વડે તું મને માગ્યો? (યાને નિર્જાળ કર્યો) ક્યા સખ્તો વડે તું મને દુર
કર્યો? (યાને પેદાશથી તું મને જુદો પાડી નાખ્યો) કરા સારા બનાવેલા
હથ્થારે કરી મારી જુદી પેદાશોને તું માર્યો?

ત્યારે સ્વિપતમાન ઋણુદને, તેને જવાબ દીધો કે 'હાલન' 'તરત'
'હિમ' અને અહુરમઝદે કહેલા 'અવસ્તેલા' ના કલામે વડે (તું તને
મારીરા) આ મારા સર્વથી તરસ હથ્થારો છે વેપકા સખ્તો વડે તું તને
તોડીશ (યાને તને નિર્જાળ કરીશ) તે સખ્તો વડે તું તને દુર કરીશ (યાને
પેદાશથી જુદો કરીશ) તે સારા બનાવેલા હથ્થારો વડે (યાને સારી રીતે
વર્માક્યાઓ કરીને) જુદી જુદીવાળા અમમહન્યુને તું નાશ કરીશ (મારી
પાસે) જે હથ્થારો છે તે રેષેન્તા મહન્યુએ મને આપ્યા હતા તે જરવા-
નહે-અકરનહે (અનન્ત કાળમાં) મા તેણે, પેદા પ્રીપા હવા (એમ પણ
કહેવાય છે કે, મને રેષે વામહન્યુએ તે આપ્યા હતા અને તે બેશીનાર
(અનન્ત) જમાનામાં આપ્યા હતા) અને તે આપેલા કલામેને નેક પાદ
શાહીવાળા અને નેક દાનેશવાળા અમશાસ્ત્રપન્દોએ ફેલાવ્યા હતા (યાને તે
કલામેને અમરાસપ દોળી મદદ મળેલી છે) (ચહેલ્વરિ વ દીદાદ ચરબરદ૧૮
ફરકરાઓ ૧, ૨, ૩, ૪, ૫, ૭, ૮ અને ૯).

(બદમન અમશાસ્ત્રપન્દ અહુરમઝદને કહે છે) તે (સખ્ત) કે લેણે,
એકલાએજ આપણી (અમશાસ્ત્રપન્દોની) સિખામો સાક્ષી તથા જે મને
અને, (મીનોષ દુન્યામાં) જણાયો છે તે, સ્વિપતમાન ઋણુદને (છે) જે
પોતે, હે અહુરમઝદ! આપણે માટે રાસ્તીનો પ્રચાર (ફેલાવો) કરવાને (તથા)
દુન્યાની ખરી કરાને (કર્મો) બહેર કરવાને ઇચ્છે છે, એટલા માટે તું તેને
બોલવાની ફરિયાદ (વાચણ સવવાદીપણ) આપવા ઇચ્છે છે ' (અહુરમઝદ
આથા હા રદ મો ફરકરા ૮ મો).

જેવી રીતે અદુરમઝદે, ઝરથુસ્ત્રને (કે જેને, અંમમઘન્યુ મારી નાખી શકતો નથી, તેમજ જેને સધળા બદુગરો કે પરીઓ કે ઇનસાનની સુરતનાં બદુગરો મારી નાખી શકવા નથી, તેમજ જેની સામે જવાની દિગ્ગમત મોત લાવનારા સધળા દેવો ખતુ કરી શકવા નથી) વમાન ઇનસાનોમાં અમેઝર બનાવ્યો છે તેવી રીતે, તેણે, (અદુરમઝદે) વીસ્વર સેતારાને, સધળાં નક્ષત્રો અને સેતારાઓનો સરહાર અને નેમેદખાન બનાવ્યો છે, તેથી અમે, તે પ્રકારિત અને ખુલ્લું (દરજાનું) વીસ્વર સેતારાને આરાધ્યે છીએ, (તીર યશત, ફેકેરો ૪૪ મો.)

તે ઉપરથી (તેણે) એ પ્રમાણે કહ્યું કે, (તે તો) સ્થિતમાન ઝરથુસ્ત્ર (છે), જે શૈલી પહેલો માણસ (હતો), (જેણે) સર્વોત્તમ રાસ્તીને વખાણી. હાહાર અદુરમઝદને આરાધ્યો. (તથા) અમઝાસ્પન્દોને આરાધ્યા. જેનાં જન્મમાં તથા વધવામાં ખાણી તથા ઉરવરો (ઝાડપાનો) ખુશહાલ થયાં, જેના જન્મમાં તથા વધવામાં ખાણી તથા ઉરવરો વધવા લાગ્યા, જેના જન્મમાં તથા વધવામાં, અંમમઘન્યુ, આ પૃથ્વી જે પહોળી ગોળ (તથા) પાર કરવાને દૂર પડે તેવી (તેની) ઉપરથી દૂર નાસી ગયો. (વળી) જે જુડી જુદિવાળો અને પુર મરજીવાળો અંમમઘન્યુ તે આ પ્રમાણે (યાને નીચે મુજબ) જોડ્યો:—“તમામ યઝદો મારી મરજી ઉપરાંત મને તોડી શક્યા નથી; પણ ઝરથુસ્ત્ર એકલો મારી મરજી નહિ છતાં મને પહોંચી શક્યો (યાને મારી ઉપર ફાવીને મને તઠન શેઠસ્ત કીધો). (તથા) “અહુનવર” (જે) ગોયા “કલ” (માપના) મોટા પત્થર જેવું ઢધ્યાર (તે) ની મારફતે (પયગમબર ઝરથુસ્ત્ર) મને માફે છે; ધાતુ (ને પીગળાવી નાખે તે) ની માફક “અપવદ્વીશત (યાને અપેમવેહુ) ની મારફતે (તે) મને બાળી નાખે છે. આ પૃથ્વી ઉપરથી (માફ) જતું રહેતું (એ) મારા હકમાં (તે) યાને પયગમબર ઝરથુસ્ત્ર) વધારે સાફ કરે છે. ફક્ત તેજ યાને સ્થિતમાન ઝરથુસ્ત્ર (અને બીજો કોઈજ નહિ) મને (આ પૃથ્વી ઉપરથી) હઠાવી કઢાડી શકે. (અશીશાવંધ યશત ફેકેરો ૧૮, ૧૯, ૨૦).

જે (ધ્રુવરી જોરેહ=તેજ) (પયગમબર) અરો ઝરથુસ્ત્ર સાથે જોડાયું હતું, (જેથી કરીને યાને તે જોરેહની બરકતથી) દીનના કાયદા મુજબ તેણે જિયાર કીધો, દીનના કાયદા મુજબ તે જોડ્યો (તથા) દીનના કાયદા મુજબ તેણે કામ કીધું. જેથી કરીને (યાને તે જોરેહની બરકતથી) (પયગમબર ઝરથુસ્ત્ર) (આ) ખાણી દુન્યામા રાસ્તીમાં ધણોજ રાસ્ત, હકુમતમાં ધણોજ સારી હકુમત જોગવનારો, નુરમન્દોમાં ધણોજ નુરમન્દ,

ખોરદમન્દોના ધણેજ ખોરદવાળો (એટલે ઇશ્વરી તેજવાળો) તથા કૃતેદ-
મન્દોના ધણેજ કૃતેદવાળો હતો (તિની) દ્રષ્ટિ પડવાજ દેવો તેની આજીવી
દૂર નાસી જતા હતા, (તિની) દ્રષ્ટિ પડવાજ દિવને લગતી) ખરાબી
નાશુદ યથ જતી હતી, (તિની) દ્રષ્ટિ પડવાજ છન (યાને દેવની ખાસ્તવતી સ્ત્રી)
માણસો આજીવી પાછી હઠી જતી હતી અને વિલાપ કરતા, પોકાર કરતા
તે (છનો) (તથા) દેવો કુટકાટ કરવાથી અટકતા હતા વળી ચારે દિશાઓ-
મા ફેલાયલી કૃત્ત અદુનવરની બદલી, જે, અરો ઝરથુસ્ત્ર (સાહેબ) ગાંધને
ભણ્યા, (અને) ત્યાર પછી વધારે મોટે અવાજે ગાયન પેઠે ભણ્યા, તેથી સ્ત્રીને
(તિમણે) તમામ દેવોને, યજ્ઞને માટે નાણાયક તથા આરાધના માટે ના
લાયક (નાણીને), જમીનમા દરાયલા કીધા (જમ્યાદ યસ્ત કૃતૈઃ ૭૬,
૮૦, ૮૧)

અથ દોમ! (હિ દુન્નોનો સોમ) આ ખાત્રી દુન્યામા ચોથા ક્યા પુરુષે
તને (ક્રિયાના કામમા અર્પણ કરવા માટે) કુટ્યો? તેને હું આશિર્વાદ મળ્યા?
તેને હું લાભ પ્રાપ્ત થયો? ત્યારે તે અરો (પવિત્ર) અને હર્ષને હક્ષત્રી
નાખનાર હોઈને નને (અરો ઝરથુસ્ત્રને) પાછા જવાળ આપ્યો કે, (પોહિરૂ
શરુપ) ચોથો પુરુષ હતો કે જેણે, આ ખાત્રી દુન્યામા મને (ક્રિયાના કામના
અર્પણ કરવા માટે) કુટ્યો તેને, જે આશિર્વાદ મળ્યા અને જે લાભ પ્રાપ્ત
થયો તે, આ હતો કે, તેને ત્યા, હું છુદવીથી જન્મ પામ્યો હો પવિત્ર ઝરથુસ્ત્ર
હું પોહિરૂશરુપના ધરનો (કુવનો) દેવના વરીકા (માર્ગ) થી દૂર રહેનાર તથા
અદુરમઝના વરીકા (માર્ગ) મુજબ ચાલનારો છે હો ઝરથુસ્ત્ર! ફેલાવો પામેલો
(યાને સારી પેઠે જણાયલો) ચારવાર ભણાતો અદુનવર પ્રથમ ધરાન વેળમા
હું, કે જે વખણાયલો છે તે ગાંધને ભણ્યો, અને ત્યારપછી વડુ મોટે અવાજે
ગાંધને ભણ્યો હો ઝરથુસ્ત્ર! હું કેજે, બન્ને મીનોની પેદાયશમા, ધણેજ બજવાન,
ધણેજ દ્રઢ, ધણેજ ચાલાન, ધણેજ ઝડપી તથા ધણેજ વિજયવત (અથવા
સત્યને ધણેજ મારનાર) પેદા થયો, તેણે, સધળા દેવો, કે જેઓ દમણા મુખી આ
જગતમા, માણસના રૂપમા દોડતા હતા તેઓને, જમીનમા કાંઈ દીવા
(અલોપ કરી નાખ્યા) (યસ્તના ૮-૧૦ મા હામાંથી બનાવેલી હોમ
યસ્તનો ૧૨-૧૩-૧૪-૧૫ સો કૃતૈઃ)

જેણે, (યાને ચેતમખર ઝરથુસ્ત્રે) સૌથી પહેલા (અદુરમઝની
દીનના વરીકા મુજબ) નેક વિચાર કીધો (જે) સૌથી પહેલા નેક
સખુન બોલ્યો, (તથા) (જેણે) સૌથી પહેલા નેક કામ કીધું (વળી
જે) પહેલો અધોસ્નાન, સૌથી પહેલો રથેસ્તાર, (તથા) સૌથી પહેલો (દિશની)
આબાદી સ્નાન બિહુવ (હતો) (જેણે) સૌથી પહેલા દીનનું જ્ઞાન સંપાદન કીધું

(તથા) સૌથી પહેલાં (તે), (ખીન્નઓને) શિખવ્યું. (વળી) જે, ગાય ગોસ્પન્દને રાસ્તીને, દીનનાં કલામને, દીનનાં કલામની તાબેદારીને, (સુસ્વાસ્થ પાદશાહની) હકુનતને (તથા) અદુરમઝદની પેદા કરેલી અચોઇની તોખમની (મૂળની) તમામ નેઆમતને સૌથી પહેલાં પસંદ કરનારો (તથા) સૌથી પહેલાં (તેની ઉપર) મહોબત રાખનારો (હતો). જે (યાને પયગમ્બર ઝરયુસ્ત્ર) પહેલો અચોરનાન, પહેલો રથેસ્તાર, (તથા) જે, પહેલો (દુન્યાની) આબાદી કરનાર ખેદુત (હતો). જેણે સૌથી પહેલાં દેવ (તથા) દિવના) જેવા (દુષ્ટ) માણસનું ચક્ર (ભુંડા-ઓનો અધર્મનો માર્ગ) ફેરવી નાખ્યું. જેણે પહેલાં ખાત્રી દુન્યામાં રાસ્તીને વખાણી (તથા) દેવને નારા પામેલા કીધા. (વળી) જેણે અદુરમઝદની પરસ્તેશ કરનાર ઝરયુસ્ત્રની (યાને પોતાની) નહેર કીધેલી દીન પ્રમાણે ચાલનાર, દેવના તરીકાથી દૂર રહેનાર, (તથા) અદુરમઝદનાં તરીકા પ્રમાણે ચાલનાર તરીકે, એકસર કીધો.

જે, (યાને પયગમ્બર ઝરયુસ્ત્ર) પહેલાં, ખાત્રી દુન્યામાં દેવની સામે યવાનો (તથા) અદુરમઝદના તરીકા મુજબ ચાલવાનો મુખન જોડ્યો. જેણે, પહેલાં ખાત્રી દુન્યામાં દેવની સામે યવાનો (તથા) અદુરમઝદનાં તરીકા મુજબ ચાલવાનો મુખન (લોકોમાં) નહેર કીધો. (વળી) જેણે, પહેલાં ખાત્રી દુન્યામાં, દેવની પેદા કીધેલી ફરેક (પેદાવર) ને યજ્ઞસ્તેને લાયકની નહિં (તથા) આરાધનાને લાયકની નહિં એવી જાણાવી. જે, (સઘળા) દેશોમાં છંદગીવું તમામ મુખ આપનાર શૂરો “પઓઃધયેત્કએષ” (૭).

જેને, (યાને પયગમ્બર ઝરયુસ્ત્રને) તમામ માથવાણી (ઇસ્વર; પ્રેરિત મ ત્રેય) (તથા) (દીનનો) પવિત્ર કલામ સંભળાવવામાં આવ્યો હતો.

(જે) (તમામ) મુલકોનો “અહુ” તથા “રતુ” (હતો). (વળી) (જે) સૌથી ઉંચે દરજ્જેની, સર્વોત્તમ તથા શ્રેષ્ઠ રાસ્તીની સ્તુતિ કરનાર (હતો). (તથા) હાલની (તમામ દીનો) માંની (જે) સર્વોત્તમ દીન (તે) નો સમન્વનનાર (હતો).

જેને (યાને પયગમ્બર ઝરયુસ્ત્રને) ખુરશેદ યઝદની સાથે (સૂર્ય સાથે) એકજ મરજ રાખનારા (એકાકાર રહેનારા) (યાને એક દિલથી કામ કરનારા) સઘળા અમશાસ્પન્દોએ ફિદા કીધેલા હલનાં સંપૂર્ણ એ તોકાદથી, (તમામ) મુલકોનાં “અહુ” તથા “રતુ” તરીકે, સૌથી ઉંચે દરજ્જેની, સર્વોત્તમ તથા શ્રેષ્ઠ રાસ્તીની સ્તુતિ કરનાર તરીકે (તથા) હાલ (ની તમામ દીનો) માંની (જે) સર્વોત્તમ દીન (તે) ના સમન્વનનાર તરીકે પસંદ કીધો.

જેનો (યાને પયગમ્બર ઝરયુસ્ત્રના) જન્મમાં તથા વધવામાં પાણી તથા ઉરવરો (ઝાડ પાનો) ખુરાદાલ થયાં; જેનાં જન્મમાં તથા વધવામાં પાણી

તથા ઉરવરે વચ્ચાં સાચા, તેના જન્મના તથા વધવાના સ્થેનાનીજોની પેદા
કીવેલી વનાન પેદાયસો સાબાચીનો પોતર મારીને કહેવા ઘાની કે, “શુકરાના
આપણે માટે સિપવમાન કરધુરત્ર (નામનો) એક અધોરનાન જન્મ
પામ્યો (છે). (હવે) (ક્રિયામાં) બરસમ પાથરનાર કરધુરત્ર, અમેને
ક્રિયાની ભેટોથી ઇજરો (આરાધરો). હવેથી બહી મહદ્યુરત્ર
દીન અહીંયાં (યાને) “તમામ હકેતકેસ્વર ઉપર (યાને આ ખાકી
દુન્યા તથા રૂહાની આહમતાં બીજા જ હેસ્વરો) ફેલાશે.” જ્વર
દીન યશત, ફકરાઓ ૮૮ થી ૮૪).

સિપવમાન કરધુરત્ર કે જે આ (દુન્યા) માં પયગમ્બર તરીકે
પ્રુલન્દ દરબજે યુગી ચુકેલો છે, (તેને) પોતાનખામ્બીત મન પ્રનાર
તથા બધર્મો એ જે (માણુઓ) ખનીવ (આ) ખાકી પુલ ઉપર (આ હાલ
નન્દુન્યાના) રાજ રાખવા નથી. (યાને સિપવમાન કરધુરત્ર ઉપર જણાવવા
જે પ્રનારના માણુઓથી નારાજ રહે છે) (એ જે પ્રમાણ માણુઓ) પોતાના
નાપાક પૈવતે રીને યાને પોતાની સન્નિ ખતાબ નાજો વાપરને તેને (યાને
સિપવમાન કરધુરત્રને) ખનીવજ રચદા રે છે (અથવા નાફરનાન ચકને તેની સામે
જાય છે) (યસ્ને હા પદ ફકરો ૧૨ મો). ઉપવા તથા વરજુમાઓ તેનજ
પહેલ્લી રૂક્તઓ અને તેના વરજુમાઓ તેનજ આ પ્રુલ્લકના આવેલા સધળા
અવસ્થાના રૂક્તઓ અને તેના વરજુમાઓ અને તેના પહેલ્લી રૂક્તઓ,
અને તેના વરજુમાઓ અગ્રુને બેહુરત-બેહુરેહ કા. એ. કાંનાજી ના
અવસ્થાના વરજુમાઓનાથી તેનજ બેહુરત-બેહુરેહ હસ્તુર જામારુપજી
મીનોબેહુરજી જામારુપ આશાના પહેલ્લી વદીદાદના વરજુમાના
રુસ્તનાથી લીધા છે

કાવ્ય ૩ જી.

જુદદીનવાળાઓ સાથે પરણતી પારસી બહેનોને
જુદદીન લગ્ન વિરૂધ્ધ એક પ્રાર્થના.

હરિગીત છંદ.

—:૦:—

રચનાર:—બેહરામ પીરોઝશાહ લક્ષ્યા.

પારસી બહેનીઓ મારી,
ના મો સી લ ચાં કા મ,
પરકોમના મદોની જોડે,
પા પ તું પ છુ પા પ,
પરમદનો આજો પડે તો,
અડકે કહી દરબંદ તો,
તે બધી શુભ બાવનાઓ,
પશ્ચિમના જ ક વા દ થી,
નિશ્ચય થ કી મા નો,
પડયા પછી એ માં,
લાત છો મારી રહ્યાં તમ,
છો તમો વ્હોરી રહ્યાં,
ધજજત તમારી કોમની,
પારસી બાતુ આ કે વી,
એક વાર તો, બહેનો !
સદ શુશ્રુથી ભરપૂર,
આકાશમાં સૂરજ તપે,
પાક દામન નારે માં,
તાકાત શું પરકોમની,
જુએ નજર જુરી વડે,

મા દ રો ને દીકરી !
આજે શું રજાં છો તમ કરી ?
પરણવું એ પાપ છે,
ને મહા આપના એ આપ છે.
પાપ તમ ગણતાં હતાં;
આજુદે તમ બનતાં હતાં.
આજે તમ જુલ્મી ગયાં;
કાં ફાટી ને ઝુલ્મી ગયાં ?
લગન જુદદીનનાં અંગાર છે;
તમે જોશો કે, નકનો ગાર છે.
ધર્મ ને મા બાપ ને,
જુદદીન લગનનાં પાપ ને.
કેવી બધે મચલુર હતી ?
પાકીથી ભરપૂર હતી ?
તમોશું, ખુખીનો ભંડાર હતાં ?
નીતિમાન ને દીનદાર હતાં.
તેમ સત્યથી તપતાં તમે,
કેવાં હતાં અપતાં તમે ?
કે પારસીની નાર ને,
હાં ! બાતુ એક દીનદાર ને.

એકવાર તો કેવાં હતાં,
 પારસી નરનારીઓ,
 આજથી ત્રણ દાયકાપર,
 સર્માળ તો કેવી હતી ?
 પુષ્પસમ કોમળ અને
 શા યજી યજ પાપીણી,
 શ્રાપ ધરો પશ્ચિમના,
 યજ અસર જુડી જેનાથી,
 પુજો મુકો, પશ્ચિમના,
 ધારણ કરો ઝરથુસ્ત્રનાં,
 સતવચન, વિચાર ને,
 ધર્મમાં ઝરથુસ્ત્રનાં.
 “હું અવસ્તા” તો,
 પાને પાને રાં બહુ,
 તમ દીનનો સ્થાપક,
 યાદમાં જેની તો,
 દીન પર જેની,
 નિર્જીવને જીવંત,
 વાગી રહ્યો કડો તો જોનો,
 સત્યનાં એ, શાહે દો,
 કહ્યા છુકારી માર્ગ,
 સરજત તમારી, હાથે !
 માત પિતાના, બહાલ ભર્મા
 બદકારી આ ભવમાં,
 ક્યાની ને ઇરાની ને,
 એકવાર રાં કેવા હતાં,
 પારસીઓ, એક પૂરી,
 શૂરવીર નહિશીરવાન ને,
 બીહાર બને હમદીને !
 કોમ ને પરકોમમાં,
 બાબ્બલિય બહેનો તમારી,

ધર્મ અને શૂરવીર બહુ,
 તે ખ્યાન આજે શું કહું ?
 બહેનો મારી, તમ સહુ,
 તસ્વીર દીનની હુબહુ.
 નિર્દોષ મનની પારસણ,
 સમન્વય ના એ મારે મન,
 શિક્ષણ અને સંસ્કારપર
 પારસી સંસાર પર.
 શિક્ષણ અને જડવાદને;
 ખુબી ભર્યા સતવાદને.
 સતકર્મનાં શુભગાન છે;
 તેણું શું તમને લાગ છે ?
 હકીકતમાં ખુબીની ખાણ છે,
 તેમાં મીનોષ દાન છે.
 મહા “વશુરવશુરાન” છે,
 સાતે કેશરો મુલતાન છે.
 કિદા કુલખલકના વિદવાન છે,
 જેના નામપર કુરબાન છે.
 નવ બધે આસ્માન છે.
 સર, ચંદ્ર ને ચંદ્રદાન છે.
 એવી દીનનો છોડી તમે,
 પરકોમમાં જોડી તમે,
 ગાંઠને, તોડી તમે,
 નથી કંઈકાધીર થોડી તમે.
 હું આમનીનાં બાળ તમ,
 દીન ધર્મના રખવાળ તમ ?
 સાસાનીઓની યાદ છે;
 શાહપુરની અહિલાદ છે.
 ઇસ્લામ કોમની હુલસ છે;
 હાસી તમારી યાવ છે;
 પાપમાં સપડાય છે,

શુભરાગીને ટુવા સના ની,
 તે થકી, શુભ આપણા,
 જેમ વડીલો જીવતા તા,
 ધર્મની કેળવણી રૂડી,
 જાગતી છે જોત આતશ,
 ધર્મ તે રાહો રસમતો,
 દીનદારનો, બન્ને જગતમા,
 યા હોમ કરી આગળ પડો,
 નામોસીમાથી હો બચાવી,
 “જહેરામ ખીન પીરોજ”
 રક્ષા કરો હમ દીનો !
 પાપો તમારા સર્વને,
 સંકટો સહિ, દુર કરીને,

× × ×

અમ ખુદા વન્દ પાક !
 અફસોસ ! ગયો જોતુ ખસી,
 રાખ હજી પશુ કોમને,
 કેમ કરી જીવી શક્યે,

ગારમા, હોમાય છે
 સધલા રિવાજો પાળો તમ
 તેવું જીવન ગાળો તમ
 બાળકોને આપો તમ
 સહિ ધરેમા સ્થાપો તમ
 સ્વર્ગના શુભ દવાર છે,
 આ ખરે ઉધાર છે.
 અફ પારસી નર નારીઓ !
 યેગી તે તમ ખારીઓ.
 અ તે માગે છે, તે યેજ છે,
 દીનની. દીન મીનાઇ તેજ છે.
 એ તેજ, અ તે કાપશે,
 સ્વર્ગનું સુખ આપશે,

× × ×

ઇજ્જત કોમની તુજ હોય છે,
 તો કોણુ અમારો સાથ છે ■
 તુ દુર જુડા કામથી
 અપજશલયા આ નામથી ?

હાલની પારસી કૌમ.

તેની રહેણીકરણીમાં દાખલ થયલા કેટલાક
નાશકારક સડાઓ.

તે જે પહેલાં દૂર નહિ થાય તો કૌમ વધુ નીચે
ગળકશેજ.

કૌમની ખરી બેહતરી માટે કેટલાક કાર્યસાધક ઉપાયો.

(કૌમની પડતીનાં સડાઓ યાતે કરણો.)

- (૧). પારસીઓમાંથી નાણુદ થયેલા સાદી છ'દગી માટેનો પ્યાર અને ખડતળ તથા મહેનતુ છ'દગી ગુન્ગરવા તરફનો અણુમનો.
- (૨). ખર્ચાનુ અને એમદલાગલયાં પાપાકોનો અવિચારી પહેરવેલ.
- (૩). ધર્મદાનના સાચા અભ્યાસ અને સમજણની ઝેરહાજરીને લીધે અનેક પાપો તરફ આપણી કૌમલું 'એ'ચાલું'.
- (૪). હાથે જાતે નહિ સંધતાં પરકૌમનાં આદમીઓ પાસેથી રંધાવીને, આપણું ખાવાની આદતે તેમજ લગ્ન, નવજોત મરણ વગેરે પ્રસંગોએ ખાનપાન પાછળ થતો પૈસાનો ધુમાડો.
- (૫). ધરમાંથી જીવતી જમતી જોત જોવા આતસને આપવામાં આવેલી કૃષ્ણસત અને ગ્રાંબેદાની બેહતરી તરફ કરવામાં આવતાં અંખવિચ્છમણું.
- (૬). છોકરા છોકરીઓને મળતી બેગી કેળવણી.
- (૭). પશ્ચિમની માટે ભાગે તકલીદી કેળવણી તરફ દેખાડવામાં આવતા અસાધારણ મોહ અને સદ્યુજોની ખીલવણી તરફ બેદરકારી.

- (૮). કુંવારાપણની બદી.
 (૯). માસિક માંદગીનાં ઘણા લાલકારી અને પુરાતન રિવાજને થોકરે મારવાથી આવેલું ગંભીર પરિણામ.
 (૧૦). નાટક, સીનેમા અને શીશ્યારીખોર જીવન તરફનું અવિચારી ખેંચાણ.
 (૧૧). દારૂ તથા ખીડી અને શેર, સદા, જુગાર, ડેન્સીંગ તથા કલખોની બદી અને જારે તથા સ્વાદિષ્ટ ખોરાક ખાવાનો વધી ગયેલો શોહ.
 (૧૨). કરોડોની પારસી સંખ્યાવતોના દુરઉપયોગને લીધે કામમાં ચાલુ રહેલી બેકારી, ગરીબી અને પડતી.

કારણ ૧ લું.

પારસીઓમાંથી નાબુદ થયેલો સાદી જીંદગી માટેનો
 પ્યાર અને ખડતળ તથા મહેનતુ જીંદગી
 ગુજારવા તરફનો અણગમો.

અત્ હી અયાઓ કવરેતા
 વાસ્ત્રીમ્ અખ્યાધ ક્ષુધન્તેમ્,
 અહુરેમ્ અપવનેમ્, વંઘ્હેઉશ્
 ક્ષેન્ગ્હીમ મનંઘ્હો;
 નાઇત્, મજ્દા, અવાસ્તયો
 દવાંસ્ચિના હુમેરેતોષશ્ બક્તા.

અર્થ:—એ જેમાંથી તેણે (યાને અહુરમઝદની સ પૂર્ણ મનસ્વીએ) આ (દુન્યાના ફાયદા) સારૂ, આબાદી કરનાર બેહુવને, સસ્ત સાહેબ અને બલી મનસ્વીના વધારા કરનાર વરીકે પસંદ કીધો. હે, અહુરમઝદ ! કમાઇ કરનાર આજસુ ધુસ દીનના સારા કાનુનનો ફાયદો મેળવનાર હોતો (અહુનવદ ગાથા, હા ૩૧, ફકરો ૧૦)

પારસીઓમાં જે સંખ્યાબંધ નાચકારક સમૂહો દાખવ થયા છે, અને જેને પરિણામે હાલમાં પારસીઓની જે છુરી દસા થઈ છે, તેમાંનો એક સડો પારસીઓમાંથી નામુદ થયેલો સાદો છંદગી માટેનો પ્યાર છે. પહેલાંના પારસીઓ હાલના પારસીઓના મુકાબલામાં વડું પ્રમાણિક, મહેનતુ, ખડતળ, અને કોઈ પણ કામગીરી હિંમત હારી નહિ જનારા હતા, જ્યારે આજનો એક સરાસરી (Average) પારસી મુલકેલીનો વિચાર આવતાં હાથમાં લીધેલું કામ મુઝી દે છે, અને મોટે ભાગે તેા જે જે ચીજોમાં સહાસકર્મોની જરૂર છે, તે કામો હાથ ધરવા માંગતોજ નથી. પહેલેના પારસીઓ અનાજના, લીલી તરકારીના, ગાંધીના, ફળ-ફળાદીના, ફૂંધના, તેમજ એવા ખીજ નાના નાના ધંધાઓમાં ધણી ખુદી અને હિંમતથી પડતા હતા, અને આખરે ધન્યવતી પોતાના કુટુંબ કમીલાનો નિર્વાહ ચલાવીને બે વેસા છંદગીને છેડે ભેગા કરતા હતા; જ્યારે આજના પારસીઓમાં તેવા નાના ધંધાઓમાં નહિ પડવાની અને પ્રમાણિકપણે મહેનતુ રોજ નહિ મેળવવાની પણ તેને બદલે થોડી મહેનતે તેમજ અપ્રાણિકપણે વધુ વેસો લાવી આપે, એવા નબળા ધંધાઓમાં અને નોકરીઓમાં પડવાની વચ્ચે પેદા થઈ છે. આ કારણના સંખંધમાં મારે જણાવવું જોઈએ, કે જે પારસીઓ પોતા પાસની નાની જેવી પુંજનો સહઉપયોગ કરવા માંગતા હોય, તેમણે, ખીજ કાંઈ પણ ધંધામાં પોતાનું નાણું નહિ રોકતાં ઉપર જણાવેલા નાના પણ આખરેલા ધંધાઓમાં પોતાનું નાણું રોકીને પ્રમાણિકપણે પોતાનું જીવન ગુમરવું. ખીજું મારે એ કહેવાનું છે, કે જેઓ પાસે નાની જેવી પણ પુંજ નહિ હોય, અને ઉપર જણાવેલા પ્રમાણિક તથા જની મહેનતના ધંધામાં જડવાની ખાઉશ રાખતા હોય, તેવા પ્રમાણિક જરથોસ્તીઓને, પારસી કોમના લક્ષ્યાધિપતિ રોહ્યાઓએ નાણાની ધટલી મદદ કરીને આગળ પાડવા જોઈએ. જે આ પ્રમાણે જનશે તેા, પારસી કોમનો એક લાગ ઉપકાર ધંધાઓમાં ચડીને પોતાને તેમજ કોમને અશિર્વાહ-દાયક થઈ પડશે. જેમ “પડી રહેલું લોખંડ કાટથી ખવાય છે, તેમ શરીર પણ આગસથી અને હુરામખોરીથી ખવાઈ ખવાઈને પાપી બને છે. ઉપલાં નિદાંતને પ્યાનમાં લેતા આછલી મહેનત અને આવક પર જીવનારા પારસીઓએ ઉપર જણાવેલી સુચનાનો તાત્કાલિક અમલ કરવો ઘટે છે.

જે દલની પારસી કોમ ખેતી જેવા તેમજ ઉપર જણાવેલા ખીજ નાના નાના ઉદ્યોગોમાં પોતાનાં દીકરાઓને નહિ નાખતાં, તેઓને ફક્ત

સ્કુલ અને કોલેજોની કેળવણી આપવા ઉપરજ મંડ્યાં રહેશે તો, આપણી કોમમાં શિષ્યેશા બેકારોની સંખ્યા વધતીજ જશે અને તે બીચારાઓનું શું કરવું તે કોઇને પણ સુખ પડશે નહિ. હાલની કેળવણીથી કેવી કે માળ અને નિરાશાજનક સ્થિતિ ઉભી થઇ છે તે બાબે એક બાણીના કેળવણી-કાર [Educationist] કહે છે કે:-

“With every day that passes the struggle for existence amongst the so-called educated class is growing intenser. Every day brings to light fresh instances of youths equipped with five to seven years college education, knocking at different office doors, begging for employment. A few years back it was a matter of a pride to be a doctor an engineer, a barrister, or a solicitor. To enter the ranks of any one of these professions has now-a day become a question of fighting the misfortune of being educated. Expense of life has grown heavier while incomes have dwindled down, and sudden poverty grows in the face of all literally educated”

“In comparison with the number of youths literally educated in the colleges, the number of those who fail to finish their school education is very large, and looking to the fate of the former one can easily consider what would become of the latter. Institutions giving technical education without laying special stress on literary abilities, being non-existent, the future of these unfortunate youths is darkened, for they can only hope to get themselves employed as clerks and typists drawing a very low salary just sufficient to maintain an individual at a low standard of life with little prospects. If statistics be taken out of all youths serving in

business offices, it will be seen that the average income of an individual comes to about Rs. 70/- only. This has been the cause of increasing poverty and social degradation amongst the rising generation, and the fault is ours if we allow the state of affairs to continue with causes as open as they are."

તારણભાઈ:-

"દિનપરદિન પૈસા ઠહેવાતા શિખેલા વર્ગની, છ દલીને નિલાવી રાખવા માટેની સરવ, વધુને વધુ તીવ્ર બનતી નય છે. હરદોજ આપણે સામન્યે બીધે કે, પાચથી સાત વર્ષ સુધી મોલેજની કેળવણી લીધેલા જવાન્યાઓ નોકરીને માટે ઓફીસે ઓફીસ રખડે છે. થોડાંક વર્ષો ઉપર, એક ડોક્ટર કે એક બેરી-સ્ટર કે એક સોલિસીટર કે એક બેનજમ્બર થયુ એ મથારી ગણાતી હતી પણ હવે તો, ઉપલા ધધાઓમા પડ્યા પછી કેળવણીને પરિણામે ઉભી થયલી મુશ્કેલ હાલતની સામે કેમ સડવુ બેજ એક પ્રમ્ત થઇ પડ્યો. દિનપર દિન ખર્ચ વધ્યા નય છે અને આવક ઘટતી નય છે, અને સઘળા કારેજમા રાખેલાઓને એકાએક આવી પડતી મુશ્કેલીથી ખમવુ પડે છે.

ખીજું, કોલેજોમા કેળવણી પામેલા જવાન્યાઓની સખાના મુકાબલામા, જેઓએ સ્કુલની પણ પૂરી કેળવણી નથી લીધી તેઓની સખ્યા તો બહુ મોટી છે અને કોલેજમા શિખેલાઓની દશા, જ્યારે નાની નાઠી છે ત્યારે માત્ર સ્કુલમાજ રાખેલાઓની હાલત તો કેવીએક હશે તેનો માત્ર વિચાર કરી લેવા પૂગતો છે ને. તથાઓ, કેળવણીને લમતી લાયકાતો (Literary abilities) ઉપર ખાસ કાર મુક્યા વિના દુજર ઉલોમન લમતી કેળવણી આપી રહી છે તેને લીધે, ઉપર જણાવેલા કમનસીબ જવાન્યાઓનુ અવિભ્ય સીધાદ બની નય છે, કારણ કે, તે પછી તેઓને તો માત્ર એક કલાર્ક કે ટાઇપીસ્ટનીજ નોકરી મળે એવા ઉમેદ રહે છે કે ને નોકરીઓમા તેઓ આમળ વચવાની આશા રાખ્યા વિના માત્ર એક બે નાદમીનુ સાધારણ રીતે ગુજરાન ચાય એટલોજ દુકા પચાર મેળવે છે. ધધાદારી ઓફીસોમા નોકરી કરતા સઘળા જવાન્યાઓની ને બધી વિનતો બેખી કરવામા આવે તો, જણાવે કે, તેઓ મના દરેકની સરાસરી (Average) આવક નાત્ર રૂ ૭૦ નીજ દરો. ચાલુ વધતી ગરીબાઇ અને સામાજિક અધીનતિ, કે ને આપણી તુવાન ઓલાદોમા આપણે આજે જેટ દશા બીએ તેનુ કારણ આ ઉપર જણાવેલી ખમી બડેલી કેળવણીજ છે ને આ બધુ નવથા ઉતા નાવીને આવી દશા આપણે ચાલવા દઇશ તો તેમા આપણેજ દોષ છે."

આ અભિપ્રાય ઉપરથી અય હમદીનો ! તમારી ખાતી યરો કે હાલની હિંદની નબળી આર્થિક [યાને પૈસાને લગતી] દશા જોતાં, તેમજ અચોક્કસ રાજદારી મામલો જોતાં અને હિંદમાં વધી પડેલી શિખેલા-ઓની સંખ્યા જોતાં, આપણા દીકરાઓને કોલેજોની વધુ કેળવણી આપવી એ કોઈ પણ રવેશે લાભકારક નથીજ. જો ખરું પારસીપણું અને જર-થોસ્તીપણું તમારે આવા જુરા જમાનામાં સુધાં કંઈક પ્રમાણમાં જાળવીજ રાખવું હોય તો, તમારા દીકરાઓને હવે તો નાના નાના પ્રમાણિત ઉદ્યોગોમાં તેમજ ખેતીવાડીનાં ખડતળ મહેનતવાળા ધંધામાં નાખો. આપણી કોમ, પાપી તથા અધર્મિ દિમ્બન્તાઇને બદલે પ્રમાણિક તથા ધાર્મિક ગરીબાઇમાં જીંદગી ગુજારશે તો, તેથી અય હમદીનો ! આપણને કશું પણ ડરવાનું નથી. તેથી તો ઉલટું આપણી કોમનું બંધારણ મજબુત બનશે અને ગરીબાઇ તથા ખડતળ મહેનતના પ્રતાપે આપણામાં પાછી ધર્મ તથા નીતિ અને સદાચારની ખીલવણી થવા પામશે. ખાસ કરીને હાલની પશ્ચિમની કેળવણીની વિરૂધ્ધમાં, ઉપર ટાંકેલા અંગ્રેજી ફકરાનો લેખકજ એકલો એક આદમી છે એમ ના સમજતાં, ખરેખર તો આખી દુન્યાના દરેક વિચારવંત, કાવકા, સ્થાણા તેમજ દૂરઅંદેરા નરોએ હાલની કેળવણીની પધ્ધતિ સામે તેમજ પશ્ચિમની જડવાદથી ભરેલી કેળવણી સામે સ્પષ્ટ ચળદોમાં પોતાનાં બખાળા બહાર પાડ્યા છે. ધંધાદારી કેળવણી (Technical Education) થોડી ઘણી પણ પરવડશે, બાકી આપણા દીકરાઓને પ્રીવીયસ, ઇન્ડર, બી. એ. કે એમ. એ. કરવામાં હવે કશું પણ વળવાનું નથી અને તેઓ ખીયારા ખચીતજ એવી કેળવણીને કહુઆજ દેશે. સેવકને ઉમેદ છે કે, પારસી કોમના સાચા ખેરખાહો અને હાલના માનવ ત દ્રુટી સાહેબો કોમને યોગ્ય રીતે માર્ગદર્શક થઇ પડશે. ખુદ કોલેજોમાં કેળવણી લેતા જરથોસ્તી જવાન્યાઓએ પણ હવે પોતાનાં દ્રષ્ટિબિન્દુમાં ફેરફાર કરવો જોઈએ કે નથી તેઓને પાછળથી ખસ્તાવાનું નહિ થાય.

કારણ ૨ જી.

ખર્ચાહુ અને ખેમહલાનભર્ચા પોપાકોને અવિચારી પહેરવેવ.

જે ખીજી કારણ પારસી કોમની રહેણી કરણીમા એક નાધકારક સંકાર જે આજે વર્ષો થયા દાખલ થઇ ચુક્યું છે, તે ખાસ કરીને મારી પારસી કોમની નાની તેમજ મોટી વયની બહેનોના ધણાજ અવિચારી તે ખેમહલાનભર્ચા પોપાકોને લગતું છે જે દિવસથી પારસી કોમની નાની તેમજ મોટી વયની બેનોમા પોતાના શરીરના ભાગોને પુરતી રીતે ઢાકવાની બાબત તરફ ખેદરકારી દેખાડવાની શરૂ થઇ, તે કમનસીબ કંઈવસ પછીથી ઉપના કારણના અર્થે, પારસી મેમન માનસ (Mentality) મા અને નીતિરીતિમાં ભારે ફેરફાર થઇ ગયો છે જે કમનસીબ શરમ લગાડે એવો પોપાક હાલની મારી પારસી બેનો તેમજ નાની નાની વયની જવાન બેટીઓ પહેરી રહી છે, તે વિરે જે વિસ્તારથી બોલવામા આવે તો, એક નાનું જેવું પુખ્તક લખાય પણ તેટલા બધા વિસ્તારમા બોલવાની મારી ધારણા નથી કે જે મોંઘા માગ્યું હોય, તે એ છે કે, શરીરના ભાગોને ધણી કચવાટ ઉપજાવે એટલી દલ સુધી ઉઘાડા રાખીને વરમા તેમજ બહાર મારી પારસી બેનો ખચીતજ પોતાની જાતને, માતૃચિતાની કબજે, કડું બ કબીલાને, અને કોમને એક મોટું અપમાન તથા નુકસાન કરી રહી છે આ નુકસાન શું છે, અને કેવે પ્રકારે તેમજ કેટલા પ્રમાણમા ઉભું થાય છે, તે ખીનાથી મારી કમનસીબ પારસી બેનો તેમજ જવાન બેટીઓ મોટે ભાગે નાપાકે છે, એમ જો કહું તો, તેમા કશું ખોટું લેખાશે નહિ પણ નાપાકેશી અને અજાનતાનું બહાનું કાઢવાની શરૂ એવું નથી, અને તે બહાનાના ઓછા ઉઠાવ, જો, ખેમહલાનભર્ચા પોપાક પહેરવાનું ચાતુજ રહેશે તો, તેનાથી પારવાર નુકસાન થયું તો છે, અને લાવિષ્યમા વધુ થશે, એમા સંદેહ પણ સકા નથી આ વિષેના વધુ સૂક્ષ્મ મારણ તરફ આવતા હું જણાવીશ, કે, એક સાદા અને મહાનભર્ચા પોપાકમા સજ થયેલી પારસી બેન યા તો જવાન બેન જે ભરી અસર પોતાની આમપાસ

ઉપજાવે છે, તેનાથી ઉલટીજ અને ચામા આદમીના મન તથા નીતિને ખખડનારી જુરી અસરે એક બેમહલાનબર્યાં પાપાક પહેરનાર બાનુ યા તો જવાન બેટી ઉપજાવે છે, એમ કહું તો, સહેજ પછુ ખેટું નથી. શરીરના ખુદશા બાગો અને તેમાં પછુ ખાસ કરીને રી જતનીના બાગો, જેવા કે, માથું, છાતી, હાથો અને ધુંટલુથી પગની પાટલી સુધીના અંગોની ઉપર એવી જાતની સૂક્ષ્મ ચક્તિઓ કામ કરી રહી છે, કે, જો તેને સાદાં કપડાં વડે પુરતી રીતે ઢાંકવામાં નહિ આવે તો, તેવાં બાનુઓ યા તો બેટીઓના સંબંધમાં આવનાર યા તો તેઓ પર દૂરથી પછુ નેમાહ કરનાર કોમ યા તો પરકોમના પુરૂષોના મન પર હાલનો સ્પૂલ અને જડવાદથી બરપૂર જમાનો જોતાં ઘણી માઠી અને નુકસાનકારક અસર સૂક્ષ્મ રીતે થવા પામે છેજ, અને તેને પરિણામે વાતાવરણમાં અણુદિઠ આકૃતિઓ બંધાય છે, અને હલકા વિચારવાળા આસામીઓના વિચારોનું પોપણ મેળવીને તે આકૃતિઓ પોખાય છે, અને જેઓ બેમહલાનબર્યાં પાપાક પહેરનારાં હોય છે, તેઓ તરફ પાછી ખેંચાય છે, અને તેઓના મનમાં અનેક માઠા વિચારો ઉત્પન્ન કરે છે. જરથોસ્તી દીનમાં એવું દ્રશમાન છે, કે એક બાનુએ પોતાના હુકદાર ખાવિંદ અથવા તો ભાઇ પિદર કે માદરના હાથમાંજ પોતાનો હાથ મુકવો. તેમ નહિ કરતાં જો તે બાનુ પોતાનો હાથ પોતાની કોમના કે બીજા કોમના પરમદના હાથમાં મુકે, યાને શેકહેંડ (Shake Hand) કરે તો, તેને પરિણામે એક જાતની “ખાસ્તર” યાને અણુદિઠ પ્રવાહ ઉત્પન્ન થઇને વાતાવરણમાં તેની આકૃતિ બંધાય છે, અને વખતના વહેવા સાથે હલકા વિચારોનું પોપણ મેળવીને પોખાયા બાદ તે આકૃતિ પાછી તેજ સ્ત્રી તથા પુરૂષ તરફ ખેંચાય છે, અને નીતિની ખાખડમાં હલકું પરિણામ લાવે છે; એટલુંજ નહિ પણ, જો એક બાનુ પોતાની ચશમ પારકા મદની ચશમ સાથ મેળવે તો તેને પરિણામે પણ અણુદિઠ આકૃતિ જન્મ પામીને બંધાય છે, અને તે સુધાં હલકા વિચારોના ખોરાક ખાધને વધુ ઘટ બનીને પેલી સ્ત્રી તેમજ પુરૂષ તરફ ખેંચાઇને તબળું પારણામ ઉપજાવે છે, અને તે કારણેજ જરથોસ્તી ધર્મમાં નકાબી યાને પરદેનશીન રહેવાનું અસલના વખતમાં દ્રશમાન હતું. હવે આવાં બાનુઓ તેમજ બેટીઓના પોતાના શરીરને બેમહલાનબર્યાં

ચોપાક વડે સજવામાં કેટલો હિસ્સો છે તેનું પ્રમાણ તો હું કહી શકું નહિ; પણ હાલનું વાતાવરણ જોતાં તેમજ પાસ્તી કોમના નાના મોટાં તેમજ ધરડાં જવાન સાથના મારા વર્ષોના અનુભવને આધારે મારે જણાવવું જોઈએ કે, એ હાથ વગર તાલી વાગતી નથી, તે નિયમ અનુસાર પાસ્તી કોમની બાતુઓ અને જવાન બેટીઓના એમહવાજબયાં ચોપાકને માટે તેઓ પોતે તેમજ તેમના માબાપો તથા ધણીઓ જવાબદાર છે. અલખત કેટલાક કેસોમાં માબાપોને નહિ માનતાં કેટલીક જવાન બાતુઓ અને બેટીઓ પોતાની નૈતિક જોખમદારી (Moral responsibility) નો સંજોગ પણ ખ્યાલ નહિ કરતાં ઘણીજ ઉદ્દતાઈ અને હુકકમ્મખરી રીતે મને તેવો ચોપાક સજીને બહાર નીકળે છે, અને કોમ પરકોમની દુકાનોએ તેમજ જ્યાં પરકોમની હલકી નીતિરીતિવાળાં દળરો સ્ત્રીપુરુષો ભેગાં મળેલા હોય, તેવા નાટક સીનેમાઓમાં પણ જાય છે. આ બીચારી પરણેલી તેમજ જવાન અબલાઓ તેમજ કોમળ વયની બેટીઓ સાચેજ જાણતી હશે, કે, આવી વ્યવસ્થા અંધુરા ચોપાક સજવાથી અને શરીરના ઉપર જણાવેલાં અગોને ઉધાગાં રાખવાથી નીતિ, ધર્મ, સદાચાર, અને શરીર સુખાકારી શાસ્ત્ર (Hygiene) ની દ્રષ્ટિએ તેઓ, પોતાને તેમજ સામાને કેટલું બધું અણક્રિપણે નુકસાન કરે છે. કેટલીકવાર પશ્ચિમની કૌલવણીના પરિણામે અવિચારી, ઉદ્દત, અને ઉછાછલાં મનના ધણીઓ આવી કીસમનો એમહવાજબયાં ચોપાક સજવાની બાબતને પુષ્કળ ઉત્તેજન આપે છે, એ બીનાની હું ના પાડતો નથી, છતાં ઉમ્મરે પુગેલી એક પરણેતરની તેમજ નહિ પરણેલી એવી મોટી ઉમ્મરની અબલાઓની પોતાની ફરજ છે, કે, તેઓએ પોતાના ધણીઓના અણધરતાં દબાણ માં તો ઉત્તેજનને અધીન નહિ થતાં, પોતાની વ્યવસ્થા તેમજ કોમને જોલા આપે તેવો, તેમજ કોમ અને પરકોમના સ્ત્રી પુરુષો માનનીય નગરેણુએ, એવો ચોપાક સજવો જોઈએ. દુન્યાનો એક રિવાજ છે, કે જ્યારે એક માણસનું ચા તે કોમ ચા પ્રમથનું માનસિક અને નૈતિક (mental and moral strength) બળ નબળું પડી જાય છે, ત્યારે તે માણસ, કોમ કે પ્રજા અવિચારી અને મસ્કાર રહિત શવન સુમરવા માડે છે, જેને પરિણામે તેને, પોતાના શુભાશુભનો કશો પણ વિચાર આવતો નથી, અને તે પ્રમાણેનું અવિચારી શવન સુમરવે તે માણસ, કોમ, કે પ્રજા પોતાના ધર્મ અને જન્મ ભૂમિને કરોપણ લાભ આપી શકતા નથી.

માસિક માંદગી નહિ પાળીને, જોતું નુકસાન પારસી ખાનુઓ પોતાની જાતને, પોતાનાં ખેદીઓને, ઘરની આબાદી તેમજ લક્ષ્મીને અને આસપાસનાં આદમીઓને તેમજ દેખીતી મુંગી, પણ અલુદ્ધિ રીતે પુરે-પુરી જાનદાર કુદરતને કરે છે તેટલું જ નુકસાન, જેમલહાજી ભયાં તેમજ અધુરા પોપાક પહેરનારી ખાનુઓએ પણ કીધું છે અને કરે છે. આપણી આસપાસ, કોમ પરકોમનાં ઉતરતા વિચાર-આચારના તથા દલકી નીતિ રીતિનાં અનેક પુરૂષો ફરતા રહે છે તેઓનાં મનને, ઉપર જણાવેલી સ્ત્રીઓનાં દર્શન થતાંને વાર એક જાતનો ઘણો જ નબોળો અને પાપી તેમજ અલિન અને હવસી વિચારો તથા ધ્વનિઓથી ભરપૂર આચકો (A subtle and impious shock) લાગે છે અને તેઓનાં જીવનમાં એક જાતનો ખોટો વલોવાટ (Soul harrowing-unpleasant sensation) થાય છે. આવી રીતે અનેક વાર થવાથી, માસિક માંદગી નહિ પાલનારી તેમજ જેમલહાજી ભયાં પોપાકો પહેરનારી સ્ત્રીઓને ખબર નહિ પડે તેમ ઉપર વર્ણવેલા પુરૂષો, એક જાતની શહેવત પર-સ્તી (impure cravings) ની લાગણીઓને તામે થતા રહે છે અને ધીમે ધીમે નૈતિકબળ ખોષ ખેસે છે. એટલું જ નહિ પણ કેટલાક વધુ નબળા મનના પુરૂષોનાં વીચરને પણ ઉપર વર્ણુ વેલી (પછી ગમે તેવી જલી કાંચ નહિ હોય) સ્ત્રીઓના દેખાવ માત્રથી આઘાત અને હાનિ પુગે છે. આ બધા માદાં પરિણામને માટે આપણી ખાનુઓ અને નાનીવયની બેટીઓ કેટલી બધી જોખમદાર છે? જો પારસી મરદો ઉપલા મહાભારત પાપ તરફ, પોતાની નબળાઈ, કે અજ્ઞાનતા કે ફેશનને ખાતર આંખવિ આમણા કરવાનાં ચાલુ રાખશે અને જો આપણી પારસી ખાનુઓ, પોતાના બાઈઓ, ધણીઓ કે માબાપોની નબળાઈનો લાભ લઈને ઉપલી બેટીઓમાં ગીરફતાર રહેવાનું ચાલુ રાખશે તો, અગાઉ નહિ સમજેલાં એવાં જુરાં અને લયાનક પરિણામો આવ્યા વિના રહેશે નહિ. આપણી ખાનુઓ આ પાપ અને સરકશી, કંઈ ઇનસાનો સામે નહિ, પણ, ખુદતાલાની સામે કરી રહ્યાં છે એમ નરમમાં નરમ શબ્દોમા કહેવું પડે છે. માત્ર એક માથાંનો બાલ પડવાથી જો આપણી ધર્મ-ક્રિયાઓ રદ થઈ જાય તો, આવા માસિક માંદગીના ગુણકારી રિવાજને, નહિ પાળવાથી તેમજ જેમલહાજીભયાં પોપાકો પહેરવાનાં ચાલુ રાખવાથી કુદરતની કેટલી બધી સૂક્ષ્મ ક્રિયાઓને ખલલ પુગતી હશે? એટલું જ નહિ

ચોપાક વડે સજવામાં કેટલો દિવસો છે તેનું પ્રમાણ તો હું કહી શકું નહિ; પણ હાથનું વાતાવરણ જોતાં તેમજ પાંચી કોમના નાના મોટાં તેમજ ધરડાં જવાન સાથના મારા વર્ષોના અનુભવને આધારે મારે જણાવવું જોઈએ કે, જે હાથ વગર તાલી વાગતી નથી, તે નિયમ અનુસાર પાંચી કોમની માનુષો અને જવાન જેડીઓના એમહવાગમયો ચોપાકને માટે તેઓ ચોવે તેમજ તેમના માખાપે તથા ધણીઓ જવાબદાર છે. અલ્પત કેટલાક કેસોમાં માખાપોને નહિ માનતા કેટલીક જવાન માનુષો અને જેડીઓ ચોતાની નૈતિક જોખમદારી (Moral responsibility) નો સ્વેચ્છ પણ ખ્યાલ નહિ કરતાં ધણીજ ઉદ્ધતાઈ અને હુલ્લસાઈથી રીતે ગમે તેવા ચોપાક સજને બહાર નીકળે છે, અને કોમ પરકોમની દુકાનોએ તેમજ જ્યાં પરકોમની હક્કી નીતિરીતિવાળાં દળશ્રેણીપુરૂષો બેના મહેલાં હોય, તેના નાટક સીનેમાઓમાં પણ જાય છે. આ ખીયારી પરજોડી તેમજ જવાન અખલાઓ તેમજ કોમળ વયની જેડીઓ લાગ્યેજ જાણતી દને, કે, આવી જાતના અધુરા ચોપાક સજવાથી અને ચરીરના ઉપર જણાવેલાં અગોને ઉશ્ચાં રાખવાથી નીવે, ધર્મ, સદાચાર, અને ચરીર સુખાકારી શાસ્ત્ર (Hygiene) ની દ્રષ્ટિએ તેઓ, ચોતાને તેમજ સામાને કેટલું બધું અણહિકપણે નુકસાન કરે છે. કેટલીકવાર પશ્ચિમની કેળવણીના પરિણામે અવિચારી, ઉદ્ધત, અને ઉજાજના મનના ધણીઓ આવી કીમતનો એમહવાગમયો ચોપાક સજવાની બાબતને પુષ્કળ ઉત્તેજન આપે છે, એ ખીનાની હું ના પાડતો નથી, છતાં ઉમ્મરે પુગેવી એક પરજોડરની તેમજ નહિ પરજોડી એવી મોટી ઉમ્મરની અખલાઓની ચોતાની દરજ છે, કે, તેઓએ ચોતાના ધણીઓના અણધરતા દબાવ્યા તો ઉત્તેજનને આધીન નહિ થતા, ચોતાની જાતને તેમજ કોમને શોભા આપે તેવા, તેમજ કોમ અને પરકોમના સ્ત્રી પુરૂષો માનનીય નજરે જુએ, એવા ચોપાક સજવો જોઈએ. દુન્યાનો એક રિનાજ છે, કે જ્યાં એક માણસનું યા તો કોમ યા પ્રજાનું માનસિક અને નૈતિક (mental and moral strength) બળ નબળું પડી જાય છે, ત્યાં તે માણસ, કોમ કે પ્રજા અવિચારી અને સંસ્કાર સહિત જીવન ગુજારવા માટે છે, જેને પરિણામે તેને, ચોતાના સુભાશુભનો કશો પણ વિચાર આવતો નથી, અને તે પ્રમાણેનું અવિચારી જીવન ગુજારીને તે માણસ, કોમ, કે પ્રજા ચોતાના ધર્મ અને જન્મ લૂચિને કશોપણ લાભ આપી શકતા નથી.

માસિક માંદગી નહિ પાળાને, જેટલું નુકસાન પારસી બાનુઓ પોતાની જાતને, પોતાનાં બેથીઓને, ઘરની આબાદી તેમજ લક્ષ્મીને અને આસપાસનાં આદમીઓને તેમજ દેખીતી મુંગી, પણ અણુદિક રીતે પુર-પુરી હાનિદાર કુદરતને કરે છે તેટલુંજ નુકસાન, જેમહલાજી બર્મા તેમજ અધુરા પોપાક પહેરનારી બાનુઓએ પણ કીધું છે અને કરે છે. આપણી આસપાસ, કોમ પરકોમનાં ઉતરતા વિચાર-આચારના તથા હલકી નીતિ રીતિનાં અનેક પુરુષો ફરતા રહે છે તેઓનાં મનને, ઉપર જાણવેલી સ્ત્રીઓનાં દર્શન થતાંને વાર એક જાતનો ધણોજ નબોળો અને પાપી તેમજ મલિન અને હવસી વિચારો તથા ધ્વનિઓથી ભરપુર આચકો (A subtle and impious shock) લાગે છે અને તેઓનાં છગરમાં એક જાતનો ખેદો વલોવાટ (Soul harrowing-unpleasant sensation) થાય છે. આવી રીતે અનેક વાર થવાથી, માસિક માંદગી નહિ પાસનારી તેમજ જેમહલાજી બર્મા પોપાકો પહેરનારી સ્ત્રીઓને ખબર નહિ પડે તેમ ઉપર વર્ણવેલા પુરુષો, એક જાતની ચહેવત પર-સ્તી (impure cravings) ની લાગણીઓને તાબે થતા રહે છે અને ધોમે ધોમે નૈતિકબળ ખોઈ બેસે છે. એટલુંજ નહિ પણ કેટલાક વધુ નબળા મનના પુરુષોનાં વીચરને પણ ઉપર વર્ણુ વેલી (પછી ગમે તેવી બલી કાંઈ નહિ હોય) સ્ત્રીઓના દેખાવ માત્રથી આધાત અને હાનિ પુને છે. આ બધાં માદાં પરિણામને માટે આપણી બાનુઓ અને નાનીવધની બેટીઓ કેટલી બધી જોખમદાર છે? જો પારસી મરદો ઉપલાં મહાભારત પાપ તરફ, પોતાની નબળાઈ, કે અજ્ઞાનતા કે ફેશનને ખાતર આંખવિંચામણા કરવાનાં ચાલુ રાખશે અને જો આપણી પારસી બાનુઓ, પોતાના ભાઈઓ, ધણીઓ કે માબાપોની નબળાઈનો લાભ લઈને ઉપસી બદીઓમાં ગીરફતાર રહેવાનું ચાલુજ રાખશે તો, અગાઉ નહિ સમજેલાં એવાં જુરાં અને લયાનક પરિણામો આવ્યા વિના રહેશે નહિ. આપણી બાનુઓ આ પાપ અને સરકશી, કંઈ ઇનસાનો સામે નહિ; પણ, ખુદતાલાની સામે કરી રહ્યાં છે એમ નરમમાં નરમ સબ્દોમાં કહેવું પડે છે. માત્ર એક માથોનો ખાલ પકવાથી જો આપણી ધર્મ-ક્રિયાઓ રદ થઈ જાય તો, આવા માસિક માંદગીના ગુણુકરી રિવાજને, નહિ પાળવાથી તેમજ જેમહલાજીબર્મા પોપાકો પહેરવાનાં ચાલુ રાખવાથી કુદરતની કેટલી બધી સૂક્ષ્મ ક્રિયાઓને ખલલ પુગતી હશે? એટલુંજ નહિ

પણ પ્રત્યાઘાત યાને Reaction તરીકે, જ્યારે, ઉપર જણાવેલા આચાર વિચારનાં પુરુષોનાં વિચારો, વાતાવરણમાં ફરી ફરીને ગદલાં ખોરહ, રંગ, તેમજ આકૃતિઓ સાથે પાછા પેલાંજ બાનુઓને આવીને મળે છે. ત્યારે આપણા, યા તો કોઈ પણ કોમના બાનુઓ કે નાની છોકરીઓનાં મન તેમજ શરીરનાં જુદા જુદા ભાગો (જેમ કે આંખો હાથનાં પહોંચાઓ હથેલીઓ તેમજ આંગળાઓ વગેરે) માંથી કેટલા બધા બળવાન અને સૂક્ષ્મ કામીક પ્રવાહો તેમજ જુસ્સાઓ (Subtle Forces and auras of lust and carnal desires) વહેવા માંડીને તન તેમજ મન અને રવાનને તથા બુદ્ધિને છેવટે ભારે નુકસાન પુમાડે છે. એ બાબે શ્રીમદ્ ભગવદ્ ગીતાનાં સાંખ્ય યોગના ૬૨-૬૩ માં 'લોકમાં જણાવવામાં આવ્યું' છે કે,

ધ્યાયતો વિપયાન્તુંસઃ સંગસ્તેષૂપજાયતે ।

સપ્રાત્સંજાયતે કામઃ કામાત્ક્રોધોઽભિજાયતે ॥ ૬૨ ॥

ક્રોધાદ્ભવતિ સંમોહઃ સંમોહાત્સ્મૃતિવિભ્રમઃ ।

સ્મૃતિર્નશ્નદ્બુદ્ધિનાશો બુદ્ધિનાશાત્પ્રણસ્યતિ ॥ ૬૩ ॥

અર્થ :—(૬૨) વિષયોનું ધ્યાન કરનાર પુરુષને તે તે વિષયોમાં પ્રીતિ થાય છે; પ્રીતિથી કામ (મલિન વાસ્નાઓ) ઉપજે છે અને કામથી ક્રોધ ઉપજે છે ૬૩, ક્રોધથી સંમોહ (અભરાહી) પેદા થાય છે, અને સંમોહથી સ્મૃતિ [યાદશક્તિ] માં વિભ્રમ [જુલવાડો] ઉત્પન્ન થાય છે, સ્મૃતિવિભ્રમથી બુદ્ધિ નાશ પામે છે, અને બુદ્ધિનો નાશ થતા તે આકાશી પાતે પણ નાશ પામે છે

ઉપલા ૧લોકમાં અને તેના તરજુમામાં હજી પણ ધણું ઉકું રહત્તે સમાયું છે; પણ તે બાબે વધુ શરેહ ન કરતા મારી પારસી ખેડોને જણાવવાનું કે, જે શરીરમાં રવાન યાને અહુરમઝદને અંશ ખીરાજમાન થયે છે, તે શરીર, તમારી પોતાની માલેકીનું નહિ પણ ખુદાતાલાની માલેકીનું જણવું જોઈએ, અને પારકી મીલકતને પોતાની તરીકે ગણીને તેની સાથે તમેજે અપવિત્ર તથા ખોટી વર્તણૂક અલાવવી નહિ; જોઈએ કેમકે, તે એક ચોટામાં મોડું થાય છે. એટો ખુદાતાલાના ઘરની આગરૂ લીધેલી કહેવલ. આવાં પાપથી શરીરમાં વાસો કરનારૂં રવાન (The heart of man is the temple of God) યાને અહુરમઝદ પોતે આજોદે થાય છે, માટે,

ત્રીઓએ શું કે પુરોએ શું, એવી રીતે જીવન ગુજારવું કે, કામ ન ઉત્પન્ન કરનારાં ખેંચાણોમાં યાને ખોટા આચારોમાં આપણી પ્રીતિ ઉત્પન્ન થવા પામે નહિ. પારસી બહેનોએ ખાતરજીમાંથી યાદ રાખવું કે, માસિક માંદગી નહિ પાળવી તેમજ એમહવાજીભર્યા પેપાકો પહેરવા એ, ખોટી પ્રીતિનાં ખેંચાણને લીધે યાને અજ્ઞાનતાને લીધેજ છે. હકીકતમાં, જો ઉપવા બંધે દિવાળે હાલનાં કદોડા જમાનામાં પણ તમે વાજખીરીતે પાળશો તો, અણુદિઠ કામીક જીવસાચો તેમજ પ્રવાહોનાં ફેલાવાને તમે અટકાવી શકશો. અને તેમ થવાથી તમારી આસપાસનું વાતાવરણ મોટે ભાગે શાદ અને પવિત્રજ રહેશે. અને જે કંઈ સ્વેચ્છદ્વાજ મલિનતા કે નાપાકી તમારાં શરીરમાંથી બહાર પડશે, તેને “સ્વેચ્છ આરમ્ભતી” યાને ધરતીમાતા પેતાની વહિકારી ખાસ્તરો (Benefic Terrestrial Magnetism) મારફતે ધરતીમાં ખેંચી લેશે અને તમે વધુ ગુનાહમાં સપડાતાં બચશો. અને તમારા શરીરનાં જીદા જીદા ભાગોમાંથી બહાર પડતા મગ્નટર અણુદિઠ કામીક જીવસાચો તેમજ પ્રવાહોને કેટલાંક પ્રમાણમાં તમારો સાદો અને મહલાજી ભર્યો પોપાક વાતાવરણમાં ફેલાતા અટકાવશે.

હાલની પારસી કોમમાં ખીજ સદગુણો વધુ ઓછા પ્રમાણમાં ધણાખી હશે, પણ પોપાકની બાબદમાં તો પારસી બાનુઓએ ખરે અત્યારે અવધીજ કરી મુકી છે; અને જીદગી શું એક લાંબા વખતની હોય એવું ધારીને, સારાં નરસાનો કરો પણ વિચાર નહિ કરતાં, પેતાની દેહ યા તો તવંગરીપર મુસ્તાક બનીને પેતાના પેદા કરનારને અને પેતાના જીવાત્માને નારાજજ કરી રહ્યાં છે. આજથી ૪૦-૫૦ વર્ષ ઉપરનો અધ્યામ તપાસશું, તો જણાશે કે, તે વખતની જવાન પારસી પરજેતર, કે કુંવારીકા, કે નાની ઉમરની છોકરીઓ, પેતાના શરીરને પુરતી રીતે માન અદબ અને મહલાજીથી લાંકીનેજ પેતાના માબાપ, ધણી કે ભાઈ બેનો સાથ બહાર નીકળતી હતી, અતે કોઈ પણ કેસમાં એવું નહિ જનવું હતું, કે, તે સમયની નાની કે મોટી ઉમરની પારસી બાનુ યા તો છોકરી પેતાના શરીરના ભાગોને પુરતી રીતે લાંક્યા વિના બહાર નીકળી હોય. આજે તો મામલો તદ્દન ઉલટોજ થઈ ગયો છે. રસ્તાઓપર તેમજ દ્રામોમાં યેજ આપણી સન્મુખ અત્યારે એવા સંખ્યાબંધ દખલાઓ આપણે જોઈએ છીએ કે, જેમાં કોઈનો પણ ડર

રાખ્યા વિના (ધણીક ત્રાર તે માસિક માંદગીની હાથતમાં મુધાં) પારસી ખાનુઓ માથે માથુ ખાનુ બાધ્યા વગર, બગલ મુધીના હાથો ઉંઘાડા રાખીને અને છાતી જેવા ભાગો મુધાં પુરતાં પ્રમાણમાં દાડ્યા વિના, વાર વાર બાવના બુલકા, સાડીની સોડ વગર હવામાં ઉડતાં રાખીને, અને કેટલીક વાર બોબ્બડ (Bobbed) કીધેના બાલો સાથે, છુટથી ફરફર કરી શકે છે. જ્યારે તેઓનું, આ બાબે, સીધી યા ઘાડકની રીતે લાપણું કે લખાણું મારફતે ધ્યાન ખેંચીને, તેમની આવી વાધાબરી વર્તણૂક બાબે તેમને કહેવામાં આવે છે, ત્યારે તેઓ તરફથી કમનસીબે એવી દલીલો રજુ કરવામાં આવે છે, કે “એતો આજકાલની એક જાતની ફેશન થઈ પડી છે. લોકો જલેને અમારે માટે યુરં ધારે, અમારાં દીલ પાક છે, તે પછી અમને બીહવાનું શાનું હોય? એતો પાપી મનો વૃત્તિવાળાં માણસોજ એવો વિચાર બાંધે, સારાં માણસો હાંધ ઉંઘાડાં હાંકેલાંને કે મહુલાજી એમહુલાજીને વિચાર કરતાં નથી, અમે તો એમજ કરવાના.” આવા જવાબો આપનારાં અને દલીલ કરનારાં ખાનુઓ માની લીધુ, કે પાક અંતઃકરણના અને નીખાલેસ કિતના છે, પણ મે ઉપર જણાવ્યું તે પ્રમાણે તેઓને જોવાથી કોમ પરકોમના ઉતરતા આચાર વિચારને નીતિવાલા પુરૂષોના મન પર જે ઘણીજ ખરાબ અને નબોલ અસર થવા પામે છે, તેનું શું કેટલીક વાર નાની ઉમ્મરની પણ સારા ઉધરભાવની તેમજ અડચણમાં બેસતી પારસી છોકરીઓ પોતાના હાથો, ખાનુ જેટલા ઉંઘાડા રાખીને, છુટણની ઉપરના ભાગો દેખાવ તેટલી હદ મુધીના પગો ઉઘાડા રાખીને, હેડજનના ભાગમાં માત્ર એક ચરડી અને ઉપરના ભાગમાં અંદરથી એક નામનો દીલો પેટીકોટ અને ઉપર ફોક પહેરીને, છડે એક રસ્તાઓ પર નીકળે છે, નિશાબે જાય છે, અને ત્રામે તેમજ ત્રેનોમાં જે કાળા અને નૈતિક દ્રષ્ટિએ કદી પણ નહિ સાખી શકાય એવા એવ લગાડનારો દેખાવ કરે છે, તે બીના, શુ પારસી કોમને સ્પેજ પણ શોભા આપનારી છે કે? આવી જાતના પહેરવેષ પહેરનારી પારસી ખાનુઓ તેમજ નાની બેટીઓને માટે, કોમ પરકોમ આજે શું મત બાધી રહી છે, અને આ નાનકડી કોમ કેવી જગતની જનીસીએ ચઢી રહી છે, એ વિષે હું શું બોલું? આય, હમદીન જરથોસ્તી માતાઓ! ખેનો અને દીકરીઓ! તમેમાથી કેટલાકો ઘણીવાર દ્રોષોમા, દ્રેનોમાં અને દુકાને દુકાને તમારી

બગલનો નાલુક ભાગ પણ ખુદ્યો, દેખાય એવાં ટુંકી યોંચના અને બગલ આગળ પરસેવાથી બીંજાયલાં બદનો પહેરીને રહેજ પલુ ઓસક વિના ફરફર કરો છો તે વખતનો દેખાવ કેટલો બધો કચવાટ પેદા કરે એવો અને કોમ પરકોમનાં મરદો તેમજ સ્ત્રીઓ ઉપર આપણે માટે, બહુજ છુરો છાપ પાડનારો છે તેનો તમે રહેજ પલુ વિચાર કરો છો કે ? બહુજ ખેદ સાથે આ બધું તમોને કહેવું પડે છે પણ હવે તો, ખુદને ખાતર આ બધાં અતેરાંઓથી તમોએ બાક રહેવું જ જોઈએ. આવા પોપાકોથી ખચીત તમો રોબતાં તો નથીજ પણ બહુ કદરૂપાં લાગે છે એમ ખાત્રીથી જાણજો. ઓછામાં ઓછી કોઈ મુધી તો તમારા હાથો ઢાંકીને પછીજ બહાર નીકળો. ખચીતજ પારખી કોમની આવી મનોરત્તિ માટે ભારેમાં ભારે ખેદ થાય છે. આ સ્થિતિમાં બને તેટલી ઉતાવળે ફરફાર થવોજ જોઈએ, નહિ તો, જટલાં પ્રમાણમાં આ બદીએ પગપેસારો કર્યો છે, તેમાં હદ બહારનો વધારો થઈને કોમને મોટું નુકસાન થયા વિના રહેશે નહિ. આના સંબંધમાં, હું, પુરૂષોને, (કે જોએ ઉપર જણાવેલી અવિચારી પોપાક પહેરનારી બાનુઓના અને બેટીઓના બાપો, ધણીઓ, કે ભાઈઓ થતા હોય) અરજ કરું છું, કે, તેઓએ આ બાબદની અંદર ધટતી સમજદારી વાપડીને પોપાકની બાબદમાં ફરફાર કરવાની પોતાની દોકરીઓ જાણે તેમજ પરણેતરોને ફરજ પાડવી. આ બાબદ કોમના દરેક સભાસદની અંગત (Personal.) બાબદ છે, એટલે તેમાં દરેકજણે પોતાની ખુદીનો સદઉપયોગ કરીને પોતાને તેમજ બીજાઓને સારું લાગે તેમ વર્તવું. પુરૂષોને, અંતમાં મારી સુચના છે, કે આ બાબદના સંબંધમાં તાત્કાલિક ને અસરકારક પરિણામ નિપજાવવાને ખાતર, તેમને સખ્ત થવું ઘટે તો સખ્ત પણ થવું, તેમજ પોતે સુધાં, જો તેઓ અંગ્રેજ પોપાક પહેરતા હોય, તો તે છોડી દેવો; અને આપની કોમને એમ આપે તેવો પારસી પોપાકજ પહેરતા થઈ જવું.

કારણ ૩ જી.

ધર્મ જાતના સાચા અભ્યાસ અને સમજણની ગેર-
હાજરીને લીધે અનેક પાપો તરફ આપણી
કામનું ખેંચાયું.

એનામ દીનો દોલત બે યક દીગરન્દ—
તુ ગુઘ કે દરઝીરે યક ચાદરન્દ,
ને બીતખતે શાહી બુવદ દીન બેજાય—
ને બીદીન બુવદ શહેરચારી બેજાય,

અર્થ.—દીન ધર્મ અને રાજસત્તા, એક બીજા સાથે, જાણે કે બધે
એક ચાદરની હેઠળ રહેલા હોય એવી રીતે જોડાયેલા છે. રાજસત્તા વિના
દીન ધર્મ નિહી સમજા નથી તેમજ દીન ધર્મ વિના રાજસત્તા પણ નિહી
રાખી નથી. ફેરફારથીજ ‘શાહનામે’

ધમ एव हतो हति धर्मो रक्षत रक्षित ॥

तस्माद्धर्मो न हन्तव्यो मा नो धर्मो हतोवर्षीत ॥ १५ ॥

इषो हि भगवान्धर्मस्तस्य य कुरुते ह्यलम् ॥

इषत त विदुर्देवास्तस्माद्धर्म न छोपयेत् ॥ १६ ॥

एक एव मुहूर्द्धर्मो निधनेष्वनुवाति य ॥

શરારેણ સમ નાશ સર્વવ્યર્થદિ ગચ્છતિ ॥ ૧૭ ॥

અર્થ—(૧૫) જે પુરુષ ધર્મનો નાશ કરે છે તેનો નાશ ધન કરે છે
અને જે પુરુષ, ધર્મનું રક્ષણ કરે છે, તેની રક્ષા, ધર્મ કરે છે. તે માટે, ધર્મનો
નાશ કરવો નહીં નાશ પચાડો ધર્મ આપણો નાશ કરે જે પ્યાન રાખવું

[૧૬] મહા બ્રહ્માન ધર્મ, હજુ વસ્તુઓને વર્ણવે છે, માટે, તે, વૃષ
[વર્ષાવનાર] કહેવાય છે અને તે વૃષનો, જે પુરુષ લોપ [નાશ] કરે છે તે વૃષ
કહેવાય છે; માટે ધર્મનો લોપ કરવો નહિ

[૧૭] ધર્મજ એક [પરો] મિત્ર છે કે જે, ધર્મરૂપ નિષ્ઠ, મમ્મ થયા
પછી પણ સાથે આવે છે આથી બીજું જાણુ તો સરીવની સાથેજ નાશ પામી
જાય છે

માયાં પુત્રો મિત્રમથા વિચિત્રા નશ્યન્ત્યન્તે દેહનાસ્તો નરસ્ય ॥

ધમસ્ત્વેકો નૈનમુજ્જત્યજ્જ તસ્માન્નજ્જાતપુત્રદારાઘ ધર્મમ્ (ટીકારૂપી શ્લોક)

[ટીકા રૂપી શ્લોક] સ્ત્રી, પુત્ર, મિત્ર, ધન વગેરે સધણુ એ તે દેહના નારાની સાથેજ છૂદ પડે છે એક ધર્મજ તેને નિરતર છાડતો નથી. માટે, પુત્ર સ્ત્રી વગેરેને છાડવા પડે તો છાડવા, પણ, ધર્મને છાડવો નહિ (મનુસ્મૃતિ, અધ્યાય ૮ શ્લોક ૧૫, ૧૬, ૧૭ અને ટીકારૂપી શ્લોક.)

અહુરા તાંમ મોષ દાંસ્ત્વાંમ દ્યૈનયાધ ક્રાવ્યોઆયા,

અર્થ-હે અહુરા ! દીનધર્મને લગતુ તે જ્ઞાન, તું મને મોટથી કહી સ બળાવ (કેમના મજદાની બંદગી.)

.....

શ્વોષ દૂતાઓંધુહો આઓંધુહામા;
તેંગ દારયો યોષ વાઓ દધખિષેન્તી.

અર્થ-હે અહુરમઝદ ! અમે, તારો યોગમ પહોચાડનારા યધએ (યાને તારી પવિત્ર દીનને ફેલાવનારા અમે યધએ) (તથા) જેઓ તને (આહારફે) કરે છે (યાને તારા ફરમાનોનો ધન્યાર કરે છે), તેઓને હઠાવી કહાડનારા, અમે યધએ (અહુનવદ ગાથા, હા ૩૨, ફકરા ૧).

હૈમેમ તત્ પહિસ્તાચિત યે
ઉપુર્યે સ્યસ્ચિત્ દહુ મહયા
ક્ષયાંસ્ મજ્ઢા અહુરા ચેહયા-મા
આધયિશ્ચીત દવઓથા
હયત્ અએન ઘુહે દ્રગવતો
એએઆનૂ ઇયેંગ અંધહુયા,

અર્થ —જે (બાબદ) નો મને શક છે તેનો અમા (લાવવાને માટે) (યાને મારા મનનો શક દુર કરવાને માટે), અથ સર્વ કપર હકમત કરનાર અહુરમઝદ ! પછી હુશિયારીથી (આપેલી) દીનદાર (માણસ) ની ધર્મ સબધી કેળવણી (અથવા સિખામણ બધી રીતે સૌથી સરસ (ચીજ) છે), કારણકે, પાપી માણસને શિક્ષા ખમવાની છે, અને દીન ફેલાવવાની આહારા રાખનારને તેનો ઘટતો બદલો મળશે (અહુનવદ ગાથા, હા ૩૨, ફકરા ૧૬)

રહેપ્રાઇ વોઉરૂપાને રાઇપી

ચોઇ યા-વે અબિકા

તા ક્ષયહયા અહુરા યા

વંધુઉશ અપિશ મનંદુહો

રો રપેન્તા આર્મંધતે અપા

દઓનાઓ ક્ષદક્ષયા

અર્થ:—હે, અદુરમઝદા ! (મારી) પુરાહાલીને માટે (તથા) પુરતાં પ્રમાણમાં હીનતું જ્ઞાન હાસલ કરવાને માટે, યહેરેવન્ની તથા બહમનની, જે આસિર્વાદ પામેલી બહેરો (છે) તે, ચોન્દસ રીતે (હું) અને આપ. હે, રપેન્ત આર્મંધતિ ! રાસ્તીથી ચાલતે (હું) અને હીનતા કુશાનો સિખવ. (અહુનવદ ગાથા, હા ૩૩, ફકરા ૧૩)

મજ્દા અત્ ચોઇ વહિસ્તા

અવાઓસ્તયા બ્યઓધનાયા વઓઆ,

તા-ત્ વોહૂ મનંદુહા

અપાયા ઇયુદેમ રતૂતે,

ક્ષમાકા ક્ષયા અહુરા ફરવેમ

વરના હુહયેમ દાઓ અહૂમ.

અર્થ:—હે, અદુરમઝદા ! હું અને સર્વોત્તમ હીનતા કલામે તથા કાર્યો વિષે કહે, કે તેથી અચીત નેક મનસ્વી તથા રાસ્તીથી વારી ક્ષિર્તિનાં આવનતું કરજ (હું આદા કરું), (કે તેના અવેજમા) વારી સત્તાની રૂપે તથા વારી મરણ મુજબ, હે, અદુરમઝદા ! મારી જીંદગીને (હું) ખરેખર વાછ (પ્રમાણિત) કરે (અથવા વાઝની બહેરો યાને મારી જીંદગીને આવતા બવતું મુખ બહેરો) (અહુનવદ ગાથા, હા ૩૪, ફકરા ૧૫).

આપણી પારખી કામની હાલની પડખીના અનેક કારણોમાંનું એક ખીલું મુસ્તકીમ કારણ તે આપણા હીન ધર્મનાં સિક્ષણ અને અભ્યાસની ગેરહાજરીને લગતું છે. ધર્મ એક એવું જથ્થા છે, કે તેનું તમે જોતું વધુ પાવણ કંગા તેલું તે મજબુત બનીને ફેલાય છે, અને તેની દ્વારા નીચે રહેનારાં પ્રાઇ પણ મનસાન, કામ જ્યોતિ, કે પ્રગતને પાતાનો નાચ મવાની ખીક રહેતી નથી. હીન ધર્મ અને તેને લગતું જ્ઞાન મેજ-

વવાની આ જગતમાં દરેકે દરેક ધનસાનની ફરજ છે. જેમ હાથીને અંકુશની, ઘોડાને લગામની અને બળદને નાથની જરૂર પડે છે, તે પ્રમાણે ધનસાનને ધર્મજ્ઞાનની જરૂર છે. એક આદમી યા કામ ગમે તેટલું પણ દુન્યવી (Secular) જ્ઞાન સંપાદન કરે પણ તે ધનસાન યાતો કામમાં જો લાંબો વખત સુધી ધર્મજ્ઞાનની ગેરહાજરી ચાલુ રહે, તો જરૂરજ તે ધનસાન યા તો કામની પડતી આવ્યા વગર રહે નહિ, એવો કુદરતનો અચુક સિદ્ધાંત છે. જેવી રીતે આકાશનો સૂર્ય પોતાના પવિત્ર ને ચમત્કારિક તેજથી અધિકારને તેમજ ખીજી અણુદિઠ અને નુકસાનકારક અસરોને નાબુદ કરે છે, તે પ્રમાણે ધર્મરૂપી સૂર્યના, જ્ઞાનરૂપી કિરણો એક આદમીના દિલ અને મનમાંથી અનેક દુર્ગુણોને દૂર કરી તે આદમીને વધુ અને વધુ તેજસ્વી બનાવે છે. એક આદમીના સુખનું ખરેખરું મૂળ ધર્મજ્ઞાન અને તેનો અમલ છે, જ્યારે ધર્મજ્ઞાન અને તેના અમલની ગેરહાજરી એ સર્વ દુખનું મૂળ છે. ઉપર કહ્યું તેમ ધર્મજ્ઞાનની ગેરહાજરી લાંબો વખત વેર ચાલુ રહે, તો એક આદમી, કામ, જાતિ કે પ્રજાની બહુ અફસોસકારક રીતે પડતી આવે છે. સ્વીદનબર્ગ જેવા યુરોપના પેદા જાણીતા ફિલસૂફ કહે છે, કે “Ignorance is the only soil, on which the seeds of evil can grow” અજ્ઞાનતાજ એક એવી જમીન છે, કે જેની ઉપર બહોળા ખીયાંચા ઉગી શકે છે.

જેવી રીતે સાપ સાથની લડતમાં તેનાં ઝેરી કંખથી બચવા માટે નાળિયાને નાળવેલ નામનો એક જાતનો પાણો પોતાના મોઢમાં ચાલુ રાખવાની જરૂર પડે છે. તેવીજ રીતે દરેક આદમીને ધર્મરૂપી વેલ રાખવાની જરૂર છે; કે જેથી તેને, આ સંસારરૂપી સાંપનાં ખેંચાણો તથા મોહમાયાનું ઝેર યા તો નિશો ચઢે નહિ. દુનંકમાં જો નાળિયા પાસે નાળવેલ ન હોય તો, જેમ સાંપનાં ઝેરી કંખથી તેનું તાત્કાલિક મરણ નિપજે છે તેમ, જેની પાસે ધર્મજ્ઞાન નથી તેનો આત્મા મરવા પડે છે એટલે દુખજો અને ગુમરાહ બને છે.

આપણી પાસે કામ અચ્છી રવેશે જાણે છે, અને જો નહિ જાણતી હોય, તો તેણે જાણવું જોઈએ કે, આપણા કદીમ ધરાની ન્યાયાનોએ ધરાની સ્વર્ગ જેવી સૌહારમણી ભૂમિ છેડીને માત્ર ધર્મજ્ઞાન અને તરીકતોની રક્ષાને ખાતરજ દેશવટો લીધા, અને હિંદની પરાધ ભૂમિની ઉપર

આપણા ધર્મ અને તેના જ્ઞાનને ખાતરજ સેંકડો હાટેસાઓ અને દુઃખે પડવા છતાં પણ કરીદામ થઈને રહ્યા અને જ્યાં સુધી (અટલે છેલ્લાં પોણેસોથી સો વર્ષ સુધીમાં) આપણાં તે વડીલોમાં ધર્મને માટે દાઝ અને જાનફેશાની હતી, તેમજ જ્યાં સુધી આપણા તે વડીલોમાં ધર્મ-જ્ઞાનના શિક્ષણ અને અભ્યાસનો પ્રચાર સારી રીતે ચાલુ રહ્યો હતો, તથા આપણા ક્રિયાકાર્યો અને પુરાણ સંગીન રીતરિવાજોને જાળવી રાખવામાં આવ્યા હતા, ત્યાં સુધી આપણી કોમનું નૈતિક અને ધાર્મિક બળ વખાણવા જેવી હદ સુધી નિભી રહ્યું હતું; પણ, જે દિવસથી પશ્ચિમની કેળવણી પર વધુ પ્રમાણમાં પ્રેરણિત બનીને આપણા હાલનાં વડીલોએ ધર્મજ્ઞાનના શિક્ષણ અને અભ્યાસને ખાતુએ હુલસેલવા માંડ્યો, ત્યારથી આપણને પવિત્ર, ચઢદી અને મીનાઈ શક્તિઓના આશિર્વાદો ઓછા પ્રમાણમાં મળવા લાગ્યા છે, અને પરિણામે આપણી કોમની નૈતિક અને ધાર્મિક દશા, ખજે બેદકારક સ્થિતિએ આવી પહોંચી છે. મહુસ્મૃતિનાં ૬ હા અધ્યાયનાં ૯૨ માં શ્લોકમાં કહ્યું છે કે:-

ધૃતિ ક્ષમા દમોઽસ્તેય સાંચમિન્દ્રિયનિમ્રહ. ॥

ધીર્વિદ્યા સત્ત્વમક્રોધો વશક ધર્મેલ્લગ્નમ્ ॥ ૧૨ ॥

અર્થ:-સ તોય, ક્ષમા, (માફી) કમ (Penance) ચોરી ન કરવી તે, (સરીની પાંચત્તા, (પાને) ઇન્દ્રિયોપર કાબુ, ધમ સાંભળું હદાપણ, (જાના સંબંધી) વિદ્યા, સમ્યાય અને ગુસ્સો નાહ કરવો, એ ૧૦) ધર્મના લક્ષણો છે.

આ ઉપરાંત સંસ્કૃતમાં બીજાં બે નાના વાક્યો અને એક શ્લોક છે તેપરથી સમજાશે કે, જગતમાં માણસજાતને માટે ધર્મના જેવી વહાતામાં વહાલી અને મોઢામાં મોઢી ખીરાસ (Asses) બીજી કોઈજ નથી. આ રહ્યાં તે વાક્યો અને સંસ્કૃત શ્લોક.

[૧] ધર્મો રક્ષતિ રક્ષિત. [૨] ધર્મ એવ હતો દન્તિ.

શ્રેયાન્સ્વધર્મો વિગુણઃ પરધર્મોત્ત્વનુષ્ટિતાત્ ।

સ્વધર્મ નિષ્પન્ન શ્રેયઃ પરધર્મો મયાવહઃ ॥

(શ્રીમદ્ ભગવદ્ ગીતા ઈર્મયોગનો ૩૫ શ્લોક)

અર્થ:-(૧) ધર્મની રક્ષા કરવાથી, તે, આકર્ષીતું રહ્યું કરે છે. (૨) જે પુરુષ ધર્મનો નાશ કરે છે તેનો નાશ, ધર્મ કરે છે. (૩) સારી રીતે પાલેલા પરધર્મ કરતાં ઓછા ગુણવાળો સ્વધર્મ, ઉત્તમ છે, સ્વધર્મથી મરણ પણ સારું, પરંતુ પરધર્મ તો ગુન્હાજનકજ છે.

આ બે નાના સંસ્કૃત વાક્યો અને ઉપલા શ્લોક ઉપરથી પારસી સંજ્ઞાને સમજશે કે, આપણી હાલની જે દશા થઈ છે, તે, ને, આપણા ઘોડાંજ વર્ષો અગાઉના (આજથી ચાલીસ પચાસ વર્ષ અગાઉના) વડીલો અને આપણે, આપણા ધર્મ અને તેના રૂઢ તેમજ ગુણકારી શિક્ષણો અને દિવાળેને વાળખી રીતે વળગી રહ્યા હતા તે, થવા પામતે નહિ. હવે દોળાપલાં કુધ પર વિલાપ કરવામાં કરો સાર નથી. પણ ભૂલ્યા ત્યાંથી ફરીથી ગણો, તે નિયમ મુજબ આપણી કોમમાં ફરીથી ધર્મજ્ઞાનના અભ્યાસનો ઉતાવળે ફેલાવો કરવા માંડવો જોઈએ. કદાચ કોઈ એમ સવાલ કરશે કે, આપણા વડીલોના કરતાં ધર્મની બાબદમાં આપણે નથી રોધખોળો કરી છે, અને જુદી જુદી દિશાઓમાં કાંઈક ગણતરી ફેંકી છે, તે જોતાં આપણે ધર્મની બાબદમાં નીચી પંક્તિએ ઉતરી પડેલા કોમ ગણાઈએ ? આ સવાલનો જવાબ એ છે કે, હાલની મદેસાઓમાં જઈને અવિસ્તા પહેલવી કે ફાઇલોસોફી શિખ્યા, એમાં કાંઈ બધું સમાઈ જતું નથી. (સુબઈની અમુક મદેસામાં તો સમજવા પ્રમાણે માસિક માંદગી દરમ્યાન શિક્ષણ લેવા આવતી છોકરીઓ તરફ જોઈએક આંખવીંચામણા કરવામાં આવે છે). એ પ્રમાણે શિખેલાંઓની સંખ્યા આપણી કોમમાં માત્ર ગણતરીનીજ છે; અને તે નાની સંખ્યા જોતાં ધાર્મિક બાબદમાં કાંઈ કોમનો ખરો ઉદ્ધાર (Religious betterment) થઈ શકે એમ નથી. એકબાગી આપણે એમ પણ માની લઈએ, કે આપણી કોમના દરેક નાના મોટાને અવિસ્તા પહેલવી ને ફાઇલોસોફી આવડી, છતાં કોમની સગીન ધાર્મિક બહેતરી માટે તે સુધાં પુરતું કહી શકાય નહિ. પણ આપણી કોમની ધાર્મિક ઉન્નતિ તો ત્યારેજ થયલી કહી શકાય, કે, જ્યારે આપણી કોમના દરેક નાના મોટા, આપણા ધર્મના શિક્ષણોનો અમલ કરે, અને તેમાં દેખાડવામાં આવેલા માર્ગો પર પહેવાર રીતે ચાલે. આપણા બહુ પહેલાના વડીલો, આપણા રાજા લાલુતરોનો મોટે ભાગે શુદ્ધ રીતે ઉચ્ચાર નહિ કરતા હતા, એટલુંજ નહિ, પણ તે બધાનો શબ્દાર્થ (Literal) તરજુમો શું હશે અને શું નહિ, તે ઝાઝો જાણતાં ન હતાં, અને જાણવાની પણ ઝાઝી દરકાર કરતાં ન હોતા, છતાં આપણા તે લાલુતરોમા સમાવેલા વિચારો અને ફરમાનોને ચિવ્વટાઈથી વળગી રહીને કદમે કદમ અમલમાં મુકવાની કાળજી રાખતાં હતાં. દાખલા તરીકે માસિક માંદગી, નીરંગ, કુશ્તી પાદયાબના દિવા-જોતું પાળન કરવામા વિધ્યા અને ક્ષિત્તિની દ્રષ્ટિએ શું શું ખુબીઓ

સમાયતી છે, તે આપણા વડીલોમાના ધણાજ ચોક્કસ સમજતા હતા તે પછી લગભગ દરેક નાના કે મોટા ખરા ઇતખાર ને જનકેશાનીથી તે રિવાજોને અમલમા મુકતા હતા, અને તે કારણે આપણા વડીલોતુ નૈતિક ધાર્મિક અને શારીરિક બળ હાલના આપણા પારસીઓ કરતા મુકાબલામા વધુ હતું. ધર્મની લાખા શિખ્યા પછી અને આપણા ભણતરો તેમજ ક્રિયાકાર્યોતુ રહસ્ય જાણ્યા પછી તો આપણા લોકોની બેવડી ફરજ છે, કે આપણે તે બધામા સમાયલા વિચારો અને ફરમાનોને આના કાની વગર અમલમા મુકવા જોઈએ, પણ તેને બદલે “બધ્યા પપુ ગણ્યા નહિ,” તે કહેવત મુજબ ધર્મશાસ્ત્રનો તરજુમો અને અભ્યાસ જાણ્યા હતા, આપણા હાલના કેટલાક ધર્મ અધ્યાસીઓ આપણા સંજીન અને પુરાણો રિવાજોને અમલમાં નહિ મુકવાના દૂતવાઓ આપતા રહ્યા છે, અને તેમ કરીને આપણી દીન અને કામના સ્થલા જેવા સંજીન અને પુરાણો રિવાજો ઉપર લાંકણ દેવા અને દેવાડવા લાગ્યા છે. અફસોસ છે, કે હવે ધર્મજાને અને સેકેડા પુસ્તકોની હાજરી વચ્ચે જરથોસ્તી ધર્મ ખરેખર પાતીમા આયોજી અત્યારે પારસી કામના બહારના દેખાવપરથી અને સર અનસરે આતરાબહેરામ અગ્યારીઓમાં હાજર થતી મોટી સંખ્યાપરથી કેટલાકો એમ વારે છે કે, પારસી કામમાં ધર્મ તરફ જનકેશાની વધતી જાય છે; પણ ખરેખરા ફર અંદેશ માપતોતુ” ધારણુ છુટુ જ છે. આ કહેવાતી જનકેશાની માત્ર બહારની અને કામચલાઉ છે. ધાર્મિક ફરમાનો અને અવિસ્તા સાહિત્યના વિચારોને અમલમા મુકવાની જગાઈ વાત આવે છે, ત્યારે આપણા, આ જનકેશાની દેખાડનારા પારસી બાનુઓ અને મરદો પાછળ પગના ભરે છે, અને કહે છે કે એ બધું અમલમા કોણ મુકે? વિચાર, વચન, અને કામો સારા રાખ્યા, એટલે થયું આવી જાતની માન્યતાઓ ધરાવનારી, ચાતે, ચોતાના ધાર્મિક રૂડા ફરમાનો અને વિચારોને અમલમા મુકવાના અખાલ કરનારી તથા કરાવનારી કામ અને સબ્યો આપણી હાલની પારસી કામ અને તેના ધર્મની કામ કરીને બહેતરી કરી શકે? આપણને આપણી બહેતરીને માટે અત્યારે જે ચીજની બહુ મોગી જરૂર છે, તે માન, આપણા ધર્મશાસ્ત્ર અને તવારીખનુ યાદ મેળવવાની છે, એટલું જ નહિ, પણ આપણા ધર્મના શખ્યાબધ રૂડા રિવાજો, કે જેને, આપણા બપાઈ, મમાઈઓ, અને બપાઈ મમાવા-

ઓએ દિલના સાચા ઉભરા અને પ્યારથી અમલમાં મુક્યા હતા, તે બધા
 રિવાજોને હાલના સંજોગોને અનુસરીને આપણી કોમના નાના મોટાંઓ પાસથી
 અમલમાં મુકવાની અને મુકાવવાની બહુ બહુ મોટી જરૂર છે. માત્ર
 ઉપર ટપકેતું ધાર્મિક જ્ઞાન અને અવિસ્તા ભણતરના તરબુમા
 વડે કોમનું ખરું કલ્યાણ કદી પણ સાંધી શકાવાનું નથી, એમ
 હાલના તેમજ હવે પછીના જરથોસ્તીઓએ ખાતર જમાથી જાણવું. દીન
 ધર્મ અને તેના નાનામાં નાના રિવાજોનું પાળન કરવાને ખાતર તે
 આપણા કીર્તિવંત ઇરાની ન્યાયાનોએ બહુ ભારે દુઃખો વેઠ્યાં છે, અને
 આજે પણ ઇતિહાસ તેની ગવાહી આપી રહ્યો છે. દીન ધર્મ અને તેના
 રિવાજોના રક્ષણ તથા પાળનને ખાતર તે શાહુ યજ્ઞદેગદ્ શહેરયાર
 જેવા દીનદાર જરથોસ્તી મહાત્માઓ તેમજ રસ્તમ બીન
 હોરમઝદ, ફરરોખ ઝાદ બીન હોરમઝદ, પીરજાન, રસ્તમ બીન
 પીરજાન, જામાસ્પ, દસ્તુર દાદ, સંજાણો શૂરવીર અર્દશીર
 તથા સુરત પાસે વરિયાવમાં માર્યા ગયલાં જરથોસ્તી બાનુઓ જેવાં
 શૂરવીર અને મહાન ઇરાનીઓએ તેમજ બીજા સંખ્યાબંધ બહાદુર
 અને જવાંમદ્ અથોરનાનોએ અને બહેદીનોએ અરબોની સામે અને હિન્દમાં
 મુસ્લીમો તેમજ હિન્દુઓ સામે લડતાં લડતાં પોતાના મોઢા પ્રાણના
 ખજીદાન આપ્યાં છે, અને તેમ કરીને પુરાતન જરથોસ્તી કીર્તિને
 જગતના ઇતિહાસમાં આસકારા કીધી છે. મેં ઉપર જણાવ્યું, તેમ
 આપણામાં ધર્મશોન્નના અભ્યાસ અને તેના તરબુમાની
 કોતાહીબી હશે, તે ચાલશે. પણ માસિક માંદગી
 જેવા તથા ઘરમાં આતશ રાખવા જેવા, માર્યા ઢાંકવા જેવા, તેમજ
 હાથે જાતે પકાવીને ખાવા જેવા, રિવાજો જ્યાં સુધી આપણી કોમમાં ફરીથી
 પૂરતી રીતે સજીવન થશે નહિ ત્યાં સુધી કોમની નેતિક એટલે સંગીન બહેતરી
 થવી અશક્ય છે. હાલના આપણા ઘણા ધર્મ અભ્યાસીઓ વિષે
 આપણે જાણ્યે છીએ, કે તેઓ અવિસ્તા પહેલવી અને ફારસી
 ભાષાના અચ્છા સ્કોલરો તરીકે ગણાય છે, છતાં તેઓમાંનાં
 કેટલાક, પોતાની ધણીયાણી તેમજ દીકરીઓ અને બહેનો પાસથી
 માસિક માંદગી પળાવતા નથી, એટલું જ નહિ, પણ ઉંઘાડે માથે
 ફરવામાં તેમજ બોય બટલરોને હાથનું રાંધેલું ખાવામાં અને
 આતશ પાદશાહને ઘરમાંથી રૂખસત આપવામાં સુધાં તેઓ
 અચકાતા નથી. હવે ક્યાં ગયો તેમનો ધર્મ અભ્યાસ, અને તેમનું

તરજુમાનું જાન ? આ તો પેલા કહે છે, તેમ “કાજીજી કહેનેવાલે, પણ કરને વાલે નહિ,” તેણું પારમી કામમાં આવી રહ્યું છે. આવા ધર્મ અભ્યાસીઓ યા તો તેમના લખાણો કે ભાષણો કામનું કદી પણ તારણ કરી શકે નહિ એ નિશ્ચય છે. આપણને તો માત્ર નામના નહિ પણ કામના જરૂરોશીઓ તેમજ અભ્યાસીઓનીજ જરૂર છે. ગુજરાતનો એક જાણીતા કવિ “અખો” કહે છે કે :-

(કોહરો.)

ભાષાને શું વળગે ભુર ? રજુમાં, જે છતે, તે શૂર
સંસ્કૃત બોલ્યેથી શું થયું ? કાંઈ પ્રાકૃતમાંથી નાસી ગયું ?
બાવનનો સઘળો વિસ્તાર, “અખો” ત્રેપનગો જાણે પાર.

તરજુમો:- હે બાઈ ! શું ભાષાને શું વળગી રહ્યો છ ? જીવનરૂપી લડા-
ઈના મેદાનમાં હુકુંભોને, જે છતે તે શૂર કહેવાય, એટલે ભાષાના વિચારને અન-
લભા મુકે, તેજ ખરો જ્ઞાની જણાય. સંસ્કૃત બોલ્યા તેથી શું થયું ? અને
તેનાથી ઉતરતી પ્રાકૃત (ગુજરાતી) ભાષા બોલ્યા, તેથી શું કાંઈ બોધ થઈ
નયું ? સપણું ધર્મજ્ઞાન, બાવન સ્વર અને વ્યંજનની અંદર સમજાવી દેવામાં
આરેલું છે ખરું, પણ, તેની પેલી નેર ત્રેપનનું કોણ છે, તેણું જ્ઞાન તો
“અખો” એ (ને), ધર્મજ્ઞાનને વહેવારમાં મુકીને મેળવ્યું. એક અંગેજ
કવિ પણ કહે છે, કે.-

“God does not look to the oratory of the prayer,
but, to the sincerity of the heart.”

એટલે કે પરમેશ્વર કાંઈ ભક્તની છતા યાતો વાક્યાવુરી નેતો
નથી, પણ તે તો, તેના હૃદયના નીખાતસપણાને જોય છે. આ નીખા-
લસપણું ધર્મશાસ્ત્રના રૂઝં ફરમાનોને અમલમાં મુકીનેજ આપણા વડી-
લોએ પાઠન કર્યું હતું. અને તેમ કરીને હિંદમાં વસતી કરોડોની
વસતી વચ્ચે હરોલમાં રજા દતા, આપણા દાસના પારમીઓ પણ
આપણા ધર્મશાસ્ત્રને હિંમીને તેના ફરમાનોને અમલમાં મુકે, તોજ
(અને ખીજે કોઈ પ્રકારે નહિ.) આપણી કામની પહેલાંની કાવિ
ફરીથી ઉજવળ બને હકીમ ફેરદોસી તુસી પણ શું કહે છે:-

બે ગાફતારે વધુરે ખુદ રાહ જુધ,
દેલ અઝ તીરગીહા બદાન આખ શુધ.

તુરા દીના દાનેશ રેહાનદ્ દોરોસ્ત,
રેહે રેસ્તગારી બેખાયદત બેસ્ત.

ચેનાન દાન કે શાહીઓ પયગમબરી,
હુ ગૌહર બુવદ દર યક અન્સુરતરી,

તરજુમો:-૧) હું તારા પયગમબરના શિક્ષણ મુજબ ચાલ, અને તેના શિક્ષણના જળ વડે તારા અંતરના અંધકારને ધોઈ નાખ. ૨) દીનધર્મ અને તેનું જ્ઞાનજ તને વાજબી રીતે મુક્ત અપાવશે, માટે, તારે મુક્તિને માર્ગ શોધવોજ જોઈએ. ૩) હે સાધા! તું એમ નાણુને કે, સજસત્તા અને દીન ધર્મ એક વીંદીમા જડેલાં બે નગો સમાન છે.

ઉપલી ત્રણ બયતોમાં સુધાં આદમી અને તેના રવાનની આ તેમજ પેલા ભવની બહેતરી માટે હકીમ ફેરહિસી તુસીએ ધર્મજ્ઞાનના શિક્ષણની ઉપરજ ખુદલા શબ્દોમાં ભાર મુક્યો છે.

જો આપણે ધર્મજ્ઞાન તરફ આંખ વિંચામણા કરશું, તો પાપ તરફજ બેંચાશું, અને પાપ શું તે વિષે હું કંઈક બોલીશ. અય બહાલા હમદીનો આપણી એકવારની વિચારવંત કામ, પશ્ચિમની કેળવણી તેમજ છુટાપણાને સબબે તેમજ સાચાં ધર્મજ્ઞાનની ટાતાહીને પરિણામે એટલી બધી તો તબડી પડી છે કે, ખરું શું અને ખોટું એટલે પાપ શું તે પણ સાધારણ રીતે જાણું સમજી શકતી નથી. ગમે તે હો પણ એક વાત તો સ્પષ્ટ અને શંકા રહિત છે કે, જ્યાં જ્યાં ધર્મજ્ઞાનની ગેરહાજરી છે ત્યાં ત્યાં, અનેક પ્રકારની બદીઓ દેખાવ દે છે અને છેવટે ને બદીઓનાં એટલે પાપોનાં ગુલામ બનનાર આદમી અથવા આદમીઓ પોતે ખુદાર યાદ છે, અને ખીજાંએને પણ ખુદાર કરે છે. માટે, પાપ શબ્દનો બહોળો અર્થ શું યાદ છે તેનો હું તમોને કંઈક ઝાંખો ખ્યાલ આપીશ. એક પુરૂષે પર સી સાથે, કે, એક સ્ત્રીએ પર પુરૂષ સાથે વ્યભિચાર કર્યો, એવો સંકુચિતજ (limited) અર્થ, કંઈ પાપનો યતો નથી; પણ, એ શબ્દની સમજણ બહુ વિશાળ છે અને તે, નીચે પ્રમાણે છે :—

પુણ્ય યાને નીતિ એટલે સદાચાર=Right Conduct.
પાપ યાને અનીતિ એટલે દુરાચાર=Wrong Conduct.

જે પણ વિચાર વચન કે કર્મથી આપણી પોતાની દેહને, ઇન્દ્રિ-
ઓને, મનને, બુદ્ધિને અને છેવટે આત્માને એટલે રવાનને તેમજ આપણી
આસપાસ વ્યાપિ રહેલી મહાન કુદરતને, હાનિ પુમે તે વિચાર વચન
અને કર્મનું નામ પાપ. આંખ, કાન, નાક, જીભ અને ચામડી રૂપી
પાંચ ઇન્દ્રિઓનો સંકુપયોગ નહિ કરવો તેનું નામ પાપ. નિંદા, ગીબત
ત્હારી મ્હારી કરવી અને કરાવવી યાતો તેમાં સીધા કે આડકતરા રસ (Inter-
est) હોવા તેનું નામ પાપ. અસત્ય બોલવું બોલાવવું તથા તેને ટેકો
આપવો યા અપાવવો તેનું નામ પાપ. કામ, ક્રોધ, લોભ, મોહ, માયા,
મત્સર (અદેખાધ) રાગ, દ્વેષ, દંભ અને અહંકાર રાખવો યા તો તેને ઉત્તે-
જન આપવું તેનું નામ પાપ. ટોચ, ફેસફદ મારામારી, તોફાન, બખેરો, બેદાદી
અને સેતમ કરવો તેમજ કરાવવો તેનું નામ પાપ. સામા આદમીને છુરી
દ્રષ્ટિથી જોવું અને તેનું છુરું આહવું તેમજ આવક કરતાં ખર્ચ વધુ
કરવો, કરજ કરવું, પરકોમનો પહેરવેલ પહેરવો, બેમદલાનભર્યો ચોપાક
પહેરવો, દારૂ, તાડી, જુગાર, રોર સદા, કલબ વગેરે દુલ્ખસ્તોમાં પડવું
તેનું નામ પાપ. જીના કામો પુરૂં કરવાં અને પુરૂંપનાં કામો સ્ત્રીએ
કરવાં, તથા પોતપોતાનાં નિમી આપેલાં કામો નહિ કરતાં ખીજાં ભજ-
તાંજ કામો કરવાં તેનું નામ પાપ. પોતાનો ધર્મ નહિ પાળતાં પાર-
કાનો ધર્મ પાળવો તેનું નામ પાપ. પરણીને સંસારમાં નહિ પડતાં
કુંવારા રહેવાનીજ દહ પકડવી તેનું નામ પાપ. ખાસ કરીને સ્ત્રીઓએ
અનિવાર્ય સંજોગો બાદ કરતાં પરકોમનાં કે આપણી કોમના, સમપણ
નહિ ધરાવનારા પુરૂંપનાં સંબંધમાં (In contact) વાર વાર આવવું તેનું
નામ પાપ. દેહ માટે અભિમાન, ખુદનોમાધ અને મર્વ ઉત્પન્ન થાય
એવાં મોંઘાં તેમજ શરીર દેખાય તેવાં વસ્ત્રો પહેરવો તેનું નામ પાપ.
ભાઈ બહેનો સગાં વ્હાણાંઓ, બેથીઓ પાડોથીઓ, માતા પિતા, ઉસ્તાદ,
વેઝમ્બર અને ખુદાતાલા તરફની ફરજો ચુકવવી તેનું નામ પાપ. ગુજ-
રવાઓ તરફની ધટતી ફરજો નહિ અદા કરવી તેનું નામ પાપ. ગુજરેલાં
બેથીઓને તથા દોસ્ત આશનાઓનાં રવાનો અને ફરોહરોને બરવકતે
ધટતી રીતે યાદ નહિ કરવાં તેનું નામ પાપ. માસિક માંદગી નહિ પાળવી,
ધરમા આતશને પાકીથી નહિ રાખવા, પરકોમનાં આદમીઓ પાસેથી

આપણા આત્મને અડકાવવા, પરકોમના આદમીઓને હાથનું રાંધેલું ખાવું તેમજ ખવડાવવું, તથા આપણા દુધમલ બાળકોને પરકોમની આયાઓ પાસેથી ધવડાવીને મોઢાં કરવાં એવું નામ પાપ. ખુદ પોતાની પરજીતર યા તો પોતાનાં ધણી સાથે પણ હદ ઉપરાંત સંસાર ભોગવવો તેવું નામ પાપ. યજ્ઞદાન સાથે ખેશી નહિ રાખતાં દેવો સાથે ખેશી રાખવી તેવું નામ પાપ. રવાનનાં પ્યાર અને વૃદ્ધિને ખાતર તનના સુખોનો ભોગ નહિ આપવો તેવું નામ પાપ. આજસાધ કરવી અને ભલો ઉઘોગ નહિ કરવો તેવું નામ પાપ. જે હાલત પર ખુદાતાલા રાખે તે હાલત પર સતોપ નહિ પકડતાં નાસેપાસ રહેવું તેવું નામ પાપ. દેવો તથા દુન્યોને સદા નબળા નહિ કરતાં તેઓને ચીખવા તેવું નામ પાપ. ભુંડાઓ માટે પ્રેમ અને કુપાત્ર ને દાન તેવું નામ પાપ. લાયક પણ ગરીબ મોખેદ અને બેહદોને તેમજ આધર્મી બુલ્હ, અપંગ અને મોહતાને (કોઈ પણ કોમનાં) જેવા છતાં છતે પૈસે મદદ કરવાથી બાજ રહેવું તેવું નામ પાપ ઉંધાડે માથે ફરવું એવું નામ પાપ. હઠા મસ્કેરી કરવી એવું નામ પાપ કોઈને ગેર-ધનસાધથી તુકસાન કરવું, તથા તેના કામમાં ખલલ કરવી, કોઈને ખરાબ શિખામણ આપવી, માણસ જાતને અભાણપણામાં સબડાવવું, કોઈને ભુલું બોલવાને ઉશ્કેરવું તથા ખોટો માર્ગ દેખાડવો, વચનનો ભંગ કરવો, મોજશોખમાં સદા મગ્યા રહેવું, કોઈના ખર્ચ મરતી વેળાએ યા તો મુસાફરી જતી વખતે પોતાનાં ફરજદને અથવા બીજાઓને વસ્યત કરી જાય અને તે પ્રમાણે નહિ ચાલવું, માણસો અથવા જાનવરોને ચોરીને વેચવાં તથા સારા કપડાં અને ઉંચી તથા લહેજતદાર ખાવાની ચીજો ને જાણી જોઈને બગાડવી, શક્તિ હોવા છતાં ગરીબ નાચારોની પરવરેશ નહિ કરવી, પણ સામુ તેને દુખ દેવું, તથા હાથ હેઠળનાં જાનવરોને ભુખાં રાખવાં અને તેમને ધન કરવી, એ બધાંનું નામ પાપ. ભુરી સ્ત્રી કે ભુર મરદ સાથે સોહબત કરવી, માસિક માદગીવાળી ઓરત સાથે સબધ કરવો, જાણીજોઈને પોતાની શક્તિનો નાશ કરવો, બુદ્ધીન ઓરત અથવા પારકાની સ્ત્રી સાથે સંબંધ કરવો, કોહતી તેમજ દુર્ગંધી ચીજો આતશમાં, પાણીમાં, જમીન પર તેમજ પાક હવામાં રાખવી, મોસ્કીનો કતલ કરવી, કરાવવી, અને તેનાં માંસનો આહાર કરવો, એકાગ્ર મન રાખીને “હંદ અવિસ્તા” ન

બાલુવા, તથા જે પ્રમાણે વિચારવું જોઈએ, તથા કરવું જોઈએ તેમ ન કરવું અને જે પ્રમાણે ન વિચારવું, ન જોઈએ તથા ન કરવું જોઈએ તે પ્રમાણે વિચારવું, જોઈએ તથા કરવું તે બધાંનું નામ પાપ. તેમજ અહુરમઝદનાં ધનસાનો, બહમનનાં ગાય જોરપંદો, અરદીબહેસ્તનાં આતશો, શહેરેવરની ધાતુઓ, રુપેન્દરમદની ધરતી તથા જમીનો, ખોરદાદનાં પાણીઓ, અને અમરદાદની તમામ લીલોતરી તથા વનસ્પતિઓ પ્રત્યે વિચાર, વચન કે કાર્યથી ખરાબ ચાલ ચલાવવી તેનું નામ પાપ. માસિક માંદગીવાળી સ્ત્રીએ કે છત્તેલામવાળા (વીરસાવ થયલા) પુરુષે નીરંગ (ગૌમૂત્ર) લઈને પાણીથી પાક થયા વિના સૂઈ, ચંદ્ર, દીવા તેમજ આતશને જોવો તેનું નામ પાપ. કોઈનો પાલક તોડવો તેમજ ગભી (પેટમાં રહેલું બચ્ચું) તોડી પાડવો યા તો પડાવવો તેનું નામ પાપ. બલાઓનાં કુટુંબમાં ફેસાડ અને કુસંપ કરાવવો, ગાહમખાર, મુકતાદનાં દિવસો, હોમ યજ્ઞદનાં દરન, તેમજ યજ્ઞ અમશાસ્પન્દો માટે દરાવેલી યજ્ઞસ્નેઓ નહિ કરવી તેમજ નહિ કરાવવી, તેમજ યુગરેલાંઓનું ચ્હારમ, દશમુ, સીરાએ વધિ નહિ કરાવવાં તથા મુવેલાંઓની નાણેશી કરવી, તેમજ લોભ, લાલચ રાખવી, હદથી વધુ દોષી બનવું, કોઈની અદેખાઈ કરવી, કોઈની ઉપર ભુરી નજર કરવી, હલકી નજર કરવી, ખુદ પરસ્તી, (સ્વપ્રશંસા) કરવી, મરજી પ્રમાણે યાને ફટાઉં પછે ચાલવું, આળસાઈ, યુગલી, કીનો, ચકા, અપવિત્રાઈ, ખોટી જુખાની, અન્યાય, જીતપરસ્તી (Idol worship) સદરા ઉપર કુસ્તી બાંધ્યા વિના ફરવું, નાગાં બદને ફરવું, એક પગ ઉંઘાડો અને એક પગમાં જોડો રાખીને ચાલવું, જમતી વખતે બાજ ધર્માં પછી તે બાજ તોડવી, યા તો બાજ ધર્માં વગર જમવા બેસવું, ચોરી, છુટકાદ, જનાકારી (Illicit intercourse) જાદુપરસ્તી, દેવદેહાંની માન્યતા, વેસ્થાપણ, રંડીબાગી, ગોલામખારગી કરવી તેમજ કરાવવી એ બધાનું નામ પાપ. તેમજ મુવેલાંઓની પાછળ ઓટથી રૂદન કરવું તથા હદ ઉપરાંતનો શોક કરવો, સ્ત્રીઓને, પુરુષોનેજ જાજે તેવાં કામો અને ધધાઓમાં નાખવી એ બધાંનું નામ પાપ. તેમજ વડીલો તથા માતૃચિતા અને શિક્ષકો તરફ નાકરમાની, સરકશી, ઉદ્દતાઈ અને તોચ્છાઈ દેખાડવી એનું નામ પાપ. એ ઉપરાંત તો ખીજ અનેક બાબદો છે કે જે બધી પાપ તરીકે ગણી ચકાવે પણ એટલુંજ પુરતું થઈ પડશે. ખુદ આપણી “દુઆ વીરુપ હુમત”ની બંદગીમાં સુધાં દુઃકમાં કહેવામાં આવ્યું છે કે, સધળા બધા વિચારે, વચનો

અને કામો, સદ્બુદ્ધિ વડે ઉત્પન્ન થાય છે; પણ સધળા જુરા વિચારો વચનો અને કામો સદ્બુદ્ધિ વડે ઉત્પન્ન થતાં નથી. સરળા બધા વિચારો, વચનો અને કાર્યો “વહિસ્તેમ અંધહુધમ” યાને સર્વોત્તમ જીંદગી (Heavenly existence) તરફ છેવટે દોરવી જાય છે અને સધળા જુરા વિચારો વચનો અને કામો, “અગ્નિસ્તેમ અંધહુધમ” યાને દોઝખી જીંદગી (Hellish existence) તરફ છેવટે દોરવી જાય છે. માટે, હે પ્રીય વાંચકો! ઉપલી ધણીજ સાદી પણ અનેક ગુપ્ત રહસ્યોથી ભરપુર બાબતો પરથી તમો જાણુશો કે, પાપ શબ્દ કેટલો મોટો અને બહોળો અર્થ ધરાવે છે. અને તેમાની જે જે અંગોને, જેટલાં જેટલાં પ્રમાણમાં એક આદમી આધીન હોય, તેટલાં તેટલાં પ્રમાણમાં, તે આદમી શા માટે પાપી અથવા અનીતિમાન કહેવાય અને કહેવાયોજ નેહ્યો તેનો ભેદ પણ તમો સમજી શકશો. જો તમો ઉપર જણાવેલાં પાપો યાને અનીતિથી બચવાની કોશિશ કરશો તેમજ તમારાં ફરજિયાતો બચાવશો તો ખચીતજ, તમો બહેસ્તનાં રોશન રહી તરફ જવાને અધિકારી બનશો, અને આ બધાં પાપોથી દુર રહેવાને સાચું ધર્મજ્ઞાનજ અવખ્યનું છે. અય હમદીન નરનારીઓ! તમો એમ ના સમજતાં કે, આપણે જે અસત્ય બોલ્યે છીએ અને પાપો ક્યે છીએ તે કોઈ જોતું કે જાણતું નથી. ખરખર તો એ બધું જણાયા તેમજ જોવાયા અને પ્રગટ થયા વિના રહેતું નથી, અને તે બાબે મનુસ્મૃતિનાં ૮ માં અધ્યાયનાં ૮૫-૮૬ માં શ્લોકોમાં તેમજ એક બીજા શ્લોકમાં કહ્યું છે કે:-

મન્યન્તે વૈ પાપકૃતો ન કથિત્પદ્યતીતિ નઃ ॥

તાસ્તુ દેવા પ્રપરયન્તિ સ્વસ્વૈવાન્તરપૂરુષ ॥ ૮૫ ॥

લીર્મૂમિરાપો હૃદયં ચન્દ્રાકામિયમાનિલા. ॥

રાત્રિઃ સન્ધ્યે ચ ધર્મંથ ઝત્તઃ સર્વદોહિનામ્ ॥ ૮૬ ॥

બ્રાહ્મણો વૈ મનુષ્યાણામાદિત્યસ્તેજસા દિવિ ।

ચિરો વા સર્વગાત્રાણા ધર્માણા સત્યમુત્તમમ્ ॥

અર્થ :- (૮૫) પાપ કરનારા લોકો એમ માને છે કે, આપણને કોઈ દેખતો નથી; પણ, તેઓને, દેવા દેખે છે અને તેઓને તેઓને પોતાનો અંતર્યામિ પુરૂષ પણ દેખે છે.

(૮૧) સ્વર્ગ, પૃથ્વી, જળ, હૃદય, ચંદ્ર, સૂર્ય, અગ્નિ, વેત, વાયુ-
શાત્ર, બે સંધ્યા, અને ધર્મ એઓ, સર્વ પ્રાણીઓના કર્મને જાણનારા છે.
(સત્ય વિષે દીકાડપી શ્લોક). જેમ મનુષ્યોમા આદમણ, આકાશનાં તેજસ્વી
પદાર્થોમાં સૂર્ય અને શરીરનાં સઘળા અવયવોમા અસ્તક ઉત્તમ ગણાય છે તેમ
સઘળા ધર્મોમાં સત્ય ઉત્તમ ગણાય છે.

અંતમાં મારી વહાલી પારસી કોમને અને તેનું હિત હેઠે ધરાવનારા
કોમના અંકાબરો તેમજ ખેરખાણોને મારી નમ્ર વિનંતિ છે કે, જેમ બને
તેમ ઉતાવળે આપણી નાનકડી કોમમાં ફરી એકવાર ધર્મજ્ઞાનના અભ્યા-
સનો ફેશ વો કરવાના તેમજ તેના રૂઝા ફરમાનોને, અમલમાં મુકવા અને
મુકાવવાના પગલાંઓ બીરીને સવાળતો તુરંતે હાંસલ કરવો.

કારણ ૪ થું.

હાથેજાંતે નહિ સંધતાં પરકોમનાં આદમીઓ પાસેથી
રંધાવીને આઈતું ખાવાની આદતો તેમજ લગ્ન,
નવજોત, મરણ વગેરે પ્રસંગોએ ખાનપાન પાછળ
થતો પૈસાનો ધૂમાડો, પારસી કોમની હાલની
જુરી દશાનું એક વધુ કારણ છે.

પારસી કોમની હાલની જુરી દશાનું એક વધુ કારણ હાથે જાંતે
નહિ સંધતાં પરકોમના આદમીઓ પાસે રંધાવી આઈતું ખાવાની નુક-
સાનકારક આદતને લગતું છે. પહેલાંના જરથોસ્તી બાનુઓ તેમજ નાની
છોકરીઓ (મરદો મુધાં) ચોતાના ઘરનો ખોરાક ચોતાને હાથે જાંતે સંધીને
ચોતાના કુટુંબીઓ સમમુખ મુકતાં હતાં, અને તેને પરિણામે આજથી
આશરે ૪૦-૫૦ વર્ષ પહેલાં દરેક નાના કે મોટા જરથોસ્તી મરદો તેમજ
બાનુઓની શરીર સુખાકારી અને ગહેરાનું તેજ અત્યારના કરતાં વધુ
સારું અને બે ધડી માનની લાગણી ઉત્પન્ન કરે તેવું હતું. હાથે સંધવાને
પરિણામે કરકસર થતી હતી, એટલુંજ નહિ પણ ખોરાકની સાથે સફાઈ

સુધડાઈ ને ચોકખાઈની ભાવના આમેઝ થયલી રહેતી હતી. આને હરામ-
ખોરી અને આળસાઈના દુરુલ્લોએ પારસી કોમમાં પગપેસારો કીધો છે,
જેને પરિણામે રાંધણકળા જેવી સર્વોત્તમ અને બાનુઓ માટે તો ખાસ કરીને
અવધ્યની કળા પારસી કોમમાંથી નાણુદ થવા લાગી છે, અને હોટલના દર-
વંદાને હાથની, ગમે તેમ સફાઈ સુધડાઈના નિયમની કદી પણ પરવા કર્યા વિના
રાંધવામાં આવેલી ચીજોએ પારસી કોમના સંખ્યાબંધ ઘરોમાં પગપેસારો કર્યો
છે. આ પણ એક એવી બહી છે, કે જેને પરિણામે પારસીઓમાંથી નીતિ
અને ચોકખાઈના શુદ્ધ વિચારો નાશ પામતા જાય છે. આજના હોટલો કે
જે મોટે ભાગે દુરવંદ નોકર ચાકરો અને રસોઈખાઓ (બખરચી)ની કુમક-
પર ચલાવામાં આવે છે, તે હોટેલોમાંથી આપણને પહોંચાડવામાં આવતાં
ભોજાની વાણીઓ કેવી રીતે રંધાય છે, તે જો એકવાર નજરે જોવામાં
આવે, તો ખચીતજ બારે કચવાટ ઉપન્યા વિના રહે નહિ ખુદ પારસી
ઘરોમાં રાખવામાં આવતા શીરંગી બખરચીઓ, આયાઓ અને લાડ્યાઓ
તરફથી રાંધવામાં આવતી ખોરાકોમાં સુધાં સફાઈ સુધડાઈ અને પવિત્ર-
તાની ભાવના રહેતી નથી, કેમકે આપણા પારસી શેઠો ને શેઠાણીઓ,
તેઓને હસ્તક રાંધણીનો સધજો કારખાર સોંપી દે છે, અને તેઓ કેમ
અને કેવી રીતે વાણીઓ તૈયાર કરી નાંખે છે, તે તરફ સ્વેજ પણ
નેગાહ નહિ કરતાં માત્ર ટેબલ પર વાણીઓ પીરસવામાં આવે
છે, તે વેળાએ તે શું છે, તે ખ્યાલ પ્રત્યે બેદરકાર રહીને ફક્ત
ચેટમાં હોમાવી દેવાનું જ સમજે છે. આ ધણીજ જુરી આદત
છે કે જે સર્વામ હરામખોરી અને આળસાઈનું પરિણામ છે, અને તેને
પરિણામે પારસીઓમાંથી હાથે જીને રાંધીને લોખાનપાણી મુકીને પોતાના
મુવેલા ખેશીઓને યાદ કરનાનો ધણોજ ધાર્મિક અને ગુણકારી રિવાજ,
તદનજ નાશ પામવાની અણીપર આવી ચુક્યો છે. આ આળસાઈને
પરિણામે પારસીઓના ઘર ખર્ચોમાં કરકસર થતી અટકી છે, અને “ખરચોને
પહોંચી નથી વળાતું”, માટે હવે શું કયે, અને કોણની મદદ
માગ્યે,” એવી જાતની ફર્યાદો ઉભી થવા પામી છે. અલબત્ત તદનજ ન
છુટકે કોઈક પ્રસંગે હોટલનો યા તો પાડપાડોશીને હાથે રાંધેલા ખોરાકનો
આશ્રો લેવો તે એક જુદીજ વાત છે, પણ કેટલાંક આખે હાડકેના
જરથોસ્તી બાનુઓ અને જવાન ઉમરની છોકરીઓ ઘરમાં મોલુદ હોય,
છતાં તેઓ પાસ નહિ રંધાવતા હોટલોમાં મોલુદ બંધાવીને તેના પર
જી દગી ગુજરવી એ તો કદી પણ સાંખી નહિ શકાય એવો એક ગુનાહ

છે, અને તેનું પરિણામ, અત્યારે પારસી કોમની અંદર માવમ પડતાં અનેક જાતના દુઃખદરદો અને રોગોમાં જાહેર થવા લાગ્યું છે. જે પણ જરૂરથી જોઈએ તે સ્ત્રી રાંધી નહિ જાણતી હોય તેણીમાં સંપૂર્ણ સ્ત્રીપણ ખીલી શકતું નથી, જેથી તેણી “અઘોવદ્ય”ના માગથી દૂર થતી જાય છે એવું દીનવું શિક્ષણ છે. હાથે જાતે રાંધણા ખોરાકથી પૈસાની કરકસરનો અને સફાઈ સુવ્યાધનો લાભ મળે છે. અઠ-હુંજ નહિ પણ આતશની સનમુખ રાધતી વખતે આતશના મળ્લધર્મો રહેનાર અને આતશની ઉપર, ચોતાના ધણી લાઇ અને દીકરાઓની પ્રમાણિક શોજમાથી ખરીદ કરેલી વસ્તુઓ પકાવનાર ખાનુ યા તો મરદને, આતશ મારફતે ફટકો લધો અલુદિંક લાભ અને ગુપ્ત આશિષો મળે છે, એવું આપણા જરૂરથીઓ અઘી રવેશે સમજતાં હતાં, અને તે કારણે આજથી માત્ર ત્રીસ કે પાત્રીસ વર્ષ અગાઉનો જ પારસી કોમનો ઇતિહાસ આપણે જોઈએ, તો જણાશે, કે માત્ર ધણાજ નામના અપવાદ નિવાસ દરેક પારસી ચોતાના ધરવુંજ રાધવું જમતો હતો, અને તેમ કરીને ચોતાની ધરીર સુખાકારી અઘી રીતે જળવી શકતો હતો. અઘ્યાસીપણું એ, એક માટે ધરીરનો રોગ છે, અને તેની જો કાંઈ પણ દવા હોય, તો તે, ઉદ્યોગ (Honest actiંગty) છે, એ સિદ્ધાંત કોઈ પણ ગ્રંથમાં માલુસ સ્વિકારી શકે એવું છે, માટે આ દલીલના અતમા મારે જે કાંઈ કહેવાનું છે તે એ છે, કે પારસી કોમના દરેક ધરતી અદરથી આજસાધના અને હરામખોરીના દુર્ગુણોને સંજાના નાશુદ કરવાને ખાતર હાથે જાતે આતશની ઉપર ચોતાનો શોજો ખોરાક રાધીને તેમજ તેની મારફતે લોખાન ફ

ફ ખરી નસલ જરૂરથી રીત મુજબ મુજબ ચામેલા ખેશ્તોની નૈયતે લોખાન કેન મુકતું, તે ખામે જોરુશત જોરુદેહ ભે. ન. સારાફે, અને ૧૯૧૮ ના જહાર પાડેલી ચોપણી “ખુદેહ અવસ્તો આ તરીકેલા”ના ૭૬૩ મા પાનાપર લખાતું કીધું છે તેનો ફક્ત ચાર નીચે મુજબ છે—દુધ-અન્ન-રૂબ સાકની ખનાવેલી કોમળી સારા સ્વભાવ ખોરેહવાલી નેઆમલ સનમુખ જરૂરથી દબેનના નાવદા મુજબ હ મેચાં વ શપર પચ ચાલુ રોગીન રાખેલા ધરના આવશે દાદનાદનો આવશ, (અર્થ કે જેન આવશેને બુલબ્યા વમર ખેડી દર ખેડી તદા રોગન રાખ્યો હોય તો તેની ન દર મુકવ્વીપણું—પવિત્રતાનું બળ વધતું બધું છે અને તેની મારફતે કીધેલી બધી “અઘપિ”ની

પાણી મુકીને આપણા ગુજર પામેલાં વહાલાંઓને હેતથી યાદ કરીને અને તેઓના ભલા આશિષો મેળવવાનો રૂઝો રિવાજ, ફરીથી આપણા પારસી ધરોમાં દાખલ થવાજ જોઈએ. અને જો તેમ થશે, તો કુટુંબ-કળીકા વચ્ચેનો હેતભર્યો સંબંધ અને ધાર્મિક ભાવનાઓ ફરીથી સજીવન થવા પામશે. પારકા કોમના આદમીને હાથે યાતો હોટલના દુરવંદો પાસે રંધાવેલી ગમે તેવી સુંદર અને સ્વાદિષ્ટ વાણીના કરતાં એક પારસી બાતુ યાતો મરદે પોતાને હાથે જાતે ધરના આતશ ઉપર રાંધેલી એક સાદી વાણી અનેક પ્રકારે બહેતર છે, એવું જણાવીને હું પારસી કોમની બહેનપણીઓને તેમજ કેટલીક માલેતુજાર શેઠાણીઓને અરજ કરું છું, કે ભલે તમે ઉપરના બીજા નાના કામોને માટે પરકોમના આદમીઓને રાખો, પણ રાંધવાતું કામ તો તમારે જાતેજ હાથમાં લેવું જોઈએ.

ક્રિયાઓનો નેશ પણ વધતો રહે છે) ત્યા હાજર કરી તે ઉપર સોજાઈ લોખાન ધુપાવતા, મનમા “ભગ્ન” યાને વિચાર નીચે મુજબ નેશભેર કરવા અને “અર્ધમ વૈદ્ય” ૧ સાથે સાથે બહુવે:

“જે હુમત-હુમત હવરસ્ત મુજબ દાદાર અદુરમઝદ કુલ સુઝિને, આગળ અને આગળ વધારે છે, તેજ પ્રમાણે પોતપોતીકા મરવળાના જે હુમત હુમત અને હવરસ્તથી ઉરવાન આગળ વધે છે તે કાયદાથી, કુદરતને અચુક કાયદે જે આતશથી “ઉરવાન” (આત્મા) આગળ વધે છે તે જાતેની આતશ, તથા આ ખોરાકના ખોરેહ તથા આ રોશન આતશની બરેહ (અણાકક ગરમી) તેમજ મિથ તથા માથેની મારફતે, બહેસ્ત-બેદરેહ (ફિલાન-બીન-ફિલાન ચા ફિલાન-મિનતા ફિલાન) ના ઉરવાનો તેઓની કવધીની મારફતે, આગળ ને આગળ વધે” અર્થે વૈદ્ય ૧. ઉપલા મિથ=નિચારો ફે કતી વખતે મિથને ખુબ સાબિત કરવા, તથા મિથની અંદર, તે બુજરેલા ખેશીઓ વગેરેની આકૃતિ = (જીવતી જીંદગીનો દેખાવ) સાબિત લાવવી. યાદ રાખવું કે, ગોસ્ત-મચી-દારના ખાતા ઉપર કદીબી લોખાન મુકી શકાય નહિ, યા “સ્તુમ” બણી શકાય નહિ; કારણકે, આવા ખાતામાથી નીકળતું ખોરેહ, યાને મેઝનેદીઝમ, બદ અને મદલું હોય છે અને ઉરવાનને ખોરાકની ચીજો મારફતે ને અર્પણ કરવાતું છે તે તો ફક્ત તે ચીજોમાથી નીકળતું સ્વચ્છ અને પવિત્ર ખોરેહ છે. આવાજ સબજસર જરથોસ્તી ધર્મ ક્રિયાઓમાં ગોસ્ત-મચી-દાર વગેરે જેવી, બદ ખોરેહની ચીજો મુકવાની સખ્ત મનાઇ કરવામાં આવી છે, એટલુંજ નહિ પણ ધર્મ ક્રિયાઓમાં, કુલો તેમજ કુટો તરીકે માત્ર શાદ ખોરેહ ધરાવનારાં ગોલાજ, મોગરા, ચ પેલી, દાડમરીતું કુલ,

આયા અને યોય બટલરો.

અય હમદીન યહેનો અને બાઇઓ ! જેવી રીતે મોરનાં ટોળાંમાં કાગડાંઓ શોભતા નથી તે પ્રમાણે પરકોમનાં યોય બટલર અને આયાઓ પણ આપણા જરથોસ્તી ધર્મમાં શોભતાં નથી, અને કદી પણ શોભશે નહિ. એ તો, બ્રાહ્મણોનાં ટોળાંમાં ધ્રુવચ્છાને બેસવા દેવા બરાબર છે. આ લોકોના સંબંધમાં આવવાથી આપણા નાની વયના દોકરા દોકરીઓ વારંવાર ખરાબ લક્ષણો ગ્રહણ કરે છે અને તેઓમાંથી જરથોસ્તીપણાની ઉચ્ચ ભાવનાઓ (Higher Ideals) આછી થતી જાય છે. આ બટલરો અને આયાઓને જોઇને આપણા નાની વયના ધણાએક છોકરાઓ ખીડી, સીંગારેટ કુંકવાની અધર્મિ આદતને આધીન થયા છે એ તો જાણીતી વાત છે. પરકોમનાં યોયબટલરોને રાખીને, તેઓને આપણા પવિત્ર આત્મને અડકવા દેવા અને તેઓ પાસેથી રંધાવીને ખાણું એ તો ખચીતજ આપણી નીતિરીતિને ઉતારી પાડનારુંજ છે. ક્યાં આપણા જરથોસ્તી બાલુઓ તથા મરદોની ચોખ્ખાઇ અને સફાઇ સુધ્યાઇ અને ક્યાં આ યોય બટલર તથા આયાઓની સફાઇ સુધ્યાઇ !

ગોટા, ગુલબડી, ગુલમહેરા, જલજલક, રહેન વાને રબગો, મલગોટો, દેવરો તેમજ કુટોમાં, પપેનાસ, કાકમ, અંછર, પેર, શેરડી, લીધુ, કેળા, પપાઈ, નારંગી, મેસંગી, વણ, વરબુચ, ચીક, આલુ તથા મુકેડા મેલા વગેરે વાપડવાળું ફરમાન છે અને બદખોરદવાલા, તથા જરવાલી આલમની હતરવા દરજ્જાની સીફલી શક્તિઓને એ વનારા કુલો, જેવાકે, ચાપાળું કુલ, આંકરણ કુલ, કરણકું લાલ કુલ, જામુરીના કુલ, ખારસમનીના કુલ, તેમજ દેવદહેરા ઉપર ચઢાવવામાં આવતા અને જાદુ તથા મુકે ચોટ અને ધતરમ તરમા વપરાતા બીજા હલકાં કુલો, તેમજ ફોખા અનેનાસ, અંદુસ, કાલુ, રામફળ, સીતાફળ, કરમડા, કમરજ, દુરયાન વગેરે આપણી જરથોસ્તી ધર્મક્રિયાઓમાં વાપડવાની સખ્ત મનાઇ છે. લપલી બીના ધ્યાનમાં રાખીને, જો, જરથોસ્તી નરનારીઓ લોખાન મુકવાનો બહુ રૂઠો રિવાજ ફરીથી દરેક ધરમા ચાલુ કરશે તો ફરજિયાત દરેક ધરમા આતશ પાદશાહને ચાલુ રોશન રાખવાજ પડશે અને તેના પરિણામે સલામ તથા આબાદીનાજ નતીલે આવીને ઉઝો રહેશે હવે ઉપર વલ્લાયામાં-ફલાન-બીન-ફલાન, ચા ફલાન-બેન્તા-ફલાન જેવા જે સખ્તો વાપડવામાં આવ્યા છે તેની સમજણ એ છે કે, લોખાન મુક્તી વખતે (તેમજ નામગવણમાં સુધા) ગુજર પામેલા

આયા અને બોય બટલરોથી આપણી નીતિરીતિ ઉપર થતી ખુરી અસર.

એટલુંજ નહિ પણ, કેટલાક કેસોમાં જુવાન ઉમરની આયાઓને તેમજ મદ્રાસી તથા હિંદુ કોમની હલકી જાતની સ્ત્રીઓને આપણા ઘરમાં રાખવાથી આપણા પારસી મરદો તેમજ જવાન્યાઓ અને તે આયાઓનાં શેઠો સુધાં અનીતિને માજે ઉતરી પડ્યા છે. આ બાબતને લગતી અનેક ખરી ફરીયાદો આપણે કમનસીબે સાંભળી છે અને જો હજી પણ આપણે એતીશું નહિ તો આપણા તવંગર વગેરે આ બટલરો તેમજ આયાઓથી અને ખીજી જાતની સ્ત્રીઓથી નીતિ-રીતિની બાબતમાં બહુ ખમણું પડશે. કેટલાક વળી એવા પણ દાખલાઓ આપણે સાંભળ્યા છે કે જેમાં કેટલાક બટલરોએ આપણી કોમની ખડેનો સાથે અટક્યાણી કરવાની પણ બેધડક હિંમત કીધી છે.

આયા અને બટલરોએ કરેલાં ખુન.

અરે! એટલુંજ નહિ પણ પેડર રોડ ઉપર રહેતાં મીસીસ સુનાબાઇ જાંગીરજી કતેલીનું, તા. ૧૧-૧૦-૨૬ ને દિવસે થયલું ખુન, તેમજ તા. ૧૯-૯-૩૩ ને દિને દાદર પારસી કોલોની ખાતે મીસીસ ફ્રેન્ચી એ. સો. તારા-પોરવાલાનું ખુન, આ નીમકહરામ બોય બટલર અને આયાઓએજ કીધું હતું. આટલું જાણ્યા પછી, જો હમદીન જરથોસ્તી ભાષા ખડેનો આ બટલર બોય અને આયાઓનો પણ પોતાના ઘરમાંથી કહાડશે તો તેઓને લાભજ થશે. હા, બટલરો વગર કદાચ રાંધવાની આપણ પડે એ વાત ખરી છે; પણ તેનો ઉપાય છે અને તે એજ કે આપણા નાના તેમજ મોટાં બાલુ-ઓએ “ભુલ્યાં ત્યાંથી ફરીથી ગણા” ની પેલી રૂડી કહેતી મુજબ સાદું, થોડું અને જરૂર જોશું પોતાને હાથેજ રાંધી લેવું. જો તેમ નહિજ બનતું હોય તો, બોય બટલરોને આપવામાં આવે છે ને કરતાં થોડાક વધુ મુશારો આપીને, આપણીજ કોમનાં ગરીબ બાલકો તેમજ મરદોને

ઠગવાનોનાં નામ-પરઝીલી ચોરસ હોય તો ત્યાં પણ તેઓના સગા પિતાના નામ સાથેજ એક પછી એક દેવાં. ફલાન બીન ફલાન એટલે ફલાનોના છાકરો ફલાનો યા ફલાન બેન્ટા ફલાન એટલે ફલાનોની છાકરી ફલાની. પહેલાં “ફલાન”માં ગુજરેલાં ઠગવાનનું નામ અને બીજાં “ફલાન” માં તેનાં સગા પિતાનું નામ દેવું. “બીન” એટલે છાકરો અને “બેન્ટા” એટલે છાકરી એમ અરબી ભાષામાં અર્થ થાય છે.

રાધવા માટે રાખવા હાલનો લગી તેમજ બેકારીનો વખત જોતા એવા ગરીબ અને પ્રમાણિક જરથોસ્તી ભાષા બોલેના મળશેજ અને તેમ થશે તો, “એક કાંકરે બે પક્ષી મારનાં” જેવું થશે એટલે એક તો એ કે ગરીબ જરથોસ્તી નરનારીઓને શેજી મળશે અને બીજું તો એ કે જરથોસ્તીઓને હાથે સફાઈ સુધડાઈની રાધેતું આવતું મળશે અને ત્રીજું તો એ કે, માસિક માદગી નહિ પાળનારી આધાઓને રાખવાથી તેવા બડેખાઓના ધરમા વાર વાર જે બીગાડો અને અનીતિ થવા પામે તે થવાનો સ ભવ તદનજ દુર થશે આ વિષે હું વધુ કહેવાની જરૂર જોતો નથી, પણ, હેવટનાથોડાક સખદોમા આજ એટલું જ કહેવાનું કે આપણી કોમને હવે તો આપા બોય બઠનશેને આપણા ઘરમા રાખવાથી બને તેટલા પ્રમાણમા બાઝ રહેવું

જો હિન્દી સુચના ઉપર પારસી કોમ અમલ કરશે, તો તેઓને દુરવ દો અને પરકોમના માણસોના વાર વાર લલાસ્યા અને કાનાવાયા તેમજ ભાષા બાધ કરવા પડે છે તે દૂર થશે અને ખુદ આપણી કોમના નાચાર બેચાર તેમજ વિધવા બાધોને શેજી મળશે.

આપણી બાધ જોરાકી.

હવે બાધ જોરાકી સાથે સખધ ધરાવતી બીજી અગત્યની બાબત એ છે કે આપણી કોમમા શેહાદી રામસ્તી તેમજ મરણ અને બીજાં પણ અનેક પ્રસંગે આણીપીણી અને ઘરુ બાન્દી તેમજ વ્હીસ્કી વગેરે પીણાઓમા તેમજ ગુજર પામેનાઓની ક્રિયાઓ પાછળ જોડેલા પૈસા ખર્ચાય છે તેટલા ભાગ્યેજ બીજી કોઈ પણ ચીજમા ખરચાતો હોય આ ખર્ચાનું પરિણામ છેવટે આપણામાનાં ધણીઓની, આર્થિક કચાલ્યત અને ખુવારીમા આ લુ છે આવા મોટા હાથ અને લખતુટ ખરચો તેમજ હિંડાઉપણાને કારણે, સેકડો તથા ગર કુટુંબો તારાજ થઈ ગયા છે અને કેટલાકો તો ધર્મખાતાઓની મદદ લેતા થઈ ગયા છે આણીપીણી પાછળ ચતા આ લખતુટ ખરચો માત્ર મોટાઈ, દેખાદેખી (Snobbery) તેમજ મોટા ખરચ નહિ કરશું તો રંખેને લોકોમાં જોડું લાગશે (Prudery) એવી જોગી શરમ અને માન્યતાઓનેજ આભારી છે આવી કલ્પનાઓ તેમજ ધખારાઓ (Fads) ઉપર હજી આપણે કયા સુધી જીવી શકશું ? માટે અમ હમીનો ! બહુ મોટું ચાચ તે પહેલા બીદાર બને અને આ નાહકના મોટા રવાજને પણ ઘુરતજ દુર કરો લગ્ન અને નવજોત તેમજ આવી આણીપીણી વખતે ટેલા બધા પ્રમાણમા બાધાની કિમતી

વસ્તુઓનો ખીગડો થાય છે તે શું તમો નથી જોતાં અને જાણતાં? હમદીનો! હવે, પહેલાંનાં તે સસ્તા અને સુકાળ વખત જુલી જાઓ અને અત્યારના કદા કાળ તેમજ મોઢવારીનાં વખતમાં અને તેટલો પૈસાનો ખચાવ કરો. છેવટે ઘડપણુ તેમજ તંગીમાં એજ પૈસો તમોને ધણો કામ લાગશે અને તમોને હાથ સોસારા કરવાનું તથા હાથ ઝાળવાનું રહેશે નહિ. થોડે ઝાલવે ધણું ડરીને સમજાવે. તેજીને ટુંકારો બસ થશે. આપણા આ ખરચાતા પૈસાનો જે વાર્ષિક સામટો સરવાળો કરવામાં આવે તો, તેનો આંકડો લખ્યો રૂપીઆ ઉપર આવીને ઉભો રહેશે. હવે મરણ પાછળની બધી ક્રિયાઓ થવી તો જોઈએજ પણ, તેમાં બપકાને બદલે સાદાછજ હોવી જોઈએ અને ક્રિયાઓમાં સાદાછ હશે તોજ ખરચ પણ ઓછો આવશે અને તે બધી ક્રિયાઓને ખુદાતાવા સ્વિકારશેજ. *

શ્રીમદ ભગવદ ગીતાનાં રાજવિદ્યા અથવા રાજયુક્તયોગનાં ૯ માં અધ્યાયનાં ૨૬ માં શ્લોકમાં શ્રી કૃષ્ણ અણુનને કહે છે કે —

પત્ર પુષ્પ ફલં તોયં યો મે મચ્ત્વા પ્રયચ્છતિ ।

તદહં મવત્યુપહતમશ્યામિ પ્રયતાત્મનઃ ॥

અર્થ :—જે પુષ્પ, માત્ર મને પત્ર, (પાદડા) ફલ, ફળ અને જળ (પાણી) પણ લાકતથી અર્પે છે તે નિર્ભજ મનવાળા પુષ્પનું લાકત વડે અર્પેલું હું આશીશુ છું, યાને કબુલ રાખું છું.

આ ઉપરથી હમદીન જરથોસ્તીઓ તમો જોશો કે મજકુર શ્લોક જોઈએ હિંદુઓને લાગુ પડે છે તેટલોજ આપણને પણ લાગુ પડે છે. ગુજર પામેલાં અનુશેહરવાનો કંઈ મીઠાઈઓ તેમજ બરચક પકવાનોના બુખ્યા નથી, પણ તેઓ તો માત્ર આપણા બાવ યાને મોહબતનાજ બુખ્યાં છે અને તે મોહબત યાને યાદ આપણે સાદી ક્રિયાઓ તેમજ

* આપણે જે સઘળી જીવતાઓની કે ગુજર પામેલાઓની ક્રિયાઓ કરાવે છીએ તે બધી, છેવટે તો, “અપાઉનાંમ ફરોહરો” ની મારફતે અથો દાદાર અદુરમજદના ગજમાજ પહોંચે છે અને તેણે કાનુ આ છે કે, સ્વાન તેમજ ફરોહરો અરો દાદાર અદુરમજદનાજ લાગે હોવાથી, જ્યારે જ્યારે સ્વાનો કે ફરોહરોની નૈયતે લક્ષુતર ક્રિયાઓ થાય છે ત્યારે ત્યારે, ખરેખર તો અરો દાદાર અદુરમજદનીજ સ્તુતિ થાય છે અને જેમ સઘળા નાના મોટા નદીનાળાઓ તેમજ ઝરાઓ અને કુવાઓના પાણી છેવટે દર્યાવને મળે છે તેમ, વગામે વમામ કિરાઓનો છેવડો સામટો નતીલે અદુરમજદનેજ પુગે છે.

પાક અને સપૂર્ણ માત્રના લાલુતરો મારફતે સૌથી ઉત્તમ પ્રકારે દેખાડી શકાયે છીએ એમ ખાતરીથી બાલુએ મરણ પાછળના વગર અર્થના લખનુટ પરચોને લીધે પણ કચકેઈ જરથોસ્તી કુટુંબો કરજમા, કુખીને ખાખા વરખા યદ ગયા છે આપણા પહેલવીમાં એકનાતુ વાક્ય છે કે, “આરે તુખ્શાઈ, લાઆરે ખુરસન્દી” સાધનો હોય તો (ખરચ) કરવો નહિ તો સતોય પકડવો શુ કાઈ મોટા ખરચ કરીને આપણે, આપણા શુજર પામેલા બહાલાઓને એકદમ ગરોઆન તરફ કે પરમગતિ તરફ આગળ વધાર્યે છીએ? તેઓને તો સાદી અને પવિત્ર ક્રિયાઓજ ગમે છે અને તે દ્વારા, થોડીક શહુત મેળવીને તેઓ, પોતાની ગેતીની જારહાની અને મીનાઇમાં એકઠા કરેલા તોશાને આધારે, નિર્માણ થયેલી ગતિ મુજબજ, (According to the pre-ordained rate of progress of spiritual evolution) આગળ વધે છે અથ હમદીનો! તમે બાલુતા તો હરોજ કે શહેનશાહ નવશીરવાને પોતાના જમાનામાં કરેલા અનેક ગાહામખારોમાના એક ગાહામખાર દરમ્યાન હમા અલુમનને ભેગી કરી હતી, પણ, પોતાની કે વજીરની કે કોઈ ખીજ અમનદારની ગફલતીને લીધે એકે ગરીબ જરથોસ્તીને મજકુર ગાહામખારમાં, આમ ત્રણ કરતા તે ભુલી ગયો હતો આ ઉપરથી પેના જરથોસ્તીએ પૈસાના કયા પણ સાધનો નહિ હોવાથી પોતાના ધરતુ બારપુ વેચી નાખતુ અને તે પૈસામાંથી ગાહામખારની ક્રિયા માટે જરૂરની થોડીક ચીજો ખરીદી તે બાદ તેણે ક્રિયામાં પોતાની સાથે પવવન્દ થાય તે મતવબથી પોતાના ગામમાં એક ખીજ આદમીની શોધ કાઢી પણ તેવો કોઈ આદમી નહિ મળવાથી તે ખીજ ગામમાં ગયો અને ત્યાંથી એક તુરા જરથોસ્તીને પોતાની ખાધ પર ઉચકીને પોતાને ગામ લઈ આવ્યો, અને ત્યાં આખ પેના બે જણાઓએ સાદાપથી તેમજ પછી રીતે મજકુર ગાહામખારની ક્રિયા કાઢી હવે તેજ રાત્રે પાદશાહ નવશીરવાને એક ખાખ જોયો તેમાં તેણે, એક મોટા પુણ્યના (સવાળના) જથ્થાને આસ્માન તરફ ઉચે ચઢતા જોયો ઉપના દેખાવથી પાદશાહ ઘણો તાલુબ થયો અને ખીજ દિવસે ચહેરમાં મનાદી ફેરવી કે, જે કોઈએ પાદશાહ નવશીરવાનના ગાહામખારમાં લાગ્ર નહિ લીધો હોય તે પાદશાહની દરગાહમાં આવે આ ઉપરથી પેના ખીજારો મોખેદ મુજતો પછીતો શાહની દર-

ખારમાં ગયો. અને પોતાને આમંત્રણ નહિ મળેતું હોવાથી પોતે કેવી રીતે ગાહામખાર ઈજ્યો તેનો ખુલાસો કરીયો. તે પછી પાદશાહે કહ્યું કે, તું જે માગે તે આપું પણ તારા ગાહામખારનો નતીલો યાને સવાખ મને આપ. એમ કહેવામાં આવે છે કે પેલા મોઝેદે પાદશાહની ઘણીખી સમન્વત્ક હતાં પોતાનું પુણ્ય યાને સવાખ પાદશાહને આપવાની સાફ ના પાડી અને ત્યાંથી તે ચાલતો થયો. અય હમદીન બહેનો અને લાઇઓ ! આ દાખલા પરથી તમો સમજી શકશો કે, ગુજર પામેલાં બહાલાઓ તેમજ અશો ફરોહરો તથા ગાહામખારો વગેરેની ક્રિયાઓમાં સાદાઈ, પરહીઝગારી અને પાક મનસ્વીની ગણુની થાય છે, અને નહિ કે લપકાસપકા કે મોઢાં અને કિંમતી પકવાનો કે મીઠાઈઓની. “મન અંગા તો કથરોટમે ગંગા.” સૌથી મોટી ચીજ, તે મન અને તનની પવિત્રતા છે અને તે પછી ખીલું બધું. માટે અય હમદીનો ! મરણ પાછળની ક્રિયાઓમાં પણ તમો સાદાઈનોજ પહેલો વિચાર કરજો અને તેને પરિણામે તમોને ખરચ પણ ઓછોજ થશે. જે આ બધી નાની નાની પણ, ઘણી અગત્યની ચીજો તરફ આપણે આંખવિંચામણ કરશું તો, આપણી કોમ, આવા કાતીલ હરીફાઈ અને તંગીનાં જમાનામાં બહુજ બતંગ હાલતમાં આવી પડશે અને ગુંચવાડને પરિણામે છેવટે આપણને આપણા જાન કરતાં પણ વધુ બહાલાં (પણ સાદાઈથીજ અમલમાં મુકવાના) ક્રિયા કામોપર ઢાંકણા વાળવાં પડશે. માટે, અય હમદીનો ! જે તમો તમારાં અનુશેહરવાનોના તેમજ અશો ફરોહરોનાં શુભાશિષો મેળવવા આહતાંજ હોવો તો, ક્રિયાકામોને ચાલુ રાખજો; પણ તેમાં લખપુટ ખરચનાં તત્વને આમેજ થવા દેતાં ના.*

* લન્ન, નવલોત, મરણ તેમજ સ્વાદિષ્ટ ખાદ્યપ્રાસાદી, નાટક સીનેમા, આન્દરક, શેરસદા, જુગાર અને કલખો તથા મોઢા પહેરવેષો પાઞજ લખલુટ ખરચો ચાલુ રાખવાથી તેમજ દેખાદેખી અને અવિચારીપણે ફેરોનેબલ અને ફીરયા-રીખોર છંદગી ગુનરવાથી કેટલા બધા જરોચોસ્તી કુટુંબો ત ગહસ્ત અને કંગાળ હાલતમાં આવી પડ્યા છે, અને પોતાની પહેલાની મોઢલી શોખીલી રીતકાતો અને ખાદ્યપણું બળવી રાખવાને માટે, તે કંગાળ કુટુંબોના સભ્યો, કેટલું બધું જુકું સાચું કરે છે તેને લગતી સાચી વિગતોથી જેઓ વાકેફ થવા માનતાં હોય તેઓએ, પારસી પંચાલતના હાલના માનવંદ સેક્રેટરી, લાઇ બલ ફી રોઝ બલસારાએ પ્રગટ કરેલા, “લાચારીનો અટકાવ” અથવા “ઉન્નતિને માગે” નામના પુસ્તકના ૨૦૭ થી ૨૧૧ અને ૨૪૦ થી ૨૪૮ પાનાઓ જરૂર વાંચવા.

કારણ ૫ મું.

ધરમાંથી જીવતીજગતી જોત જેવા આતશને આપવામાં આવેલી રૂપસત, અને મોખેદોની બહેતરી તરફ કરવામાં આવતાં આંખવિંચામણા.

(૧) અહુયા થવા આઘો વેરજેના પચોઉરથે પધરિ-જસામઢે, મજ્જા અહુરા થવા થવા મધન્યૂ રૂપેનિરતા, ચે આ અખ્તિશ અહુમાધ ચેમ અખ્તોયો દાઓંધુહો.

(૨) ઉર્વાજિરતો હવે ના ચાતાયા; પધતી-જમ્યાઓ આતરે મજ્જાઓ અહુરહયા, ઉર્વાજિરતહયા ઉર્વાજયા નાંમિરતહયા નેમંધહા નાઓ; મજિરતાધ દાઓંધુહાંમ પધતી જમ્યાઓ.

(૩) આતશ્ વોધ મજ્જાઓ અહુરહયા અહી, મધન્યેઉશ્ વોધ અહુયા રૂપેનિરતો અહી, હયત્ વા તોધ નામનાંમ વાજિરતેમ, આતરે મજ્જાઓ અહુરહયા; તા થવા પધરિ-જસામઢે.

અર્થ :- (૧) (સાલુનાર કહે છે) આ આતશની મારફતે, અય સૌથી વૃદ્ધિ કરનાર મીનો હોરમઝદ ! સૌથી પહેલાં (અમે) તને પહોંચ્યો જોએ જોને ગલીની (હાથેલી હોય છે) (તે) ગલીની (અય આતશ) તું લખ લે છે (૧) (તે) માલુસ પાતે (આ) શક્તિથી (વાને આતશની મારફતે હોરમઝદને પહોંચાથી) ધણેજ ખુલહાલ છે) અય અહુરમઝદનાં આતશ ! ધણીજ ખુલહાલીવાળાની ખુલહાલીથી (તથા) ધણીજ નામાકિતની બદલાયી (૨) અમેએ પહોંચ, કામેમાના સૌથી મોટા (કામ)ને માટે તું (અમેને) પહોંચ (૩) અય આતશ ! હોરમઝદની (૪) એક નિશાન છે, (અય આતશ ! > (૫) જો મીનોની (વાને દાદાર હોરમઝદની) સૌથી વૃદ્ધિ કરનારી નિશાન છે અમે હોરમઝદના આતશ ! નામેમાત્ર તાર (એક નામ) વાજિરત છે) તે (નામ)ની મારફતે તને અય (હોરમઝદ !) અમે પહોંચે (મોટી હવેલ ચસ્ત, કદોં રત્ને, ફકલ ૧, ૨, ૩ જે-જે કા એ કાગાનો વરજુમે)

યત્ તિતરત્ અધ્ધરેઃ મધન્યુર દાહીમ અપહે વંધુઉર
અન્તરે પધાર-અવાતેમ્ વોહુચમનો આતર્શ્વ-અર્થ :- ત્યારે અંમ
મધન્યુ અરોધની બધી પેદાયશોમાં એકદમ ધસારો કરીને દાખલ થયો,
(ત્યારે તેઓની) વચ્ચે બહુમન (અમેશાસ્પન્દ) તથા આદર (યજ્ઞ) ગયા.
(કવરદીન યસ્ત ફકરો ૭૭).

પહેલવી વંદીદાદની ૮ મી પરગરદનાં ૧૮ થી ૨૨ ફકરાઓમાં
લાખ્યું છે કે:-

(૧૮) અદીન ઝક લી પરતુમ સરીશુતક લીલીઆ
આતાશ ઇ અહુરમઝદ માનપતાન માનપત બવીહુનેત અવો
અધબારી અધધ માનપતાન માનપત લાલાઉસ્ત.

(૧૯) મદમ વસ્તર્ગ અધવ્યાંગન ફરાઝ યદમન બલહુનેસ્ત
અએસમ બવીહુન લી યદરનેત પતીયારક લી અફરઝ પવન
અએસમ યુશદાસર ફરાઝ શુસ્ત યદમન. એમન બરા લી
આઝ શીદાઆનદાત અમશીશીશ તુઝીરન અહુ બરા શીકુન્ત
મદમ મુનેસ્ત.

(૨૦) અદીન ઝક લી દતીગર પવન સરીશુતક આતાશ ઇ
અહુરમઝદ વાસતરયુપશી બવીહુનેત અવો અધબારી
(હુમીરાકકાર) ઇ અધધ પશા વાસતર લાલા ઉસ્ત.

(૨૧) મદમ વસ્તર્ગ અધવ્યાંગન ફરાઝ યદમન બલહુનેસ્ત
અએસમ બવીહુન લી યેદરનીત પતીયારક લી અફરઝ પવન
અએસમ યુશદાસર ફરાઝ શુસ્ત યદમન એમન બરા લી આઝ
શીદાઆનદાત [અમશ] પીશ તુઝીરન ઇ અહુ બરા શીકુન્ત
મદમ મુનેસ્ત.

(૨૨) અદીન ઝક સતીગર સરીશુતક લીલીઆ આતાશ ઇ
અહુરમઝદ સરેશ અહુબુ બવીહુનેત અવો અધબારી
અધધ હના સરેશ અહુબુ હુરોસ્ત અદીન લી કતાર બય
અહુ ઇ અસ્તઅએસન્દ અએસમ બએન યેદરનેત યુશદાસર
ફરાઝ શોસ્ત યદમન એમન બરા લી આઝ ઇ શીદાઆનદાત
(અમશ) લેવીન તુઝીરન અહુ બરા શીકુનીસ્ત મદમ મુનેસ્ત.

અર્થ :- ૧૮. ત્યારે, હું હોરમઝદનો આત્મ, રાતના પહેલા ૩ ન
બાગમાં પરના પરમાણીયા આહે છે કે, અય ધરના ધરવાણી તું મારી મદદને
માટે જઈયો ઉઠ. અને ૧૯. વસ (સદરો યે) તથા કુસ્તીને સાબિત, અને

હાથને પાંચત્ર કર અને મારી ઉપર અએસમનું લઘુ જલુ (ચુકતુ) ચાક અને હું બુઝાઈ હું તેથી હું મને રોશન કર, કારણ કે, દેવોનો પેદા કરેલો “આઝી” નામનો દેવ મારી છ દગીને ત્રાપ મારી ઠાકાવવા આદે છે (યાને મને બુઝાવવા આદે છે) તેની આગાહ પાક કાઠી બન્ને હાથો ધોણને લઘુ આવ ૨૦. રાતના ૩ ના જાગ મધેના બીજા પહેરના વખત ઉપર હું હોરમજદને આતશ, દેરાની આખાદી કરનાર ખેડુથી આવ રીતે છત્તે છે કે, અથ દેરાની આખાદી કરનાર ખેડુત ! (યાને હ મેલા ખેતી કરનાર) અને વાસ્તરની આખાદી કરનારા । મારી મહદને માટે રોતાબ ઉઠ, અને જા વસ (સદર) કુસ્તીને સામેત કર, અને હાથને પવિત્ર કર અને મારી ઉપર અએસમનું લઘુ જલુ (ચુકતુ) હું ચાક, અને હું બુઝાઈ હું તેથી હું મને રોશન કર, કારણ કે, દેવોનો પેદા કરેલો “આઝી” નામનો દેવ મારી છ દગીનીને ત્રાપ મારી ઠાકાવવા આદે છે (યાને મને બુઝાવવા આદે છે) તેની આગાહ પાક કાઠી બન્ને હાથો ધોણને લઘુ આવ.

(૧૨) રાતના ૩ ના જાગ મધેના ૩ ના (છલ્લા) જાગમા, હોરમજદને ખેટા આતશ સરોશની નજદીક આ રીતે છત્તે છે કે, અથ ખુબસુરત અરો અએપ । મારી મહદે તુ આવ, કે જેથી દેવની રસમ પ્રમાણે ચાલનાર “આઝી” નામનો દેવ, મારી છ દગીનાં મોતને માટે આવી પુને તેની આગમજ આ સારીરિક દુન્યા મધેના કોઇથી સમ્પત્ત, ચોતાના બન્ને ધોયલા હાથોએ કરી પવિત્ર કાઠીઓ મધેની સુકી કાઠી મારી નજદીક લાવે

હાયાઓ મે, આતશ પુથ અહુરહે મજ્દાઓ, યામે અંધ-હુત અક્સાઓંધુહાઓ, નૂરેમચ થવએયતાધતે, વહિરતેમ અહુમ અપઓનાંમ રઓઅંધહેમ વીરપી-ખાદ્રેમ, ઝઝેયુથે વંધહાઉચ મીઝ્દે, વંધહાઉચ સવહિ, ઉરેનએચ રેધે હવંધહે.

અર્થ— અહુરમજદની વરફના (સમળી નીબેને) પાવન કરનાર અથ આતશ ! (તે ચીજ) તુ મને આપ, કે જે મારે માટે, હમણા તથા હ મેરા સુધી (યાને મારી છ દગીના છેડા સુધી), અરો (લોકો)ની રોશનીયાની તથા તમામ આસાનીવાલી સૌથી સરસ દુન્યા (એટલે બહેરત) વિષે શિખવનાર હોય, (અને તે બહેરત) સલા બહવામા, બધી બહા (ના અવેજ)મા, તથા મારાં રવાનને માટે લાખા વખતની પાંચત્રાઈ(ના અવેજ)મા હું મેજલુ-આતશ ન્યાયશ, ફકરો ૧)

આતરેમ રપેન્તેમ યજ્ઞમધદે, તજ્ઞેમ હન્તેમ રથએશ્તારેમ.

અર્થ:-૧૩૬ કરનાર, જોરાવર, રોશન (અથવા સદા હોવાત) (તથા) (દેવોની સામે) લડનારા આતશને અગ્રો વખાણ્યે જીયે. (આતશ ન્યાયશ ક્રકરો ૮.)

અત્ તોઘ આતરેમ અહુરા અઓઝોઁધ્વન્તેમ અપા ઉસેમહી અસીરતેમ એમવન્તેમ, સ્તોઘ રપેન્તેમ ચિથ્રા-અવંધુહેમ; અત્ મજ્ઞદા દધખિખ્યન્ને ઝસ્તાધશ્ તાધશ્ દેરેસ્તા અએનંધુહેમ.

અર્થ:-ઓ અહુરમઝદા. (અગ્રો) તારા જોરાવર, સૌથી તેજવાળા, હિમ્મત આપનારા, જગતને આનંદ આપનારા, ઘણી રીતે (અથવા અન્ય રીતે અથવા ખુલ્લી રીતે) મદદ આપનારા આતશને, અરોઘની મારફતે માગ્યે જીયે (અથવા ચાહ્યે જીયે) ઓ અહુરમઝદા. (આતશ), (પોતાના) પુરતા દૈવતે કરીને દેવેષ રાખનાર (તથા) ક્રીનો રાખનાર માણસને મજબુત પકડનારો (યાને શિક્ષા કરનારો) છે. (આતશ ન્યાયશ, ક્રકરો ૧૦.)

મીન ઝક ઇ અવો કતારજાય નીમક અધધ વાત ઝક ઇ આતાશ છુદ બરા યેદરેનેત, મીન ઝક ઇ અવો કતારજાય નીમક પવન અચોક હુઝાર ઘનીરન બરા યામતુનેત આતાશ અહુર-મઝદ (ખેનમન) શીદાઆન મીનુયાન તુમ તુખમકાન કરવન્દાન હુઝંગાન ઝક ઇ હેન્દ જાતુક પરીક.

અર્થ:-જે તરફથી પવન, આતશની ઉપર મુકેલી ખુશબુદાર ચીજની ધૂપને પાયરે છે, તે તરફ ગેબી (જયાનકાર) દેવો, કે જેઓ, અધારાના તોખ-મના હુઝખીઓ તેઓને તથા તેથી બમણા જલુગરોને તથા પરીઓને (શદાની આલમની સીફલી=ખારેજ શક્તિઓને) હોરમઝદનો આતશ, ફરેક બાજુથી હજારગણા મારનાર તરીકે સામે જાય છે.

(પહેલવી વંદીદાદ, પરગરદ ૮, ક્રકરો ૮૦.)

ધ્વહુયા ગરેમા આગ્રો અપા-અઓઝંધુહો હુયત્ મોઇ વંધુહેશ્ હુજે જિમત્ મનંધુહો.

અર્થ:-હે, અહુરમઝદા. અરોઘનું દૈવત રાખનારા તારા આતશના પ્રતાપની મારફતે સત્તા મનનું દૈવત મને મળે. (ઉચિતવદ નાથા, હા ૪૩, ક્રકરો ૪)

ત્વમ્ અમે પ્રથમ : ળંગિરસ્તમઃ
 કવિર દેવાના પરિભૂપસિ યતમ્ ।
 વિભુર વિશ્વસ્મૈ મુવનાય મેધિરઃ
 દ્વિમાતા શયુઃ કવિધાવિદ્ આયવે ॥

અર્થ :—હે અગ્નિ ! (આવશ્ય) તું, અગિરસોમાં (અગિરસ એટલે જે
 અગ્નિને હાંપી કહાડે છે તે) પહેલો છે. તું ડહાપણવાળો છે અને તારી હાજરી,
 દિવ્ય (ધર્મ) ક્રિયાઓને શોભા આપનારી છે. તું ડાહ્યો અને આખી
 દુન્યાનો સરદાર છે. જે માતાના (સ્વપેન્તા અને અગ્નિ વડે જગત ઉત્પન્ન થયું
 છે એવું મહાન સત્ય, જગતને પ્રથમવાર શિખવવા માટે, અટો અશ્વમેજને, વેદ
 શાસ્ત્રમાં અસંકારમાં, જે માતાના પુત્ર કરીને કહયા છે) પુત્ર અશ્વમેજને, આ પ્રમાણે
 વારંવાર જગતના લોકોને કહયું છે. (રિગ્વેદ, ૧-૩-૨.)

પ્રતિ ત્વં ચારુમધ્વર ગોપીધાય પ્ર કૃવસે ।

મરદ્ધિરમ્ આ ગૃહિ ॥ ૧ ॥

નહિ દેવો ન મર્ત્યો મહસ્ત્વકતુ પુર ।

મરદ્ધિરમ્ આ ગૃહિ ॥ ૨ ॥

યે મહો રજસો વિદુર્વિદ્ દેવાસો અદુઃ ।

મરદ્ધિરમ્ આ ગૃહિ ॥ ૩ ॥

ય તપ્રા અર્કમાતૃચુરનાધૃષ્ઠાસ ઓજસા ।

મરદ્ધિરમ્ આ ગૃહિ ॥ ૪ ॥

યે શુબ્રા ધોરવર્પસઃ શુશ્રાસો રિશાદસઃ ।

મરદ્ધિરમ્ આ ગૃહિ ॥ ૫ ॥

યે નાકસ્યાધિ રોચને દિવિ દેવાસ આસતે ।

મરદ્ધિરમ્ આ ગૃહિ ॥ ૬ ॥

ય દ્યૌયન્તિ પવંતાન્ તિર . સમુદ્રમર્ણયમ્ ।

મરદ્ધિરમ્ આ ગૃહિ ॥ ૭ ॥

આ યે તન્વન્તિ રુદિમમિસ્તિરઃ સમુદ્રમોજસા ।

મુરદ્ધિરમ્ આ ગદિ

॥ ૮ ॥

અમિ ત્વાં પૂર્વં પીતયે સ્જામિ સોમ્યં મધુ ।

મુરદ્ધિરમ્ આ ગદિ

॥ ૯ ॥

અર્થ:-૧. મારી આ સુંદર આહુતિ તરફ આવવાનું, હું તને આમ - ત્રણ કંઈ છું અને આ દુધ પીવાની તને અરજ કંઈ છું, (માટે) હે, અગ્નિ ! (આતશ) તું, મરતો (શુવાહ યજ્ઞ)ની સાથે આવ.

૨. હે મહાબળવાન ! (અગ્નિ) તારા કરતા કોઈ પણ દેવતા કે નનુ-અથ, વધુ જોશવર નથી, (માટે) હે અગ્નિ ! (આતશ) તું મરતો (શુવાહ યજ્ઞ)ની સાથે આવ. ૩. તે દેવતાઓનું (યજ્ઞોતુ) ટાળું કે જે, મહાન આકારમાં, કશી પણ ઇન્દ્ર પામ્યા વિના ફરતું ફરે છે. ૪. અને જેઓ (દિવતાઓ) ધણાં જોશથી પોતાની મજાનાના ગીતો ગાય છે અને જેઓના બળની સામે કોઈ પણ યજ્ઞ શક્તિ નથી. ૫. અને જેઓ (દિવતાઓનું ટાળું) અચંકર દેખાવના પ્રકાશિત, પ્રતાપિ રાજ્યો જેવા અને પોતાના શત્રુઓનો નાશ કરનારાઓ છે. ૬. અને જેઓ, ઘોમના પ્રકાશિત મહેરામણમાં, તથા આકારની મધ્યમાં દેવતાઓ પેઠે બીજાં છે. ૭. અને જેઓ તોફાની સમુદ્રમાં પહાડો જેવા મોટા મોજાઓ ઉછાળે છે. ૮. અને જેઓ, પોતાના મોટાબળ વડે કિશોરોના રૂપમાં સમુદ્રની સપાટી ઉપર ફેલાઈ નય છે (તે બધું હે અગ્નિ ! તારા પ્રતાપે છે) (માટે), હે અગ્નિ ! (આતશ) તું મરતો (શુવાહ યજ્ઞ)ની સાથે આવ હે, અગ્નિ ! હું તારે માટે આ સોમ રસ હોમનો રસ) તૈયાર કરી રહ્યો છું, તે તું પહેલા પી ન. હે અગ્નિ ! તું મરતો (શુવાહ યજ્ઞ) ની સાથે આવ.

પારસી કોમની હાવની જે માનસિક, શારીરિક અને આર્થિક માફી દશા યજ્ઞ છે, તેના અનેક કારણોમાનું એક વધુ કારણ તે, ધર-માંથી જીવતી નગતી જોત જેવા આતશને આપવામાં આવેલી રૂબસતને લગતું છે. આ આતશ કેવી મહાન ખુબીઓ ધરાવે છે, તેને માટે તે જુદાજ અંપની જરૂર છે, છતાં દુકમાં જણાવવાનું કે તમામ દેખીતી ને અણુદિઠ સૃષ્ટિનો આધાર, એ આતશ છે. આપણાં ધરમાં જે આતશ આપણે સળગાવ્યે છીએ, તે, એવા મહાન અણુદિઠ અને અમર આતશનું એક રમૂલ રૂપ છે. ધણાં પુરાતન જમાનાથી માનવામાં આવતું રમૂ

છે તેમજ હાનની સાયન્સ સુધા જણાવે છે કે આ, દેખીતું જગત કે જોને
આધાર ચાર તત્વોની ઉપર રહેતો છે, તેની ઉત્પત્તિ અણુદિઃ આતશ-
ભાવી છે આ ચાર તત્વો તે આત્મ, બાદ, આખ, અને ખાક છે, અને
તેમાં પણ આતશ બધા તત્વોમાં સર્વોપરી છે ખુદ આખના રાશિ
અક્રમાં પડેતું તત્વ ધરાવનારી રાશિ તે આતશી મેન રાશિ છે જો આ
આતશની ઉત્પત્તિના ઉકાલુ અને સાયન્સીફીક ફિલ્સુફીથી જરૂરના ઇતિહાસમાં
આપણે ઉતરે, તો આપણા પતો પણ લાગે નહિ આપણા વડીલા આ મહાન
યજ્ઞતની શક્તિ ધરાવનાર આતશ પાદચાહની અનેક ખુબીઓથી પૂણું પૂણું
માહીતગાર હતા, અને તે કારણેજ તેમણે દરેક ધર્મક્રિયાઓમાં તેમજ
ગુજરાલોમાંને લગતી તમામ ક્રિયાઓમાં એટલું જ નહિ પણ શેઠાદી
રામરનીના પ્રસંગોને લગતી ક્રિયાઓમાં સુધા આતશનેજ સર્વોપરિપણું
આપ્યું હતું, અને હજી પણ આપણા રહ્યા છે આ આતશની રહાને
ખાતર તો ધણા પુરાતન જમાનાથી કચક ઇ ધરાની વીર પુરો અને
અથોરનાનગલોઓએ પોતાના જાન પણ બોદ્યા છે અને ધરાની જરથોસ્તી
ખાનુઓ તેમજ હિંદમાં વસેલી આપણી જરથોસ્તી બુજોર્મ શેખાણી અને
ખાનુઓએ કે ઇ આતશ પ્રત્યે બાહર દિદાગીરી દેખાડી નથી અને
દેખીતી નજરે આ આતશ માત્ર આતશ જેવાજ દેખાય છે પણ
સાત અને ફિલસુફીની, દૃષ્ટિએ જો આ આતશનું આપણે
પ્રયક્ષરણ (Analysis) કર્યે, તો માન્ય પડે છે, કે આ આતશમાં
તો જોવાની સૂક્ષ્મ નજર છે સાબળવાની શક્તિ છે, અને લઘુત્વેના
અવાજને મહત્ત્વ કરીને તેને લખ્યો અને કરોડો માણસો સુધી ઉંચે
આમશમાં ઓકવવાની બહુ મોટી અને આજની સાથ મધી પણ
ન સમજી શકાય તેવી તાકાત પડેલી છે જરથોસ્તી ધર્મ અદિત્યમાં તો
આતશને એક મોટો અને હેરતભર્યો ઇતિહાસ છે *

આતશની સ્થિતિમાં ફિલ્સુફીના ચાર વેદોમાંનો એક “યજુર્વેદ” કે
જોને “શુકલ યજુર્વેદ” કહે છે તે, લખવામાં આવ્યો છે આ બધું
દેખાડે છે કે આતશનું રહસ્ય કરનાર તે આઘવન મહેવાય આજે જર
થોસ્તીઓમાંજ નહિ પણ ધણા પુરાતન મળથી દુન્યાની ભુદી ભુદી

* આતશને લગતી જરથોસ્તી ધર્મની શુદ્ધ ફિલ્સુફીના સાબળમાં એક
હું કે ખુલાસો આ પાંચમાં કાલની ઉપર આપવામાં આવ્યો છે તે વાની
લેવા

પ્રભાઓ વધુ ઓછા મરતબામાં આતશની જળવણી કરી તેને માન આપતી હતી. હજી પણ હિંદુ મંદીર ને ક્રીસ્તીયન ચર્ચમાં આતશને બદલે ચેરાગને સળગતો રાખવામાં આવે છે. હિંદુ ધર્મશાસ્ત્ર તો એટલે સુધી જણાવે છે, કે જો એક બ્રાહ્મણ લાગલાગત માર કિવસ સુધી આતશની સ્તુતિ ન કરે, તો તે, ક્ષુદ્ર થઈ જાય. જરથોસ્તીઓમાં યઝ્ઞન નામે જણીતી મોટી ક્રિયા અને હિંદુઓમાં પણ કેટલીક મોટા ધરાવનારી ક્રિયામાં આ આતશ યાને અગ્નિ બહુ મોટો ભાગ લેજે છે. ધર્મ ક્રિયાઓની દરેક અસરોને ઉપરના સૂક્ષ્મ ભૂવનોમાં મોકલવાની તાકાત આજનાં કોઈ પણ સાયન્ડીફીક ચંત્ર (Apparatus) માં નથી, તેનાં કરનાં દશ હજાર ગણી બલકે અસંખ્ય ગણી તાકાત આ સાદા પણ જગતી જોત જેવા આતશમાં પડેલી છે. મહાભારતના બીજા અધ્યાય (Chapter) માં જણાવવામાં આવે છે, કે અગ્નિમાં કાયદેસર અર્પણ કરવામાં આવેલી આહુતી [અવસ્તા આહુતી] સૂર્યને પહોંચે છે, સૂર્યથી વૃષ્ટિ થાય છે, વૃષ્ટિથી અન્ન પેદા થાય છે, અને અન્નનો આહાર ઇન્ધ્રવાથી પ્રભુ પેદા થાય છે. આ રીતે જોતાં આતશને હાજર રાખીને કરવામાં આવતી દરેક ધાર્મિક ક્રિયાઓ માણસ જાતને માટે આશિર્વાદ રૂપ છે, એમ સિદ્ધ થાય છે. આ આતશ જો કે સૂક્ષ્મ આતશના અનંત ભંડારનું આ જગતમાં પ્રગટ થયેલું એક સ્થૂલ રૂપ છે, જતાં જરથોસ્તી ધર્મશાસ્ત્રમાં તેને અહુરમઝદના પુત્ર તરીકે લેખવામાં આવ્યો છે. આ પુત્ર શબ્દની ઉત્પત્તિ વિશે “અવિસ્તા લાપા” સમજાવે છે કે, ‘પુ’ = (Purifyng) પવિત્ર કરવું, અને તેને નામનો “ઙ” પ્રત્યય લાગ્યો એટલે પુઙ=પુત્ર શબ્દ થયો. હકીકતમાં આ આતશ ખરેખર એક મોટો પુઙ યાને પાવન કરનાર અથવા પવિત્ર કરનાર છે, હિંદુશાસ્ત્ર કહે છે કે જે “પુ” નામના નર્કમાંથી તારે તેનું નામ પુત્ર. હકીકતમાં આ આતશ, જરથોસ્તી ધર્મ સાહિત્ય પ્રમાણે “દુજ” ના અણુકિં બળને તેમજ નુકસાનકારક હુમલાઓને કાપે છે, એટલે આ ઉપરથી એમ જણાયું, કે આ આતશ જગતને પાવન કરવાનું મોટું કર્મ કરનાર છે. હવેજ આપણને ‘નેમસે-તે આતશ્ પુઙ આહુરહિ મજ્દાઓ’ યાને હોરમઝદના પુત્ર આતશને નમસ્કાર હોજો, એવાં વાક્યનું ઉંડું અને અમૂલ્ય રહસ્ય સમજાયું. વિશેષમાં જણાવવાનું જે આ આતશ ધરના એક મોટા રખેવાલ સમાન છે, તે માન આપણો ઓરાક રાધે છે, એટલું જ નહિ, પણ આપણા ધરમાં ઉત્પન્ન થતી અને બહારથી

દાખલ થતી સૂક્ષ્મ તેમજ નુકસાનકારક અસરો કે જે અનેક દર્શનશાસ્ત્રનામધી આપણા ધર્મમાં જણાયેલી છે, તેઓને સદા નાબુદ કરતો રહે છે. ના, અંતરુજ નહિ પણ પ્રમાણિકપણે કમાયેલી યોજના પૈસામાંથી ખરીદવાના આવેલાં ફળફળાદી અને અનાજને તે આતશની ઉપર પકાવતી રેળા આ આપણો આતશ ધણોજ પ્રસન્ન થાય છે, અને તેના સંબંધમાં આવનાર સ્ત્રી ચાતો યુરુથને ભણા આસિર્વાદ આપે છે, તેમજ તે આદનીમા કાર્ય કરતા સૂક્ષ્મ આતશો સાથે જોળાઈને તે આદમીના મન તેમજ હવાત્માને વધુ અને વધુ પ્રકૃષ્ટિત કરે છે. આ આતશ સન્મુખ પાક અને ભક્તી મનશનીથી ખંદગી કરનારને તેમજ ખોરાક પકાવનારને આ આતશ તન મન અને રવાનની દોરોસ્તી બક્ષીને ચેતાની શુભ દીની મવાહી તરીકે તે ઇનસાનના અંદરો પર આતશી રંગતું તેજ પાથરે છે, અને તે આદમીને આતશ વધુમાં આતિર્વાદ આપીને કહે છે કે—

“ઉપ-શ્વા હૃદોષ્ઠત્ ગેઉશ્ વાંશ્વ, ઉપ વીરનાંમ પોઉરતાસ
ઉપ-ધવા વેરેજ્વત્ય મનો, વેરેજ્વતિય હૃદોષ્ઠત્ અં. ઉહ ઉર્વાક્ષ
અં ઘઉહ ગય જિઘ્રમેપ, તાઓ ક્ષપનો યાઓ જવાહી. ઇમત્
આગ્રો આદ્રિવનેમ્, યો અહુમાધ અએરમેમ બરુતિ હિદ્દશ્
રમેશ્ચમ્-પઠરિસ્તાં અપહે બેરેજ્વ યઓજદાતાં. (આતશની આયેવ.)

તરજુમોઃ—વારે ત્યા (યાને વાત કબીલામાં) ત્યા દોસ્ત ટોશું જ્યાદે
યતે! વારે ત્યા ખ્દાદુર માહુસોનો વધારો થયે! વને નામ કરતુ મન
થયે! (વારી) છંદની કામ કરતી થયે! જેટલી રાત તું છપતો રહે તેટલી
(રાત) પ્રગહાલી ભરેલી છંદનીના છવ સાથે તું (વારી છંદની જીનરને!)

ઉપશ્વા “આવિસ્તા” ફકલમાં આતશના મુખમાં જે વખટો મુકવામા આવ્યા છે, તેમા મોટું રહસ્ય સમાયતું છે. અને તે સમ ધર્મો જે મુખ્ય જાણવાતું છે તે, એ છે કે, આતશ, સક્ષાત્ (હુબહુ) દેવતા (મઠદ) સમાનજ અને આપણા ઘરના એ પાક આતશની મારફતે, અપાઉનાંમ ફરોહરેનો મીનસીદો પકડીને, આપણા અનુચેહ રવાનો આપણને આસિર્વાદ દે છે. હિદુ ધર્મશાસ્ત્રો પાસે અગ્નિ યાને આતશનો મહિમા મહુ અચ્છી રહેશે સમજ્યા છે અને તે કારણે તેનનાં સોથી જુનામાં જુના ધર્મશાસ્ત્ર “રિગ્વેદ”માં પડેલો મંત્ર, (કે જે મત્ર ઉપર આજો આપણામાં આજો છે) અગ્નિ યાને આતશની સ્તુતિનાજ જોડવામાં આજો છે. આ આતશનો દરજ્જો કુદરતમા મહુ

બુદ્ધ-દેવોવાધીજ તેને, “અવિસ્તા” પ્રમાણે અહુરમઝદનો પુત્ર ગણવામાં આવ્યો છે. આ, “આતશ” પુત્ર અહુરહે મઝદાએ.” હકીકતમાં તો અહુરમઝદની એક શક્તિનું નામ છે કે જે શક્તિ, ૯ માં આસ્માનમાં કાય કરી રહી છે. અય હમદીનો આપણા આતશખેરામે અને આદરાનો તથા દાદગાહના આતશો તો આપણા ઉપર રાજ કરતાં મુગા પાદશાહો સમાન છે માટે તેનું સદા રક્ષણ કરજો. માણસ જાતને માટે જે દોહત ને સર્વથી ઉત્તમ ગણવામાં આવે છે તે ગૌધન છે. ખીજું તનની દરોસ્તી, ને મનની પવિત્ર ચપળતા છે. જો આટલી દોહત માણસ પાસે હોય, તો તે આદમી ખચીતજ પોતાના પેદા કરનારની ખાહેશને અનુસરતી છાંદગી ગુજરી શકે, મનની ખરી ચપળતા, કાંઈ હાલના કહેવાતાં શુદ્ધિબળ (Intellectual culture) ને લાગુ પડતી નથી; પણ અત્રે જે કામ કરતાં ચપળ મનનો આતશ પાદશાહ પોતે ઇશારો કરે છે, તે, અગ્નિની ભક્તિને પરિણામે શરીરમાં કાય કરતા અણુકિં આતશોની ખીલવણીને લગતો ઇશારો છે, કે જે આતશમાંના ચાર આતશો નામે “આતશેદારા,” “નેર્યોસંગ,” “ખોરેહુ,” અને “ફાહુ” માણસના બેળમાં કામ કરે છે, જ્યારે “વોહુક્રીઆન” નામનો પાંચમો આતશ માણસના આખા શરીરમાં કાય કરે, છે. આ આતશોની ત્યારેજ ખીલવણી થઈ શકે કે જ્યારે ગાય દોરની રક્ષાની સાથે ચાહુ આતશની જળવણી કરી તેની ભક્તિ કરવામાં આવે. ગાય દોરની ખરી જળવણી કરનારાઓમાંજ વોહુક્રીઆન નામનો આતશ ખીલે છે. હિંદમાં આવી વસેલા આપણા આગલા પાકગઢ ધરાની ન્યાગાનો કુદરતના ખીજાં તત્વો ઉપરાંત આતશ અને ગાય દોરની બહુ ઉત્તમ પ્રકારે રક્ષા કરતા હતા, અને થોડાક કમનસીબ અપવાદો સિવાય ગોસપંદોના માંસના આદારથી પરહેઝ રહેતા હતા; તે કારણેજ જન્મ પામેલાં પારસી બચ્ચાઓની જન્મોત્તી બતાવતરા બ્રાહ્મણ બેપિચ્ચાએ પારસીઓને “ગૌઆગન બ્રાહ્મણ પ્રતિપાળ” એટલે ગાય ગોસપંદ, આતશ, અને ધર્મના ઉપાધ્યાઓનાં રખેવાળ તરીકે ઓળખાવ્યા છે. આવો ચોટો આતશનો મહિમા છે. આ ઉપરાંત ઉપલાજ ફકરામાં આતશ વધુમાં કહે છે, કે, હે। (બદગી કરનાર) તું નેટલી રાત હવતો રહે તેટલી રાત ખુશદાલી ભરેલી છાંદગી ગુજરજે. આતશના મુખમાં આપવામાં આવેલું ઉપતું આશિર્વાદનું વચન દેખાડે છે, કે આપણી છાંદગીની અવિમ નેમ મનની પવિત્ર ખુશ-

હાવી છે, અને એકવાર જે એ પ્રાપ્ત થઈ, તે તે આદમી પ્રુદાના પ્યા-
રમાં મસ્ત બની જાય છે, અને તેને દુન્યાની ખીજ કોઈપણ દોનતની તમા
રહેતી નથી. કદાચ પારસી બેહેનો અને બાઈઓને એવો વિચાર આવશે, કે
આતશ તો એક જડ વસ્તુ છે, અને એનો ધર્મ તો માત્ર સળગવાનો અને
જે ચીજ એના સબધમાં આવે, તેને સળગાવવાનો છે, તે જોતા આતશ
તે આવી દુઆ કેમ દઈ શકેલો હશે ? જે તમારા મનમાં એવો વિચાર
આવે, તો તે ભૂલ ભરેલો છે જેમ આજના સુધરેલા જમાનામાં શોધી
ઠાઠવામાં આવેના અનેક યત્રોમાં અનેક જાતની શક્તિઓ પડેલી છે
તેજ પ્રમાણે આ દેખીતા જડ અને મુગા આતશમાં સુધા આપે જોવાની
અને કાને સાંભળવાની અનુ- શક્તિઓ કુદરતે મુકેલી છે, કે
જેની મારફતે આપણે આતશ એ ઉપર જપ્તાવ્યું છે તેમ હાલના એક
રેડયોનાં તેમજ વામરલેસ ટેલીમાઈના યંત્રોની મારફતે માણસ જાતના
ખાસ કરીને હાલ વિચાર, વચન, અને કામોને ન સમજી શકાય એવી
ઝડપે ઉપરની આલોચના સૂક્ષ્મ ભૂવનોમાં પહોંચાડી દે છે આતશમાં
આવી અલુઈક શક્તિઓ પડેલી હોવાને કારણે ધણાજ પુરાતન જમા
નાથી આપણા ધરાની જરથોસ્તીઓ એક આદમીને સોગદ આપના,
ત્યારે આતશને “ગવાહ” તરીકે રાખીને તેને કહેતા, કે જો તુ તારે
હાલ તોડરો, અને વચન પર પાણી ફેરવશે, તો આ આતશ તારા કામનું
તોલ થતી વખતે મહેર, સરેશ અને રશનુની આમળ સાક્ષી તરીકે
આવશે આ વિચાર અને માન્યતા કાંઈ કપિત અને બનાવગી નથી
પણ કુદરતમાં પડેલી અચૂક સમ્બાધનો એક ભાગ છે જેમ આતશનો
ધર્મ કોઈ પણ ચીજને બાળીને ભસ્મ કરવાનો છે, તેજ પ્રમાણે આ આત
શની ખરી ભક્તિ કરનાર અને તેના સબધમાં વારંવાર આવનાર
આદમીના સૂક્ષ્મ આતશોને આપણે આ સ્થૂલ આતશ સે કંઠો ડોસપાવર
જેટનું અલુઈક બળ આપે છે, જેના પ્રતાપે જ એક પવિત્ર આદમી પોતાની અંદર
પડેના તેમજ બાહ્યથી વારંવાર આવતા દુર્ગુણરૂપી મેતને તેમજ દુશ્મના
મનબાને બાળી નાખે છે આખા જરથોસ્તી ધર્મ સાહિત્ય અને મઝદ
યસ્તિ જરથોસ્તી દર્શનનો ઉદ્દેશ્યથી અભ્યાસ કરતા જણાય છે, કે તેના
વાક્યે વાક્યમાં અહુરમઝદ માટેની મહોબત, ભક્તિ અને મદદ માટેના
વિચારો સમાવવામાં આવ્યા છે, અને વધુમાં એમ પણ જણાય છે, કે
અહુરમઝદની મહોબત મેળવવાને, તેના ખરા ભક્ત બનવાને અને
દ્રશ્યની નુકસાનકારક અસરોમાંથી બચવાને માટે જે યોગમાં યોગ

સાધનો આપવામાં આવ્યા છે, તે, આતશની હાજરી સાથની ધર્મક્રિયાઓ છે. આ કારણનેજ ખાતર ઘણા પુરાતન કાળથી કોમ પરકોમવાળાઓ ધરાનીઓને તેમજ જરથોસ્તીઓને અગ્નિના ઉપાસકો યાને આતશપરસ્તના નામથી ઓળખતા હતા અને હજી પણ ઓળખે છે, પણ ધર્મશાસ્ત્રના ઉંડા અભ્યાસે તેમજ હાલની સ્થૂલ વિદ્યાઓની શોધઓએ વિના તકરારે પુરવાર કરી આપ્યું છે, કે આ દેખીતાં અને અણુદિઃ જગતની ઉત્પત્તિ, સ્થિતિ, અને લયનું મૂળ કારણજ આ આતશ યાને અગ્નિ છે. હકીકતમાં આ જરથોસ્તી ધર્મ કાંઈજ નથી, પણ ઘણા આલા મરતખાની આતશ પરસ્તી છે; પણ તે આતશ પરસ્તીનું અદ્ભૂત અને અતિ ચમત્કારિક રહસ્ય (Scientific Philosophy) નહિ સમજવાને કારણે ઉપર જણાવ્યું તેમ કેટલાક અલણુ લોકો આપણને, એક ખુદા પરસ્તને બદલે આતશપરસ્તને નામે ઓળખે છે. હકીકતમાં આ, આપણા સાદા અને અનેક ખુબીઓથી ભરેલો આતશ આપણી દરેક દરેક ગુજરેલાં તેમજ જીવતાંની ક્રિયાઓમાં અમ્યસ્થાન ભોગવે છે તે બરહકજ છે જરથોસ્તી ધર્મ સાહિત્ય તો એટલે સુધી આગળ વધીને જણાવે છે, કે, અદુરમઝદના દર્શનના તત્ત્વખગારને માટે આ આતશનીજ ભક્તિ (વાંચો આ લખાણને મથાળે ટાંકેલા અવિસ્તા ફકરાઓ) સર્વોત્તમ છે, અને તે માટે અપોષ્ઠ ભરી જી હગી ગુજરવાનું પ્રયત્નમા જરૂરનું છે. આ આતશ, ઉપલા ઉંતુને ખાતરજ અદીબદિસ્ત અમશારુપન્દ કે જેઓ, અપોષ્ઠપર મવકકલ છે, બધકે અપોષ્ઠનું એક મહાન સ્વરૂપ છે, તેના હમકાર તરીકે નામ કરે છે. મારે અંતમાં જે કહેવાનું છે તે એ છે, કે જે આતશની બરકતથી આપણા પહેવાંના જરથોસ્તીઓ બધી રીતે સુખી સુખ્યારા, આબાદ, નીતિમાન, અને સદગુણી બન્યા હતા, અને હજી પણ કેટલાકે આ આતશની બરકતથી ખરેખરા સુખી છે, તે આતશને ફરીથી તમામ જરથોસ્તી ધરોમાં માન અને મહોબતથી ખીરાજમાન કરવા જોઈએ. અય હમદીનો! ઘરમાં ચાલુ આતશ રાખવા જેવી તેમજ ખીજ દીતી તરીકેતો તજ દેવાને કારણે આપણુ ધમાન આજે ડામ્રાડાળ બની ગયું છે. ભલે તમે તમારા અવિસ્તા માથ કે તરીકેતો અને ક્રિયા કામોનું ગુપ્ત રહસ્ય નહિ સમજતાં હો છતા પણ, તમારા વડવાઓની માફક પૂર યકીન અને ઇતખાર સાથે, જે તમે તેને સાદાધથી વળગી રહેશો તો, જરૂરજ સમજજો કે તેમા તમેને તેમજ આખી કોમને મોટો

લાલ છે-જે લાલ દુન્યવી નહિ પણ મીનાઇ છે. આપણા વડીલો જેવી
 જીંદગી ગુઝરતા હતા તેવી યા તો તેને ગોટે લાગે મળતી આવે તેવી
 જીંદગી આજે છેલ્લાં પચાસેક વર્ષ થયાં આપણે ગુઝરવાની મુકો
 દીધી છે અને તેનેજ પરિણામે આજે આપણી આવી નૈતિક તેમજ
 માનસિક, શારીરિક અને આર્થિક દુર્દશા થવા પામી છે, અને હજી આપણે
 કેટલા બધા મબદી પક્ષી તેનો વિચાર કરતાં પણ ધુજરાં કુટે છે. પહેલાં-
 થીજ આપણા ધાર્મિક આચારો અને રિવાજો કેટલા બધા ઉત્તમ હતા તેનો
 ખ્યાલ, આપણા “ગ્રોએદ નેથેસંગ ધવલ” અથવા “અપડો” નામના
 એક અધ્યાય યાને ગ્રોએદ રચેલા ૧૬ સંસ્કૃત શ્લોકો ઉપરથી આપણને
 મળે છે. એમ કહેવાય છે કે આ શ્લોકો મારફતે મજકુર અડો અધ્યાયએ
 સંબંધના જયદેવ રાખ્યાને, આપણી સુલન્દ જરથોસ્તી દીનનો સંપુર્ણ
 ભાવ આપ્યો હતો. મજકુર શ્લોકો યાને તેના બે જુદા જુદા તરણુમાં
 નીચે મુજબ છે :— *

(૧)

સૂર્ય ધ્યાયન્તિ યે વૈ કૃતવહ્મનિલં મૃમિમાકાસમાય
 તોયં ચૈ પંચતત્વં ત્રિભુવનસદન ન્યાસમનૈ જિસંખ્યમ્ ।

શ્રા હોમંજ્દ મહેશં વહુગુણરિમાણં તમેકં કૃપાલં

ગૌરા ખીરાઃ સુવૌરા વહુવલ્ચનિચ્યાસ્તે વચં પારસીકાઃ ॥ ૧ ॥

* આ સોળ સંસ્કૃત શ્લોકોના ૬) હસ્ત લેખો છે અને તેઓનો મૂળ
 હેતુ, જો કે એકજ હોય એમ જણાય છે, છતાં સઘળા હસ્ત લેખો, સ્વલ્પ
 રચના વ્યાકરણ અને કેટલીક નાની નાની વિગતોમાં એક બીજાથી જુદા પડે
 છે. સૌથી જુનો હસ્તલેખ ઇ. સ. ૧૧૬૩-૬૪ ના વર્ષનો છે. આ પુસ્તકમાં,
 સેવકે ખેવાર ને જુદા જુદા ૧૬ શ્લોક ળખ્યા છે તે, અનુક્રમે મરદુમ એર-
 વંદ સહેરયારજી દાદામાઇ ભર્યાની Collected Sanskrit Writings of
 the Parsees Part VI ત્રીજી તેમજ મી. આર. બી. પેમાસ્તદે સને
 ૧૯૧૫ માં પ્રગટ કરેલા “ગ્રીન્ડે એ સંજ્ઞાણુ” નામના પુસ્તકમાંથી લીધા
 છે. આ ઉપરાંત બે બીજા ચાર હસ્ત લેખોમાં મજકુર ૧૬ શ્લોકો આવેલા છે
 તેઓની રચનામાં પણ સહેજ સહેજ ફરકતાં છે. ગમે તે હોય પણ, મજકુર
 ૧૬ સંસ્કૃત શ્લોક બહુમત બીજા કંઈકેનાક બીજા હસ્તુર હોરમજ-
 દયાદે સને ૧૫૯૯ માં ફારસી બયતોમાં રચેલા સંજ્ઞાણુના ગ્રીસ્તાની સેઝો
 વરસો અગાઉ રચાયેલા છે તેમાં સહેજ પણ શંકા નથી. સેવકે આ પુસ્તકમાં ને

(૨)

સ્નાને ધ્યાને સુપાઠે હુતવહ્નવને પ્રાસનોત્સર્ગકાલે
 શાસ્ત્રોક્તં મૌનમાર્ગં નિઙ્ગુલવિહિતં ધારયન્તીહ ચે વૈ ।
 નાનાધૂપેઃ સુપુર્ણવૈરફલનિચયૈઃ પૂજયન્ત્યામ્રમાર્ગાઃ
 ગૌરા ધીરાઃ સુવીરા बहुबलनिचयास्ते वयं पारसाकाः ॥ ૨ ॥

(૩)

રમ્યં વદ્ધં પવિત્રં કવચગુણમય કંચુકં ચે ધરંતે
 યુક્તામુખ્યો સુરુસ્તીં મૃદુમુલસમિતાં મેલલા ચે સ્વકટયા ।
 મૂર્દ્ધાનં વદ્ધગુપ્તં પટયુગલતલે છાદયંતીહ નિત્યં
 ગૌરા ધીરાઃ સુવીરા बहुबलनिचयास्ते वयं पारसीकाः ॥ ૩ ॥

(૪)

યન્માગત્યે વિવાહે કથિતશુભાદિને સોત્સવં ગીતવાધં
 શ્રોત્રંદં ચંદનાયં વપુષિ યુવતયો ધારયંતીહ ચેપા ।
 સ્વાચારા યાઃ પવિત્રા बहुगुणविधयो रम्यशान्नाययुक्ताः
 ગૌરા ધીરાઃ સુવીરા बहुबलनिचयास्ते वयं पारसीकाः ॥ ૪ ॥

(૫)

ચેપા ગેહેષુ રમ્યં મધુરરસમયં ચાન્નદાનં હિ નિત્યં
 વાપીકાસારકૂર્પર્જલસુવિતરણં દાનમેભિઃ પ્રકારૈઃ ।
 વદ્ધાર્યં દ્રવ્યદાનં દદતિ ગુણવતાં સર્વદા યાચકાના
 ગૌરા ધીરાઃ સુવીરા बहुबलनिचयास्ते वयं पारसीकाः ॥ ૫ ॥

બીબ્લ ૧૬ શ્લોકો હાખ્યા છે તે, હસ્તુર હોશંગ મેમોરિયલ વોલ્યુમના
 ૭૦ થી ૯૪ માં પાનાઓમાં પણ છપાયેલા છે. અને તે શ્લોકોને લગતો
 અસલ હસ્તલેખ, મરહુમ એર્વંડ જીવનજી જી. મોદીએ મરહુમ
 સ્કોલર મી. શાપુરજી કાવસજી હોડીવાલાને વાપડવા માટે આપ્યા હતા
 અને તે હસ્ત લેખની રચનામાં, વ્યાકરણ તેમજ શબ્દો અને પ્રાસની દ્રષ્ટિએ
 કેટલોક સુધારા વધારા કરીને મરહુમ મી. હોડીવાલાએ, તે સુધારેલા
 શ્લોકો, પોતાનાં અંગ્રેજી તરજુમા વિગેરે સાથે પહેલીવાર ઉપરોક્ત હસ્તુર
 હોશંગ મેમોરિયલ વોલ્યુમમાં છપાવ્યા છે. જે હસ્ત લેખની ઉપર મી.
 હોડીવાલાએ આધાર રાખીને કેટલાક સુધારા સાથે પોતે જે શ્લોક છપાવ્યા
 છે તે હસ્તલેખ, મરહુમ એર્વંડ જીવનજી જી મોદીને ૧૯૦૮-૯ નાં વર્ષમાં

(૬)

ચાદગ્ હર્ષો વિપાદઃ મુચમમુચમહો જ્ઞાનમૌરવ્યે ચ ચાદક્
 ધમ્માધર્મો ॥ ચાદક્ કિમલ્લુલ્લસ્યતો ચાદગારોમ્યરોગો ।
 ઝધ્વાંધ.સ્થો ચ ચાદગ્ શુતિતિમેરમયો સ્થિતિહારકારો
 ચેપા માને મતો દ્વૌ અચુગલસર્મો તે ચ વ પારસીકા ॥ ૬ ॥

(૭)

ગોમૂત્રેર્નત્રપૂર્તે. સદવનસમિતે જિતવ પાનશુદ્ધિ
 વાત્યાત સ્નાનમુક્ત તદગુ પરિહૃતા મધ્યદેશે ચ મુદ્રા ।
 મુદ્રા ત્યક્ત્વા ન નિદ્રા ન ચ જપહવને સાધુપૂજાદિકાર્ય
 ચેપા માર્ગો હિ ચૈત્ય સતતમભિમતસ્તે ચ વ પારસીકા. ॥ ૭ ॥

(૮)

ધેરદાન્નામિન સગ, પિનૂપુ વિપુલતાથાદમપ્રિથ સેવ્યઃ
 નો માસો વજ્જવર્ચ, પ્રસવમધિગ્ધયા જાતપુષ્પા ચ નારી ।
 શુદ્ધ વૈવાલ્યકાર્યે નવાતિ ન ચ શુચિમનુહાના પુરપ્રી
 ચેપામાચાર હત્ય પ્રતિદિનમુદિતસ્ત ચ વ પારસીકા. ॥ ૮ ॥

(૯)

ચત્વારશ્ચદિનાનિ પ્રચરાતિ ન વધૂ પાકકાર્યે પ્રસૂતા
 મોનાઢયા સ્વલ્પનિદ્રા જવાર્વાશરહિતા સ્નાનસૂચ્યવનેપુ ।
 નિત્ય ખ્યાયતિ ચૈવ મદ્દનલધરાતોષ્વન્દ્રાકચમ્ધન
 ચેપ ૧ વર્ગો હિ ચૈત્ય સતતમભિમતસ્તે ચ વ પારસીકા ॥ ૯ ॥

બાવનગરવાલા ૧૨થોરની મી બી ધ એ ડી તરફથી મળ્યો હતો
 મજકુર હસ્ત લેખને નરહુમ એવ હ શહેરેયારજ દાદાભાઈ શર્યાએ, પી એસ.
 (પારસી સ્મૃતિ)ના નામથી ઓળખાઓ છે, પણ દ્વાવમા તે હસ્તલેખ, મરહુમ
 એર્વંદ જીવન ૭ ૪ મોદીના કેવાળખાનામા જણાતો નથી તે પરથી એમ
 લાગે ॥ કે, તે ૫૪૬ જુમ થયેલો હોય એમ છે

નજકુર ૧૬ સ રૂપ રૂઝોમો આ કેવાળમા આપેલો પહેલો તરજુમો,
 બાવનગરવાલા સાચી કૃષ્ણ ધરો છે મી એ'દીચલો મજકુર હસ્તલેખ,
 ૩૭લાની પાઠસાગતના તાલી પ્રાણુસ કર વીકલ ૭ સદ નાનના મદરયા

(૧૦)

કાષ્ટે. પળમાસશુષ્કે રંગમલયજેઃ કાષ્ટકપૂરધ્રુપૈઃ
 હોમઃ સ્યાત્પત્તકાલ પ્રતિદિનમુદિતૈરક્ષરેર્મૈત્રયુક્તઃ ।
 વહ્નિ પ્રચ્છાદયતઃ સુત્રતપનતરૈર્મદિરૈશ્વેવ નિત્ય
 સત્યન્યાયૈકાનિષ્ટા ન ચ યુવતિરતાસ્તે વય પારસીકા . ॥ ૧૦ ॥

(૧૧)

ઝર્ખ્યાયામુદ્ગતાયામાતિભવતિ ફલ જાહનર્વાસ્નાનતુલ્ય
 યોપાણા ચૈવ પુસા ધનગુનરચિતા હેમવર્ણા ચરમ્યા ।
 યોગ્યાકારા વિશાલા ગુરુજનવચનેર્મેશ્વલા ધારચન્તે
 શાલ્લોક્ષા શ્રોણિદેશે હૃદિ જ્વલ્લસમા તે વય પારસીકાઃ ॥ ૧૧ ॥

(૧૨)

પાનીય ઘ્યોમ ચદ્ર હુતવહ્મનિલ ભૂમિમાદિત્યેવ
 શ્રી હોમજ્વલ ચ દાતારમચલમમર ચેતસા ચિતયત ।
 નિત્ય નિત્ય ચ પૂજા વિદધાતિ જયદ વર્મદ કામદ ચ
 આહારે મોનભાજસ્તનુશુચિકૃતયા તે વય પારસીકા ॥ ૧૨ ॥

(૧૩)

યેપામેવાગના યા ઋતુસમયદિનાત્ સપ્તરાત્રાદ્ ભવેયુ
 પૂતા સૂતાથ માસાત્ પ્રસવનદિશસાત્ શુદ્ધદેહાસ્તથૈવ ।
 રમ્યા શ્વિરેણ ગોરા નવકનકનિભા કીયવતો વલિટા
 પૂતાત્માનથ નિત્ય વિકાસિતવદનાસ્તે વય પારસાકા ॥ ૧૩ ॥

(૧૪)

પ્રાયશ્ચિત્ત પવિત્ર વિદધાતિ દુરિતક્ષાલનાર્થ ચ દોષે
 ગોમૂત્ર સ્નાનપૂર્વે પરિમિતદિવસૈ શુદ્ધિશ્ચ તત્કૃતા સ્થાત્ ।
 નિત્ય નિત્યં ગુરુણા મુવચનવરણ કલ્મષક્ષાલનાર્થ
 યેપામાચાર એવ પ્રતિદિનમુદિતસ્તે વય પારસીકા ॥ ૧૪ ॥

જુના કાગળેમાથી હાથ લાગ્યા હતા અને તેનો પહેલો તરજુમો ૬૫૨ કહ્યુ તેમ ચાચી કૃષ્ણસ કરે કાંધો હતો અને ખીલે શુષ્કતાથી તરજુમો, મનહુમ સ્કાલર ખીં શાપુરજ કાવસજ હોડીવાલાના અમેજ તરજુમાનો સેવકનો અનુવાદ છે હુ કમા, આ કેવાળમા જે વાર જાપે ૧૧ ૧૬ પ્રલોકો, કે નેઓના કમમા પાપ કેટલોક ફરક છે તે, ચાચી પ્રાપુસ ૨૨ પીડલજ કઈને ત્યાંથી હાથ લાગેલા એક મૂળ હસ્તલેખના, જે જુના જુના આમરો હોય એવુ, આ લેખજુ માનવુ છે

(૧૫)

પૂર્વાચાર્યપ્રવદૈર્વિરચિત્તદ્વિરેમોક્ષમાર્ગપ્રદાત્રી

સંસ્કારેઃ સંસ્થિતાના વિરનિતવિધિના કલ્પ્યતે વ્યોમદા યા ।

સર્વેપા ચ પ્રયાણા દહનવમુનત્તિમાસ્કરાણા ચ પૂજા

શુદ્ધે રમ્યા ચ તસ્થાઃ પ્રગાદિતમહિનાસ્તે વયં પારસીકાઃ ॥ ૧૫ ॥

(૧૬)

ધી હોમ્મંજ્દઃ મુક્ત વર્ણયતુ જયદત્તા પુત્રપૌત્રાદિદ્વયે

દાતા ધી આતસોડયં સુ મવેતુ મવતા પાપનાશાય નિત્યં ।

ધીસૂર્યઃ સાનુકૂલો વહુતરફલદો મ્યાસજાપ્યાય પંચ

તે સર્વે પારસીકાઃ સ્વશુભવિજ્ઞાનિનો યાતુ માન્યં ચ નિત્યં ॥ ૧૬ ॥

ઉપલા સ્લોકોનો શાસ્ત્રો કૃષ્ણશંકરનો તરજુમો. *

૧ લા સ્લોકોનો અર્થ.

હે શાસ્ત્રના જાણે લોકોનું ઉત્પત્તિ સ્થાનક એવા સૂર્યદેવનું, તથા બ્રહ્મા, પવન, બૂમી, આકાશ, અને જલ આ પંચ તત્ત્વોનું લેખો પ્રાવ-કાળમાં નિધ્યાનદશાનાં અને સાર્યકાળમાં ન્યાયયુક્ત મ ત્રેયી ધ્યાન કરે છે, તેમજ અનેક શુભોચે કરીને મોટા તેથી કરી સર્વ દેવાના હયા પરમ કૃપાણુ અને પ્રાસન્ન એવા “શ્રિ હોર્મજદ” નામના દેવનું મુખ્યત્વે કરીને લેખો ધ્યાન કરે છે, તેવા ગૌરવર્ણવાળા, ધૈર્યગ્રુહવાળા અનેક પ્રાચીના બળના નિવાસસ્થાનરૂપ અને તેથી કરીનેજ વીર ગુરુના શુભોચી બરપૂર અમે પારસીઓ છીએ.

૨જા સ્લોકોનો અર્થ.

લેખો સ્નાન કરી વખતે, ધ્યાન કરી વખતે સ્તોત્રનો પાઠ કરી વખતે, યાત્રામાં કંઠેહું હોવાથી તથા ગુરુઓનો ઉપદેશ હોવાથી મૌનત્રવ

* ભરૂચવાસી દસ્તુર અસ્તપનદીઆરજી કામદીનજીએ સને ૧૮૨૬ મા નજદુર સરફૂવ સ્લોકોનો ગુજરાતી વરજુમો કીધો હતો તેમજ વરસો અગાઉ તેના બીજા ગ્રુપા ગુજરાતી વરજુમોએ પારસીઓ વરફી થયલા છે, પણ વાચકોને બેદોષર વચ્ચે નહિ રહે કરીને તે બધા નજરે નહિયા નથી બીજું, યાત્રી કૃષ્ણશંકરનો ગુજરાતી વરજુમોનો ક્રમ, મરદુમ એ. ચે દા. ભરૂચાની મજદુર નોપણીમાં આપેલા સરફૂવ સ્લોકોના ક્રમ સાથે સરખાવતાં ખાન જગ્યાએ ખોટા નામમ પડ્યા છે, માટે તેમાં સેવકે ધરતો ફેરફાર કીધો છે.

(નાહ જોલણ) ધારણ કરે છે, અને અનેક ઉત્તમ પ્રકારના ધુપ, પુષ્પ, અને ફલોથી ગાયત્રી પઠ કરે છે તેવા ઇત્યાદી

૩૦૧ પ્રલોકનો અર્થ

જેઓ પોતાના શરીર ઉપર બકતરના ગુણવાળું ઉત્તમ વસ્ત્રથી બનાવેલું મનોહર પેડરણ વિગેરે કચુકને પહેરી રાખે છે, અને પોતાની કંઠ ઉપર ઉનના બડા દોરાઓથી બનાવેલી અને સર્પની ફેનના આકારવાળી બધની ધારણ કરે છે અને ત્રિવિચિત્ર વસ્ત્રોથી બનાવેલી ટોપીઓથી પોતાના માથાને કાયમ ઢાકી રાખે છે તેવા ઇત્યાદી

૪ થા પ્રલોકનો અર્થ.

આ પૃથ્વીતલ ઉપર જેઓની સ્ત્રીઓ વિવાહ સમયમાં અથવા ખીલ શુભ દીવસોમાં મંગલને અર્થે ગીત અને વાદ્ય વિગેરેના ઉત્સવો કરે છે અને પોતાના શરીરમાં સુખડ વિગેરે સુગંધી પદાર્થોની ધારણ કરે છે વળી જે સ્ત્રીઓ આચારથી ધણી પવિત્ર તેમજ અનેક શુભિના લગ્નગરૂપ છે અને સાસ્ત્રીના અર્થો બાંધવાવાળીઓ છે તેવા, ઇત્યાદી

૫ મા પ્રલોકનો અર્થ.

હે રાજન ! જેઓના ધરમાં અન્નદાનને લાયક પાત્રોને અનેક પ્રકારના મધુર રસોથી ભરપુર અને દેખવામાં સુંદર એવા અનાજનું દાન હમેશા અપાયા કરે છે વળી જેઓ આ પૃથ્વીતલમાં તલાવ, કૂંપ, બાવો, વિગેરે જલારાયો પરોપકારાર્થે કરાવે છે, તેમજ ઉત્તમ પ્રકારના ગુણવાન બ્રાહ્મણોને ઉત્તમ વસ્ત્રો સાથે દ્રવ્ય જેઓ કાયમ આપ્યા કરે છે તેવા, ઇત્યાદી

૬ ઠા પ્રલોકનો અર્થ.

જેવી રીતે ખીલઓને ધર્મ માર્ગમાં હવ અને ખેડ સુખ અને દુખ જ્ઞાન અને અજ્ઞાન, ધર્મ અને અધર્મ, પાપ ને પુન્યથી થએલા આમય (રાગ) અને આરોગ્ય (રોગરહિતપણું) ઉપર અને નીચે તેજ અને અધાર સૃષ્ટકાલ અને સહારકાલ વિગેરે ધ્વધ્વ (નેહલા) કહેલા છે તેવા ઇત્યાદી

૭ મા રસોડનો અર્થ.

જેઓના ધર્મમાં અત્યંત પવિત્રપાત્રમાં રાખેલું, અને અનેક મંત્રોથી પવિત્ર થયેલું જૌમુત્ર પોતાના પ્રાણની શુદ્ધિ માટે પીવામાં આવે છે, અને તેવીજ રીતના જૌમુત્રપાનનેજ બહારતું અને અંદરતું સ્નાન કહેલું છે, અને જેઓને કદી ભાગમાં ફરતી કરતી ધારણ કરવામાં આવે છે, તે કદીમે-ખલાનો ત્યાગ કરીને નિદ્રા કે મંત્ર જપ કે દેવકૃત્તવ્ય વિનેરે કાંઈ પણ નવની ધર્મક્રિયા થઈ શકતી નથી તેમજ જેના ધર્મમાં કાયમ અભય સુખ આપનાર મોક્ષ વત્ત રહેલું છે તેવા, કલ્યાણી.

૮ મા રસોડનો અર્થ.

હે ભૂપાલ મોલે! અમારા પારસી બંધુઓને વેશ્યાઓ સાથે સંબંધોતો નથી અને જેષ્ઠ બાઈ વિનેરે રહીશોને અમે પિતાતુલ્ય ગૃહીએ છીએ તેમજ અમારા શાસ્ત્રને અનુસારે આધની સમાપ્તમાં તેનો અંગમૂલ હોમ કરવામાં આવે છે, તથા યજ્ઞ સિવાય માંસભક્ષણની આજ્ઞા અમારાં શાસ્ત્રમાં નથી તથા સ્ત્રી રજસ્વલા હોય ત્યારે પૃથ્વીપર ભૂતી નથી હે, તરહેવ! પારસીઓમાં વિવાદ કરતી વખતે લગ્નશુદ્ધિ એવી ચોક્કસીથી લેવાય છે કે, જેથી કરી પરજેલ્લી સ્ત્રી મોટી ભાગ્યશાળી અને પુત્ર પૌત્રાદિના સુખવાલી થાય છે અને તેને વિધવાયણતું દુઃખ લોગવવાનો વખત આવતો નથી હે સગ્ગ! એવી રીતે જેનો શુદ્ધ આચાર હમેશાં આબાદીમાં આવેલો છે તે, અમે પારસીઓ છીએ. (આંકમાં રસોડમાં કહ્યું છે કે, પારસીઓમાં વિવાદ કરતી વખતે લગ્નશુદ્ધિ એવી ચોક્કસીથી લેવાય છે કે જેથી કરી પરજેલ્લી સ્ત્રી, મોટી ભાગ્ય-શાળી થાય છે વિનેરે વિનેરે તે ઉપરથી એમ જણાય છે કે, આ રસોડા બોલાયા તે વખતે વર પડુનાં મટો, બારીકીથી મેળવવાનો વિચાર પારસી-ઓમાં ચાલુ હોવો જોઈએ એકું આ લેખકનું માનવું છે).

૯ મા રસોડનો અર્થ.

હે ભૂપાલ! અમારી પારસી કામમાં જ્યારે સ્ત્રી બાળકને જન્મ આપે છે ત્યારે તે સ્ત્રી ચાલીસ દિવસ સુધી પાક ક્રિયા કરવામાં મન લાગતી નથી અને નીંદ્રા ઓછી કરે છે તથા સ્નાન કરતી વખતે અને સૂર્યદેવનું પૂજન કરતી વખતે મૌનમવ ધારણ કરીને પવન, અગ્નિ, પૃથ્વી, જલ, ચંદ્ર અને સૂર્યને યજ્ઞરૂપે પાન કરીને મંત્રનાં જપમાં વત્પર થાય છે એવી રીતે જેઓને ધર્મ અત્યુત્તમ અને મોક્ષ સુખને આપનાર છે તે અને પારસીઓ છીએ.

• હાલનાં જે કલકાત જરોરતી ધર્મ-અધ્યાસીઓ કહે છે કે, નીરંગ-દીનનો નીરંગ (વરાન્નૌમૂત્ર) પીવણું આપણા ધર્મનાં ઠેકે પત્તવખ્યું નથી, તેમણે, ૭ માં સંસ્કૃત રસોડનો-બારીકીથી અજ્ઞાસ કરેલ.

૧૦ મા પ્રલોકનો અર્થ.

હે રાજન ! જેમના શાસ્ત્રમાં છ માસ સુધી સુકાએલા અગર તથા ચ દનના કાષ્ઠથી તથા ઉત્તમ જાતના કપુર તથા સુગંધવાળા ધુપના પદાર્થોથી યોગ્ય, એવા મંત્રાત્મક અક્ષરોએ કરીને હમેશા પાંચ વખત, અગ્નિદેવને પ્રસન્ન કરવા માટે હોમ કરવા કહેલો છે તથા યુગના અવગણ્ય પણ જઈ ન શકે તેવી રીતે રાખના મોટા ઢગલામાં અગ્નિ દેવનું રક્ષણ કરવા લેએ. યાત્રા કરે છે વળી પોતાની યુવતી સ્ત્રીઓમાં લેએ. બહુ આસક્ત રહેતા નથી, અને કાયમ ન્યાય પ્રમાણે વર્તવાવાળા અમે પારસીઓ છીએ.

૧૧મા પ્રલોકનો અર્થ.

હે રાજન ! જે પારસીઓ યુવજનોનો ઉપદેશ દોવાથી શાસ્ત્રોમાં કહેલી ઘેટાની (પુરૂષ જાતિ) જનના જાડા દોરાથી બનાવેલી સુદર અને સર્પના આકારવાળી વિશાળ સુવર્ણના સમાન વર્ણવાળી તથા ગદ્યાજ્ઞના સ્થળમાં સ્નાન કરવાથી જે પુત્ર્ય યાચ તેવા પુત્રને આપનારી અને તેથી કરીને ઉત્તમોત્તમ કૃત્તિ આપવાવાળી મેખલા કેડની પછાતનો નીચેનો ભાગ અને કેડની આગળનો નીચેનો ભાગ લેને પેડું કહે છે તેની ઉપર લટખટી રીતે ધારણ કરે છે તે અમે પારસીઓ છીએ.

૧૨મા પ્રલોકનો અર્થ.

હે રાજેન્દ્ર ! લેએ અવિચલ એવા “શ્રી હોરમજ નામના દેવને જળ, આકાશ, ચંદ્ર અગ્નિ પવન, ખમ્બી અને સૂર્યરૂપે પોતાના મનમાં ચિન્તવન કરે છે તથા ધર્મને આપનાર અને નિરંતર અભય (મોક્ષ) ને આપવાવાળા દેવના નામનો પાઠ નિરંતર કરે છે અને લેએ પોતાના શરીરની શુદ્ધિ કરે તેવો આહાર કરતી વખતે મૌન ધારણ કરે છે તે અમે પારસીઓ છીએ.

૧૩મા પ્રલોકનો અર્થ.

હે નરવર જાદવશાહ ! જે અમારા પારસીઓના ધર્મમાં સ્ત્રીઓને સદા સમયના દિવસોમાં સાત રાત્રિ વિત્યા બાદ સ્ત્રીની શુદ્ધિ ગણવામાં આવે છે અને દસવ સમયમાં એક મહીનો વિત્યા પછી દેહની શુદ્ધિ ગણાય છે હે રાજન ! એવો સુદર અને પવિત્ર આચાર પાળવાથી અમારી સ્ત્રીઓ ધર્મેલા સુવર્ણની સરખી અગ્નિવાળી પરાક્રમી, જળવાળી અને ધૈર્યશુભ્રને ધારણ કરનારી તથા શૂરવીરવાળી વરપુર હોય છે.

૧૪મા શ્લોકનો અર્થ.

પારસીઓ નવિથીજ કાચન ચુંધ હોય છે માટે તેઓમાંથી કોઈ પણ વિચાર્યા વિના એટલે કે યજ્ઞ ક્રિયા સિવાય પશુને મારે તો તેના પાપ ધોવા માટે શુશ્નનોના કહેવા પ્રમાણે ઘણા દિવસો સુધી ગૌમૂતથી સ્નાન પૂર્વક પંચગવ્યોથી શુદ્ધિ કરવામાં આવે છે એ પ્રમાણે જેઓનો આચાર હમેશાં ઉદયમાં આવ્યો છે તે પારસીઓ અમો છીએ.

૧૫મા શ્લોકનો અર્થ

હે માનવેન્દ્ર ! પૂર્વના આચાર્યોએ રચેલા અને રચના સારી હોવાથી સુંદર એવા મોક્ષ માર્ગને આપનાર તથા સંસ્કારોના નાણનાર પંડિતજનોએ રચેલી ક્રિયાઓ વડે જેઓનો ધર્મ મોક્ષ આપનાર કહેવાય છે, તથા જેઓના ધર્મની અંદર ભક્તિરસથી લપટાએલા મનની સાથે ઉત્તમ ભક્તિના અનેક પુષ્પાદિષ્ટ ઉપહારોથી અગ્નિ, પૃથ્વી અને સૂર્ય, એ ત્રણ દેવોની પૂજા કરવામાં આવે છે તે પારસીઓ અમો છીએ.

૧૬મા શ્લોકનો અર્થ. *

હે ભૂપાલ મહે ! સમગ્ર પ્રકારનાં વિજયને આપનાર અને અનેક પ્રકારનાં ધન તથા મુખને કરનાર તેમજ પુત્ર તથા પૌત્રની વૃદ્ધિ આપનાર સર્વ પૂજ્ય દેવોમાં મુખ્ય એવા અમારા પ્રસિદ્ધ હોર્મજદ નામના દેવ તમારું રક્ષણ કરે તથા તમારા પાપનો નાશ કરે.

આવો આશિર્વાદ સાંભળી રાત્ર અર્ધો શ્લોક કહે છે તેનો અર્થ:—

હે પારસી લોકો ! નિરંતર વિજયશાળી, લક્ષ્મી વિજયના ઔરવર્ચવાળા, અનેક પ્રકારના ભલ્લવિસિદ્ધ વસ્ત્રો, અમારા હેશમાં આવો અને પુષ્કલ વૃદ્ધિ પામે.

* ૧૬ મા શ્લોકને વિષે એમ કહેવાય છે કે તેમણે પહેલો અર્ધો જયદેવ રાણાને આશિર્વાદ રૂપે કહેવામાં આવ્યો છે અને પાછલો અર્ધો જયદેવ રાણાને પોતે પારસીઓને સંબોધીને કહેવો છે. હસ્તુર અરેપનરીનારછ કામરીનછનો એમ મત છે કે ૧૬ મા શ્લોક પણ અક્ષર અધ્યાત્મિક શ્રી હોર્મજદ અને આવશની સ્તુતિમાં કહેવો છે.

મરહુમ સ્કોલર શેઠ શાપુરજી કાવસજી હોડીવાલા,
બી. એ. ના સુધારેલા ૧૬ સંસ્કૃત શ્લોકો, સંસ્કૃત તેમજ
ગુજરાતીમાં અને સેવકે તેનો કરેલો ગુજરાતી

અનુવાદ (તરજુમો) હેઠળ છે.

શ્લોક ૫હેલો.

સૂર્ય ધ્યાયતિ યે વૈ હૃતવહ્નનિલં ભૂમિમાકાશમાયં
તોયો સંપંચતત્વં ત્રિભુવનસદનં ન્યાસમત્રૈલ્લિસધ્યં ।
શ્રી હોર્મિર્જદં સુરેશં બહુગુણગરિમાણ તમેવં કૃપાહ
ગૌરા ધીરાં સુવીરા બહુબલનિલયાસ્તે વયં પારસીકાઃ ॥

શ્લોક, ૧ લો.

સૂર્ય^૦ ધ્યાયંતિ યે વૈ હૃતવહ્નનિલં ભૂમિમાકાશમાયં,
તોયો સંપંચતત્વ ત્રિભુવનસદનં ન્યાસમત્રૈલ્લિસધ્ય ।
શ્રી હોર્મિર્જદં સુરેશં બહુગુણગરિમાણું તમેવ કૃપાયુ
ગૌરા ધીરા સુવીરા બહુબલનિલયાસ્તે વયં પારસીકાઃ॥

તરજુમો :—જેઓ દિવસમાં ત્રણવાર જીવન્દ મનસ્વીથી, સૂર્ય તેમજ
પાંચ તત્વો જેવાં કે અગ્નિ, વાયુ, જળ, પૃથ્વી અને પ્રથમ ઉત્પન્ન થયેલા
આકાશની ન્યાયશ (રેતુતિ) કરે છે, તેમજ જેઓ ત્રણ જગત
(સ્વર્ગ, પૃથ્વી અને ખાલાશ ?) ના અસ્તિત્વમાં માને છે અને
જેઓ, અતિ ઘ્યાણ હોર્મિર્જદ, કે જે, સધળા કૃદેશ્વાઓનો સરદાર છે તથા
અનેક સદગુણોને કરીને સર્વ શક્તિમાન છે તેની પ્રશંસા કરે છે, એવા
સોહામણા, ૩ વ્યક્તિના, ધૈર્યવાન અને બહુ બળવાળા તે, અમે પારસીઓ છીએ.

શ્લોક બીજો.

સ્નાને ધ્યાને સુપાઠે હૃતવહ્નવને પ્રાસને માલ્યમૌત્રે
ઞાત્રોક્તં સપ્તમોનં નિદધતિ ત્વરાઃ સર્વદા સર્વદા નઃ ।
નાનાધૃપૈઃ સુપુષ્પૈર્વરપલ્લવહુલૈ પૂજયંતીહ પેનો
ગૌરા ધીરાઃ સુવારા બહુબલનિલયાસ્તે વયં પારસીકાઃ ॥

શ્લોક, ૨ બો.

સ્નાને ધ્યાને સુપાઠે હૃતવહ્નવને પ્રાણને માત્યમૈત્રે,
યાત્રોક્તં મપ્તમાનં નિદધતિ નૃવરાઃ સર્વદા સર્વદા નઃ ।
નાનાધૂપેઃ સુપુષ્પેર્વરશ્વબુધૈઃ પૂજ્યંતીહ ધેનૌ,
ગૌરા ધીરાઃ સુવીરા બહુબલનિવ્યાસ્તે વયં પારસીકાઃ ॥

તરણુઓ :- બેઓ ઉત્તમ આચારવાળા પુરુષો તરીકે, ધર્મશાસ્ત્રમાં ફરમાવેલી, સાત પ્રકારની, જેવી કે સ્નાન કરતી વખતની, ખંદગી કરતી વખતની, ધર્મશાસ્ત્રોનો પાઠ કરતી વખતની, આવશ્યને નુખડ જોય વિશેષ અર્પણ કરતી વખતની, જોજન કરતી વખતની, હાજતે જતી વખતની, અને પેશાબ કરતી વખતની સુપ્રીદીનો અમલ કરે છે, તેમજ બેઓ દેહથી લતની સુખંધી વસ્તુઓ તથા સુંદર પુષ્પો અને ઉંચામાંનાં પુષ્પો દ્વેષ વડે આ જગતમાં પોતાની ધર્મક્રિયાઓ કરે છે, એવા સોદામણા ઉચ્ચ કુલના, ધૈર્યવાન અને બહુ બળવાળા તે, અમે પારસીઓ છીએ.

શ્લોક ત્રીજો.

રમ્યં વજ્રં પવિત્રં કવચગુણમય કલુકં નિત્યમગે
યુક્તામૂર્ણસકુરતીમદિમુખસમતાવધના ચૈવ કટયા ।
મૂર્ધાનં વજ્રગુણં પટયુગલતલે રક્ષણં કુર્વતો યે
ગૌરા ધીરાઃ સુવીરા વહુવલનિલ્યાસ્તે વયં પારસીકાઃ ॥

શ્લોક, ૪ બો.

રમ્યં વજ્રં પવિત્રં કવચગુણમયં કલુકં નિત્યમગે,
યુક્તામૂર્ણસકુરતીમદિમુખસમતાવધનાં ચૈવ કટયાં ।
મૂર્ધાનં વજ્રગુણં પટયુગલતલે રક્ષણં કુર્વતો યે,
ગૌરા ધીરાઃ સુવીરા બહુબલનિલ્યાસ્તે વયં પારસીકાઃ ॥

તરણુઓ :- બેઓ પોતાનાં શરીર ઉપર લગાડનાં બખતરનાં જેટું એક પવિત્ર અને સ્વચ્છ વજ્ર (સફરો) પહેરે છે, અને બેઓ સફારની ઉપર કમરે એક દળની કુરતી બાંધે છે કે જે (કુરતીનો) નો ફરક ઉમે, સાંપના મુખના જેવો દોષ હો અને જેને સમજાવ મંદરે શાક શાકોને બાંધવામાં આવે છે, તેમજ બેઓ, એક પાષણ વડે પોતાનું માથું ઢાંકે છે કે બેની દેહ, જે કપડાના દુકાની બનાવેલી એક ટોપી મુખમાં આવે છે, એવા, સોદામણા, ઉચ્ચ કુલના, ધૈર્યવાન અને બહુ બળવાળા તે, અમે પારસીઓ છીએ.

૨લોક ચે.થો.

યન્માંગલ્યે વિવાહે કથિતશુભદિને સુસ્વરં ગીતવાચં
શ્રીલક્ષ્મં ચંદનાચં વપુષિ યુવતયો ધારયન્તીહ ચેપાઃ ।
સ્વાચારાચે પવિત્રા બહુગુણનિધયો રમ્યશાસ્ત્રાર્થયુક્તાઃ
ગૌરા ધીરાઃ સુવીરા બહુબલનિલયાસ્તે વયં પારસીકાઃ ॥

૨લોક, ૪ થો.

યન્માંગલ્યે વિવાહે કથિતશુભદિને સુસ્વરં ગીતવાચં
શ્રીઅણ્ડં ચંદનાચં વપુષિ યુવતયો ધારયન્તીહ ચેપાઃ ।
સ્વાચારાચે પવિત્રા બહુગુણનિધયો રમ્યશાસ્ત્રાર્થયુક્તાઃ
ગૌરા ધીરાઃ સુવીરા બહુબલનિલયાસ્તે વયં પારસીકાઃ ॥

તરણુમે :- જેમની સ્ત્રીઓ, મંજલમય લગ્ન ક્રિયાઓમાં કે જે (ક્રિયાઓ)ને
માટે, શુભ દિવસો અગાઉથી નિર્ધારવામાં આવે છે તે દિવસોએ, મધુર
ગીતો ગાય છે તથા વાજાઓ વગડાવે છે, તેમજ જેમની સ્ત્રીઓ, પોતાનાં
શરીરે ચંદન અને બીજા સુગંધી પદાર્થો લગાડે છે અને આપણેના વહેવારમાં,
પવિત્ર હોવાથી તેઓ જુદી જુદી ભતની ક્રિયાઓ કરે છે તથા આનંદદાયક
ધર્મશાસ્ત્રોનું અનુકરણ કરે છે. એવા, સોહામણા, ઉચ્ચ કુલના, ધૈર્યવાન અને
બહુ બળવાળા તે, અમે પારસીઓ છીએ.

૨લોક પાંચમો.

ચેપા ગેહે સુરમ્યં મધુરરસમયં ચાન્નદાનાદિ નિત્યં
કાસારં કૂપવાપીજલપુલરચનં દાનમેભિઃ પ્રકારેઃ ।
વજ્રાદ્યં દ્રવ્યદાનં દદતિ ગુણવતા સર્વદા ચાચકાના
ગૌરા ધીરાઃ સુવીરા બહુબલનિલયાસ્તે વયં પારસીકાઃ ॥

૨લોક, ૫ મો.

ચેપા ગેહે સુરમ્યં મધુરરસમયં ચાન્નદાનાદિ નિત્યં
કાસારં કૂપવાપીજલપુલરચનં દાનમેભિઃ પ્રકારેઃ ।
વજ્રાદ્યં દ્રવ્યદાનં દદતિ ગુણવતા સર્વદા ચાચકાના
ગૌરા ધીરાઃ સુવીરા બહુબલનિલયાસ્તે વયં પારસીકાઃ ॥

તરણુમે :- જેઓનાં ઘરોમાં, ખોડાં અને સ્વાદિષ્ટ અન્નનું દાન અપાયા
કરે છે, તેમજ જેઓ, વજ્રાવો, કુવાઓ, વાવો, અને નદીઓ ઉપર પુણ્ય

બાધવા જેવા સખાવતના કામો કરે છે તથા જેઓ, ગરજવતા ચાચકને,
(શિક્ષકને) સદા ધન અને વસ્ત્રો દાનમાં આપે છે, જેવા સોદામણી,
ઉચ્ચ કુલના ધૈર્યવાન અને બહુ બળવાળા તે અમે પારસીઓ છીએ.

૨લોક છઠો.

યાદૃશ્ હર્ષો વિપાદઃ સુખમસુખમહોજ્ઞાનમૌને ચ યાદૃશ્
ધર્માધર્મો ચ યાદૃશ્ વિમલચુલ્લસતૌ યાદૃગારોગ્યરોગૌ ।
ઉર્ધ્વાધસ્તૌ ચ યાદૃશ્ શુતિતિમિરમયૌ સૃષ્ટિસહારકારૌ
યેપામુક્તૌ મતે દ્વૌ નિરવિધિપુરુષૌ તે વય પારસીકાઃ ॥

૨લોક, ૬ ઠો.

યાદૃશ્ હર્ષો વિપાદઃ સુખમસુખમહોજ્ઞાનમૌને ચ યાદૃશ્
ધર્માધર્મો ચ યાદૃશ્ વિમલચુલ્લસતૌ યાદૃગારોગ્યરોગૌ ।
ઉર્ધ્વાધસ્તૌ ચ યાદૃશ્ શુતિતિમિરમયૌ સૃષ્ટિસંહારકારૌ
યેપામુક્તૌ મતે દ્વૌ નિરવિધિપુરુષૌ તે વય પારસીકાઃ ॥

તરજુમો :- જેઓ સખને છે કે, ખુશહાલી તથા કિલગીરી, સુખ તથા
દુઃખ, જ્ઞાન, તથા અજ્ઞાન, અરોગ તથા રોગ, શાંત તથા આશંખ, શાંતી
તથા અધાઈ, ઉત્પત્તિ તથા નાશ, એ, સૃષ્ટિ રચનાના નેડકાઓ છે, તેમજ
તેઓ એમ પણ સખને છે કે, જેણે માણસ હશે તેણે તેને બીજા ભવમાં
બદલેા મળશે, જેવા વિચારવાળા, તે અમે પારસીઓ છીએ.

૨લોક સાતમો.

ગોમૃતૈર્મગ્નપૂતૈઃ શિરવદનમિતાઃ સ્ત્રીપય પાનગુદાઃ
બાહ્યાતસ્નાનમુષ્ક તદનુપરિરૂતા મધ્યદેસે ચ મુદ્રા ।
મુદ્રાબાદ્ય ન નિદ્રા જપનવમનસા સ્વાદુપૂજાદિકાર્ય
યેપા માર્ગે દિ તત્વ સતતમમયન તે વય પારસીકાઃ ॥

૨લોક, ૭ થો.

ગોમૃતૈર્મગ્નપૂતૈઃ શિરવદનમિતાઃ સ્ત્રીપય પાનગુદાઃ
બાહ્યાતસ્નાનમુષ્ક તદનુપરિરૂતા મધ્યદેસે ચ મુદ્રા ।
મુદ્રાબાદ્ય ન નિદ્રા જપનવમનસા સ્વાદુપૂજાદિકાર્ય
યેપા માર્ગે દિ તત્વ, સતતમમયન તે વય પારસીકાઃ ॥

તરજુમે :—જેઓ, ધર્મશાસ્ત્રમાં કરમાવ્યા પ્રમાણે, માથવાણી (મત્રો) વડે પવિત્ર થયેલુ ગૌમૂત્ર, મોઢા અને માથા વિગેરે ઉપર લગાડીને બહાર અને અંદરથી શુદ્ધ થાય છે અને સ્ત્રીઓએ આણેલા પાણી વડે નાટીને ચોખ્ખા બને છે તે પછી તેઓ, પોતાની કેટલી આસપાસ બંધની (કુસ્તી) બાંધે છે, કુસ્તી બાંધ્યા વિના તેઓ, ઉધી, ખાઈ કે પ્રાર્થના કરી શકતા નથી, તેમજ ભેઓ, મનવાણીથી પવિત્ર થયેલા મન વડે સુદર જાં તમા લિન્ન થાય છે અને ભેઓના ધર્મનો આચાર, સદા સમાન તથા નિર્ભય છે, એવા તે, અમે પારસીઓ છીએ.

૨લોક આંકમે.

કાષ્ટૃ પળ્માસશુક્રૈરગુરુમલયજૈઃ કાષ્ટકપૂર્વપૂૈ
હોમ સ્યાત્ પચકાલ પ્રતિદિનમુદિતેરક્ષરૈર્મન્યુક્તે ।
નિર્વાણાગ્નિસ્તુ સૂર્યાટ્તત્તધનરુચિરૈર્નો યુગતેઽપિ યેપા
સત્યન્યાયે કુનિષ્ઠા ન ચ યુગતિરતાસ્તે વય પારસીકા ॥

૨લોક ૮ મો.

કાષ્ટૃ : પળ્માસશુક્રૈરગુરુમલયજૈઃ કાષ્ટકપૂર્વપૂૈઃ
હોમ : સ્યાત્ પચકાલ પ્રતિદિનમુદિતેરક્ષરૈર્મન્યુક્તે. ॥
નિર્વાણાગ્નિસ્તુ સૂર્યાટ્તત્તધનરુચિરૈર્નો યુગતેઽપિ યેપા
સત્યન્યાયે : કુનિષ્ઠા ન ચ યુગતિરતાસ્તે વય પારસીકા : ॥

તરજુમે :—જેઓ, પવિત્ર મત્રોના ઉચ્ચારવડે, આતશ ઉપર અગર તથા ■ માસતુ સુકાયેલું સુખડ તથા સુગંધી, કાઠી અને કપુર મુખીને દિવસમાં પાંચ વાર હોમ કરે છે (પાંચ ગેહમાં બેાચ દેવાને લગતા આ ઇરાદો છે) ચથી પથરાયેલા વાઢળાઓ વડે બાંધાયેલા લાકડા મુખ્યાથી, જો આતશ બુઝાઈ જાય તો, તેઓમાં કઢી પણ હોમ થતો નથી. વળી તેઓ, સત્યાચરણના ન્યાય પ્રમાણે, માત્ર પોતાની પત્નિઓનેજ વળની રહે છે અને તેઓમાં બોટી રીતે આસકત (હવસી) રહેતા નથી, એવા તે, અમે પારસીઓ છીએ.

૨લોક નવમો.

યેપામેવાગના યા ઋતુસમયદિના સસરાત્રૌમવેયુ
પૂતા સૂતાથ માસે પ્રસવનસમયાદ્ દેહશુદ્ધાસ્તર્થેવ ।
રમ્યાચારેણ ગૌરા નવવનમનિમા વીર્યવન્યો વલિષ્ટ
પૂતાત્માનોપિ નિત્ય વીકસિતવદનાસ્તે વય પારસીકા ॥

શ્લોક, ૯ મો.

યેષામેવાંગના યા ઋતુસમયક્રિનાઃ સપ્તરાત્રોભવેયુઃ
પૂતાઃ સૂતાથ માસે પ્રસવનસમયાદ દેહશુદ્ધાસ્તથૈવ ।
રમ્યાચારેણુ મૌરા નવકનકનિભા વીથિવન્ત્યો બલિષ્ઠાઃ
પૂતાત્માનોપિ નિત્યં વિકસિતવદનાસ્તે વયં પારસીકાઃ ॥

તરણુમોઃ—જેઓ પવિત્ર હૃદયના છે અને જેમની સ્ત્રીઓ, માસિક માંદગીમાથી સતતમી રાતે પવિત્ર થાય છે અને બાળકને જન્મ આપ્યા પછી જન્મના દિવસથી બરોબર એક મહીને, શરીરે ગુધ્ધ બને છે તેમજ તેઓ સદાચારી વર્તણૂકને લીધે, ઉમદા ખવાસની, નુવર્ણના ધરણા વડે રોશબી, કાન્તિમાન, બળવાળી અને સદા હસતા વદનવાળી હોય છે એવા તે, અમે પારસીઓ છીએ.

શ્લોક ૬૨મો,

વેદ્યાશ્ચિમિર્ન સંગ. પિતૃયુ શુચિમુખં શ્રાદ્ધમગ્નિથ ધેયો
નો માસ યજ્ઞભાગ સ્વપિતિ મહિષરાગમ્યહો પુષ્પનારી ।
વૈવાહ્યા લગ્નશુદ્ધિર્ન હિ ભવતિ શુચિર્મર્તૃદીનાપુરંધ્રી
યેષામાચાર એવં પ્રતિદિનમુદિતસ્તે વયં પારસીકાઃ ॥

શ્લોક, ૧૦ મો.

વેદ્યાશ્ચિમિર્ન સંગઃ પિતૃયુ શુચિમુખં શ્રાદ્ધમગ્નિથ ધેયો,
નો માસ યજ્ઞભાગ સ્વપિતિ મહિષરાગમ્યહો પુષ્પનારી ।
વૈવાહ્યા લગ્નશુદ્ધિર્ન હિ ભવતિ શુચિર્મર્તૃદીનાપુરંધ્રી,
યેષામાચાર એવં પ્રતિદિનમુદિતસ્તે વયં પારસીકાઃ ॥

તરણુમોઃ—જેઓ વેદ્યાઓનો સંગ કરવા નથી અને જેઓ પોતાની ક્રવિઓ (અનુરોધ સ્થાનોએને ફરેહરો) ની યાદમાં પવિત્ર ક્રિયાઓ કરે છે, અગ્નિની રક્ષા કરે છે અને જેઓ, જશનની ક્રિયાવિના બીજે કોઈ પ્રસંગે માંસનો આહાર કરવા નથી અને જેઓની સ્ત્રીઓ માસિક માંદગી દરમિયાન હોંચ ઉપર બેસી નથી તથા જેઓમાં લગ્નને પવિત્ર વસ્તુ તરીકે ગણવામાં આવે છે, અને જેઓમાં પશ્ચેલી સ્ત્રી, બે ધણી વગરની હોય તો, પવિત્ર (સમવર્તી) ગણાવી નથી જેઓ, દિનપરદિન, આવા રીવાજોનું પાળ કરવામાં ખુશદાલ રહે છે. એવા તે, અમે પારસીઓ છીએ.

૨લોક અધ્યાયો.

ચત્વારિંશદિનાનિ પ્રચરતિ ન વધુઃ પાકકાર્યે પ્રસૂતા
મૌનાદ્યસ્વપ્નિદ્રા જપનવિધિરતા સ્નાનસૂર્યાર્ચનેષુ ।
ધ્યાયતે ચૈવ નિત્યં મરુદનલધરાતોયચ્ચાર્કયજ્ઞાન્
યેષાં વર્ણે વિદિનાઃ સતતમભિયતાસ્તે વયં પારસીકાઃ ॥

૨લોક, ૧૧ મો.

ચત્વારિંશદિનાનિ પ્રચરતિ ન વધુઃ પાકકાર્યે પ્રસૂતા
મૌનાદ્યસ્વપ્નિદ્રા જપનવિધિરતા સ્નાનસૂર્યાર્ચનેષુ ।
ધ્યાયતે ચૈવ નિત્યં મરુદનલધરાતોયચ્ચાર્કયજ્ઞાન્
યેષાં વર્ણે વિદિનાઃ સતતમભિયતાસ્તે વયં પારસીકાઃ ॥

તરણુમોઃ—જેમની જીએ જાળકને જન્મ આપ્યા પછી રાંધવા
વિગેરેના કામમા નહિ રેકાર્તા ૪૦ દિવસ સુધી એકાંત સ્થાનમા સંપૂર્ણ
આરામ લે છે અને શુદ્ધ થયા પછીજ સાત બંદગીઓમા ભાગ લે છે તથા
સૂર્યની સ્તુતિના ગીતો ગાય છે તથા જેઓ અગ્નિ, વાયુ, જળ, પૃથ્વી સૂર્ય,
ચંદ્ર અને યજ્ઞોની હુમેશા ઉત્તમ પ્રકારે આરાધના કરે છે, અને જેઓના
ધર્મમા, પરધર્મવાળાઓને લેવાની (વટલાવવાની) મના કરવામા આવી છે.
એવા તે, અમે પારસીઓ, છીએ

૨લોક અધ્યાયો.

પાનીયં વ્યોમ ચંદ્રં હુતવહ્નિનિલં ભૂમિમાદિત્યમેવં
ધીહોર્મિજ્ઞં ચ દાતારમચલમમરં ચેતસા ચિન્તયન્તિ ।
નિત્યં યે ન્યાસપાઠં વિદધતિ જ્વદં ધર્મદં કામદં ચ
આહારે મૌનમાદૌ તનુશુચિકરણે તે વયં પારસીકા

૨લોક, ૧૨ મો.

પાનિયં વ્યોમ ચંદ્રં હુતવહ્નિનિલં ભૂમિમાદિત્યમેવં
ધીહોર્મિજ્ઞં ચ દાતારમચલમમરં ચેતસા ચિન્તયન્તિ ।
નિત્યં યે ન્યાસપાઠં વિદધતિ જ્વદં ધર્મદં કામદં ચ
આહારે મૌનમાદૌ તનુશુચિકરણે તે વયં પારસીકાઃ ॥

તરણુમોઃ—જેઓ, આ પ્રમાણે, ઉચ્ચ મનોભાવના વડે, સૂર્ય, અગ્નિ,
વાયુ, જળ, પૃથ્વી તથા કલ્યાણકારી, અચલ, અને અજરામર એવા અદુર-
મરણીય મનન કરે છે. અને જેઓ સર્વદા, કૃતદર્મદી, અરોધ તથા મનો

વાંચનાને બર 'લાવનારી' ન્યાયશો બહે છે, અને જેઓ જમતી અને સ્નાન કરતી વખતે મૌન (ચુપડીદી) ધારણ કરે છે. એવા તે, અમે પારસીઓ બીએ.

૨લોક તેરમે,

ઝર્નામય્યા મૃતાવામતિફલવહુલા જાહનવીસ્નાનતુલ્યા
યેપા નિત્યં નરાણા ધનશુભરચિતા હેમવર્ણા ચ રમ્યાં ।
યોગાકારા વિશાલા શુરુજનવચનેર્મેષલા ધારવાંતે
શાસ્ત્રોક્તેઃ યોગિદેશેડરતરુવચમિદં તૈ વયં પારસીકાઃ ॥

૨લોક, ૧૩ મે,

ઉર્ણમય્યાં મૃતાવામતિફલવહુલાં જાહનવીસ્નાનતુલ્યાં
યેપા નિત્યં નરાણાં ધનશુભરચિતાં હેમવર્ણાં ચ રમ્યાં ।
યોગાકારાં વિશાલાં શુરુજનવચનૈર્મેષલાં ધારવાંતિ
શાસ્ત્રોક્તૈઃ યોગિદેશેડરતરુવચ મિદં તે વયં પારસીકાઃ ॥

તરુમેઃ—જેઓ, પોતાના પડીથો (ધર્મગુણો)નાં આદેશ (શિક્ષણ) પ્રમાણે હંમેશાં ઠનની બનાવેલી જાદા દોશબોમાંથી બહેલી, સોનેરી રંગની, નેવામાં મુંદર, લાખી અને જેતરના જેવી કુર્તી કે જે, અંગાણમાં સ્નાન કરવાથી મળતા પુણ્ય સમાન મોટું પુણ્ય (સવાળ) આપનારી છે, તેને કટિ-લાગ (કમર)કપર બાંધે છે, તેમજ જેઓ, ધર્મશાસ્ત્રનાં ફરમાન પ્રમાણે બખ્તરનાં લેવા બખટ સદરો પણ પહેરે છે, એવા તે અમે પારસીઓ બીએ.

૨લોક ચૌદમે,

પ્રાયશ્ચિત્તં પવિત્રં પશુમપિ સદસા હંતિ ચૈત્પચ્યવ્યં
ગોમૂત્રં સ્નાનપૂર્વ ધનતરદિવસૈઃ શુદ્ધિરેવં મનોશ્ચ ।
નિત્યં નિત્યં શુરુણાં સુવચનકરણ કલ્પપદ્માલનાથે
યેપામાચાર એવં પ્રતિદિનમુદિતસ્તે વયં પારસીકાઃ ॥

૨લોક, ૧૪ મે,

પ્રાયશ્ચિત્તં પવિત્રં પશુમપિ સદસા હંતિ ચૈત્પચ્યવ્યં
ગોમૂત્રં સ્નાનપૂર્વે ધનતરદિવસૈઃ શુદ્ધિરેવં મનોશ્ચ ।
નિત્યં નિત્યં શુરુણાં સુવચનકરણ કલ્પપદ્માલનાથે
યેપામાચાર એવં પ્રતિદિનમુદિતસ્તે વયં પારસીકાઃ ॥

તરણુમો :-જો, અકસ્માતથી પણ તેઓને હાથે એકાદ પશુનો વધ થાય તો, તેના પ્રાયશ્ચિત્ત તરીકે, ચંચુગવ્ય (હાણુ, મોમૂત્ર, દૂધ, દહીં અને ઘી) વડે તેઓ, શુદ્ધિની ક્રિયા (અસ્તુમ?) કરે છે, અને ઘણા દિવસ ગયા કે તે, પુર્ણ પવિત્ર બને છે. તેમજ પાપના નિવારણને ખાતર, તેઓ, સર્વદા પોતાના પૂર્વજોનાં શુભ શિક્ષણો (આચારો) નું અનુકરણ કરે છે અને દિનપ્રતિદિન, ઉપરોક્ત આચારો (તરીકતો)નું પાળન કરવામા, તેઓ આનંદ માને છે, એવા તે અમો પારસીઓ છીએ.

૨લોક ૫૬૨મો.

પૂર્વાચાર્યપ્રવંધૌર્વિરચિતસચિરૈર્મોક્ષમાર્ગપ્રદાતૈ.

સંસ્કારૈઃ સસ્થિતાના વિકસિતવિધિના કથ્યતે વ્યોમ દાર્વ.

સર્વેપા ચ ત્રયાણા દહનવસુમતીમાસ્કરાણા ચ પૂજા

શુદ્ધે રમ્યા ય એવં પ્રગદિતમાહિમાસ્તે વયં પારસીકાઃ ॥

૨લોક, ૧૫ મો.

પૂર્વાચાર્યપ્રબ્ધ ધૈર્વિરચિતસચિરૈર્મોક્ષમાર્ગપ્રદાતૈ.

સંસ્કારૈઃ સંસ્થિતાનાં વિકસિતવિધિના કથ્યતે વ્યોમ દાર્વ.

સર્વેપા ચ ત્રયાણાં દહનવસુમતીમાસ્કરાણાં ચ પૂજા

શુદ્ધે રમ્યા ય એવં પ્રગદિતમાહિમાસ્તે વયં પારસીકાઃ ॥

તરણુમો:—જોને વિષે એમ કહેવાય છે કે, તેઓના પ્રાચિન ધર્મ-શુદ્ધો તરફથી મનોહર લાપામા રચાયલા અને મોક્ષ (સ્વાન જોખ્તમી)ને માર્ગે લઈ જનારા મ મો અને ધાર્મિક આચારો (વરીકતો)નું તેમજ ધર્મ-પ્રેરિત કરમાનોનું, જો તેઓ, નિત્ય સેવન કરે તો, તેઓ ઉંચા સ્વર્ગે સીધાવે છે. તથા જોઓ, પવિત્રાચાર (અચોધ)મા આનંદ લે છે, એવા મહિમાવાન પુરુષો, તે, અમો પારસીઓ છીએ.

૨લોક સોલમો.

શ્રી હોમિન્દમુરં સકલવિજયકૃત્યુત્તમોત્રાદિ કૃષ્ણે

દાતા શ્રી આતસોય સ મવતુ મવતા પાપનાશાય નિત્યમ્.

શ્રી સૂર્ય. સ્વાનુરૂલો વદુતરફલદા ન્યાસજાપ્યાય પંચ

દે સર્વે પારસીકા અસુરવિજયિનો ચાતુ માન્ય ચ નિત્યમ્ ॥

અલોક, ૧૬ મે.

શ્રી હોમિજ્ઞમુખં સકલવિજયકૃત્યુત્તમૌત્રાદિ વૃધ્યે
દાતા શ્રી આતસોયં સ લવણ લવતાં પાપનાથાય નિત્યમ્ ।
શ્રી સૂર્ય. સ્વાનુકૂલો બહુતરફલદા ન્યાસગ્રંથાય પચ
હે સર્વે પારસીકા અસુરવિજિનો માંતુ માન્યં ચ નિત્યમ્ । ।

તરણુમે:-હે સર્વે પારસી બધુઓ ! સર્વશક્તિમાન અહુરમઝદ,
તમારા પુત્રે અને તેમના પછુ પુત્રોની આબાદી (કલ્યાણ) ઉપર દ્રષ્ટિ
(નિગાહ) રાખે અને આ કલ્યાણમરી અગ્નિ (આવરાળહેરામ) સર્વદા તમારા
પાપોનો નાશ કરે તેમજ આ કલ્યાણ સૂર્ય અને પાપ તત્વો (અગ્નિ, વાયુ,
જળ, પૃથ્વી અને આકાશ) કે જે, મોટું કલ્યાણ કરનારા છે, તે તમારી
ન્યાયશોને લાયકના થાય (તમારી ન્યાયશોને કબુલ રાખે) તેમજ તમે, અસુ
રોની ઉપર ક્રોધમદ નિવડતા રહેા અને સદા મોટું માન પામતા રહેા

અથ હમદીનો ! ઉપર જણાવેલા ૧૬ સંસ્કૃત સ્લોકોમા વધુવેલા
આચારો મુજબ પૂરેપૂરા નહિ તો ઘોઘાક પ્રમાણમાં પછુ જો, આપણે
અત્યારે આપણુ જીવન ગુજરણ અને દીન ધર્મને ચીવવટપણે વળગી
રહીશુ તો, આપણે ગમે તેવા આકરા સન્નેઓમા પછુ એક અખંડ
કામ તરીકે જળવાઈ રહીશું.

ઉપવા સંસ્કૃત સ્લોકો અને તેના અર્થ ઉપરથી અથ હમદીનો !
તમે અચ્છી રહેશે જોઈ શક્યા હશે કે, આપણી દીનમા આતશ કેવુ
મોટું અમસ્થાન ધરાવે છે. અને આપણી કોમના સદમાગ્યે જો
એકવાર ફરીથી આતશ પાદશાહ આપણા દરેકના ધરમા ચાલુ
રહેવા પામશે તો, જેવી રીતે એક લોકોનો મળીયો વિજીના હુમલા-
માથી ધરનું રક્ષણ કરે છે, તેમ આ હોરમઝદનો પુત્ર યાને આતશ
આપણા ધરમાથી કલ્યા કંકાસ અને ક્રોસમ ક્રોસમની ખીજ અનેક
બદીઓને દૂર કરવા સામર્થવાન બનશે; અને ફરીથી આપણા જર-
ગોસ્તી પરો બદગી તેમજ નુકેદસ પ અને મહોબતની બધી અસરોથી
હળમળી રહેશે, પછુ હું તમોને આ બાબદમા એક અતિ અગત્યની
અને અનિવાર્ય વાત કહેવા માગું છું કે, આતશને તેમજ મોખેદને
બહુજ નિકળો સબધ છે. અહુરમઝદ ચોતે, સૌથી આલા નરતબાના
આદર ક્રોબા નામના આતશનું એક અતિ પવિત્ર સ્વરૂપ છે અને જે
મોખેદ, (ખેદદીન પાતુ ખરોજતો) આ જગતમાં, આતશને બહુ આદર-

માન અને પાકીથી જળવી રાખે છે તે વધુ ને વધુ અપો ખનતો જઈને પોતાના ખાકી તનુમાં અકુરમઝદને ઘણો ખીનવે છે એટલે પોતે અકુરમઝદની ઘણો નઝદીક પહોંચીને અકુરમઝદ સમાન બને છે,*

માટે, તમે મોળેદાની બહેતરી તરફ આખવિ આમણા કરશે નહિ એ એ વર્ગ નહિ જળવાયો તો આપણી કોમનો યાને દીનની કમ્મરને કાઢોજ તુટી ગયો એમ સમજજો આ વર્ગ બહુ મહાન, શ્રેષ્ઠ અને અલૌકિક છે અને તે વિષે મનુસ્મૃતિના ૧ લા અધ્યાયના ૮૫-૮૬-૮૭-૮૮-૮૯-૧૦૦ માં ૧લોક તેમજ ૮ માં અધ્યાયના ૩૮૧ માં ૧લોકમાં કહે છે કે.—

यस्यास्येन सदाश्रन्ति हव्यानि त्रिदिवौकस ॥
 कव्यानि चैव पितर किं भूतमधिकं तत ॥ ९५ ॥
 भूताना प्राणिन श्रेष्ठा प्राणिना बुद्धिजीविन ॥
 ब्राह्मन्सु नरा श्रेष्ठ्य नरेषु ब्राह्मणा स्मृता ॥ ९६ ॥
 ब्राह्मणेषु च विद्वांसो विद्वत्सु कृतबुद्धय ॥
 कृतबुद्धिषु कर्तार कर्तृषु ब्रह्मवेदिन ॥ ९७ ॥
 उत्पत्तिरेव विग्रस्य मूर्तिर्धर्मस्य शाश्वती ॥
 स हि धर्मार्थमुत्पन्नो ब्रह्मभूयाय कल्पते ॥ ९८ ॥
 ब्राह्मणो जायमानो हि पृथिव्यामधिजायते ॥
 ईश्वर सर्वभूताना धर्मकोशस्य गुप्तये ॥ ९९ ॥
 सर्वं स्व ब्राह्मणस्येद यत्किञ्चिज्जगतागतम् ॥
 श्रेष्ठयेनाभिजनेनेद सर्वं वै ब्राह्मणोर्हति ॥ १०० ॥
 न ब्राह्मणवधाद्भુવાનधर्मो विद्यते भुवि ॥
 तस्मादस्य वध राजा मनसापि न चिन्तयत् ॥ ૧૦૧ ॥

* આપણામાં એક વાર્તા (રિવાયત) ચાલી આવી છે કે અમે ઝરથુસ્ત્રને દાદાર હોતમઝદને પ્રત્યક્ષ (પોતાની રૂબરૂ) જોવા માગ્યો ત્યારે, તેવણને દાદાર હોતમઝદ તરફથી એવો જવાબ મળ્યો કે અચ અપો ઝરથુસ્ત્ર ! હું મીનોઆન મીનો હું યાને કેળવતા તો તું પાતુ અશુદ્ધેષઘવાઓ સુધા મને જોઈ શકતા નથી, છતાં, જો તારી ખાહેશ, મને નજરો નજર જોવાનીજ હોય તો હું અપો મરદનો દાથ પકડ, કેમકે, અપો મરદમાં મારી હાજરી ઘણી સારી ખીલી રહે છે .

અર્થ :—અધ્યાય ૧ લો શ્લોક (૬૫) દેવતાઓ (યજ્ઞદો) જેના મુખથી હવ્યોતું (જનવાનાં લીધેલાં અન્નતું) લોજન કરે છે તથા પિતૃઓ (અપે-નાં રવાનો તથા રૂંદોદરો) હવ્યોતું લોજન કરે છે તે બ્રાહ્મણોથી (મોખેદોથી) જગતમાં બીજું કોણ ઉત્તમ હોય ?

(૬૬) સપ્તમી પેદાવટોમાં પ્રાણીઓ શ્રેષ્ઠ છે, પ્રાણુવાળાઓમાં બુદ્ધિ-વાળા જીવો શ્રેષ્ઠ છે.

બુદ્ધિવાળા જીવોમાં મનુષ્યો ઉત્તમ છે અને મનુષ્યોમાં પણ બ્રાહ્મણો (મોખેદો) ઉત્તમ છે.

(૬૭) બ્રાહ્મણોમાં (મોખેદોમાં) પણ વિદ્વાનો શ્રેષ્ઠ છે, વિદ્વાનોમાં પણ ધર્મજ્ઞે કર્મકારેલાં કર્મો કરવાની બુદ્ધિવાળાઓ શ્રેષ્ઠ છે અને ધર્મજ્ઞે કર્મ-કારેલાં કર્મો કરનારાઓમાં જેઓ, તે કર્મો કરે છે તે શ્રેષ્ઠ છે અને તે કર્મો કરનારાઓમાં પણ બ્રહ્મવેદા પુરૂષો (અદુરમજ્ઞને પીછાણનારા મોખેદો) શ્રેષ્ઠ છે.

(૬૮) બ્રાહ્મણની (મોખેદની) ઉત્પત્તિજ ધર્મની ચારવટી (લવેદાન) મૂર્તિ છે; કારણ કે તે ધર્મને માટે ઉત્પન્ન થયેલો છે અને મોક્ષને માટે (જવાન બોખતીને માટે) કલ્યાયેલો છે.

(૬૯) બ્રાહ્મણ જન્મ પામતાજ પૃથ્વીમાં સૌથી શ્રેષ્ઠ મહાત્મ છે અને સર્વે પ્રાણીઓનાં ધર્મ બંધારણી રક્ષા કરવા માટે સમર્થ મનાય છે.*

(૧૦૦) પૃથ્વીમાં જે કાંઈ ધન છે તે સઘળું બ્રાહ્મણતું (મોખેદતું) છે. ઉત્તમપણાને કારણે તેમજ માનને લાયક હોવાથી આ સર્વ ધનને લાયક બ્રાહ્મણ છે.

અધ્યાય ૮ મો શ્લોક ૩૮૧ મો. અર્થ :—આ જગતમાં, બ્રાહ્મણ ને (મોખેદને) મારી નાખવાના કરતા વધારે મોટું પાપ બીજું કોઈજ નથી, માટે રાજાને, મનમાં, બ્રાહ્મણને મારવાનો વિચાર સુધાં કરવો નહિ.

એટલુંજ નહિ પણ અદુરમજ્ઞ સુધાં પોતે મિનોષ દુન્યાના એક મોટામાં મોટા આશ્રયન યાને બ્રાહ્મણ છે અને તેઓ પોતે, અલુલિહ

* આપણા અષોઃકર્યુસ્ત્ર સાહેબ મજવણવાન મજવણ યાને મોખેદોનાં મોખેદ યાને પોરે માદવાન મહાત્મ છે, કેમકે, તેઓ મોટા આશ્રયન યાને બ્રાહ્મણ હતા અને તેઓ જન્મ પામ્યા ત્યારે તેમનું મહાત્મ્ય દેખાડવા કાળે આખી કુદરત પોકારી ઉઠી હતી કે, “ઉચ્ચ નેહ ઝાતેહ આશ્રય, એ રિષત્તરમેહ કર્યુસ્ત્રેહ.” શુકરાના ! (દાદાર અદુરમજ્ઞના) કે, આપણે માટે એક આશ્રયન પેદા પડ્યો છે કે જે, રિષત્તમાન કર્યુસ્ત્ર છે. (કવરહીન ચરત, કુકરેહ ૮૩ મો.)

રીતે અમશાસ્ત્ર-દો, મીનો, દય, ફરચોખ અને ચઝદોની સાથે મળીને કુદરતમાં મોટી મોટી “યજ્ઞ” કરતા રહ્યા છે.

અય હમદીનો ! ઉપલા ‘શ્લોકોમાં’ દસવિધા વિચારો ઉપરથી તમો સહેજે સમજી શકશો કે, આ બ્રાહ્મણો કહેતાં ‘મોખેદો, બહેદીનોતું’ તારણ કરનારાં, ચીન્વત પુલ પસાર કરાવીને રવાનને મોક્ષ (રવાન મોખતગી) એટલે જન્મ મરણનાં ફેરામાંથી કાયમની મુક્તિ અપાવનારા અને જીવાત્માને માટે અતિ કલ્યાણકારી તેમજ હર્ષ આપનારાં “ફતૂમ” યાને જીલન્દ આત્મ-જ્ઞાનના, અહુરમઝદ તરફથી નિમવામાં આવેલા, મોટા અધિકારીઓ યાને રખે-વાલો છે; માટે, તેઓનાં રક્ષણ અને બહેતરી માટેના સઘળા પ્રયાસો આપણી કોમે પહેલાં હાથ ધરવાજ જોઈએ. ખીજું એ કે રવાનને મુક્તિ યાને મોક્ષ અપાવનારાં સર્વ સાધનોમાં આત્મજ્ઞાનનું સાધન ઉત્તમ છે અને તે વિષે મહુસ્મૃતિનાં ૮૩ અને ૮૫ માં શ્લોકોમાં કહ્યું છે કે:-

વેદાભ્યાસસ્તપો જ્ઞાનમિન્દ્રિયાણા ચ સંયમ. ॥

આહિસા ગુરુસેવા ચ નિ ધ્યેયસકરં પરમ ॥ ૮૩ ॥

સર્વેપામપિ ચેતેપામાત્મજ્ઞાન પેર સ્વતમ્ ॥

તદ્ધ્યમ્યં સર્વં વિદ્યાના ગ્રાપ્યતે હ્યમૃત તત ॥ ૮૫ ॥

અર્થ:-વેદનો અભ્યાસ, તપશ્ચર્યા, જ્ઞાન, ૪ દ્રિયોનો સંયમ, અહિસા અને ગુરુસેવા એઓ કલ્યાણના એટલે મોક્ષના ઉત્તમ સાધનો છે.

(૮૫) પણ, ઉપર કહેલા સર્વ સાધનોમાં, આત્મજ્ઞાનને ઉત્તમ સાધન કહેલું છે. કારણ કે, સર્વ વિદ્યાઓમાં તે પ્રધાન છે અને તેનાથી મોક્ષની પ્રાપ્તિ થાય છે

ઉપલા કથણ ઉપરથી અય હમદીનો ! તમો સમજી શકશો કે, મોખેદ વર્ગનો દરજ્જો આ જગતમાં બહુ અપૂર્વ અને મહાન છે. એ વર્ગેજ આપણી કોમના કેટલાક નામાકિત નરોને જન્મ આપ્યો છે અને એઓએજ જૂતકાળમાં અનેક શકતો, હાદેસાઓ તેમજ તાનાઝની ખમીને આપણી દીન આછનના ક્રિયાજોને આજ સુધી જળવી રાખ્યાં છે. એઓનાં પગ ધોઇને આપણે પાણી પીએ તો, તે પણ ઓખું છે-એટલો બધો મહિમા આ મોખેદ વર્ગનો છે; માટે, એઓની હાલત સુધારવા માટે આપણી કોમે અને કોમના દૂસ્તી સાહેબોએ તુરતજ જરૂરી પગલા ભરવાં જોઈએ.

મોખેદ ભાષ્યોને ચોડાક શબ્દો.

Awake! arise! or be for ever fallen!

અર્થ :—જાગો ! ઊઠો ! નાહ' તો હ મેશ માટે પડીમાં રહે !

આ તકે, મારા માનવંત દસ્તુર, મોખેદ અને એવંદ સાહેબોને બહુ માનપૂર્વક વિનંતિ કરું છું કે તમે સપળાઓએ હવે તમારી વચ્ચેની તમામે તમામ નાની મોટી મતફેરીઓ, ગેરસમભુતીઓ તેમજ કછઆ કંકાસો બાબુએ મુકી દઇને આ નાનકડી પારસી કોમ (કે જેની કમ્મરનાં તમે કાંકા સમાન છો) ની બહેતરી માટે બહાર પડવું જોઇએ. અથ વ્હાલા મોખેદ ખેરાદરો ! તમે તો ખરેખર ઇશ્વરી પ્રભાવવાળા અને સ્વર્ગ સમાન તેજસ્વી પુરુષોના વંશજો છો તમારા મુખની વાણી તેજ ઇશ્વરની વાણી, એવા તમારો અદ્ભુત પ્રભાવ છે. અફસોસ ! કે આજે તમે, તમારી તે ઇશ્વરી મોઠાઇ જોઇને નાનકડા અર્થ વિનાના ઝંઘડામાં (Petty-mindedness) પડીને નાહકના રીબાઓ છો, હિણાઓ છો અને બહેદીનોતે પણ રીખવા દેઓ છો. “તું મોટો કે હું મોટો” “તારો કંકડો ખરો કે મારો ખરો” “તું વધુ જાણે કે હું વધુ જાણું” “તું તો.... આવો તેવો અને હું તો ફલાણો ચીણો” એવાં એવાં વેણો અથ વ્હાલા હમદીનો અને મિત્રો ! તમેને ન શોભે તમારા વર્ગની ભૂતકાળની કારકાદી ખચીતજ તમેને તેમજ અમેને દેટલી બંધી હરખાવનારી છે, તે, અમે તેમજ તમે કયા નથી જાણતા ? તમેજે જરથોસ્ત્રી દીન આપનને તેમજ બેહદીનોતે બચાની રાખવા કેવા કેવા અસહ્ય દુઝો ખમ્યા છે અને વિપત્તિઓ ઉઠાવી છે તે શુ અમે નથી જાણતા ? તમે તો અમારાં સરના તાજ છો બનકે અમારા શરીરના પ્રાણ સમાન છો તમારા વિના અમેને મુશ્કેલ એટલે “સ્વાન બોખતગી” કોણ અપાવે ? તમે જો ક્રિયાક્રમોને નીવડાવથી વળગી રહ્યા ન હોતો તો આજે પારસી કોમ, એક લુદી પ્રજા અને ધર્મ તરીકે અખંડ-પણે જળવાઇજ કેમ રહેતે ? અમારી બહેદીનોતી હસ્તીને માટે અમે તો તમારાજ આભારી છીએ અને ચાલચદીવાકરો ! ન્યા મુધી સર્વ ચદ્રની હસ્તી છે ત્યા મુધી તમારા આભારી રહીશુંજ, પણ હવે તો હું અને મારી ચેઠે કોમની બહેતરી માટે દાઝ અને લાગણી ધરાવનારા બીજા હજારો બહેદીનો ખરા અત કરણુધી ઇચ્છીએ છીએ કે, હવે તમે બીદાર બનો અને દીનની બહેતરીના કામે મડી

જાઓ. દીન, જો પાછી અખંડપણે જળવાશે તો કોમ પણ જળવાવા-
નીજ અને તેનું કેટલું મોટું પુણ્ય લાગશે? અને તે બધું પુણ્ય અય-
વ્હાલા ખેરાદરો! તમને નહિ તો કોણને મળશે? આ માટે તમે હવે તો
ઉઠો અને મારા જેવા આધળાઓની પાંખડી પકડીને અમોને
સદમાર્ગે ચલાવો. તમારા અંદર અંદરનાં ઝવડાઓમાંજ તમે
પડ્યા રહો તો છેવટે અમારું શું થાય? તમે તમારો મોબો,
માન, અહમ્, ટેક અને પ્રતિષ્ઠા જળવો અને તમારા વેરીને
પણ છુટું ન ધચ્છતાં તેને સદ્બુદ્ધિ મળે એવી પ્રાર્થના
કરો. તે તમારો વેરી તમારે માટે આજે તેટલું ભુરું બોલે તેના વિચાર
ના કરો, પણ, તેને મહેર ચઢાવે હવાલે સોપી દો, અને તમે તમારું
કામ કરો. ખીજું, તમારામાંના કેટલાક કમનસીબ ભાઈઓ દારૂ તાડી,
શેર, સદા, કલ્પ, જુગાર, આંક ફરક, રેસકોર્મ વગેરે દુર્વ્યવસ્થામાં પડ્યા
છા તે જોઈને અમોને ખરે ભારેમાં ભારે ખેદ થાય છે. ભાઈઓ, તમોને
એ બધી ઓળે ન શોભે. તમે તો બ્રાહ્મણ કહેતા મોષેદના પુત્રો. આવી
તમારી દુર્દશા અને અધીજતિ માટે, બોલો, કે તમે નહિ
તો ખીજુ કોણ જોખમદાર ગણાય? તમારે તો મહત્ત્વદારી કર-
વાની છે એટલે દીનધર્મના શિક્ષણો ગ્રહણ કરીને તે, ખીજાઓને
શિખવવાના છે જો તેમ નહિ કરતા ખીજા બળતીસળતી બાપદોમાજ
તમે રન્યામન્યા રહો તો તમને પશીમાનજ થવું પડે અને પડરોજ.
(માંથો પહેલવી વંદીદાદની ૪ થી પરગરદનાં ૪૪, ૪૫, ૪૬
ફકરાઓ તેમજ ૧૮ મી પરગરદના ૪, ૫ અને ૬ ફકરાઓ
તેમજ ઉશતવદ ગાથાનાં ૪૫ માં, હા નો ૩ જો ફકરો.)

અય - હાલા ખીરાદરો! કયા ગયું તમારું પહેલાનું તેજ, નુરાની,
પેશાની, શાંતિ, દાવજાપણું, દીનદારી, જ્ઞાન, નીતિરીતિ, સદાચાર,
પ્રતિષ્ઠા, ટેક અને મોબો? અફસોસ! કે આજે તમારામાંથી ઉપલા
સદગુણો લગભગ નષ્ટ થવાની અણી ઉપર આવી ચુક્યા છે, અને જે
ઓળે તમોને કદીયે ન શોભે તેવી તેવી ઓળેમા તમે તમારો વખત
નાહકનો ખરબાદ કરો છો. ભાઈઓ! એકવાર ફરી પાછા ઉઠો અને
જરથોસ્તી મજહબનો જલ્લા દુન્યામાં રાશન કરો. જે તમે તમારી પ્રતિષ્ઠા
જળવશો અને ટેકથી રહેશો તો, બહેદીનો તમારી કદર ભુલશેજ, પણ જે
તમે ખેદરદાર બનતા જશો અને ધર્મને હિલ્લેશો તો, તમે ધર્મથી તેમજ

કોમથી હિણાશો. માટે, સાવચેત બનો અને આપણી કોમની રેહબરી કરવાનું ભનું કામ તમારા હાથમાં લેા. તમારામાંના દરેક જણે ઝંદ અવિસ્તા પાઝંદ પેહલવી, ફારસી, વગેરે, તો બાણુનું જ શ્રેષ્ઠ છે. મોખેદનું ફરજંદ ઝંદ અવિસ્તા ન બાણે એના કરતાં વધુ ખેદની વાત શું હોય ? જો તમે તમારી વચ્ચેનાં ઝઘડાઓ પતાવી દહને એકસૂપ થશો તો, બહેદીનોતે, ખચીતજ તમારી ધાર્મિક બહેતરી તેમજ આર્થિક ઉન્નતિને માટેની સંગીન યોજના ઘડવાની ફરજ પડશે; કેમકે, બહેદીનોતે તમારા વિના ચાલ્યું નથી અને ચાલવાનું નથી; પણ, જો તમે આ સાદી અને નમ્ર સુચનાઓને અમલમાં મુકવાના અપાડા કરશો તો તમે પણ કુખશો અને કોમને પણ સાથે કુખાશો. અથ ખેરાદરો ! કમ્પુન્યા અને છંદગીને માટે તમે ઝઘડા કરો છો ! ઝઘડા ઝઘડાએ તો સજપાટો પણ ફના થઇ ગયાં છે. આ ધરતીને ધમ ધમ હુજાવે એવી બળવાન મેળ-ઓના અને સંખ્યાબંધ પ્રાંતોની બનેલી દમામદાર ધરાની શહેનશાહતોનાં, કુસંપથી સુરેચુરા થઇ ગયા, તો પછી, આ નાનકડી કોમના તે શું હિસાબ ? રખેને દરવંદ અડકે તો અબડાઇ જવાય તે બ્હીકે તેનાથી દૂર દૂર ચાલનારા, ગમે તેવી મુરકેલી છતાં ધરનુંજ ભોજન કરનારા, બાજ ધર્યા વિના મુખમાં અન્ન કે પાણી નહિ મુકનારા અને શુવ કરતાં પણ વધુ બ્હાલવી આતશ અને ડિયાદામોનું, તનતાહીને રક્ષણ કરનારા, એવા તમે, આજે શા કારણે ગબડી પડ્યા છો ? બહા બાધઓ ! તમેનેતે વળી હોટલોમાં જવાનું, જેનો આલો માત્ર પડે તો નહાન લીધા વિના ન ચાલે એવા દરવંદોને અડકવાનું, રેસકોર્સો ઉપર જવાનું, આંક ફરક, શેર મટા અને બીજા નબોજા ધધાઓમાં પડવાનું, મેદાને મેદાને ખેંસીને પાના તેમજ જીગર રમવાનું સોભે પણ ખરું કે ? આથી વધુ તે શું કહું ? તમે ચતુર અને અમજગર છો માટે યોડામાં સમજી જાને અને અનેક બદીઓમાં ગીરફતાર થયવી આપણી કોમનાં રેહબર તેમજ તારણદાર બનજો. પાક પરવરદેગર તમેને સદ્બુદ્ધિ આપે અને એકવાર ફરીથી કોમને મોખરે ઉભા રહેવાનું તમેને જોર બને દેવાત મજે એજ. અથ જમ્યાત્ યથ આક્રોનામિ ! ! !

આ પુસ્તકના ૮૪ માં પાના ઉપર “જરથોસ્તી ધર્મ” સાહિત્ય-
માંતો આતશનો, એક મોટો અને હેરતકર્થો ઇતિહાસ છે,”
એવો જે ઇશારો કીધો છે તેને લગતી બાબત ઢુંકમાં
નીચે મુજબ છે.

જ્યારે આપણા ૨૧ ધર્મ પુસ્તકો હસ્તીમાં હતા તે વખતે તેમાં,
તમામે તમામ જાતના જ્ઞાન, વિજ્ઞાન, વાતવજ્ઞાન, અધ્યાત્મવિદ્યા, બ્રહ્મજ્ઞાન યાને
આત્મજ્ઞાન તેમજ શાસ્ત્રો, હેકમત, હુન્નર, રિક્સુક્ષી, એટલે વગેરે વગેરેનો
સમાવેશ થઈ ગયો હતો, પણ, આજે આપણી પાસે તે બધા પુસ્તકો રહ્યા
નથી તેથીજ કમનસીબે આપણી કોમના કેટલાક સાહેબો એમ કહે છે કે,
બીજા ધર્મોમાં જે બધી સમજણો છે તેવી આપણામાં ક્યા છે? આવી રીતની
ફર્યાદ કરનારા સાહેબો કેટલેક અંશે સાચા છે, છતાં, જો તેઓ અધોઘર્ષી
છાગી શૂન્યરીને ખરી જાનકેશનીથી, ખતથી તેમજ ઉદાહૃતી આપણા
આત્મારે મૌજુદ રહેલા થોડાક ધર્મ પુસ્તકોનો, હાલની સાયન્સો
(Sciences) તથા ભાષાશાસ્ત્રો (Comparative Philology) ની મદદ
વડે તેમજ મેગનેટીઝમ, ઇલેક્ટ્રીસિટી, વાઇબ્રેશન (“વનિશાસ”) રંગ રસાયણ
શાસ્ત્ર (Chromatics), જ્યોતિષશાસ્ત્ર (Astrology), ખગોળવિદ્યા (Astro-
nomy), સંગીતશાસ્ત્ર (Music), તેમજ ડાયનેમીક્સ (Dynamics) સ્વ
રશાસ્ત્ર (Science of Sounds), સાયન્સ ઓફ પોલેરીટી, સાયન્સ ઓફ ડ્યુએ
બીટી, સાયન્સ ઓફ ઓપોઝીટસ એન્ડ પેર્સ, સાયન્સ ઓફ પોઝીટીવ એન્ડ
નેગેટીવ વગેરે વગેરે બીજા અનેક શોધખાળો અને વિધાઓની મદદ વડે અભ્યાસ કરશે
તો, તેઓને જણાશે કે બીજા ધર્મોમાં યાને ખાસ કરીને હિંદુ ધર્મમાં જે કાંઈ
એવું છે તે બધું, આપણામાં પહેલા અખડ હાલતમાં હતું અને આત્મારે સુધા
વેરવીખેર અને કંકા છુટલા રૂપે બધી રહ્યું છે અને “બનામે યજ્ઞ” ની
પાઞ્ડ સેતાયશમાં તે બાબે એક ખુલ્લો ઇશારો છે કે - “અવેન ઇ અવિ-
નાસ્ત એ અવીઝક ઇ માઝદયસ્નાન અએદુન પયદા બેકરદમ કે
હીય ચીહ નીસ્ત કે ખઅવસ્તા અન્દર નીસ્ત, પુરા આગાહ
કુનમ” અર્થ - (અહુરમઝદ કહે છે) “હે ઝરથુસ્ત્ર! હું તને જણાઉં છું
કે, આ, અમર અને પવિત્ર મઝદયસ્તિન દીનને મેં એવી રીતે બનાવી છે
કે, (હુઆમાં) એવી કોઈ પણ ચીજ નથી કે જે, “અવિસ્તા”માં ન હોય
ઉપલા ઇશારા ઉપરથી અચ હમદીનો। તમે સમજી શકશો કે, એકવાર
આપણી પાસે તમામે તમામ જાતના જ્ઞાનના અખૂટ જડારો હતા અને
આજે પણ આપણામાં તે અખૂટ જડારોમાંથી જે જે બાબતો બધી રહી
છે, તેમાંથી આપણી જરથોસ્તી દીનની આતશની ધણીજ હયરત ઉપજાવે તેવી

“સાયન્ટીફીક ફિલસુફી”થી બરપુર બાળક “ફક્ત-ફક્ત”ને આધારે
હકમા સમજાવીશ

જરથોસ્ત્રી ધર્મ સાચોના “ફક્ત”ના શિક્ષણ મુજબ, આ આખી
દેખીતી તેમજ અણુદ્રિક અને વિશાળ સૃષ્ટિને ૧૬ જાતના આવરો નિભાવી
રહ્યા છે આ ૧૬ આવરો તેમજ ૮૧ જાતની વિજળીય શક્તિઓ,
Electro Magnetic forces, (કે જેમાંથી ૪૫ જાતની વિજળીયો સૂર્યના
મગનાદીસ, યાને મેગનેટીક પ્રવાહોથી બને છે અને ૩૬ જાતની બીજી
વિજળીયો [૪૫+૩૬=૮૧] ખાકી દુન્યાના બનાવરોમાંથી રડાયણ યાને
Chemistry ને મધદે બને છે) આખી સૃષ્ટિમાં અસખ્ય પ્રમાણની “તબદીલ-
તેલદીલ” એટલે ઉત્પત્તિ, સ્થિતિ અને લય (Creation,
Composition and Decomposition or Dissolution,)
કરી રહી છે દુક્રીયતામાં આખી સૃષ્ટિ (Cosmos) નો અને તમામે તમાન
જમાનાઓનો નીભાવ, આ ૧૬ આવરો, અને તેમાંથી Law of Combi-
nation Affinity and Repulsion ને મધદે ઉત્પન્ન થતી વિજળીય
શક્તિઓને આધીન છે ખાસ કરીને આ ૧૬ જાતના આવરોના નામ
આપણા મૌલુક ધર્મ પુસ્તકોમાં એક યા બીજે રૂપે જણવાઈ રહ્યા છે અને તે
જુદાથી ઉવરતા અનુક્રમે નીચે પ્રમાણે છે (૧) ‘રોશનાન-રોશન
અથવા ‘ફાએતાન-ફાએત નેલેનુ તેજ અથવા ‘નુર-ઉલ-અન-
વાર’ અથવા ‘અનન રઓઆઓ’ એટલે અનન્ત રોગનીઓ આ
આવરથી મતિ હરેક હરેક જમાનાની અને તે હરબાદ જાહેર થતી અસખ્ય
સૃષ્ટિઓની ઉત્પત્તિનું ઉપાદાન માત્રુ (Foremost Creative Cause)
છે આ મૂળ આવરથીમતિ અને તેના બધાત્રુ તેમજ રચનાનો ખ્યાલ
મીનો હએ ફરોખ અને ચક્રોને વધીક બાકી શકેના નથી આ આવરથીમતિ
યાને અહમ્મદ નુરનાથી જે ૧/૧૦ બાજ હરો પડે છે તેમાંથી મજદા
પણી અદુરાઅદુરમજદ તે પણ અમશારપન્હો, મીનો હએ ફરોખ
ચક્રો અને બીજી જગ્યા ખ્યાલ મીનોઈ તુ ની દસ્તીઓ બને છે આ આવરથીમતિ
૬ મા આરનાનની પહ્લુ પહીમેર કાર્ કગી રહી છે અને તે ૧/૧૦ મતિ આખી
વિશાળ સૃષ્ટિમાં આનેક (Intermingled) છે છતાં આખી સૃષ્ટિથી
અનજુ છે (૨) બીજા આવરનું નામ ‘આવરશ પુદ્ર અહુરહે મજદાઓ’
કરીને છે અને તે, મીનોઈ આડનના ૬ ના આરનાનમાં તેમજ ખામના
નુતની સરયોક (Divine Refulgence) મા મર્વ કરી રહી છે (૩)
ત્રીજા આવરનું નામ આવરો બેરેઓ સખપદ કરીને છે અને તે, મીનોઈ
આવરના ૮ મા આરમાનના અને ખરેખર તુચની તમોઈમાં મર્વ
કરી રહી છે આ આવરથીમતિને વલીને વધને જે ૧૪૮ પ્રમાણે રચાયવાળા

૧૦૦૧ સ્તોતનાં પ્રવાહો યાને અહુનવરનો નાદ, ઉતરતો ઉતરતો આદરે-મીને-કર્કોનાં તબકકા આગળ ૨૪ કલાકમાં ૬ વાર આવીને ઠરીઠામ થાય છે તેને, અલંકારમાં “સૂએપ” કરીને કહે છે. આયળ, ૧૦૦૧ સ્તોતનાં પ્રવાહો યાને અહુનવરનો નાદ, ખોરશેદ-મહેર અને દયનાં “શોઆઅ” યાને સૂક્ષ્મ-અણુદિઠ કિરણોની તેમજ અષાઉનાંમ ક્વચીઓની મારફતથી “સૂએપ” તરીકે આ ગેતીમાં ૨૪ કલાકમાં ૭ વાર ઉતરીને, આ, વાયા વગરની ગેતીને ૭૭ મરતબે પાવન કરે છે એટલે અલંકારમાં, “અયો સૂએપ” આ ગેતીમાં, રાત દિવસ મળીને ૭ મરતબે અને આવે છે અને માઝઘન્ય તેમજ વરેન્થ એટલે માઝઘરાનનાં તેમજ ગીલાનનાં દેવાને તેમજ અએઘમ દેવને મારી હાથે છે. આ એક બહુ બુદ્ધ અને મહાન બનાવ (Phenomena) છે અને તેનો હજી પણ ઉંડો ખુલાસો છે પણ અને આટલોજ બસ થઈ પડશે. (૪) ચોથા આતશતુ’ નામ “આદર ખોરશેદ (તુરફ)” યાને ઉંચો કરીને છે અને તે, આતશી ગતિ, છરમાની (Planetary) આવમનાં ઉપરથી નીચે ઉતરતાં ૭ મા રાતિનાં આસ્માનમાં તેમજ અહુનવરનાં નાદનાં તુરાની સરસોકમાં કાચ કરી રહી છે. આ આતશી ગતિ, Magnetic યાને negative યાને નારી જતી રૂપ છે. (૫) પાંચમાં આતશતુ’ નામ આદર ફોખા (ખાલેસમાં ખાલેસ બંધાણુવાળો) કરીને છે, આ આતશી ગતિ છરમાની આવમના છટ્ટાં બ્રેસ્પતિનાં આસ્માનમાં તેમજ રચનાં તુરાની સરસોકમાં કાચ કરી રહી છે. આ આતશી ગતિ (Electric) યાને (Positive) યાને નરજતી રૂપ છે. આજની સાયન્સને હજી સુધી ખબર નથી પડતી કે, સૂર્યને તેજ પ્રકર પાડનાર કોણ છે અને કોણ હશે ? પણ “ઇલેમે-ફનૂમ” શિખરે છે કે, ખુરશેદ યાને સૂર્યને બ્રેસ્પતિનાં છટ્ટાં આસ્માનમાં કાચ કરતી આદરફોખાની આતશી ગતિ ચાલુ પોષણ આપી રહી છે એથી, ખુરશેદમાં કાચ કરતી આદરખુરજીન મહેર (તુરફ) નામની આતશી ગતિ ખુરશેદને, અમર્જ (Imperishable) રાખે છે. (૬) છટ્ટા આતશતુ’ નામ આદરશુશરૂષ (તુરફ) કરીને છે અને તે છરમાની આવમનાં, મંગળનાં પાંચમાં આસ્માનમાં તેમજ ઉરસીત્યાત (Expansion) નાં તુરાની સરસોકમાં કાચ કરી રહી છે. આ, આતશી ગતિ, તમેશુણુ યાને સુખ રંગનાં સ્તોત ઉપર મવકકલ છે અને તે, ખાણી આવમનાં બનાવોને બહુ ઝડપથી અલમમાં સુકીને, ખાણી આવમનાં અનાસદા પાસેથી (તેમા ઇનસાન સુધાં સમાઈ ગયું) તેનો કેસાસ યાને કર્મ ભરપાઈ કરાવે છે આ આતશી ગતિ પણ Electric યાને Positive યાને નર જતી રૂપ છે. (૭) સાતમાં આતશતુ’ નામ આદર ખુરજીન મહેર (તુરફ-ઉંચો) કરીને છે અને તે, છરમાની આવમનાં, ૪યાં ખુરશેદના આસ્માનમાં, તેમજ અરવાન (કાળ, Time) નાં તુરાની સરસોકમાં કાચ

કરી રહી છે આ અતિ પણ Electric યાને Positive યાને નર બળદે
 ૩૫/ છે જમાનાની મરદેશને નિયમીત રીતે ચલાવીને અદ્વિતમજ્ઞાના “મન્તા
 (Pre-ordained Divine Plan) ને આ અતિ, અમલમાં મુખી રહી છે
 (૮)આઠમા આતશયુ” નામ આદરે-મીનો-કર્કો કરીને છે એ વળકકા
 આમળ આ આતશી અતિ માર્ય કરી રહી છે તે વળકકા પાસે, હ્રમરૂપયમ-
 એદેમ ગાહામખાર ના હી નામ વખતે અએત્વદથ (Re-Union of
 Masculine and Feminine Souls) ની મહાન ક્રિયા થાય છે અને
 આજ વળકકા આમળ, ઉપરથી નીચે ઉતરતા, એક અખંડ સ્થાન (Perfected
 Whole)ના બે ભાગો (Masculine Half and Feminine Half)
 થાય છે. આ વળકકા નીચેની રૂઢાની આવમનો સૌથી ઉચ્ચ વળકકો છે અને તે
 ઠોડકા પછીજ એક અખંડ અનેહુ વાને “અએત્વદથ”ને પામેહુ સ્થાન, છરમાની
 આવમના નીચેથી ગણુતા ૧ લા “દએ” યાને ચંદ્રના આરમાન ઉપર
 આવી સંઓપને અ ૩ કસથી પુષ્કળ વસ્ત્રીમ (Salutation) ની અરહી
 બહેરતના હવાલામાં આવીને લોહુમન ધહુ યાને બહમનના ઉરવાનને પામે
 છે [અને રહેજ જણાવવાનુ કે, ઉપરથી નીચે ઉતરતા ૩ ના શુકના ૨ ના
 મુખના અને ૧ લા ચંદ્રના આરમાનમાં એ આવશે માર્ય કરી રહ્યા છે તેઓના
 નામ અનુક્રમે આદર શુશરૂપ, (વનજમુલ=ઉતરતો) આદર પુરહાદ,
 (વનજમુલ=ઉતરતો) અને આદર છુરગીન મહેર (વનજમુલ=ઉતરતો) કરીને
 છે આ ત્રણ આવશે દુરદ્દા યાને ચહડતા મરવળાના આવશે વરીડે, રાનીના
 ૧૭ મા, મ ગળના પાચમા અને સૂર્યના ૪ થા આરમાનેમાં માર્ય કરી રહ્યા છે
 આ એકને એક જવળોજ આવશે ૭ મા અને ૨ ના ૫ મા અને ૩ ના તેમજ
 ૧૪ થા અને ૧ લા આરમાનેમાં ચહડતા ઉતરતા મરવળામાં માર્ય કરે છે
 (તેનો બેદ, ઇતમે નહુમ યાને જ્યોતિષ પ્રમાણે એમ છે કે ૭ મા આરમાનના
 સ્વામિ રાનીને ૨જ આરમાનના સ્વામિ મુખ સાથે, પાચમા આરમાનના સ્વામિ
 ૧૫ જળને ૩ ના આરમાનના સ્વામિ શુક સાથે અને ૪ થા આરમાનના
 સ્વામિ સૂર્યને ૧ લા આરમાનના સ્વામિ ચંદ્ર સાથે મૈત્રિ યાને મિત્રાચારી
 (Planetary affinity or friendship) છે અને તેજ કારણે ૭ મા તેમજ
 ૧૮ ના, ૫ મા તેમજ ૩ ના, અને ૪ થા તેમજ ૧ લા આરમાનના આવશેના
 તામે એકસરખાજ છે અને તેઓ, એક બીજા સાથે સહકાર (Co-operation)
 મા કાચ કરી રહ્યા છે આ બધી આવશે અતિઓ યાને રાકિતઓ
 (Thermo-magno Electro-Vibratory forces) સંધારાઓ યાને
 પ્રદો (Planets) ની મારફતે, પહેલા, છરમાની વૃષ્ણો (Planetary
 Spheres) મા જહેર થાય છે અને ત્યાંથી ખોરોદ-મહેર તેમજ દએના
 ચોઆચ યાને કિરણો (Rays) ની નાકરતે તેમજ જપાઉનામક્રમી અને સંઓ-

ખની મારફતે નીચીની ક્ષણી આલમના કેન્દ્રરેખા અને તે બાદ સૂર્ય આતર
 બાદ, આખ અને ખાકના ભૂવનોમા યથે તે બધી આતરની ગતિઓ યાને
 ચાકવતો, ચાર ખાકી અનાસરેની બનેલી, આ અસંખ્ય રૂપાતરેવાળી
 ખાકી દુન્યામા બહેર (Manifest) થાય છે, અને જેવી જેવી આરમાનોની
 એટલે સૈયારાઓની શાદ કે નહેસ ગરદેશ તેમજ દ્રષ્ટિઓ (Good or
 bad Planetary Configurations and aspects) થાય છે તેવા
 તેવા, વધુ એટલા, સારો કે માઠો ફેરફાર પહેલા મહેની આલમ (Planetary
 spheres)ના (Thermo Magno-Electro-Vibratory Emanations
 and Forces) માં થાય છે. આદરે-મીનો-કોના તબક્કા આગળ કાર્ય કરતો
 તે આતર બહુ અગત્યનો છે અને તે બાબે હજી ઘણી ઉંડી સમજણ
 પણ અત્રે આટલું જ બસ થઈ પડશે (૬) તવમા આતરનું નામ આતરે
 વાલીશ્ત છે (કે જેને વિષે, હૃત્તન યશ્તના રત્ન કરદાનાં ૩ ના ફકરામા
 ખુલ્લો ઇશારો છે) અને તે આતર, સૂર્ય બાદ યાને વાયુના
 પ્રદેશ=ભવન=Plane માં કાર્ય કરે છે અને તેનેજ આધારે આ ખાકી
 દુન્યાનું વાતાવરણ ગતિમા રહે છે આ આતરની ગતિમા, તવનવ આરમાનમા
 કાર્ય કરતી ૬૪=૭૨ આતરની ગતિઓનું ચીઝ=બીજ પડેલું છે (કે જેવી
 રીતે આતરે વોલ્ટીયીયાનમા, આતરે દારા, આતરે નેચેસિંગ,
 આતરે ખોરેહ અને આતરે કાલુ શુપ્ત રીતે પડેલા છે અને જેવી
 રીતે અહુનવરના નાદમા ખોરદાદનો આતર અને અધો સ્ત્રોતનું ચીઝ
 =બીજ પડેલું છે તે પ્રમાણે) આવાજ શુદ્ધ અને બુલન્ડ કારણને આતર
 હૃત્તન યશ્તના રત્ન કરદાનાં ૩ ના ફકરામા આતરે વાલીશ્ત મારફતે
 અહુરમઝદને પુત્રવાની એક બહુનાર શખ્સ તલબ કરે છે ઉદવાડાના પાક
 આતર બહેરામ સાહેબની, મુખ નેચેસિંગ ધવલ સાહેબે સંબલુમા ન્યારે
 પહેલી પ્રતિષ્ઠા (સ્થાપના) કરી ત્યારે, આ ગેતીની આલમના ૧૫ આતરો
 હેવામા આવ્યા હતા અને આતરે વાલીશ્ત નામનો આતર પણ આકાશ-
 નાથી અમુક બહુતરની તરતીબથી હેવામા આવ્યા હતા આવાજ મદાન સાયન્ડીક
 કારણને આતર બીજ કોઈ આતરબહેરામને નહિ પણ, ફક્ત ઉદવાડાનાજ
 આતરબહેરામ સાહેબને ૬ કટકાની સુખડ કે અગરની માથી સ્પર્શવામા
 આવે છે ન્યારે હિંદ કે ઇરાનના બીજ બધા આતરબહેરામોને ૭ કટકાની
 અને આર્યાનોને ૬ કટકાની માની સ્પર્શવામા આવે છે (૧૦) દરામા આતરનું
 નામ આતરે ઉર્વાલીશ્ત છે અને તે સૂર્ય આખ યાને અણુદિઠ પાણીના પ્રદેશમા
 કાર્ય કરી રહ્યો છે આ આતરની ચક્રિત આતરે વાલીશ્તના ભૂવન (Plane)
 ની ટેકળ રહેલી છે અને તેને તેમજ અણુદિઠ આખને વાલુકેના મદાન વિસ્તારમા
 જેવી ફેરફારો થાય છે તેની શુભાશુભ અસરો આ ખાકી દુન્યાના વાતાવરણમા

તેમજ જળ પ્રદેશનાં જલદર થઇને તેમાં, મોટા મોટા પવનના સુસવાટાઓ અને ફેરફારો (Great Atmospheric Changes) થાય છે તેમજ નદી અને ક્યાંઓમા મોટા મોટા મોઝાંઓ અને ઉછાળાઓ આવે છે. અત્રે સ્ટેજ જણાવવાનું કે, ૬ મા વાઝીરત આતરણનો સીલસીલો પકડીને તે અષ્ટો દેવોપચક્ર, આતરણ બેહેરામ સાહેબનાં પાક મકાનોમા ચાલુ આપનજવન કરે છે. જે પાલુ આતરણ બેહેરામની સ્થાપનામાં, આ, આતરણે વાઝીરતને ઉતારવામા આવેલો હોય છે તે આતરણ બેહેરામ સાહેબના આતરણને ૬ આસ્માનોનાં ૬૪૮=૭૨ આતરણોનો પ્રવાહ, ચાલુ મળતો રહે છે. આ ૭૨ આતરણોનો આધાર પાલુ, મૂળ ૧૬ આતરણો ઉપર છે. અને આ ૭૨ આતરણોને, ચતુર્ના ૭૨ હા સાથે, તેમજ કુર્તીનાં ૭૨ તારો સાથે તેમજ હોરમચક્ર ચક્રમાં આવેલાં હોરમચક્રના, ૭૨ નામો સાથે અને મનુષ્યના ખાશી વનુમા સમાયલી ૭૨ કોષણો સાથે તેમજ દરેક જમાનાંમા ચાલુ રહેલી ૭૨ ની સંખ્યાના મગવાની મહેદીલ સાથે અલુદિક રીતે નિકટ અને શુદ્ધ સંબંધ રહ્યો છે. અત્રે સ્ટેજ જણાવવાનું કે જરથોસ્તી ધર્મમાં, ૧ થી ૬ સુધીના આકાશોમા કેટલીક જણવાળેમ સમજણો સમાયેલી છે, અને ૭૨ નો આકાશ ૭+૨=૯ ની સંખ્યા દેખાડે છે. અને ૯ નો આકાશ ૬ પૂર્ણતાને છે તે જોતા એમ જણાય છે કે જેને આકાશોનો સામટો સરવાલો (Unit value) છેવટે ૬ મા પતિજામ પામે તે આકાશ, જે જે ચીજ સાથે સંબંધ ધરાવતો હોય તે ચીજ સંપૂર્ણતા (Perfection) દેખાડે છે. આ ૯ના આકાશને ૬ આસ્માનો સાથે તેમજ વનુ, મચેલા અચક્ર, ઉસ્તાન, તેવીષી, કેદર્પ અને ઉરવાન, બઆદાંમ, ફરોહર એવા ૬ વત્તોમાથી બનેલાં ચરીરના ૬ ભાગો સાથે તેમજ આપણા સકરના ૬ સાવાનો સાથે પાલુ અવલમનો સંબંધ રહેલો છે. હવે કથમિ આતરણ, કે જે આતરણે ઉર્વાઝીરત કરીને છે તે, આ ગેલીની વમામે વમામ વનસ્પતિઓમાં (Vegetable Kingdom) તેમજ જનાલોમાં તેમજ દૂધ અને રસકસોમા કાર્ય કરી રહ્યો છે. આજ આતરણને, આદમ બંતે પેતાના ચરીરના પેદાણુ અર્થે મોટા ભાગે આધ મોટાકી મારફતે પેતાના વનુમા જે ચવાનો છે કે જેથી મનસાનમા ગોસ્પન્દી તેવીષી યાને સત્વગુણુ યાને કુલકી રંબના સ્તોતની ચાલુ શ્રાધ્ધ થતી રહે. આ આતરણ મનસાનમા પેદા થતી (૧૦) અલીરીમનીઓને તેમજ અચ્છે-ધ્મ દરજ્જને તોડે છે અને વોહુક્યાનને સચેવ બનાવીને આખા વનુમા વ્યાપિ રહેલાં ઉરવાનને એટલે આત્માને પ્રકુલિવત (Fully developed) બનાવે છે. આ આતરણને અમરદાદ અમસાસ્પન્દ, ચાલુ મોટો ટેકો અને બચાવ આપે છે. (૧૧) અચ્ચારમો આતરણ આતરણે રચેનિશ્ત કરીને છે અને તે, વમામે વમામ જવની ખનિજ પેદાયશો (Mineral Kingdom) મા કાય કરી રહ્યો છે. આ આતરણને રચેનદારમદ અમસાસ્પન્દ ચાલુ મોટો ટેકો અને બચાવ આપે છે. વમામે વમામ જવની ખનિજો તેમજ ધરતીઓમાં જે

હસ્તાન યાને પ્રાણવાયુ ચાલે છે, તે, આ આત્મની બરકતથી છે. આ પ્રાણવાયુ, હકીકતમાં, ધરતીથી ૬ મે જવા ૪ થા ફરસંગના વિસ્તારમાં, એટલે આશરે ૧૩-૧૪-૧૫—અને ૧૬ મા માઇલના વિસ્તારમાં, ગતિમાં રહે છે. ખરેખરી રીતે તો આ જીવજાની ગાથમનાં હસ્તાન યાને પ્રાણવાયુનું અસ-લ્યાદી મૂળ (Primeval Origin), ૨૭ નક્ષત્ર, ૧૨ રાશિ અને ૩૬૦ અશોવાળા, આઠમા આસ્માનના રાશિચક્રમાં પડેલું છે કે જે રાશિચક્રમાં, ખરેખરે ધરતીના પુરાની સ્વયંક્રમાં ગુપ્ત રીતે કાર્ય કરતો આત્મશે બેરેઝો-સાથે ધરતી કાર્ય કરી રહ્યો છે અને રહેજ જણાવતું બેઝએ કે, ૬ મા ૧૦ મા તેમજ ૧૧ મા આત્મશે જેવા કે આત્મશે વાઙ્મંત્ર, આત્મશે ઉરવાઙ્મંત્ર અને આત્મશે મેનીસ્તના આલેખ તેમજ અમદના યાને લત્તીફ તેમજ કસીફ (અહતા અને ઉતરતા) એમ બે મરતબાઓ (Grades) છે અને તેઓની પણ ઉપર એક ખીલું આત્મશી તત્વ કામ કરે છે જેનું નામ આત્મશે આત્મર અથવા આદર કરીને છે અને તે, આદરે—મીનો કર્કો—તેમજ આત્મશે વાઙ્મંત્રના વિસ્તારોની વચ્ચે કાર્ય કરે છે (૧૨) ૧૨ મા આત્મશ, આત્મશે વોહુ-ક્રાયાન કરીને છે અને તે ધનસાનો તેમજ ગોસ્પન્દો અને ચોપગાઓ (Animal Kingdom) મા કાર્ય કરી રહ્યો છે આ આત્મશના વધુ કે ઓછા તેજસ્વીપણા ઉપર, એક ધનસાનના ખોરેહ, કેહર્પ તેમજ ઉરવાનનો દબદબો ડેલો આગળ વધેલો છે કે, પાછળ હોયો છે (Spiritual advancement or Spiritual Backwardness) તે બાપ્તિ સકાય છે આ આત્મ-શને, આત્મશે ઉરવાઙ્મંત્ર તત્વ ધરાવનારી મૂઢ હી અનાજ અને તરકારીવાશી સાતિજ આધખોરાકી વડે જેમ જેમ તેજસ્વી અના-વવામાં આવે તે તેમ તેમ એક ધનસાન માનસિક તેમજ શ્રદ્ધાની પ્રમદિન્દ્રણ (Mental and Soul Evolution) મા આગળ વધતો જાય છે અને તેના રવાનની અદર કુદરવને અચૂક કાયદે પડેલું ગુર (Spiritual Illumination) સ્વેઓપના હમકાર, નેચેસિંગ ફેરેશ્તાની બરકતથી ખીવતું જાય છે અને તે આદમી છેવટે સૂચા મન ધદાન્શોચન ઝમીર Spiritually Enlightened બનીને દીનના દનુમને એટલે ધર્મજ્ઞાનને અચ્છી રવેરો સમજવા માટે છે (૧૩) તેરમા આત્મશનું નામ આત્મશે દારા (૧૪) ચોદમા આત્મશનું નામ આત્મશે નૈચેસિંગ, (૧૫) પંદરમા આત્મશનું નામ આત્મશે ખોરેહ અને (૧૬) સોળમા આત્મશનું નામ આત્મશે ક્રાહ કરીને છે આ છેલ્લા ચાર આત્મશે કે જેઓ આત્મશે વોહુ ક્રયાનમાં પુરીદા યાને છુપા રહેલા છે તેઓ ધનસાનના બેલમાં કાર્ય કરે છે હકીકતમાં આ ૧૬ આત્મશોને, ધનસા-નના કેહર્પ (Astral Body) ના ૧૬ ચેત્રો (Psychic centres) સાથે તેમજ વંદીદાદની ૧ લી પરમરદમાં અલ કારીક રીતે વલ્લુવેલા ૧૬ તહેરો સાથે નિકટનો સંબંધ છે છેલ્લા ચાર આત્મશોમાંનો ચોથી અત્યનો, આત્મશે ક્રાહ

જે આ આવશે, હેસ-ઇ-મોતસરરફે નામના નાયાના તાલકમા આવેલા
 ખાન (Pincal Gland) તાથે સબધ છે કે જેમા નકુનવરનાં નાદના
 ૧૦૦૧ સ્તોત્રાનુ ચાને નાગાંબોનુ અને પ્રાદોનુ ઉતરુ યાવ છે આ માર
 જેજ દિદુઓ આ બાબને પ્રહરિ મ કરીને કહે છે અને તેઓ અલકારમા
 એડ પાનુ કહે છે કે તેમા ૧૦૦૧ પાપગનોવાનુ કનજ રહે છે આ કમજ
 કમજ નદિ પાનુ એક ચાપ છે કે જેને ફારસીમા લઘ્યાન કહે છે આ જા ને,
 હેરપતિનાં મદ સાથે વાણી છે અને અસાધના બારીક કાયદાઓ પાળવાથી
 બ્યારે આતશે કાઢ ખીડે છે ત્યારે તે આદમીને મદ વા ઉતરવા મરતબાની
 બસારતો યાવ છે તેમજ એહલામે મયબી (Divine Revelations) મળે છે
 આના આદમી શેશન લખીર બનેલો દોવાથી પોતાની મેળે સેજદામા
 જઇ રાં છે તેમજ પાડે તે વખતે મોટા નોટા પુરપાના ઉદર્પને તે જેમ
 રાં છે તેમજ પોતે ઉદર્પમા મોટ પાનુ આદમી આમજ જઇ રાં છે
 આવો ઇનવાન, સચોવાવેરબના જેવો દોર છે અને સચોવાવના નાદથી તેમજ
 અર્દાકવયની ખીરકારીથી વાકેફ બનેલો હોવાને કારણે નેયસિ મ ફેરસ્ટા
 મારફતે, ત્રીમાળના બનાવોની વાકેફમારી પાનુ મેળવસે રહે છે આવા
 આતમામ કમજલીમ ચાને બલી બુધિવાના ફરજનોની તલબ આવશ ન્યવાસમા
 કરવામા આવી છે આ પ્રમાણે, ૧૬ આવશે જેવા કે ૧ લા આતશે ફાએ-
 તાન-ફાએત ચાને શમેદાન નાએદ ૨ નો. આતશે આતર્શ પુથ
 અદુર હેમબદાઓ. ૩ નો. આતશે હેરેલીસવ થદ. ૪ થો આતશે
 આદર ખેરદાદ. ૫ થો આદર દોખા. ૬ થો આદર મુદાફ ૭ થો
 આદર છુરજીનમહેર. ૮ થો આદરે-મીને-કર્કો (અરવાલી આલમની
 ઉનામા ઉની ટોચના વિસ્વાગમા કે ન્યા મીરેવાનહે-ગાતુએ-
 અવ્યલનો અયવા કારેખેરદનો અયવા બેહમને સાનીને તબકો આવેલો
 છે ત્યા આદરે-મીને-કર્કો કાય કરે છે) હમા આદરે વાજીશત ૧૦ થો
 આદરે ઉરવાજીશત ૧૧ થો આદરે રુપેનિશત, ૧૨ થો આતશે
 વો કુકીયાન. ૧૩ થો આતશે દાના, ૧૪ થો આતશે નેયેસિ મ ૧૫ થો
 આતશે ખેરેદ. ૧૬ થો આતશે કાઢ વમામે વમામ સૂધિને ચલાવી રહ્યા છે
 ખનિજ વર્ગના પે ડીમેર નીચે ઉતરવા (In the Process of Downward
 Involution) ઉતરતા મરતબાની બીજ કોઈ પેદાયસ કુદરતમા હોઈ સક્તી
 નથી આ ૧૬ આતશેને આવશે વરાહસન એટલે આવશે બહેતમના ૧૬
 આતશેમાથી બનોવેલા આવશે સાથે નિકટનો સબધ છે અને તે માર્ફેજ
 આવશે બહેતમ નચે દાર અદુરમજદની એક મોટામા મોટી જવતી નગતી
 ખાનદાર અને કુબકુ મુલિ છે અને આપાના જરથોસ્તીઓના વમામે વમામ
 અગુરોહ કે હી દેહને લગતી ક્રિયાઓના ઇન્કવાલને એટલે અસાને

લાખ્યા ને કરોડો માણસની ઉચ્ચાણએ અથો દાદાર અહુરમઝદનાં મંજમદે મોકલનારી સૌથી મહાન મારફત, (Agency) તે આપણા આતશબહેરામોજ છે. આ સોળ આવશેને લગતું બ્યાન હજી બહુ ઉંડું અને સમજવા જેડું છે પણ તે આ પુસ્તકને લગતો ખાસ વિષય નથી માટે અત્રે સમાપ્ત કરે છું; પણ, તે પહેલાં, રહેજ જણાવવાનું કે, અહુનવરના નાદની અંદર અથો દાદાર અહુરમઝદે અગાઉથી જે મહાન અને અચૂક જંગી યોજનાં (The Great-Grand-Pre-ordained Infallible Scheme of Ahura Mazda) ગોઠવી રાખી છે તે યોજનાને લગતા, દરેકે દરેક જમાના, કે તિથિ વાર યોધાયાં અને દમેદમના, નાના કે મોટા શુભ કે અશુભ બનાવોને, અહુરા-મઝદાની પહેલુમાથીજ બહાર પડેલા ૬ અમસાસ્પદો તેમજ એક અહુર-મઝદ એટલે ૭ અમસાસ્પદો, ૭ સૈયારા, યાને ૭ મહેાની યાને ૭ આસ્માનો (Planetary Aspects and Revolutions) ની મારફતથી અમલમા મુકાવી રહ્યા છે. અને જેવા સારા કે નરસા બનાવો કે ફેરફારો, આ ગેતીમા તેમજ ૬ ફેરવરો અને મહેરનાં સાત દખ્ખવાળી રહ્યાની આલમમા થવાના હોય છે તે મુજબ, પહેલા, તે તે જગ્યાએને લગતી આવશી, પછી બાદી, પછી આખી, અને પછી ખાણી ગતિઓમાં ભરતી ઓટની માફક, અલ્પકિંપણે ફેર-ફારો થાય છે અને પછી તે સારા કે નરસા ફેરફારો (સુખ કે અ સુખ)ના, અલ્પકિંપ મોલઓ (Thermo-Magno-Electro waves) આ ગેતીમા બહેર રૂપ લે છે (Manifests themselves) હકીકતમાં, બધું, નિર્માણ થયા મુજબજ (According to the law of Pre-Ordination) બન્યું કય છે અને દરેકે દરેક બનનારો બનાવ નિર્માણ થયો છે અને તે બધી બાબદોથી અહુરમઝદ વાકેફ છે તેમજ નિર્માણ થયલા બનાવોને હસ્તીમાં લાવવાને ખાતરજ આસ્માનો, ક્ષએતાન-ક્ષએતાની, ૮ માં આસ્માન મારફતે વાત અને (દવસા બહેર થતી “મીનોઈ ખાહેશ” એટલે “ધશ્વરેઝ્છા” એટલે (Divine Will) એટલે “યથા અહૂ વધર્યો” મુજબ ગતિ કરી રહ્યાં છે. અને તે બધાનું મૂળ ૧૬ આવશેામા, યાને ગુરોમા પડેલું છે. હવે ઉપલા વિચારોના ટેકામા થોડાક પ્રમાણે (Quotations) આપું છું.

By measure bath He measured the Times and by Number bath He numbered the Days, and He doth not stir nor move them till the said measures be fulfilled

(Prophet Ezra)

અર્થ:-તેણે, (પરમેશ્વરે) માપણીને કાયદે જમાનાની માપણી કરી રાખી છે તેમજ સંખ્યાને કાયદે, તેણે (પરમેશ્વરે) દિવસોની સંખ્યા મુકરર

પ્રાપ્ત છે અને જ્યાં સુધી તે, આપી રાખેલા કાળ પાકતો નથી ત્યાં સુધી તે, (પરમેશ્વર) નથી તો તેઓને, (આપી રાખેલા જમાનાને તેમજ દેવસોને) અતિમા મુકતો, કે નથી તેઓને આગળ ચલાવતો.

(પયગામઅર એકરા).

The God that ever lives and loves
One God One Law, One Element,
And One far off Divine event,
To which the whole Creation moves

અર્થ.—તે પરમેશ્વર કે જે, સદા હસ્તીમા છે અને જે, સર્વદા બધાને આહ્વા છે તે, એકજ ઇશ્વર એકજ કાનુન અને એકજ મૂળ તત્ત્વ રૂપે (રહ્યો છે), અને જેવો દૂરના ભવિષ્યમા બનનારો જે મહાન ઇશ્વરી બનાવ (અહુનવરના નાદ મુજબ થનારો કુલ સૃષ્ટિનો ક્રયોગર્થ)=(Renovation) છે તેની વચ્ચે આપી સૃષ્ટિ રચના ખે ચાઇ રહી છે

કેવલમેશ્વરેચ્છા વાલ્યાસિ ।

કેવલમેશ્વરેચ્છા બલિયસિ એ વાક્યનો અર્થ પણ એજ થાય ■ કે, પરમેશ્વરની આહેવાજ ■ મેરા બળવાન હોય છે ■ એટલામા એને મળતી કહેવત Pre-ordination over rules નીને છે અને તેનો અર્થ એ છે કે નિર્માણ થયેલ જ સદા બને છે ફારસીમા પણ ‘રજા એ કુકેમે રજા, કરીને એક કહેવત છે અને તેનો અર્થ ઇશ્વરેચ્છાને આધીન રહેતુ એવો થાય છે ■ એ છતાં એજ વિચારને મળતો આવતો વિચાર Resignation to the Will of God મા સમાઇ ગયો ■ હવે, ફારસીમા હકીમ ફેરદોસ્તી દુલીએ ચોક્કસ નીચની બચતોમા ઉપલાજ વિચારોને કુકમા વ્યૂહ લીધા છે

બચતો —અબર કુ ઓ દેહ હકીલ શુદ કહખોદાય.

૧. એ રક્ત નદ હરયકે સજાવાર લાય,
હર ઉ બખોસો દાદન આમદ પહોદ,
૨. બેબખશીદ દાના એનાનયુન સજાદ.
નેગેહકુન બર ઇન ગુખડે તીગર્દ,
૩. કેદરમાન અબુયરેત ઓ કુયરેત દર્દ.
હરમાન ચીઝ કુ આપ્રીદ આઝ બવેશ,
૪. બદાનયુ કરાદ બન્દેમાનરા રવેશ.
હર આન ચીઝ કુ ખારેત અન્દર બવેશ,
૫. બર આનરેત ચર્ખે રવાનરા રવેશ.

અર્થ :—૧. દસ અને બે (૧૨ રાશિઓ) ઉપર, સાત (સાત ગ્રહો) માલેક યથા અને તેઓમાંનાં દરેકે પોતાને ધટતી જગ્યા લીધી. ૨. તેમાંથી (૧૨ રાશિઓમાંથી) માણસજાતને સુખ દુઃખ આપવાનું બહેર થયું અને જેને, જેમ ધટે છે તેને, મહાજ્ઞાની સાહેબ, (પરમેશ્વર) તે પ્રમાણે આપતો રહે છે. ૩. હે, બાહુ ! તું, આ ફરવાં આકાશ વરફ નેચાડ કર; કેમકે સુખ અને દુઃખ તેમાંથીજ મળે છે. ૪. જે બનાવ, ભવિષ્યમાં બનવા માટે, તેણે, (પ્રદાતાવાએ) નક્કી કર્યો છે તે વરફ, આસ્માનની ચાલ માણસજાતને ખેંચે છે. ૫. જે કાંઈ ભવિષ્યમાં થવું જોઈએ એવું તેણે, (પ્રદાતાવાએ) ધમ્મયું છે તે પ્રમાણે (એટલે તે બનાવને=હોનારવને હસ્તીમાં લાવવાને ખાતર) ફરતું આસ્માન ફરે છે. (ઉપલી બચતોમાં અતુનવરનાં નાદની આખી ફિલમુશીનું શ્રુતિ પ્યાન, હાથીમ ફેરફારી તુસીએ વણી લીધું છે; પણ તે બાળે લંબાણથી બોલવાની આ જગ્યા નથી. ખુદ નેચીસિંગ ધવલ કે અકે મોખેડે સુધા, પોતાનાં ૧૬ સંસ્કૃત શ્લોકોમાંના ૬ શ્લોકોમાં, એજ મહાન ફિલમુશીના વિચારોને બહુજ ચુકિતપુર્વક વણી લીધા છે.)

હવે અતુનવર આધાના રહમા હાનો ૪ ચો ફકરો પણ અતુનવરના નાદની અદ્ભૂત ગતિને આધીન રહેલા આ ૧૬ આતરોની અજબ જેવી બહીદારી તેમજ કામગીરીનો અને અતુર મજહાન ત્રીકણ જ્ઞાનનો તેમજ નિર્માણનાં અચૂક કાયદાનો આપણને ખ્યાલ આપે છે અને તે ફકરો નીચે મુજબ છે.

મજ્ઞાઓ સખારે મધરિસ્તો યા
જિ વાવેરેજોધ પધરિચિધીત્
હએવાધશ્યા મખાધશ્યા ચાચા
વરેપધતે અધપિચિધીત્
હવા વીચિરે અહુરે, અથા ને
અંદુહત્ યથા હવો વસત્

અર્થ :—પધરિ ચાને ભૂતકાળમાં તેમજ અધપિ ચાને વર્તમાન (તથા ભવિષ્ય) કાળમાં, માણસો તેમજ દેવોથી જે જે કાર્યો થયા છે અને થાય છે (તેમજ થશે) તે બધાને, મજહા (મહાજ્ઞાની) ધણેજ ચાલ રાખનાર છે. અતુર પોતે વીચિર એટલે વઝીર (બધાના કામોનું તોલ કરીને અચૂક ધનસાફ આપનાર) છે અને જેવું તે પોતે ધમ્મ છે તે મુજબ આપણને (સારું નરસુ) આવી મળે છે.

હિંદુઓનાં મહાભારતમાં, યુધિષ્ઠિર એક સ્લોક બોલે છે તેમાં પણ 'નિર્માણનો અચૂક નિયમજ બધેબધ કામ કરી રહેશે છે તે સ્પષ્ટ રીતે દેખાડવામાં આવ્યું' છે. કપલો સ્લોક નીચે પ્રમાણે છે.

આપદિનાસ્તિ મર્યાદા ન નિનિતં ન કારણ્ન ।

વર્નસ્તુ વિમત્સ્યર્થેનુનયોઃ પુન્વત્રાપયોઃ ॥

અર્થ:-સંકટની કંઈ દહ નથી તેમજ તેનું, કંઈ બદલુ થ તે કારણ પણ નથી. એ તો ભાગ્યશી ધર્મજ માત્ર, પુણ્ય અને પાપનાં ફળ વરીડે, માણસબલને, સુખ વથા દુઃખ વહેંચી આપે છે. મહાશી માંદાને વમાને વમામ વડદાની, મીનોષ તેમજ પુરાણી દસ્તીઓ તેમજ જેતીની દુન્યાનો એક રેતીનો ફાનો સુધાં કેવી રીતે, આ નિર્માણનાં એટલે કર્મનાં મદાત, અચૂક, નહન અને સંપૂર્ણ ઇનચાક્ષી કાતુનને, આધીન રહીને, કુને મોઢે અહુન-વરનાં નાદની મહાન યોજનાને અમલમાં મુકી રદયાં છે તેનું જ્ઞાન, આ ૧૬ આવધોની કારતવાઈમાં સમાઈ ગયું છે એમ જણાવીને, આ આવધને લગતો પ્રવાસો અને હુંકમાં સમાવે કઈ છું, અને અત્રે રહેજ વધુમાં જણાવું છું કે, મહાન કુશલતા ૧૬ આવધોનો નરયોગ કરાવનાર એક આવધ બેદરામ અને અથો માણસ, એ બે, આ જેતીની યોદ્ધામાં મોટી અલક્યામલ છે અને તે કારણેજ અથો દાદર અદુરમજદે અથો કરધુસ્ત્રને, રેવાયતો સુગલ જણાવ્યું છે કે "હું કરધુસ્ત્ર ! આ લગતમાં એક આવધ બહેરામ અને બીજું તો અથો માણસ આરી ઉત્તમ પેદાયસો છે." આ આવધ બહેરામોની સંભાળ લેવાપી તેઓ, નાનાનીનોનાં કચ્છના, તેમજ દેરાનાં હમલાઓને તોડીને કેવી રીતે એક કોમનું રક્ષણ કરે છે અને તેઓનું મરોબર માનવ પોષણ અને હેફાડવ ન નરાધી તેમજ તેઓને પુરાવાં પ્રમણનાં ચોખ્ખું મુખડ અનર લુઈ (વગેરે અર્થ) નહિ કરવાથી અન તેઓનાં ઉરતાન (પ્રાણવાયુ) ને વક્તો નહિ આપવાથી તેઓ (આવધ બેદરામ) મનામીનેાવું કાર્ય કરીને એક કોમની પાલી થવા દે છે તેને લગતો બધુવા એવો પ્રવાસો "ફનૂમ" માં પડેલો છે પણ જમ્યાની વંનીને સળબે તે, તેમજ બીજી મહા એક બાબતો દુ કાવી દેવી પડી છે. છતાં એક બાબત તો જણાવ્યા વિના ચાલે એમ નથી અને તે, એ છે કે, કપર જણાવેલા ૧૬ આવધોમાંનો કપરથી નીચે કવરવાં પડેલો આવધ, આવધો સંએદાન-સંએક છે અને તે આપની ક્રવથી સાથે નિરખવ ધરાવે છે અને (મોસ્તસહેદા-ધ-અન્વડ એટલે મીનોષ-છરમાની આલેમોની મુપિની યજ્ઞાવ અચાક) તેમાંથી, જે ૧/૧૦ લાગ મુદો પડે છે તેજ માત્ર આપણે વર્ણિત, આમેજ છે ન્વારે ૬/૧૦ લાગ વર્ણિતમાં મુઠલ આમેજ નથી બીજે આવધ, આવધ પુત્ર અદુરહે મજદાઓ છે અને તે વિષે આવધ ન્વાયસમા થયાદો છે. ત્રીજે

આતશ, આતશે બેરેઝો-સવંધ હે અને તેને લિયે ચસ્તનાં ૧૭ માં
 હાંમાં ઇશારો છે. ચોથો આતશ, આદર ખુરદાદ છે અને તેને પણ, આતશ
 નીચાચરામાં ઉવટે યાદ કરવામાં આવ્યો છે. પાંચમો આતશ, આદર દ્રોખા
 છે અને તેને, આફ્રીન-ધ-મ્યવદમાં, યાદ કરવામાં આવ્યો છે. છઠો
 આતશ, આદર ગુરાસ્ત છે અને તેને પણ આતશ ન્યાયસમાં યાદ કરવામાં
 આવ્યો છે. સાતમો આતશ, આદર ખુરઝીન મહેર છે અને તેને પણ
 આતશ ન્યાયસનાં ઉવટનાં પાઞ્ચદ ફકરામાં યાદ કરવામાં આવ્યો છે. આઠમો
 આતશ આદરે-મીનો-કર્કો છે અને તેને આતશ ન્યાયસમાં ઉવટે યાદ કરવામાં
 આવ્યો છે તેમજ નવમો આતશ, આતશે વાઝાશત અને દસમો, આતશે ઉર્વા-
 ઝીશત તેમજ અબ્બારમો આતશ, આતશે રુપેનીશત છે અને ઉપલા ૩ માના
 પહેલા બેને, મોટી હુતનયશતમા તેમજ ઉલ્લાને આફ્રીનનાં લખુતરમા
 યાદ કરવામાં આવ્યા છે. ૧૨ મો ૧૩ મો ૧૪ મો ૧૫ મો તેમજ ૧૬ મો
 આતશ, કે જેઓ અતુકમે, આતશે વોહુક્યાન, આતશે દારા, આતશે
 નેચેસંગ, આતશે જોરેહ અને આતશે ક્રાહ કરીને છે તેઓના નામો
 પણ છતાં ઉવાયાં આપણા કેટલાક પાઞ્ચદ અને પહેલવી સાહિત્યોમાં આપણને
 મળે છે. આ ઉપરથી જણારો કે, ઉપર વર્ણવેલી ૧૬ આતશી સંકિતઓના
 ઇશારાઓ, આપણને, આપણા ધાર્મિક સાહિત્યોમાંથી જડે છે, એ મોટા
 સંતોષની વાત છે.

હોરણુ ૬ કું.

હોરણુઓ અને હોરણુઓને મળતી ભેગી કેળવણી

અત્ હવે મજ્જા ધન્યા આજ્ઞાતિશ્યા,
 યે દુઃખેનાંમ વોહુ સાગ્રતા મનંધુહા,
 આમંતોધશ કસ્યપીત અપા હુજેન્તુશ,
 તાંધશ્યા વીરુપાધશ અહમી કથોઈ અહુરા.

.....
 કે વાઓ કુએખ્યા મજ્જા અપેમ્યા કૂહતે
 યા વે અતેહિશ કમાકહયા આ-મન ધુહા,
 એરેશ વીચિધાધ, યથા-ધ આવયએમા
 તાંમ દુએનાંમ યા કમાવતો અહુરા.

અર્થ :—જે કોઈ (આ મહાકવિનું અર્થુરિત) દીનને નેક મનરિનથી
 એક ગણે છે, તે પોતે, અથ અહુરમઝદા પુષ્પપણુ (રહિ) તથા આખાદી
 (હુ મૂળ) (છ) સ પૂર્ણ મનસ્વીની સત્તીને લીધે એવે કોઈથી મખસ ખરા
 હાપણુવાળો (નણાય), (અને તે) અથ અહુરમઝદા તમામ (સુખ) સાથે
 તારી પાઠશાહીમા (યાને છુવંદ બહેશ્વમા) (જસે) (રુપેન્તોમઝ ગાથા.
 હા. ૪૬, કુકરો ૫).

અથ અહુરમઝદા હુ વને ધણેજ વાવુ હુ (સખખ કે) તારી (હવંશ-
 આખાદી) અકકલના વિચારની મારફતે સત્તી કરમાને છે કે, ખર એખત્યાર
 કરવુ, જેથી, આ તારી (મોકરેલી) દીનને, આ અહુરમઝદા આરાધાને કરવાને
 અમે સકિતવાન થઈએ (રુપેન્તોમઝ ગાથા. હા. ૪૬, કુકરો ૧).

આપણી હાલની ઉતરતા પ્રકારની નીતિ, એ, આપણા જવાન
 હોરણુ હોરણુઓને મળતી સ્કુલ અને કોલેજોની ભેગી કેળવણીને દેલવાક
 પ્રમાણમા આજારી છે, અને તે મુધા, આપણી કોમની હાલની માહી
 દશાનું એક મુખ્ય કારણ છે ધણા પુરાતન કાળનો જગતનો ઇતિહાસ
 તપાસીએ છીએ, ત્યારે જણાય છે, કે પુરાતન વખતમા મુધા સીઓને
 કેળવણી આપવામા આવતી હતી, અને કેળવણી જેવી અન્યની ચીજના
 મીઠાં ફળે ચાખવાથી, તેઓને કાંઈ બાકાત સમયામા આવતી ન હતી.

પણ, તેઓને જે કેળવણી આપવામાં આવતી હતી તે, હાલમાં પુરૂષોને મળતી કેળવણીથી જુદાજ પ્રકારની હતી, અને ઊંચી પણ જોઈએ. ખાસ કરીને સ્ત્રી કેળવણીમાં શારીરિક સુખાકારી, ધરની પવિત્રતા, અને સઘળા પ્રકારની સંસારી કેળવણીને લગતી બાબદો સમાઈ જતી હતી. ખીજું, તે સમયમાં, કેળવણી આવતી વખતે સ્ત્રીઓને, પુરૂષો જોડે ભેગી બેસાડવામાં તો આવતી હતીજ નહિ. અવધ્ય કરીને સ્ત્રીઓને મળતી કેળવણીની પ્રથમ શરૂઆત માખાપના હાથ નીચે ધરમાંથીજ શરૂ થતી હતી, અને જો વિશેષ જરૂર જણાતી તો, વિદ્વાન સ્ત્રી શિક્ષિકાઓ (Female Teachers) ના હાથ નીચે તેઓને પૂર્ણ વિશ્વાસ સાથે મુકવામાં આવતી હતી. તેઓને જે કેળવણી મળતી હતી, તેને પરિણામે તે સમયની સ્ત્રીમાં સાચાં સ્ત્રીયત્વ (True Womanhood) ને સોચે સો ટકા દીપાવે એવા શરમ, લજ્જા, સંખ્યતા, સાદાઈ, પરિવ્રતાપણું, સદાચાર અને વડીલો પ્રત્યેના માનના સઘળા સદગુણો ખીલી નીકળતા હતા. સ્ત્રીના સર્વ સદગુણોમાં શરમ યાને લજ્જાનો સદગુણ અમપદ ભોગવે છે. એક સ્ત્રી ચાહે એટલી શિખેલી હોય પણ, જો તેનામાં સર્વ સદગુણોનાં મૂળ સમાન ગણાતો આ શરમનો સદગુણ ન હોય તો, તેણી સ્ત્રી ગણાવાને લાયક નથી. આ વિચાર કાંઈ આજ કાલનો નથી, પણ બહુ બહુ જુનો છે; બલકે, સાચાં સ્ત્રીયત્વના મુખ્ય અભૂવણુ સમાન છે. દુકંમાં નિમક વગરના ખોરાકની જેટલી કિંમત અંકાય છે, તેટલીજ લજ્જાનો સદગુણ ન ધરાવનારી સ્ત્રીની કિંમત તે વેળા અંકાતી હતી. તે સમયના લગભગ દરેક પ્રજાના વડીલો બહુ અચ્છી રવેશે સમજતા હતા કે સ્ત્રી અને પુરૂષના શારીરિક બંધારણુ વચ્ચે કુદરતે અસલથી જે ફરક રાખ્યો છે તે પ્રભાણુ સ્ત્રી અને પુરૂષની કેલવણી વચ્ચે પણ ફરક રહેવોજ જોઈએ અને તે કારણે સ્ત્રીઓ અને પુરૂષોની કેળવણી વચ્ચે આકાશ ને ધરતી જેટલો ભેદભાવ રાખવામાં આવ્યો હતો. એક અલણુ સ્ત્રી કરતાં ખરી રીતે કેળવાયેલી સ્ત્રીથી, તે સ્ત્રીની જાત, સમાજ, અને કોમને મીઠાં ફળો મળે છે, એમાં સંદેહ પણ શંકા નથી. આપણી પોતાની કોમમાં જે સદગુણો અને ભલાખવાસો ખીલી નીકળ્યા હતા તે, આપણી સ્ત્રીઓને મળેલી ધાર્મિક, ધરસંસારી તેમજ ખીજી રૂઢી કેળવણીને આભારી હતા. પણ હાલનો કેળવણીને લગતો મામલો તદન ઉલટાઈ ગયો છે,

અને તેને પરિણામે સ્ત્રી તેમજ પુરૂષને સ્કુલ તેમજ કોલેજોમાં અને બીજી સંસ્થાઓમાં બેગી કેળવણી આપવામાં આવે છે. જે વેળાએ આ બેગી કેળવણી (Co-education) ની શરૂઆત કરવામાં આવી, ત્યારે કમનસીબે તેની હિમાયત કરનારા પ્રદસ્થો તેમજ બાનુઓને ખ્યાલ ઉપજ્યો નહિ હશે, કે જે બેગી કેળવણીની સંસ્થાની તેઓ શરૂઆત કરે છે, તેના કેવાં માફાં પરિણામો આવશે. હું ધારું છું કે, તે મરહુમ પ્રદસ્થો તેમજ બાનુઓએ, જો અગાઉથી જાણ્યું હતે કે, છોકરાઓ અને છોકરીઓ યાતો મોટી ઉમરના પુરૂષો અને સ્ત્રીઓ સાથે પેસીને બેગી કેળવણી લેશે તો, ઘણા ચોંકાવનારા પરિણામો આવવા પામશે, તો, તેમણે કદી પણ હાલની બેગી કેળવણીની રૂઢિ (system) ની હિમાયત કરી હતે નહિ. પણ અફસોસ કે તે મરહુમો આ ફાની જીવનમાથી ગુજરી ગયાં છે, એટલે આપણે, તેમના કામો ઉપર નાહકની યુતોચારા કરશું નહિ. હાલના કમનસીબ મંજોગોમાં બેગી કેળવણીનું એક દરે પરિણામ સારું આવવા પામ્યું નથી, અને પામે પણ નહિ, એ નિર્વિવાદ છે. આપણી કામમાં જ્યાંસુધી બેગી કેળવણીની રૂઢિ હસ્તીમાં હતી નહિ, તેમજ જ્યાંસુધી આપણી સ્ત્રીઓને, ખાસ કરી ધરજ યાતો તેવી બાનુ શિક્ષિકાઓના હાથ ઉઠળ કેળવણી મળતી હતી, ત્યાં સુધી આપણી સ્ત્રીઓની નીતિરીતિ ઘણા ઉમદા પ્રકારની હતી, પણ, જે સમયથી છોકરા છોકરીઓ સ્કુલો કોલેજો ને બીજી સંસ્થાઓમાં બેગી કેળવણી લેવા લાગ્યાં, તે સમયથી ખાસ કરીને આપણાં બેળાં, લલ્લા અને ખાલેસ અંતઃકરણના બચ્ચાંઓ આડે મારે દોરવાવાં લાગ્યા, કુદરતનો અનિવાર્ય કાનુન છે કે, એક જો અને પુરૂષ જાણુ યા અંજાણુ એક બીજાના સંબંધમાં આવતાં યાતો તેઓ વચ્ચે દ્રષ્ટિપાત થતાં યાતો તેઓ વચ્ચે વાતચીતનો પણ વહેવાર થતાં તેઓમાં અસુક જાતનો સારો યા મોટો (મોટે ભાગે મોટો) માનસિક ફેરફાર (Mental affection) થવા પામે છે, અને તેને કુદરતની કોઈ પણ શક્તિ અટકાવી શક્તી નથી. જો માન એકજ વખતમાં, ઉપર વર્ણવેલા સમાગમને કારણે આવું નબળું પરિણામ આવવા પામે તો, વારંવાર એક બીજા ઉપર જાણુ યા અંજાણુ દ્રષ્ટિપાત કરતાં, છોકરાઓ અને છોકરીઓના મન ઉપર કેટલાં મોટાં પ્રભાવમાં નબળી અને નીતિની

દ્રષ્ટિએ નહિ ઇચ્છવાલેગ અસર થવા પામે, એનો માત્ર
ખ્યાલ જ કરી લેવો પૂરતો છે. *

નીચી નોંધના આપેલા અમે છ ફક્ત અને તેના તરત્તુમા ઉપર
અંચ દનદીન બહેનો અને માણસો । તેમજ બેગી ઇંગ્લેન્ડી (Co education) ની
દિનાયત કરનારા શિક્ષક સાહેબો તેમજ છાત્રા છાત્રીઓના માતાપિતાઓ
અને વાલીઓ । તમે ખુબજ વિચાર કર્યો તો વચ્ચે જણાવો કે, સ્ત્રી અને
પુરુષને એકબીજા સાથે બેસાડીને બેગી ઇંગ્લેન્ડી આપવાનો નવીનો આપણી કોમની
નૈતિક અધોભિવિ (Moral degradation) માજ આવ્યો છે અને યુરોપ અમેરિકા
ખરો તેમજ આપો ત્યાં મુઘા ચાલુ બનતા રહેલા જુદીન લેનો તેમજ
છાત્રીઓને નસાડી લઈ જવાના (Kidnapping), તેમજ કહેવાતા પ્રેમ-
ફિરિયાઓ (Love or Lust affair) ના અનેક બનાવો, મેલ-
ના ઉપરી સંસ્કારના છવતા ભગવા પુરાવાઓ છે પશ્ચિમની આ
ખામીભરી તેમજ બેગી ઇંગ્લેન્ડીને પરિણામે, આપણા તેમજ આપણા
ફરજ દોના અંત કરણમા ઇશ્વરી તેમજ માનુષિ (Divine and Human)
સહજુણી ખીલવણીને બદલે આગુરી તેમજ અમાનુષિ (Satanic and In-
human) દુશ્મણી ખીનવા પામ્યા છે અને સારાસારનો, કે ખરૂં શું તેમજ
ખોટું શું તેનો આપણા ફરજ દો કે આપણે પોતે બરાબર વિચાર કરી
રાકતા નથી આવી ઇંગ્લેન્ડીને પરિણામે આપણા અંત કરણમા ખીલી નીકળ

* જ્યારે બેમહલાનભર્થા પોષાકમા સજ થયલી એક સ્ત્રી ઉપર, મેમ કે
પરકોમના મરદોની નજર પડે છે ત્યારે, ખાસ કરીને તેમજ જ્યારે તે સ્ત્રી
ચાતો ખીજ કોઈ ભલા આચારવિચારવાળી સ્ત્રી પણ પોતાની સમાન વયના
કે નાની મોટી વયના પોતાની મેમ કે પરકોમના મરદોના નિકટ સમાગમમા
આવે છે ત્યારે, ઉપલા મરદોના મનમા બેમાતુમ રીતે ખોટી અસર થવા પામે
છે એમ આજની વિદ્યા મુઘા ખુબ મેરે છે લેઓ આ બાબત વિષે રાકા
ઉઠાવતા હોય તેઓએ, ખ્રીસ્તીઓના બાઈબલના નીચતા ફક્ત ઉપર ખુબજ
મનન કરવું, But I say unto you that, whosoever looketh
on a woman to lust after her, hath committed adultery with
her already in his heart *

Saint Mathew, 5-28

અર્થ - આપણે હું તમોને જણાવું કે જે કોઈ પુરુષ, હવસની દ્રષ્ટિએ
એક સ્ત્રી ઉપર નજર કરે છે તેણે, ખરેખર તો પોતાના હૃદયમા, પેલી
સ્ત્રી સાથે વ્યભિચાર કરી દીધો છે

જેલો 'શેતાન' આપણને પહેલજ ફરેલ આપી શુભતાલીઆ નાખી આપ-
ણને ઇશ્વરથી દુર રવા મથી રહ્યો છે મટિ અય હમદીનો। હજબી મોઢુ
યાય તે પહેલા ચેતો અને તમારી ટીકરીઓને પશ્ચિમની તેમજ બે ડી, વધુ કેળ
વણી આપવાના અભ્યસરને ખાણીનુ આપો આ બાબે નહીંતો અમેજ કવિ-
લોગદેલો મહે છે કે —

Truly the heart is deceitful
And from its depths of Corruption
Rise like an exhalation the Mystic
Phantoms of passion,
Angels of light they seem
In reality are the delusions of Satan

અર્થ - ખરેખર આ હૃદય ઠગાર છે અને તેની બુઝાઈના કે હોમાથી,
હવસતા (દુર્લુહતા) અજબ જેવા આપણે વસાઈની પેઠે ઉભા થાય છે કે
તે આપણે પહેલા તે રાસાનીના ફરેલોઓ જેવા દેખાય છે પણ ખરે
ખર તે તેઓ શેતાનની ઠગાઈઓ છે

અય હમદીનો! આપણા લોગનીજ નહિ પણ તમામન્યપણે માણસ
નતની માનસિક દિશવિ (Mental Condition and Attitude) આ
ઉપર જણાવ્યા જેવીજ થઈ ગઈ છે અને તે મટિ બે કાઈ પણ ચીજ
જવાબદાર હોય તે મોટ બાબે હાલમા મળતી પશ્ચિમની ખામીબરેલી
તેનજ લેગી કેળવતી અને સ ડીન ધર્મજ્ઞાનના અભ્યાસની ટેરદારીજ છે

એમ કહેવામા આવે છે કે, માણસની મર્ફ ઇંદ્રિઓમા આખ
કાન અને જીભ બહુ અગત્યનો ભાગ બજવે છે, અને તેમા પણ ખાસ
કરીને આંખો, કે જંને (Windows of the Soul) રવાનની
બારી કરીને, કહે છે, તે તો સી ચા પુરાની મનોભા (Mentality)
ઉપર બધી ચાતો છુરી અસર ઉપજાવવામા બહુ બહુ અગત્યનો ભા
બજવે છે, તેમા સહેજ પણ ચ કા નથી ખુદ આપણે આપણી નજરે
જોયુ છે, અને કાને સાંભળ્યુ છે કે આ બેગી કેળવણીથી માત્ર
આપણીજ નહિ, પણ દુન્યાની સપગી જતી અને કામના
છાંપરા છાંકરીઓ ઉપર અનેક રસોમા માગી અમર ઉપજવા
પામી છે, અને તેને પરિણામે, અપ્યાબધ ઠાકર તેનજ છાંકરીઓ
દુરાચાર (Misconduct), અને અનીતિ (Immorality) ની
ખાલીમા ગળાડી પ ચા છે બીજી, ઉપર જણાવ્યુ તેમ સી કેળવણીમા

ખાસ કરીને ધરસંભારી કેળવણીનો સમાવેશ થાય છે, પણ તેવી કેળવણી સ્વયં ને કોણેએમાં તો કાંઈ આપવામાં આવતી નથી. ઉલટું ત્યાં તો શરીર, અને મન ઉપર બોલારૂપ થઈ પડે એવી જાતના દતિદાસ, ભૂગોળ, ગણિત, અને સાયન્સની ભરડવા જેવી (Cramming) કેળવણી આપવામાં આવે છે, કે જે, સીનું બંધારણ અને તેણીની જીંદગીનો મૂળ હેતુ જોતાં સ્વેચ્છા બંધ બેસતી થઈ પડતી નથી. ખુદ પુરૂષોનેજ માટે હાલની કેળવણી એક કંગાલ નિષ્ફલતા સમાન પુરવાર થઈ છે, તો તેવીજ જાતની કેળવણીમાં પોતાના બેનંતું દહીં કરી નાંખતી અને કંઠાકો મુધી પોતાની આંખોને તાણી તેના તેજને કાપી નાંખતી આપણી કન્યાઓ તેમજ જવાન વયની સ્ત્રીઓને તો, તે કેળવણી શું ફાયદો કરે? આ, તેજ કેળવણી છે કે જેણે, આપણા દોકરા અને દોકરીઓનું ચારિત્ર ઉતારી પાડ્યું છે. ખરી કેળવણી તો તે છે કે જે લીધાથી આપણા દોકરા દોકરીઓનું ચારિત્ર (Character) ઉત્તમ રીતે બંધાવે, તેઓમાં સમ્યાઈ, તાબેદારી, ચરમ, પ્રમાણિકપણું, ધર્મ તરફની જાન-ફેશાની, વડીલો તરફનું માન, સંતોષ, નીતિ, પાકદામન તથા ખરા ગરીબો અને મોહતાજો તરફની દાઝનાં જેવા સદ્ગુણો ખીલવા પામે; પણ અફસોસ! કે આજે ખરી કેળવણી ન અપાતી હોવાને કારણે તેઓમાં જુદાઈ, નાફરમાની, બેશરમપણું, અપ્રમાણિકપણું, ધર્મ તરફ ભયંડર બેદરકારી, ઉઘાડાં માથાં રાખવાની આદત, માસિક માદગી તરફ આંખ વિંચામણા, વડીલો તરફ અભાવ તેમજ તિરસ્કાર, અસંતોષ, અનીતિ, ભુરી નજર, વંઠેલાપણું, ઇતરપણું, ટચાકપણું, ઉજાજલાપણું, હલકટપણું, શેખી, બદગુછ, ત્હારી મ્હારી, હીચકારાપણું, નામરદી, અદેખાઈ, ગુસ્તાખી, અઠરામણી, કોરગાપણું, બેમહલાખપણું, કુંવારાપણું અને એવાજ ખીજ અનેક દુર્ગુણો પ્રગટી નીકળ્યા છે.

મારે ફરીથી ભારપૂર્વક જણાવવું જોઈએ કે, ખરી કેળવણીના પરિણામે તો નમ્રતા, હદાપણું, જ્ઞાન, સદાચાર, સમ્મતતા, વિવેક, લજ્જન, અને વડીલો તેમજ ધર્મ પ્રત્યેના માન જેવા સદ્ગુણો ખીલી નીકળવા જોઈએ, પણ જે ઉપર જણાવ્યું, તેમ એક તો કેળવણી જાતે ખોટી, અને વળી પાછી બેગી (Co-education) એટલે સદ્ગુણો ખીલવા પામેજ શાના? પુરાણા વખતમાં જગતની જુદી જુદી પ્રજાઓએ, નેકાળ યાને પરદાનો જે રિવાજ સ્ત્રીઓ માટે ચાલુ કીધો હતો, તેનો

મૂળ હેતુ એજ કે સ્ત્રી પુરૂષ એક બીજના સમાગમમાં સહેલાઈથી આવવી શકે નહિ અને તેને પરિણામે અનીતિ જન્મ પામેજ નહિ. ઘણા જુના જમાનાથી દુન્યાની લગભગ દરેક પ્રજામાં એવો રિવાજ હતો કે પરપુરૂષે, પરસ્ત્રીના સમાગમમાં, જાહેર ચાંતો ખાનગીમાં પણ આવવું નહિ, કેમકે, સ્ત્રીઓનો સમાગમ થતા, વારંવાર માઠું ફળ આવવા પામે કે અરે! એટલું જ નહિ પણ પ્રાચિન કાળમાં એવો પણ રિવાજ હતો કે, એક પુરૂષે બનતા સુધી પોતાની માતા, ખદેન કે પુત્રીના પણ એકાંત સમાગમમાં આવવું નહિ આ વિષે મનુસ્મૃતિના ૨૯૧ અધ્યાયના ૨૧૩, ૨૧૪ અને ૨૧૫ માં શ્લોકોમાં કહ્યું છે કે —

સ્વભાવ એપ નારીણા નરાણામિદ દૂષણમ્ ॥

અતાર્વામ પ્રમાયન્તિ પ્રમદાસુ વિપથિત ॥ ૨૧૩ ॥

અવિદ્વાસમલ્લ લોકે વિદ્વાસમપિ વા પુન ॥

પ્રમદા હ્યુત્પથ નતુ નામકોષવચ્ચાનુગમ્ ॥ ૨૧૪ ॥

માત્રા સ્વદ્વા દુહિના વા ન વિવિકાસનો મવેદ્ ॥

વલ્લાનિન્દ્રિયપ્રામો ભદ્વાસમપિ કપતિ ॥ ૨૧૫ ॥

અર્થ — ૨૧૩ પુરૂષોને બહુધુક્ત (બહુનામ) કરવા એ સ્ત્રીઓનો સ્વભાવ હોય છે એટલા માટે ઘણા પુરૂષો સ્ત્રીઓમાં પ્રમાદ કરતા નથી (એટલે સ્ત્રીઓ તરફ ખેંચાતા નથી) ૨૧૪ ના શ્લોકમાં કામ ક્રોધને વતી થયલા અવિદ્વાન તેમજ વિદ્વાનને પણ સ્ત્રીઓ આડે મારો લઈ જવાનું બળ ધરાવે છે ૨૧૫ માતા, ખદેન કે પુત્રી તાથે સુધા એજ પુરૂષે એકાંતમાં બેસવું નહિ કારણકે જો બિચારો સમૂહ એવો તો બળવાન છે કે વિદ્વાનને પણ પરવરા કરી દે છે

આ ઉપરથી હું કાંઈ એમ કહેવા નથી માગતો, કે, આપણી છોકરીઓને કેળવણી ના આપો હું જે કહેવા માગુ છું તે એ છે કે, કુદરતી અનુક કાયદે બેગી કેળવણીથી કદી પણ સારું ફળ ઉપજતું નથી, તે મૂળ મુદ્દાને ધ્યાનમાં લઈને આપણા છોકરા અને છોકરીઓને છુદ્દી છુદ્દી કેળવણીને લગતી સંસ્થામાં મોકલાવો અને તે પણ એવી સંસ્થાઓ કે જ્યાં આપનામાં આવતી કેળવણી, એક પુરૂષને, સાચા પુરૂષ બનાવે, અને એક સ્ત્રીને ખરેખર સ્ત્રીના નામને શોભા આપે એવી સ્ત્રી બનાવે. તે સિવાયની બીજી કોઈ પણ કેળવણી પછી તે બેગી હોય કે છુદ્દી, તે, કદી પણ લાભકારી નીવડી નથી, અને નીવડશે પણ નહિ.

અને તેમાં પણ જે સંસ્થામાં સ્ત્રીને પોતાની જાતનો ખ્યાલ આપનારી, તેણીની ફરજેનું જ્ઞાન પેદા કરાવનારી તથા ધરસંસારી કેળવણી આપવામાં આવતી ન હોય, તેવી સંસ્થામાં, સ્ત્રીને, પછી તે નાની વયની કન્યા હોય, કે મોટી ઉંમરની જવાન બાલુ હોય, મોટલવાધી અર્થના અનર્થજ થશે, અને અંતમાં તે કન્યાને કે સ્ત્રીને લાભને બદલે નુકસાનજ થવા પામશે. ખીલું, આ ભેગી કેળવણી (Co-education) ની બદીથી સ્ત્રી, પુરૂષ વિદ્યાર્થીઓના ચાલુ સમાગમમાં આવતાં બેશરમ અને નફકરી બની જાય છે. તેમજ તેણીમાં પુરૂષના જેવા કટલાક ખવાસો જેવા કે ઉદ્વેગ, ઉજાજલાપણું, દલકટપણું દાખલ થવા પામે છે, અને માસિક માંદગી જેવી હાલતમાં પણ તેણી સ્કુલ ચાલે કોલેજમાં જતાં આંચકી ખાતી નથી. ટુંકમાં, આ ભેગી કેળવણી, બધી રીતે જોતાં પુરૂષ તેમજ સ્ત્રી બંનેને માટે નુકસાનકારક છેજ, તેમાં ખાસ કરીને સ્ત્રીઓને માટે તો તે, વધુ નુકસાનકારક નીવડવા વિના રહેતી નથી, એમ દેશ પરદેશથી મળતા રીપોર્ટો અને ખુદ આપણી કોમમાં આવેલાં અનેક ચૌકાવનારાં પરિણામે સાબિત કરી આપ્યું છે; માટે, અતમાં સમસ્ત પારસી કોમને મારી અરજ છે કે તમારી દીકરીઓને ખાસ કરીને જો કેળવણી આપવીજ હોય, તો, પ્રથમ તેઓને પુરૂષોની ધર સંસારની કેળવણી આપો, અને તે બાદ જો તેઓનું બુદ્ધિબળ (Intellectual culture) વિશેષ ખીલવવાનો તમને અભખશો (Ambition) હોય, તો તેઓને માસિક માંદગીના ગિવસો બાદ કરતા સ્ત્રી શિક્ષકાઓ તરફથી ચલાવવામાં આવતી એવી સંસ્થાઓમાં મોકલો, કે જ્યાં તેઓના મન, તન, નીતિ, અને રવાનની ખરેખરી ખીલવણી થવા પામે, અને તેઓ, પોતાના માત પિતાની કુખને દીધાવનારી નીવડે. જો મારી પારસી કોમ, સવેળાએ નહિ ચેતતા પોતાની ફાંટાખાંટ વર્તણૂકે મુજબજ ચાલવાનું જારી રાખશે, તો અત્યારે જે માદાં પરિણામે આપણે માગવી રહ્યા છીએ, તે કરતાં પણ વધુ અને પ્રમાણમાં વધારે માદાં પરિણામે આપણને ભોગવવા પડશે, અને આપણી આ જવાન દીકરીઓ કે જે આવતી કાલે માતા બનવાની સ્થિતિએ આવી પુગી છે તે નિરંકુશ (Unrestrained) બની જઈ કોઈનો પણ ડર રાખ્યા વિના પોતાને ગમે તેવું સ્વચ્છંદી અને આખી પારસી કોમને લજવાવે એવું જીવન ગાળવા માંડશે, કે જેવા દાખલાઓ અત્યારે આપણી આખની સામે બની રહ્યા છે. આના કરતા તો વિશેષ શું લખું? હું ધારું છું કે તેજને ટુંકારો બસ થઈ પડશે.

કારણ ૭ મું.

પશ્ચિમની મોટે ભાગે તકલીફી કેળવણી તરફ
 દેખાડવામાં આવતો અસાધારણ મોહ, અને
 સદગુણોની ખીલવણી તરફ દેખાડવામાં
 આવતી બેદરકારી.

અત્ યુશ્ દએવા, વીરુપાઓંધુહો
 અકાત્ મન ઘુહો સ્તા ચિદ્રેમ્
 યસ્યા વાઓ મશ્ યજ્ઞુતે
 દુજસ્યા પદરિમતોહસ્યા;
 વ્યઓમાંમ અધપી દહખિતાના
 યાહશ અન્નૂદ્મ બમ્યાઓ હપ્તમ્ચે.
 x x x

યાત્ યુશ્ચા ક્રમીમધા, યા
 મધ્યા અચિસ્તા દન્તે,
 વદ્યેન્તે દએવોન્નુસ્તા, વંઘુહૃહિશ
 સીનધ્યમ્ના મનંધુહો;
 મજ્ઞદાઓ અહુરહિઃ પ્રવેહિશ્
 નસ્યન્તો અપાઅત્યા.
 x x

તા દએનઓતા મપીમ
 હુજ્યાતોહસ અમેરેતાતસ્યા,
 હયત્ વાઓ અકા મનંધુહો
 ચેન્ગ દએવેન્ અકસ્યા મધન્નુશ્
 અકા પ્યઓધનેમ વચ ઘુહો યા
 ક્રચિનસ દ્રેગવન્તેમ હયો.

તરજુએક :—પણ વનો બધા હે, દેવો ! અકેમન (વાને જુદા વિચા-
 ના દેવ) ની તાબનના હો એ મજ્ઞ વમોને ઘણો આશય છે (તે પોતે)

માધ સાથે દાનની પશ્ચિમની કેળવણી મેળવતા ગયા, અને વાંદર નકલની પેઠે અંગ્રેજ પ્રજાના આચારવિચારોને આધળા બીંતની માફક અમલમાં મુકતા ગયા, તેમ તેમ પારસીઓમાંથી (ચોક્કસ અપવાદો બાદ કરતાં) સચ્ચાઈ, પ્રમાણિકપણું, નીતિ, સાદાઈ, સખ્યતા, દાવકાપણું, ગંભીરતા અને આંખમાં શરમ, ધરાવનારા ઉમદા સદગુણો અલોપ થવા લાગ્યા અને તેની જગ્યાએ અનીતિ, નફકરપણું, છઠ્ઠેલપણું, ઉઠા-ઉપણું, લુહાઈ, અપ્રમાણિક છંદગી, બદનજર અને ધર્મ તરફના અભાવને લગતા તેમજ ખીજ અનેક દુર્ગુણો દાખલ થવા લાગ્યા. ન્યારે પશ્ચિમની કેળવણીનો ઝાઝો ભાવ વડીક પારસીઓને આવેલો ન હતો, તે વખતે પારસીઓ હાલના કહેવાતા પારસી જરથો-શ્ટીઓના કરતાં સૈંકડોગણા વધુ સારા હતા, એ ખીના તો નિર્વિવાદ છે. આજે, જે કીસમણું કદી પણ નહિ સાંખી શકાય એવું ઉછાછળાપણું પારસી કોમના છોકરા છોકરીઓમાં ને બાનુઓમાં જોવામાં આવે છે, તે, પશ્ચિમની કહેવાતી કેળવણીનું જ પરિણામ છે; એવો દાવની પારસી કોમના વણાએક ધાર્મિક અને વિચારવત નહસ્થો અને બાનુઓનો અનૂક અભિ-પ્રાય છે, અને તેમાં શકા જેવું કાંઈ પણ નથી. જો આ કેળવણી હજી આપણી કોમમાં ચાલુ રહેશે, અને તેને અણઘટનું વજન આપવામાં આવશે, તો તેમાંથી ઉત્પન્ન થતાં છુટાપણાને પરિ-ણામે અનેક દુર્ગુણો તેમજ અનીતિ તેના પૂર બહારમાં ઉભરી નીકળશે, અને હાલના કરતાં પણ આપણી પારસી કોમ વધુ સિયાહ અને માઠી દરમાં આવી પડશે અંતમાં મારે માત્ર એટલું જ કહેવાઈ છે કે, હાલમાં આપણે રકુલો અને કોલે-જોમાં આપણા છોકરા છોકરીઓને મળતી કેળવણી તરફના મોહ છોડી દેવો જોઈએ, અને તેને બદલે આપણા ખાનદાનને અને ગ્રેમને દોષાને તેવી ધાર્મિક કેળવણી, આપણા ખાજકોને, ધરે, નહિં તો એવી કોઈક ધાર્મિક સંસ્થાની મારફતે અપાવળી જોઈએ. જો આમ થશે, તો જ કોમનો ખરો ઉદ્ધાર (Upliftment) મવા પામશે, નહિં તો ખીજે કાંઈ પણ ઉપાયે નહિજા.

હાલની પશ્ચિમની જડવાદી કેળવણી, આપણને આપણી બહાર જોતાં શિખવે છે (Teaches us to see

without) અને પરુતાની ખીલવણી કરે છે, જ્યારે પૂર્વની એટલે ધાર્મિક કેળવણી આપણને, આપણી અંદર-જોતાં શિખવે છે (Teaches us to see within).

અને મનુષ્યતાની ખીલવણી કરે છે.

આ પશ્ચિમની તકલીદી કેળવણીનાં સંબંધમાં અવ દમદીન બાનુએ અને મહસ્થો ! મારે બહુ નમ્રતાપૂર્વક જણાવવું જોઈએ કે, હવે તમે એ કેળવણીને ઝાઝી અગત્યતા આપવાનું છોડી દેઓ. એ કેળવણીને પરિણામે, હાલનો ભલુકદાર એંચાણવાળો અને ભપકાભર્યો તથા ગુમરાહીમાં નાખનારો સુધારો (કે કુધારો ?) (Civilization?) હસ્તીમાં આવ્યો છે, અને તેણે, જ્યાં જ્યાં પોતાનાં કદમો ભાંગ્યાં છે તે તે જગ્યાનાં લોકોનું નૈતિક બંધારણ (Moral Fabric) તેણે તોડી નાખ્યું છે. વર્તમાન જગતની માઠી અને કંગાલ દશા, ઉપલી ધીનાનો છવતો જગતો અને અચૂક પુરાવો છે. એ, પશ્ચિમની સુધી ધર્મ વિનાની અને તદ્દનજ તકલીદી કેળવણી સઘળા યુરોપીયન દેશોને પણ ભારી પડી ગઈ છે તો પછી આપણા શું ભાર ? આપણા જેવી નાની કોમને તો તે પોતાના પંજમાં લઈને છુંદી નાખશે. માટે હે, ભક્ષાં અને સમજદાર જરથોસ્તી નરનારીઓ ! હજી એતી જગ્યા અને તમારાં ફરજ-દોનાં આત્મિક કલ્યાણને ખાતર હાલની પશ્ચિમની કેળવણીને તથા કહેવાતા સુધારાને બને તેટલી ઉતાવળે રૂખસત આપો અને તેની જગ્યાએ તમારા વ્હાણાં બચ્ચાંઓને પહેલાં ધર્મની તેમજ ધરસંસારી કેળવણી આપો અને તેઓને નફ્ટ નોકરીઓમાં સબડવા દેવાને બદલે નાના નાના વેપારધંધામાં કે ખેતીમાં નાખો જો તમે તમારાં બચ્ચાંને ધનદોલતનો વારસો આપી નહિ જતાં ધર્મજ્ઞાન અને રૂઝા ચારિત્ર (Good Character) નોજ માત્ર વારસો આપી જશો તો, તેઓ તમોને દુઆ દેશે. એ પણ યાદ રાખજો કે, તમારું એકેકું નીતિમાન અને ધર્મિ ફરજન્દ તમારી સાત સાત પહેડીનાં ગુજર પામેલાં રવાનોનું તારણ કરશે. તમારું ફરજન્દ શિખી ભણીને હલકી રીતભાત તેમજ ચારિત્રનું નિવડે તેનાં કરતા તો તે, અભણ રહીને ધર્મિ નિવડે

એટલું જ જોવાને તમો રાજ રહેજો. પૈસાટકા તો આજે છે અને કાલે નથી પણ ચારિત્ર અને ધર્મ તો સદાકાળ રહેનાર છે; માટે, તમારાં ફરજ-ઝંદને, ધર્મ અને નેકકાર બનાવવાનીજ સદા હોંશ રાખજો. હાલની પશ્ચિમની કેળવણીની ગંભીર આમીઆ તેમજ ક્યાથને પરિણામે ધર્મ બાળુએ મુકાઇ ગયો છે અને તેના નતિજ તરીકે, આપણી આસપાસ અને વાતાવરણમાં અનેક જાતના સૂક્ષ્મ અને સુકસાનકારક દેવો તેમજ બદ ડુંડો, (કે જેમને વિષેજ અશો ઋચુસ્ત્ર સાહેબે, આ લખાણને મથાળે ઢાકેલા અવિસ્તા ફકરાઓમાં ગુહ્ય રીતે ઇવારાઓ કીધેલા છે) બપકાદાર સુધારાના પરગની પાછળ રહીને આપણા મનને ગુમરાહ, ડામાડોળ તેમજ પરીશાન કરી રહ્યા છે. અને આપણા અંતરમાં, ધર્મશાનનો દીવો સળગેલો ન હોવાને કારણે આપણે, તે દેવોથી અંબાજ જઈને તેઓથી ઠગાઇએ છીએ, તેમજ તેઓની આરાધના કરીને સદા જુઝા વિચાર બુઝાં વચન અને બુઝા કાર્યોમાં મગ્ન રહીએ છીએ. અય હમદીના! યાદ રાખજો કે, ધાર્મિક કેળવણી સિવાયની બીજી કોઇ પણ કેળવણીના પાયો હંમેશાં કાચો અને અસત્ય ઉપરજ રચાયેલો હોય છે અને તે કારણજ બીજી ગમે તેવી કોઇ પણ કેળવણી કે મોટી મોટી ડીઝીઓ આપણને સંગીન ફળ આપી શકતી નથી. ધર્મ અને સત્ય, એ બે, અહુરમઝદનાં સ્વરૂપો છે, દીનધર્મ વિના સત્ય નહીં અને સત્ય વિના દીનધર્મ નહિ. માટે, અય હમદીન નરનારીઓ! તમારાં ફરજ-ઝંદને ધર્મ બનાવજો એટલે તેઓ સાચા અને નીતિમાન બનશેજ. અને પશ્ચિમની કેળવણીને પરિણામે જન્મ પામેલા હાલના કહેવાતા સુધારાશી દેવોથી ગુમરાહ તથા પરીશાન અને ડામાડોળ થતાં બચશે. તમો તમારાં ફરજ-ઝંદને સદા અવિસ્તા માથ શિખવાતી તેમજ બહુવાની આદત પાડજો. તેઓને સદા માયાં ઢાકેલા રાખવાનું તેમજ આપણું શરીર ઢંકાય તેવા સાદાં કપડાં પહેરવાનું ફબાલુ કરજો અને તેઓને બાયધા, હીચકારા, કાંગળાં કે લાડલેલા તો બનાવતાંજ ના. આપણા જેવી યજ્ઞદાની દીનનાં લોકોને ઉધાકું માથુ ગમવાનું ન રોજો. એ ઉધાકું માથાં રાખવાથી તો આપણું ખરું પારસીપણું અને જરથોસ્તીપણું અરધું ઉપર નાણુદ થઇ ગયું છે અને આપણી કોમ સરમનો સદ્યથુ છાટી ખેટી છે. તમારાં ફરજ-ઝંદને મદદ સાધુંજ બોલતા શિખવજો અને મોટી મોટી વાતો કરવાની તથા

વચનનો ભંગ નહિ કરવાની મહા ભુરી આદતથી તેઓને ખાત્ર રાખવો * કેમકે વચનનો ભંગ કરનારનાં તેમજ મોટી મોટી વાતો કરનારનાં અને હકાંસ મારનારનાં હાથ છેવટે બહુ ભુરા થાય છે. તમારાં ફરજન્દો, ઉમદા ખસલતનાં નિવડે તેને ખાતર તેઓને ધર્મ ક્રિયાઓમાં ભાગ લેતાં કરવો, અને લોખાન મુકીને પછીજ તેઓને જમવાની આદત પાડવો. જો તમારે ત્યાં દીકરીઓ હોય તો, તેઓને સૌથી પહેલાં શંધવા, ભરવા સીપવા વગેરેની ધર કેળવણી અને તે સાથે ધર્મની કેળવણી આપવો તેમજ તેઓ પાસે સઘળાં રિવાજો બરાબર પળાવવો. ભલે તમારી દીકરી સ્કુલ કે કોલેજની કેળવણીથી બાકાત રહે પણ જો તેણી નીતિમાન સદગુણી અને તાબેદાર હશે તો, તમારે ત્યાં, તેણી લખખોતી દોહત સમાન છે. જો તમારે ત્યાં દીકરાઓ હોય તો, તેઓને

* Love not to talk,
Love not to boast;
Grief comes to him,
Who talks the most.

A promise is a debt of honour. Do not forget that. A promise should be just as sacred as your oath. Your good faith or your lack of it is a part of your character. You can not escape that. What you promise, should be backed up with your last coin, if necessary.

The man of sterling character does not make promises lightly, because, to him a promise is as binding as an oath. It is a virtue as great as truthfulness.

અર્થ:-મોટી મોટી હકાંસની વાતો કરવાથી દૂર રહેવો; કેમકે, જે શખ્સ ધણી હકાંસ મારે છે તે છેવટે દુઃખી થાય છે.

વચન, એ આખરનાં કરજ સમાન છે માટે, તે બીના કદી પલ્લ ભુલતાં ના. વચનને, સોગંદનાં જેટલુંજ પવિત્ર લેખવું જોઈએ. તમારી શુભ નિષ્ઠા વાતો બદ નિષ્ઠા એ, તમારાં ચારિત્રનો એક ભાગજ છે. અને તેમાંથી તમે છટકી શકો નહિ. તમેજો જે વચન આપ્યું હોય તે, જો જરૂર પડે તો, તમારી પાસે છેવટે એક દમરી રહે તે વડે પલ્લ તમારે પાળવું તો જોઈએજ. ઉમદા નીતિનો આદમી કદી પલ્લ ફેંકકાનાં વચનો આપ્યા કરતોજ નથી કેમકે, તેની નજરમાં વચન, સોગંદ બરાબર છે. વચન આપવું એ, સચ્ચાઇનાં. જેવોજ એક મોટો સદગુણ છે.

-પણ થોડું ધણું સંધવાતું તેમજ ધરપ્યાર કેમ ચલાવવું તેનું અને આપણા ધર્મ તેમજ મહાન કદીમ ધરાની ઇતિહાસની બુલન્દીનું જ્ઞાન આપજો હાથ લગવવાનો વિચારજ સખતાં ના નહિતો. “લે”સના શીંગડાં લે”સનેજ લારી પડે” તેમ તમારાં લાડકાં ફરજન્દો તમારેજ માથે છાણા ચાપશે અને પછી તમેને તેઓ માટે પરતાવે. યશ, આજે હમનસીયે આપણા જરથોસ્તી દીકરા દીકરીઓમાં બહુ મોટે ભાગે નાફરમાની, સરકંડી અને હાલકાપણુ તેમજ આપવગાઇ વિશેષ જોવામાં આવે છે. અને તેથી બીજા અનેક દુર્ગુણો જન્મ પામે છે. મહાન જરથોસ્તી ધર્મનાં જ્ઞાનની અને પુરાતન ધરાની ઇતિહાસનાં જ્ઞાનની જેરહાજરીમાં આપણા જરથોસ્તી બચ્ચાંઓમાંથી ઉમદા સદગુણો દૂર થતા જાય છે. અને તે કારણે, આપણા જરથોસ્તી દીકરાઓ તેમજ દીકરીઓની યાદદાસ્તશક્તિ હવે ઘણી નબળી પડતી જાય છે. અથ હમદીન જરથોસ્તીઓ ! તમારાં બચ્ચાંને નાની વયથી સાદો તેમજ ખડ-તળ અને નીતિમાન જીંદગી ગુજારવાની આદતો પાડો, અને તેઓને, જે સોથી પહેલું શિક્ષણ આપો તે, સત્ય જોલવાને લગતું આપજો. આ સત્ય બહુ મોટું અને અમરકારિક બળ ધરાવે છે, એ સત્યની ખુબીઓ સમજાવતાં એક સંસ્કૃત શ્લોક કહે છે કે:—

સત્યેન ધાર્યંતે પૃથ્વી સત્યેન તપતે રવિઃ ।

સત્યેન ઘાતિ વાયુઃ સર્વં સત્યે પ્રતિષ્ઠિતમ્ ॥

અર્થ:—સત્ય વડે પૃથ્વી નિહા રહી છે, સત્ય વડે સૂર્ય પ્રકાશ આપી રહ્યો છે, સત્ય વડે વાયુ વાદ્ય રહ્યો છે અને આશુ વિષવ, (જગત) સત્ય વડે ઉત્પન્ન થયું છે.

અથ હમદીનો ! આપણી કોમ અને ધર્મની દયા બહુ મારી થઈ પડી છે માટે, હવે કમ્મર કસો અને ધર્મની ઓટલેજ કોમની રક્ષા કરવા ઉતાવળે બહાર પડો. જે આપણો ધર્મ રક્ષાયો તો કોમનું રક્ષણ થવાનુંજ એમ ખાતરજમાથી માનજો. કુદરતમાં કોઈ પણ એવી શક્તિ નથી કે જે, નીતિમાન, ધર્મ અને સત્યવાન પ્રજા કે કોમનો નાશ કરી શકે.

અથ હમદીનો ! આપણે અધર્મથી હજીયં રહ્યા છીએ. આ અધર્મ તે બીલું કાંઈજ નહિ પણ પશ્ચિમનો સુધારો છે. જેવો એ સુધારો આપણી વચ્ચેથી ધીમે ધીમે દૂર થતો જશે તેવીજ આપણી

વચ્ચે પાછી આપણી દીન આપણ સજીવન થયો. માટે અમ્ય હુમદીનો! સૌથી પહેલાં તમે તમારી દીકરીઓનું રક્ષણ કરો, કેમકે, એક કોમની હુસ્તીનો આધાર, તે કોમની ઓ બતી ઉપર રહેલો છે. તમારી દીકરીઓને સદા મહાબળભર્યો અને માદોજ પોષાક પહોંચાવો. એ દીકરીઓ તમારી તેમજ આખી કોમની કિંમતી અને અમૂલ્ય મીરાસ છે. એજ દીકરીઓ જે લલી હશે તે ખચી-તજ આપણી આવતી ઓલાદ નીતિમાન અને જોરેમન્દ બન્યા વિના રહેશે નહિ. તાકાત શું કોમની કે આપણી દીકરીઓ ઉપર આદી નજરે પણ જુએ ?

આપણી મુઠ્ઠીબર કોમ, ધર્મના પાળનથીજ નિભી ગઈ છે અને તેને હવે, ધર્મના ઉદ્ધાર વડેજ નિભાવવી જોઈએ. આ પુસ્તક વાંચતાંની સાથેજ મનમાં પાકો નિશ્ચય કરજો કે, “ધર્મ” મારાં જીવનનો હેતુ છે અને તેને કોઈ પણ ભોગે હું વળગી રહીશ” પણ, સાથે એખી યાદ રાખજો કે સત્યના પાળનથીજ તેમ બની શકશે અને સત્યનું અળ કંટકું છે તે, ઉપર ઘડેલા સંસ્કૃત શ્લોક પરથી તમે સમજી શક્યા હશે. માટે તમારાં ફરજન્દો પાસે સત્યનું બરાબર પાળન કરાવો અને તમે પોતે પણ પાળન કરો. આ તેજ સત્ય છે કે જેને, આપણી દીનમાં અષોઘનાં બહુ ઘડોળા અને ઉડા અર્થવાળા શબ્દ વડે ઓળખાવવામાં આવ્યું છે. અને તેજ કારણે આપણા અવિસ્તાર જણાવે છે કે, “અએવો પથાઓ યો અપહે, વિરપે અન્યએપાંમ અપ-થાંમ.” (જીવનનો) રસ્તો માત્ર એકજ છે અને તે અષોઘનો (સત્યનો) છે બીજા બધા રસ્તા નહિ રસ્તા જેવા (યાને ખ્યા છે.) અમ્ય હુમદીનો! તમે જાતે પોતે એવી શુદ્ધ ગ્રંથ રહિત જીવગી ગુજરો કે તમારે ત્યાં, અર્દાએવીરાધુ, દસ્તુર આદરખાદ મારેસ્પન્દ અને મુખેદ નેચોસંગ ધવલ જેવા દીન અને કોમનો ખરો ઉદ્ધાર કરનારા ખેટાઓ તેમજ બાનુ† અસ્તરાજ, બાનુ શહેરનવાજ, બાનુ

† બાનુ શબ્દ “અવિસ્તાર” નો છે અને તેને સંસ્કૃતમાં મારુ=કાનુ કરીને કહે છે બાનુનો અર્થ સૂર્ય કરીને થાય છે બાનુનો એટલાજ ખરેખર તો સૂર્ય સમાન તેજસ્વી, દીનદાર અને પાકદામન ઔરતોને પહેલાના જમાનામાં આપવામાં આવતો હતો હાલમાં તો ગમે તે સારી કે નરસી સ્ત્રી હોય છતાં પણ તેણીને બાનુનો એવડાજ આપવામાં આવે છે જે વાજબી નથી.

ફરનક, બાનુ ફરંગીઝ, બાનુ મનીઝેહ, ચોરશેહબાનુ, જરબાનુ, બાનુ
 મોશરફ, બાનુ આરઝોય, બાનુ રોઝબે, બાનુ તેહમીના, બાનુ ગોર્દઆફરીદ,
 બાનુ હોમાય, બાનુ કેતાયુન, બાનુ ગુલનાર, બાનુ તન્નાસ, બાનુ ગૌહરીર્,
 બાનુ લાલાફખ અને બાનુ ગુલશીરીના જેવી દીનદાર, યાકદામન, બેરેમન્દ
 અને મીનો અધિષ્ઠાપ જેવી સોદામણી બેટીઓ, જન્મ પામે અને
 તમારા હૈયાત ફરજ-દોને એવી તો મુંદર અને પવિત્ર તાવીમ આપે કે
 કે તેઓ માતૃચિતાની કુખને દીપાવે અને કોમળી કીર્તિ
 તેમજ મારપને જગતમાં વધારે અને દીકરીઓને એવી
 તો ઉમદા કેળવણી આપે કે નાજીયેરમાં જળવાઈ
 રહેલાં પાણી પેઠે સદા યાદ અને લાંછન વિનાની જીંદગી
 ગુજરીને તમેને જીવતાં જીવત રાશન બહેતની ખુશહાલી
 આપે. અપો, સતવાદી અને સદગુણી ધનસાન તો, આ સમસ્ત પૃથ્વીનાં
 તેજ, અને મગરૂરી સમાન છે માટે આ જગતમાં ધનદોલતનો વારસો
 મુકી જઈને કજીયો તથા કુસપનાં ખીલે રોપી જવાને બદલે તમારા
 દીકરા દીકરીઓને દીનધર્મના ઝાનનો અમૂલ્ય વારસો સોંપી જાઓ કે
 તે, ખાતાં ખૂટે નહિ, વાપરતા તુટે નહિ, ચોરથી ચોરાય નહિ, પાણીમાં
 તણાય નહિ, અગ્નિથી જુઝાય નહિ પણ જલેદાન મુધી અખડ અને
 અચલ રહે, અચ હમદીનો । આ નાશવત અને હમારાં જગતના મોહમાં,
 ન તો તમે ફસાતા કે ન તો તમારા વ્હાલા ફરજ-દોને ફસવા દેતા.
 જવાતમાનાં (રવાનનાં) કલ્યાણને માટે ધર્મ છે અને ધર્મના
 પાળણને માટે જીવન મલ્યુ છે. માટે, તમારાં ફરજ-દોને તમારાં
 પેટપાસાંમાં વટતાં હેત તેમજ માયા મહોબતથી સદા દાબેલાં
 રાખજો અને તેઓના ખર્ચાં સુખનો ધાને આવતા ભવની
 બહેતરીનેજ ખ્યાલ કરજો. આ સ્કૂલ જગતનું સ્કૂલ ઝાન અને કેળ-
 વણી તો ચનાયમાન અને વિસરાઈ જાય એવી છે જ્યારે ધર્મઝાન અને
 સદગુણની ખીલવણી તો, ચાનચદવાકરી ॥ સૂર્ય અને ચંદ્રની જલે-
 દાન હસ્તીની પેઠે રવાન સાથે સદાકાળ નિબી રહેશે. માટે, તમારા
 ફરજ-દોને અત.કરણની કેળવણી (Heart Culture) આપજો, કે
 જેથી, તેઓ પોતાના સદગુણો ખીલવવા પામે અને તેઓ, જીંદગીનો ફેરો
 સફળ કરે. આ જમાનો, બહુ ખેતરમ અને ખુરો છે. કનબુગનો પ્રભાવ
 બહુ અજબ રીતે જડવાદ (Materialism) તરફ જોડે જાગે ખેતી
 જતારો છે માટે, તમારા ફરજ-દો, ગમે તેવા પણ સારા, સાલેસ, નમાના,

દાવકાં, રાંકે, ચર્માળ, કહયા સરનાં અને તાબેદાર હોય છતાં, તેઓને કદી
 વ્હીલાં (Free) મુકતાં ના અને તેઓ ઉપર બને તેટલો અંકુશ અને
 નંજર રાખજો કે, તમોને ઝાચીંતુ પસ્તાવું પડે નહિ. ખીલું એકે જેમ
 હિંદુ અને મુસલમાન ભાઈઓ તેમજ ખ્રીસ્તીઓ પોતાનાં નાના બચ્ચાંઓને
 આશરે નવ વર્ષની ઉમ્મરથી અનુક્રમે, “ભગવદ ગીતા તેમજ ‘કુરાન’
 અને ‘બાઇબલ’ વાંચતાં શીખવે છે તેમ આપણા ફરજંદોને પણ
 નાની વયથી ‘હિન્દ અવિસ્તા’, અસલ હરફે અને શુદ્ધ ઉચ્ચારે શિખવ-
 નોજ. તેમજ ધરાનની પ્રાચિન જહોજલાલીનો ઇતિહાસ અને આપણા
 હિંદ ખાતેના જરથોસ્તી વડીલોનો ઇતિહાસ પણ તેઓને શિખવનોજ
 કે જેવી, તેઓમાં આપણા મહાન મજહબ અને કોમ માટે,
 મગરૂરી, માન તથા કિદાગીરી પેદા થાય. ખીલું, અય હમદીનો।
 તમો તમારી દીકરીઓને કદી પણ પરકોમના જવાનો
 સાથે ભેળાવા દેતાં ના, કેમકે, તેમાંથી જરૂરજ માઠાં
 પરિણામો આવ્યાં છે અને આવ્યા વિના રહેશે નહિ. આપણે
 એકવાર કેવાં પવિત્ર અને મહાન હતાં તેનો જરા વિચાર કરો.
 ખીલું એ કે, તમારી આંખનાં તેજ સમી વ્હાલી દીકરીઓ સ્કુલ તેમજ
 કોલેજમાં જઈને ત્યાં શું કરે છે, કોણની સાથે કેવી અને શું વાતચીતો
 કરે છે અને કેવી રીતે ધરની બહાર વતે છે તે બાબદમાં તમે જરા
 પણ નફરત રહેતાં ના; નહિ તો, તમારાં ફરજંદો ઉપર તમોએ મુકેલો
 આંધળો વિશ્વાસ, તમોને ભારે અપજયમાં મુકી દેશે અને તમારી ગરદન
 કાપી નાંખશે, કેમકે, સામાન્યરીતે, જે રીપોર્ટો જાહેર તેમજ ખાનગીમાં
 મળતા રહે છે તે ઉપરથી જણાય છે કે, કોલેજોમાં જતી પારસી
 છોકરીઓ પારસી વિદ્યાર્થીઓ સાથે વાત કરવાને બદલે મોટે
 ભાગે પરકોમનાં વિદ્યાર્થીઓ સાથે છૂટથી વાતચીત કરે છે
 અને તેઓ સાથે ભેળાય છે. જો આ બાબદ ખરી હોય તો, (અને
 કેટલેક અંશે તે તદ્દન ખરીજ છે) અય હમદીનો। તેનું પરિ-
 ણામ કેવું આવશે તે તમે સમજો છો કે? તેનું પરિણામ,
 છેવટે તમારા બચ્ચાંની જાહેર નાલેશી (Public Scandal) માંજ
 આવશે અને તમારું બચ્ચું છેવટે ફટકું તથા નાફરમાન બનીને તમોને
 મોટી એબ લગાડશે તે જુદું. માટે, બહેતર તો એજ છે કે, જ્યાં
 છોકરાઓની સાથે ખેસીને શિખવાનું હોય તેવી સ્કુલ કે કોલેજોમાં,

તમારી ખેટીઓને મોઢવશોજ નહિ અને જો તમેને અભખરે (Ambition) જ હોય કે તમારી દીકરી કોણેજની કોળવની છે તો સાચું, ત્યારે તો, તમારે તેણીની દરેક હીલચાલ ઉપર ચાતુને ચાતુનજર રાખવીજ જોઈએ. ખીલું અથ હમદીનો! તમે પોતે પદ, પાકિર, ટ્રાસમેટીક, લીપસ્ટીક, સેન્ટ, લવન્ડર વગેરે વસ્તુઓનાં ઉપયોગથી દૂર રહેજો અને તમારાં ફરજ-દોને પણ દૂરજ રાખજો. આ બધી ચીજો દાલના જમાનામાં સૂક્ષ્મ રીતે હવસ (Carnal Passion) ને ઉશ્કેરનારી તેમજ મનને અહંકારી અને પાપી (Vainglorious and sinful) બનાવનારી છે. ખીલું તમે તેમજ તમારાં ફરજ-દો, ધનતર, મનતર, દેવ દહેરાં, પીર, મુઝાવર, હુમાન, દોરા, ચીટ્ટી, લખા, તાવીજ, માદ-ળીયાં, માનતા વિગેરેનાં નાહકનાં ચેતક તેમજ પછાસથી દૂરજ રહેજો અને ફક્ત તમારી પાક માંડવાણી ઉપરજ ઝેણીન રાખજો, અને તે, તમારી મુસ્કેલીઓ દૂર કરશે એમ ખાતરી જાણજો.

તમારા ધરનાં ફરજ-દો, જો ધર્મ, નીતિમાન અને સદચલ હશે તો, તમારી ગરીબી તેમજ તંગી પણ ઢંકાઈ જશે. પણ જો તમારાં ફરજ-દો એમ લગાડે તેવાં અને વંકેલાં હશે તો તમારી કુખવી દોલત અને ધન પણ તમેને શું ખપતું? આ ત્રણપાંચ દિવસની જીંદગીનો વિચાર સદા મનમાં રાખીને જીંદગી ગુજારજો. એક અંગ્રેજ કવિ કહે છે કે:—We live in deeds, not years, in thoughts, not breaths, in feelings not figures on dial. He most lives, who thinks the most, feels the noblest and acts the best. (Sir John Ruskin).

અર્થ:—આપણે, કામો વડે અને નહિ કે વર્ષો વડે, વિચારો વડે અને નહિ કે શ્વાસોશ્વાસની સંખ્યા વડે, લાગણીઓ વડે, અને નહિ કે કલાકો દેખાડનારા ધડયાળના આકાડાઓ વડે, જીવે છીએ. જે આદમી (પણ ઉમદા વિચારો) વિચારે છે, (ધણી ઉમદા) લાગણીઓ ધરાવે છે, અને (ધણી ઉમદા) સલાખનાં કાર્યો કરે છે તેજ ધણું જીવે છે. (સર જોન રસ્કીન).

તમારાં, તેમજ તમારાં ફરજ-દોનાં આદર્શક હિતનો અને પેરી કુન્યામાં આપણને આપણી નેહી યા તો બદી સાથે એકવાર જવાતું છે એ વિચાર પડેલાં કરજો. અથ હમદીનો! આપણી દીન ખોદાઈ છે અને આપણે તે ખોદાઈ દાનનાં વારસો છીએ માટે આપણને

તમારી ખેટીઓને મોકલશોજ નહિ અને જો તમોને અભખરો (Ambition) જ હોય કે તમારી દીકરી કોલેજની કેળવણી લે તો સારું, ત્યારે તો, તમારે તેણીની દરેક હીલચાલ ઉપર ચાતુ ને ચાતુનજર રાખવીજ જોઈએ. ખીલું અય હમદીનો! તમો પોતે પદ્મ, પાઉડર, કોસ્મેટીક, લીપસ્ટીક, સેન્ટ, લવન્ડર વગેરે વસ્તુઓનાં ઉપયોગથી દૂર રહેજો અને તમારાં ફરજ-દોને પણ દૂરજ રાખજો. આ બધી ચીજો દાલના જમાનામાં સૂક્ષ્મ રીતે હવસ (Carnal Passion) ને ઉશ્કેરનારી તેમજ મનને અહંકારી અને પાપી (Vainglorious and sinful) બનાવનારી છે. ખીલું તમો તેમજ તમારાં ફરજ-દો, ધનતર, મનતર, દેવ દહેરાં, પીર, મુઝાવર, હનુમાન, દોરા, ચીઠ્ઠી, ઢાગા, તાવીજ, માદ-ળીયાં, માનતા વિગેરેનાં નાહકનાં એતકતેમજ પજારાથી દૂરજ રહેજો અને ફક્ત તમારી પાક માંધવાણી ઉપરજ એકાગ્ર રાખજો, અને તે, તમારી મુશ્કેલીઓ દૂર કરશે એમ ખાતરી જાણજો.

તમારા ધરનાં ફરજ-દો, જો ધર્મિ, નીતિમાન અને સદગુણી હશે તો, તમારી ગરીબી તેમજ તંગી પણ ઢંકાઈ જશે. પણ જો તમારાં ફરજ-દો એમ લગાડે તેવાં અને વંઢેલાં હશે તો તમારી દુન્યવી દોલત અને ધન પણ તમોને શું ખપતું? આ ત્રણપાચ દિવસની જીંદગીનો વિચાર સદા મનમાં રાખીને જીવો ગુનારજો. એક અંગ્રેજ કવિ કહે છે કે:—We live in deeds, not years, in thoughts, not breaths, in feelings not figures on dial. He most lives, who thinks the most, feels the noblest and acts the best (Sir John Ruskin).

અર્થ:—આપણે, કામો વડે અને નહિ કે વર્ષો વડે, વિચારો વડે અને નહિ કે શ્વાસોશ્વાસની ગણના વડે, લાગણીઓ વડે, અને નહિ કે કલાકો દેખાડનારા ધણીયાળના આકાડાઓ વડે, જીવ્યે છીએ. જે આદમી (ધણી ઉમદા વિચારો) વિચારે છે, (ધણી ઉમદા) લાગણીઓ ધરાવે છે, અને (ધણી ઉમદા) સલાખના કાર્યો કરે છે તેજ ધણું જીવે છે. (સર જોન રસ્કીન).

તમારાં, તેમજ તમારા ફરજ-દોનાં આત્મિક હિતનો અને પેરી દુન્યામાં આપણને આપણી નેહી યા તો બહી સાથે એકવાર જવાતું છે એ વિચાર પડેતાં કરજો. અય હમદીનો! આપણી દીન ખોદાઇ છે અને આપણે તે ખોદાઇ દાનનાં વારસો છીએ માટે આપણને

સમજવી. અદુરના ઝરથુસ્ત્રને લગતી અને દેવોનાં તરીકાથી વેળા આપણી દીનનાં લોકોને એ ઉંધાણં માયાં રાખવાનું તથા બાણો કપાવી નાંખવાનું નજર ચાલે. એ તો દરવન્દોનો રિવાજ છે, માટે, અય દમદીનો ! એતી જાઓ અને આ અધર્મિ તેમજ પરકોમી અને નફ્ટ રિવાજને છોડી દો. ઉંધાણં માયાં રાખનારાં ઓ-પુરોમાંથી મોટે ભાગે ચરમ તેમજ વિવેક, સખ્યતા અને લલગનાં સદ્યુજો નીકળી જાય છે અને તેઓ, ખેચરમ [Brazen-faced] બની જઈને ધોતાથી સામી જાતીનાં માણસોનાં સમાગમમાં આવનાં સ્વેચ્છપણ અગદાતાં નથી અને એ પ્રમાણે તેઓની ઓસક ભરી જવાની સાથે નીતિનો ધીમે ધીમે ભંગ થવા માંડે છે અને તેમાંથી વારંવાર માદાં પડિલામો આવવા પામે છે.

અય દમદીનો ! તમારી દીકરીઓ કે દીકરાઓ મમે તેનાં પળ ખુબસુરત, સુંદર અને સોદામણા દશે પણ જો તેઓમાં સદાચાર, વિવેક, સખ્યતા, ચરમ, મદલાજો, તાબેદારી (Submissiveness) અને દીન દારીનાં સદ્યુજો નહિ હશે તો, તેઓ, તમોને કે કોમને શું કામના ? તેઓ

રહે છે ?" ત્યારે અદુરમઝદે જવાબ દીધો-“આ પ્રમાણે, ખચીત, હે, અયો ઝરથુસ્ત્ર ! (તેની સચકારની જગ્યાએ) માયાંની નજદીક તે (સ્વાન) અસ્વસ્થ રહે છે “કામ નેમેઐઘ ઝાંમ” (નામના ગાયાનાં વચન) ગાતું (તે એ કે) કદ ધરતી ઉપર હું વળું, હે અદુરમઝદ ! કયા નમતા જઈ ? (એટલે હું કયાં જઈ ?) તે રાતે, તે સ્વાન એટલી બધી નાખુશી પામે છે કે, જેટલી બધી જીવતી આવડન પામે “અયો ઝરથુસ્ત્રે પુછ્યું” બીજી રાતે તેનું પોતાનું સ્વાન કયાં રહે છે ?” ત્યારે અદુરમઝદે જવાબ દીધો-“આ પ્રમાણે ખચીત ઓ, અયો ઝરથુસ્ત્ર ! તેની (સચકારની જગ્યાએ) માયાંની નજદીક તે (સ્વાન) અસ્વસ્થ રહે છે “કામ નેમેઐઘ ઝાંમ” (નામના ગાયાનાં વચન) ગાતું (તે એ કે) “કદ ધરતી ઉપર હું વળું, હે અદુરમઝદ ! કયા નમતા જઈ ? (એટલે હું કયાં જઈ ?) તે રાતે, તે સ્વાન એટલી બધી નાખુશી પામે છે કે જેટલી બધી જીવતી આવડન પામે.” (અયો ઝરથુસ્ત્ર પુછે છે) “બીજી રાતે તેનું પોતાનું સ્વાન કયાં રહે છે ?” ત્યારે અદુરમઝદે જવાબ દીધો, “આ પ્રમાણે ખચીત, હે, અયો ઝરથુસ્ત્ર ! તેની (સચકારની જગ્યાએ) માયાંની નજદીક તે અસ્વસ્થ રહે છે. “કામ નેમેઐઘ ઝાંમ” (નામના ગાયાનાં વચન) ગાતું (તે એ કે) કદ ધરતી ઉપર હું વળું ? હે, અદુરમઝદ ! કયા નમતા જઈ ? (એટલે હું કયાં જઈ ?) તે રાતે, તે સ્વાન એટલી બધી નાખુશી પામે છે કે જેટલી

અને તે પછી પણ, તેઓનાં રવાનો, કોવા ટવનાટ, ગમગીની અને અસુસાસ કરે છે અને બીજી બધી તરીકેનો માફક મદદ માથા દાવાની જરૂરોશતી દીનની એક શુભલક્ષ્મી તરીકેત નહિ પાળવાને કારણે, તે રવાનોની હાલત કેટલી બધી કંગાલ અને દયા ઉપજાવવા જોગ અને છે. વખતના વહેવા સાથે આજની સાયન્સ ઉપલી બીનાની સમ્યાધ અચૂક ગીતે પુરવાર કરી આપશેજ. માટે અથ લલા હમદોનાં । જે તમેને તમારા ન્યાનને માટે ખ્યાર (“રૂખાન હુશારમ”) હોય તો તમે પોતે આતુ માથા ઢાકેનાં વાળો અને તમારા ફરજદો પાસે પણ વાલુ માથા ઢાકેનાજ રખાવો તેમજ તમારી દીકરીઓના વાળ કદી પણ બેખડ ના કરાવો એ તો એક જાતની ઝળુન અઉરમન્દીજ છે જેટલી કિમત મો ઉપર નાખની છે તેટલીજ કિમત અને અગત્યતા એક બાલુના માથાં ઉપર બાલની છે. જો, નાખ કપાય તો મદદની આખર જાય અને કોઈને મો, ખતનાવવાતુ ગમે નહિ તેજ પ્રમાણે એક સ્ત્રી, જો પોતાના સુદર અને રહાની દૃષ્ટિએ ધણાજ અગત્યના બાલોને પોતાના માની લીધેના વિચારોને ખાતર કે વધુ સુદર દેખાવાને ખાતર કપાવી નાખે તો તેમા, તેણીની આખર પણ ગયલીજ

સ્વાન ક્યા રહે છે ? ત્યારે અહુરમઝદે જવાબ દીધો (તેની સચકારની જગ્યાએ) માથાની નજદીક તે બેસે છે- ‘ઉસ્તવધતી ગાથા’ ગાતુ અને ‘ઉસ્તતાત (નામનો માથ અથવા ગાથાનો લાગ) પડતુ (તે એ કે) ‘ધન્ય તેને કે જેણે કોઈને આપ એખત્યારીથી રાજ કરતો અહુરમઝદ ધન્ય કરે,’ તે રાતે, તે સ્વાન, એટલી બધી ખુશી પામે છે કે જેટલી બધી જીવતી આલમ પામે ત્રીજી રાતે તેણે સ્વાન ક્યા રહે છે ? ત્યારે અહુરમઝદે જવાબ દીધો (તેની સચકારની જગ્યાએ) માથાની નજદીક તે બેસે છે ‘ઉસ્તવધતી ગાથા’ ગાતુ અને ‘ઉસ્તતાત’ (નામનો માથ અથવા ગાથાનો લાગ) પડતુ (તે એ) ‘ધન્ય તેને કે જેણે કોઈને આપ એખત્યારીથી રાજ કરતો અહુરમઝદ ધન્ય કરે’ તે રાતે તે સ્વાન એટલી બધી ખુશી પામે છે કે જેટલી બધી જીવતી આલમ પામે ,

પુણ્ય ઝરણુને અહુરમઝદને- ‘હે મીનો અતિ વૃદ્ધિના પ્રનાર અને આગ્રી સારીશના બનાવનાર અથો અહુરમઝદ । ત્યારે ભુરે માણસ મરે છે (સહુ માણસ જીવે છે અને ભુરે માણસ મરે છે એ શબ્દો ખાસ મતલબથી વપડાયા છે) ત્યારે તેણે પોતાનું સ્વાન તે રાતે ક્યા

સમજવી. અદુરાતો ઋચુચ્ચને લગતી અને રેવોનાં તરીકાથી વેચતી આપણી દીનનાં લોકોને એ ઉંપાણાં માયાં રાખવાનું તથા બાકી કપાથી નાંખવાનું નજરોને. એ તો દરવ-દોનો રિવાજ છે, માટે, અપદમદીનો ! એની જાએ અને આ અધર્મિ તેમજ પરકોમી અને નફ્ટ રિવાજને ઊડી દે. ઉંપાણાં માયાં રાખનારાં સ્ત્રી-પુરુષોમાંથી એટલે બાગે યરમ તેમજ વિવેક, સખ્યતા અને લગ્નનાં સદ્યુજો નીકળી જાય છે અને તેઓ, એયરમ [Brazen-faced] બની જાયને પાનાથી સામી જાતીનાં માપુસોનાં સમાગમમાં આવનાં રહેજપણ અગદાતાં નથી અને એ પ્રમાણે તેઓની એકસક મરી જવાની સાથે નીતિનો પીમે ધીમે બંન થવા માંડે છે અને તેમાંથી વારંવાર માફાં પરિણામો આવવા પામે છે.

અપદમદીનો ! તમારી દીકરીઓ કે દીકરાઓ જમે તેવાં પણ પ્રુખસુરત, સુંદર અને સોદામણા દરો પણ બે તેઓમાં સદાગાર, વિવેક, સખ્યતા, યરમ, મદલાને, તાએદરી (Submissiveness) અને દીન દારીનાં સદ્યુજો નહિ દરો તો, તેઓ, તમેને કે કોમને શું કામના ? તેઓ

રહે છે ?" ત્યારે અદુરમજદે જવાબ દીધો—“આ પ્રમાણે, ખચ્ચીવ, હે, અપો ઋચુચ્ચ ! (તેની સચકારની જગ્યાએ) માયાંની નજરીક તે (રવાન) અરવરેય રહે છે “કામ નેમેઘ ઝાંમ” (નામના આયાનાં વચન) ગાતું (તે એ -) કમ ધરતી ઉપર હું વજુ, હે અદુરમજદ ! ક્યા નમતાં જઈ ? (એટલે હું ક્યાં જઈ ?). તે રાતે, તે રવાન એટલી બધી નાખુશી પામે છે કે, જેટલી બધી જીવતી આવન પામે “અપો ઋચુચ્ચ પુછ્યું “જીછ રાતે તેનું પોતાનું રવાન ક્યાં રહે છે ?” ત્યારે અદુરમજદે જવાબ દીધો—“આ પ્રમાણે ખચ્ચીવ, અપો ઋચુચ્ચ ! (તેની સચકારની જગ્યાએ) માયાંની નજરીક તે (રવાન) અરવરેય રહે છે “કામ નેમેઘ ઝાંમ” (નામના આયાનાં વચન) ગાતું (તે એ કે) “કમ ધરતી ઉપર હું વજુ, હે અદુરમજદ ! ક્યા નમતાં જઈ ? (એટલે હું ક્યાં જઈ ?). તે રાતે, તે રવાન એટલી બધી નાખુશી પામે છે કે જેટલી બધી જીવતી આવન પામે.” (અપો ઋચુચ્ચ પુછે છે) “જીછ રાતે તેનું પોતાનું રવાન ક્યાં રહે છે ?” ત્યારે અદુરમજદે જવાબ દીધો, “આ પ્રમાણે ખચ્ચીવ, હે, અપો ઋચુચ્ચ ! (તેની સચકારની જગ્યાએ) માયાંની નજરીક તે અરવરેય રહે છે. “કામ નેમેઘ ઝાંમ” (નામના આયાનાં વચન) ગાતું (તે એ કે) કમ ધરતી ઉપર હું વજુ ? હે, અદુરમજદ ! ક્યાં નમતાં જઈ ? (એટલે હું ક્યાં જઈ ?). તે રાતે, તે રવાન એટલી બધી નાખુશી પામે છે કે જેટલી

તો સુગંધ વિનાનાં ફુલ જેવાં કે, ફળ નહીં આપનારાં વૃક્ષો જેવાંજ ગણાશે. માટે, તેઓને બનતી ઉતાવળે દીનધર્મ તથા ઉચ્ચ આર્થિક-શિક્ષણ આપવું કે તેઓની શારીરિક સુંદરતા ખેંચી દીધી નીકળે.

અમ હમદીનો ! આ ઘોડીક સાચી અને ખુદ્દા શબ્દોમાં લખેલી વાતો તમારાં, તેમજ તમારાં ફરજ-દોના આર્થિક હિતને માટેજ છે માટે મનમાં ઝોઝું લાવશો નહિ કે ગુસ્સો કરશો નહિ. ખરું લાગે તો ખરી વાતોનો તાત્કાલિક અમલ કરજો. “સાચાંના ખોલનાર અને માથાંના કાપનાર” એ ખે સરખાજ છે. થોડે લખવે ધણું કરીને સમજાવે. વખત તો વહી જરો અને કહેતી રહી જશે. એકાએક છાંદગીનો અંત પણ આવી જશે કાલ કોણે જોઈ છે ? જેની મુજ ઉપર લીંછુ ન કરે એવા બદલસા હોડો આ જગતનાં તખ્તા ઉપર આવીને ચાલ્યા ગયા તો તમારા અને મારા તે શું લાર ? જેની વીર હાકળથી ધરતી ધ્રુજે અને સિંહ, વાઘ તથા વરુ જેવાં હિંસક પ્રાણીઓનું હૈયું ફાટી જાય એવા કચકંઠ મદ્ બચ્ચાઓ અને અપો સાહેબો આ ફાટી જગતમાં આવીને ખોલ-ખોલતાંમાં ચાલ્યા ગયા તો આપણે તે શું વિસાતમાં ? માટે અમ હમદીનો ! તમારી, તેમજ તમારાં બચ્ચાંના આવતા ભવની બહેતરીને ખાતર દીન ધર્મ પર ચાલો, ધર્મનાંજ કામો કરો અને અત્રેથી ચાલ્યા જાઓ તે પહેલાં ખુબ જોવો સવાબનાં કામોનો તોશો

બધી જીવતી આલમ પામે.” (વેસ્ટરગાર્ડની (હાદોખત યરત રર) ફકરા ૧ થી ૬ તથા ૧૬ થી ૨૪.)

“હાદોખતને ઢીની” ની ૨૩ માં અને ૨૪ માં એમ બન્ને પુરસ્કેશ (સવાલ) નં ફકરા ૧ થી ૮ સુધીમા ખુબ્યું છે કે :- જ્યારે બહું માણસ ગુજરે છે ત્યારે તેનું રવાન, પહેલી, બીજી અને ત્રીજી રાતે ક્યા બેસે છે અને શું કરે છે ? જવાબ એકે, એવું કહેલું છે કે, તે માણસનું રવાન અને જે પાતે (તેનું) “મીનો-તન” (સૂક્ષ્મ દેહ) છે તે ગુજરી જવા પછી ત્રણ રાત સગી જમીન ઉપર રહે છે. અને પોતાની જગ્યાને વિષેનું ગુમાન (યાને પોતાને કેવી જગ્યા મળશે તે વિષેની ફીકર) તથા હિસાબ આપવાની ધાસ્તી અને “ચીનવત પુલ” થી મરવખો મેજવવાની ધાસ્તી તથા ખીક (યાને “પુલ” ઉપર હિસાબ લેવાયા પછી તેનો મરવખો કેવો થશે તે વિષેની ફીકર) ને લીધે અંત કરણમાં વિચારીને ચ્દાત્ બેસે છે. પોતાના સવાબ યાને ગુનાહ ઉપર ધ્યાન પહોંચાડે છે. રવાને તે મીનો તનનાં માર્ગ (સાધન) થી (બદનની હાલવના જે ચાલ ચલાવેલી તેને)

એકઠો કરો, તેજ છેવટે તમોને કામે આવશે. અંતમાં મારી વ્હાતી પારસી કોમનાં માનવંત ટ્રસ્ટી સાહેબો તેમજ ખીજ સઘળા નેકનામ અકાબરો, કોમનાં ખેરખાહો અને ખીજ બધા ત્રિમંત તથા દૂરઅંદેશ સંજ્જનો તથા સન્નારીઓને, એક યાચક તરીકે બહુ નમ્ર તેમજ દયાભાવે વિનંતિ કરું છું કે, આપણી એકવારની બહોળલાય પલ્લુ હાથમાં પોતાનાંજ અવિચારીપણાથી ગબડી પડેલી કોમની બહેતરી માટે તમે બધા એકજ સ્થાને (On a common platform) એકત્ર થઇને, એક સંગીન તેમજ હાલનો જમાનો જોતાં બધા વર્ગોને અનુકુલ આવે તેમજ વહેવારમાં મુકાઇ શકાય તેવી યોજના ઘડી કહાડો અને આપણી કોમને, તેની શારીરિક, નૈતિક, આર્થિક, માનસિક, ધાર્મિક તેમજ આત્મિક દૃઢશા-માંથી બહાર કહાડો. એના કરતાં વધુ મોટું કાચું, હે, જરથોસ્તી કોમનાં ટ્રસ્ટી સાહેબો, ખેરખાહો, સંજ્જનો, દિમંતો અને સન્નારીઓ! ખીજું શું હોઇ શકે? આવા કરોઠીના પ્રસંગે મધળી મતદેરીઓ, આગળી પાછળીઓ, નિન્દા, નાલેશી, આપવડાઇ, હસદ, કીનો, સાકીબાકી, ત્હારી મ્હારી વગેરે બધાંને બુલાવાના દોઝખમાં (In the Limbo of Oblivion) દફનાવી દે અને પાક, બોળાં, બલાં, તેમજ આરસી જેવાં તદનજ નીખાલસ અંતઃકરણથી હાથસે હાથ મીલાવો, એક થાવો અને કોમનું બનુ કરો. આજે, આપણી કમનસીબ

અંતઃકરણમાં વિચારવાની સક્રિય તથા લાગણી છે, તેથી જે પાપ કે તેણે કીધેલાં અને જે સવાબ કે તેણે કમ કીધેલા તેને વિષે તે ઉમેદવાર થાય છે. તેને, પહેલી રાતે પોતાના નેક વિચારના બદલામાં, ખીજ રાતે નેક વાણીનાં બદલામાં અને ત્રીજ રાતે નેક કરણીના બદલામાં સ્વાનની રામરની પહોંચે છે. અને જો બલાઇ છતાં કાંઈ એક શુનાદખી રાત્રે થયો હોય તો, તે નકારાં કામની તોરેણ તરીકે, તેજ ત્રીજ રાતે સજાખી પહોંચે છે.

પુછ્યું છે કે, “જ્યારે ભુરાનું સ્વાન મરી જાય છે ત્યારે પહેલી, બીજી અને ત્રીજ રાતે તે, કઈ જગ્યાએ જોડે છે તથા શું જોડે છે અને શું કરે છે?” જવાબ એ કે ત્રણ રાત વેર તે શુંડાનું સ્વાન જમીન ઉપર રહે છે. અને પોતાનાં વિચાર, વાણી અને કરણીની ઉપર ધ્યાન પહોંચાડે છે, અને પોતાની જગ્યા વિષેનું ગુમાન, હિસાબની ઘણી ધાસ્તી, પુલની (“ચીનવત પુલ”) મોટી બ્લીક અને દુઝખના સખ્ત ઓફને લીધે અંતઃકરણમાં વિચારીને, બહુ કે, બય ડોળા ધુરકતો હોય તેવું વ્હાસી બરેહું

કામમાં એવી એવી ચીજો બની રહી છે કે જો, તે બધી બહિરમા આવે તો ખચીતજ આપણને આ જગતમાં જીવવું બહુ બારી ધડપડે. એ બધી નાલેશીઓ તો દટાયલી રહે તેટલીજ સારી. પાક દાદગર આપણા લોકોનો અને કુલ જગતનો નેગેહબાન બને અને આપણી કામ તેમજ કુલ માણસ જાતને સદશુદ્ધિ આપે. હવે અંતના ચોડાક શબ્દોમાં પારસી પંચાયતનાં માનવંત દ્રુદ્રી સાહેબોને ખાસ કરીને અંગત રીતે વિનંતિ કરવાની છે કે, કામની બહેતરી માટે ઉપર ટપકેનાં કે રડતીનાં આંસુ તુછાવે એવા ઉપાયો કે, કામની યોજના (Superfluous measures or insincere scheme) કદી પણ ફાપશે નહિ અને ભૂતકાળમાં અનેકવાર થયું છે તેમજ થવા પામશે; માટે, આપણી કામનાં, સંઘના લગ્ન, દૂરઅ દેશ, વિદવાન ધર્મિ અને સદાચારી ગ્રહસ્થાને, એ યોજનાનાં કામ માટે મદદે બોલાવો, અને તેઓનાં વિચારો, તેઓની યોજનાઓ અને સુચનાઓ વગેરે ઉપર ચાંત ચિત્તથી વિચાર ચલાવો અને પછી એક એવી તો વજનદાર, વહેવાર અને સંગીન (Very well-organized and feasible) યોજના ધરી કહારો કે જેનું પરિણામ રૂઝુંજ આવે અને તે યોજનાની વિરુદ્ધ કોઈ પણ મંડળ કે વ્યક્તિ જઈ શકે નહિ અને હેવટે સર્વેનાં મોઢડાં હસ્તાંજ થાય. જો આ દિશામાં માનવંત દ્રુદ્રી સાહેબો ધટતાં પગલાં લેજ તો સેવકનું નમ્ર મત છે કે, એવી એક વહેવાર યોજના ધડવાનાં કાર્યમાં, માનવંત દ્રુદ્રી સાહેબોને, એવા ધણાએક દીલસોઝ, દૂરઅ દેશ, વહેવાર શુદ્ધિવાળા, અતુલવી, કુશળ અને ધર્મ-જ્ઞાનથી વાકેફ જરથોસ્તી નરો તેમજ નારીઓ મળી આવ્યા વિના રહેતો નહિ.

આપણી દયા, અત્યારે કેવી નાણુક ધડ પડી છે અને આપણી અંગીન બહેતરી માટે, આપણને, અત્યારે એક વહેવાર યોજનાની કેટલી

હોય છે. સ્વામ તે "મીનો-તન" ના નામ (સાધન) થી પ્રુવ્ય જે તેને નહિં ક્રીધેલું તથા ગુનાહ (પાપ) જે તેને ક્રીધેલો તે વિષે વિચાર કરનાર તથા દાદારથી હમેશ્વાર થાય છે. પહેલી રાતે જે પોતે જીવ વિચાર ક્રીધા હોય તથા અને બીજી રાતે પોતાનાં જીવ જોવવાથી, અને ત્રીજી રાતે પોતાના જીવ કાર્યથી (તે સ્વામ) ટલવળાટ બરેલું (જિજ્ઞેષી બરેલું) થાય છે. તે પણ તેણે, જે સારા કામો ક્રીધાં હોય છે તેનાં બહવાનાં, તેને પહેલી રાતે સારા વિચારની, બીજી રાતે સારી વાણીની અને ત્રીજી રાતે સારી કસીની મીનો-કેરદાર તેનાં સ્વામ વરુ પહેાવે છે (યાને આરે હ) અને તેથી તે, જીવ બરેલું તથા હિંમતવાન થાય છે." (મરુદુમ એર્વર્ડ રો. કા, બરુથા દૂત 'રીફિનસ્તાન' પાનુ ૩૫૧-૩૫૨)

બધી જરૂર છે તેના ટેકામાં ૧૯૩૨ નાં સાંજ વર્તમાનનાં પતેલી અંકમાં, પ્રોફેસર દી. દી. કાના, એમ એ., એ. આઇ. સી, એ. આઇ. આઇ. એસસી; આઇ. ઇ. એસ. તરફથી, “The Key to Tomorrow of the Parsi Community” નામનો એક અંગ્રેજી લેખ પ્રગટ થયો છે તેમાંથી, એક બે ફકરાઓ અત્રે રજુ કરું છું :-

“Nothing happens by chance Our coming to India was not accidental and I believe we have still a part to play—a more important part in the future history of the Greater India than what we have played in the past There seems to me, to be a great similarity in the position of the Parsi community as it stands to day and as it stood 1300 years back With the fall of the Persian Empire our race was threatened with extinction, it was faced with momentous questions—exile, death, conversion Some preferred death to conversion, all honour to them! A small band of men and women preferred exile to conversion, all glory to them! They were the most virile the most daring, enterprising and courageous, the truly religious, the most ardently devoted to their faith and their great ancient traditions, the most honourable and self-respecting, the most honest, truthful, sincere and hard-working, in short, they were men of the most sterling character, and we, who are the descendants of these men and women are and should be certainly proud of them They left us this legacy of character, honour and self-respect, and it is because of these that we rose again to power, wealth and influence and played a most creditable and honourable part in the land of our adoption and made the name of our community known and famous throughout the length and breadth of India

As I noticed before, we are at present standing just in the same position in which our ancestors stood 1300 years ago We are threatened with extinction now, as they were threatened then We have to decide now as they decided then whether we wish to live or to die If we decide that our community *must* live, and live in honour and glory, in power,

affluence and influence, then we should not take any step or steps which would endanger the integrity of our community in any way, or by which we lose our individuality and be absorbed in other big communities. Let us, therefore, think coolly and calmly and find out what are the factors which threaten the integrity and the soul of our community. Without going into details we may put them down as follows —

- (1) Keen competition of other communities which was absent fifty years ago
- (2) Unemployment
- (3) Loss of self-respect and dependence on others
- (4) Tendency to lead an easy and luxurious life
- (5) Loss of faith in the noble precepts of our liberal and cultural religion for which our ancestors preferred exile or death

We have still in our community a very large number of men and women who are its very back bone they should decide now as our ancestors did then, that the last mentioned three dangers which are self imposed and which are slowly and surely undermining the foundation of our community must go. The moment our community as a whole fixes its goal and chalks out a definite plan of action that very moment those self imposed dangers will melt away.

As regards the first two factors I propose that we should appoint a small committee which should go into this matter seriously. It will have to go into the question of education thoroughly.

અર્થ:-“જેમ કોઈપણ નીચ અકસ્માતથી બનતી નથી તેમ આપણું હિંદુસ્તાનમા આપણું પણુ કંઈ અકસ્માતિક હતુ નહિ અને હું માતુ છું કે, આપણે ભૂતકાળમા જે ભાગ ભજવ્યો છે તેના કન્યા પણ વધુ મોટા અને અમલ્યનો ભાગ, આપણને અવિધ્યનો મહાન હિંદી તપાસી ખમા ભજવવાનો છે. ૧૩૦૦ વર્ષ ઉપર, આપણી કામ જે દશામા આવી ઉત્તી હતી તે દશામા, તે, આજે આવી ઉત્તી છે એમ મને લાગે છે. ધરાની-સાસાની ગહેનતાદતના નાલ પછી, આપણી ધરાની ઓલાદ એકે પ્રતિ દના યથ

જવાની ધાસ્તીમાં આવી પડી હતી અને તેની સાથે, દેશવટે લેવો, ફના થઈ જવું, કે, પરધર્મનો અંગિકાર કરવો, એવા, ધણાજ પારીક મવાલો ખડા થયા હતા. તેઓમાંનાં કેટલાકોએ, પરધર્મમાં વટલવાના કરતાં મરણને પસંદગી આપી તે માટે, તેઓને ધન્યવાદ છે. અને તેઓ માંથી સ્ત્રી-પુરુષોનાં એક બીજા વર્ગે, પરધર્મમાં વટલવાના કરતાં પર-દેશ ખેડવાનું પસંદ કીધું તે માટે, તેઓને પણ ધન્યવાદ છે. તેઓ ધણાજ જોરેમંદ, ધણાજ હિંમતવાન, ધણાજ સહાસિક, બહાદુર, ખરેખરા ધર્મિ, દીન આદન અને રાહરસમે ઉપર જનન કિદા કરનારા, ધણાજ આખર-દાર અને પ્રતિષ્ઠાવાળા, ધણાજ પ્રમાણિક, સાચા, ખાલેસ દિલનાં અને સખત મહેનત કરનારા લોકો હતા. ટુંકામાં, તેઓ, ઉત્તમ ચારિત્રવાળા લોકો હતા અને આપણે, તેમનાં વંશને છીએ તે માટે આપણે ખચીતજ મગર છીએ અને મગર થવુંજ જોઈએ. તેઓ આપણે માટે, ઉંચ્ચ ચારિત્ર, ધન્યજન અને સ્વ-માનનો વારસો મુકી ગયા છે. અને તે વારસાને લીધેજ આપણે એકવાર ફરીથી ચડતી દશામાં આત્મા અને પેસા-ટકો તથા માનમરતઓ મેળવ્યો તેમજ જે ભૂમિને (હિંદને) આપણું માદર વતન બનાવ્યું તેમા, ધણાજ ઉમદા અને પ્રતિષ્ઠામાં વધારો કરે એવો ભાગ લજવીને આપણી કોમનાં નામ તેમજ મૌરવને આપ્યા હિંદમાં જાણીતું અને મશહુર કીધું.”

“મેં ઉપર જણાવ્યું તેમ આપણા વડવાઓ આજથી ૧૩૦૦ વર્ષ અગાઉ જે સ્થિતિમા આવી પડ્યા હતા, તેવીજ સ્થિતિમાં આજે આપણે આવી પડ્યા છીએ અને તેઓને, જેમ નાણુદ થઈ જવાનો ભય લાગ્યો હતો તેવાજ ભય આજે આપણને પણ લાગે છે. અને તેઓએ, જેમ તે વેળાએ નિર્ણય કીધો હતો તેમ, આપણને (એક કોમ તરીકે) શુવળું છે કે મરણું છે તેનો નિર્ણય, આપણે પણ કરી નાંખવો જોઈએ. જો આપણે એમ નક્કી કર્યે કે આપણી કોમે શુવ-વળુંજ જોઈએ અને તે પણ માન, આખર, સત્તા, વસીયા અને શ્રિમં-તાઈ સાથે, તો, આપણી કોમનાં અખંડપણાને કોઈ પણ રવેશે હાનિ પુગાડે અને આપણે આપણું પારસીપણું ખોડી એસાને બીજી કોમમાં મેળાઈ જઈએ, એવાં કોઈ પણ પગલાંયા તે પગલાંઓ, આપણે લરવા જોઈએ નહિ. માટે, આપણે શાત અને ઠાવકાં મનથી વિચાર કરીને શાધી કહાડવું જોઈએ કે, એવાં તે કયા કારણો અને તત્વો છે, કે જે, આપણી કોમના આત્મા માટે તેમજ તેના અખંડપણા માટે ભય સમાન

૭. તે બધાં કારણોની વિનંતોમાં નહિ ઉતરતાં આપણે નીચે મુજબ થોડાંક કારણો રજુ કર્યું. ૧૫; આજથી ૫૦ વર્ષ ઉપર ન હતી એવી ખીજ કોમોની હરીદાષ. ૨૯; બેકારી. ૩ છું, સ્વમાનની ખોટ અને પરતંત્રતા. ૪ થું, મોજશોખભરી અને ઉગ્ર હિંદુની મુઝરવાનું આપણું ધારણ. ૫ મું, આપણો ઉદાર અને વિદ્યાળ ધર્મ, કે જેની રક્ષાને કાજે આપણા ન્યાયાનેએ દેશવટો પાતો હતા યદ્ય જવાનું પસંદ ક્યું, તે ધર્મનાં ઉમદા નિદાણોમાંથી ઉઠી ગયલું આપણુ યજ્ઞન."

"હજી પણ આપણી કોમમાં, એવાં મજબાબંધ નરનારીઓ છે કે જેઓ, કોમની કમ્મરનાં ખરેખર કાફા સમાન છે તેઓએ, આપણા વડીલોની માફક, ક્ષેત્ર નિર્ણય કરવોજ નોંધ્યે કે, આપણી કોમની હસ્તીતાં પાયાને, ધીમે ધીમે અને મક્કમપણે ખેંચીને નાખીને બનાવી નાખનારાં, છેલ્લાં ત્રણ કારણો, કે જે, આપણે પોતેજ ઉભાં કીધેલાં છે તે, આપણી કોમમાંથી જવાંજ નોંધ્યે, જે પળે, આપણી આખી કોમ પોતાની છેવટનીનેમશું છે તે, અને કોમની બહેતરી માટે શું ચોક્કસ પગલાંઓ લેવાં તે નક્કી કરજે, તેજ પળે, આપણેજ ઉભા કીધેલાં પેલાં ધાર્મિકતાં કારણો પોતાની મેળેજ નાણુદ થશે. પહેલાં જે કારણોનાં સંબંધમાં મંપૂર્ણ તપાસ ચલાવવા માટે, આપણે એક કમીટીની નિમણૂક કરવી નોંધ્યે એવું મારું મત છે અને તે કમીટીને, આપણી કેળવણીનાં સવાનનાં ઉદાહરણમાં પણ ઉતરવું પડશે."

અવ હમદીનો ! મી० કાંગાના ઉપના ઉદ્દેશો ઉપરથી તમે સમજી શકશો કે, આપણી કોમની દશા, ખચીતજ "શિયાળ એંચે સીમ લાણી અને કુતરે એંચે શહેર લાણી" તેવી વધ ગઈ છે અને તેના ઉપર કોઈનો પણ કશો અંકુશ રહ્યો નથી. કલ્લા વિના ચાલતું નથી કે, હાનમા આપણી કોમની બહેતરી માટે કામ કરતી કેટલીક કમીટીઓ તેમજ સંસ્થાઓમાં કેટલાક એવા આસામીઓ જોવામા આવે છે કે જેઓ... વડે, માત્ર મજકુર કમીટીઓમા દાખલ થયા હોય એમ જણાય છે અને માત્ર શોભાનાં ગાંધાઓ તરીકેજ ખીરાળે છે, તેમજ જોએને જરથોસ્તી દીન આઈનની કે ધર્મ-અભ્યાસની બહુજ ઓછી વાકેશી છે. દીનધર્મ અને કોમની બહેતરીને લગતાં કાર્યો માટેની હાલતી કે ભવિષ્યની, સંસ્થાઓ તેમજ કમીટીઓમાં દાખલ થવા માટે રાખરખાવટ, ચરમાચસ્તી, ખોટો લાગવગ, ખુશામદ, ચાલખાઝી

અને ખીજા અનંક કાવાદવાઓ તેમજ પ્રપચો કામે લગાડવામાં આવે એ ખચીતજ ઇચ્છવાનું નથી. ઉમેદ છે કે, માનવંત દ્રુટ્ટી સાહેબો, આ બધા અંતેરાઓ તેમજ પરડાની પાછળ રહીને રમાતી રમતોને, કોમની ખરી બહેતરીને ખાતર લાભો વખત ચાલવા દેશે નહિ.

કેટલાક ધાંધલ્યા, ધરપચ્યા, ખુશામદખોર, મતલબ્યા અને સરતી કીર્તિ માટેજ માત્ર બહાર પડેલા અને મતલબ સરી જતાં, પાછળ ખસી જનારા ભાઇઓથી જરથોસ્તી કોમ અને ધર્મની કદી પણ ખરી બહેતરી થવાની નથી; કેમકે, ફારસીમાં એક કહેવત છે કે, જવદુરશ એ. ગેન્દુમનેમા એટલે “હાથીના ચાવવાના દાંત લુદા અને જેખાડવાના લુદા” તેમ, તે, ભલા ભાઇઓ બોલે છે એક અને કરે છે બીજું. આવા ભલા ભાઇઓને લીધે કોમને કશો પણ સંગીન લાભ થયો નથી અને થશે પણ નહિ ભલે આજે તેઓ કોમના અનુક વર્ગોની આખમા ધુળ નાખવામા ફાવી જાય પણ તેઓએ જાણ્યું નેષ્ટ્ય કે તેઓની, એક પગ દૂધમા અને એક પગ દહીંમાં (Double-dealing Policy) રાખીને કામ કરવાની નીતિ (Policy)થી કોમનુ કામ ખોર ખે જાય છે.

આજે, કોમમા કેટલાએક એવા તો વિચારવત, દુરઅંદેશ, ઠાવકા, શ્યાણા, ધીરા, ગભીર અને ગણુત્રીબાજ આસામીઓ પડ્યા છે કે, કોમની ખરી બહેતરી માટે શુ જરૂરનું છે અને શું નહિ તેમજ શું કરવું જોઈએ અને શુ નહી તેનું, તેઓને સારૂ જ્ઞાન છે. પારસી પચાચતના માનવંત દ્રુટ્ટી સાહેબો, કોમની બહેતરી માટે ખચીતજ તેવા રાક, રામાજ અને નેક શખ્સોની સલાહ લેશે તો સધળાને લાભજ થવા પામશે.

અત્રે એક ખીજી નમ્ર સુચના કઢેલી અસ્થાને તો નજ ગણુરો અને તે એ છે કે, કોમની સામાન્ય બહેતરી માટેની કોષક યોજના વડાતાં પહેલાં, ધારવા મેજે કેટલોક વખત નીકળી જાય તે અઝાઉ માનવત દ્રુટ્ટી સાહેબોએ, તેમજ કોમના ખીજા નેકનામ સદગ્રહસ્થોએ સાથે મળીને એક સરકયુલર તૈયાર કરવો અને જે પણ વરનાકયુલર, પ્રાઇમરી કે હાઇ સ્કુલો પારસી ગ્રહસ્થો તેમજ બાનુઓના કારોબાર ઉઠળ ચાલે છે તે સ્કુલોના ભલા કારોબારીઓને મઝકુર સરકયુલર મારફતે તેમજ જાહેર છાપાઓ મારફતે જણાવવું કે, તેઓએ, (૧) પોતાની સ્કુલના સધળા જરથોસ્તી બચ્ચાઓને તેમજ ગોટી વયના છોકરા છોકરીઓને ફરજયાત

ધાર્મિક, સાદી, સંગીન અને સહેલી કેળવણીનું શિક્ષણ દરરોજ આજમાં આપી શકાય છે. કલકત્તામાં આપણે તેમજ (૨) તેઓને, અસલ જીવન લીધેલાં અવિસ્તા માંથી પાંચતાં શિખવવું (અને તે માટે સસ્તે દરે નાની અવિસ્તા બંદગીની ચોપડીઓ માનવંત દુરદ્રી સાહેબોએ જાણીને તૈયાર કરાવવી) તેમજ (૩) અગ્રણીમાં બેસતી છોકરીઓને તેમજ સ્ત્રી શિક્ષકોને માસિક માંદગી દરમ્યાન સ્કુલે આવવાની ફરજમાંથી તદ્દન મુક્ત કરવી તેમજ (૪) દરેક છોકરીને એવાજ પોષાક પહેરવાની ફરજ પાડવી કે, તેઓમાં બને તેટલાં પ્રમાણમાં વધુ ને વધુ જરૂરોસ્તીપણું ખીલવું રહે તેમજ (૫) છોકરા છોકરીઓને ચાલુ માયાં લંકેલાંજ રાખવાનું શિક્ષણ આપવું તેમજ (૬) હાઇ સ્કુલનાં સંઘના જરૂરોસ્તી વિદ્યાર્થીઓને (છોકરા છોકરી બંનેને) બીજા ભાષા તરીકે ફારસી ભાષાજ લેવાની ફરજ પાડવી, નહિ તો આજમાં આજી, અરજ તો કરવીજ કરવી. અલબત્ત આ દિશામાં ધારણ કરી, અસપરસનાં સહકાર (Mutual Co-operation) થીજ આવી શકે એમ છે; માટે, સંઘના જરૂરોસ્તી કેળવણીની સંસ્થાઓનાં માનવંત સ્ત્રી તેમજ પુરુષ કારોબારીઓને પશુ, હું આ તકે, એક બહુ નજર વિનાંતે કરે' છું કે, સેવકની ઉપલી બધી સુચનાઓ તદ્દનજ વહેવાર છે અને તેમાંથી રૂકું પરિણામ આવશે એમાં કશો પણ શંક નથી. તેથી, તેઓએ કયાને ખાતર નહિ તો આપણી કોમની નૈતિક બહેતરીને ખાતર આપણી કોમના માનવંત દુરદ્રી સાહેબો સાથે સહકાર કરીને ઉપલી, અથવા તેને મળતી સુચનાઓનો તાત્કાલિક અમલ કરવો, કે જોથી આપણી કોમમાં તે પુરાણ પારસીપણું જળવાઈ રહે. સુખની જરૂરોસ્તી જશન કમીટી તેમજ બીજા પણ કેટલીક સંસ્થાઓ જે કે છેલ્લાં કેટલાંક વર્ષો થયાં ખાસ કરીને ધર્મ શિક્ષણ આપવાની દિશામાં બહુ સ્તુત્ય કાર્ય કરી રહી છે છતાં, આપણા કેટલાંક દોકરા દોકરીઓમાંથી નાફરમાની, સરકશી, જુદામ, તુન્દામ તેમજ એવાજ કેટલાક દુર્ગુણો દર થવાને બદલે દિનપરદિન વધતા જાય છે, અને માસિક માંદગી દરમ્યાન સુધાં છોકરીઓ નિરાજોમાં જતાં અચકાતી નથી તે જોતાં એમ લાગે છે કે, હજી આપણે, એ દિશામાં બહુ જોશથી, સંગીન અને અસરકારક રીતે કાર્ય કરવું જોઈએ.

શું આપણી કોમ, ખરેખર આબાદ, આગળ વધેલી, સુધરેલી અને કેળવાયેલી છે?

અચ હમદીન ખડેનો અને ભાઈઓ ! આપણામાંના ઘણાઓ એમજ માને છે કે, આપણી કોમ, દુન્યામાં ઘણીજ આગળ વધેલી, આબાદ અને કેળવાયેલી છે, પણ મારે તમોને ખડુજ નમ્રતાથી કહેવું જોઈએ કે, ખરી હકીકત તેમ નથીજ. આપણે આજે કંઈ દશામાં આવી પડ્યા છીએ તે વિષે આ પુસ્તકમાં અનેક ઠેકાણે સેવકે અને તેટલાં પ્રમાણમાં વિવેચન કીધું છે તે કારણે હું સ્વેજ પણ વધુ ખોલીશ નહિ; પણ, આપણી કોમનાં અને પરકોમના કેટલાક જાણીતા, દૂરઅંદેશ, હાવકા, ભણેલા, વિચારવંત, દીક્ષસોજ અને ધર્મિસાહેબોએ અનેક ઠેકાણે અનેક વખતે લખાણ તેમજ ભાષણમાં નિર્ભયપણે, ચેતાનાં જે પ્રમાણિક અભિપ્રાયો દર્શાવ્યા છે, તે અભિપ્રાયોમાંનો માત્ર એકજ અને ટાંકી બતલાવીશ અને તે ઉપરથી તમો ભાઈ ખડેનોની ખાતી થશે કે, સેવકે આ નમ્ર પુસ્તકમાં જે વિચારો દર્શાવ્યા છે તે, કેટલા બધા ખરહક અને મનન કરવા જોગ છે.

ઉપલા અભિપ્રાયને લગતા, જે અંગ્રેજી ફકરાઓ ઉઠાળ આપ્યા છે તે, મી. પી. ઇ. ગોળવાળા, એમ. એ., એલ. એલ. ખી. તરફથી ૧૯૩૨ ના સર્જન વર્તમાનનાં પતેલી અંકમાં પ્રગટ થયલા "Parsi Nationality and the Need for its Preservation" નામના લેખમાંથી લેવામાં આવ્યા છે.

The Parsi community is being held up by many as a brilliant example of what Self-help had accomplished. This shows that the Parsis are still thriving on the traditions of what their fore-fathers accomplished and achieved in the past. But at present every thoughtful Parsi who has carefully watched what has taken place in the community during the last thirty years and what is taking place now is filled with grave apprehensions as to the future of the community.

Thoughtless people, who never like to face unpleasant facts, content themselves by believing that the questions re: the decadence and degeneracy of the Parsis of the present day are merely fancies of a Pessimist. Is it possible for any honest-minded Parsi to take a retrospect of the past years and to say that the events of the past fifteen to twenty years are not such as to

raise in the minds of men the very gravest apprehensions and forebodings for the future of our community. During this period, perhaps the very very few rich men in the community have got richer, but you cannot shut your eyes to the fact that the vast number of the poor of the community have got poorer and their number is greater now than it ever was within the last thirty years.

Our present age is called an age of progress, and the Parsi community often compliments itself, and is being complimented by others, upon its being a very progressive community. As the word "progress" has everything to commend itself to all right minded people, no person has any objection to his being styled "progressive" in the abstract. Judging however from the loose talks we have on the subject and from the lives of those amongst us that are supposed to be "progressive," the idea embodied in their "progress" is to discard our Parsi ways of living, the Parsi ways of dress, the Parsi ways of worship and rituals, and to substitute wholesale, instead, western modes and methods, "in short, to turn occidental inside out, to shake off orientality within and without, and to transform the ritual respecting and Gujarati speaking Zarthoshti into the cigar smoking, west-mimicking 'Sudharawalla' of to day.

A "progressive" Parsi of this type loses his touch largely with his national institutions, his national modes of thought, his national ways of life, and is adopting wholesale the superficial externals and more often the vices and the weaknesses of the West.

Disregardful of the fact that we are an Eastern Nation, living in an Eastern country, and owe our evolution to Eastern ideals of life and conduct, we must without discrimination and hesitation imitate and apishly mimic the ways, manners and modes of the Western Nations. Such is the manifest trend of "progressive" thought and life in our midst.

It needs but little unbiassed thought and familiarity with history to realise that no nation can hope to prosper by a sudden and abrupt transformation from its ancient and true honoured modes of thought and life, into a pale mimicry of those of a foreign nation, evolved altogether along different lines of thought and culture 'Change and adaptation there must be, if we are to live and flourish, but the changes and adaptations that we are to instil into ourselves, should have, as their basis, the fundamental ideas, religious, ethical and social, whereon our ancient civilization was built, and which have contributed so much to the development within us of those national traits of character, that constitute the very soul of our community'

To ignore altogether these ancient foundations of Parsi national life which are born in our blood bred in our bones and built in our flesh, as the result of a long evolution along distinctive lines "is to court the destruction of our soul as a community, is to seek to dry up the very roots of the tree of our national life and is tantamount to committing national suicide"

We should not prevent ourselves to be blinded by our contact with the Occident into disrespect for and ingratitude towards our own glorious past

'Do not set your children the example of being ungrateful to or forgetting your ancestral past in mere slavish imitation of some foreign fashion Honour your own ancestry if you wish your days to be long in your own land'

If we are to exist as a nation we must preserve our national traits and our national modes of life with such alterations only as would not destroy their distinctive and useful character but are capable of slow and profitable assimilation Our ways of living are in many respects more cleanly and economical than Western ones and they are certainly more suited to the climate in which we live Why should

we throw them overboard without consideration and implant less cleanly and more expensive methods?

'Our Indian music supplies melody and charm enough, and we have a rich and fruitful literature of songs, capable of elevating us morally and devotionally. Why should we then consider it essential to adorn our halls with western pianos, and present to European visitors nothing but an imitation of their music and their ways of singing, instead of winning their admiration for indigenous music by regaling them with sweet Indian melody? Why should our own wedding dinner so plain and so expeditious, so harmless and so economical, give place to western dinners so rich and so long timed, so showy and so dear? Why should our own sweet and poetic names of 'Shirin' and 'Meher', 'Gul' and 'Firoze' make room for the prosaic Amy, Jolly and Mary of Western origin? Why should our very tongue in pronouncing Gujarati names and words take the mistaken and artificial twitches and turns of our European brothers? Just think for a moment, do these not form bad substitutes and do these not expose us to ridicule for our shortsightedness and apishness in the eyes of thoughtful Europeans?

In order effectually to arrest this manifest trend of 'progressive' thought and life in our midst, due to this junction of the two streams of culture and due in a greater degree to the apishness in a Parsi, it is necessary in the first instance to recognize the true state of the bulk of the community at the present time and not to rest content with the delusion that we are an enlightened, prosperous and progressive community. It is also equally essential to judge whether this trend of 'progressive' thought and life has maintained at the present day 'Parsi Nationality' and has preserved "Parsi Individuality"

The answer cannot but be in the negative. That the Parsi Community is an enlightened and a progressive community—that may be the opinion of good natured friends, who judge from superficial acquaintance with the upper

crust, ignorant of the canker that has set in within. What right have we to claim that we are enlightened, when there are so many factions and schisms amongst ourselves, when our all absorbing occupation seems to be to abuse and vilify each other, when dozens of mushroom societies and associations preach their own propaganda and bring about discord and disruption in a community, that in past years was distinguished for its unity and solidarity, for its internal peace and harmony

With the decreasing birth rate and the increasing death-rate, where will the Parsi Community be thirty years hence? Let the Optimist of the community who brags about the Parsis being "civilized enlightened, prosperous and progressive" verify and investigate for himself and he shall have eyes to see and the head to realize that the Parsis, in point of Nationality are going down and that the Western mode of life and thought has not in the least maintained their national pride and prosperity

'Other's follies teach us not

Nor much their wisdom teaches

But most of sterling worth, is what

Our own experience preaches

"Those who quit their proper character to assume what does not belong to them are for the greater part ignorant both of the character they leave and the character they assume."

Let us then shake off our short-sightedness and let us as Zoroastrians pridefully delight and revel in reaping the advantages of the elevating and the æsthetic rituals of our religion. Let us as Parsis read with pride, pleasure and profit the noble couplets of the Shah Namah, and keep glowing in our hearts the fire of love and admiration for ancient Iran and for our revered and renowned forefathers

'Our inspiring scriptures our elevating rituals, our true-honoured modes of worship our noble ethics, the religious injunctions for our daily life, these are our priceless

heritages from the past, these the roots of our national greatness these our best guides and supports in life these the ideals to inspire and lead us onwards. Sons and Daughters of the mighty Iranians preserve these precious heirlooms and hand them on the richer and the fuller, to your children. May Ahuramazda the Almighty befriend you and may the blessings of Vakhshure Vakhshuran, the Holy Zarthushtra be always on you

“વપુષ્ણે એમ માને છે કે, પારની કોન, સ્વ-આશ્રયનો એક ઉમદ દાખરો પૂરો પાડે છે ઉપરી નાન્યતા દેખાડે છે કે, પારમીઓના વડવાઓએ, ભૂતકાળમાં જે કાંઈ સ પાદન કીધું હતું તે-જ કીર્તિની ઉપર દાનના પારસીઓ હજી પણ ઇવલા માને છે પણ છેલ્લા ૩૦ વર્ષ દરમ્યાન, આપણી કોમમાં શુ શુ બન્યું છે અને દાનમાં શુ શુ બની ગયું છે તે બધી વિગતોથી અહીં સ્વેચ્છે માહિતગાર થયેલા, દાવનો દરેક વિચારવત પાનની, આપણી કોમનું ભવિષ્યમાં શુ થશે તે ખ્યાલથી-જ ધાન્તીમાં પડયો છે કેટલાક અવિચારી માણસો, કે જેઓ, પોતાને નહિ કેવલી જતા તદ્દન-જ સાની વાનો માનવવા માતા નથી, તેઓ તો એન-જ માનીને સતોષ પકડે છે કે, દાક્ષના પારસીઓની પત્ની અને અધ્યાત્મિની વાતો, એ તો કોઈક દાદાબાના આત્મીના માત્ર કાંપત કપાગઓ-જ છે જો, કોઈ પણ પ્રમાણિક પારમી, છે તો પદર વર્ષના બનાવો નપાસને તો શુ તે, એમ કહેશે કે, છેલ્લા પદર વર્ષમાં બનેલા બનાવો આપણા લોકોના નનના આપણી કોમના ભવિષ્ય માટે મખતના સખત ધાન્તીની તામણી તથા વિચારો પેલ કરે એવા નહિ હતા કે ઉપરી મુદ્દતમાં કોમના ઘણા-જ યોગ્ય શ્રિમતો હાલ વધુ શ્રિમત બન્યા હોય પણ ગરીબો તો વધુ ગરીબજ થતા જાય છે અને તેઓની મખ્યા, છેલ્લા ૩૦ વર્ષમાં હતી તે કરતા એકદમ ઓગી નખ્યામાં વધતી જાય છે એ બીના, કોઈથી ના પાડી ચમવાની નથી આપણે દાવનો જમાનો આગળ વધતો જમાનો કહેવાય છે અને આપણી કોમ વારવાર પોતાને મુબારકબાદી આપે છે તેમ-જ બીજાઓ તરફથી પણ તેને મુબારકબાદી નજે છે કે, પારમીઓ આગળ વધતા (Progressive) જાય છે પ્રેક્ષેમ ચખ્દ, સુધારો, વધારો તેન-જ આનજ વધવું એવું દેશવિ છે અને તે ચખ્દનો ઉપયોગ કરવાનું, સારા માણસોને મે છે અને તે કારણે, જે કાંઈને “પ્રોગ્રેસીવ” એટલે આગળ વધેલો કહેવાના આવે છે તો, તે માટે તે, વાધો લેતો નથી આ બાબતો, નિધારણ દ્રષ્ટિએ વિચાર કરતા,

તેમજ આપણી વચ્ચે જે રીતે “પ્રોગ્રેસીવ” યાને સુધારાવાળા સાહેબો પોતાનું જીવન ગુજરી રહ્યા છે તેનો વિચાર કરતા, એમ જણાય છે કે, તે સાહેબોનાં મત પ્રમાણે, સુધારો એટલે પારસી રીતભાત, પારસી પહેરવેષ, પારસી એખાદત તેમજ ધાર્મિક ક્રિયાક્રમોને તરછોડી કહાડીને તેને બદલે પશ્ચિમના રીતરિવાજો ધારણ કરવા. હુંકમાં તેઓનાં મત મુજબ સુધારો એટલે જે કાંઈ પૂર્વનું છે તે ભાગી તોડીને જે કાંઈ પશ્ચિમનું છે તે બધું, અંગિકાર કરવું અને તેમ કરીને ગુજરાતી ધોલના તથા ધર્મનાં ક્રિયાક્રમોને માન આપતા એક જરથોસ્તીને, સીગારેટ પીતો અને પશ્ચિમની વાદર નકલ કરતો એક સુધારાવાળો બનાવવો. આવી જાતનો એક “પ્રોગ્રેસીવ” યાને સુધારાવાળો પારંગી, કોમી સંસ્થાઓ, કોમી રીતરિવાજો તેમજ કોમનાં કાયદા મુજબનું જીવન ગુજારવાનું સુકી દંધને પશ્ચિમનાં દુર્ગુણો તેમજ બહારનો લપડો અને નબળા તત્વોને એખત્યાર કરતો જાય છે. આપણે પૂર્વની પ્રજાના માણસો છીએ, પૂર્વનાં દેશમાં વસે છીએ અને જીંદગી તેમજ નીતિરીતિમાં પૂર્વનાં આચારવિચારો મુજબ રહેવું છીએ એમ આપણે જાણ્યે છીએ, છતાં હઠાપણ વાપડ્યા કે લાખો વિચાર કર્યા વિના પશ્ચિમનાં રીતરિવાજોનું વાંદરની પેઠે અનુકરણ કર્યું થયું છીએ. આપણી વચ્ચે સુધારાએ, આવી જાતનો દેખાડો ફેરફાર કીધો છે, જે અપક્ષપાતપણે અને આપણી તવારીખની માહિતી મેળવીને, ઉડો વિચાર કરવામાં આવે તો જણાય કે, એક પ્રજા કે કોમ પોતાનાં પ્રાચિન આચારવિચારોને એકદમ છોડી દંધને તદ્દનજ પારકી પ્રજાના આચારવિચારો તથા રીતરિવાજોની એકદમ નકલ કરે તો, તે પ્રજા કે કોમ, કદીખી આખાદ બનવાની આશા રાખી શકે નહિ જે આપણે જીવીને આખાદ બનવા માગતા હોઈએ તો, અલબત્ત નવા ફેરફારો અને રિવાજો ધારણ કરવાજ જોઈએ, પણ આપણને, જે રિવાજો તેમજ ફેરફારો અને સુધારાઓ આપણા જીવનમાં દાખલ કરવાનાં છે તેનો પાયો ધાર્મિક, નૈતિક અને સામાજિક વિચારોની ઉપર ચલાવવો હોયો જોઈએ, કે જે મુજબ, આપણા પ્રાચિન (ધરાની) સુધારાનો પાયો ચલાવો હોયો અને જે સુધારાએ, આપણી કોમને અખંડ હાલતમાં જાળવી રાખે એવા કેટલાક પ્રજાક્રિય સદ્ગુણો અને ખાસતોની, આપણામાં ખીવવણી કરી હતી.

પારસી પ્રજાક્રિય જીવન, કે જેમાંથી આપણું રક્ત, (લોહી) આપણા માંસ અને હાડકાં બનેલાં છે, તે જીવનના, જુના બધારણો

તરફ ખેદરકાર બનવું એ તો, આપણી કોમનાં અખંડપણનો નાશ કરવા બરાબર તથા આપણાં પ્રભુક્રિય જીવનનાં વૃદ્ધિનાં મૂળને ખોદી નાખવા બરાબર અને તેમ કરીને ઉવટે આપણી કોમનો આપઘાત કરાવવા બરાબર છે.

આપણે, પશ્ચિમના સંબંધમાં આવ્યા તેથી કાંઈ એમ નથી થતું કે આપણે, આપણા ભૂતકાળના કાર્તિવંત રિવાજો પ્રત્યે તિરસ્કાર દેખાડવે તેમજ તેના પ્રત્યે નગ્ન થાવું. અથવા હમદોનો પરદેશી ફેસનોની શુદ્ધામી નકલ કરીને આપણા ભૂતકાળનાં વડવાઓ પ્રત્યે એવકા અને ભૂવકણા યવાનો, તમારાં ફરજન્દોમાં, દાખલો ખેસાડતા ના. જો, આપણે (પારસીઓ) એક પ્રજા તરીકે હસ્તીમાં રહેવાજી માગતા હોઈએ તો, આપણને, બહુ હાનિ નહિ પુગાડે એવો સંજોગસાજ ફેરફાર કરીને, આપણે, આપણી પ્રભુક્રિય રીતો, ખાસતો તેમજ જીવનનાં ધારણને જળવી ગમ્મવુંજ જોઈએ. પશ્ચિમનાં રીતરિવાજોનાં કરતાં તો આપણા જીવનનાં રીતરિવાજો ઘણું ભાગે વધુ સ્વચ્છ અને કરકસર્યા છે. અને આપણા રીતરિવાજો આપણે જે દેશમાં રહે છીએ તેને ખચીતજ વધુ બધખેરતા છે. જો એમજ છે તો પછી આપણે શા માટે આપણા સુંદર રિવાજો તથા દધને તેની જગ્યાએ જાણ સ્વચ્છ અને ખર્ચાનુ રિવાજો દાખલ કરવા જોઈએ? આપણી પાસે હિંદી સંગીતમાં સુંદર શગરાગણીઓ અને ગીતોનું મોટું અને ફળદ્રુપ માહિત્ય છે કે જેના વડે આપણું નૈતિક તેમજ ધાર્મિક બળ વધવા પામે, તો પછી શા માટે, આપણે આપણા દીવાનખાનાઓ તથા હોલોને પશ્ચિમ દેશનાં પીઆનો વડે શણગારવા જોઈએ? તેમજ અંગ્રેજોમિત્રો આપણે ત્યાં આવે ત્યારે, આપણા સુંદર હિંદી સંગીતનાં શ્રેષ્ઠ વડે તેઓને ખુશ કરવાને બદલે શા માટે, આપણે તેઓનાં સંગીતની ખોટી નકલ કરીને જાણું જોઈએ? ખીલું આપણા લગ્નના સાદાં ડીનરો (ભોજનો)ની જગ્યાએ શા માટે આપણે પશ્ચિમના ખર્ચાનુ, બપકાબર્યા અને મોઢાં ડીનરો (ભોજનો) દાખલ કરવા જોઈએ? ખીલું, આપણા, રીરીન મહેર, શુલ અને ફીરોઝ જેવાં સુંદર, તથા સાંભળવામાં મધુર નામોને બદલે, શા માટે, આપણે આપણા ફરજન્દોને, પશ્ચિમના એમી, બેલી તથા મેરી વિગેરે નામો વડે બોલાવવાં જોઈએ? ખીલું, યજ્ઞરાત્રી

ખોલીમાં સુધાં, શા માટે આપણે અંગ્રેજી ભાષાની લઘુ તેમજ ખોટી
લખાણ એખતાર કરવી જોઈએ? (અય હમદીનો!) જરા વિચાર કરો
કે, આવી જાતની વાંદર નકલ કરવાને કારણે તેમજ આપણા અવિચારી-
પણાને કારણે, શું આપણે, વિચારવંત અંગ્રેજોની હસ્તીમાં નધા આવતાં?

પૂર્વ તેમજ પશ્ચિમનાં સુધારાનાં બે પ્રવાહોને કારણે આપણામાં,
અત્યારે જે સુધારાનો તેમજ વાંદર નકલનો પવન પુકાયો છે, તેને, મજ-
શુત રીતે અટકાવવાને ખાતર, આપણે હાલમાં તો આપણી કોમની
કેટલી સંખ્યા છે તેનો બરાબર વિચાર કરવો જોઈએ અને
આપણી કોમ, સુધરેલી, શિખેલી તેમજ આગળ વધેલી છે
એવા ખોટા ધખારાથી દોરવાઈ જવું જોઈએ નહિ. એ પણ આપણે
વિચારવું જોઈએ કે, આ સુધારાના રાહે, હાલમાં, આપણું પારસી-
પણું તેમજ પ્રભાકરપણું ભળવી રાખ્યું છે યા નહિ. ઉપલાંનો
જવાબ, માત્ર નકારમાંજ આપી શકાય. આપણી કોમના ખાતેનમાં
દેવો સડો દાખલ થયો છે તે ખીના નહિ જાણનારા, પણ મોટાએ
સાથેજ મિત્રાચારી રાખનારા અને બહારના દેખાવ ઉપરથીજ માત્ર
તોલ કરનારા કેટલાક લોકો ખવાસનાં ભાઈઓનું મત, તો એવુંજ
છે કે, આપણી કોમ, સુધરેલી, શિખેલી અને આગળ વધેલી છે.
આપણી વચ્ચે આટલાં બધાં તડાંઓ, મતફેરીઓ અને પક્ષાપક્ષીઓ છે
તે જોતાં, તેમજ આપણા ભાઈબંધો એક ખીજાની સાકીબાકી કહાડે
છે અને તહારી મહારી કરે છે તે જોતાં, તેમજ જે પારસી કોમ, ભૂતકાળમાં
એકવાર એકસંપ અને સુલેહ શાંતિથી અખંડપણે રહેતી હતી તેમાં, કુસંપ
તેમજ ક્રીતનો અને અશાંતિનાં ખીજો વાવતાં, તેમજ પોતાનીજ યોજનાઓ
અને વિચારોના દોલકડાં વગડતાં અને મુશરૂમ એટલે કુતરાંની ટોપી
માફક ઉભાઈ જતાં સંખ્યાબંધ મંડળો હસ્તીમાં આવ્યાં છે તે જોતાં,
આપણે શિખેલા ભણેલા છીએ એવો દાવો કરવાનો, આપણને હક પણ
શું છે?.....

.....આપણી કોમમાં વધતું જતું મરણ પ્રમાણ
તેમજ ઘટતું જતું જન્મ પ્રમાણ જોતાં, ૩૦ વર્ષ પછી આપણી કોમ,
ક્યાં આનીને ઉભી રહેશે? આપણી કોમનાં ઓપ્ટીમીસ્ટ્સ (Optimists)
એટલે, દરેક બાબદ ઉજળી તેટી દૂધ છે એવુંજ સમજ
નારા ભણે ડાંસ મારે કે આપણી કોમ સુધરેલી, શિખેલી, અને આગળ
વધેલી છે પણ, જો તેઓ તેહકીક કરશે અને જો તેઓમાં જોવાની

આંખે અને સમજવાની શુદ્ધિ હરો તો, તેઓને જણાયા વિના રહેશે નહિ કે, આપણી કામ, ચોતાના પારસીપણમાં, હેડે ગબડતી જાય છે અને પશ્ચિમનાં રીતરિવાજો તેમજ આચારવિચારોએ આપણી પ્રભાવિય મગરૂરી તેમજ આખાદીને, સ્ફોળ પલ્લુ નિલાવી રાખી નથી. ખીજાઓની મુખાંધ કે તેઓનું ઇલાપણ આપણને શિખવી શકતું નથી; પણ, આપણેજ અનુભવ આપણને જે કાંઈ શિખવે, તેજ ખરેખર અને સંગીન તત્વ છે. જોયો, ચોતાનું વાજખી ચારિત્ર, (પ્રભાવિય ખાલ્યતો) તજી દે છે અને જે કાંઈ ચોતાનું નથી એવું ધારણ કરે છે તેઓ, ચોતાનું જે કાંઈ તજી દે છે તેનાથી, તેમજ જે કાંઈ બહારનું અગિકાર કરે છે તેનાથી, એટલે બંધી મોટે ભાગે અજાનજ હોય છે.

માટે, ચાલો! આપણે આપણી દુંડી દ્રષ્ટિ દૂર કરીને આપણા ધર્મના સુંદર અને કુદરતી ક્રિયાક્રમો, કે જેનાથી આપણી ઉન્નતિ થાય છે તેના જરથોસ્ત્રીયો તરીકે ફરીથી સ્વિકાર કર્યે અને તેમાંથી નિષ્ફળતા લાભો માટે ખુશદાહીથી મગરૂર બન્યે, તેમજ પારસીઓ તરીકે, મગરૂરી, મોજ અને ખુશદાહી સાથે આપણે આપણાં શાહુનામાના સુંદર દાર્શનિક વાગ્યે અને આપણા મહાન તથા પવિત્ર વડવાઓની, અને કદીમ ધરાનની મીઠી યાદનાં આતશને, સદા આપણા હૃદયમાં રાશન રાખ્યે. આપણા, સુંદર પ્રેરણાઓથી ભરપૂર ધર્મશાસ્ત્રો, રવાનની ઉન્નતિ કરનારી આપણી ધાર્મિક ક્રિયાઓ અને આપણી એખાદતો, આપણી રાજદંદી નરીદતો, એતો આપણને ભૂતકાળમાં મળેલો એક અમૂલ્ય વારસો છે અને તે, આપણી પ્રભાવિય મોટાઈનાં મૂળ સમાન છે, એતો આપણાં જીવનના ઉમદા રહેબરો અને ટેકાઓ સમાન છે, એજ આપણને ઉમદા પ્રેરણાઓ આપીને જીવનમાં આગળ વધારનારા છે. માટે, મહારી ધરાની પ્રજાનાં હે, ખેડાઓ અને ખેડીઓ! ઉપર જણાવેલા ઉમદા વારસાને તમે જાળવી રાખો અને તે બધું, તમારાં બચ્ચાંઓને સ્પેષરદ કરો. હું અંતમાં દુઆ માગુ છું કે, સર્વશક્તિમાન અહુરમઝદ તમારો મિત્ર બને અને અને વહુરે-વશુરાન અષો અરશુરત્રનાં ભલા આશિર્વાદો, સદા તમો ઉપર ઉતરતા રહે.” આમીન!!!

સેવકનાં વિચારોને, સપૂર્વ પ્રમાણમાં ટેકો આપનારા મી. ગોળ-વાલાનાં મઝકુર અંગ્રેજી ફકરાઓ તેમજ તેના ગુજરાતી તરજુમા ઉપર, બહુજ શાંત મને વિચાર કરવાની, મારી વ્હાલી પાસી દોમને અને સુધારા-

ચાળા સાહેબોને અરજ કરીને છેવટમાં, માનવંત દૂસ્ત્રી સાહેબોને તેમજ કોમનાં તમામ લક્ષા ખેરખાણોને તન મન અને રવાનની દોરોસ્તી મળે એવી દુઆ ચાહીને ખુદાતાવા પાસે અર્જ કરું છું કે, મારી વ્હાળી, બોળી ભાળી અને સમજદાર, પણ, હાલમાં કમનમીએ આડે માર્ગે દોરવાયલી કોમને, તું સદશુદ્ધિ અને નેક હેદાયત એનાયત કરજે કે જ્યોતી, મારી કોમમાધી તુસંપ, બેકારી, કજીઆ, અધર્મ, અનીતિ અને એવાજી બીજા અનેક સમસ્યા નાશુદ્ધ થઇને કોમ એકવાગ ફરીવી જોરેમંદ, નીતિમાન, સદાચારી, ધર્મિ, પવિત્ર, ભલી અને આખાદ બને, અથ જમ્યાત યથ આક્રીનામિ ।

આમીન । આમીન । । આમીન । । ।

કારણ ૮ મું.

કુંવારાપણાની બદી

It is not intended by nature for a man of full age to continue unmarried year after year Early marriage is the natural and still the right thing Almost every day that passes increases my conviction that the race runs innumerable dangers from the habit of delaying marriage which is becoming so common Late marriage is the source of innumerable physical and social evils and incalculable unhappiness and discontent. (From *Enduring Passion* of Dr Marie Carmichael Stopes)

It is not good for man or woman to live alone Our tendency of the times is the apparently increasing avoidance of marriage or its postponement until an age when the adaptation of one individual of the couple to the other is difficult, because habits have become fixed so firmly that their adjustment is a difficult or atleast an annoying process Obviously,

therefore, it seems to me that early marriages should be encouraged.

(Thomas A Edison)

He never lived a right life who had not been chastened by a woman's love, strengthened by her courage and guided by her discretion.

(Sir John Ruskin)

અર્થ :—કુદરત એવું ઇચ્છતી નથી કે, એક જુવાન ઉમરનો આદમી વરસ પર વરસ પસાર થવા દેતા કુમારો રહે. આ બેટા તો નાની ઉમરે લગ્ન કરવા એ કુદરતી અને તદ્દન જ વાજબી છે. દરેક દિવસે મારી વધુ ને વધુ ખાત્રી થતી જાય છે કે લગ્ન કરવામાં ટીલ કરીને માલુસ ભત અસંખ્ય આદતોમાં પડતું જાય છે. મોટી ઉમરે લગ્ન કરવા એ, અસંખ્ય શારીરિક અને સામાજિક બીબો તેમજ પુષ્કળ દુઃખ અને અસંતોષનું મૂળ છે. (ડૉ. મેરી ઠાવમાઇકલ ફેટોક્સનાં “એનડયુરીંગ ચેશના”માંથી).

જી મા તો પુરૂષે એકલાંજ રહેવું એ કાંઈ સારી વાત નથી. અમુક ઉમર સુધી લગ્ન કરવાનું માંડી વાળવું યા તો તેમાં ટીલ નાખ્યા કરવી, એ, હાનમાં તો સાધારણ થઈ પડ્યું છે અને જ્યારે અમુક ઉમર આવે છે ત્યારે, પરણતા વર અથવા તો બાપડીના વિચારો એકબીજા સાથે બહુ મુશ્કેલીથી મળતા થાય છે, કેમકે, તેઓની આદતો એવી તો મક્કમ બની ગયલી હોય છે કે, તેઓ વચ્ચે એખવાસ અને એકસંપી ચાલુ રાખવાનું કામ મુશ્કેલ અથવા તો ઓછામાં ઓછું કંટાળામય બની જાય છે. આ બેટાં મને તો એમજ લાગે છે કે, નાની વયે લગ્ન કરવાની બાબતને ઉત્તેજન આપવું જોઈએ.

(ચામસ એ. એડીસન)

જે આદમી (પરણ્યા પછી) એક સ્ત્રીના પ્યારવડે પવિત્ર, તેમજ તેણીની હિ મત વડે જોરાવર અને તેણીના હાથપણ વડે દોરવાયેલાં પનતેક નથી, તે, કદી પણ પવિત્ર ઝાંઘી ચુભરી ચકતો નથી.

(સર બેન રસ્કીન)

અન્યેઅન્ય ફેરી ન્યૂનતા પૂરે અનુગુણ રૂપતિ,
વિનીમય કરે નિજ રસતણે, ઉર, ઉર આમળ ઉઘડી.
સંસાર સ્વાર્થ અભિન્ન થાતાં, બેઠનું કારણ નહિ,
તે નિમિત્તે, સ્ત્રી-પુરૂષની મિતતા ઉત્તમ કહી.

(ગા. મા. ત્રીપાડી)

અર્થ:-એક સદગુણી સ્ત્રી, પરસ્પરા પછી પોતાની તેમજ પોતાના ધણીની જે કાંઈ ખામીઓ હોય છે તેને દૂર કરે છે, અને એ પ્રમાણે, તેણીનું હૃદય, પોતાનાં ધણીનાં હૃદય આગળ ખુલ્લું થવાથી, એક બીજાનાં હેતુની આપણે થાય છે, અને આમ ચર્તા દુન્યવી ભેદભાવ મટી જવાથી તેઓ વચ્ચે એખલાસ ખાતે છે. ઉપલાં કારણને ખાતર, સ્ત્રી-પુરુષની મિત્રતા ચાને પરણેલી જીંદગીને ઉત્તમ ગણેલી છે.

આનાહે આનો પશ્નીમ અપવર્નમ અપહે રતૂમ યજ્ઞમધદે. નાધરિકાંમય અપઓનીમ યજ્ઞમધદે, ક્રાયો-હુમતાંમ, ક્રાયો-હુખતાંમ, ક્રાયો-હુવરતાંમ, હુશ-હાંમ-સાસ્તાંમ, રતુક્ષયંમ, અપઓનીમ, યાંમ આમધતીમ સ્વન્તાંમ, યાઓસ્ય તે ધેનાઓ, અહુરમઝદ.

અર્થ:-ધેરની ધરધણીઆની કે જે, અથો તથા અથોઇનો સરહાર છે તેને અમે વખાણ્યે છીએ. અથો (પવિત્ર) કે જે, વધારે નેક મનસ્વીવાળી, વધારે નેક ગવસ્વીવાળી, વધારે નેક કુનસ્વીવાળી પુરતી રીતે (તથા) સારી રીતે શિખેલી, પોતાના ખાવી'દને તાબેદાર (તથા) સાચું બોલનારી, (તથા) જે નારી સ્પેન્દાર્મ'દ (અમસારપન્દ)નાં લેવી, તથા, અય અહુરમઝદ! તારા, જે (બીજા) નારી રૂપનાં ફરેસ્તાના લેવી (એ બધી સિક્ત=સદગુણી ધરાવનારી નાગીને) ને અમે વખાણ્યે છીએ.

(અધવિશ્વમેમ ગેહ)

શ્રીએ સ્વનંત્ર નહિ રહેતાં પરણવુંજ જોઈએ અને પતિનાં મરણ પછી સ્વર્ગલોકમાં જવા માટે પર પુરુષનો વિચાર મુઠા તેણીએ કરવો નહિ. તે વિશે મનુસ્મૃતિના ૫ માં અધ્યાયનાં ૧૪૭-૧૪૮-૧૪૯ ૧૫૦-૧૫૪-૧૫૫-૧૫૬-૧૫૭-૧૫૮-૧૬૦-૧૬૧-૧૬૩-૧૬૪-૧૬૫ અને ૧૬૬ માં ૧૨લોકોમાં કહે છે કે —

પાલયા વા યુવત્યા વા પૃદ્યા વાપિ યોપિતા ॥

ન સ્વાતંત્ર્યેણ કર્તવ્યં વિચિત્રકાર્યં ગૃહેષ્વપિ ॥ ૧૪૭ ॥

વલ્યે પિતુર્વસો તિષ્ઠેત્પાણિપ્રાહસ્ય ચૌવને ॥

પુત્રાણા મર્તારિ પ્રેતે ન મજેત્સત્ત્વ સ્વતંત્રતામ્ ॥ ૧૪૮ ॥

પિત્રા મર્ત્રાં મૃતૈર્વાપિ નેચ્છે દ્વિરહમાત્મનઃ ॥

એવા હિ વિરહેણ સ્ત્રી ગર્હ્યે કુર્યાંદુમે કુલે ॥ ૧૪૯ ॥

સદા પ્રહૃટ્યા માન્યં પ્રહર્ષોર્ધુ દક્ષ્યા ॥

મુસંસ્કૃતોપસ્કરયા વ્યયે ચામુક્હસ્તયા ॥ ૧૫૦ ॥

વિશીલ. કામદુત્તો વા ગુર્ણોં પરિવર્જિત ॥
 ઉપચર્ય. સ્ત્રિયા સાધ્વ્યા સતત દેવવત્પતિઃ ॥ ૧૫૪ ॥
 નાસ્તિ સ્નાના પૃથગ્યજ્ઞો ન વ્રત નાપ્યુપોષણમ્ ॥
 પતિં શુશ્રૂપતે ચેન તેન સ્વર્ગે મહીયતે ॥ ૧૫૫ ॥
 યાણિપ્રાહસ્ય સાધ્વી સ્ના જાવતો વા નતસ્ય વા ॥
 પાતિલોકમભિપ્સન્તા નાચરેત્ કિંચિદપ્રિયમ્ ॥ ૧૫૬ ॥
 કામ તુ ક્ષપયેદેહ પુષ્પમૂલપ્લૈં ગુભૈ ॥
 ને તુ નાનાપિ શૃહ્ણીયાત્પત્યો વ્રતે પરસ્ય તુ ॥ ૧૫૭ ॥
 આસીતામરણાત્ક્ષાન્તા નિયતા વ્રદ્ધચારણી ॥
 ચો ધમ એકપત્નિના કાકુન્તી તમનુત્તમમ્ ॥ ૧૫૮ ॥
 નૃતે મર્તારે સાધ્વી સ્ના વ્રદ્ધચર્યે વ્યવસ્થિતા ॥
 સ્વર્ગે ગચ્છત્યપુનાપિ યથા તે વ્રદ્ધચારિણ ॥ ૧૬૦ ॥
 અપત્યલોમાઘા તુ િ મતા રમાતવત્તતે ॥
 સેહ નિન્દામવાપ્નોતિ પતિલોકાચ હીયતે ॥ ૧૬૧ ॥
 પતિં હિત્વાપકૃષ્ટ સ્વમુત્કૃષ્ટ વા નિપેવતે ॥
 નિર્દીક સા મહેષ્ઠોકે પરપૂર્વોતિ ચોચ્યતે ॥ ૧૬૩ ॥
 અભિચારાતુ નતુ સ્ત્રી લોકે પ્રાપ્નોતિ નિચત્તમ્ ॥
 જૃગાલયોર્નિ પ્રાપ્નોતિ પાપરોર્ગંધ પાડ્યતે ॥ ૧૬૪ ॥
 પતિં વા નામિચરતિ મનોવાગ્દેહસયતા ॥
 સા નનૂલોકેમાપ્નોત સદ્ગિ સાધ્વીતિ ચોચ્યતે ॥ ૧૬૫ ॥
 જેનેન નારીકૃતેન મનોવાગ્દેહસયતા ॥
 હ્રાપ્ત્યા વાર્તમાપ્નોત પતિલોક પરત્ર ચ ॥ ૧૬૬ ॥

અર્થ — ૧૪૭ બ્રાહ્મણવસ્થાવાળી જુવાન અવસ્થાવાળી, તથા વૃદ્ધા
 અવસ્થાવાળી સ્ત્રીએ મુધા ધરને લગતુ ક્ષણપણ મનકાજ સ્વત્રપણે કરતુ નહિ
 (એટલે પોતાના ક્ષણપણ વાલીની સલાહ લઇનેજ કરતુ) (૧૪૮) સ્ત્રીએ,
 બ્રાહ્મણવસ્થાના પિતાને આધીન રહેતુ, જુવાવસ્થાના (જુવાનીના) પતિને
 આધીન રહેતુ, અને પતિનુ મણુ યથા પાળી, પુત્રોને આધીન રહેતુ,
 પણ સ્વત્ર તથા લેલી નહિ (૧૪૯) સ્ત્રીને પોતાના પિતા, પતિ
 અને પુત્રોથી ધૂટ કથાની ઇચ્છા કરવી નહિ, કારણ કે, એએવી
 ધૂટી પડેલી સ્ત્રી, પિતા તથા પતિના એમ બન્ને કુલને નિહા પાત્ર કરે ॥
 (૧૫૦) સ્ત્રીએ એસા પ્રસન્ન (ખુશદાસ) મુખથી રહેતુ, ઘરના કામોના ચાલાક
 રહેતુ, ધર કાનના ચાલણે તથા વસ્ત્રા વગેરે પદાર્થોને સ્વચ્છ, સ્વચ્છતાવાળા અને

વ્યવસ્થિત રાખવા તથા ખર્ચ કરવામાં હાથ છૂટા નહિ રાખવો (૧૫૪) પોતાનો ધણી સદાચારહિન, (સારી ચાનનો નહિ તે) સ્વચ્છદાચારી, કે (પોતાની મરજી મુજબ વર્તનારો) ગુણુરહિત હોય તો પણ સાધ્વી સ્ત્રીએ હંમેશા તેની દેવ માફ સેવા સ્વી (૧૫૫) સ્ત્રીઓને માટે પતિ વિના ચણ વ્રત કે ઉપવાસ એ ઇ પણ નથી જે સ્ત્રી, સદલાવ વડે પતિની સેવા કરે છે તે સદલાવવીજ તેણી, સ્વર્ગમાં પણ ભય છે (૧૫૬) પતિલોકની (સ્વર્ગની) ઇચ્છા રાખનારી સતી સ્ત્રીએ પતિ જીવતો હોય ત્યારે, તેમજ તે મરણ પામે તે પછી પણ, તેને માટે જુર ઇચ્છુ નહિ (૧૫૭)

પવિત્ર પુષ્પ, મૂલ અને ફળો ખાઈને બલે શરીરને કષ્ટ આપવું, પણ, પતિના મરણ પછી સ્ત્રીએ પરપુરુષનું નામ પણ લેવું નહિ (૧૫૮) સતી સ્ત્રીઓનો જે સર્વોત્તમ ધર્મ છે તેની ઇચ્છા કરનારી વિધવા સ્ત્રીએ મરણ પર્વે ત ક્ષમાના (સહનશિલપણામાં) નિયમમાં અને બ્રહ્મચર્યમાં રહેવું. (૧૬૦) પતિના મરણ પછી બ્રહ્મચર્ય પાળનારી પતિવ્રતા સ્ત્રી, પુત્ર વગરની હોય તો પણ તેણી, બ્રહ્મચારી બ્રાહ્મણોની નાફક સ્વર્ગમાં ભય છે (૧૬૧) જે સ્ત્રી, પુત્ર પ્રાપ્તિના લોભથી પોતાના પતિનું ફરમાન તોડે છે, તે સ્ત્રી, આ લોકમાં નિ દાપાત્ર અને છે અને પતિલોકમાં (સ્વર્ગમાં) ત્રષ્ટ (પ્રવાર) થાય છે (૧૬૩) પોતાનો પતિ અપકૃષ્ટ (ઉત્તમી પ મિતનો) હોય તો પણ તેનો ત્યાગ કરી જે સ્ત્રી બીજા ઉત્કૃષ્ટ (ઉચ્ચ પ મિતના) પુરુષને સેવે છે તે સ્ત્રીની લોકમાં નિ દા થાય છે અને તેણી પરપૂર્વા એ પ્રમાણે હેવાય છે (૧૬૪) વ્યભિચાર કરનાથી સ્ત્રી લોભમાં નિ દા પામે છે અને મૃત્યુ પછી શિયાળની ભતિમાં આવતરે છે અને પાપ રોગથી પીડાય છે (૧૬૫) જે સ્ત્રી, મન વચન અને દેહને કાણુમાં રાખી પતિ સિવાય બીજા પુરુષને સેવતી નથી, તે સ્ત્રી, પતિ લોકને (બહેદતને) પામે છે અને ઉત્તમ પુરુષો તેણીને સાન્નીય તરીકે ગણે છે (૧૬૬) ઉપર મ્હેલા સદાચારથી (સારી વર્તણૂકથી) મન વાણી અને શરીરને નિયમમાં રાખનારી સ્ત્રી આ લોકમાં ઉત્તમ ક્ષતિ પામે છે તથા મરણ પછી પતિના લોકને પામે છે

હાલની પાસી ામની નૈતિક અધોગતિ (Moral Degradation)

ના અનેક કારણોમાનુ સૌથી અગત્યનું કારણ કુ વારાપણાની બદીને લગતુ છે આ કુ વારાપણુ કે જેને કેટલાકે એક આશિર્વાદ મમાન ગણે છે, તે ખરી રીતે જેતા આશિર્વા નથી, પણ એક મોટામાં મોટો સડો છે, કે જેની અદર મખનાગ આદમી, ખાનદાન, ભત, યાતો કામ કદી પણ, પોતાનુ ઉચ નૈતિક બધારપુ બળવી શકે નહિ, અને તેને પરિણામે વખતના વહેવા સાથે વાળી જુરી દલામાં આવી પડે આ

કુંવારાપણની બદી, કે ભણે, પારસી કોમમાં છેલ્લાં આશરે ૩૦ થી ૪૦ વર્ષ થયાં બહુ મોટાં પ્રમાણમાં પગપેસારી કાઢી છે તે, છુટાપણ અને પશ્ચિમની કોળવણીને લીધે જન્મ પામી છે. જ્યાં સુધી આપણી કોમમાં પશ્ચિમની કોળવણી અને છુટાપણનો પવન ફેલાયો ન હતો, ત્યાં સુધી આપણા દીકરાઓ અને દીકરીઓ પોતાના માબાપો, વાલીઓ, અને રક્ષકોના કહેવા પ્રમાણે ચાલતાં હતાં, અને તેઓ, “ઉઠ કહે તો ઉઠ, ને બેસ કહે તો બેસ,” એ સાદી અને રૂઢી કહેવતનો અમલ કરતાં હતાં. હાલમાં આ બદીના કેવાં અફસોસકારક પરિણામો આવ્યાં છે, તે વિશે હું મારા વિચારો દર્શાવું તે અગાઉ, આ કુંવારાપણની યા માટે ‘હિમાયત કરવામાં આવે છે, તે બાબે થોડું વિવેચન કરીશ. હાલના પરણવા લાયક ઉંમરે પુત્રો છોકરાઓ અને છોકરીઓ એવી દલીલ કરે છે કે, અમોને તો ફેશનેબલ જાંદગી ગુજારવી જોઈએ, અને તેવી જાંદગી ગુજારવા માટેના સાધનો ન હોય, તો અમે પરણીને શું કર્યે? ફેટલીક વાર છોકરાઓ વધુ મોટી રીતનો અજખરો રાખીને સારા કુલની અને ગુણવત્તી છોકરીઓને સુધાં પરણવાની ના પાડે છે, તે સાથે ફેટલીકવાર આપણી દીકરીઓ સુધાં એવી દલીલ કરે છે કે, અમોને શિખેલો ભણેલો અને સારું કમાતો છોકરો મળે તોજ અમારો સંસાર સુખી થાય. આપણે આ બધે પક્ષો તરફથી રજુ કરવામાં આવતી દલીલો તપાસી, તો જણાવે, કે તે, તેમજ તેને મળતી બીજી સંખ્યાબંધ દલીલો અને કારણો માટે ભાને તકતીદી છે. અવખત છેલ્લાં ત્રીશક વર્ષ થયાં પારસીઓ જે સંલોગની અંદર મુકાયા છે, તે બેતાં ઉપલી દલીલો અને કારણો રજુ કરવાનો આપણા છોકરા છોકરીઓને કાંઈક આધાર મળ્યો છે ખરો; પણ તે કારણો અને ઉપલી દલીલો હકીકતમાં વાજબી નથીજ, એમ હું ભાર મુકીને જણાવું છું. જો એક કોમની અંદર ખરચાણ અને ફેશનેબલ જાંદગી ગુજારવાનું ધોરણ દાખલ થાય, તો ઉપલી દલીલો કાંઈક પ્રમાણમાં ટકી શકે ખરી. આપણને જે જોવાનું છે, તે એ કે કુંવારાપણ અને પરણેલી જાંદગી એ બેમાંથી કઈ ચીજ આપણી કોમને વધુ ફાયદો કાઢી છે, અને ભવિષ્યમાં કરી શકે. પારસી કોમનો છેલ્લો ગ્રાહીમંથી પચાસ વર્ષ અગાઉનો પ્રતિહાસ દેખાડે છે, કે તે વખતના પારસીઓમાં કુંવારાપણના ખ્યાલે જાણવા જેવું જોર પકડ્યું હતું નહિ. જો કે કેટલાક છુટાજવાયા કેસમાં મરદો, ઓરતો, કુંવારાં રહી જતાં હતાં, પણ તે વખતે કુંવારાપણનું

પ્રમાણ આજના જોડણું મોટું તો હવે નહિ અને આપણી પેલી રૂડી કહેવત (દીકરી ને ગાય, ને દોરવે ત્યાં જાય) મુજબ તે સમયની આપણી પારખી દીકરીઓ જોડણે આજની આપણી મમાઇ બપાઇઓ ધણીજ માનપૂર્વક તાબેદારીથી જ્યાં તે લોકનું લાગ્ય જોડવામાં આવે, ત્યાં જતી હતી, અને તેજ પ્રમાણે તે સમયના આપણા મરદો સુધા પોતાના વડીલોના ફરમાનને તાબે થઇને જે છોકરીઓ સાથે માખાપ ફરમાવે, તેની સાથે પોતાની સરજત જોડીને સુખી થતા હતા. તે વખતના લોકોમાં તાબેદારી અને વડીલો તરફના માનના સદગુણો ધણા ખીલેલા હોવાને કારણે પારસીઓનો પરણેલો સંસાર ધણાજ થોડા અપવાદો બાદ કરતાં એકંદરે સુખી ગુજરતો હતો. હાલનું આપણું કુંવારાપણું, કે જેના ગુણદોષમાં હું અત્રે ઉતરવા માગું છું તેણે, આપણી કોમમાં ધણી મોટી આફતો વરસાવી છે. વળી કુંવારાપણાનું એક ખીલું મજબુત કારણ તો રીતની બીખની બદીને લગતુ છે. આજે તો સાધારણ કમાતો ને સાધારણ શીખેલો છોકરોખી ૩ ૪૦૦૦ થી ૫૦૦૦) ની રીત માંગરો, ને જરાક વધુ કેળવાયેલો વધારે માગશે, નહિ તો ચીચોડાવાળા છોકરીનીજ રોધમાંજ રહેશે, કે ડોશો યા ડોલી ધપે, ત્યારે દુઃખો મળે. વળી જ્યાં છોકરો સમજી હોય, યા કંઈ પણ રીતની પરવા જેવું વરતો ન હોય, ત્યાં છોકરાની મા યા ખેન યા માસી કાઝી કોઇખી જણ રીતનો અભિપ્રાય રાખે છે. બબરચી જેવા ૩. ૫૦૦૦) માગે, તો વળી ખીજાં-આને શું કહે ? કોમની ગરીબ, મુંદર, રાંક અને સદગુણી દીકરીઓ એમ પરણવા વગર પડી રહે છે. કોઇ કોઇ માખાપ માગીટાંગીને જેમ તેમ પરણાવે છે “જેને ઘરે કન્યા, તેને પરમેશ્વરે દંડ્યા” એવી કહેતી મુજબ ગરીબ માખાપને ખેવડી મુંઝવણ થાય છે. એ રીતની બીખની બદી ધણા વર્ષોથી ચાલતી આવી છે. તેમાં હમણાં હમણાં તો અતેજ જ થાય છે. જેના પરિણામમાં લગ્નખી નિષ્ફળ નીવડે છે. જ્યાં દયાનતજ છુરી અને પેસાનોજ સવાલ પહેલા આગળ કરે તે લગ્ન કદી સુખી થાય ? પરિણામે પરણ્યા પછી સારના લાવટાખી નજરે પડે છે, તેથી, વળી કેટલાકો પરણવા માગતાંજ નથી, કે, આ સ્વતંત્ર જીંદગી સારી. પણ કુંવારી જીંદગીમાંખી જ જાળ ને દુઃખ કાંઈ ઓછા નથી આવતા, એમ સમજતાખી નથી, ને સમજ્યા માંગતાંખી નથી.

આજે આપણી કોમના કેટલાક છોકરા છોકરીઓ ધણીજ અપજય અને ચરમ ઉપજાવે એવી અનેક બદીઓમાંની આ બદીમાં ગીરફતાર થઇ ગયા

છે. આ બાબદમાં, જે છોકરો તેમજ તેનાં માબાપ વિચારવંત બનીને માત્ર કં'કુ અને કન્યાનોજ વિચાર કરે તો, સેંકડો બલ્કે હજારો અશરાર અને પુષ્પસમ કામળ નિર્દોષ પારસી કન્યાઓનો ઉલ્લવ થઈ જાય અને જે નૈતિક સડાઓ આજે આપણી કોમને કોતરી રહ્યા છે તે નાબુદ થાય. ખુદ કુંવારી પારસી બહેનોએ સુધાં કાળા ગોરાનો તેમજ મોટા પગાર અને પદવીનો મોહ (Likes & Dislikes) છોડી દેવો જોઈએ અને સદગુણી, સંતોષી તેમજ દીનદાર જરથોસ્તી જવાનો મેળવવાનોજ માત્ર મોહ રાખવો જોઈએ. જે આ કંગાલ બદીને ચાલુ રહેવા દેવામાં આવશે તો, કુંવારાપણું એક કાયમનો જાલમ રોગ (A chronic and cancerous disease) થઈ પડશે અને તેમાંથી બીજાં અનેક માણં પરિણામે જન્મ પામીને કામને વધુ ને વધુ પાવમાલ કરશે. આ બદીનો અટકાવ કરવાનો ઉપાય મોટે ભાગે કુંવારા પારસી જવાનોનાં હાથમાંજ હોવાથી હું તેઓને પણ અંગત વિનંતિ કરું છું કે જો, તમેને તમારી પ્યારી કામ માટે અને તેથી પણ વધુ પ્યારી પણ કમનમીએ અભાગણી તમારી પારસી બહેનો માટે કંઈક દીવસોજી હોય તો રીતનાં વિચારને અને કાળાં ગોરાના ખ્યાલને કાયમનો તજ દો અને સદગુણી તથા તામેદાર જરથોસ્તી છોકરીઓ સાથે લગનના પવિત્ર ગાંઠથી જોડાઈને તમારા ખુદા, જેમ તમેને રાખે તે પ્રમાણે સંતોષથી રહીને છુટ્ટી ગુજરો. આપણી કોમની, હસવા સરખી નાની સંખ્યા જોતાં, રીતની બીજની બદી અને તેને પરિણામે જન્મ પામેલું કુંવારાપણું આપણને, કદી કદી પણ પાળવવાનું નથી, માટે પારસી માબાપો અને કુંવારા ભાઈઓ તથા બહેનોએ, આ નફર અને અધર્મી રીવાજને તુરંતજ દૂર કરી નાંખવો જોઈએ. છોકરી તરફથી હાનરો રૂપીઆ માંગવા એટલે તેટલી કિંમતે ખરીદાવું કે વેચાવું એ સિવાય રીતનો બીજો કશો પણ અર્થ થઈ શકતો નથી. તે ઉપરાંત સ્વેચ્છ વધુ એ કહેવાનું કે, જે છોકરીના માબાપો એવુંજ ઇચ્છે કે અમારી દીકરીઓને સિમેલા લાલેના તેમજ વધુ કમાતા અને સારી સોસાયટીઓમાં ફરતા છોકરાઓ મળે તોજ અમે અમારી દીકરીઓને પરણાવ્યે અને છોકરાનાં માબાપો પણ જો એવુંજ ઇચ્છે કે, અમારા દીકરાઓને વધારે રીત લાગતી તેમજ સિમેલી લાલેલી અને અપ-ટુ-ડેટ છોકરીઓ મળે તોજ અમે તેઓને પરણાવ્યે તો, ખચીતજ આપણે અટવાઈ જઈશું, અને આપણો હાથ બહુ જુરો થશે. આ તો એક જાતની વરનાગી, અકરીકત અને ખેલુકાતક છે. હું ઇચ્છું છું કે આપણી

કોમ એકવાર પાછી અસલની સાદાઈ પર આવી જાય. આ કુવારાપણને પરિણામે, આપણી કોમના, કેટલાક કુવારા પુરુષો 'પરસ્ત્રીગમન' તરફ અમુક અંશે ખેંચાયા છે અને જો આ કુવારાપણ, હજી પણ વધુ પ્રમાણમાં ફેલાવો પામશે તો, તેમાથી ઘણા ઘોર અને નાશકારક પરિણામે આવશે એમ ખાતર જમથી જાણવું. 'પરસ્ત્રીગમન' તરફ મોટે ભાગે કુવારા પુરુષજ ખેંચાઈ જાય છે અને તેથી વર્ણુશ કર (બેળસેળ) તોખનવાલી પ્રજા ઉત્પન્ન થાય છે અને તે વર્ણુશ કર પ્રજા કંટુ બ કખીલાઓને પાયમાન કરી નાખે છે આ બાબે મનુસ્મૃતિના ૮ મા અધ્યાયના ૩૫૨-૩૫૩મા શ્લોકો તેમજ ભગવદ્ ગીતાના ૧ લા અધ્યાયના ૪૧-૪૨-૪૩મા શ્લોકો કહે છે કે -

પરદરાભિમર્ષેષુ પ્રવૃત્તાનૃન્મહીપતિ ॥

ઉદ્વેગનકરૈર્દંષ્ટૈઃ છિન્નચિત્તવા પ્રવાસયેત્ ॥ ૩૫૨ ॥

તત્સમસ્થો હિ લોકસ્ય જાયતે વર્ણસકર ॥

યેન મૂલહરોઽધર્મ સર્વનાશાય ક્ષયતે ॥ ૩૫૩ ॥

અધર્માભિમવાત્કુળ્ય પ્રદુષ્યન્તિ કુલત્રિય ।

જાણુ કુપ્તામુ વાળ્ગેય નાયતે વર્ણસકર ॥ ૪૧ ॥

સકુરો નરકાયૈવ કુલખાના કુલસ્ય ચ ।

પતાન્ત પિતરો શ્વેપા છુપ્ત પિન્હોદકાકયા ॥ ૪૨ ॥

દોષૈરતે કુલખાના વર્ણસકુરકારકૈ ॥

ઉત્સાધતે જાતિધર્મા કુલધર્માધ્વજાશ્વતા ॥ ૪૩ ॥

અર્થ - (૩૫૨) રાજાએ પરસ્ત્રી ગમનમાં (જનાકરીમાં) પ્રવૃત્તિ કરનારા લોકોને ઉદ્વેગ (ધાસ્તી) કરનારા કે ડોથી (સજાથી) અગચ્છેદ (શરીરનો ભાગ કાપી નાખવા તે) કરી દેશમાથી દૂર કરવા

(૩૫૩) પરસ્ત્રી ગમનને લીધે લોકોનો વર્ણુશ કર (ઉચ્ચ નીચ તોખમની અને બેળસેળ પ્રજા) થાય છે અને વર્ણુશ કર થવાથી મૂળનો (પવિત્ર તોખમનો) નાશ કરનારો અધર્મ થાય છે અને તે અધર્મ સર્વનો નાશ કરનાર બને છે

ગીતા શ્લોક (૪૧) (અર્જુન કહે છે) હે કૃષ્ણ ! એકવાર અધર્મથી હાર્યા એટલે કુલની સ્ત્રીઓ વધારે દોષ કરવા માટે છે અને હે વાળ્ગેય ! (વૃષ્ણી યાદવના કુલમાં પ્રકટેલા શ્રી કૃષ્ણ) સ્ત્રીઓ કુહટ થઈ એટલે વર્ણુશ કર પ્રજા ઉત્પન્ન થાય છે

(૪૨) વર્ણ સ કર પ્રભ, કુલનો કાય કરનારને, તેમજ કુલને નકમા નામે છે, કારણ કે, પિંડ વયા વર્ણની ક્રિયા (આધ)નો લોપ (નાશ) થવાથી તેમના પિતૃઓ (સ્વાનો) નીચ ગતિ પામે છે. (૪૩) કુલધાવડીના (કુટુંબનો નાશ કરનારના) આવા વર્ણ સ કર દોષોથી સનાતન ભવિ (વર્ણાશ્રમ) ધર્મનો વયા કુલ ધર્મનો ઉચ્છેદ (નાશ) થાય છે.

હું ધારું છું કે ઉપરી બાબદ ઉપરથી હમદીન જરથોશ્તી નરનારીઓ સમજી શકશે કે, કુવારાપણું કેટલું હાનિકારક છે.

પારસી કોમનો આજીવી આમરે પચાસ પોણોસો વર્ષ અગાઉનો રાહઘાટ તપાસતા જણાય છે કે, પરણતા છોકરા અથવા છોકરીઓવાયા તરફથી રીતને માટે વિચાર સુધાં કરવામા આવતો ન હતો, પણ જેને જે મળે તે એક ખીજાને કહે એવી જોઈવણ હતીમા હતી. અત્યારે પરણતા છોકરાઓ તરફથી, રીતમાં જે મોટી મોગ રકમોની માગણી કરવામા આવે છે, તેનું સૌથી અગત્યનું કારણ પારસી કોમમા સામાન્ય-પણે દાખલ થયેલી મોટી અને ખર્ચાળ છાંદગી છે. જે દિવસથી આપણી કોમ સાદી છાંદગીના ધોરણને પાછું દાખલ કરતો, તે દિવસથીજ પારસી કોમના પરણતા છોકરાઓ મોટી રીતનો અલખરો પણ મુકી દેશે. હાલના સજોજો જોતાં પારસી કોમે પોતાની હસ્તી નિભાવી રાખવાને ખાતર રીતની માગણી કરવાની આદતને બને તેટલી પડતી મુકવી, તોજ મોટી સંખ્યામાં લગ્નો થવા માડશે, કુવાતપણાની બદી દુર થશે, આપણી, સંખ્યાબધ રાક અને સદ્યણી છોકરીઓનો ઉશવ થશે, અને તેને પરિણામે અનીતિનો છુપો તેમજ જાહેર સડો બહુ મોટા પ્રમાણમા નાણુદ થશે. આ કુવારાપણાની વળણુ હદ બાહાર નાશકારક છે, અને જે તેને વધુ ઉત્તેજન આપવામા આવે, તે કોમના બધારણુની હમારત જાગીને છુકો થઈ જ્યાં વગર રહેશે નહિ. આ એક એવી સંસ્થા (Institution) છે, કે જેને તમામ ધર્મના પેગમ્બરો અને કાયદા બાધનારાઓએ પહ્લી પવિત્ર અને અનિવાર્ય ગણી છે. એક સમાજ, કોમ, ભવિ અને પ્રજાની હસ્તીના બધારણુ આ પહેલું પગથી છે, અને તેના વિના કોઈ પણ કોમ, ભવિ કે પ્રજા ટકી શકે નહિ. નીતિ રીતિ અને હસ્તી નીસ્તીના દ્રષ્ટિબિદ્યથી જોતા, ખાસ કરીને આપણી પારસી જેવી નાની કોમે તો, આ કુવારાપણાની બદીને બને તેટલી ઉતાવળે અને બને તેટલાં પ્રમાણમા દૂર કરી નાખવી જોઈએ. કોઈ પણ સંજોગમા આ બદી કોઈ પણ કોમને નાટે એક મોટી કડુઆ, નેપ અને આફત સમાન લેખાવી

જોષ્યે જેમ જેમ આ બદી આપણી કોમમાં આગળ વધતી ગઈ, તેમ તેમ તેણે, આપણી કોમના નૈતિક બળને તોડી નાખ્યું, અને તેને પરિણામે નુકસાનકારક છુટાપણાના વિચારો જોર પકડવા લાગ્યા, જેથી આપણી કોમમાં અનીતિને લગતા સંખ્યાબંધ ચોકાવનારા બનાવો બનવા પામ્યા, અને હજી પણ બનતા રહ્યા છે ઉપલી ખીના રોશન રોઝની માફક ખુલ્લી છે, એટલે તે ઉપર ઝાઝું વિવેચન કરવાની જરૂર રહેતી નથી, છતાં એટલું તો કહેવું જોઈએ કે, જો આ બદી હજી પણ હાલની પેઠેજ ચાલુ રહેશે, તો ખાસ કરીને આપણી જવાન દીકરીઓ કેવો ભાગ અખત્યાર કરશે, તેનો વિચાર કરતા પણ એક જાતની કંપારી છુટે છે.

હું અત્રે તમામ ખારસી માખાપોને બહુજ નમ્રતાપૂર્વક પણ ભાર મુકીને અરજ કરું છું કે, તમારી દીકરીઓને જેવી રૂઢિચઢાંચની (માસિક માદગીની) શરૂઆત થઈ કે, બને તેટલી ઉતાવળે તેઓનું માથું ઘોષ નાખવાનોજ એટલે પરણાવવાનોજ પહેલો વિચાર કરજો, કેમકે, કુદરતને અચૂક કાયદે અને સ્ત્રીજાતિનું બધારણ તથા તેણીનો ચચળ સ્વભાવ જોતા, માસિક માદગીમાં બેસતી યવા પછી, તેણીજરૂરજ પુરૂષની ઇચ્છા કરે છે અને તેણીને પોતાનો પુરૂષ એટલે ખતિ ન મળતા, તેણીના વિચારોમાં મલિનપણું આવવા માટે છે તથા તેણી, પરપુરૂષ સાથે, સ્વપ્નમાં, મૈથુન (Sexual Co habitation) કરીને પોતાના શરીરમાં બિગાડો ઉત્પન્ન કરે છે ઉપલા વિચારોને નીચના શ્લોકો મનશ્ચુત ટેકો આપે છે.

રજસ્વલા ચ ચા નારી વિશુદ્ધા પચમે દિન ।

પીઢિતા કામવાણેન તત પુરુષ મીહતે ॥

[શાકાનન્દ તરંગિણી]

અર્થ — માસિક માદગીમાં બેસતી સ્ત્રી, નાહીને પાંચમે દિવસે કામથી પીઠને પુરૂષ સાથેના સંબંધની ઇચ્છા કરે છે (શાકાનન્દ તરંગિણીમાંથી)

ઋતુસ્નાતા તુ યા નારી સ્વપ્ને મૈથુનમાચરત્ ।

બાત્તવ વાયુરાદાય કુક્ષો ગર્ભ કરોતિ હિ ॥

માસિ માસ વિવર્દેત ગર્ભન્યા ગમલ્લવણમ્ ।

કલ્લ ચયતે તસ્યા વર્ણિત પૈતૃકૈર્ગુણ ॥

સર્વવ્યથિકલુપ્પાણ્ડ વિરૂતાકૃતયથ ચે।

ગર્ભાસ્ત્વેતે દિવ્યાર્ચવં ત્રેયાઃ પાપરૂતા ચ્ચમ્॥

[મુદ્ધુત જાતીરસ્થાન ત્રિતીય અધ્યાય]

અર્થ :—રૂઢસ્થાન પછી (અડચણભાથી નાહયા પછી) સ્ત્રીને, પતિ ન મળવાથી તેણી, કોઈ કોઈ વાર કામી (હવેલી) બનીને સ્વપ્નમાં, પુરૂષ તાણે સંયોગ કરેછે તે બેઠાએ, તેણીનું બીરું નીકળીને પેતાનાં જ રજ સાથે મળ્યું બને છે અને આવી રીતે જ્યારે તેણીનું બીરું તથા રજ જરાયુમા, જઈને તેણી ગર્ભવંતિ બને છે ત્યારે, તે ગર્ભમાં પતિનાં વીરવી બનતાં હાડકાં વિગેરે થતાં નથી. તે ગર્ભ તે માત્ર માંસના હોયા જેવો હોય છે. આ તે સાંપ, વિઝ્રુ, દેડકાનાં આકારને બહુદરી નર્મ બને છે.

બીજું, કુંવારાપણું તેનજ ઘેટી ઉમરે કરવામાં આવતાં હજી કોઈ પણ સ્વેચ્છે, સ્ત્રી-જિવિ માટે લાભકારક નથી. આ બાને મી. લીકી (Mr. Licky) નામનો એક લેખક પેતાનાં, (History of the European Morals) હીસ્ટરી ઓફ ધી મુરેપ્પન મોરલ્સ, નામનાં પુસ્તકમાં લખે છે કે :—The nearly universal practice of the custom of early marriages among the Irish peasantry has alone rendered possible that high standard of female Chastity, that intense and jealous sensitiveness respecting female honour, for which among many failings and some vices the Irish poor have long been pre-eminent in Europe.

સુધી કુંવારા નાંખી રાખવામાં આપણી કોમની હસ્તી માટે કેવો જોખમ અને લય સમાયલો છે.

પરધર્મમાં જુદીન સાથે હમણા હમણા લગ્ન કરતા કેટલાક છોકરાઓ અને કેટલીક છોકરીઓની બાબદમાં, ઉંડાણથી તપાસ કરતાં જણાશે કે, તેઓ મોટી ઉંમર સુધી નહિ પરણવાથીજ પોતાના મગજ પરનો કાણુ ગુમાવી દઇ આવાં આપઘાતીક પગલાં ભરે છે. જુદીન સાથે પરણતો પારસી છોકરો યા છોકરી લગ્નના ગાંઠથી કદી જોડાતાં નથી, એવો એક ખુલ્લી અનીતિ છે. એને લગ્નના ગાંઠની ઉપમા આપી શકાયજ નહિ. લગ્ન તો એક પવિત્ર કોલ છે, અને આત્માનું જોડણ છે, અને જુદીન સાથે લગ્નના ગાંઠથી કદી એક જરથોસ્તીથી જોડાઇ શકાયજ નહિ. કુદરત માતા તો પોતે નિષ્પક્ષપાતિ છે, અને કોઇની રવાદારગી કાપી નથી, અને કરશે પણ નહિ. કુદરતના કાયદા તો હજીક ઇનસાનને દરેક જમાનામાં એક સરખી રીતેજ લાગુ પડે છે, તેમાં સ્થેજ પણ શંકા નથી. હા, જો કુંવારા રહીને આપણા દીકરા દીકરીઓ પોતાની નીતિરીતિને કાણુમાં રાખી શક્યાં હોતે, તેમજ હાલે રાખી શકતાં હોય, તો તે જુદીજ વાત છે, અને આપણને ફર્યાદ કરવાનું કશું કારણુ રહેજ નહિ, પણ, આ બદીને પરિણામે મામલો તો ઉલટીજ રીતેનો થઇ ગયો છે, અને અમુક ઉંમરે પુગ્યા બાદ પોતાની પાપી ખાહેશ અને હુવસી ઇચ્છાઓને સંતોષવાને ખાતર માત્ર, આપણા કેટલાક ઉધ્ધત દીકરાઓજ નહિ, પણ આપણી કેટલીક વહાલી પણ ઉધ્ધત દીકરીઓ સુધાં અનેક કિસમના અધર્મ અને અનીતિભર્યા માર્ગો અહણુ કરી રહી છે. આ અનીતિ કે જેને વિષે જાહેર જાણમાં તેમજ લાપણાદાર પુષ્કળ યોલાઇ ચુક્યું છે, તે, ખીજ કોઇ પણ ઉપાયથી અટકી શકનાર નથી. આપણી કોમમાં કે પરકોમોમાં આ બદીને અટકાવવાને માટે બહેને સંકડો સોસાયલ પ્યુરીટી લીગ્સ (Social Purity Leagues) કે વીજીલંસ સોસાયટીઓ (Vigilance Societies) હસ્તીમાં આવે, પણ જેમ એક આગની ચીંગારીને માત્ર એપી રોગને ફેલાતાં અટકાવી શકાતો નથી, તેજ પ્રમાણે અનેક કિસમની બદીઓ કે જે મોટે ભાગે કુંવારાપણાની બદીમાંથી ફણગાઓ રૂપે જન્મ પામે છે, તેને અટકાવી શકાતી નથી. તેને અટકાવવાને માટે નો, માત્ર એકજ ધલાજ છે, અને તે ધલાજ, પરણેલી જીંદગી (Married Life) ના રૂઝા, સંગીન, ધર્મ

અને આશિર્વાદાયક રિવાજને, ફરીથી સજીવન કરવામાંજ સમાયેલો છે. આ સિવાયના ખીજા કાંઈ પણ ઉપાયો આંકાય અને ધરતી ઉપલબ્ધાયક થશે, તો પણ કારગર લાગનાર નથી, અને પારસી જેવી નાની કોમ જો આ બધી રૂપી યજ્ઞને વધુ આધીન રહેશે, તો, તેને હજી પણ માદાં પરિણામો સહેવવાં પડશે. આખા જગતની જુદી જુદી પ્રજાઓના ધાર્મિક અને દૈનિકાસીક સાહિત્ય તપાસતાં જણાય છે કે, સૌ જાતિને છુટાપણું કે સ્વતંત્રતા આપવામાં આવી નથી. †

તેઓને, જે છુટાપણું મળતું હતું, તે, તેઓના ઘરની અંદર અથવા તો પોતાના બાપે, ધણીઓ, ભાઈઓ, કે ખીજા વિશ્વાસપાત્ર વાલીઓની સાથે બહાર નીકળે, તેજ વખતે મળતું હતું. ઇંગ્લાંડનો એલો આંધળો જગવિખ્યાત કેપી સર જેન મીલટન કહે છે કે—“Nothing more beautiful can be found in a woman than her household goodness.” એટલે એક સ્ત્રી, પોતાના ઘરસંસારમાં પ્રવિણતા ધરાવે, તેના કરતાં તેણીને માટે વધારે સારું ખીલું કશું પણ હોઈ શકે નહિ. અને આ ઘરસંસારી પ્રવિણતા ત્યારેજ પ્રાપ્ત પાય, કે જ્યારે,

† સ્ત્રીઓ તો ખરેખરી રીતે જોતા ધરપારનો કારભાર કરવાના, સ્વચ્છતા જાળવવાના, તેમજ ધર્મનાં અને રસાઈના તેમજ પ્રજાની ઉત્પત્તિના મહાન અને પવિત્ર કર્મ માટેજ સમર્થવી છે. ધરની બહારનાં કે પુરોષોનાં જેવાં કર્મો માટે ખુદતાલાએ સ્ત્રીઓને બતાવી નથીજ. જે સ્ત્રીઓ ઘરમાંજ ઉલોમી રહે છે તેઓ સાક્ષાત્ લક્ષ્મી સમાન છે. આ વિશે મનુસ્મૃતિનાં ૯ માં અખ્યાનો ૧૧ એ તેમજ ૨૬ એ શ્લોક કહે છે કે:—

અર્પણ સંપ્રદે ચેના વ્યવે ચૈર નિયોજયેત્ ॥

શૌકે ધર્મેપ્રવણા ચ પારિવા દાસ્ત ચેમુષે ॥ ૧૧ ॥

પ્રજનાર્થ મહાનાગાઃ પૂજાર્હાં ગૃહદાપ્તયઃ ॥

ત્રિયઃ ત્રિયથ ગેહેષુ ન વિરોધોસ્તિ કથન ॥ ૨૬ ॥

અર્થ:—(૧૧) પતિનાં ધનને એકદું કરવાના, તેના (વાજબી) ખર્ચ કરવાનાં, સ્વચ્છતા જાળવવાના કામનાં, ધર્મના કામનાં, રોજનાં કામનાં, અને ધરના રાતર-દિવાની દેખરેખનાં સર્વે રોકવી.

(૨૬) સ્ત્રીનો, પ્રજાની ઉત્પત્તિ માટે, મોટો ઉપકાર કરનારી છે, આદર-જનને લાયક છે અને ધરને શોભા આપનારી છે. ઘરમાં, સ્ત્રી વગર લક્ષ્મી અને દેવતા જાવને લક્ષ્ય નથી.

એક સ્ત્રી પરણેલી જીંદગીમાં દાખલ થાય. હિંદુ ધર્મશાસ્ત્રના કાયદા બાંધનાર ખુદ મનુ મહારાજે સુધાં મનુસ્મૃતિનાં ૯ મા અધ્યાયના ૩ ના શ્લોકમાં કહ્યું છે કે,

પિતા રક્ષતિ કૌમારે મતાં રક્ષતિ ચૌવને ॥

રક્ષાન્ત સ્થવિરે પુત્રા ન સ્ત્રી સ્વાતન્યમર્હતિ ॥ ૩ ॥

અર્થ:-કુવારાવસ્થામાં એક સ્ત્રીનું, તેણીના પિતાએ, જીવાનીમાં ધણીએ અને વિવા અવસ્થામાં દીકરાઓએ રક્ષણ કરવું જોઈએ; કારણ કે, સ્ત્રીને છુટાપણું (Liberty) ઘટવું નથી.

આતો માત્ર નામને ખાતર એક પ્રમાણ (Quotation) ટાંકવામાં આવ્યું છે, નહિ તો કે એવાં તો દુન્યાની જુદી જુદી બાપાઓમાં સંખ્યાબંધ પ્રમાણો મળે છે, જે ઉપરથી વિના તકરારે સિદ્ધ થાય છે કે, અમુક ઉંમર વીતી જવા બાદ એક સ્ત્રીને કોઈ પણ સંજોગોમાં છુટી રહેવાનું લાઝમ નથી. હિંદુ ધર્મ તો, ઉપર જે શ્લોક ટાંક્યો છે, તે કરતાં પણ આગળ વધીને કહે છે કે, એક છોકરી રજસ્વલા (Menstruating) થાય, તે અગાઉ તેણીને સાસરે મોકલાવી દેવી જોઈએ, અને સાસરે જવા અગાઉ, જો તેણીને રજસ્વલા દર્શન (Menstruation) પ્રાપ્ત થાય, તો, તેનો સંબંધો દેવ માતા પિતાને માથે આવે. હાલના આપણાં પારસી સંજોગો જોતા, તેમજ આપણા આચાર વિચારોમાં હાલની કેળવણીને પરિણામે જે કોઈ ફેરફાર થયા છે તે જોતાં, આપણા પારસી માબાપો પોતાની દીકરીઓને, અડચણમાં બેસવાની શરૂઆત કરે તે અગાઉ પરણાવીને સાસરે મોકલી દે, એ જો કે બનવા જોગ નથી, અને તેમ કરવાની હાલના સંજોગોમાં સલાહ પણ આપી શકાય એમ નથી; છતાં, એટલું તો હવે આપણી કેમમાં થવું જોઈએ, કે, આપણી દીકરીઓ માસિક માદગીમાં બેસતી થવા બાદ, તેણીને ચાર પાંચ વર્ષની મુદતની અંદર એટલે આસરે ૧૮ થી ૨૧ થા ૨૨ વર્ષની ઉંમરની થાય, તેટલામાં, તેણીને લાયકના વર સાથે પરણાવી દેવીજ જોઈએ. અલબત્ત આપણામાં કેટલાંક વર્ષો અગાઉ હિંદુઓની ચેટે નાના બચ્ચાં હોય, ત્યારે ઓળામાં બેસાડીને પરણાવી દેતા હતા, તેવા રિવાજની દ્રુ કોઈ હિમાયત કરવા માગતો નથી, પણ આપણી કેમની અંદર કુવારા-પણાની બદીનું ધર્તીંગ અને અતેરું ચાલી રહ્યું છે, અને તેને પરિણામે જે સંખ્યાબંધ માઠાં ને ચોંકાવનારાં પરિણામો જાહેરમાં

આવ્યા છે, તે જોતા હવે તો આ કુવારાપણના નાશકારક ધત્તીગને કોઈપણ રવેશે આપણી કોમમાયી દૂર કરીને, તેને બદલે, ખાસ કરીને આપણી દીકરીઓ અને દીકરાઓને, આસરે અદારથી તે પત્નીસ-સતાવીસ વર્ષની ઉંમરની હદ સુધીમા તો પરણાવી દેવાજ જોઈએ જો પારસી કામ એમ ધારતી હશે કે, મનપર કાશુ રાખવામા આવે તો, એક છોકરો કે છોકરી કુવારો રહે તો, તેને કે તેણીને યા તો તેઓના વાલીને ડરવાની જરૂર નથી પણ આ દલીલ અને માન્યતા કુદરતી રીતે ખોટી છે, અને તે કદી પણ ટકી શકે એવી નથી

એક સ્ત્રી, (કુવારી કે પરણેલી) કુદરતી રીતેજ ચ ચળ અને પુશ્વલી (નવા નવા પુરુષોના સખ ધમા આવવાની ઇચ્છા રાખનાર સ્ત્રીને પુશ્વલી કહે છે) હોય છે અને તે માટે, કોઈ પણ સ્થિતિમા તેણીની ઉપર દેખરેખ રાખીને તેણીની રક્ષા કરવી જોઈએ આ વિશે મનુ મહારાજ, મનુસ્મૃતિના ૯ મા અધ્યાયના ૧૫ અને ૧૬ મા પ્રલોકમા કહે છે કે.—

પૌત્રલ્યાષ્વલચિત્તાદ નૈ સ્નેહાદ સ્વભાવત ॥

રાક્ષતા યત્નતોષીહ મતૃષ્યેતા વિદુર્વતે ॥ ૧૫ ॥

एव स्वभाव शास्त्रासा प्रजापतिनिसर्गम् ॥

परम यत्नमातिष्ठेत्पुरुषो रक्षण प्रति ॥ ૧૬ ॥

અર્થ—(૧૫) સ્ત્રીઓની પ્રયત્નથી રક્ષા કરેલી હોય તો પણ પોતાના પુશ્વલીપણને લીધે, ચિત્તના ચ ચળપણને લીધે અને સ્વભાવિક સ્નેહના અભાવને લીધે તેઓ, પતિથી વિશ્વ રીતે વર્તે છે (૧૬) ઉપર કહેલો સ્ત્રીઓના સ્વભાવ, બ્રહ્માની સૃષ્ટિથીજ થયેલો છે એમ નાણીને પુરૂષે, સીતુ રક્ષણ કરવામા વિશેષ પ્રયત્નવાળા રહેવું

અલખત કંટનાક જીવો એવા હોય છે કે, જેઓ પોતાની જાતપર વખાણવા જોગ કાશુ રાખીને કુવારા રહેવા છતા નીતિને માર્ગેજ ચાલે છે, પણ તો કુવારાઓમાયી આવા પાત્ર જીવો પણ જાણ્યેજ મગી શકે એમ છે માણસ જાત પોતે અખડ કુદરતનો એક નાનો ભાગ છે, અને કુદરતના કાયદાને માન આપ્યા વિના તેનો છુટકોજ નથી જેમ રાજ-સત્તાના કાનુનોનો ભંગ કરનારને સજા થાય છે, તેમ કુદરતના કાયદાઓનો ભંગ કરનારને પણ અનુક રીતે સજા થાય છે જો આપણી પારખી કામ પોતાની ઘણીજ પુરાણી અને કાર્ત્ત્વિવત હરતીને નિજાની રાખવા માગની હોય, તો તેજે, કુવારાપણાટથી બદીને પોષીને કુદરતના કાયદાનો ભંગ

કરતાં અટકવું જોઈએ. આપણા જરથોસ્તી ધર્મમાં સુધાં કુંવારી જીંદગીને માટે કાંઈ સારો અભિપ્રાય દર્શાવવામાં આવ્યો નથી, પણ તેનાથી ઉલટું પરણેલી જીંદગીને આશિર્વાદદાયક ગણીને પરણેલાંઓથીજ ધાર્મિક ક્રિયામાં ઇત્તયલી ચીજો કાયદેસર ખાઈ શકાય એવું ખુદ દાદાર હોરમઝદે અપો ઝરથુસ્તને અવિસ્તામાં જણાવ્યું છે. અંતમાં પારસી માબાપોને મારી અરજ છે કે, જો આપણી વહાલી અને કીર્તિવંત કોમને એકવાર ફરીથી હિંદની ખીજ બધી કોમની હરોલમાં લાવવીજ હોય, તો, આપણું નૈતિક બળ વધાર્યા વિના ખીજો કોઈ ઇલાજજ નથી; અને તે નૈતિક બળ વધારવા માટે કુંવાગપણાઈપી નાશકારક સડને, આપણે, દૂર કરવોજ જોઈએ; કેમકે તેમ થશે, તોજ પરણી જવા અગાઉ આપણા દીકરા દીકરીઓને જે ભતના ખેટાં ખેચાણો અને નઇમજવાજોગ અનુભવો તેમજ સંબંધો થાય છે, તે થતાં અટકશે, અને પરણેલી તથા નીતિમાન જીંદગીના આશિર્વાદો મેળવી શકશે. આથી તે વધુ શું કહેવાતું હોય ? ઉમેદ છે, કે પારસી જેવી ચકોર કોમ, અને તેના અઠાપરો તેમજ ખીજ હમદીન ખેરખાહો આ બાબદમાં, નઝદીકનાં ભવિષ્યમાં અટકું કરવાને ચૂકરો નહિ.

કારણ ૯ મું.

માસિક માંદગીના ધણા લાભકારી અને પુરાતન
રિવાજને ઠાકરે મારવાથી આવેલું ગંભીર પરિણામ.†

ઝનાનહાઇ કે દર દરતાન નરીનન્દ,
બે ખુરશીદો સમા ઓ મેહ નખીનન્દ.
હુમ અઝ આખ ઓ હુમ અઝ આતશ ખુવદ દુર,
અઝીરા કાન ખુવદ અઝ ખાસેએ સુર.
ઘેહર ચીઝ મીકુનન્દ પરહીઝ બંસ્વાર,
બેરૂઝ ફૈશાન ઓ અન્દર શબે તાર.
નરીનન્દ તાકે ઝૂ દસ્તાન શવદ દુર,
સુ' શુવદ સર, બેખીનન્દ આતશો હુર.

અર્થ :—અને અમારી સ્ત્રીઓ, કે જેઓ દરતાનમાં બેસે છે તેઓ—
સર્વ તથા ચંદ્ર તથા આકાશને ભેટી નથી અને પાણીથી તથા આતશથી પણ ઊંડી
રહે છે, કારણ કે, તે બંધે, ચાને સૂચ—ચંદ્ર ખાસ વૃદ્ધ છે. તેમજ તેઓ,
પ્રકાશિત દિવસે તથા અંધારી રાત્રે સુધાં દરેક વસ્તુથી ઘણી પરહેઝ રહે છે. એ
પ્રમાણે તેઓ, જ્યાં સુધી દસ્તાન (દિખાવું) બંધ થાય ત્યાં સુધી દૂર બેસે
છે. અને જ્યારે તેઓ પોતાને, દસ્તાનથી પાક લેય, ત્યારે પોતાનું શરીર
ઘોષ્ટને પવિત્ર થાય છે અને તે પછીજ આતશ તથા સૂચ વગેરેને લેય છે.
(કેસ્કેએ સંજાણુ, બંધતો ૧૭૩ થી ૧૭૬).

† આ બાબદનાં સંબંધમાં જરૂરેસ્તીઓએ, “કરોગદ” પ્રેસ તરફથી બહાર
પડેલું કુછએ-ખુછ નામનું મફત ચોપાન્યુ, તેમજ જરૂરેસ્તી બાબુ “જીજી
ગોરાણી” ચાને મીસીસ પીરોબ રસ્તમજ કાપડયાએ, “પારસી જરૂરે-
સ્તી કોમને, ધર્મની રૂએ મળેલી અષોઘની અને તનદુરસ્તી લગ્ન-
વવાની તરીકેસાંમાંની બે તરીકેતે વિષેના અગત્યના ખુલાસાઓ”
નામનું, એક ચોપાન્યુ બહાર પાડ્યું છે તે જાંચવું. ઉપલીજ બાબદ વિષે
ક્લકતાવાળા ડૉ. જી. કે. બ્રહ્મચારી, બી. એસ. સી., એમ. બી. એલ. એ.
તરફથી “જીજીઓની એક માસુલી બીમારી” નામનું એક મફત ચોપા-
ન્યુ પ્રગટ કરવામાં આવ્યું છે. જેઓને તે ભેષ્ટું હોય તેમણે, એ આનાની
ડીઝીટ બીઝને રોક અરદેશર નશરવાનજ બીલીયોરીઆ, નેશઝ આદીસ, નવ-
સારી, પાસેથી મંગાવી લેવું.

દાતાર, અમત બચેન માન ધ મહેસ્તાન નાધરીક ચીહરઅઓ-
મન્દ (અધધ ઝર્ત) હખશકઅઓમન્દ, તીશકાનઅઓમન્દ
(દશતાન) નશીનેત ચીગુન અવો (વનાસર અએધ વહ લા
ચેહુવુનાત) વરઝાન્દ વલમનશાન મુન મહેસ્તઅઓમન્દ.

અવશ ગુપ્ત અહુરમઝદ અધતુન અવો (વનાસરા અએધ
વહ લા ચેહુવુનાત) વરઝા- વલમનશાન મુન મહેસ્તઅઓમન્દ
રાય બરા અએ વઝીનેન્દ (રાસ વલ દશતાનીસ્તાન) બરા મીન
ઉસ્વર ઝડીચ વસ્ત ચેકવીમુનેત વલ અએસમી (અયોક ઝક ધ
અવો અએસમી વસ્ત ચેકવીમુનેત અયોક ઝક લ વસ્ત ચેકવી
મુનેત) ઝક ધ ખુસ્ક ખફરા પવન (ઝક ધ અવો) ગાસ બરા
ચેહુચુન્ત.

અએ અમત પવન ઝીવાક બરા વઝલુનેત અમતીચ યદ-
મન અવો બરસમ શરીતાઈચ રીમન લા કુનેત અમત અએ-
તુન બરા તુખાન વઝલુનતન અમત લખવાર અવો પતમાનક
યાતુનેત ઘલ વાહુનેત. અમત પવન ઝીવાક બચેન ઘલ કાર
ચેકવીમુનેત વસ્તર્ગ ધ પવન તન કારેત રીમન લા કુનેત.

અર્થ:-આ ખાકી જગતના ઉત્પન્ન કરનાર છે, અથો અહુરમઝદ !
અગરબે મઝદયસ્નાનોમાં ધરમા બ્યારે કોઈ સ્ત્રી દસ્તાનની નિશાનીવાલી (યાને
ઝર્દર ગવાળી) દસ્તાનવાળી (યાને વહેતા) દસ્તાનના લોલીવાળી, યાને દસ્તાનમા
બેસે ત્યારે (શુનાહ નહિ લાગે તેને માટે) આ, બે, મઝદયસ્નાનો છે તેઓ
શુ ઉપાય કરે ?

આ ઉપરાંત, માસિક માદગીનો રિવાજ કોઈ પણ કોમની સ્ત્રી જાતિએ
શા કારણે વાજબી રીતે પાળવોજ જોઈએ અને એ માસિક માદગી દરમ્યાન
એક સ્ત્રીનાં શરીરમા કેવી જાતનો હાનિકારક ફેરફાર થઈ જાય છે અને તેવી
હાલતની સ્ત્રીને, શા માટે અડકવી નજ જોઈએ તેમજ તેવી સ્ત્રીએ, કયા મહાન
અને સાયન્સીફીક કારણોને ખાતર, સૂચને, આજને, દીપકને અને ચંદ્રને
જોવાથી પરદેશ રહેવું જોઈએ તેમજ, જળને તથા ખીન બધા ઘરનાં રાસ-
ચીલાને પણ શા માટે અડકવું નજ જોઈએ તેના સંબંધમા હિંદુસ્તાનના
નામાકિત વૈદો અને શસ્ત્રવૈદો (Physicians and Surgeons) જેવા
કે ધન્યન્તરિ, ચરક, સુશ્રુત, વાગ્લાટ વિગેરેએ, આજથી સેંકડો વર્ષો
અગાઉ જે ઉમદા પુસ્તકો લખ્યાં છે તે વાચી જવાની, હું મારી પારસી
કોમના નરનારીઓને એક નમ્ર વિનંતિ કરું છું અને જાહેર આમહુર્ણક

ત્યારે અહુરમઝદે જવાબ દીધો કે, (ચુનાઈ નહિ લાગે તેને માટે) મજદયસ્નાનોએ મોટા તથા નાના આડેના લાકડાઓમાથી દસ્તાનને માટેના સ્સ્તો શોધવો જોઈએ. (એક તે કે લાકડા ઉગેલા હોય તથા નહિ ઉગેલા હોય) ત્યાર પછી તે જગ્યાએ મુઝી ધુળ પાચરવી જોઈએ. (જે જગ્યાએ તે દસ્તાનવાળી સ્ત્રી જાય, તે જગ્યામાં જે કોઈના હાથમા “અરસમ” હોય તાને જે કોઈ યજ્ઞદને કે બાજ હજતો હોય તેને, અપવિત્ર નહિ કરે તેવી રીતની જગ્યાએથી તેણી જમ્મ રાકે. જે તેણી પાછી આવે તો, તેજ અંદાનથી (રીતથી) પાછી ફરે જે તેણી, કોઈ કાર્યમા ગુંટાયલી હોય અને દસ્તાન આવે તો, તે વખતે પોતાના તન ઉપર જે કપડા હોય તે, કઢાડી નાખે અને તેને અપવિત્ર નહિ કરે (તાને ખીજ દસ્તાનના પહેરીને બેસે) પહેલવી વંદીઠાઈ, પરગરઠ ૧૬ મી, ફકરો ૧ લો અને ૨ જો.

હાતારે ચન્દ દરાના મીન આતશ, ચન્દ દરાના મીન મયા, ચન્દ દરાના મીન અરસુમ પવન અહુલાઈશ ફરાઝ વસ્તત, ચન્દ દરાના મીન ગબરાઆન ઇ અહુલુખાન?

અફશ ગુપ્ત અહુરમઝદ પાન્ઝદેહુ ગામ મીન આતશ, પાન્ઝદેહુ ગામ મીન મયા, પાન્ઝદેહુ ગામ મીન અરસુમ પવન અહુલાઈશ ફરાઝ વસ્તત, જે ગામ મીન ગબરાઆન ઇ અહુલુખાન (અએ પવન વીનીશન દેનમન હન્દ મનદવમ રીમન કુનેત)

અર્થ—આ ખાણી જગતના ઉત્પન્ન કરનાર છે, અયો અહુરમઝદ! તે જગ્યા, (દસ્તાનવાળી સ્ત્રીની) “આતશ”થી કેટલી દૂર “પાણી”થી કેટલી દૂર અને અયોઇએ કરી બાધેલી “અરસમ”થી કેટલી દૂર તથા “અયો માણસો”થી કેટલી દૂર હોવી જોઈએ?

અરજ કશ હુ કે, વમો તમારા માની લીધેલા કલિપત વિચારે પ્રમાણે ચાલવાનું તેમજ યુરોપિયન પ્રજાની નકલ કરવાનું મુઝી હો અને આપણી ડોમની શારીરિક, નૈતિક, ધાર્મિક તેમજ આર્થિક ઉન્નતિને ખાતર, આ માર્સિક માદગીના રિવાજને ફરીથી વાજબી રીતે પાળવા માટે નહિ તો આપણી ડોમની બહુ ખરાબી થઈ જશે એમ ખાતરીથી માનજો. આ વડે હુ ખારી હિંદુ બહેનોને પણ આગ્રહ કરું કે, વમો તો, ધર્મની સાક્ષાત પ્રતિમા અને દેવીઓ સમાન છો, માટે, હિંદુ ધર્મની, આધુનિક (હમણાની) નૈતિક ધાર્મિક તથા આર્થિક પડતી દૂર કરવા માટે ચચાર્થ રીતે, દેરાઆને અનુસરીને, તમારા રજસ્વલા ધર્મનું પાળન કરીને એકવાર ફરીથી સમસ્ત હિંદુ પ્રજાનો ઉપકાર કરો.

ત્યારે અહુરમઝદે કહ્યું કે, (તે બચ્યા) ‘આતશ થી ૫૬૨ કદમ,
 “પાણી થી ૫૬૨ કદમ, પવિત્રાઈ ૫૬૨ બાધેલી ‘અરસમ થી ૫૬૨ કદમ
 અને ‘અષો’ (પવિત્ર) માણસોથી ત્રણ કદમ દૂર હોવી જોઈએ (એટલે
 તેણીની દ્રષ્ટિ પડવાથી આ બધી બીજે રીમન (અપવિત્ર) બને છે
 (પહેલી ૫ દીદાદ, ૫૨૨૨૬ ૧૬ મી, ફકરા ૩-૪.)

રજસો દર્શનાદોપાત્સર્વમેવ પરિત્યજેત્ ।

સર્વરક્ષિતા ધીમ્ર લક્ષિતાન્તઃકૃદે વસેત્ ॥

અર્થ — દરતાન દેખાતા જે નાપાકી પેદા થાય છે તેને ખાતર શીએ
 દરેક ચીજથી પરહેઝ રહેવું જોઈએ અને બધા માણસો નહિ જોય તેમ સર્માઈ
 બધને તેણીએ તરતજ ધરના અંદરના એમાં લાગમા બેસવું

एकावरा कृशा दीना स्नानालकारवाचता ।

मौनिन्यधामुरा चक्षुष्पाणिपद्मिरचचला ॥

અર્થ — (અને) માત્ર એકજ રાફડાફડું વસ્ત્ર પહેરીને, સ્નાન તેમજ
 અલ કાર પહેર્વા વિના નીચી નજરે, ચુપકીદી ભળવીને, હાથ ને પગોની કશી
 પણ હીલચાલ વિના પડી રહેવું

अश्रीयात्केवल भक्त नक्त मृण्मय माजने ।

स्वपेद्रुमावग्रमत्ता क्षपेदेवमहलयम् ॥

અર્થ — (અને) (ધરના બધા માણસોના જોજન પછી) જે કાંઈ બંધે
 તેજ માત્ર તેણીએ બપોરની વેળાએ એક મટોડાની થાળીમા મુકીને ખાવું
 તેણીએ સલામતૂર્વક જોય કપર સુવ અને એ પ્રમાણેજ ત્રણ દિવસ
 પુરા કરવા

स्नानात् सा त्रिरात्रात् सचैलमुदितेरवौ ।

विलोक्य मनुवदन गुदा भवति घमत् ॥

कृत शौचा पुन कर्म पूववच समाचरेत् ।

હે દિંદુ પહેનો ! આ રજસ્વલા ધર્મનુ વધાર્ય પાળન ન કરવાથી
 અનેક પ્રકારના નૈતિક દોષો જન્મ પામે છે અને તેને પરિણામે માનસિક
 અધોગતિ (Mental Degradation) થવાથી ત્રણ વ્યભિચારી બને છે અને
 ધર્મને મોટી હાનિ પુગે છે માટે પ્રભના દેશના અને ધર્મના પુનરોદ્ધારને
 માટે તમારી ફરજમા નૂન્યો નહિ જોજ, તથાસ્તુ

અર્થ.—શ્રી ૧ દિવસની આખરે, સૂર્યોદય વખતે, તેણીએ બરાબર અંગેજ કરેલો. ધનં પ્રનાલે, તેણી, પોતાના પતિનું મુખ લેવાથી શુદ્ધ બને છે અને ફરીથી શુદ્ધ થવાની ક્રિયાઓ શ્રીધા પત્ની તેણીએ પોતાના કામકામે ચર કરવા

(ઉપલક્ષ ૪ સ્લોકો, વેદવ્યાસ સ્મૃતિના બીજા અધ્યાયમાં છે.)

સ્નાન રજસ્વલાયાસ્તુ ચતુર્થેઽહ્નિ સ્થપતે ।

ગમ્યા નિઠૃતે રજાસે નાનિગ્રતે કયચન ॥

અર્થ.—એમ કહ્યું છે કે, નાસિક માદાવાળી સ્ત્રીએ નોંધે દિવસે, સ્નાન કરવું, દસ્તાન બાંધી પત્ની એ સ્ત્રી, અડધાને લાયક બને છે, પણ, જ્યાં સુધી દસ્તાન બાંધી શકે નથી ત્યાં સુધી તેણી અડધાને લાયક નથી. રોગ યદનગ્ના પ્રત્યહ હિ પ્રવર્તતે ।

અગ્રદાસ્તાસ્તુનેવેહ તાસા ચૈકારિકો નવ ॥

અર્થ.—એ મહા સ્ત્રીને, મહા રોગને લીધે, દરરોજ દસ્તાન બાંધી દોષ તો, તેણી અશુદ્ધ ગણાતી નથી, મોકે, તે દસ્તાન, રોગને લીધે બંધ છે સાધ્વાચાર્ય ન તાવરસા રતો યાવદ્પ્રવર્તતે ।

નિઠૃતે રજસિ સાધ્વી ગૃહકમાભિચેન્દ્રિયે ॥

અર્થ.—જ્યાં જે દસ્તાન દેખાય ત્યાં જે એક સ્ત્રી પવિત્ર ગણાતી નથી પણ, જ્યારે દસ્તાન દેખાતું બંધ થાય છે ત્યારે તેણી ચરીરે (શુદ્ધ) વધા થઈના કામકામે માટે પવિત્ર થાય છે

પ્રથમેઽહ્નિ ચાગ્ધાલ્યે દ્વિતીયે ત્રણપાતિની ।

તૃતીયે રજાસે પ્રોષ્ઠા ચતુર્થેઽહ્નિ ગુપ્તિ ॥

અર્થ—(દસ્તાનવાળી સ્ત્રી) પહેલે દિવસે અગ્ધાલ્યે બેસી, બીજે દિવસે પ્રોષ્ઠાલ્યે કરનારના બેસી અને ત્રીજે દિવસે પ્રોષ્ઠાલ્યે અપવિત્ર ગણાય છે નોંધે દિવસે તેણી પવિત્ર બને છે. (ઉપલક્ષ ૪ સ્લોકો આપ-સ્વ બ સ્મૃતિના ૭ માં અધ્યાયમાં છે.)

તાત્રિભિમાસ તુન્વાભિગમન્નાને વિગુપ્ત્યાત ।

રજસ્તુપરતે સાધ્વી સ્નાનેન યા રજસ્વલ ॥

અર્થ—અર્ધપાત થાય તો, બેઠલા નાતને અર્ધ દોષ તેટલા દિવસે એક સ્ત્રી શુદ્ધ બને છે પણ નાસિક માદાવાળી સ્ત્રી (નોંધે દિવસ) દસ્તાન દેખાતું બંધ થાય ત્યારે આ ૧૧ શ્રીધા પત્ની શુદ્ધ બને છે (અગ્રદાસ્તા, અધ્યાય ૫ સ્લોક ૬૬ મેં).

(From the *American Journal of Clinical Medicine* May 1921) *Medical Record* for February 1919 (P 317) abstracts an article (Wien Klin Woch, May 20, 1920), in which Professor Schiek expresses the opinion that a menstruating woman may be a veritable Upas tree His attention was first attracted to the subject on the occasion of receiving ten fresh long stemmed roses, which he had requested a female servant to place in water On the very next morning the roses had largely withered the petals having dropped on the table Greatly surprised he summoned the servant to illuminate the mystery She said that she had known that the roses would wither, for when she was un well, this phenomenon was always in evidence Greatly astounded Schiek began to experiment The woman along with a non menstruating control was sent to the author's garden who cut off for each an anemone a white chrysanthemum and a yellow helianthus

The women simply held the flowers in their hands and went to the clinic Upon their arrival the flowers in the hands of the menstruating woman had begun to wither and were hanging their heads The time elapsed was but ten minutes The blighting process was complete at the end of twenty four hours the petals having fallen off at the end of eighteen hours The flowers handled by the control subject were as fresh as ever at the end of forty eight hours The menstruation in this experiment was in its first day only

On the following day the tests were repeated and the flowers held in the hands of the menstruating woman showed some alteration in three minutes after she had taken them The change consisted of a progressive dying followed in a few hours by disthoration The anemones were especially sensitive and the chrysanthemum showed the greatest resistance On the third day of menstruation the pernicious effects were but slight, on the fourth day they had

vanished, and during the entire intermenstrual period the woman showed not a trace of this mysterious power

Schick next learned that there was a belief in certain states that menstruating women have the power of withering freshly cut off flowers although many refused to believe it and looked upon it as a superstition

In vineries menstruating women are forbidden to enter and this proscription even extends to orchards, for these women are not allowed to climb up on fruit trees when in bloom and even later, lest the fruit crop should spoil

A study of this problem through the ages brings out astounding facts and beliefs The menstruating women in an orchard can cause the insects to drop from the trees and even in classical times there were tales of the use of partially exposed women for expelling the cantharis beetle from the trees

The author after an extended research was able to show that the injurious substance menotoxin circulates in the blood but not in the serum in all probability it is the blood corpuscles or adherents to them It must be volatile and must escape from the skin or lungs Schick thinks that we are on the threshold of a great discovery this potent volatile poison being a menace not only to the preservation of certain organic substances, but even to growing flowers It also seems toxic to insects In regard to unicellular organisms it can both inhibit and accelerate the proliferation of yeast The menotoxin is regarded by Schick as something which the female organism must get rid of and this supports the prevalent view that menstruation is a depurative phenomenon

અર્થ - (એ ૧૯૨૧ના અમેરીકન જર્નલ ઓફ કલિનીકલ મેડિસીનમાંથી) ૧૯૧૧ના ફેબ્રુઆરીના મેગઝિન રેપીડના ૧૭મા પાના ઉપર (વીએન કલિન વાક ૧૯૨૦ના મેની ૨૦ મી વારીખનો એક લેખરત્ન કરે છે તેમાં પ્રોફેસર સ્ટીક એક જણાવે છે કે, એક માસિક માદાગીવાળી સ્ત્રી ખનીવજ ઉપાસના ઝાડ લેવી હોય છે (આ ઉપાસ નામનું ઝાડ ભવાના જ મંદોમાં ખડ મેરી સુખમાં હો છે અને તેનો ફૂલના જેવા રસ ઝેરી હોય છે યુરોપના પહેલા એક માનવાના આવડું હતું કે, કપલુ ઝાડ ધૂળીય ઝેરીની અસરવાળું અને

એજાતમા ઉગનારૂં હોય છે અને તેની આસપાસના માધ્યલે સુધીના વિસ્તારમાં, કોઇપણ બીજે રોપો, યા તો પ્રાણી જીવી શકતા નહોતા) તેના હાથમા એક-વાર, તાજ લાગી દાડીવાલા દસ શુલાબો મુકવામા આવ્યા-કે જે શુલાબોને પાણીમા મુકવાનો તેણે પોતાની એક શ્રી નોકરગને હુકમ કીધો હતો-ત્યારે પહેલવહેલા તેણે ધ્યાન માસિક માદગીના વિષય તરફ જો ચાલુ હતું બીજે દિવસે સહવારે તે શુલાબો મોટા લાગે કરમાઇ ગયા હતા અને તેની પાખડીઓ, ટેબલ ઉપર પડી ગઇ હતી આ જોઇને તે આશ્ચર્ય પામ્યો અને તેનો ભેદ જાણવા માટે પોતાની નોકરગને બોનાવી તેણીએ જણાવ્યું કે, હું ત્યારે પણ અજાણ્યમા બેસુ છું ત્યારે આ પ્રમાણેજ બને છે અને તે વાતથી હું વાકેફ હતી ઉપતા બનાવથી બહુજ આશ્ચર્ય પામીને પ્રોફેસર શીકે, અખતરોએ રવા માડયા તેણે, પેલી નોકરગ સાથે એક બીજી શ્રી ૨ જે માસિક દાનતમા નહોતી તેણીને એક બગીચામા મોકલી અને તેઓમાથી દરેક જણીએ, એક એનીમોન (Anemone) (જેની પાદડી વાયુથી ઝટ ખરી જાય એવો છાડ), એક ક્રીસેનથેમમ (Chrysanthemum) અને એક પીળા રંગનું હેલીએનથસ (Helianthus) નામનું ફુલ કાપ્યું અને તેઓ, તે ફુલોને માત્ર હાથમા પકળીને બીમારોની ઇસ્પીલાલમા ગયા તેઓ ત્યાં ગયા પછી પેલી માસિક માદગીવાળી સ્ત્રીના હાથમાના ફુલો કરમાઇને પોતાના માથા, નીચે નાખવા લાગ્યા ઉપલે અખતરો, માત્ર દશજ મીનીટમા બન્યો અને ૨૪ કલાકની છેવટે તો તે ફુલો તમામ કરમાઇ ગયા અને પાખડીઓ તો ૧૮ મા કલાકની છેવટેજ ખરી પડી હતી હવે પેલી માસિક માદગી વિનાની સ્ત્રીના હાથમા ધરેલા ફુલો, ૪૮ મા કલાકની આખરે સુધા જેવા જોઇએ તેવા તાજ જ રહ્યા હતા ઉપલે અખતરો, માત્ર પહેલા દિવસની માસિક માદગી વખતેજ કરવામા આવ્યો હતો બીજે દિવસે પણ તેજ અખતરો ફરી અજમાવવામા આવ્યો હતો અને પેલી માસિક માદગીવાળી સ્ત્રીના હાથમા પકડેલા ફુલોએ, ફુલો હાથમા લીધા પછી માત્ર ૩ મીનીટમાજ ફેરફાર દેખાડવા માડયો પહેલા તે ફુલો, ધીમે ધીમે નરમાવા માગ્યા અને પછી તો થોડાકજ કલાકમા તેની પાખડીઓ ખરી પડી પેલા એનીમોનના ફુલો, ખાસ કરીને નાનુક હતા, પણ, પેલા ક્રીસેનથેમમના ફુલોએ કરમાવાની સામે મજબુત નિર્મળતા દેખાડી પેલી બાઇની માસિક માદગીને ત્રીજે દિવસે નુકસાનકારક અસરો થોડા પ્રમાણમાજ જણાવા લાગી અને ચોથે દિવસે તો, તે અસરો, તદ્દનજ નાબુદ થઇ ગઇ હતી અને પેલી બાઇ પાછી અડચણમાં બેઠી તે સુદત સુધીમાં તો, તેણીનામા, પેલી અજબ જેવી અસરની રહેજ બેટલી પણ નિરાની માલમ

પડી નહીં આ પછી ત્રી શીકને જણાવું કે, ઘણાએક લોકો ઉપલી ખાખડ વહેમ તરીકે ગણીને માનવાની ના પાડતા હતા હતા, ઘણાએક લોકોમાં એવી મજબુત માન્યતા ચાલુ હતી કે માસિક માદગીવાળી સ્ત્રીઓમાં, તાજ ઉતારેલા કુલોને કરમાવી નાખવાની તાકાત હોય છે દ્રાક્ષના માટવાઓમાં માસિક માદગીવાળી સ્ત્રીઓને દાખલ થવાની મનાઈ છે તેમજ બગીચાઓમાં પણ તેઓને દાખલ થવા દેવામાં આવતી નથી, તેમજ રજોને ફળોના પાક નાશ પામે એ બહીકથી, આવી સ્ત્રીઓને, નાના ચા તો મોટા ફળોના ઝાડો ઉપર પણ ચઢવા દેવામાં આવતી નથી હમાનાઓ યથા આ સલાહનો અભ્યાસ કરવામાં આવ્યો છે અને તેને પારણાએ, અનેક માનવાના સંસ્થાઓ તથા માન્યતાઓ જન્મ પામી છે માસિક માદગીવાળી સ્ત્રીઓ ને બગીચામાં જાય તો, ઝાડો ઉપરના છવ જડાઓ જોય ઉપર ટુટી પડે છે અને જુના જમાનાથી એવી પણ વાતો ચાલતી આવી છે કે, આવી ભતની સ્ત્રીઓ મારફતે, ઝાડો ઉપરથી, બીલીસ્ટર માટે વપરાતી એક ભતની ઝેરી માખીએને હાજી કહાડવામાં આવતી હતી તે પછી તેણે, પુષ્કળ શોધખોળોને પરિણામે બહેર કીધું કે ઝેરના જેવું એક છુકસાનમારક તત્વ, કે જે, મેનોટોક્સીન (Menotoxin) કહેવાય છે (માસિક માદગીવાળી સ્ત્રીઓના લોહીમાં ?) તે, લોહીમાં અને નહિ કે લોહીના પાટળા અથવા ચાને સીરમ (Serum) માં ફેરવે રહે છે અને સંભવિત રીતે તે લોહીના પારપરકલ્સ (Corpuscles) થાને રજકોના ચા તો, તેઓને લગતી બીજી હોય છે અને તે તત્વ, ઉડતી વરાળ જેવું હોય તેમજ તે, સામાન્ય ચા તો ફેફસાં મારફતે નાબુદ થતું હોય તેમજ તે શીક, વધુમાં એમ જણાવે છે કે, આપણે એક મહાન ચીજ શોધી કહાડવાની આપી ઉપર આવી પુખ્ત થીએ આ, વરાળ રૂપે ઉડતું બળવાન ઝેર, કેટલીક સૂક્ષ્મ દ્વિવાળી સરીર અવયવ રચનાની હૈયાતી માટે ધાર્તીસમાન છે એટલું જ નહિ, પણ તે, લગતા કુલોને માટે પણ ધાર્તી સમાન છે તેમજ છવજડાઓ માટે તો તે, એક ઝેર સમાનજ માલમ થાયું તેમજ તે, યેસ્ટ થાને (Yeast) ખમીરમાં રહીને તેની ફળદ્રુપતામાં એકદમ વધારો કરવાની સક્તિ ધરાવે છે તો શીક એક વાર છે કે, મેનો-ટોક્સીન એક એવી ચીજ છે કે જે, સ્ત્રીના શરીરમાંથી નીકળી જવીજ તેમજ અને માસિક માદગી દરમ્યાન, એક સ્ત્રીના શરીરમાંથી નાપાકી દૂર થઈને તેણી શુદ્ધ થાય છે એ માન્યતાને ઉપલો વિચાર મજબુત રહે આપે છે "

અન્ન કથિદ્વિતોષ ઉચ્યતે—તન્ન રાત્રી રજાસિ જનનાદી ચ રાત્રિ ત્રિમાસા
 જૃત્વા આયમાગદ્ય ચેત્પૂવદિન ગ્રાણમ્ । પરતસ્ત્વતરીમિતિ ત્રિતાશરાયામ્ ।
 યત્તુ—‘પ્રાગર્દસાત્પ્રામ્વા સૂર્યોદયાત્પૂર્વં દિનં ગ્રાણમ્’ શ્યુક્લમ્ । તન્

-देशाचाराद्वयवस्था । तथा समदशदिनपर्यन्तं पुनः रजोदृष्टौ स्नानमात्रम् । अष्टादशे एक रात्रम् ॥ ऊनविशेषे द्वयहः । विंशति प्रभृतित्रिरात्रमिति तत एव ज्ञेयम् । यत्तु—‘चतुर्दशदिनादवांगशुचित्वं न विद्यते, । इति । तत्र स्नानप्रभृतित्वमभिप्रेतम् । एतच्च यस्या विंशतिदिनोत्तरं प्रायशो रजस्तप्रेष यस्यास्त्वर्वाक् प्रायशो रजोदर्शनं तत्रोक्तं स्मृत्यर्थसारे । त्रयोदशदिनादूर्ध्वं प्रायो रजोवतिनामेकादशदिनात्प्रागशुचित्वं नास्ति । एकादश दिने एक रात्रं द्वादशे द्विरात्रम् ऊर्ध्वं त्रिरात्रमिति । प्रयोगपारिजातेष्वेवम् ॥ रोगजे तु तत्रैव विशेषः संप्रहे—‘रोगेण यद्रजः क्षीणामन्वहं हि प्रवर्तते । नाशुचित्तु भवेत्तेन यस्माद्वैकारिकं मतम् ॥ इति । कर्माधिकारस्तु रजोनिवृत्तावेव ॥ ‘साध्याचारा न तावत्स्यारस्नातापि जी रजस्वला । यावत्प्रवर्तमानं हि रजो नैव निवर्तते’ ॥ इति श्राद्धहेमाद्रौ शंसोक्तेः । तत्रापि स्वकालेऽशुचिरेवेत्याह ऋष्यशृङ्गः—‘रोगजे वर्तमानेपि काले निर्याति कालिकम् । तस्मात्कालेऽप्रमत्ता स्यादन्यथा संकरो भवेत् ॥’ तथा—‘रजस्वलाया रजस्वलान्तरस्पर्शेऽकामतः स्नानम् । कामत उपवासः पद्मगव्याशनं च । असवर्णानां तु ब्रह्मण्याः क्षत्रियादिस्पर्शे क्रमेण कृच्छ्रार्द्धपादौन— कृच्छ्रकृच्छ्रापि । क्षत्रियादीनां तु कृच्छ्रपाद एव । क्षत्रियादीनां हीनवर्णस्पर्शे त्रिरात्रमुपवासः । वैश्याश्चतुर्व्योः पूर्व्या स्पर्शेऽहोरात्रं द्विरात्रं च । एतच्च कामतः । अकामतश्च प्राक् शुद्धरक्षणम् । अकामतश्चाण्डालादिस्पर्शेऽप्यनशनमेव प्राक्शुद्धेः कामतस्तु प्रथमेहि द्वयह द्वितीये द्वयहस्तृतीये एकाहः । श्वस्पर्शे तु द्वयह एकाहो वा शुभानायायाण्डालादिस्पर्शे पञ्चानम् । उच्छेद्योः स्पर्शे तु कृच्छ्र इत्यादि मिताक्षराया ज्ञेयम् । स्मृत्यर्थसारे तु सर्वत्र बालापत्यायाः स्पर्शे स्नाने कृते भुक्तिः पश्चादनशनं प्रत्यग्निय इति । स्नानविधिं चाह पराशरः—‘स्नाने नैमित्तिके प्रप्ते नारीयदी रजस्वला । पात्रान्तरिततोयेन स्नानं कृत्वा व्रतं चरेत् सिक्तगात्रा भवेदग्निः साक्षोपाह्वा कर्तव्यं । न बलपीडनं कुर्यात्प्राण्यद्वासध धारयेत् ॥ [निर्णयसिन्धौ तृतीय परिच्छेद पृष्ठाक १६८]

अर्थः—द्वये रजोदर्शनमां (भासिक भादमीनी डालवमा) श्रीना अस्पृश्यपण्डानी जालभमा (अटले तोलुने नहि अटकवाती जालभमा) विशेषे कडये जीये. सते रजोदर्शनं (दर्शान देभाउं) तेने रजोदर्शनं कडे छे) के प्रस-
वाहिक अटले जन्म्याने जन्म याय त्यारे, रातनां त्रक्ष भाग करी, पडेला जे भागमां, यथुं होय तो पर दिवसमां (अटले आजणे दिवसे) यथुं जलुउं;
जेम, भिताक्षरमा कडयुं छे. “अर्धरात पडेलां अथवा सूर्योदयनी पडेला
पूर्व (अटले आजणे) दिवस जलुय, जेम जे कडयुं छे तेमां ते देशाचारशी
(यासता आवेला रिवाजने देशाचार कडे छे) व्यवस्था कडिय लेवी. सत्तर

દિવસ નુધીમા બે પાણું રજોદર્શન થાય તો, (એટલે દરવાન દેખાય તો) સ્નાન નાત કરવું, બહારને દિવસે થાય તો, એક નાવ પાણુ અને બોગાણીયમે દિવસે થાય તો, બે ગવ પાણુ અને વિરામા દિવસથી માઠી ત્રણ રાવ પાણુ ચૌદમા દિવસથી પહેલા રજોદર્શન થાય તો, અપવિત્રપણુ નથી એવું બે વચન છે તેનો અભિપ્રાય એવો લેવો, “ચૌદમા દિવસથી પહેલા, રજોદર્શન થાય તો, સ્નાન કર્યા પછી અપવિત્રપણુ નથી. ‘૬૫’ ને જોઈએ તે સમય, જેને, ધણુ મીને વીત દિવસ પછી પાણુ રજોદર્શન થતુ હોય, તેવી સ્ત્રીને લાગુ પડે છે પણ જેને, ધણુ મીને વીત દિવસથી પહેલા રજોદર્શન થતુ હોય તે સ્ત્રીની બાબતમા તો સ્મૃત્યર્થમાજમા જોઈએ છે કે, જે સ્ત્રીનો ધણુ મીને તેમા દિવસ પછી રજસ્વલા (માસિક લાલવતી) થતી હોય, તેઓને અન્યા ના દિવસથી પહેલા, રજોદર્શન થાય તો, અપવિત્રપણુ નથી અન્યારમે દિવસે થાય તો, એક ગવ પાણુ બાગમે દિવસે થાય તો બે નાત અને તે મે દિવસે થાય તો ત્રણ રાવ પાણુ પ્રથોના પવિત્રતા ના પણ એનજ જોઈએ છે, રજોદર્શન રાગથી થતુ હોય તો, તે બાબતના વિશેષ મ ચૌદમા જોઈએ છે કે, જે રજ (દરવાન) રાગને લીધે ડ મેશા પ્રવર્તતુ હોય (નીકળતુ હોય) તેથી, સ્ત્રીઓને અપવિત્રપણુ જાણુ નથી, અને, બે રજ વિકારજન્ય છે (યારે રાગને મારે થયલુ છે) એ કે રાગજન્ય રજથી (એટલે રાગને જાણે નીમળવા દરવાનથી) અપવિત્રપણુ લાગતુ નથી તોપણ, કર્મના (વેતના કાનબાળમા) અધિકાર તો, રજની નિર્દિત (નાસિક માદામાથી કાગત) થાય ત્યારેજ પ્રાપ્ત થાય છે આહ હેમાઢિના શા ખતુ વચન છે કે, ‘રજસ્વલા સ્ત્રી, નાહવા પછી પણ ન્યા નુધી નીચ્ચા કરતુ રજ, વમાન બધ ન પડે ત્યા નુધી, પવિત્ર કર્મો કરવાના લાયક થતી નથી † રાથી પ્રવર્તવા રજમા, પણ અચારે સનય પ્રમાણે સ્વાભાવિક (દરતી) રજ નીકળવા લા. ત્યારે તો, ધરના મમેમા પણ, અપવિત્ર ગણવા વિશેષ મધ્યરુ મ કહે છે. ‘રાગજન્ય રજ, પ્રવર્ત્યા કરતુ હોય તોપણ સનય પ્રાત થાય ત્યારે સ્વાભાવિક રજ (કુદરતી દરવાન) નીચ્ચા વગર જોઈએ નથી, નાહે, સ્ત્રીને સ્વાભાવિક રજની પ્રવૃત્તિના મજના (કુદરતી દરવાન વહે તે વખતે) સમયેજ જોઈએ, નહિ તો અબજ થાય એ રજસ્વલાને, ચોવાની ઇચ્છા વગર ખીજ રજસ્વલાનો સ્પર્ગ થાય તો, એટલે બાકે તો, તેણે (પહેલીએ ?) સ્નાન કરતુ ઇચ્છાથી સ્પર્શ કરવાના

† કપલાજ વિચારોને લાતમ નળવા આવતા વિચારોને, વંદીદાદની

૧૬ મી પરગરદ, ૪ પૂર્ણ રૂપ આપે છે.

આળો હોય તો (એટલે બહુ ભેધને અડી હોય તો) ઉપવાસ કરો અને પંચગવ્યનું પ્રાશન કરુ. (ઝાણ, ઝામૂત, દૂધ, દહીં અને વીને પંચગવ્ય કહે છે.)

સમાન વર્ણની (એટલે એક જ ભતિની) રજસ્વલાઓમાં એ પ્રમાણે સમજવું. (પણ ભે) ગ્રાહમણુ ભતની રજસ્વલાને, ક્ષત્રિય ભતની રજસ્વલાનો સ્પર્શ થાય તો, ગ્રાહમણુએ, અર્ધકૃત્ચરુષ પ્રાયશ્ચિત કરુ. વૈશ્ય ભતની રજસ્વલાનો સ્પર્શ થાય તો, પોણુ કૃત્ચરુષ અને ક્ષુદ્ર ભતિની રજસ્વલાનો સ્પર્શ થાય તો, પુરા કૃત્ચરુષ પ્રાયશ્ચિત કરુ. ક્ષત્રિય, વૈશ્ય તથા ક્ષુદ્ર ભતની રજસ્વલાને, ગ્રાહમણુ ભતની રજસ્વલાનો, સ્પર્શ થાય તો, તેઓએ યોથા ભાગના કૃત્ચરુષ પ્રાયશ્ચિત કરુ. ક્ષાત્રય ભતની રજસ્વલાને, વૈશ્ય ભતની કે ક્ષુદ્ર ભતની રજસ્વલાનો સ્પર્શ થાય તો, તેણે, ત્રિરાત્ર (૩૫ ગત) ઉપવાસ કરવો (બુધુ ગહેતું) વૈશ્ય ભતની રજસ્વલાને, ક્ષુદ્ર ભતની રજસ્વલાને સ્પર્શ થાય તો, તેણે પણ ત્રિરાત્ર ઉપવાસ કરવો. વૈશ્ય ભતની રજસ્વલાને, ક્ષત્રિય ભતની રજસ્વલાનો સ્પર્શ થાય તો, તેણે, એક અહોરાત્ર (૨૪ કલાક) ઉપવાસ કરવો. ક્ષુદ્ર ભતની રજસ્વલાને, ક્ષત્રિય ભતની કે વૈશ્ય ભતની રજસ્વલાનો સ્પર્શ થાય તો તેણે, ત્રિરાત્ર ઉપવાસ કરવો. પરસ્પરથી સિન્ન વર્ણની (એક બીજાથી ભુદી ભતિની) રજસ્વલાઓને વાસ્તે, સ્પર્શ સબધી (અડકવા સબધી) ઉપર જે પ્રાયશ્ચિત ગહેવામાં આવ્યું છે તે, બાપી ભેધને સ્પર્શ ક્રોધો હોય, તો જ લાણુ પડે છે અભાપુતા સ્પર્શ થયા હોય તો, રજની શુદ્ધિ થાય તે પહેલા ઉપવાસ કરવો. અભાપુતા ભે ચડાલ વિગેરે આદમીઓ, રજસ્વલાને અડકે, તો પણ તેણીએ રજની શુદ્ધિ થયા પહેલા ઉપવાસ કરવો ભે પહેલે દિવસે બાપી ભેધને એક રજસ્વલા, (દસ્તાનવાળી સ્ત્રી) ચડાલ વિગેરે આદમીઓનો સ્પર્શ કરે તો, (અડકે તો) તેણીએ, ત્રણ દિવસ ઉપવાસ કરવો બીજે દિવસે અડકે તો, બે દિવસ ઉપવાસ કરવો અને ત્રીજે દિવસે અડકે તો, એક દિવસ ઉપવાસ કરવો કુતરાનો † સ્પર્શ થાય તો, રજસ્વલાએ, બે દિવસ અથવા એક દિવસ ઉપવાસ કરવો.

† જરવોસ્તીઓમાં, સગદીદ યાને કુતરા પાસે મુત્રલાના ગરીબ ઉપર નજર નખાવવાનો હેતુ એ છે કે, તેની આંખોમાંથી જે આસ્તર યાને આણુદિઠ વિજળીક પ્રવાહ નીકળે છે તે, કુળે-નયુસને નસાડી મુકે છે, પણ, કુળ-એ-શુભવાલી યાને દસ્તાનવાળી સ્ત્રીનો પ્રવાહ એટલો બધો તો કાતીલ, અને ઝેરી છે કે તે, ખરજીસી શરમની વાસીરવાળા કુતરાની ચરમની આસ્તરને પણ

ભોજન કરતી રજસ્વલાને, ચંદાલ વિગેરે આદમીઓનો સ્પર્શ થાય તો, તેણીએ, છ દિવસ ઉપવાસ કરવો. ઉચ્છિષ્ટ, એટલે જેઓએ, જમી મોઢકું ધોધને પાણી નહિ પીધું હોય અથવા મલ ત્યાગ કરી, (હાજતે જઈ આવ્યા પછી) હાથ પછુ નહિ ધોયા હોય, એવી રજસ્વલાઓને, પરસ્પરનો (એક બીજાની વચ્ચે) સ્પર્શ થાય તો કૃત્ચૂનિત કરવું. ઇત્યાદિક વિષય મિતાદાર-માંથી જાણી લેવો. સ્થૂત્યર્થસાર માં તો એમ કહ્યું છે કે, જેનું સંવાન બાળક હોય એવી રજસ્વલાને, બીજી રજસ્વલા વિગેરેનો સ્પર્શ થાય તો, તેણીએ, નાહીને જમવું અને પછી ઉપવાસને બદલે જે પ્રાયશ્ચિત, ધર્મસાસ્ત્રમાં લખ્યું છે તે કરવું. રજસ્વલાને, નૈમિત્તિક સ્નાન પ્રાપ્ત થાય તો, “રજ-સ્વલા સ્ત્રીને કાંઈ બીજા કારણથી સ્નાન પ્રાપ્ત થાય ત્યારે, તેણીએ પાંત્રા-તરમાં, લીધેલાં જળથી સ્નાન કરીને ઉપવાસ કરવો. સ્નાન કરતી વખતે યુગ્મે તે રીતે પણ સ્વધર્મા અંગોને તથા ઉપાંગોને સીંજવવાં, વસ્ત્ર નીચોવવું નહિ. અને બીજું વસ્ત્ર પહેરવું નહિ.

રજસોડ્ઝાને તુ પરાજરમાધર્વાયે પ્રજાપતિઃ

‘અવિજ્ઞાતે મેલે સા ચ મલવડસના ગદિ ॥

કૃતં ગૃહેષુ કુષ્ટં સ્યાદ્યુદિર્નં સ્યાત્રિરાત્રતઃ’

અર્થ :-એક સ્ત્રીને, રજઆવ્યાની (દરવાન દેખાયાની) ખબર નહિ પડી હોય તો, તે વિષયમાં ચરકશર માધ્યમિયમાં, પ્રજાપતિનું વચન છે કે, એક સ્ત્રીને રજની ખબર નહિ પડી હોય પણ તેણીનું વસ્ત્ર, જે રજથી ખરાબ થયલું હોવામાં આવે તો, તેણીએ ઘેરમાં જે કાંઈ કામકાજ ક્યું હોય તે અભડાય છે (અવાવ થાય છે) કે જેની ત્રણ રાતે પણ શુદ્ધિ થતી નથી. (નિર્ણયમિંધુ, ત્રીજો પરિચ્છેદ, પાનું ૧૬૮ સુ). આસિક માંડગીને લગતી, નિર્ણયમિંધુ નામના પુસ્તકમાં આવેલી અને ઉપર જણાવેલી બાબદ તરફ મારું ધ્યાન ખેંચવા માટે, મારા વિદવાન મિત્ર, અને મુંબઈ નં. ૪ ખાતે આવેલી શ્રી. એલ. સંસ્કૃત પાઠશાળાના અધ્યાપક, શાસ્ત્રી દેવાશંકર મેધજી પુરોહિત દેલવાડાકરનો હું અત્રે મોટો આભાર માનું છું.

પારસી કોમની હાલની માહી દર્યાને લગતાં અનેક કારણોમાંના આંક કારણો વિષે ઉપર વિવેચન કર્યું છે. પણ હવે નવમું અને ધણું જ અગત્યનું

કાપી નાખે છે. અને તેનો, કુદરતમાં મોટો દોષ લાગે છે; માટે તે દોષનાં પ્રાયશ્ચિત એટલે નિવારણ અર્થે એક આસિક માંડગીવાળી સ્ત્રીએ, એક કે બે દિવસ સુધી બુણું રહેવું, જેવું, હિંદુ ધર્મનું કેવલુ ફરમાન, જરથોસ્તી-ઓનાં સગદીદનાં સાયન્ડીકી સિવાજને મોટો ટોડા આપે છે.

કારણ, તે, હાલની પાસી કોમની બાનુઆ અને નાની વયની છોકરીઓની માસિક માંદગી તરફની બેદરકારીને લગતું છે. આ રિવાજ કે જેનું મૂળ જરથોશ્તીઓના ધણાજ પુરાણા ધર્મશાસ્ત્રોની અંદર સ્પષ્ટ શબ્દોમાં જડી આવે છે, અને જેને, દુન્યાના જુદા જુદા ધર્મો પાળનારા અનેક પ્રજાઓના જુના ધર્મશાસ્ત્રો ધણાજ મુસ્તકામ ટેકો આપે છે, તે રિવાજની અંદર વિદ્યા અને તત્વજ્ઞાનની દ્રષ્ટિએ કેવી કેવી ખુબીઓ સમાવલી છે, તે વિષે હું અત્રે છાંખો ઇશારો કરીશ. આ રિવાજ, બે પાંચ થા દશ સદી થયાં હસ્તીમાં આવેલો છે, એમ નથી, પણ સ્પષ્ટ રચનાની ઉત્પત્તિ સાથે આ રિવાજને હસ્તીમાં મુકવામાં આવેલો છે, એમ જગતનો પુરાણો પ્રતિહાસ સાક્ષી પુરે છે. માસિક માંદગી સ્ત્રી જાતીનું શારીરિક બંધારણ જોતાં એક અનિવાર્ય કુદરતી બનાવ છે; અને પ્રજા ઉત્પત્તિના ધણાજ અગત્યના કાર્યને બર લાવવાને ખાતર કુદરતે પોતે સ્ત્રી જાતીને માટે આ માસિક માંદગી જેવા, એક સાયંદીશીક શીક્ષુશીથી ભરપૂર શારીરિક ફેરફાર ઉત્પન્ન કરી દીધો છે. જેવી રીતે શરીરમાંથી મળ મૂત્રનું જવું અનિવાર્ય અને અવશ્યનું છે, તેમજ જેવી રીતે ભરતી ઓઠનું થવું, સૂકું ને ચંદ્રનું નિયમીત ઉગવું, અને આયમવું, આ સૃષ્ટિના નિભાવને માટે અનિવાર્ય છે, તેટલુંજ માસિક માંદગીના બનાવનું ઉત્પન્ન થવું, પ્રજા ઉત્પત્તિના હેતુને ખાતર અવશ્યનું છે. આ માસિક માંદગીને, સંસ્કૃતમાં રજોદર્શન, રજપ્રવૃત્તિ અથવા રત્નદર્શન તથા અંગ્રેજીમાં Menses અથવા Menstruation કરીને કહે છે અને અવિસ્તામાં એવી સ્ત્રીને “દક્ષતવધતિ” કહે છે અને પહેલીમાં એ હાલતવાળી સ્ત્રીને ચીહુર અઓમન્દ, દ્વિશક અઓમન્દ, અને ખુનઅઓમન્દ એટલે અનુક્રમે દસ્તાનની નિશાનવાળી, દસ્તાનવાળી અને દસ્તાનના લોહીવાળી કરીને કહે છે. આ હાલત, એક સ્ત્રીને કુદરતને અચ્ચક કાચકે આવે છે, અને તે વિષે “જયોતિષ કલ્પતર”નાં ૬૩૮ માં પાના ઉપર તેનો લેખક જણાવે છે કે, “ચંદ્ર” ગ્રાણીને ઉત્પન્ન કરે છે અને મંગળા અગ્નિને ઉત્પન્ન કરે છે એટલે અગ્નિ તથા પાણી મળીને તેમાં, અગ્નિથી પિત્તની ઉત્પત્તિ થાય છે, અને શરીરમાં જે લોહી ફરે છે તેમાં પેપું પિત્ત, મળી જઇને દર મહીને રજોદર્શન એટલે દસ્તાનની હાલત બની થાય છે અને તે રજોદર્શન=દસ્તાન, સ્ત્રીઓમાં ગર્ભની ઉત્પત્તિનું મુખ્ય કારણ છે.” આ ઉપરથી અથ હમદીનો! તમે જોઇ

ખુરદ, કે જેને, હિંદુ રાત્રિમા ઓજસ કરીને ગ્રહે છે, તે, વિના તકરારે
આપું થઈ જાય છે, અને તેવા પવિત્ર માણસમા એક જાતની મહિમતા
દાખલ થાય છે આ કારણે આત્મજ્ઞ દુન્યાના સવળા ધર્મશાસ્ત્રકારોએ
અને ખાસ કરીને ધરાની અને હિંદુ ધર્મના પુરાતન સ્થાપકોએ સખ્ત હુકમો
આપ્યા છે કે માનિક માદગીવાળી સ્ત્રીએ, જ્યાં સુધી તે પાક થાય નહિ
ત્યાં સુધી એકાતવાસ સહેવવો, અને સ્વર્ગ ચંદ્ર તેમજ વરના દીવાને
સુધા નરી આખે જોવો નહિ; કેમકે તેમ યવાથી મુર્ધ ચંદ્ર ને દીવાનું
તેજ નાપ્રથમ થાય છે, જેને પરિપૂર્ણ થેલી માનિક માદગીવાળી સ્ત્રીને
માથે અમુક પ્રમાણમા દોષ લાગુ પડે છે. આપણા જરથોસ્તી ધર્મશાસ્ત્રો
મુજબ અને ખાસ કરીને “દવાઝદેહ હુમાયસ્ત” પ્રમાણે દરજાન
પરહેઝી નહિ કરવાથી સદી રચનાના * ૧૨) તત્વોને હાનિ પુજે છે,
માટે, જે દસ્તાન પરહેઝીનો ગુનાહ થયો હોય, તો ‘દવાઝદેહ હુમાયસ્ત’
છળવવી, અને તેમ કરીને પાપનો પરતાવો કરવો. આ ૧૨ તત્વો, નીચે
પ્રમાણે છે.—

- ૧ અહુરમઝદ અને તમામ મીનો આરમાનો.
- ૨ તીરતર તીર સૈતારો અને તેને લગતાં આસમાનની
નીચે, પહેલાં મંડળમાં રહેલા સીતારાઓ.
- ૩ તારા મંડળની હેઠળ રહેલો ખુરદેહ.
- ૪ સૂર્ય મંડળની નીચે રહેલો માહુજુખ્તાર.
- ૫ ચંદ્ર મંડળની નીચે રહેલો (અહુરિઠ) આતશ.
- ૬ આતશ મંડળની હેઠળ રહેલાં, આવાં અર્ધીમુરનાં
નિર્મળ (અહુરિઠ પાણીઓ).
- ૭ ગુવાઠ ઇઝદ એટલે તમામ વાતાવરણ.
- ૮ સ્પેન્દારમદ અમશાસ્પદ એટલે ધરતીઓ.
- ૯ ખોરદાદ અમશાસ્પદ એટલે સૂક્ષ્મ પાણીઓ.
- ૧૦ અમરદાદ અમશાસ્પદ એટલે વનસ્પતિઓ.
- ૧૧ સરોવર યઝદ અને તેની ક્રિયાઓ. (ખુરદક ગાહ=ઉરવી-
સગાહ) કે જે ક્રિયાઓ, ઉર્વીસગાહમાં કરવામાં આવે છે,
અને રવાનની (આત્માની) પાસબાનીના સાંધણો છે.

* વાગો મહાન એર્વદ દો દા બદ્ધાનુ વખેલુ “રિસ્તિસ્તાન”

૨ ફરેશીઅ ફરવરદીન યાને તમામ વૃદ્ધિકારી ફરેહરે.

ખીણું, સ્થૂલ જગતના અણુએ અણુ (Atom) માથી, તે અણુના બંધારણને અનુસરતા પ્રવાહ નીકળે છે એ ખીના તો આખું જગત અને હાલની સાયન્સ સુધા કણુલ રાખે છે. જો આ નિયમ, સ્થૂલ તત્વોને લાગુ પડતો હોય તો જીવતી જનતી જનદાર શક્તિઓ ધરાવનાર માણસને અને તેમા પણ ખાસ કરીને એક માસિક માંદગીવાળા સ્ત્રીને ઉપલેા નિયમ કેમ લાગુ નહિ પડે? એક સ્ત્રી ગમે તેટલી પણ નિર્દોષ, સદાચારી, અને ધાર્મિક વૃત્તિવાળા હોય, છતાં માસિક માંદગી દરમ્યાન તેણીના શરીરમાં ઉતરતા પ્રકારનો પ્રવાહ ઉત્પન્ન કરનાર ફરફાર તો થવાનોજ, અને જેવી રીતે મૂર્ધ્ અંદ્રના ગ્રહણ વખતે જુદી જુદી જાતની ધાતુઓ ઉપર અસર પુગીને તેઓનો ઝળકાટ કાંઈકે મરતખે ઝાંછો થાય છે, અને જેવી રીતે ઝાડપાનોના રસકસમા સુધા ગ્રહણ દરમ્યાન ન્યૂનતા આવે છે, તેજ પ્રમાણે એક સ્ત્રી, ગમે તેટલી પણ લલી હોય, છતાં તેણીનામા સુધા ચોક્કસ પ્રમાણની કામચનાહિ ન્યૂનતા થાય છેજ. હવે નીતિની દ્રષ્ટિએ આ સવાલને તપાસ્યે, તો માલમ પડતો કે, જો માસિક માંદગીવાળા એક સ્ત્રી પુરેશોના યા તો ખુદ સ્ત્રીઓના પણ સખંધમા આવે, તો તેવાઓના પવિત્ર ખુરેહને પેલી સ્ત્રી કેટલાક પ્રમાણમાં કાપી નાખીને તેઓના મનપર ઘણી માઠી અને હલકી અસર ઉત્પન્ન કરે છે, આ કિસમની ખરાબ અસરને જરથોસ્તી ધર્મશાસ્ત્રમાં “દરેજીએ જુજી”ના, વણે બહોળો અર્થ ધરાવનારા નામથી ઓળખવામા આવી છે આવી સ્ત્રીઓમાંથી લજગા અને શરમતું ઉત્તમ આજ્ઞપણુ ધીમે ધીમે જતું રહે છે, અને તેઓ પોતાની જાતને તેમજ પારકાંઓને અનેક પ્રકારે હુવસી વિચારોના વમળમાં તાણી જાય છે. આવી સ્ત્રીઓ, જો તેઓ કાયદેસર માસિક માંદગી નથી પાળતી તો પોતાના ઘરની આખાદી અને લક્ષ્મીને નષ્ટ કરે છે, તેમજ કુદરતની લલી અણુદીઠ શક્તિઓને પોતાની આવી અધર્મિ રહેણી કરણીથી સદા આઝોદે કરીને પોતાપર, પોતાના ઝીલાપર, અને કોમ પર આફતો લાવી નાખે છે તેમના આવા વર્તનથી દેવદરજે, અને રહાની આવમની હલકી શક્તિઓ, જો કે ખુશ થાય છે, પણ ચઝદી શક્તિઓ તો નાખુશજ થાય છે આવી સ્ત્રીઓમાં ધીમે ધીમે છડેલપણના અને વડી-લોની શિખામણ મુજબ નહિ વર્તતાં તદનજ ખેહડી જનારા,

ચક્રો કે, આ રજોદર્શન, યાને માસિક માદગી કદાચ માતા પે તે આગળ રહીને એક સ્ત્રીના શરીરમા નજ ઉત્પત્તિને ખાતર ચાતુને ચાતુ લાગ્યાજ કરે છે માટે, તે પ્રત્યે બહુ માનની નજરે જોઇને દૂર જેસીને તેનું બરોબર પાળન કરવું જ જોઇએ જે સ્ત્રીઓ, આનું ચચાર્થ પાળન નથી કરતી તેઓ વખત જતા બેચરમ અને હવસી (Brazen-faced and lusty) બની જાય છે અને સામીજાતિમા પણ હવમની લાગણીઓને ઉત્કેરી મુકે છે, અને તેના પરિણામે, કેટલીકવાર અવિચારી પુરુષો, આવી હાનતમા (માસિક માદગીની) સુધા, તેવીજ અવિચારી સ્ત્રીઓ સાથે, ૫૨૨૫૨ સમ્મતિથી કે સમ્મતિવિના, સભોગ (Sexual congress) કરે છે, કે જે, એક બાજુ કર પાપ સમાન છે અને તે કોઈ પણ સભોગમા થવું નજ જોઇએ આ વિશે મનુસ્મૃતિના ૪ થા અધ્યાયના ૪૦-૪૧ મા ૧૨૦૩૦મા તેમજ ૫૬૬૬૧ી ૧૬ મી પરગરદના ૧૩-૧૪-૧૫ ૧૬ અને ૧૭ મા દર્શાવેલા બહુ બાણવાજોગ વિચારે દસવિધા છે અને તે નીચે પ્રમાણે છે —

નાપગચ્છેદગ્રમતાપિ જિવમાત્તવદાને ॥

સમાનજાવને ચૈવ ન ગણિત તથા સદ્ ॥ ૪૦ ॥

રત્નસામામણ્ડતા નારી વરસ્ય હ્રુપગચ્છત ॥

પ્રાગ તેજો વલ ચક્રુરાયુષ્યેવ પ્રહીયતે ॥ ૪૧ ॥

અર્થ - (૪૦) કામાતુર (હવસી) પુરુષે પણ, રજોદર્શનના (માસિક માદગીના) વખતમા સ્ત્રીનું ગમન (સ લોભ) કરવ નહિ એટલું જ નહિ પણ એક સંધ્યામા (બીહાનામા) તાપ્તીની સાથે સુષુ પણ નહિ

(૪૧) માસિક માદગીવાળી સ્ત્રીનો સભોગ કરનાર પુરુષની ભુધિ તેજ, બળ ચમ્પુ (જાળ) અને આયુષ્યના નાશ થાય છે

પહેલી ૧૬ મી પરગરદનો ૧૭મો ફકરો કહે છે કે -

મુન નામરીક ચીહુરઅઓમન્દ, દુષ્શકઅઓમન્દ, ખુનઅઓમન્દ, શુસર ક્રાઝ રીકુનેત લા શપીર મીન ઝક ફુનીશન વર્ઝ ચીગુન અસત, બેના-ધ-નરસા ઝાતક ક્રાઝ પવન અકુનીશન તસા પુષ્ત હોમનાય અવશ મદમ અવે આતશ ઉસ, બોત્ (અએ લા પવન અનઘાઝક બરા ચેગુન ઝકીચ લા શપીર દેનાધચ લા વેહ.)

અર્થ :-જે શખ્સ, દસ્તાનની નિશાનવાળી, દસ્તાનવાળી અને દસ્તાનનાં લોહીવાળી ઓરતની ભતમાં પોતાની મની (વીર્ય) નાખે છે, તે જાણે કે નજસાત (કાઢતી વસ્તુ)ની અંદર પોતાનાં જણેલાં બાળકને બાળે તથા તેણીની કે પેલા શખ્સની નજસ પ્રવાહી આતશ મધે લઇ જાયતો, તે, એના કરતાંબી બહુ કરતો નથી. (આ કામ હદમા નથી તેમજ પુલ (ગુજાર)ને માટે બી સારું નથી. એ કામજ બહુ નથી. એટલે બંધે કામો એકસરખાં છે એમ નહિ પણ, બેમાનું કામજ બી કામ સારું નથી.)

માસિક માંદગીની હાલત વેળાએ, સ્ત્રી જાતિના જીવનના શારીરિક બંધારણમાં અમુક કિસમનો ફેરફાર થાય છે, તે વેળાએ એક સ્ત્રીના અંગ-માંથી (ખાસ કરીને તેણીના હાથો અને આખોમાંથી) જે પ્રકારનો અણુદિક પ્રવાહ (કે જેને, ઇદમે-દનૂમમાં, હિંદુસ્તાને ગરેબ્યા કરીને કહેવામાં આવે છે) (Personal magnetism) નીકળે છે, તે, સ્ત્રીની ચોખ્ખી હાલત દરમ્યાન નીકળતા પ્રવાહથી જુદીજ જાતનો યાને ઉતરતા પ્રકારનો અને તુકસાનકારક હોય છે. ખુદ હાલની સાયન્સ સુધાં પુરવાર કરી આપે છે, કે, માસિક હાલતવાલી સ્ત્રી એકાંત જગ્યાએ નહિ બેસતાં જો ફરફર કરવાનું ચાલુ રાખે અને ચોખ્ખી હાલતવાલા પુરુષો તેમજ સ્ત્રીઓનાં યાતો ફળ, પુલ, અનાજ, રોપાઓ અને પાણી તેમજ સૂર્ય, ચંદ્ર, અને ધરના આતશ અને ચેરાગની રાશનીના સબંધમાં આવે તો, ચોખ્ખાં માણસો અને ઉપર દર્શાવેલી ચીજોનું તેજ આધુનિક થઇ જાય છે; અને જે પુલોને કુદરતી રીતે કરમાઇ જતા લાંબા વખત લાગે છે તે પુલોને, જો માસિક માંદગીવાલી સ્ત્રી, સ્પર્શ કરે છે તો, તેઓ તેમજ આડપાનના કામજ રોપાઓ ઉતાવળે કરમાઇને નાશ પામે છે.†

એક માણસ ગમે તેટલો પરહેઝગાર હોય, તે સુધાં જો માસિક માંદગીવાલી સ્ત્રીની અમુક હેઠામા આવી જાય, તો તેનું તેજ યાને

† Pliny tells us that "On the approach of a woman in this state (the menstrual) seeds which are touched by her become sterile, grafts wither away, garden plants are withered up, etc"—Natural History, Book VII, Chapter 13.

અર્થ :-લાંબની આપણને જણાવે છે કે, માસિક માંદગીની હાલતમાં જો એક સ્ત્રી બીચાઓની સમિષ જઈને તેઓને અડકે તો, તે બીચાઓ ઉગી રાજતાં નથી, કલમો તેમજ બાગનાં રોપાઓને જો તેણી અડકે તો, તે પણ કરમાઇને સુકાઇ જાય છે, ઇત્યાદી.

હુણુર્ણ ઉત્પન્ન થાય છે; અને આખરે, આવી સ્ત્રીઓ તેમજ તેમનું
 અનુકરણ કરનારી નાની વયની છોકરીઓ પોતાની મરજી મુજબનું
 વર્તન ચલાવે છે. અને સાચાસાચો તેમજ પોતાની જાંદગીનો મૂળ હેતુ
 શું છે, તેનો કોઈ પણ લાંબો દુંકા વિચાર કર્યા વિના આડે માર્ગે
 દોરવાઈ જઈને પોતાની જાતને, તેમજ કોમને આપ સમાન
 થઈ પડે છે. આ, પુરાતન અને ઘણાજ ગુણકારી રિવાજનું ઉંકું
 રહસ્ય સમજતા હોવાને કારણેજ આપણા વડીલ પુરૂષો અને
 સ્ત્રીઓએ તેને ચીવટાઈથી વળગી રહેવાનું ઉત્તમ ધાયું હતું.
 પણ કેટલાંક બહેડી ગયેલાં કુટુંબોએ સુધારાની, અને
 પશ્ચિમની ઉછાછલી કેળવણીની તુલનાકારક અસરોને
 આધીન બનીને ઉપલા રિવાજને નાબુદ કરવા માંડ્યો, અને
 મોટે ભાગે નાબુદ કીધો એટલુંજ નહિ, પણ વધુ ઉધ્ધત બનીને ખુદનો કે
 ધર્મનો કશો પણ કર કર્યા વિના આવી સ્ત્રીઓ બહુજ છૂટથી ઉકમાઈ
 લઈને જાહેર મેળાવાઓમાં, લગ્ન નવજોત અને જયનંતી ક્રિયાઓમાં
 સુધાં ભાગ લેવા લાગી છે. અરે! એટલુંજ નહિ, પણ એવું સુધાં
 સંભળાય છે કે, આ, બહુકલી, કમબખત, અધર્મિ સ્ત્રીઓ છેલ્લે
 પાટલે બેઠી હોય, તેમ તદનજ બેશરમ બની જઈને હવે હવે
 તે કેટલાંક કેસોમાં અગ્યારી, આતશબેહરામ અને ફરવરદી-
 આનના પવિત્ર મથકોને સુધાં અલગાવવા લાગી છે? તેઓની
 આ, વાંધાલરી અને છકેલી વર્તણૂકનું પરિણામ કેટલી હદ સુધી
 છુરાઈમાં આવ્યું છે, અને હજી પણ આવશે, તેનું, આ ઉધ્ધત અને
 બેશરમ સ્ત્રીઓને રહેજ પણ લાગ હોય, એમ જણાવું નથી. આવી
 સ્ત્રીઓમાંની કેટલીક સ્ત્રીઓ હોયજેક તકલોમાં, કોલેજોમાં અને આશ્રિતોમાં
 નોકરીએ જાય છે એવો જાણીની વાત છે. તેઓમાંની
 વળા કેટલીક, કેવી રીતે હવસની ગુલામ બનીને પોતાની
 કોમના, તેમજ પરપુરૂષોના સંબંધમાં આવીને અનીતિનો
 માર્ગ ધારણ કરે છે, તે ખીના કોમથી કાંઈ અજાણ નથી. ધર્મશાસ્ત્રો
 કહે છે કે, જ્યારે આ રિવાજને તરછોડી કદાચવામાં આવે છે, ત્યારે
 ખાસ કરી તેવા આદર્શોના કુટુંબ કળીશાઓને અને સામાન્ય રીતે
 કોમને અનેક જાતની આફતોથી સહન કરવું પડે છે. આવી સ્ત્રીઓ,
 કુદરતમાં એક મોટા આપ અને એપ સમાન છે, અને
 પ્રો. શીકે, ઉપર જણાવ્યું છે તેમ, તેઓ ઉપાસનાં ઝાડ

કરતાં પણ નબેહતર છે. આજે પારસી જેવી નાનડી
કોમની અંદર જે છુપી અનીતિ (Clandestine Prostitution) અને
દુરાચાર ટપકે અરો ચાલી રહ્યો છે, તેનું સૌથી મોટું કારણ તે, આ
માસિક માંદગીના રિવાજ પ્રત્યેની બેદરકારી છે. આવી સ્ત્રીઓ
નીતિ અને વેદક શાસ્ત્રની દ્રષ્ટિએ, કેટલાક કસોમા મુશ્કેલીથી ખાળકોના
જન્મ આપે છે, અને તેમને ત્યાં, જે ખાળકો અવતરે છે,
તેઓ સુવાં વખતના વહેવા સાથે કેટલેક અંશે અનીતિમાન
બન્યા વિના રહેતાં નથી. ઉપલુ કારણ એટલું તો વિશાળ
અને બહોળું છે કે, તેના સબબમા એક નાનકડું પુસ્તક
લખવામા આવે, તો તે પણ ઓછું થઈ પડે આ લેખમા, લગભગ ૬૩૦
ભાષા નમૂનકે વાપડવી પડી છે તે માટે, વાચક વર્ગની અને ખાસ કરીને
જરથોસ્તી ખેતોની ક્ષમા ચાહું છું, અને આ રિવાજના પાળનના ટેમમા,
આ, ૮ માં કારણની શરૂઆતમા, જે અગ્રેજી, પહેલવી તમજ સંસ્કૃત
વિગેરે પ્રમાણે (Quotations) ટાક્યા છે તે ઉપર બહુ શાત મનથી
વિચાર કરવાની તમામ પારસી સ્ત્રી તેમજ પુરૂષ વર્ગને વિનંતિ કરું
છું ખરેખર તો, આ માસિક હાલત, એટલી બધી ઝંખુન નાપાકીથી
ભરેલી છે કે, તેવી સ્થિતિમા, જો પેલી સ્ત્રી દેવતાઈ તેજ, યાને
મીનાઈ ખોરેહુ ધરાવનાર, પવિત્ર માંત્રો ઉચ્ચારે તો, તેનાં
સ્તંભોત (વાતાવરણમા ઉત્પન્ન થતી ધ્વનિઓ, આકૃતિઓ અને રંગો,
કે જે, બધા આપણા ઉરવાન અને કેહવાના ખોરાક છે અને જે બધા,
ગુણદ યજ્ઞ, તેમજ ખોરશેદ, મહેર, સંઓપ, દય, અપાઉનામ ક્રવધીઓ
અને ધરના તેમજ આતશબહેરામા અને આદરયાનોના આતરો મારફતે,
ઉંચા આકાશમા જાય છે તેને, સ્તંભોત કહે છે) કપાઈને નિમૂંળ થઈ
જાય છે અને તેથી, અહુરમઝદની સર્વોત્તમ ક્રવધી, કે જેનું રવાન,
માંથરેન્ત છે, તે ક્રવધી, બહુ આઝોઈ બને છે અને તે કારણને ખાતરજ,
જરથોસ્તી ધર્મમા માસિક માંદગી દરમ્યાન એક સ્ત્રીને, મત્રો=માથવાણી
લણવાની તેમજ સાલજવાની મનાઈ કરવામા આવી છે હવે અતમા મારે જે
મઘ કહેવું છે, તે એ છે કે, પારસી કોમની સગીન બેદતરીને ખાતર
તેમજ અનીતિરૂપી જે સડો કોમમા દાખલ થઈ ચુક્યો છે, તેને નાશુ
કરવાને ખાતર કોઈ પણ ભોગે માસિક માંદગી પાળવાનો રિવાજ સંપૂર્ણ
મરતબામા દાખલ થવાજ જોઈએ ખુદ સ્કુલના તેમજ કોનેજના પુરૂષ

તેમજ સ્ત્રી પ્રીત્તીપાલો અને માસ્તરો તેમજ માસ્તરજોએ, આ બાબદની અંદર અડચણમાં બેસતી ઊકરીઓને, માસિક માંદગી દરમ્યાન સ્કુલે આવવાનો આગ્રહ કરવો જોઈએ નહિ. ખુદ માસ્તરજોએ સુધાં, આવી હાલત દરમ્યાન ધરે રહીને કોમળ વયની નાની ઊકરીઓપર આ ગુણુકારી વિવાજની ખુબીનો છાપ પાડવો જોઈએ. મને ખબર છે, ત્યાં સુધી મુંબઈ શહેરની લગભગ દરેક કન્યાશાળાના પુરૂષ તેમજ સ્ત્રી કાર્યકર્તાઓ આતા સંબંધમાં જાણી જોઈને ઊકરીઓને તેમજ માસ્તરજોને સુધાં માસિક માંદગીમા નિશાળે આવવાની ફરજ પાડે છે, અને તેમ કરીને તેઓ ધર્મના એક મોટા સ્થંભ સમાન ગણાતા પુરાણ વિવાજને મજબુત ફટકો લગાડે છે, તથા, મીઠો નહિ તો આડકત્રો અનીતિના ચેપનો ફેલાવો કરે છે. ખાસ કરીને પારસી જેવી નાનકડી કોમ, આ બાબદનું રહસ્ય સમજી લઈને ઉપલા વિવાજને બને તેટલી ઉતાવળે કોમમાં વાજખી રીતે ફરીથી પળાતો થાય, તે માટેની મજબુત કોશિશ કરવી જોઈએ. મારું એવું નમ્ર મત છે, કોમની બહેતરીને માટે ગમે તેટલા ઇલાજો લેવામા આવશે, પણ માસિક માંદગીના વિવાજ પ્રત્યે આંખવીચામણા કરી, તેને જો વાપર વખાતો નાંખવામાં આવશે, તો હું ધણી આતીથી કહું છું કે, પારસી કોમનું નાવ, જે તોફાની દર્માં અત્યારે મપડાયું છે, તેમાંથી તે સહી-સલામત કિનારે કદી પણ પહોંચી શકશે નહિ. આ વિવાજના પાળનમાં સંખ્યાબંધ જાહેર તેમજ છુપી ખુબીઓ સમાવળી છે, અને તેનું નહિ પાળન કરવામા પણ તેટલીજ સંખ્યાબંધ જાહેર તેમજ ગુપ્ત ખરાબીઓ સમાવળી છે, પણ તે બધાનું આ લેખમા વિસ્તારપૂર્વક વિવેચન કરવાનો મારો હેતુ નથી, તેથી અત્રે સમાપ્ત કરું છું, અને માત્ર એટલુંજ જણાઉં છું કે પારસી મા બાપોએ આ બીનાને બહુ ગંભીર લેખીને ચેતાની જવાન દોકરીઓને, આકાશ તથા ધરતી એક થાય તો પણ માસિક માંદગીની હાલતમાં તો બહાર જવા દેવીજ નહિ, તેમજ ધરમા પણ છૂટથી ફરહર કરવા દેવી નહિ, પણ સંજોગોને અનુસરીને તેણીની પાસેથી ઉપલા વિવાજનો બને તેટલો અમલ કરાવવો.

હાલમાં આપણી નાની કોમમાં, જે અનેક પ્રકારના શારીરિક રોગો, ખોડખાંપણો તેમજ નહિ સાંભળેલી એવી બીમારીઓ, દેખાવા લાગી છે તેમજ ગોડપણ, દીવાનાપણ, ઉન્માદ, હીસ્ટીરીઆ, ચક્રમપણ, હોલેદેલ, ધસેલાપણ, આપઘાત, ધેલજ, તેમજ ઝડામ, ચાદાં, કોદ અને શરીર-

માથી નીકળતી બદલુ વગેરે જે એવો નજરે પડે છે, તે સધળું, આપણા માસિક માદગીના અને એવાજ બીજા ગુણકારી રિવાજો નહિ પાળવાને આભારી છે દુન્યામા અત્યારે બેકારી, સકટ અને બીજી અનેક પ્રશ્નરની જે ધુપી તેમજ નહિર ખરાબીઓ દેખાવ દષ્ટ રહી છે અને હવે પછીથી પણ વધુ મોટા અને ભયકર પ્રમાણમા દેખાવ દે એવા મોટા સભવો છે તે, આપણુ માણસ જાતના ભૂતકાળના અનેક કુકર્મોને આભારી છે માટે, અય હમદીન ખડેનો અને બાઇઓ ! આપણેજ હાથે ઉભી ઢરેલી અને આપણી ઉપર ભવિષ્યમા પડનારી અનેક આફતો તેમજ સકટો અને મુશ્કેલીઓથી તમો થોડા ઘણા પપુ જો બચી જના માગતા હોવો તો, અત્યારથીજ આપણા સવળા ગુણકારી રિવાજોને અમલમા મુખ્વા માડો, નહિ તો, આપણી તુમાખી તેમજ ગુસ્તાખીની આપણુને બહુ મોગી કિમત આપવી પડશે યાને લોહીના આસુઓ રેડીને પથ્થાતાપ કરવો પડશે સ્પષ્ટ રચનાની દરેક પેદાયશ કુદરતના નિયમો અને કાયદાઓને તાબે થઇને મુજેમોદે ચાલી રહી છે, પપુ માણસ જાતજ એક એવી પેદાયશ છે કે જે કુદરતના કાયદાઓનુ સ્વચ્છ દિ રીતે (Wantonly) ઉલ્લંઘન કરે છે જે ચાલ કુદરતની બીજી પેદા યશોને ન શોભે તે માણસને તો કેમજ શોભે ? છેવટે ઉમેદ છે કે, તમો થોડેકહેવે ધણુ સમજશો અને તમારા તેમજ કુદરતના પ્રગટિકરણને મદદ કરવાને ખાતર આપણા સધળા રૂડા રિવાજોને અમલમા મુકવાને ચૂકશો ! નહિ

કારણ ૧૦ મું.

નાટક, સીનેમા, અને ફીચરથીખોર જીવન તરફનું
અવિચારી ખેંચાણ.

અત્ કુવશ્યા અંધુરેઉશ અહયા પાઉરવીમ,
યા મોવ વીદવાઓ મજ્જાઓ વઓચત્ અહુરે,
મોધ ઇમ વે નોધત્ ઇયા માધમ વરેચેન્તી,
યથા ઇમ મેનાવયા વઓચયા

અમોધુઓ અંધુરેઉશ અવોધ અહુત્ અપેમેમ,

અર્થ - આ જ હગીન (અથવા કુન્યાન), મૌથી પહેલું (નણ-
વાનું), જે સર્વજ્ઞ અહુરમઝદે, મને હું છે તે વિષે, હું (તમોને) પ્રધાસો
કરી છું, (તે એક) આ માધ્યમાને એમ હું ગણુ છું વથા નહેર કરી છું.
તે પ્રમાણે તમારામઠના જેઓ, અમલ મરે નહિ તે તમેઓની જ હગીને
અવ તુકસાન (અથવા હલાકી)માં આવશે

(ઉક્તવદ્ અથા, હા જપ, ફકરો ૩.)

આપણી પારખી કામની હા નની છુરી દશા અને કેટલેક અશે મહી ગયલા
તેમજ ઘણાજ વાધાલયાં જીવનનું ખીલુ એક મારણુ તે, નાટક, સીનેમા,
અને ફીચરથીખોર જીવન તરફના આપણા અવિચારી ખેંચાણને નગનું છે
આ જે બાબદ છે, તેની ચર્ચા કરીને હું કાંઈ એમ મહેવા નથી માગતો
કે, બધાઓએ મધ્યમમર મોજશોખથી તેમજ સાધારણ નારા પાપાક
પહેરવાથી અને ગ્રામ કોષપાર સારા સીનેમા નાટકો જોવાથી ત નજ દૂર રહેવું
હું એમ પણ નથી કહેવા માગતો કે, આપણી મેમના બધાઓએ
બર્ફલ અને કુખરાયના ઘણા જેવું જીવન ગુજરવું હું જે કહેવા માગુ
છું, તે બાબદ સ્થેતથી સમજી વકાચ એવી છે અને તે એ છે કે
અત્યારે જે વતના નાટક, સીનેમાઓ દેખાડવામાં આવે છે, તેમાંના
મોટે ભાગે, આપણા લોકોની નીતિપર મારી અસર નિપજનવનારા હોય
છે, એટલું જ નહિ, પણ તેણે જીવનમાં આપણી કામના નાના મોટાઓ
પર ખનીતજ બહુ નહિ ઇચ્છવા બેગ અસર ઉત્પન્ન કરી છે આ
બહોને લીધે આપણી કામનાથી પૈસાના પૈમા વ્યય છે, અને નૈતિક બળમા

ઘટાડો થાય, તે જુદો. કોઈ પણ માણસ કે કોમ નીતિના બળ ઉપરજ
 ટકે, એવો ઇતિહાસનો અસલ સિદ્ધાંત છે, અને તેમાંથી આપણી પારસી
 કોમ કેમ છટકી શકે ? નાટક અને સીનેમાના ધખારાઓએ, કોમ પર-
 કોમમાં વધારે સુંદર અને રૂપાળાં કેમ દેખાવું એવા વિચારને જનમ
 આપ્યો, અને તેને પરિણામે સાધન નહિ હોય છતાં પણ એમહવાનભર્યા
 ચોપાક પહેરીને ક્રીસ્ચારીઓર જીવન ગાળવાનું આપણી કોમમાં શરૂ
 થયું. એટલુંજ નહિ, પણ નાટક સીનેમામાં જતાં જતાં આપણું
 જવાન છોકરા અને છોકરીઓ ઉપર, આપણા જીવનને નહિ
 અતુસરતી ફીલમો જેવાથી તેમજ ઠંડાખાજ અને અર્ધ વગરના
 નાટકી દેખાવો નીહાળવાથી બહુજ માઠી અસર થઈ છે, અને તેને
 પરિણામે આપણું જીવન કેટલેક અંશે અનીતિવાન બન્યું, તેમજ કેટ-
 લાક દાખલાઓમાં ચોકાવનારાં પરિણામો સુધા નિપજ્યા, તે ખીના
 આપણી પારસી કોમમા કાંઈ છુપી રહી નથી. ખુદ યુરોપના આગળ
 વધેલા ધનવાન અને માતખર દેશોમા સુધા, ત્યાંના સમજી વર્ગે હાલના
 સીનેમા અને નાટકો માટે ભારે અણગમો દેખાડવા માડ્યો છે. માણસ
 જાતના મન ઉપર ભલી જુરી અસર પહોંચાડનાર સૌથી અગત્યની ઇદ્રિ,
 તે આખ છે, અને તેને માથે બહુ જોખમદારી નાખવામા આવેલી છે.
 હવે આ આંખ જો નીતિમા ખીગાડો કરનારા સીનેમા અને નાટકોના
 દેખાવો જોય, તો, આપણી કોમના જવાન છોકરા છોકરીઓના મન ઉપર
 માઠી અસર થયા વિના રહેજ નહિ, એ ખુલ્લું છે. માણસ જાતની
 આખિનો ધર્મ તો, નીતિને માગે દોરવાનારા ને અંત.કરણને પવિત્ર રાખ-
 નારા કુદરતના સુંદર દેખાવો જોવાનો તથા જ્ઞાન મેળવવાનો છે, અને
 નહિ કે સીનેમા નાટક જેવા તદ્દત કલ્પિત અને માણસજાતને કામચલાઉ
 તથા ખોટી મોજ આપનારા દેખાવો જોવાનો છે જો ધરમાંથી બહાર
 નીકળવાનું, જેટલા પ્રમાણમા ઓછું થાય, તેટલા પ્રમાણમા એમહવાન-
 ભર્યા અને ક્રીસ્ચારીઓર ચોપાક પહેરવાનું પણ ઓછુંજ થાય, એ ખુલ્લું
 છે આપણી કોમને પાછી સારી હાલત પર લાવવાને માટે ખસુસ કરીને
 સાદા, ધર્મિ, અને નીતિમાન જીવનની બુઝ ખોટી જરૂર છે, અને તેવું
 જીવન એક ધનસાન, યા તો કોમ, કે પ્રજા ચોતાની પાચ ઇદ્રિઓના
 ધર્મનું વાળખી રીતે પાળન કરે તોજ ગુજરી શકાય, નહિ તો કદી પણ
 નહિ. આપણા પુરાતન ઇરાની ન્યાયાનો નાની ઉમરના છોકરાઓને પ્રથમમાં

જેગીને શિખવા દેતા, તે, સત્યવાળી, ચોરેસ્વારી, અને તીરઅંધાગ્રીનું શિક્ષણ હતું. તે ઉપરાંત તેઓ, આશરે સાતથી નવ વર્ષની ઉંમરના છોકરાઓને, તે કોણ છે, ક્યાંથી આવ્યો છે, પાછો ક્યાં જવાના છે, તેણે શા થકી જન્મ લીધો છે, તેના જન્મ લેવાનો હેતુ શો છે, તેને દુન્યામાં શું કરવાનું છે, તે અહુરમઝદને લગતો છે, કે અંઝ-મન્યુશને લગતો, એવા એવા તો અનેક દ્વિવશુશીભર્તા મવાલો અને તેના ખરા બ્રહ્માસાઓ જાણવામાંજ અંત કરવાની ખીલવણી (Heart Culture) નું ખરું શિક્ષણ સમાઈ જતું હતું. આજે તો અંતઃકરણ તરફ નેગાહ કરીને તેમાં પડેલી એબોને દૂર કરવાનું શિક્ષણ આપવાને બદલે બહારની દુન્યા પર નેગાહ કરીને દુર્ગુણોને સંપાદન કરવાનું શિક્ષણ જાણે યા અજાણે રીતે આપવામાં આવે છે. ઉપર જણાવેલાં ઉમદા શિક્ષણને પગિજામે કોઈખી માણસ યા તો કોમ, ખોટી અને કલ્પિત ચીજોના દેખાણો જોવા તરફ ખેંચાતી નથી એ સત્ય છે, પણ અત્યારે આપણી કોનના નાના મોટાં તેમજ ધડપણને પહેલેલાં મુઠાં, આ નાટક રીતેમાઓના ધખારાઓની બહીને જે રીતે વઘ થયાં છે, અને થનાં જાય છે, તે ઉપરથી સ્પષ્ટ માનુષ પડે છે કે, આપણને ખરું શિક્ષણ આજું (કે જેમાં અંતઃકરણની ખીલવણીનો વિષય ખાસ કરી સમાઈ જાય છે) મળ્યુંજ નથી, અને હાલે પણ મળતું નથી, એ ભારેમાં ભારે ખેદની વાત છે. જે અંતઃકરણની ખીલવણી જેવું ઉમદા શિક્ષણ આપણને મળ્યું હતે, તો તેના પ્રથમ નતીજા (Result) તરીકે આપણી નૈતિક, ધાર્મિક, ધારીરિક માનસિક અધીગતિ (Degradation) કદીએ થવા પામી ન હતે. નાટક અને રીતેમાઓ, જે હું ખરુંજ જણાઉં તો, આપણી અજ્ઞાનતા અને પાપોમાં વધારો કરીધો છે, અને તેમ કરી આપણને વધુ ઉતરતી પંક્તિએ ઉતારી પાડ્યાં છે. સ્થૂલ દુન્યાનું જ્ઞાન મેળવ્યું, તેમાં શું વળ્યું ? જીવનનો ખરો હેતુ તો, સૂક્ષ્મ જગતનું જ્ઞાન અને જ્ઞાન આપનાર આપણું જે અંત કરણ છે તેની ખીલવણી કરનારાં શિક્ષણમાં સમાયેલો છે. Alexander Pope લખે છે, કે,

“Know thyself, presume not God to scan,
For, the proper Study of mankind is man.”

એટલે તારી ચાંતાની જાતને ઓળખ, અને પરમેશ્વરને પીછાણી લેવાના ખોટા દોષ ના કર, કારણ કે માણસ જાતનો સંપૂર્ણ અભ્યાસ

પોતાની જાતિથી પીઠાણ કરનામાં જ સમાયલો છે. પેલો ગુજરાતનો સમર્થ વિધ્વાન અને કવિ મણીલાલ નભુભાઈ પણ કહે છે કે,

“હડી જાને તું ગાફેલ ગાભરા
તારે અંતરે આંટી રી રહી ?
છે તું અન્ય કાઠની શોધમાં ?
તો તો ધુળ પડી તુજ બોધમાં.
નીજ રૂપથી બીજું શોધ મા,
એજ છે સર્વે વિસર્ગ અહીં.”

આ થોડીક લીટીઓ પણ ખુલ્લા ચર્ચમાં જણાવે છે કે, માણસ જાત પોતાની જાતને જો ઝાળખતાં શિખે, તો જરૂરજ તેને પોતાના ગુણદોષનું જ્ઞાન થાય, અને તેમ થવા બાદ તે ધીમે ધીમે સાદા જીવનની ઉપર આવતો જાય, એટલે ધર્મિ અને નીતિમાન બને. આવીજ જાતના ઉમદા વિચારો અને શિક્ષણો આપણા વડવાઓએ હિંદમાં સંપાદન કીધાં હતા, અને તેને પરિણામે તેઓએ આપણા પુરાણો જરથોસ્ત્રી ધર્મનું ગૌરવ અને મહિમાને દુન્યાની હિંદુ મુસલમાન જોવી એ મોટી કામમાં વધાર્યો હતો. નાટક, સીનેમા અને ક્રીશ્ચારીઓર પોપાકોને લીધે એક જાતનો મદ (Vanity) ઉત્પન્ન થાય છે, અને જાણુ યા અજાણુ, તેવા આદમીનું જીવન હવેમી જુસ્સાઓને આધીન થતું જાય છે. ખુદ પુરોપની અદર જે સંખ્યાબધ બદીઓ અને અનીતિનો રોહ ફાટી નીકળ્યો છે, તેનું મૂળ કારણ આ નાટકો, સીનેમા અને ક્રીશ્ચારીઓર પોપાક છે, અને જોઆને આ બદીનો અને ખોટા મોહનો ચડા (Mania) લાગે છે, તેઓ તેને નિલાવી રાખવાને ખાતર ચોરી, લુચ્ચાઈ, કરજ દેણ, કોટાકાવત્રાં, અને બીજા અનેક જાતના પ્રપંચો કરે છે જો હું સહરાઘાત નહિ કરતો હોઉં તો, કમનસીબે આપણી એક વારની ધર્મિ અને નીતિમાન કોમની અદર ઉપના સડાઓએ હદ બહારનો પગપેસારો કીધો છે, અને તેને નિલાવી રાખવાને માટે કેટલાક કમનસીબ માખાપો તેમજ જવાન છોકરાઓ અને છોકરીઓ પ્રપંચ અને કોટાકાવત્રાને ખોટે માર્ગે ઉતરી પડ્યાં છે. અતમા પારસી કોમને મારે એટલીજ વિનંતિ કરવાની છે, કે ખરેખરા નીતિમાન ઇતિહાસીક અને ધર્મિ નાટકો તેમજ સીનેમાના દેખાવોને, પ્રમાણુસર જોવામાં તેમજ ઉત્તેજન આપવામાં આવે, તો, તેથી કાંઈ બહુ નુકસાન થઈ જવાનું નથી. પણ

અત્યારે જે કિસમના કારસો, લવાડાઓ અને ઘણીજ ઉતરતી પંક્તિના તેમજ જવાન મળતોની ઉપર કાયમની ખેટી અસર ઉપજાવનારા કલ્પિત નાટકો તેમજ સીનેમાઓ દેખાડવામાં આવે છે, તેને, આપણી કોમે-ઉત્તેજન આપીને, નાહકના સકમ્પાઇના પૈસા ખરબાદ કરવા નહિ.

કારણ ૧૧ મું.

દારૂ તથા બીડી અને શેર સદા, જુગાર, ડેન્સીંગ તથા કલબોની બદી, અને ભારે તથા સ્વાદિષ્ટ ખોરાક ખાવાનો વધી ગયલો મોહ.

આપણી હાથની પાસી કોમની દુર્દશાના ખરાં, અને પહેલી તકે દૂર કરવા જેવાં દય કારણો વિષે ઉપરના લખાણમાં કાંઈક વિગતે વિવેચન કીધું છે, અને ઉપલાં દસના જેટલુંજ અગત્યનું અને આપણી નાનકડી કોમમાંથી કોઈ પણ સંજોગોમાં નાબુદ કરવાને લાયક અગ્યારમું નરણુ, તે, દારૂ તથા શેર સદા અને જુગાર તથા કલબો, ડેન્સીંગ, વિગેરની બદીને લગતું છે, કે જેણે આપણી કોમને ઉપર જણાવેલાં કારણોની પેઠેના ભારે મોહું તુકસાન પર્ણોઆડ્યું છે. જે વેળાએ આપણી કોમ હિંદમાં સુખવાસી અને આખાદ હાલતમાં હતી, તે વેળાએ આ બદીઓમાંની એક પણ બદીએ, આપણી કોમમાં મુદ્દલ ઘર ઘાલ્યું નહોતું. અલબત્ત આપણા વડીલો હાથે બનાવેલો ચોખ્ખો અને શરીરને કાંઈક રાહત આપનારો શરાબ પીતા હતાં, પણ અત્યારની માફક દલકરી કિસમનો અને દેશપરદેશથી આવેલો મોંઘો દારૂ પીને આપણા વડીલો પેતાના પેસા ને તખ્તની ખરબાદી કરતા ન હતા. દારૂનો સવાલ લગાર બાજુએ મુકીને શેર સદા, તથા જુગાર અને કલબો અને ડેન્સીંગની બદી વિષે તથા ભારે અને સ્વાદિષ્ટ ખોરાકો તરફના મોહ વિષે હું થોડુંક કહેવા માંડું છું. થોડી મહેનતે વધુ કમ્પાના અને દેશનેબંધ જાંઘી ચુગરવાના હવાઈ

અને અધર્મિ વિચારોએ, બીજા કોમોની માફક આપણી નાનકડી કોમને સુધાં, રોર સદા અને જુગારની બદીમાં સંડોવીને કેટલાંક સુખવાસી કુટુંબોને કંગાલ અને પાપમાલ કરી નાંખ્યા છે. જે વેળાએ રોર સદા અને જુગારનો મેન્યા, (ચેતક), જન્મ પામ્યો ન હતો, તે વેળાએ આપણી કોમની નીતિરીતિ અને જીવન સુખવાસી તેમજ સાદું હતું, અને આપણા લોકો ખેતી ચાતો નાના ઉદ્યોગોની પ્રમાણિક કમાણીની ઉપર ઘણા સંતોષ સાથે પોતાનું જીવન ગુજારતા હતા, અને તે વેળાએ આપણી કોમમાં હાલના જેટલું અપ્રમાણિકપણું અને રોગો નજરે પડતા ન હતા. પણ જેમ જેમ વધુ પૈસા મેળવીને તવંગર બનવાનું ચેતક આપણી કોમમાં વધતું ગયું, તેમ તેમ આપણી કોમના પુરૂષો (અને કેટલાક કેસમાં તો સ્ત્રીઓ સુધાં) અપ્રમાણિક અને ખોટા માર્ગો ધારણ કરતા ગયા, અને પૈસા અંગ્રેજ કવિ “ગોલ્ડ સ્મીથ” કહે છે તેમ (Where wealth accumulates, there men decay) ખોટી રીતે પ્રાપ્ત કરેલી હાલતના પરિણામે આપણા કેટલાંક સ્ત્રી પુરૂષો અનીતિવાન બનતાં ગયાં અને આપણી કોમનું એક વારનું અખંડ બંધારણ તુટી ગયું. આજે, તે તુટેલી હાલતને સાંધી શકાતી નથી; અને આપણી કોમનું દરેક આદર્શો લગભગ લગભગ વગરના ઘોડાની પેઠે ચાતો ધણી વગરના ઢોર જેમ સુણા પડે તે પ્રમાણે પોતાને ફાવે છે, તેમ ધર્મ, સ સાર, અને નીતિની બાબદમાં અવિચારીપણે વર્તી રહ્યું છે. દુકામાં કહું તો, રૂઢાં અને સંસ્કારી જીવનની જગ્યાએ તકલીદી, અસંસ્કારી, અને સ્વછંદી (Disorderly and Wanton) જીવન દાખલ થયું છે. જે કોમમાં, આવી જાતનું જીવનનું ધોરણ દાખલ થાય, તે કોમ કેમ ટકી શકે? હજી પણ વધુ ખેડની વાત તો એ છે કે, આપણી કોમના કેટલાંક કમનસીબ બાનુઓ સુધાં આ રોર સદા જુગાર તથા રેસીંગની બદીમાં જીટથી લાગ લેવા લાગ્યાં છે. સદા હજાર અફસોસ છે, કે જે કોમની બાનુઓ રોર, સદા, જુગાર, રેસીંગ, અને આંક ફરકની અધર્મિ અને પાપી બદીઓ મારફતે પૈસા કમાવાનો વિચાર રાખે, તેઓ, કોમનું કષ્ટ રીતે કલ્યાણ કરી શકે, તે એક બહુ મોટા પ્રશ્ન છે. ફારસીમાં કહેવત છે કે, “માલે હરામ ખુદ, ખે જાયે હરામ રફત” (Ill got ill spent) એટલે હરામનો માલ હતો, અને હરામમાં ગયો. જો, આ કહેવતના ઉંડાં રહસ્યપર આપણી નાનકડી કોમના મરદો અને બાનુઓ શાંતપણે વિચાર કરશે, તો તેમને જણાશે

કે, અંત્રમાણિક ભાગે, થોડી મહેનતથી મેળવેલો પૈસો સારાં કામોમાં ખર્ચાતો નથી, પણ કોર્ટ દરખાસ્તમાં તથા ખોટાં અને અધર્મિ કામોમાં તેમજ દુઃખ દર્દોના નિવારણ પાછળજ ખર્ચાઈને ફના થાય છે. અને જો એક બારગી સદ-કાર્યમાં તે દરામનો પૈસો ખર્ચાય, તો પણ તેનું ફળ ખરચનારને મળતું જ નથી, અને કુદરતમાં તે અકારત જાય છે. ના, માત્ર એટલું જ નહિ- પણ આ હરામની રીતે મેળવેલો પૈસો, હવાલના ધનને સુધાં, ન સમજાય એવી રીતે ખર્ચી જઈને તેનો નાશ કરે છે. આજથી પહેલાંના પારસીઓ મોટે ભાગે ખલુ તવંચર નહિ હતા, છતાં તેઓનું નૈતિક બળ અને ધર્મ ઉપરની આસ્થા અજબ જેવાં હતાં, અને તેનું કારણ એ હતું કે, તેઓને આખરું ઇજ્જતથી પોતાના કુટુંબ કબીલાનું પોષણ કરવા જેટલો પૈસો મળતો હતો. પેલી કહેવત છે કે, “વાસી પડે, તો કુતરા ખાય કેની ?” તે મુજબ તેઓને હરામનો પૈસો મળતો નહતો, એટલે તેઓ મોટે ભાગે તેનો ખર્ચ કરીને અધર્મિ અને પાપી બનતા ન હતા જો પારસી કોમને ખરેખર પોતાનું તારણ કરવું હોય, તો આ શેરસદા, જુગાર, રેસીંગ અને આંક ફરકની બદીઓને તેણે, તુત્તજ પાણીનું આપણું જોઈએ. આ સડાઓમા ગીરફતાર થયેલાં કેચકંઈ જન-સાનો, ને કુટુંબ કબીલાઓ, પાયમાલ અને બીજા માંગતાં ધણ ગયાં છે, અને ધરખાર વેચતા પણ તેઓનાં આંગણુ રહ્યાં નથી. તથા કેટલા બધા પારસીઓએ તોર શદ્દાને ખાતર આપવાનો પણ કીધા છે. આ બદી-ઓની મોહકાણેજ, સંખ્યાબંધ ધરખારો, જાગીરો, અને વાડી વછફાઓ ધરાવનારી એકવારની પારસી કોમ કેટલી બધી આશ્ચર્ય, રખડતી, અને રહેવાની જગ્યાઓ મેળવવા માટે કોમ પરકોમ આગળ દાખ ઓળતી થઈ ગઈ છે, તે જગજગહેર ખીના છે. હવે જો હમણાં આગળ ચાલ્યે, તો આપણને જણાશે કે, કન્યો અને કેન્સીંગની બદી, કે જે, છેના કેટલાંક વર્ષો થયાં આપણી કોમમા કેટલાંક પ્રમાણમાં પેસ થઈ ચુકી છે, તેણે સુધાં, આપણી કોમને કાંઈ જોઈું તુકસાન નથી કયું. આપણા પરણેલા તેમજ હવારા મદો (અને સાથે વળી કેટલીક સ્ત્રીઓ પણ ખરીજ તો) પોતાના કુટુંબી જણોને મુકીને ખાનગી જગ્યામા રંગરાગ ઉગારે, ખાણીપીણી કરે, ને ખીડી પીએ તેમજ દારૂના ધીઆસ ધીએ, એ કાંઈ જોઈી શરમની વાત નથી. આ કલ્લો ખરું કહું તો, નિર્દોષ રમતગમના ધામો નથીજ, પણ પારસી સંસારી જીવંતના એક કિસમના સુધરેલી ઢપના સડાઓ છે. અને તેમાં જનારાઓ, કેટલાંક અપવાદો

બાદ કરતાં મોટે ભાગે પોતાના પૈસાની ખરબાદી કરે છે, એટલુંજ નહિ, પણ પોતાના બાળબચ્ચા અને કુટુંબ કબીલાના મુખમાંથી પૈસાને જતો કરે છે. અરે ! એટલુંજ નહિ પણ, તેઓ ઘણીવાર ઉપલી કંપ-
બોમાં જઈને ખોટે માર્ગે દોરવાય છે, અને પોતાના ઘરને કંગાલ બનાવે છે. એક પુરૂષ યાતો સ્ત્રી માટે, તેનું કુટુંબપરિવાર અને બાળબચ્ચાઓ એ ઉત્તમ કલ્પ છે, અને તેઓ વચ્ચે રહીને રળ યાતો નવરાસનો વખત ગાળવાથી જે ખુશહાલી અને મનને આનંદ મળે છે, તેવા આનંદ અને ખુશહાલી આપણી કહેવાતી કલ્પોમાં કદી પણ મળતો નથી. ઉલટું, આ કલ્પોમાંની કેટલીક કલ્પો તો જુગાર, ગાલગ-
જાય, અને અનીતિ તથા નિંદાના ધામ જેવી ચંપ પડી છે, અને તે, જેટલા દુર્બલ અને ખોટા માર્ગો શિખવે છે, તેટલાં ખીજ કોષ સંસ્થાઓ શિખવતી નથી, એમ જો કહેવામાં આવે, તો યાજ ખોટું નથી. હવે રહી પેલી ડેન્સી ગતી બદી, કે જેણે, જેટલા કેટલાક વર્ગો દયા આપણી કોમની ખાસ કરીને મોટે ખાચરેની જવાન બાનુઓને ચક્રોક્ષે ચઢાવી છે. જાણે ડેન્સી ગ નહિ કરે તો જીવાતુંજ નહિ હોય તેમ, આપણી કોમની ઉપર જણાવેલી કેટલીક શુભરાહ અને કમનસીબ બાનુઓ, ગમે તેવા એમહલાળ ભયાં પોપાકો પહેરીને કોમ પરકોમના પુરૂષો સાથે જાહેર મેળાવડાઓમાં, નાચ પાગડીઓમાં કે બોલ રમમા નાચ કરવાને સહેજ પણ અચકાતી નથી, અને જાણે પોતે કેવાંએક મહાભારત હુન્નર શિખી હોય તેમ, જે ખીચારાઓ આ પશ્ચિમના કબાય અને સ્ત્રી જાતનું નખોદ વાળનારો સુધારા પ્રત્યે ધિક્કાર અને ફીટકાર દેખાડે છે, તેઓ સાથ મેળાવામાં અને વાત કરવામાં પણ ઉતરતાપણુ સમજે છે.

અસહના આપણા દૂરઅંદેશ વડવાઓ આપણી સ્ત્રીઓને અમુક સ્ત્રીઓ સાથે પણ મેળાતા અટકાવ કરતા હતા, કે રખેને હલકી નીતિની સ્ત્રી, ઉચી નીતિની સ્ત્રીને બગાડે, ત્યારે આજે તો કેટલીક સ્ત્રીઓ છોટોએક અને કોષનો પણ સરોપરો રાખ્યા વિના કોમ પરકોમના પુરૂષો સાથે છુટથી મેળાય છે, એટલુંજ નહિ, પણ નાચવાને સુધાં અચકાતી નથી, એના કરતાં વધુ ખેદકારક અને કંગાલ મનોગતિ (Depraved mentality) ખીજ કંઈ હોઈ શકે ? આ બદી કેટલી બધી નાચકારક છે અને ખુદ સુરૂપ જેવા સુધરેલા દેશમાં સુધા, તેણે કેટલી બધી ખરાબીઓ પેદા કરી છે, તે ખીનાનો

ખીજ કોઈ પણ કોમની સ્ત્રી ચઢી નથી, અને એમાં કશો શક પણ નથી... આ ડેન્સીંગની બદીએ તો ખીજ નાની મોટી છોકરીઓના મનપર એવી બંધી ખરાબ અસર ઉપજાવી છે કે, તેઓના મન હદ બહાર ડામીડોળ બની ગયાં છે, અને મા બાપની નહિ ગુલામ છતાં તેઓ, આ ડેન્સીંગની તાલીમ લેવાને માટે નાહકની વખત અને પૈસાની ખરબાદી કરે છે, અને પરિણામમાં એક વધુ દુર્ગુણનો ઉમેરો કરીને કોમને નુકસાનજ પહોંચાડે છે. જો આ ડેન્સીંગની તાલીમ શુભ ફળ લાવી હોતે, તો, અત્યારે ખાનાખરાબી કરનારાં અને કોમ પરકોમ, આંગણ દેખાડે તેવા જે માણં પરિણામો આપણને સંડેવવાં પડે છે, તે પરિણામો નિપજતે નહિ. જો પારસી કોમના હિતચિતકો અને સાચા ખેરખાહો એક વારની માહામારત, કીર્તિવત, અને પુરાણી ઇરાની પ્રજામાંથી જેમ તેમ કરતા બચી રહેલી, આ નાનકડી પારમી કોમને, બચાવવાજ માગતા હોય, તો તેમણે, મક્કમ મન કરીને સખ્ત હાથે આ બદીને તેમજ ખીજ પણ સંખ્યાબંધ બદીઓને એકદમ નાશુદ્ધ કરી નાખવી જોઈએ. અસખત કોટલીક વાર મક્કમ મનના તેમજ નખળાં મનના પુરુષો પોતાની દીકરી બેહન અવવા તો ધણીયાણી તરફના ઉતને ખાતર, તેઓને આ ડેન્સીંગ જેવી બદીમા ગીરફતાર થવા દે છે, પણ આ કહેવાતાં ઉતને પરિણામે આવ'દે માણંજ ફળો આપવાં પડે છે, એમ સૌ કોઈએ જોયું હશે. જો ઉતજ દેખાડ્યું હોય, તો તેના ખીજ અનેક રસ્તા છે, પણ આ તો નહિજ. આમા તો, ઉપર જણાવ્યું તેમ પૈસાનો દુરઉપયોગ થાય છે, એટલુંજ નહિ, પણ આપણી નિર્દોષ દીકરીઓ અને અબખાઓ મન અને શરીરથી વડુ પાપી બને છે, તેમજ જન બનીતીએ ચડેછે, તેતો વળી ભુકું. પારસી જેવી, એક જાંકરામાં સમજે એવી કોમને આના સંબંધમાં વધુ તે શું કહેવાનું હોય ? ખુદ હાનના યુરોપના દેશોમાં નિપજતાં પરિણામોજ આપણી સનમુખ જીવતી જગતી સાબેતી તરીકે મોલુદ છે ખુદતાવા, આપણી કોમને, એ, તેમજ એવી ખીજ અનેક બદીઓમાંથી જલદીથી ઉગારે.

ખોરાક ખાવામાં આપણી બેપરવાઈ.

તેજ પ્રમાણે અય હમદીનો ! ખોરાકની બાબદમા પણ આપણે અને જનતાનાં અતેરાઓ કીધા છે અને તે હજી ચાલુજ છે. ખોરાક તરફની બેદરકારી તેમજ ભારી ખોરાકોનાં આહારને લીધેજ આપણી કોમમાં રકમ

રક્તમાં શારીરિક દુઝોએ ઘર ઘાલ્યું છે અને છેવટે આપણને હોરપી-
યલોનો આશરો લેવો પડે છે. જો આપણી જીભને આપણે વશમાં રાખશું
નહિ તો, આપણી નીવિરીતિ અને ચારિત્ર (Character) હજી પણ
વધુ ગબડતું જશે અને તેને પરિણામે હલકા વિચારોથી તેમજ અપવિત્ર
જીવનશૈલીથી આપણા મન નબળાં પડશે.

આપણા વડવાઓનો દત્તિદાસ તપાસશો તો જણાશે કે, તેઓ
પ્રમાણિકપણે મેળવેલા પૈસામાંથી ખરીદેલા અનાજ અને દૂધ, ઘી, તર-
તરકારી વિગેરેનો સાદો આહાર કરતા હતા અને તેને પરિણામે
તેઓનું નૈતિક, માનસિક તેમજ વીર્યબળ આલા મરતબાનું હતું.
આજે તો મોટે ભાગે ગમે તેવી અપ્રમાણિક રીતિઓથી મેળવેલા
પૈસા વડે આપણે આપણું જીવન ગુજારી રહ્યાં છીએ અને
તેનું પરિણામ એ આવ્યું છે કે, આપણા ઘરમાંથી સુખ,
શાંતિ, સંપ, સંતોષ, આબાદી, લાખબંધી, હમખેશી વિગેરે ખુબીઓ
અલોપ થઈ ગઈ છે અને તેને બદલે વેર, દુશ્મની, કુસંપ, અદેખાઈ વિગેરે
દુશ્મણોએ દેખાવ દીધા છે. પ્રમાણિક, રાસ્ત, તથા સાદો માદો અને
આજો ભોજો માણસ આજે ગમારમાં ખવે છે, જ્યારે પ્રપંચિ, જીદો,
કુરતાજવાળો અને ઇતર તથાક તથા કાવત્રાંબાજ આદમી હુશીઆરમાં
ખવે છે. આ બધું અપ્રમાણિકપણે મેળવેલા પૈસાનુંજ પરિણામ છે;
કેમકે, ખોટી રીતે મેળવેલા પૈસામાંથી ખરીદેલા અનાજ કે તર-
તરકારી જ્યારે ઘરનાં આતશ ઉપર મુકીને પકાવવામાં આવે છે ત્યારે,
પહેલાં તો (જેમ ખુરશેદનાં પ્રકાશથી આતશ કેલવાય છે તે પ્રમાણે)
આતશનું ખોરેક કંતે યાને ઝાણું થાય છે, અને તે બાદ પોતાની ઉપર
સૂકેલા હરામનાં ખોરાકને લીધે તે ખુંઝાય છે અને કંદુઆ દે છે. તે
પછી પેલા ખોરાકનો આહાર કીધાથી, જે વીર્ય બને છે તેમાંથી (ખરી-
ખાનદાની તથા સદગુણોનો સરસોક નહિ હોવાને કારણે) સ્વચ્છંદિ
(Vicious) બાળકો જન્મ પામે છે, જેઓ, કોમને તેમજ દીનને હાનિ
પુગાડે છે. તેમજ તેવી જાતનો ખોરાક ખાનાર ઘરના સદગા નાના
મોટાં માણસોનાં આચારવિચારમાં ઉતરતાપણું આવે છે અને જેવી
“દયાનત તેવી ખરકત”ની કહેતી મુજબ તે તે ઘરોમાં ખરા-
ખીઓ દાખલ થતી જાય છે. અય હમદીનો! એક કોમ જે પોતે ઠકી
રહેલા માંગતી હોય તો, તેણે, પ્રમાણિક રીતે અને માદાં જીવનને

જો આપણે વિચાર કર્યે* તો આપણને જણાય છે કે, આ ડેન્સીંગનો† અંધારો* અને પાપી સુધારો તેમાં ભાગ લેનારી કમનસીબ બાતુઓને ખરાબ કરશે. એટલુંજ નહિ પણ આપણી કોમની જોખમીયલી હસ્તીને વધુ મોટા જોખમમાં નાખી દેશે, એમ લાગ્યા વિના રહેતું નથી. આ ડેન્સીંગથી શું કાયદાઓ મળે છે, એ તો કાંઈ જણાયું* નથી, પણ એના પુરા નતીજ તો ક્યારે અગાઉના આપણને મળી ચુક્યા છે. એક સ્ત્રી કે પુરૂષ ગમે તેટલાં મક્કમ મનનાં કે દિલનાં સાફ હોય છતાં, તે બેમાંનું* એક બ્યારે પોતાની જાતિથી સામી જાતિના અમુક છોટાંમાં આવે છે, તેટલામાંજ ખીરેહના અણુદિઠ કાયદાઓ મુજબ, તે બન્નેના કે બેમાંથી એકના મન અને શરીરમાં, જટિલ વાર તેઓ એક બીજાની સમીપમાં બેસે છે, યા તો ઉભાં રહે છે, તેટલો વાર સુધી ન સમજ પડે એવો, સારો યાતો નરસો ફેરફાર થવાનો ચાલુ રહે છે, અને જ્યારે એકનો હાથ યાતો આંગળી કે પહોંચી બીજાના હાથ આંગળી કે પહોંચી યાતો શરીરને જણુ કે અજણુ સ્પર્શ કરે છે, તે વેળાએ ઉપર જણાવેલો સારો યાતો મારો ફેરફાર (Influence of the personal magnetism) વધુ પ્રબળ બને છે, એમાં રહેજ પણ ચંકા નથી. જો આ વાત ખરીજ હોય, તો, (અને તે સાચીજ છે, એમ વાંચનારે ખાતરીથી જણવું*) એક બીજા સાથે કલાકો સુધી હાથમાં હાથ લપટને કહેવાતું ડેન્સીંગ કરનાર, આપણી કોમની કમનસીબ અબલાઓના મન અને શરીરમાં શું શું ફેરફારો અને વિકારો થયા હશે અને થતા હશે, તે તો તેઓના જીવજ જણે. આવાં, ઘણાં અમત્યના અને સાઈંટીશીક

† આ નાચવાની બહી કેવી જુતાં પરિસ્થિતિ નિપજરે છે તે બાબે, એક બહુ જણીલી ફ્રેન્ચ બાતુ જણાવે છે કે, "I should say that the enormous spread in the popularity of dancing and the great increase in the number of dance-halls of every description are largely responsible.....halls which in reality are run merely to bring young men and women together for the purpose of immorality."

અર્થ :-મારે કહેવું જોઈએ કે, બહુ પ્રબળમાં, નાચવાનો તેમજ દરેક જવતાં નાચવાનાં હોયેલી સંખ્યાનો પુખ્ત વધારો થયો છે....અને તેનો ખરા દેવ તો જવાન ઉનરનાં મરદો અને સ્ત્રીઓને, અનીલિને મારે ઉવારવાને ખાતર એક બીજાનાં સમાપ્તમાં લાવવાનો છે.

શિલસુરીથી ભરપૂર કારણને લીધે આપણી કોમનાજ નહિ પણ ખીજી બધી કોમના પહેલાંના પુરુષો, સ્ત્રીઓને કોઇ પણ સંજોગમાં પુરુષોના સમાગમમાં આવવા નહિ દેતાં, તેઓને માત્ર સારી ચાલની અને નીતિમાન સ્ત્રીઓનાજ સમાગમમાં આવવા દેતા હતા. આ ડેન્સીંગની બધી મોટે ખાંચરેના બાનુઓમાં સંકેતો રહી છે, એટલુંજ નહિ, પણ હમણા હમણા કેટલીક છોકરીઓની સ્કુલોમાં સુધાં, ઘણી ઉંઝમાઇ સાથે શિખવવામાં આવે છે; અને આ ડેન્સીંગ શિખવામાં યા તો શિખવવામાં શું લાભ કે ગેરલાભ સમાયેલો છે, તેનો કશો પણ વિચાર કીધા વિના આજ કાલના પારસી માબાપો પોતાની નિર્દોષ દીકરીઓને ચૂંટી, આ કહેવાતી ડેન્સીંગની તાલીમ લેવા દે છે. જો ઉઠાણથી વિચાર કરવામાં આવશે, તો સમજશે કે, આ ડેન્સીંગ શિખનારાઓમાંથી સોએ નવાણું ટકા જેટલાં શિખનારાંઓ થરમ ને મદાલાનના ઉમદા સદગુણોને તણ દે છે; અને ધીમે ધીમે તેઓનાં આચાર વિચારમાં એક જાતનું છુટાપણું આવે છે; જેને પરિણામે આ ડેન્સીંગનો કહેવાતો હુન્નર શિખનારી આપણી નિર્દોષ દીકરીઓ અને જવાન બાનુઓ આપણુદ બની જાય છે, અને પોતાના માબાપ અથવા તો વડીલના કહેવાને ઝાઝું ગણીકારતી નથી. આપણી પારસી સ્ત્રીઓ અને છોકરાઓમાં અત્યાર અગાઉની સખ્યાબંધ બધીઓ તો દાખલ થઇ ચુકી છે, અને તેમાંજે આ ડેન્સીંગની કહેવાતી તાલીમ (કે જે એક ભયંકર પ્રતારની બદીજ છે) આપણી કોમની બાનુઓ અને નિર્દોષ દીકરીઓ વધુ અને વધુ પ્રમાણમાં લેતી થશે, તો તેનું પરિણામ આપણે કોમને મોટેઆપધાતીક (Suicidal) આવશેજ, એમ આપણી કોમના દરેક નાના કે મોટાંએ ખાત્રીથી માની લેવું. આ ડેન્સીંગની તાલીમથી આવતાં એકવનારા પરિણામોને કારણે ખુદ યુરોપ, અમેરીકાના વિચારવંત અને સમજદાર અસામીઓ સુધા ભારે શીકરમાં પડ્યા છે, અને તેના પ્રત્યે ભારે કચવાટ તથા અણગમો દેખાડીને આ નાપાક સુધારાને કઇ રીતે દૂર કરવો, તેના વિચારમાં પડ્યા છે. અકસોસ કે, જે કોમની એક નાની કે મોટી સ્ત્રી આજથી ત્રીસ કે ચાલીસ વર્ષ ઉપર, પોતાના બાપ, ભાઇ, યા તો ઘણી સાથે લીધા વિના ઘરમાંથી બહાર નીકળતાં ભારે આંચકી ખાતી હતી, તેજ સ્ત્રી, આજની પશ્ચિમની કેળવણી અને છુટાપણાને પરિણામે એટલી બધી નિહર, બેપરવા, અવિચારી, ઉછાછલી, બહેકી ગયલી, ફટાંઉ, અને સ્વચ્છંદિ, બની ગયલી છે, કે, પારસી સ્ત્રી, જેટલી આજે લોક બત્રિસીએ ચઢી રહી છે, તેટલી

પોતાની રહેણીકરણીમાં દાખલ કરવાનું જોઈએ. આજે, આ એમાંનું એક પણ આપણી કામમાં જોવામાં આવતું નથી. હવે વિચાર કરો કે, જે એ પ્રમાણે જીવન વીસ-ત્રીસ વર્ષ જશે તો, આપણી હાલત કેવી કંદોડી (આજે કંઈ આછી કંદોડી નથી) બનશે અને આપણે જગતની બનીરીએ ચડાઈ તે જુદું. અગ્રમાણિકપણે ખાધેલી વસ્તુથી તેમજ ભારી ખોરાકો ખાધાથી કેવી છુરી અસરો થવા પામે છે તેને લગતી ફારમીમાં જે વાર્તા છે તે અત્રે રજુ કરું છું.

એ ફારમી વાર્તા.

૧. એમ કહેવાય છે કે, એક શહેરમાં એક ધણીધણીઆણીનું જોડું ધણી પરહીઝગારી અને દીનદારીથી પોતાનો નિર્વાહ કરતું હતું. એમ કરતા તેઓને ત્યાં એક દોકરો જન્મ પામ્યો. મોગે થતા તે ધણી તોફાની નીવડ્યો. જે પણ આદમી રસ્તા પરથી પાણીનું બેડું માથે સુકીને જાય તેમાં, તે, ડોકરો પરાધણી ખોસીને તેને ફોડી નાખતો. એમ કરતાં બાપને કાને ઉપલી ફરીયાદ આવી. બાપ ધણી નરમ અને પ્રમાણિક હોવાથી બહુ સુઝવણીમાં પડ્યો કે જે મારી આખી જીંદગીનાં કદી કોઈને દુઃખ નથી દીધું છતાં મારે ત્યાં આવું બન્યું ક્યાંથી જન્મ પામ્યું. તે પછી ધરે આવીને તેણે, પોતાની ધણીઆણીને બધી હકીકત કહી, ધણીઆણી પણ બહુ તટવુણી અને પાકદામન હતી તેથી સમજી શકી નહિ કે તેણીને ત્યાં શા કારણે આવું તોફાની ફરજનું જન્મ પામ્યું હશે એક દિવસે બહુ વિચાર કરતા તેણીને અમુક બનાવ યાદ આવી ગયો અને તેણી પોતાનાં ધણીને કહેવા લાગી કે, જે મારી આખી જીંદગીમાં કદી પણ ખોટું કામ કીધું નથી, પણ, આ ડોકરો મારા ચેટમાં હતો તે વખતે એકવાર હું અમુક આદમીના બામબાથી પસાર થતી હતી. બાગનો રખેવાળ હાજર ન હોતો. આમ તેમ નજર કરતાં મારી નજર એક ધણાંજ સુંદર અને લાલ લોહી જેવા દીનકર દાડમ ઉપર પડી. તેને જોતાજ માથે જીવ અધીરો બની ગયો અને કોઈ નહિ જોય તેમ, જે, તે દાડમને તોડીને ખાધું, અને તે મારે હું પલીમાન થઈ છું. ઘરનાજ તેણીનો ધણી પોતાનાં હોકરાની તોફાની ખાસ્યતનું ખરું કારણ સમજી ગયો અને પોતાની ઓરતને કહ્યું કે, તે બાગનાં માલિકની પરવાનગી વગર ચોરી છુપાઈ રી અને અગ્રમાણિકપણે જે દાડમ ખાધું તેનાજ નતીજાતરીકે આપણું ફરજનું આવું તોફાની નીવડ્યા પામ્યું છે.

તે પછી પેલા અષો મરદે, મઝકુર ખાગનાં માલીકને, તેનાં દાડ-
મની કિંમત આપી અને ઘણીજ ખાકસારી સાથે, પોતાનું ફરજન્દ સુધ-
રીને લખું અને એવી હકતઆલાને દુવા કીધી. પરિણામે પેલા તોફાની
છોકરો સુધરી ગયો.

(૨) બીજી વાર્તા એવી છે કે, એક શહેરમાં, એક ઘણીઘણી-
આણીનું નેકું રહેતું હતું. અને તેઓ, સાદાઇ તેમજ રાસ્તીથી પોતાની
જીંદગી ગુજારતાં હતાં. એ બેમાં પણ, ઘણી, પોતાની પરહીઝગારી,
રેશન પેશાની, એખાદત અને પાકી માટે તે બાબુનાં-
લોકોમાં બહુ જાણીતો થયો હતો. એમ કરતાં એકવાર એક મોટાં માણ-
સને ત્યાંની જ્યાદતમાં જમવા જવાનું તેને આમંત્રણ થયું. કેટલીક
આનાકાની પછી તે, મઝકુર જ્યાદતમાં ગયો, પણ, ત્યાં આગળ પીરસ-
વામાં આવેલી રકમ રકમની લેહજતદાર અને ઉમદા વાણીઓ જોઇને-
તેણે, પોતાનાં મન ઉપરનો કાણુ ખેંચ દીધો, અને તે, પેટ ભરીને જમ્યો.
રાતના તે, પોતાને ઘરે આવ્યો; પણ, ભારી અને સ્વાદિષ્ટ ખોરાકને-
સખ્યે તેનાં મનમાં અનેક જાતનાં હવસો તેમજ ખુરા વિચારો આવવા
લાગ્યા. આથી પેલા પરહીઝગાર આદમી પોતાના હવસને સંતોષવા માટે
રાતની અંધારી વખતે ઘરમાંથી ગુપ્તગુપ્ત નીકળીને કોઇ હલકી કિસમની
જી જાતિની શોધમાં શહેરમાં બધે બધે ફરવા લાગ્યો. પણ જેખી
જગ્યાનું બારણું તે ઠોકતો, તે જગ્યાની ઔરત, તે પાક મદની રેશન
પેશાની તેમજ લાંબી દાદી જોઇને તાલુબ થઇ જતી અને તેની ખુરી
માંગણી સ્વિકારવા ના પાડતી. છેવટે નિરાશ થઇને સહવાર પડતાં પેલા
પાક આદમી પશીમાન છગરે પોતાને ઘરે પાડો ફર્યો, અને આખી રાત
ઠરમ્યાન પોતાને કેવા ખુરો અનુભવ મળ્યો હતો તેનું ખ્યાન કરવા જાય
તે અગાઉ તો, તેની જી પણ, બન્ધાંની માફક ધસાધસ રડી પડી અને
પોતાના ઘણીને કહ્યું કે, મારી ઉપર આવે એક મોટા મીતમ ગુજર્યો
છે, યાને મેં એક બહુ ખુર કામ કીધું છે અને તે માટે તમોને ગમે તે
સજા મને કરજો. આગળ ચાલતાં તેણીએ કહ્યું કે ગઇ રાતે અનીતિના
ખુરા વિચારોએ મારી ઉપર એકાએક ભારી ગણ્યો કીધો અને
હું, તેની સાથે ટકી નહિ શકવાથી, એકદમ છૂટા બાવ
સાથે અગામીની ઉપર ગઇ અને એક હલકા પેશાવાળી
સીની પેઠે રસ્તેથી જતા અને આદમીઓને ધસારત કરીને ઉપ-
ખોલાવવા લાગી, કે જેથી, હું મારી ખુરી ખાઉંશને સંતોષું; પણ, મારી

“માંગણી કોઈએ પણ સ્વિકારી નહિ. આથી હું અગાસી ઉપરથી નીચે ઉતરીને રસ્તાપર ગઈ અને ત્યાં, બેઠગામ બનીને મેં એક કાળા રંગનાં સીંદ્રી જેવા આદમીનો હાથ પકડ્યો કે તે, મારી માંગણી સ્વિકારે પણ તે સુધાં, મારું તેજ, પેશાની અને હુસ્ન જોઈને અને મને પરીતું બચ્ચું સમજીને નાજીબી સાથે પછીને ત્યાંથી ચાલી ગયો. આ પ્રમાણે મારી માંગણી કોઈએ પણ ન સ્વિકારવાથી હું પાછી ઘરમાં ફરી અને મારી હાલત ઉપર ડ્યારની ઝારઝાર રહું છું. તુરતજ તેણીના ધણીએ, પોતાની બધી કેરીયત કહી સંભળાવી અને બોલ્યો કે, તારી આવી પાપી મનોદશા માટે, તું નહિ પણ હુંજ જવાબદાર છું; કેમકે, મારાજ પાપી અને પુરા વિચારોએ તારી ઉપર આવી અસર કીધી અને મારી અંદર જે પાપી વિચારોએ જોર પકડ્યું તે, ગઈ સત દશમ્યાન મેં જે ભારી અને સ્વાદિષ્ટ પકવાનો ખાધાં તેને આભારી હતું.”

અમ હમદીન જરથોસ્ત્રીઓ ! આવા તો અનેક દાખલાઓ છે પણ ઉપસા, ખરા બનેલા એ દાખલાઓપરથી તમે જોઈ શકશો કે, એક સ્કેન્ડલ જેટલો અપ્રમાણિક ખોરાક, ઉપર જણાવ્યા જેવું ગંભીર પરિણામ લાવે છે, તો જ્યાં રાત અને દિવસ અપ્રમાણિકપણે મેળવેલા પૈસામાંથી જે ખોરાક ખાતાં રહ્યાં છે તેવું પરિણામ કેટલું બધું ગંભીર આવ્યું હશે અને લવિષ્યમા આવશે ? અને એકને પાપે સાતનાં વહાણું કુખે તે મુજબ અપ્રમાણિક રીતે નાણા કમાનારનાં પૈસામાંથી, પોતાનો ખોરાક મેળવનાર કોઈ પણ આદમી (પછી તે બધે તદ્દન નિર્દોષ કાંય નહિ હોય) પૈસા અપ્રમાણિક આદમીનાં પાપનો ભાગીદાર બને છે એમાં સંડોળ પણ શંકા નથી. માટે અમ હમદીનો ! યાદ રાખજો કે, સાદાઈ વગરનું શવન, જે શવન નથી, પણ ધરતી ઉપર એક પાપનો બોલોજ છે, અને જો તમારે પ્રમાણિક બનવુંજ હોય તો સાદાઈને મદલ કર્યા વિના છુટકોજ નથી. અને જો તમે એકવાર સાદાં બનશો તો, સઘળા મદ્યુલો અને તેનાં ફળ ફળો તમોને મળશેજ. ખીજા દાખલા પરથી પણ અમ હમદીનો તમે જોઈ શકશો કે, સાદા ખોરાક વડે પાકીથી શુદ્ધી ગુનારનાર એક પર-હીઝગાર માણસનાં વિચારો સુધાં, ભારી તેમજ લેહજતદાર ખોરાકથી કેટલા બધા પુરા ધણ જન્ય છે અને તેની અસર સામા આદમીઓ ઉપર પણ કેવી પુરી થાય છે. માટે, જો આપણે પોતે, તેમજ આપણા ફર-જન્દા, હલકી વાસનાઓ અને તમેણુપી ખાઉશોથી દૂર રહે એવું આપણે યાદતાં યોગ્યે તો, આપણી ફરજ છે કે, આપણે સ્વાદિષ્ટ અને ભારી ખોરાકોથી મોટે ભાગે દૂર રહેવુંજ જોઈએ.

કારણ ૧૨ મું.

કરોડોની પારસી સખાવતોના દુરઉપયોગને લીધે,
કોમમાં ચાલુ રહેલી બેકારી, ગરીબી અને પડતી.

હવે જે છેલ્લી બાબતના સંબંધમાં હું મારી તરફના વિચારો દર્શાવવા માગું છું તે, પારસી કોમ તરફથી કરવામાં આવેલી અને હજી પણ ચાલુ રહેલી કરોડો રૂપિયાની સખાવતને લગતી છે. અલગત માટે શરૂઆતમાં જ જણાવવું જોઈએ, કે, આપણી નાનકડી પારસી કોમને દાન અને સખાવતની પ્રતિભા તરીકે લેખવામાં આવે છે તે, જોઈએ તે કરતાં વધુ બંધ બેસતું છે. ખરેખર “પારસી તાર” બીજું નામ સખાવત છે, ” એમ આપણે, કોમ પરકોમને વારંવાર બોલતાં સાંભળ્યે છીએ, તે ખચીત મગરૂરી લેવા જોગ બીના છે, પણ, આપણી આ મગરૂરી આપણને કોટલાંક પ્રમાણમાં ખોટે માર્ગે ઉતાર્યા છે, એવું સમજાવવાની હું અને થોડીક કોશિશ કરીશ. પારસી કોમના હાતમ દિલના શેઠીયાઓએ લગભગ છેલ્લાં સો વર્ષ દરમિયાન જે મોટી મોટી સખાવતો આપણી કોમને માટે કરી છે, તેમજ જે કોટલીક સાર્વજનિક સખાવતો કરી છે, તે ઉપરાંત જે સખાવતી તરફો અને વકફખાતાઓ ખોલી આપ્યાં છે, તે બધાંની અંદર નાંખવામાં આવેલી રકમોનો આપણે કુલે સરવાળો કર્યો, તો કરોડો કરોડ રૂપિયા ઉપર તે સખાવતો આંકડો આપીને ઉભો રહે. હવે જે સવાલ ઉભો થાય છે, તે એ કે હિંદુસ્તાનનાં જુદા જુદા ભાગો મળીને આશરે એક લાખ દશ હજાર જેટલી પારસી વસ્તીને માટે આવી મોટી સખાવતની જરૂર હતી કે ? અને જો હતીજ તો તેનું કાજ આપણી કોમને પુરતી રીતે મળ્યું છે કે ? આ સવાલનો જવાબ વાંચનાર પોતે શું આપશે, તે હું કલ્પિ શકતો નથી, પણ હું પોતે તો, ઉપરના સવાલોનો જવાબ, નકારમાં જ આપું છું. આ પ્રમાણે લખીને હું કંઈ એમ કહેવા નથી માંગતો, કે આપણી કોમે સખાવત નહિ કરવી હતી, યાતો હું એમ પણ નથી કહેવા માંગતો કે, આપણી કોમે આવડી મોટી સખાવત કરીને આપણી કોમને ભારે મોટું નુકસાન કીધું છે; પણ, ઉપરનાં જે સવાલોનો નકારમાં જવાબ આપીને

હું એમ કહેવા માગું છું, કે, આપણી કામના ભૂતકાળના સંભાવત બદલ આપવામાં આવેલી કેટલીક મોટી અને બાદશાહી રકમો અવિચારીપણે આપવામાં આવી છે, અને તે કારણે, થોડાક ખરેખરા નાચાર-ખેચારોને બાદ કરતા, આપણી કામના અમુક વર્ગ ખેરાતખેરા બની જવાથી આપણને અમુક પ્રમાણમાં નુકસાન પુગ્નું છે અંકેક આદમી કિંઠા આશરે ૧૮ થી ૨૦ હજાર રૂપા જેટલી રકમ સંભાવત તરીકે અપાઈ હોય, છતાં કામના ગરીબી, મુશ્કેલી, બેકારી, અને હાથ આજવા જેવી હાતલ વખેવિર ચાલુ અને ચાલુજ રહે તે અન્યથા નહિ તો ખીણુ શું? આપણી કામને પગભર (Self-supporting) કરવાને બદલે ઉપર કહેલી સંભાવતો, રોજખરોજ આપણી કામના અમુક વર્ગને નીચે અને નીચે ગબડતોજ રાખ્યો છે ચાલુ કારણ બહુ દૂર શોધવા જવું પડે એમ નથી એક માણસને દર મહીને ચાલુ મદદ આપીને તેને વર્ષો સુધી નિભાવ્યા કર્યો અને તેજ આદમીને પોતાના પગ ઉપર ઉભો રહે એવી રીતની સંભાવતી મદદ કરીને તેને નિભાવ્યો એ બે વચ્ચે બહુ મોટો ફરક છે જે સંભાવતો યદ્યપિ, તેમાંથી સંખ્યાબંધ નાના ઉદ્યોગો રચાવીને આપણી કામના ખરેખરા ગરજવત અને લાયક આદમીઓને તે ઉદ્યોગોમાં વર્ષો અગાઉ નાખ્યા હોતે, તો આજે જે બેકારી, મુશ્કેલી, અને ચાલુ હાથસોસારાની તેમજ ધર્મખાતાઓની માનસિક સંભાવતો પર આધાર રાખવાની, જે સ્થિતિ આપણામાં ઉભી યદ્યપિ છે તે, ઉભી યવા પામતોજ નહિ જે કુન્યાને કહેવામાં આવે કે, હિંદની આશરે એક લાખ દશ હજાર જેટલી પારસી વસ્તી માટે કરોડો કરોડ રૂપાની સંભાવત કરવામાં આવી છે, છતાં, તે કામના અમુક વર્ગ દુર્દશા, તંગી, ને મુશ્કેલીમાં ચાલુ રીખાતો રહે છે, તો કુન્યા તે ખીના માને પશ્ચુ નહિ, પણ હકીકતમાં તેમજ છે, અને તેનું શરણ આધળા બી તની ચોંટ વગર વિચારે કરવામાં આવેલી આપણી કરોડોની સંભાવતજ છે આપણી સખાવતના ખરો લાભ કેટલાંક સાચા, લાયક, અને ગરજવત તેમજ નાચાર આદમીઓને મળવો જોઈએ, તે ખરાખર પ્રમાણમાં મળતો નથી, એવી ચાલુ અને ખરી ક્યાંને બાળુએ મુક્યે તો પણ, આપણી કેટલીક સંભાવતો, જેને ધોરણ અને પદ્ધતિએ કરવામાં આવી છે, તે તે ધોરણો અને પદ્ધતિઓ ખચીતજ સાદી સમજ અને મયદાની દ્રષ્ટિએ સુધા વિચિત્ર જેવા લાગે છે જે સંભાવતમાંથી કરોડો માણસોની કામનું, વ્યવસ્થાપૂર્વક પોષણ અને નિભાવ યદ્યપિ થકે, તે સંભાવતમાંથી આજે એ લાખ દશ હજાર માણસની

કોમનો પુરો નિભાવ થતો નથી, એટલુંજ નહિ, પણ કોમનો ચોક્કસ વર્ગ મુકલેસી, અને કંગાલ સ્થિતિમાં વધુ અને વધુ સપડાતો જાય છે, એ ખીના આપણી કોમને માટે જોઈ શકે ઉપજવનારી છે, તેટલીજ, કોમ પરકોમની નજરમાં આપણને નીચું જોવાડનારી છે, એમ કહ્યા વિના ચાલતું નથી. હવે, હાલના બારીક આર્થિક સંજોગો જોતાં તેમજ હિંદ દેશના રાજદારી વાતાવરણમાં થયેલાં ભારે પરિવર્તન (Political Revolution) ને પરિણામે ઉભા થયેલા ધણાજ આકરા, અને બેકારીના સંજોગો જોતાં આપણી સમાવતોના દ્રષ્ટિબિંદુ (Viewpoint on charities) માં, ફેરફાર થવો જોઈએ, એટલુંજ નહિ, પણ આપણા ધર્મખાતાંઓ, ત્રસ્ટો અને વકફખાતાંના કાયદા કાનુનોમા પણ હાલના ભારે મુકલેસીના વખતને ધ્યાનમાં લઈને ફેરફાર કરાવવો જોઈએ. તથા ઉપર જણાવેલાં ખાતાંઓની લાખો અને કરોડોની રકમ, હાલની પારમી કોમની બહેતરી માટે કામમાં લેવી જોઈએ, અને “ભૂદ્યા ત્યાંથી ફરીથી ગણો” એ સુંદર અને સોનેરી શિખામણને ધ્યાનમાં લઈને તથા ખોટી ચરમ અને અણુમમા (Aversion) ને દૂર કરીને આપણા પારસીઓએ, યાહોમ કરીને નાના નાના ધંધાઓમાં પડી જવું જોઈએ, અને જે ખીચારાઓ ધંધાની કુનેહ ધરાવતા હોય, પણ પૈસાની તંગીને લીધે મુઝવણમાં હોય, તેવા લાયક, પ્રમાણિક, અને મહેનતુ જરથોસ્તી નરનારીઓને આપણી કોમના ધર્મખાતાંના નાણામાંથી, તેમજ માતપર જરથોસ્તીઓએ પોતાના ખીસામાથી તાત્કાલિક મદદ કરીને તેઓને પગલર (Self-supporting) કરી દેવા જોઈએ. જે આ પ્રમાણે ધરો અને સમાવતના ધારણાની અંદર ફેરફાર કરીને લાયકનેજ ધટતી રીતે મદદ કરવામાં આવશે, તો પારસી જેવી નાનકડી કોમને કદીપણ બેકારીમાં મપડાવું પડશેજ નહિ, એટલુંજ નહિ, પણ આપણી એકવારની આ કાર્તિવંત કોમની અંદર એક પણ પારસી, અલણ, બેકાર, યાતો ગુમરાહ બનશે નહિ, અને એક પણ સોને આડે માર્ગે ઉતરવાનો સંજોગ પેદા થશે નહિ. ખીજ, જે ધણી અગત્યની સૂચના આ સાથે હું કરવા માંગુ છું તે, એ છે કે, આપણી પારસી કોમે આપણા પારસીઓની પાસથીજ જરૂરની દરેક ચીજો ખરીદ કરવી; તેમજ તેઓ તરફથી ચલાવવામાં આવતા હુનર, ઉદ્યોગને સૌથી પહેલું ઉત્તેજન આપવું. તે સાથે હું એમ પણ જણાવવા માગું છું, કે હવેથી જેથી જરથોસ્તીઓ વેપાર, ઉદ્યોગ, કે નાના મોટા ધંધાધાપાઓમાં પડે, તેમણે,

પોતાને ત્યાં જન્મનારા છોકરાઓને થોડી ધણી સ્કુલની કેળવણી આપીને તેઓને કોલેજમાં નહિ મોકલતાં પોતાના ધંધામાં જ નાંખવા અને વેમ કરીને, આપણાં પહેલાંના દુરઅદેશ પારસીઓની માફક આપણા વેપાર ઉદ્યોગ અને ધંધાધાપાનો સીલસીલો પહેડી દર પહેડી ચાલુ રાખવો. જે આમ એકવાર થવા માંડ્યું, તો પછી પારસીઓને પોતાની હસ્તીને વિશે, ચાતો બેકારી કે મુકલેસીના ખાદ્યથી બીઠવાનું રહેજ શાનું? બીજું એકે આપણી કોમના સાહેબોએ, પોતાને હસ્તકનાં ઓફીસખાતાંમાં બેઠા વગેરેમાં હંમેશાં આપણીજ કોમનાં જવાન્યાઓ, તેમજ બેકારાને પહેલાં રાખવા અને (Charity begins at home) અથવા “અબ્વલ ખીશ બઅદ દર્વીશ” એટલે સમાવત પહેલાં ધરથી શરૂ થવી જોઈએ, એ નિયમને ફરીથી બને તેટલા પ્રમાણમાં અમલમાં મુકવો.

આ લખાણને અંતે, હું હુંકમાં હવે માત્ર એટલું જ જણાવવા માગું છું, કે, આપણી પારસી કોમની જે જે કારણોથી ખાનાખરાખી અને માઠી દશા આવી, અને જેને વિશે એ આ લખાણમાં કાંઈક વિસ્તારથી વિવચન કીધું છે, તે કારણો તાત્કાલિક દૂર થવાં જોઈએ અને જે તેમ નહિ થતા માત્ર ઉપરતપકેના કે, કામચલાઉ ઇલાજો લેવામાં આવશે, તો, કોમને લાગુ પડેલો ખરા રોગ કદી પથ બીટવાનો નથી, અને એક દાયકો નહિ પીતશે, કે વળી પાછી અત્યારના જેવીજ ફસાદ કોમની સાથે ડોળા ધુરંકતી આવીને ઉભી રહેશે. માટે, સાચો માર્ગ તો એજ છે કે, પારસી કોમના અકાબરો અને સાચા ખેરખાણેએ ખરાં તનમન અને ધનથી ભોગ આપીને, આપણી દુર્દશાનાં કારણરૂપી સમ્પ્રદાયને નાબુદ કરાવીને ફરી એકવાર આપણી કોમને આબાદ બનાવીને તેને, પહેલાંની માફક હિંદની બીજી બધી કોમોની હરોલમાં મુકવાનું પુણ્ય હાંસલ કરવું. “અથ જગ્યાત યથ આફ્રીનામી. ખુરેહ ખાદ અવીજેહ વેહદીને માઝદયસ્તાન.”

ઠહાલાં હમદીનોને છેવટના થોડાક શબ્દો.

જેમ દુર્ગે ધવાળી વસ્ત્રોમાં તેમજ વખત જતાં બધું અને નર્કમાં ફાગળો તેમજ જીવનંત્રણ ખડખડે છે તેજ પ્રમાણે આવિત વિનય અતીતિમાન અને ધર્મના શુભ સંસ્કારો તેમજ તરીકોથી સંદિત જંદગી ગુજારનાર આદમીના મનમાં પણ રાત અને દિવસ વિકાર તેમજ દુર્ગુ-

રૂપી કીડાઓ ખડખડા કરે છે, અને જ્યારે આવાં માણસોની સંખ્યા એક કોમ કે પ્રજામાં વધી જાય છે, ત્યારે, તે કોમ, દુન્યામાંથી ઉખડી જવા પામે છે. આ કાંઈ બનાવટ કે ગપ નથી, પ્રજા, જગતની તવારીખ, ઉપલાં કથનની ગવાહી પુરી રહી છે. અનીતિમાન જીવનને પરિણામે એક સ્ત્રી કે પુરુષ, છેવટે નફટાઈ અને કોરગાપણા* પર ઉતરી પડે છે આજે પારસી કોમમાં નામરદી, હીચકારાપણુ, ઢોંગીપણુ, ખોટા દેખાવો,^૧ નફટાઈ, કોરગા પણુ, અને છુપી અનીતિ એટલા તો મોટા પાયા ઉપર ચાલી રહ્યું છે . જો તે તરફ આંખવિંચામણા કરશું તો, આખી કોમને તેનો એપ ઉડ્યા વિના રહેશે નહિ આ બધી અનીતિ, મોઢા અને ભારી ખોરાકો અત્તર લવન્ડરનો ઉપયોગ, સ્કુલ અને કોલેજોની હાનની ફેળવણી તેમજ છોકરા છોકરીઓની ભેગી ફેળવણી, (Co Education) તેમજ ફેશને-બલ, ટહેરી, મોજશોખથી ભરપૂર છકેલ જીવન તેમજ સ્ત્રીઓમાં ધર ફેળવણીની કોતાહી તથા સીનેમા, નાટકો, જલસાઓ, ડાન્સીંગ, ખીડી, શર સદા, જુગાર, રંગબેરંગી પહેરવેશો અને કલખોમાં ચાલતી અનેક બદીઓ તથા ખરી ધાર્મિક ફેળવણીની ભયંકર કોતાહીને આભારી છે અથ હમદીન ભાઈઓ અને બહેનો! આપણી પારસી કોમ એક એવા તો કટોકટ (Critical) તબક્કાની ઉપર આજે આવીને ઉભી છે કે, જો તેને એક વધુ મોટો ઝોક લાગશે તો, નાશ, બેકારી, અનીતિ, અને પાપમાલીની ખીણમાં તે, સદાને માટે, ગબડી પડે તો તેમાં કાંઈ નવાઈ જેવું નથી અને જો એકવાર તે કમનસીબ સ્થિતિ આવી પુગી તો, અથ હમદીનો ખાતર જમાંથી યાદ રાખજો કે, તેમાંથી આપણને કાંઈ પણ બચાવી શકશે નહિ આપણી કોમના વડેલા, છકેલ અને અવિચારી જીવન ઉપર, કોમ પરકોમના દાનાવ અને ઠરેલ આસામીઓ, ભારે અફસોસ અને ધાસ્તીની નજરે જોઈ રહ્યા છે અને ઘડી રીતે આપણે નૈતિક, ધાર્મિક તેમજ આર્થિક ઉધ્ધાર થાય તે માટે, તેઓ ભારે મુઝવણમાં પડ્યા છે. જે સડાઓ અને અનીતિથી આજે,

* વાનો ૧૯૩૩ ના “કયસરે હિંદ”ના પટેલી અંકમાં પારસી કોમના કોરગાઓ વિષે લેફ્ટેનન્ટ કર્નલ મહેરવાન ઇરાનીએ લખેલો લેખ.

૧. જુઓ ૧૯૩૩ ના “કયસરે હિંદ”ના પટેલી અંકનો, અધીપતીએ લખેલો શુભચિંતા લેખ, અને તેમાં, કહેવાતા કોમ સેવકો વિશે, તેણે કરેલો અર્થસૂચક ઇશારો.

યુરોપ અમેરીકા જેવા માતબર દેશોનાં દાનેશમન્દ અને દુરઅંદેશ સૌ પુરપો ધુણ ઉઠ્યાં છે, તે સગ્રજો અને અનીતિમાન છકેલ પાણુ, પારસી જેવી દુન્યાની નાનામાં નાની કોમને જરી પણુ પાલવશે ખરું કે ? આ બધી એળો દૂર કરવાનો, એક એકલો, રામબાણુ અને સચોટ ઇલાજ, (Sovereign remedy) આપણી કોમમાં, ધર્મજ્ઞાનનો પ્રચાર કરવામાં અને પશ્ચિમની ફેળવણીનાં ખરાબ તત્ત્વોને નાશુદ્ધ કરાવવામાં સમાયો છે, અને જો તેમ થશે તોજ, આપણી કોમ એકવાર ફરીથી સાદું અને ધાર્મિક જીવન ગાળવા માંડશે. આ માટે હું પારસી કોમના પૈસેપૂર અને શ્રિમંત શેઠાઓ તેમજ શેઠાણીઓને તેમજ માનવંત દ્રુસ્ટી સાહેબોને અરજ કરું છું કે, જો તમારે આ જીંદગીનું સાર્થક કરીને મીનાઇમાં સુખરૂં જીવું જ હોય તો, જેઓના આચાર અને વિચાર (Conduct and Precept) સમાન હોય એવા, ધર્મજ્ઞાનથી વાકેફ અને વિદવાન જરથોશ્ટી નર નારીઓની અમુક સંખ્યા ચુંટી કહાડો અને તેઓ મારફતે, તેઓને, કંઈક બદલો આપીને, મુબઇનાં ફરેક પારસી મોહલ્લાઓ તેમજ પારસીઓથી વસાયલાં બીજાં શહેરો અને ગામડાંઓમાં જરથોશ્ટી દીન અને પારસી કોમની બેહુતરી થાય એવાં ચાલુ લાપણો અપાવો. જો એકવાર પારસી કોમના મગજની ઉપર સાદાં અને ધાર્મિક જીવનનાં અને જરથોશ્ટી દીનની અનુપમ સુવન્દીનાં વિચારો બરાબર ઠંસાવવામાં આવશે તો, આપણી હાલની અમાડોળ હાલત સુધરશે અને આપણે એકવાર ફરીથી આપણા દીનધર્માન અને રૂઝા આચારોનાં પાળનમાં સામેત બનતા જઈશું. પણ ફરીથી માફ રાખજો કે, ઉપર જણાવેલું શુભ પરિણામ તેજ નરનારીઓ નિપજાવી શકશે કે, જેઓના આચાર અને વિચાર એક સાથે (Parallely) ચાલતા હશે, નહિ તો, પત્થર ઉપર પાણી નાખવા જેવું થશે અને ખરવેડો પેસો ખરબાદ જશે. માટે, જેઓ બોલે તે મુજબ કરનારા હોય તેવાજ ધર્મજ્ઞાનથી વાકેફ નરનારીઓની તમારે ચુંટણી કરવી અને તમે થોડા વખતમાં જોરો કે, તમારા પૈસા કેવા ગવાય છે. આજે પારસી કોમમાં જટાબાઝ વક્તાઓની કંઈ જોટ નથી અને તેઓ તરફથી અનેક બાબદો વિશે પુષ્કળ બોલાયું છે અને બોલાય છે; છતાં, આપણી કોમનું નીતિનું ધોરણ ઉંચું જવાને બદલે નીચું ને નીચું જઈતું જાય છે.

આનું કારણ એજ છે કે, ઘણાજ થોડાક અપવાદો બાદ કરતાં મોટે ભાગના આપણી કોમનાં (ખીજ કોમમાં પણ એજ રાહવાટ ચાલી રહ્યા છે) ભાષણ કરતાઓ કોમનાં ખરાં કલ્યાણને અર્થે નહિ પણ અંગત સ્વાર્થ, કીર્તિ, ખોટી નામના અને જાહેરાતને ખાતરજ બહાર પડી રહ્યા છે અને હાથીના ચાવવાના દાંત જુદા હોય છે અને દેખાડવાના જુદા હોય છે તેમ ઉપર જણાવેલા કેટલાક ભાષણ કરતા ભાષણો જાહેરમાં બોલે છે એક અને ખાનગીમાં કરે છે જુદું. એવા સાહેબોના ભાષણો 'કદી પણ સંગીન અને રચનાત્મક (Sound and Constructive) અસર ઉપજવી શકતાં નથી, અને શકશે પણ નહિ.

અય હમદીનો! કદાચ તમે એમ કહેશો કે, ધર્મનું કામ કરે તેઓને પૈસાના અ. . . બદલો શાનો આપવાનો હોય? કોમની બહેતરીને માટે તો, જેઓ પૈસા લીધા વિના કામ કરે તેજ ખરા સેવકો કહેવાય, વગેરે વગેરે. પણ, આ બાબતના સખધમાં હું બહુજ નમ્રતાપૂર્વક જણાવીશ કે, જેઓ કરો પણ બદલો લીધા વિના આજે વર્ષો થયા ભાષણો તેમજ ખીજ રીતે કોમની સેવા બજાવી રહ્યા છે તેમના કેટલાકો સારી પદવી ઉપર છે અને કેટલાકો પાસે સારું નાણું છે, તેથી તેઓ, કદાચ પણ બદલાને ખાતર નહિ પણ સેવાને ખાતર સેવા, યાતો પ્રેમ, માન, કે કીર્તિને ખાતર કોમની સેવા બજાવી રહ્યા છે, જ્યારે ખીજ સાહેબોને સીધી યા તો આડકતરી રીતે કંઈને કંઈ બદલો તો મળે છેજ અને મળતો રહ્યો છે. કરો પણ બદલો લીધા વિના ચાનુને ચાનુ કોમની સેવા બજાવવા માટે બહાર પડ્યા હોય એવા કોઈ પણ આસામી વિષે હું જાણતો નથી અને કુદરતમાં આપ લેનો જે કાયદો રાત અને દિવસ કામ કરી રહ્યો છે તે નજરે લેતા, પણ, કોઈખી આદમી પાસેથી તદનજ મફતની સેવા લેવી એ વાજખી નથી આવી સેવા આપનાર તેમજ લેનાર બંને વચ્ચે લાખો વખત સુધી સારો સખધ જળવાઈ રહેતો નથી અને રહે પણ નહિ એ નિર્વિવાદ છે. વંદીદાદ મુજબ તો, અતો માણસને ધટતો બદલો (અધોદાદ) નહિ આપવાના ામને એક મોટો ગુનાહ ગણાયો છે, કેમકે, તેમ કરવાથી દેવી દુજ હમેશદાર* બને છે યાને અષો માણસોને ધટતો બદલો નહિ આપવાથી

તેઓ નાનવાન, દુખળા અને અચકત બની જાય છે અને તેઓથી દીનતાં યાને સવાખનાં કામો ખરોખર થતાં નથી (જેથી અરવાલી આવ-
મની સીફલી યાને હલકી સક્રિયો તેમજ દુજીઓ પોખાય છે, અને તે
બધાંને પરિણામે દુન્યામાં અનેક ખરાબી ફેલાવો પામે છે. હું ઉમેદ
રાખું છું કે આ બાબદ તમે અચ્છી રવેશે મમજીને ધર્મગુરુ વર્મ
પાસેથી, તદ્દનજ મદત સેવા લેવાના વિચારને વાજબી ગણુશો નહિ. હું
હેવટમાં તમે સઘળાં નરનારીઓને જાર મુકીને કહું છું કે, તમાને જે
અમૂલ્ય ભવ મળ્યો છે તેનો પૂર લાભ મેળવવા કાન્તે ધર્મ સાથેજ
જીવજો અને ધર્મ સાથેજ મરજો. જોલો જોલો તમે, ધર્મનો સંચય
(Collections) કરતાં અને બીજાઓ પાસેથી કરાવતાં રહેશો, તેટલો
તેટલો, તમાને અને બીજાઓને અચૂક લાભ મળશેજ. આ બાબે હુકીમ
ફરદઉસી તુસી તેમજ મનુસ્મૃતિનાં ૪ થા અધ્યાયનાં ૨૩૮, ૨૩૯,
૨૪૦, ૨૪૧, ૨૪૨, ૨૪૩ માં પ્રલોકો શું કહે છે :-ફરદઉસીની બધો :.

બદીન ઝાદેહુ અમ હુમ બદીન જુઝદમ-
ચેનાન દાન કે ખાકે પયે હુધદરમ,
ગરમ ગરત વયદાન બરે શાહુ ગન્જ-
બે ઝોકાશુ શુદ આખાદ ગન્જમ એ રન્જ.
બે નઝદે ખોદાવન્દે જાન આફરીન-
બસી બોદેહુ અમ ઝીન લેહાન આફરીન.

અર્થ:-હું, ધર્મ સાથે જન્મ્યો છું અને ધર્મ સાથેજ મરીશ. એન
બહુજે કે, હું, હયાતનાં (મદમદ પેત્રનબર સાદેખના જમાઈ અલીને, હયાત
યાને સિંદ કરીને કહેવા હવા. જે અલી સાદેખની અદથી નદગનદ સાદેખ
હસ્તામી દીન ફેલાવવામાં ફાવ્યા હવા, તે અલી સાદેખને, ફરુર દીન્યાર
યાને સદમાને ફારસીને, દીનિ ઇસ્નથી આરાસ્તે કરીને જુઝેન્દી બક્ષી દલી)
કામની ખાકે છું.

૨. પાદશાહ (મદમદ નજબી)ની સન્મુખ જો કે મારી દીવત નાચ
પાની છે; હતાં, (હસાને કાન્ત વડે સજવત કરવાની) મારી મદેનદને લીધે
પેલી દુન્યામા મારી દીવત (પુવધને સંચય) આખાદ વહ છે.

૩. જીવાત્માને પેદા કરનાર નાલિકની સન્મુખ હું, ના જવતમાથી
વજાબેક સ્તુતિનાં વચનો વહ વયો છું.
મનુસ્મૃતિનાં પ્રલોકો.

ધર્મ શનૈઃ સંચિનુયાદ્વત્માકમિવ પુત્રિકાઃ ॥

પરલોકસહાયાર્થે સર્વભૂતાન્યપીડયન્ ॥ ૨૩૮ ॥

નામુત્ર હિ સહાયાર્થે પિતા માતા ચ તિષ્ઠતઃ ॥

ન પુત્રદારા ન જ્ઞાતિર્ધર્મસ્તિષ્ઠતિ કેવલઃ ॥ ૨૩૯ ॥

एकः प्रजायते जन्तुरेक एव विलिख्यते ॥

एकोऽनुमुञ्चे मुक्तमेक एव च दुष्कृतम् ॥ ૨૪૦ ॥

मृतं शरीरमुत्सृज्य काष्ठलोष्टसमं क्षितौ ॥

विमुक्त्वा धान्धवा यान्ति धर्मस्तमनुगच्छति ॥ ૨૪૧ ॥

धनानિભૂમૌ પગવથ ગોષ્ઠે માર્યાં શહદ્વારિ જનાઃ શ્મશાને ॥

દેહક્ષિતાયાં પરલોકમાર્ગે ધર્માનુગો ગચ્છતિ જીવ એકઃ ॥

તત્સાદ્ધર્મે સહાયાર્થે નિત્યં સંચિનુયાચ્છનૈઃ ॥

ધર્મેણ હિ સહાયેન તમસ્તરાતિ દુસ્તરમ્ ॥ ૨૪૨ ॥

ધર્મપ્રધાનં પુરુષં તપસા હતાકિલ્વિપમ્ ॥

પરલોકં નયત્યાશુ માસન્તં શશરીરિણમ્ ॥ ૨૪૩ ॥

અર્થઃ—(૨૩૮) જેમ એક જાતની કાઠીએ ધીમે ધીમે વલ્ભીકને (જાણી રજકણોનો) સંચય કરે ॥ એટલે મોટો રાફડો બાંધે છે તેમ, પરલોકમાં (ખીછ દુન્યામાં) સદાયતા મળે તે ખાતર મનુષ્યે, કાષ્ઠ પણ પ્રાણીને પીડા ન કરતાં ધીમે ધીમે ધર્મનો સંચય કરેલા. (એટલે પુણ્યનો તોશો એકઠો કરેલા.)

(૨૩૯) પરલોકમાં (પૈલી દુન્યામાં) મદદ કરવા માટે માતા, પિતા, પુત્રો, સ્ત્રીઓ અને જ્ઞાતિ એ કાષ્ઠ ઉભાં રહેતાં નથી, ફક્ત ધર્મજ ઉભો રહે છે,

(૨૪૦) પ્રાણી કહેતાં જનસાન એકલોજ જન્મે છે, એકલોજ મૃત્યુ પામે છે, એકલોજ મુક્ત્ય (સારાં કામોનો સારો બદલો) ભોગવે છે અને એકલોજ દુઃખત્ય (ભુરાં કામોનો ભુરો બદલો) ભોગવે છે. (એટલે માણસે બાધ બાંધુઓ ઉપર આધાર નહિ રાખતાં માત્ર ધર્મ ઉપરજ આધાર રાખવોઃ કેમકે, ધર્મજ તેનાં આત્માની ઉપરની સર્વત્ર નક્કી કરશે).

(૨૪૧) કાઠી અને મટોડીનાં ઢેફાં જેવાં મુલેલાં શરીરને પૃથ્વી ઉપર છાટી દબને (શ્મશાનમાં) સાથે ખચલા બાધખંધો ચાલ્યા જાય છે, પણ એક ધર્મજ તેની પાછળ જાય છે.

(ટીકા રૂપી શ્લોક) પરલોકનાં માર્ગ તરફ જીવ (સ્વાન) જ્યારે પ્રયાણ (જવા માંડે છે) કરે છે ત્યારે ધન પૃથ્વીમાં પડ્યું છે. પશુઓ તેનાં બાંધેલા

ગાઠા વિગેરેમાંજ રહે છે, સ્ત્રી, ધરનાં દ્વારમાંજ અટકીને ઉભી રહે છે, સમાં સંબંધીઓ સમસાન સુધી આવી અટકી નય જ અને ઘરીર ચીવામાં (આવસમાં) ધૂંકું પડે છે. ના વખતે તો, છવાત્યા, એકલોજ નાનજ વધે છે અને ફક્ત ધર્મજ તેજુ રક્ષણ કરવા તેની પાછળ પાછળ ચાલે છે.

(૨૪૨) તે માટે, (સ્થાનને) મદદ કરનાર ધર્મનો સદા ધીમે ધીમે સંચય કરવો, કારણ કે, ધર્મની મદદથી અને તેવા નર્કનાં ભુરા એકાગ્રમાંથી (સંકટમાંથી) ધનસાન પાર ઉતરી નય છે.

(૨૪૩) ધર્મ, વધા વધના બળથી જેનાં પાપો ધોવાઈ જાયલાં છે, એવા પ્રકાશિત અને પ્રજ્વાલાવાળાને પુનેલા પુરને, ધર્મજ દુરવ સ્વર્ગલોકમાં (રાયન બહેરવ વરક) લઈ નય છે. (માટે માણસે, બને તેટલો ધર્મનોજ અમલ કરવો.)

અત્યુચા વે મીઝદમ અંધુહુત્ અહયા
મગહયા યવત્ આઝુશ્ ઝરઝદિસ્તો ખૂનોઈ
હુખતયાઓ પરયા ઝઓઆંસ અઓરાયા
યયા મઠન્યુશ્ દ્રેગ્વતો અનાંસત્ પરા
ધવીઝયથા મનેમ્ તેમ્ અત્ વે વયોઈ
અંધુહુહતી અપેમેમ્ વયો.

અર્થ:- (અએ નર વથા નારીઓ.) વમારાં બાતેનનો લોભ (અથવા ખરાબ દવસ) (જેણે ગોવા) (દિલના) ઉંઘાણમાં જડ ધાડેલી જ (તે), જયારે વડન બદાર નીકળી જયે, (વથા) ન્યારે (વમારાનાથી) પાપો વિચાર વડન નાબુદ થઈ જયે ત્યારે, તે મોઠાં કામનો બાડો વયોને મળયે, (માટે) (એ) સદાસ કમને માટે, વયો કમર બાધે, નહિ તો અફસોસ! અફસોસ! (એ પ્રમાણે) ઉવટે વમારે બોલવું પડયે. (ચક્રને હા, પઠ. ફકરો ૭ મો).

મોનાબત.

સ્થનાર.—બેહરામ પીરેઝશાહ ભર્યા.

૧. ગોનાહમ ખીમરો હદ અસ્ત,
હમેહ અએમાલે મન બદ અસ્ત,
બરમ ધાલેબ દીવો દદ અસ્ત,
ખોદા બર હાલે મન બેન્ગર.
૨. બસી ગોમરાહો રન્જુરમ,
જે રાહે રાસ્તે દીન દૂરમ,
બસી મલઉન ઓ મકેહુરમ,
ખોદા બર હાલે મન બેન્ગર.
૩. બેખીમો શુર અસ્ત જનનમ,
સેવાયત કસ નમી દાનમ,
કે બાશદ મર નેમેહબાનમ,
ખોદા બર હાલે મન બેન્ગર.
૪. બસી આગેજો દેલ તન્ગમ,
બે દામે નામુસો નન્ગમ,
અબા દીવાન દર જન્ગમ,
ખોદા બર હાલે મન બેન્ગર.
૫. બસી ધાદેલો ધમગીનમ,
ન દર રાહે હકો દીનમ,
બે બન્દગીયે તુ મેરકીનમ,
ખોદા બર હાલે મન બેન્ગર.
૬. પશીમાનમ ઓ મેહજુરમ,
જે ઝોહમાતે નેહલ કુરમ,
અબા અમ્યુબ મઅમુરમ,
ખોદા બર હાલે મન બેન્ગર.
૭. મોદામમ દુજ રન્જાનદ
દીનો ધમાન બેબેમ્માનદ,
મરા દૂરતર જે “અય” રાનદ,
ખોદા બર હાલે મન બેન્ગર.
૮. બેહર હાલી શેકસ્તેહ અમ,
બસી જેબ્દીસ ખસ્તેહ અમ,
બદુને બદ નકેસ્તેહ અમ,
ખોદા બર હાલે મન બેન્ગર.
૯. તુ દાની કરાબારે મન,
નીહાનો આશકારે મન,

- સેવાયત કીસ્ત યારે મન?
ખોદા બર હાલે મન બેન્ગર.
૧૦. રૂહમ મોન્જેમબ બેમુયે તુસ્ત,
દેહમ જેન્દેહ બેમુયે તુસ્ત,
મરા બસ આરઝુયે તુસ્ત,
ખોદા બર હાલે મન બેન્ગર.
 ૧૧. બેહર જાહ કે મીગરદમ,
ન દાનમ મન બેહા કરદમ,
કે આયદ બસ ધમો દરદમ,
ખોદા બર હાલે મન બેન્ગર.
 ૧૨. ઝમાનેહ પોર જે મક્કારીસ્ત,
જે બેદઅત ઓ ઝિનાકારીસ્ત,
જે કન્જુ ઓ સૈતમગારીસ્ત,
ખોદા બર હાલે મન બેન્ગર.
 ૧૩. બે મેદબિ મોનેહગારી,
ફેતાદેહ અમ બેક્ષાચારી,
બસી બા નાલેહ ઓ આરી,
ખોદા બર હાલે મન બેન્ગર.
 ૧૪. મરા ઝીન હાલતે ખારી,
પરીશાની ઓ દુશવારી,
બેચક બારેહ ખીશન આરી,
ખોદા બર હાલે મન બેન્ગર.
 ૧૫. મરા અઝ રીમની દૂર કુન.
હમેહ અએદાયે મન કુર કુન,
દેલો જનનમ પોરઅઝ તુર કુન,
ખોદા બર હાલે મન બેન્ગર.
 ૧૬. યુ તુ બાશી મરા દેલબર,
ચેરા જુયમ રકીકો ઝર,
જે યાદે તુસ્ત દેમાધમ તર,
ખોદા બર હાલે મન બેન્ગર.
 ૧૭. જે કેથત દૂર ઝમીરમ કુન,
બ જેકે તુ ફકીરમ કુન.
સરેશાર દસ્તગીરમ કુન,
ખોદા બર હાલે મન બેન્ગર.

તરણુ મો,

૧. મારાં પાપો અસંખ્ય અને હદ વિનાનાં છે. મારાં સધળાં કામો શુરાં છે અને મારી ઉપર દેવો તેમજ શાસ્ત્રજ્ઞાનારાં ગ્રાણીઓ (અણ્ણદિક-ફૂલો તથા શુરી ખાણેશો અને દુયુઓ) ગાલેબ આવે છે. માટે, અય ખોદાવન્દ ! તું મારી હાલત પર નેગાહ કર.

૨. હું ધણો ગુમરાહ અને મુઝાયલો છું અને ધર્મના ખરા માર્ગથી દૂર ગયો છું, તેમજ ધણો અપજશભર્યો અને સરજતા ક્રોધનો મારેલો બન્યો છું; માટે, અય ખોદાવન્દ ! તું મારી હાલત પર નેગાહ કર.

૩. મારો જીવ, ધાસ્તી અને ગલરાટમા પડ્યો છે, અને હું તારા સિવાય બીજા કોઈને નથી પીછાણતો કે જે મારો નેજેહબાન થાય, માટે અય ખોદાવન્દ ! તું મારી હાલત પર નેગાહ કર.

૪. હું ધણો નબળો અને તગટેલ બન્યો છું તેમજ અપજશ અને શર્મની જાળમાં ફસી પડ્યો છું. (તે ઉપરાંત) હું, દેવો (ફૂલ તેમજ શુરાં દુયુઓના હુમલાઓ) સાથે લડતમાં પડ્યો છું; માટે, અય ખોદાવન્દ ! તું મારી હાલત પર નેગાહ કર.

૫. હું ધણો ગદ્ગદ તથા મમગીન બન્યો છું અને સઘાઈ તથા દીન ધર્મના રાહપર રહ્યો નથી, તેમજ હું તારી બંદગીમા મુશ્કેલ નેવો છું; માટે, અય ખોદાવન્દ ! તું મારી હાલત પર નેગાહ કર.

૬. હું પશીમાન તથા બીજુટો † પડેલો છું અને અજાનતાના અધકારથી આધજો બનેલો છું તેમજ એખોથી ભરપુર છું, માટે, અય ખોદાવન્દ ! તું મારી હાલત પર નેગાહ કર.

૭. દુન=અસર તારીકી=શૂદ્ધી તેવિપીમાંવી જન્મ પામતી શુરી અસરો, મને હ મેશા સતાવે છે, અને મારા દીન ધમાનને ડામાડાળ કરે છે, તેમજ મને અખોષના પાળનથી દૂર કાઢી કહાડે છે, માટે, અય ખોદાવન્દ ! તું મારી હાલત પર નેગાહ કર.

૮. હું દરેક પ્રકારે ટુટેલો બન્યો છું અને એખીસથી=અણેરમનથી ધણો જખ્મી થયો છું; તેમજ જુઝાઈ સિવાય મેં બીજું કશું વાવ્યું નથી; માટે, અય ખોદાવન્દ ! તું મારી હાલત પર નેગાહ કર.

† શરેહ —આ તરણુમામા, “બીજુટો પડેલો છું” એવો જે ઇરાદો છે તે, સ્વાન, ગદગમનમાથી આ વીસ્તીની આવમમા ઉતરીને જે એક ભવની આકુળ વ્યાકુળતા=શૂદ્ધ અલુભવે છે તેનો લગતો છે

૯. તું, મારો કારોબાર જાણે છે; તેમજ મારાં છુપાં અને જાહેર કામો પણ જાણે છે (કે તે કેવાં છે). તારા સિવાય મારો ખીજો કોણ દોસ્ત છે? માટે અય ખોદાવન્દ! તું મારી હાલત પર નેગાહ કર.

૧૦. મારો જીવ તારી તરફ ખેંચાયેલો રહે છે; તેમજ મારું અંતઃકરણ તારી (પવિત્ર) યાદનાં (પમરાદથી) જીવતું રહે છે. મને તો બસ તારીજ (દોસ્તીની) ખાહેશ છે; માટે અય ખોદાવન્દ! તું મારી હાલત પર નેગાહ કર.

૧૧. હું જ્યાં જ્યાં જઈ છું ત્યાં ત્યાં, હું નથી સમજતો કે શા કારણે મને (દુન્યા તરફ) તિરસ્કાર અને દુઃખ પેદા થાય છે; માટે, અય ખોદાવન્દ! તું મારી હાલત પર નેગાહ કર.

૧૨. આ દુન્યા પાખંડથી તેમજ દોષ સોંગથી અનીતિથી=બદ્ધ-લીથી, જુગઘથી અને સેતમ=મેદાદીથી ભરેલી જાણાય છે, માટે, અય ખોદાવન્દ! તું મારી હાલત પર નેગાહ કર.

૧૩. હું, પાપીના વમળમાં નાચાર હાલત સાથે તેમજ ધણા અક-સોસ અને ઝારી સાથે પડેલો છું; માટે, અય ખોદાવન્દ! તું મારી હાલત પર નેગાહ કર.

૧૪. (અને) મને આ ખુવારીની, પરેશાનીની તથા મુશ્કેલીની હાલ-તમાંથી એકવાર બહાર કઢાડ, અને અય ખોદાવન્દ! તું મારી હાલત પર નેગાહ કર.

૧૫. મને રીમનીથી દૂર રાખ તેમજ મારા સગળા દુશ્મનોને (કામ, ક્રોધ, મોહ, માયા, મદસર=અદેખાધ અને હાલ વિગેરે દુશ્મનોને) આધળા બનાવ અને મારા અંતર તથા જીવને (માનની) રોશનીથી ભરપૂર કર; અને અય ખોદાવન્દ! તું મારી હાલત પર નેગાહ કર.

૧૬. જ્યારે તારા જેવો મારો દેલબર=દોસ્ત હોય તો પછી, હું શા માટે (ખીજો) મિત્ર અને પૈસા ટકા શોધું? મારો સીનો, તારી પવિત્ર યાદથી તર બની ગયો છે, માટે હવે તો તું મારી હાલત પર નેગાહ કર.

૧૭. મારા મનને તકોબરી=આપ વગ્રથી દૂર રાખજે અને તારીજ સ્તુતિ કરનારો મને એક ફકીર બનાવજે, તેમજ અપો સજોબ યઝદને મારો મદદગાર કરજે, અને અય ખોદાવન્દ! તું મારી હાલત પર નેગાહ કરજે.

નોટ :—આ કાવ્યમાં, ખોદા=ખોદાવન્દ શબ્દ, આપણી સરજતના=બધો-બખતનાં ધડનાર અહુરમઝદને માટે વપડાયેલો છે એમ સમજવું.

થોડીક કઠીમ ઇરાની નસીહતો

અસલ ફારસીમાંથી તરજુમો કરનાર—મીતોમહેર
ફરુકનજી સરકારી.

ફતવોશ્ર અહુરહે મજ્દાઓ.

શહેનશાહ નવશીરવાન અને તેના વઝીર
યુઝર્થમહેર વચ્ચે થયેલા સવાલ જવાબો.

સવાલ:-ખુદાતાલા આગળ યાની માંગણી કરવી જોઈએ ?

જવાબ:-બે ધે દુન્યા માટેની લાલાઈ અને સારી તનદરોસ્તીની.

સ:-સારી વર્તણૂક તે શું ?

જ:-દાદાર અહુરમઝદના ફરમાનો મુજબ અમલ કરવો અને તેના

દરેક ઇન્સાનો ઉપર દયા દેખાડવી તે.

સ:-આ છ'દગી કેવી રીતે ચાલેરવી ?

જ:-ખુશલાઈમાં અને ઇન્સાનોને બને તેટલું આશુ' દુઃખ દેવામાં.

સ:-છ'દગી કયાં કાય' પાછળ રગડી નાખવી જોઈએ ?

જ:-જ્ઞાન (આત્મ જ્ઞાન) મેળવવા પાછળ.

સ:-જ્ઞાન શું કળ આપે છે ?

જ:-જ્ઞાન મેળવનાર, જો સાધારણ પુરુષ હોય તો, તે, મોટા

મેળવે છે અને જો ફકીર (સંત પુરુષ) હોય છે તો, તે, દૈવન મેળવે છે.

સ:-સદ્વર્તમા માગ' યી રીતે જાણી શકાય છે ?

જ:-જ્ઞાનના પ્રકાશ વડે.

સ:-દુન્યા એટલે શું ?

જ:-અત્રે છ'દગી પુરી કર્યા પછી, જે કાંઈ છેવટે, કામમાં નથી

આવતું તેવું નામ દુન્યા.

સ:-ગારી વર્તણૂકના માગ'ની રાચની તે શું ?

જ:-દરેક જુ'ડી ઇચ્છાઓને કાબુમાં રાખવી તે.

સ:-આપણી જીંડી વાસનાઓ શી રીતે છૂતી થકાય ?

જ:-તેઓનો વિરોધ કરવાથી (એટલે જુરી ઇચ્છા થતાંજ એક-શુભ વિચાર અથવા શુભ કર્મ કરવાથી).

સ:-ઇન્જન કેવી રીતે વધારી શકાય ?

જ:-થોડું ઓલ્યાથી.

સ:-સર્વેથી પહેલાં, કોણ સાથે ભલામ કરવી ?

જ:-માતા પિતા સાથે.

સ:-જીંડાઇ કોણ સાથે કરવી જોઇએ ?

જ:-આપણામાં રહેલી જુરી ખાદેશો સાથે.

સ:-દાદાર અકુરમઝદને, કેમ ખુશહાલ કરી શકાય ?

જ:-માતા પિતાની સેવા કરવાથી.

સ:-દાદાર અકુરમઝદને કેવી રીતની ભલામ વધારે પસંદ છે ?

જ:-જે ભલામ પોતાના માતાપિતા, બધ્યાંઓ અને કોમ તથા કમીલા તરફ કરવામાં આવે છે તે.

સ:-ખુદાવંદતાલા કઇ બદીને ધણીજ ધિક્કારવા યોગ્ય લેખે છે ?

જ:-ઇ-સાનો, પોતાના બાળકોને જે આપ દે છે તે, તેમજ, લાતાર બનેલાંઓ ઉપર સીતમ ગુજારે છે તે બદીઓ.

સ:-સૌભાગ્યવંત પુરૂષ કેવાં લક્ષણોથી જણાઇ આવે છે ?

જ:-ત્રણ લક્ષણો વડે. પહેલું, તે આદમી, જ્ઞાન મેળવવા બહુજ આતુર રહેતા હોવા જોઇએ, બીજું, તે આદમી દાન કરનારો હોવા જોઇએ; ત્રીજું, તે ખુશહાલ રહેતો હોવા જોઇએ.

સ:-સર્વે કાર્યોમાં ધણુંજ શ્રેષ્ઠ કાર્ય કયું છે ?

જ:-દાની અને દિલ્લુફ સાથે એક રાખવી, (પાને, સતસંગ કરવો), અને તેઓ સાચના વાદવિવાદથી આનંદ મેળવી કાયદો ઉદાવવો તે.

સ:-એક પરહેઝગાર પુરૂષના લક્ષણ શું ?

જ:-ખરો પરહેઝગાર તે છે, કે જે, કોઇને પણ તુકસાન પુરું એવું કામ કરતો નથી.

સ:-લોકોને બને તેટલું આજીવું દુઃખ દેવાની ટેવ કેમ કરીને સંપાદન કરી શકાય ?

જ:-જ્યારે આપણી પોતાની ભતને, તમામ જનદાર પેદાયશોમાં, વધુ તુચ્છ અને જીંડા જાણીએ ત્યારે.

સ:-ઉપલો સદગુણ કેમ મેળવી શકાય ?

જ:-શાની અને ડહાપણવાળા પુરુષો સાચના સંબંધથી.

સ:-ગરીબાઇમાં કંઈ ચીજ એખત્યાર કરવી નોંધએ ?

જ:-મન રેઝાને આધીન રહેવું તે.

સ:-ખુદાતાલાની એખાદત તરફ આપણું હૃદય શી રીતે આકર્ષિત થાય ?

જ:-મોતનો વિચાર ચાલુ મનમાં રાખ્યાથી; યાને, એક દિવસ અત્રેથી સંઘળું છોડીને ચાલ્યા જવું છે, એ વિચાર રાખ્યાથી.

સ:-અંતરમાં શા કારણથી અંધકાર (અજ્ઞાનતા) પેદા થાય છે ?

જ:-દુન્યવી માત્ર મીલકત ઉપર મોહ રાખવાથી.

સ:-અંતરમાં શા કારણથી પ્રકાશ (જ્ઞાન) પ્રાપ્ત થાય છે ?

જ:-દુન્યા તરફની પ્રીતિ અને તમામ મિથ્યા વસ્તુઓ તરફનાં વળગણુને ત્યાગ કર્યાથી.

સ:-આ દુન્યામાં શું દેખી દરમ્યાન કેવી રીતે રહેવું નોંધએ ?

જ:-એક મુસાફરની માફક, કે જે, એક ધર્મશાળામાં ઉતારો લે છે અને રાત પૂરી થતાં સહવારમાં પાછો ચાલવા માંડે છે.

સ:-એક ઇનસાનને, પ્રાણ કરતાં વધારે વહાલી ચીજ કંઈ છે ?

જ:-ધર્મિને ધર્મ અને અધર્મિને પૈસા.

સ:-એવી કંઈ બાબદ છે, કે જે, સાચી હોવા છતાં ભૂકી જણાય ?

જ:-૫૬ વયમાં, જવાનીનાં શૂરાતન વિશેની વાતો અને ગરીબાઇમાં શ્રિમંતાઇનાં વૈભવની વાતો.

સ:-એક સાચા મિત્રની પીછાણુ કેમ કરી શકાય ?

જ:-ગરજને વખતે એક માણ્યો મિત્ર અને બીજા સાધારણ આદ-મીએ જ પીછાણી શકાય છે.

સ:-એક વિખરેલ તથા નાફરમાન બાળકશાના જેવું છે ?

જ:-હઠી આંગળીના જેવું, કે જેને, જો કાપી નાખ્યે તો વેદના થાય અને રાખીએ તો ખરાબ દેખાય.

સ:-પુરૂષ અને સ્ત્રી વચ્ચે શું ફરક છે ?

જ:-આકાશ અને પૃથ્વી વચ્ચે જેટલો ફરક છે તેટલો; કેમકે, ત્યાં મુખી આકાશમાંથી પાણી વરસતું નથી ત્યાં મુખી જમીનમાં વસ્તુઓ ઉગતી નથી.

સ:-એક ઇન્સાનના ગુણ દોષની ખબર શી રીતે પડે ?

જ:-તેના પરિચયમા આવ્યાથી.

સ:-એક મુસાફરી કરનાર વધારે સારો કે એકજ જગ્યા ઉપર રહેનાર ?

જ:-મુસાફર વહેતાં પાણીના ઝરા મીસાલ છે, જ્યારે એકજ જગ્યાએ રહેનાર બંધાર પાણીના જેવા છે.

સ:-પાપનો ઇલાજ શું ?

જ:-પશ્ચાતાપ કરવો તે.

સ:-એક શ્રિમંતને, કયું કાર્ય વધુ સુખ પમાડનારું છે ?

જ:-લાચારોને અન્નદાન કરવું તે અને ઘણીજ નમનતાપથી મહેમાનોની પરોણાગત કરવામાં રોકાવું તે.

સ:-ધર્મશાસ્ત્રમાંથી કઈ બાબદ ઘણીજ ચીવટાઈથી ધ્યાનમાં રાખવી જોઈએ ?

જ:-પેદા કરનારની યાદ, અને મનુષ્ય દેહ મોતને આધીન છે, એ બાબદો ઘણીજ યાદ કરવી તે.

સ:-રઝક રોઝી કોને કહેવી ?

જ:-જે કંઈ તને આવી મળે તે.

સ:-એવો કયો માણસ છે કે, જ્યાં પથ્થુ તે જાય છે ત્યાં તેને, બધાં આદરમાન આપે છે ?

જ:-જે આદમી સારી રીતભાત ધરાવે છે તે.

સ:-ઉંઘવું સારું કે જાગવું ?

જ:-એક જીલમગારને માટે ઉંઘ સારી, અને, એક ઇન્સાફીને માટે જાગતી સારી.

સ:-એવો કયો પુરુષ છે કે જનામાં સૌ ખામીઓ ડોવા છતાં લોકો તેનામાં એક પથ્થુ ખામી જોતાં નથી ?

જ:-એક સખી દાતાર પુરુષ.

સ:-એવી કેટલી ચીજો છે કે જે, દિલના ગમને દૂર કરે છે ?

જ:-એ ચીજ. એક તો મન ગમતો મિત્ર, અને ખીલું, સાચા તથા ભૂં ઇચ્છનાર મિત્રના ચહેરાના દર્શન.

સ:-કયો ઇન્સાન ખરો અકકલવાલો કહેવાય ?

જ:-જે કોઈ, આ જગતમાં, પોતાની સાથે વિરુદ્ધતા આવવા છતાં, પોતાના દિલને દુઃખી કરતો નથી, તેમજ પોતે નારાજ બનતો નથી.

સ:-કયો પુરુષ મોટો હિંમતવાન કહેવાય?

જ:-જે કોઈ, સ્વર્ગના સુખને ખાતર જાતનાં મિથ્યા સુખને ભોગ આપે છે તે.

સ:-એવું ક્યું ક્યું કુખ છે, કે જેનો ધવાજ કરતાં, વેદો પણ ધાયાટ બની જાય છે?

જ:-મૂખાંધ અને અભણપણ.

સ:-એવું શું કરવું જોઈએ કે જેથી, કુ-માના લોકોની ભુંડાઈથી સલામત રહી શક્યે?

જ:-મિત્રો સાથે પ્યારથી અને દુસ્મનો સાથે નરમાઈથી વર્તવું તે.

સ:-એવી કઈ વસ્તુ છે, કે જે, જીંદગી કરતાં વધારે સારી અને મોત કરતાં વધારે ખરાબ છે?

જ:-જીંદગી કરતાં વધુ સારી ચીજ તે નેકતામી છે, અને મોત કરતા વધારે ખરાબ તે ભુંડાઈ છે.

સ:-ધર્મના સઘળાં ફરમાનોમાં ક્યું ફરમાન ધણુંજ પસંદ કરવા જેવું છે?

જ:-જે ફરમાનના પાળનથી, હાકાર અકુરમઝદ ખુશનુદ બને તે.

સ:-આ તનની સુખાકારી ચામાં સમાવથી છે?

જ:-નિયમીત વખતે શુખ લાગતાં, ખોરાક ખાવામાં અને થોડીક શુખ બાકી હોય તે જતાં, ખોરાકથી હાથ ખાંચવામાં.

સ:-કેવો આદમી તારો સાચો મિત્ર છે?

જ:-તે, કે જે, તારી ખામીઓને લોકોની નજરથી છુપાવે અને તારા સદચરોને જાહેરમાં દીખાવે.

સ:-એક ઇન્સાન ક્યાં ક્યાંથી લોકોનો વહાલો બને છે?

જ:-હરેક લેવક દેવકમાં સચ્ચાઈ રાખવાથી અને કોઈ પણ હાલતમાં એકે જ પ્રવહાલ રાખવાથી.

સ:-આ દુન્યાની બહેરોમાં કેટલી ચીજો વધારે ખુશહાલી આપનારી છે?

જ:-એક તો પરહેઝગાર ફરજદ, બીલું, પ્રમાણિક ધંધાથી મેળવેલી દોલત, ત્રીલું, સદચરો અને રૂઆણી ધણીઆણી.

સ:-એક સાચા મિત્રની નિશાની શું?

જ:-તને નેકી કરવામાં મદદગાર થાય, અને ભુંડાઈના માર્ગથી તને સિખામણ આપીને અટકાવે તે.

શહેનશાહ નવશીરવાનની શિખામણી.

શહેનશાહ નવશીરવાન પોતાના ફરજ-દને શિખામણુ આપતાં કહે છે કે, “અય ખેટા ! જે કોઈ ચાર ચીજથી દૂર રહે છે તેને, કદી પણ નુક-સાન પહોંચતું નથી. પહેલી ચીજ ઉતાવળ, બીજી આજસાષ્ટ, ત્રીજી અભિમાન, ચોથી ચીજ જુડો સ્વભાવ તે ઉપરાંત બીજી ત્રણ ચીજ એવી છે કે, જે, આત્માને (રવાનને) હાનિ પુગાડનારી છે. પહેલી ચીજ લોભ, બીજી ચીજ ધાસ્તી (ચિંતા). ત્રીજી ચીજ દેવું (કરજ). અય ખેટા ! તું એવો દોસ્ત પસંદ કર, કે જે, તારી ખેડતરી માટે મહેનત કરનાર હોય. સૌથી ઉત્તમ યુક્તિ તે ધીરજ, અને કોઈ પણ કામને તેના બરોબર વખતે પાર ઉતારવું તે છે અય ખેટા ! જીંદગી માત્ર થોડાજ વખતની છે, માટે દુન્યાને ખાતર કોઈ સાથે ચત્રુવત કે દુશ્મની કરતો ના, અને કોઈનું છુરું ખોલતો ના; તેમજ કોઈને માટે અદેખાઈ કરતો ના તથા ખોટી અને મિથ્યા વાતો ખોલતો ના; તેમજ તને પોતાને, દુન્યાને સૌથી મોટો આદમી ગણતો ના, અને જે આદમીઓ વચ્ચે કંકાસ કરાવતો ના. દરેક વખતે ધૈર્ય રાખજે તથા તારું દરેક કામ ખુશતાલાની મરજી ઉપર છોડી દેજે અને તે, તારા મહદગાર બનશે.”

શહેનશાહ નવશીરવાને, પોતાના દુખમાની દીવાલ ઉપર લખાવેલી નસીહતો.

અય ઇનસાનો ! તમે પુણ્યનાં કામો કરવામાં ખંતીલાં રહેજો અને ગુનાહનાં કામથી સદા દૂરજ રહેજો. આ જગતની હેલતને તકલીફો જાણુજો. ઇનસાફી સાચ્યા, અને પ્રમાણિક બનજો તેમજ દીનને લગતી નસીહતો સાબળનાર તથા ગરીબોનાં રક્ષણ કરનાર થજો. જો તમે, આ ખાફી દુન્યામાં, મઝદુર-ઝરથુસ્ત્ર દીન પ્રમાણે ચાલશો તો, આવતી દુન્યામાં ગરોબમાન બહેસ્તનું સુખ સંપાદન કરશો.

બીજું એ કે, જેમ ઝાડનાં પાદડાને પવન સાથે તાલુકો છે તેમ, જીંદગીને મોત સાથે તાલુકો છે. દુન્યાના તમામ ચોગીઓ સારા થઈ શકે છે, પણ, અદેખાઓની ખીમારી, કદી મટતી નથી. ઉધિમ વગરનાં આદમીને આખરૂ હોતી નથી. તમે જોજમજહ તેમજ વૈભવ ભોગવો તેમાં કંઈ ફરકત નથી; પણ ફરવીશોની સુધાં દાદ લેતા રહેજો.

ગઢા પુરુષો, જે બોલે છે તે, કરી બળવે છે અને જે ચીજ કરી બળવતા નથી તે વિશે તેઓ બોલતા નથી. દુન્યામા પાપ દુર્યોગો ગણાય છે. પહેલો અદેખાઇ, બીજો કાનો. યાને વેર, ત્રાજો ગુસ્સો, આથો નાચારી, અને પાપો લોભ. આ પાપ દુર્યોગો, જી તેમજ ધનને કારણે, હસ્તી ભોગવે છે.

રાત્રી પુરુષોની શિખામણો નહિ સાંભળવાથી આ દુન્યામા દુ ખી થવાય છે તથા ધેલી દુન્યામા દોષખમાજવાય છે સૌથી ઉત્તમ નીજ તે સારી શિખામણુ અને વધારે નિમંજ, તે ત દુસ્તી છે.

અને એ બધે પુરા પાડનાર તથા તેઓ મારફતે સ્વાદ (લાભ) આપનાર તે, તવગરી છે અને તવગરીના કરતાં પણ વધુ પાપો ધન સાન તે છે, કે જે, ન્યાયનો કરનારો તથા શિખામણો ઉપર અમલ કરનારો હોય છે. ખરો તવગર ધનસાન તે છે, કે જેને, લોભ નથી, અને ખરો મુખી તે છે, કે જેનો સાથી લોભ નથી હોતો.

જો કોઈ ગમે આદમી તારા જીવનો દુસ્મન બને તો તે, એક નાદાન દોસ્તના દરતા ભણે છે તે આદમી ખરેખ. તવગર છેડે જેણે, લોભ અને બહોળે ગમમા ગાખ્યા જે આદમીએ વચર મહેનને ધનદોસ્ત મેળવી હોય અને તે જો, ધર્મકામમા ખરથી નાખે તે, તે આદમીને ખરેખરી મોઢાઇ તથા નેકનામી ઘટે છે.

ખીજી એ કે, પાદચાહ મા તો તવગર આ મીએ, કોધી અને દુન્દ સ્વભાવ રાખવો ઘટતો નથી માટે, તુ ધીનજનત અને સહનશિવ સ્વભાવ રાખજો, કારણ કે, દુન્યાની સંભાળ રાખનાર અજનમદ પાદચાહ દાનેચમદ હોય છે તુ પાદચાહ માન ત્યાર માધ. દુ ખ દેતો ના, પણ ખરો ધનચાહ આપજો, વચનથી બેવચન થતા ના, ઉદાખરના કહેવાથી કોઇને સકટ પુગા-તો ના, અને ગરીબ તેમજ નિમત્તને એક સરખો ન્યાય આપીને તારા રક્ષણ હેઠળ રાખજો.

પહેલા તો હમોલા ખુદતાવાને યાદ કરતો હેજે અને સત્યને કહી છાડતો ના, કોઈ, એક જાતનું આ પણ છે, માટે, તેને પી જજો અને ધીરજ રાખજો. એકદિલ રાખીને ચાલજો, શરમ આપજો રાખજો, નાના મોઢાનું માન જાળવજો, પવિત્રતા જાળવજો, માનપ, રોડ તેમજ શિક્ષકને. માન આપજો અને ભરે માર્ગે ચાલજો. શુભ અને કલુસ આદમીના કરતા ઉત્તર આદમી ભણે છે.

જે તડતે, ફડ બવાળ આપે છે તેના ઉપર ખુદાતાવા પ્રસન્ન છે. હ મેશાં સ્પષ્ટ શબ્દોમાં તડને ફડ ખુવાસો કરજે. કોઇને ટવળાવતો ના. બોલેલું વચન રદ થવા દેતો ના; પણ, ગમે તેવા સંજોગો વચ્ચે તે પાળજે.

આદમીઓને ખરાબ કરનારી, અપજ્જલ અપાવનારી અને હાનિ પુગાડનારી કંઈ કંઈ ચીજો છે તે સાંભળ. પહેલાં તો ભુકું બોલેલું તે. બીજી, ચેરી કરવી ને નીલું, ભુગાર રમવો તે. ચોથું અપશબ્દો (ગાલ ગજોગ્ય) બોલવા તે. પાંચમું, ક્રોધ કરવો તે. છઠું, પારકી સ્ત્રી ઉપર કુદ્રષ્ટિ કરવી તે. સાતમું, દગો ફટકો કરવો તે આઠમું, કોઇનું છુકું ધરવું તે નવમું, ગર્વ (મગરરી) કરવો તે. દશમું, આપવડાઇ દેખાડવી તે. અગામું, દટ્ટા મરકેરી કરવી તે. બારમું, આળસાઇ કરવી તે. તેરમું, કોઇની પાઠગ છુકું બોલવું તે. ચૌદમું, લોભ લાલચ રાખવી તે. પંદરમું, અસહનતા અને બેચેનપણ રાખવું તે. સોળમું, કોઇનો હક દુખાડવો તે. સત્તરમું, કોઇનો માવ પચાની પાડવો તે. અઠારમું અદાવત રાખવી તે. આગણીસમું, નસુગ થવું, હરીવાઇ કરવી, આદમીઓને ખોટી રીતે સતાવવાં, જાણીબોધન દુખ દેવું, વહેંચી (ચંકાશિન) બનવું અને વચનનો ભંગ કરવો તે. આ સઘળી રીતિઓ ધનસાનને નુકસાન પુગાડીને નેને દુઝખ (નર્ક) તરફ ધસડી લઇ જાય છે. આ બધામા ડેલી આર ચીજો મહાભુરી છે.

સમસ્ત જગતનો કર્તા એલો એક ખુદાતાલાજ છે; માટે, કોઇ પણ જાનનાં લોકોનાં ધર્મની તથા તેના પેગમ્બરની નિંદા કરના ના; કુમકે, જો તેમ વચે તા, તેમા પાપ છે. માટે, હજારો નામોવાળા ખુદાતાલા તો નાસ્ત એવજ છે એમ જાણજે.

હુકમાન હકીમે પોતાના બહાલાં ફરજ-દને કહેલી સો અમૂલ્ય શિખામણો.

૧. હે, બહાલાં બેટા ! તું, ખુદાવન્દની મોહટાઇ અને મહિમા વિશે જાણકાર બનજે.

૨. તું પોતે, જે કંઈ ગ્રહપણ કે શિખામણના શબ્દો બોલે છે ઉપર પડેલો અમલ કરજે.

૩. જે કંઈ બોલે તે, તારી રક્તિ પ્રમાણે બોલજે

૪. માણસ જાતની કદર પીઠાણજે

૫. બધા માણસોના હકને કબુલ રાખજે.

૬. તારી છુપી વાતો જાળવી રાખજે.

૭. સંકટ સમયે મિત્રની કસોટી કરજે.

૮. મહાત્મી પક્ષીના વખતમાં એક મિત્રની પરીક્ષા કરજે.

૯. એક અકકલ વગરના મૂર્ખા માણસથી દૂર રહેજે.

૧૦. એક ચાલાક અને ડાઘા પુરુષને તારો મિત્ર બનાવજે

૧૧. દરેક શુભ કાર્ય કરવામાં સીધવટાઇ અને ખાંત રાખજે.

૧૨. સ્ત્રીઓનો વિશ્વાસ કરતો ના.

૧૩. સાંત અને ડાઘા આદમીનીજ સલાહ લેજે.

૧૪. તું જે બોલે, તે બરાબર વિચારીને પછીજ બોલજે

૧૫. તારી જીવાનીને એક ધનુરી બક્ષેલ સમજજે.

૧૬. જીવાનીના વખતમાં એવા કામો કરજે કે બન્ને દુન્યામાં ફાયદો મળે

૧૭. તારા મિત્રો અને ભાઈજી પો તરફ પ્રેમ દેખાડજે.

૧૮. મિત્ર કે શત્રુ બન્ને તરફ સમાન નજરથી જોજે.

૧૯. માતા પિતાને ધન દોલત સમાન ગણજે.

૨૦. ગુરૂને, પિતા કરતા પણ શ્રેષ્ઠ ગણજે.

૨૧. આવકના પ્રમાણમાં ખર્ચ કરજે.

૨૨. દરેક કામમાં મધ્યમપણું જાળવજે.

૨૩. ઉદાર અને સખી મનનો બનજે.

૨૪. મહેમાનોની પચાણામત બરાબર રીતે કરજે.

૨૫. કોઈના પશુ ઘરમા હું જાય ત્યાં, તારી આંખ અને જીભ કાણુમાં રાખજે.

૨૬. શરીર અને કપડાં સાફ રાખજે.

૨૭. મિત્ર મંડળમાં સર્વે સાથ લાઘવંધીથી વર્તજે.

૨૮. તારા બચ્ચાઓને સ્નાન અને સભ્યતા શિખવજે, અને જે બની શકે તે હોય તે તીરદાત્રી તથા ઘોડે સ્વારી પણ શિખવજે.

૨૯. જ્યારે પશુ હું છુટ કે મોજા પહેરે ત્યારે જમણા પગથી ચડ કરજે અને કહાડતી વખતે ડાબા પગથી પહેલાં કહાડજે.

૩૦. કોઈ પશુ આદમી સાથે હું કંઈ કામ પાડે તો, તેની શક્તિનું પ્રમાણ જોઈને પાડજે.

૩૧. રાતની વખતે હું કંઈ જોણે, તે, ધીમે અને નરમ અવાજે બોલજે, અને દિવસે જોણે ત્યારે, પહેલા, ચાર બાણુ જોઈને પછી બોલજે.

૩૨. હું કમતી ખાવાની, કમતી કાઢવાની અને કમતી બોલવાની ટેવ પાડજે.

૩૩. જે ચીજ, હું તારે માટે પસંદ નહિ કરે તે, ખીજને માટે પસંદ કરતો ના.

૩૪. જે કામ કરે તે ડહાપણુ અને સુક્તિથી કરજે.

૩૫. જે હું નહિ બોલેલા હોય તો, ખીજનાં જુર (ઉસ્તાદ) બનતો ના.

૩૬. તારી જી તેમજ છોકરાને તારા ભેદની વાતો કહેતો ના.

૩૭. કોઈનું સારું જોઈને, તે ઉપર તારું દિન બાંધતો ના (યાને, તારું દિલ બાળતો ના.)

૩૮. જુડી બોલાવનારોથી વફાદારીની આશા રાખતો ના.

૩૯. પૂરતો વિચાર કર્યા વગર કોઈ પશુ કામમા હાથ નાખતો ના.

૪૦. કોઈ કામ નહિ કીધું હોય તે, કીધેનું છે એમ સમજતો ના. (યાને, કીધું નહિ કીધું બધું મરખું છે એમ ના સમજતો)

૪૧. આજનું કામ, કાલ ઉપર રાખતો ના.

૪૨. તારા કરતા મોટાઓ સાથે તોચ્છાસથી વર્તતો ના.

૪૩. મોટા માણસો આગળ લાખી લાંખી વાતો કરતો ના.

૪૪. લોકોને ગુસ્તાખ (ઉદ્વેગ) બનાવતો ના.

૪૫. હાજતમ દોને નાઉમેદ કરતો ના.

૪૬. એક કંજીયો કે જે, થઈ ગયોં હોય તેને પાછો યાદ કરતો ના.
 ૪૭. કોઈના ભલાંમાં તું તારો ભાગ પડાવતો ના.
 ૪૮. તારી માલમિલકીત દોસ્ત કે દુશ્મનને બતાવતો ના.
 ૪૯. સગાઓ સાથનું સગપણ તોડી નાખતો ના.
 ૫૦. જેઓ ભલાં હોય તેઓની નિંદા કરતો ના.
 ૫૧. તારી જાતને જોયા કરતો ના. (કેમકે પોતાનોજ વિચાર કરવાથી આદમી ગર્વિષ્ટ બને છે.)

૫૨. જો આખી મિજલેસ ઉભેલી હોય, તો, તું પણ બધાઓની માફક ઉભોજ રહેજે.

૫૩. બધી આંગળીઓ સાથે પસાર થવા હેતો ના (વાને, એકી વખતે મોટો કોળીઓ ખાઈ જવાની કોશિશ કરતો ના.)

૫૪. માણસોની હાજરીમાં દાંત કોતરતો ના.

૫૫. થુકતી વેળા અને નાક સાફ કરતી વેળા મોટેથી અવાજ કરતો ના.

૫૬. બગાસું ખાતી વેળા મોઢાં ઉપર દાંથ રાખજે.

૫૭. કોઈની સામે અવા મોઢાં આગળ આજસાધ દેખાડતો ના.

૫૮. નાંકમાં આંગળી ખોરવા કરતો ના.

૫૯. બોલવામાં હલકા અને દૃઢ મચકરીના શબ્દો બોલતો ના.

૬૦. એક આદમીને ખીજની સામે, ઘરમીંદો બતાવતો ના.

૬૧. આંખો અને ભયાંથી ચિનચાળા (પગકારા) કરતો ના.

૬૨. એક વાર બોનાઈ ગયલી વાત ફરી બોલવા માંગતો ના.

૬૩. જે શબ્દો બોલવાની દૃઢ મચકરી થાય, એવા શબ્દો બોલતો ના.

૬૪. તારી તેમજ તારા બેઠાઓની વખાણ ખીજનો આગળ કરતો ના.

૬૫. તું, સ્ત્રીઓ થોડે શણગાર કરતો ના.

૬૬. કોઈ પણ વખતે તારાં હોકાંઓની ધમ્મજ પ્રમાણે ચાલતો ના.

૬૭. જીભને કાણુમાં નાખજે.

૬૮. બોલતી વેળા દાંથો હવાવ્યા કરતો ના.

૬૯. સધળાં માણસોની આખરનું રક્ષણ કરજે.

૭૦. કોઈનું જીવું કરવામાં તું સામેલ થતો ના.

૭૧. મરણ પામેલાંઓની પુરાઇને યાદ કરતો ના, કેમકે, તેમાં ઠસો ફાયદો નથી.

૭૨. જાતી શકે ત્યાં સુધી કંજીઓ અને દુશ્મનાઈ કરતો ના.

૭૩. તારાં ચરીરનું બળ દેખાવવાની કોશિશ કરતો ના.
૭૪. અનુભવી આદમી વિશે, વગર વિચારે ચંકા લાવતો ના.
૭૫. તારું ભોજન, ખીજના સુકરા (ભોજન) ઉપર મુકીને જમતો ના.
૭૬. કોઈ પશુ પ્રકારના કામોમાં ઉતાવળ કરતો ના.
૭૭. આ દુન્યાનો વૈભવ મેળવવા સારું તું કંઈમાં પડતો ના.
૭૮. જે કોઈ યોતાને બરાબર પીછાણતો હોય તેની સાથે ઓળખાણ પાડજે.
૭૯. ગુસ્સાના આવેશમાં જે કંઈ બોલે તે વિચારીને બોલજે.
૮૦. ઝગલાની ખેંચ વડે નાક નુંડતો ના.
૮૧. સૂચું ઉગે ત્યાં સુધી ઉંઘી રહેતો ના.
૮૨. લોકોનાં દેખતાં ખાતો ના.
૮૩. રસ્તામાં મોટાં માણસો ચાલતાં હોય તેઓની આગળ નીકળી જતો ના.
૮૪. ખીજાં માણસો વાત કરતાં હોય તેઓની વચ્ચે આવતો ના.
૮૫. ધુંટણ ઉપર માંથું મુકી બેસતો ના.
૮૬. રસ્તે ચાલતાં કાપી જમણી બાજુએ જોયા કરતો ના, પણ માન જમીન તરફ નીચું જોઈને જ ચાલજે.
૮૭. બનતાં સુધી છૂન વગરનાં ઉંટ ઉપર સરારી કરતો ના.
૮૮. પચેણાઓની હાજરીમાં કોઈ પશુ માણસ ઉપર ગુસ્સો કરતો ના.
૮૯. પચેણાઓને કામ સોંપતો ના.
૯૦. દીવાનો અને ગાકડા માણસો સાથે વાત કરતો ના.
૯૧. નકામા અને રખડતા રજળતા આદમીઓ સાથે જાહેર જગ્યાઓમાં બેસતો ના.
૯૨. કોઈ પશુ પ્રકારના ફાવદા અથવા નુકસાન હોય તારી આબનું રૂને ખરાબ કરતો ના.
૯૩. કદી પશુ ઉછાછજો કે મગર બનતો ના.
૯૪. કોઈની દુરમની તારી ઉપર વ્યોરી લેતો ના.
૯૫. કડયા કંકાસથી દુરજ રહેજે.
૯૬. છરી, વીંટી અને રૂપાં નાણા વગર રહેતો ના.
૯૭. તું, જને તેટલો વિચારવત બનજે કે, તને અપજય મળે નહીં.
૯૮. હંમેશાં તારી પીઠ નમનતાપથી વાકી વાજેલી રાખજે.

૯૯. થોડાં ઉપર સંતોષ રાખતાં શિખજે.

૧૦૦. ખુદતાલાને કળે, સત્ય ઉપર ચાલીને, તારા દિલની છુરી વાસનાઓ સાથે લડીને, દુન્યામાં ન્યાયથી ચાલીને, થોડાંઓની સેવા કરીને, ગરીબો તરફ દયા બતાવીને, બિહુકોને દાન આપીને, બાઈબ થો અને મિત્રોને સારી શિખામણ સંબળાવીને, દુસ્મનો તરફ હિંદરતા બતાવીને, અગાનો સાથે ખામુશી રાખીને, અને વિદ્વાનો સાથે નમનતાઈ વાપરીને, તું તારી જીંદગી ગુજારજે. પારખી હોલત ઉપર તારું દિલ લગાડતો ના; પણ, જ્યારે તે હોલત તારી પાસે આવે ત્યારે, તું લેતાં અચકાતો ના, અને જ્યારે તે, બધા પ્રમાણમા આવે ત્યારે, તું તેને, સમજી રાખતો ના. ખીલું એક, મેં જો કે, ત્રણ હજાર શિખામણો લખી છે, તેમાંથી ફક્ત, ત્રણ મેં ચુંટી રાખી છે, અને તેમાંથી બે, તું હંમેશ માટે બરાબર વાદ રાખજે અને ત્રીજીને જુલી જજે. એટલે કે સંજીના ચેદ કરનાર ખુદાવંદને અને મોતને તું વાદ રાખજે, અને આ દુન્યામાં નેહી કરીને તે જુલી જજે, (યાને, તેનો બદલો મેળવવાનો તું વિચાર કરતો ના.)

વધુમાં લોકમાન લુકીમ કહે છે કે, હોઠ બધ રાખવાના કરતાં મને તો ખીજો કોઈ પણ સુખન વધુ સારો લાગતો નથી અને સુપ્રજીદીમા એવા તો અર્થ (ભેદ) સમાવણો છે કે જે, જોલાય એવા નથી.

સુપ્રજીદી, ઇનસાનના સીનાને રત્નના ખજાના સમાન બનાવે છે. આ સુખ રહસ્ય, મને મોતીના છીપ મારફતે જાણવાતુ મળ્યું છે. એમ કહેવાય છે કે, લોકમાન લુકીમને કોઈએ પુછ્યું કે, “સમજદારીનો અર્થ શું?” તેણે જવાબ આપ્યો કે, “તેના બે અર્થ છે. એક તો એ કે, તેનાં વડે આદમીમાંથી કુંપલું નીકળી જાય છે, અને ખીલું એ કે, તેના વડે, આદમી ચેતે, કુંપલામાંથી છુટું થઈ જાય છે.

મહાન ઇરાની કવિ અને સંત “ફરીદ-ઉદ-દીન અત્તાર” નાં અમૂલ્ય શિક્ષણો.

ફરીદ-ઉદ-દીન અત્તાર કહે છે કે, (૧) “હો! દયાળુ ખુદતાલા, સયતાની વિચારોએ, મારા બેજોઈમાં આગળ વધવાના માર્ગને, મંદ કરીધો છે, પણ, મને ઉમેદ છે કે, તારી માયા, વચ્ચે પડીને મારો માર્ગ ખુલ્લો કરશે. (૨) હું નાશા રાખું છું કે, હું કબરમાં દટાઉં તે પહેલાં તું મારા બધા ગુનાઓ ધોઈ નાખે. (૩) જે વખતે તું, માત્ર

અદનમાંથી મારો જીવ લઈ લે, તે વખતે મારા ધર્માનના ગુર સાથે મને
જેહાનમાંથી ઉઠાવી લેજે.”

ભુંડી વાસ્નાઓ સાથે લડવાનાં સંબંધમાં તેઓ કહે છે
કે (૧) “ઝાહ્યો આદમી તો તે કહેવાય કે જે, સદા ખુદાતાલાનાં શુકાના
કરનારો હોય અને સાથે સાથે પોતાની વાસ્નાઓ ઉપર કાબુ
રાખનારો હોય” (૨) “જે કોઈ પોતાનાં ગુસ્સાને પી ગયો, તે,
“રુવાન ઘોખતગી” યાને આત્માની મુક્તિ મેળવનારાઓમાંનો
એક ગણાયો” (૩) “તે આદમી મોટામાં મોટો મૂર્ખો છે, કે જે, ભુંડી
વાસના અને હવસી ખાહેશોની પુઠે દોડતો ફરે છે.” (૪) “અય ધન-
સાન, દરવીશીમાં યાને પ્રમાણિક ગરીબાઈમાં રહેવું બહુ કઠણ છે; પણ
તેના કરતાં વધુ સારી હાલત બીજી કોઈ નથી.” (૫) “જે કોઈએ,
પોતાની સરકશી યાને ભુંડી વાસનાને જીતી, તે, ઝાહ્યા અને નેકનામ
લોકોમાંનો એક થઈ ગયો એમ જાણવું.” (૬) “તારી ભુંડી વાસનાને
પરહેઝગારી વડે શિક્ષા કરતો રહે કે નથી, તે, તને, સ કટમા નાખે
નહિ.” (૭) “જે કોઈએ, સામા આદમી ઉપર સીતમ ગુજારીને તેનું દિલ
જખ્ખી કીધું, તેણે, પોતાની જાતનેજ જખ્ખી કીધી એમ સમજવું.”
(૮) “જે કોઈ, લોકોને દુઃખ દેવાનોજ વિચાર કરે, તે આદમી, છેવટે
સજા તરીકે રૂદન અને પસ્તાવોજ કરે.” (૯) “માટે, અય ધનસાન!
કોઈના દિલ દુખવતો ના અને તેમ કરીને તારા ખુદાને (ભાગને)
સતાવતો ના.” (૧૦) “જે તારામાં નેહી કરવાની શક્તિ નહિ
હોય તો તું બદી તો કરતોજ ના અને તેમ કરીને તારા તનને
અત્યંત સંકટમાં નાખતો ના.” (૧૧) “ધ્યાન રાખજે કે તું કોઈની બદ-
શુઈ (નિંદા) કરે નહિ; નહિ તો, તું તારા હાથ પગોને, બંધમાં ગીરફ-
તાર કરશે યાને યુનેહગાર બનશે.” (૧૨) “જે કોઈની જીભ નિંદા કર-
વાથી બંધ રહેતી નથી, તેવો આદમી છેવટે સજામાંથી જીટકી થકતો નથી.”

ચુપડીદી જાગવવાના ફાયદાઓનાં સંબંધમાં તેઓ કહે
છે કે (૧) “અય ભાઈ! તું જે ખુદાતાલાનેજ મેળવવા માંગતો હોય
તો તેનાં ફરમાન વિના તું તારો હોઠ પણ ખોલ ના.” (૨) “અય ધનસાન!
સારી સિખામણો સાલજ અને જે તને મુક્તિજ નેહતી હોય તો, મૌન
વાને ચુપડીદી ધારણ કરજ.” (૩) “જે કોઈ અતિશય બોલે છે તેનું
દિલ બીમાર બને છે.” (૪) “ઝાહ્યાઓનો ધંધો તો ચુપડીદીજ હોય છે;

જ્યારે, જાહેર આદમીઓનું કામ બુદ્ધક્ષણપણું હોય છે.” (૫) “બુદ્ધાણું અને નિદાના કરતાં તો ચુપ્પીદી વધુ સારી છે. જે કોઈ ભુંડું બોલવાની ખાદેશ રાખે છે તે, મૂર્ખોજ છે.” (૬) “પણ બોલવાથી યાને અર્થ વગરનું બેહુકું બોલવાથી, દિવ મરવા પડે છે, પછી, બડેને તે બોલનારનાં વચનો, ઇંડનનાં કિંમતી મોતીઓ સમાન કાચ નહિ હોય” (૭) “જે કોઈ, છટાખાત્ર બનવાની દોશો કરે છે તે, પોતાનાં દિલનાં ચહેરાને જાખમી કરે છે.” (૮) “જે કોઈ પોતાની ખામીઓથી વાકેફ બને છે તે, પોતાના ગ્વાનનું યાને આત્માનું કૌવત વધારે છે.”

શુદ્ધ અને પવિત્ર ભક્તિનાં સંબંધમાં તેઓ કહે છે કે, (૧) ‘જે કોઈ ખજા હમાનદાર હોય છે તે, ચાર ચીજોને પવિત્ર ગણે છે. (૨) પહેલા તો હે ભાષા તારે તારા દિલને કપટ યાને દેવાથી ખાલી કરવું જોઈએ અને તે પછી તારી જાતને ધર્મ તરીકે મણુ (૩) તે પછી તારે તારી છલને અસત્ય અને નિદાથી નિરાળા રાખવી જોઈએ; જેથી તારું ‘હમાન હામાડોગ થશે નહિ. (૪) જો તું તારી ભક્તિને દોષ યાને ‘દલથી નિરાળા રાખશે તો, તારાં હમાનનાં ચેતનમાં ગેરમતો વધારે થશે. (૫) તેમજ ‘જો તું તારું ચેટ દરામના ‘ચેરાકથી ભરશે નહિ, તો, ખચીનજ, તું હમાનદાર બનશે અને સાતિમાં રહેશે. (૬) જે કોઈનામાં ઉપાસ સત્યજ્ઞો હોય તેજ ઉમરા મનખ્ય કહેવાય, નહ નોડે તે મરગુણ વિતાવે આદમી હામાડોગ હમાનવાગો ગણાય. (૭) જે આદમીનું બાનેન યાને દિલ દરામી એટલે દુગુણી વસ્તુઓને લીધે પતન નરી હોતુ, તેનું ત્યાન (આત્મા) આકાશ તરફ ઉઠે ઉડી શકતું નથી. (૮) જે ‘લડી ભજીમા, અંખરાગ યાને પાકીઝગી દોની નથી, તે આદમી, ખુદગવાનાં ખાસ કકનોમાનો એક ગણાવે નથી.”

ધાર્મિકીતરી ચીજોથી દુર રહેવાનાં સંબંધમાં તેઓ કહે છે કે, (૧) “અવ હનમાન! ચાર ચીજ પક્ષી ધાર્મિકીતરી છે, મારે, તેનાથી બને ત્યા સુધી દૂર રહેજે. (૨) રાગજોની દોસ્તી, ભુંડાઓ સાથની મિત્રતા, કન્યા તરફનો ચોદ, અને સ્ત્રીઓ સાથની ચોદબત (૩) રાગજો સાથની દોસ્તી, એ બાળના બાળ સમાન છે અને બુદ્ધાઓ સાથની મિત્રતા, રવાનને દાન કરનારી છે. (૪) આ દુન્યા, સાંપની માફક પોતાની અંદર કંડેર ધરાવે છે, જો કે તેને બહારનો દેખાન તને

ખેંચાલુદારક અને શલુગારેલો જાણશે. (૫) તે (દુન્યા) બહારથી તેને જો કે સારી અને સુંદર દેખાશે, છતાં, તેનાં ઝહેરથી તારાં સ્વાનને તો હાનિ પુગશે (૬) આ સાંપ (રંગબેરંગી દુન્યા)નું ઝહેર, ઘણું શુભલેણુ છે; માટે જે સમજદાર હોય છે તે તો એનોથી દૂરનો દૂરજ રહે છે. (૭) આ ધરડી ચોરત (દુન્યા) ચોતાને, પરણતી કન્યા સમાને શલુગારે છે અને એ એ દિવસે નવા ધણી સાથે પરણવા માંગે છે. (૮) (જે આદમી આ ધરડી જીંથી (દુન્યાથી) દૂર ખસી ગયો અને તેણીની તરફ પીઠ ફેરવીને, તેણીને ત્રણ વાર તલાક (ફારગતી) આપી, તેજ ખરેખરે ભાગ્યશાળી ગણાયો. (૯) પહેલાં, આ ધરડી જીં, (દુન્યા) હસ્તાં હસ્તાં ચોતાનાં હોડો ચોતાના ધણીને દેખાડે છે; અને તે પછીથી ચોતાનાં દત્તો વડે તેને જખમી કરીને ખારી નાંખે છે.”

નચિંતાઇમાં રહેવાનાં સંબંધમાં તેઓ કહે છે કે, (૧) “અય ધનસાત્ત! જે તું નચિંતાઇમાં રહેવા ચાહતો હોય તો, તે, ચાર ચીજ વડે મળી શકશે. (૨) પહેલાં તો તારાં કુટુંબમાં સુલેહ અને દોલત હોવી જોઇએ. તે પછી તંદુરસ્તી અને શાંતિ હોવી જોઇએ. (૩) જ્યારે દોલત મારફતે તને, શાંતિ સંપાદન થશે, તો પછી, તને, નચિંતાઇ દેખાવા માંડશે. (૪) ને બાદ જ્યારે, નચિંતા શુભને લીધે તને તંદુરસ્તી મળશે, તો તે પછી, તને દુન્યામાં ખીલુ કશું મેળવવાનું રહેશે નહિ. (૫) પણ તું, અને ત્યાંસુધી તારી ભુંડી વાસનાઓને બર આવવા દેતો ના, જેથી તું, તેની જળમાં સપડાશે નહિ. (૬) ભુંડી વાસનાના જીરુસાને તારા પગ તળે કચડી નાંખજે; અને એવું કરજે કે, તારું સ્વાન (આત્મા) તેની હિપર ગ્રાસુ ધ્યાન આપે નહિ. (૭) હવેની જીરુસાઓ અને ભુંડી વાસનાઓ, તને ધખરી માગમાંથી દૂર ખેંચી જાય છે કે જેથી તું નાશના કુવામાં પડે (૮) માટે, ભુંડી વાસનાનું માથું હ મેથા છુદેતુજ રાખજે અને તેને હલકી પાડીને બને ત્યાં સુધી હલકી ચીજોથી (મલિન વિચારોથી) દૂર રાખજે. (૯) જે કોઇ ચોતાની ભુંડી વાસનાને સતોષે છે, તે આદમી, તેને પાપ કરવા હિંમતવાન બનાવે છે. (૧૦) તારાં ગર્ભને, (જીભને) બધી સ્વાદિષ્ઠ વસ્તુઓથી દૂર રાખજે કે જેથી તું, આક્રમ અને નુનાદમાં પડે નહિ. (૧૧) તારાં જીવનને બાધ બોરાકીથી ટીસીકીસ ભરીને તેને, હેવાનનો તમેલો બનાવતો ના. (૧૨) મેં જાણું છું આ દુન્યામાં હંમેશાં રહે-

વાનો નથી તો પછી શા માટે તું તારું દિલ આ દુન્યા ઉપર બાંધે છે? (૧૩) અય કફીર! (કવિ અત્યાર પોતાને કહે છે) તું તારાં શરીરને ના ચણુગાર કે નેથી તારું અંતઃકરણ ચંદ્રસમાન પ્રકાશિત બને. (૧૪) હોલને તજ દે, અને ખુદાનો લકત બન અને જો તું જીવવાજ માંગતો હોય તો કીંગડાં મારેલાં વસ્ત્રોથીજ તારાં શરીરને સજ. (૧૫) તારી ખાંધપર કીંગડાં મારેલાં ઉનનાં વસ્ત્ર ધારણ કર અને નિરાશાનું શરબત પીએ. (વાને દુન્યામાંથી ભલામની આશા રાખતો ના) (૧૬) હે બાઈ! જો તું ઉનનાંજ વસ્ત્રો પહેરવા ચાહતો હોય તો પહેલાં તારાં દિલને, કીનાથી સાફ કર. (૧૭) જો તું આખરે સદ્ભાગી બનવા માંગતો હોય તો, મોનાં વસ્ત્રો પહેરવાનું તજ દે. (૧૮) કેમકે, ખુદાઈ રાહ પર ચાલનારને, આ દુન્યવી જીંદગીથી કશો ફાયદો મળતો નથી; તેમજ તેને મરણની ખ્લીક પણ લાગતી નથી.”

ખરાં સુખવાસી આદમીઓનાં સંબંધમાં તેઓ કહે છે, (૧) “ભાગ્યશાળીપણાની, ચાર નિશાન છે અને જેનામાં તે હોય છે તે, ખરેખર માનિતો છે. (૨) પહેલાં તો તે આદમી પવિત્ર શુન્યાદનો હોવો જોઈએ; કેમકે, શુરી તોખમનો આદમી તાંબે તખતને માટે લાયક ગણાતો નથી. (૩) ખરાં ભાગ્યશાળી આદમીને સાચો સલાહકાર મળવો જોઈએ; કેમકે, જેને ભુટી સલાહ મળે છે તે, સંકટમાં સપડાય છે. (૪) જે કોઈ ઇશ્વરી ગેપથી નિર્ભય રહે, તે આદમી ખરેખર દીનદાર નથી; પણ, એક કાફર (દરવન્દ) છે. (૫) હે બાઈ! આ દુન્યવી જીવન થોડા દિવસ કરતાં વધુ વખતનું નથી. આ બાબદ વિશે, જે આદમી દરઅંદેહ નથી, તે સાચૂં મૂર્ખો છે. (૬) તારે દુન્યવી મોજશોખો તો છોડવાજ જોઈએ અને સાહેબ દેલાન સાહેબોની દામન પકડીજ જોઈએ. (૭) પાંચ ઇંદ્રિયાનાં વૈભવ તથા મોજશોખની પુડે નાજ અને આ નાશવંત જગતની મોહમાયામાં ના પડ. (૮) છેવટે તને મરણ પામવાનું છે તો, તા માટે આ દુન્યાની જગનનો માથે ઉઠાવે છે? (૯) જેવો તારો જીવ, આ ખાફી કાપામાંથી ફાગરી કરશે કે તુરતજ તારાં દાડ માસ મટીમાં મળવા માડશે. (૧૦) છેવટે, તને મરી જવા વિના તો છુટકોજ નથી અને તારો રાહકદ, (તને આડે મારે ઉતારનાર) તારાં જુડાં મન સિવાય બીજો કોઈજ નથી.”

નમતા અને દરવીશો (અથવા લોકો) નાં સંબંધમાં બોલતાં તેઓ કહે છે કે, (૧) “હે બાઈ! જો તારામાં અકકડ સાથે દાવજ

હોય તો, તું દરવીશ (અથો આદમી) બન અને દરવીશોની સાથે ખેસ-
 (૨) દરવીશો સિવાય ખીજ કોઈની પણ સાથે તું મિત્રતા રાખતો ના
 અને બને ત્યાં સુધી તેઓની નિંદા કરતો ના (કેમકે દરવીશોની નિંદા
 કરવાથી નિંદકનું રવાન હોજાવ્યું અને હોઠવ્યતમાં વધુ ગીરફતાર બને છે).
 (૩) દરવીશોની મોહબત, સ્વર્ગમાં જવાની ચાવી છે. અને તેઓના
 દુશ્મન ઉપર છેવટે લેઆનત પડે છે.”

મુકલેસી અથવા બદબખ્તીનાં લક્ષણોનાં સંબંધમાં તેઓ
 કહે છે કે, (૧) “હે ભાઈ! દુર્ભાગ્યનાં ચાર લક્ષણો છે. અજ્ઞાનતા,
 આળસાઈ, નીચપણ અને નિરાધારપણ. (૨) જે કોઈ એવાદ-
 તનાંજ વિચારમાં મશગુલ રહે છે તે ખરેખર ભાગ્યશાળી આદમી
 છે. (૩) જે કોઈ પોતાની જુડી વારના તૃપ્ત કરવાનોજ વિચાર
 રાખે, તે, પોતાના હવ્સી જીવ સાથે કેમ લડી શકે ?
 (૪) શયતાની ખાહેશો અને જુરી ઇચ્છાઓથી તારૂં મો પાછું ફેરવ અને
 તે પછી ખુદાની દરગાહ-તરફ આવ. (૫) દુન્યવી મોજ શાખથી છેવટે
 નિરાશ થવું પડે છે. અથો આદમી તો સદા લલાઈ તરફજ પોતાનું
 કદમ મુકતો રહે છે. (૬) હે ભાઈ! જો તું ધર્મશાસ્ત્રોનાં ફરમાનો તેમજ
 મનાઈ હુકમો જાણતોજ હોય તો પછી તું પલીદીબરેલી (દુજીથી
 કચકચતી) વારનાઓની પાછળ ના જા, (૭) ણીકટ પરહેઝગારીના
 પાળનનાં સંબંધમાં તેઓ કહે છે કે, (૧) “હે ભાઈ! જો તું સરફરાજ
 બનવા ચાહતો હોય તો, મોજશાખનો દરવાજો બંધ કરજે.
 (૨) જે કોઈ મોજશાખનો દરવાજો બંધ કરે છે તેના દિલમાં સ્વર્ગના
 સુખનો દરવાજો ઉઘડે છે. (૩) હે ભાઈ! જે કોઈ ખુદાતાલા વિના
 ખીજનું નામ લે, તેના કરતાં દુન્યામાં વધુ ચમચહ ખીજી કોણ હોય ?
 (૪) હે ભાઈ! માનમરતબાને છોડી દે અને ખુદાતાલાની દરગાહને
 લાયકનો બન. (૫) દુન્યવી માનમરતબો, તને તુચ્છ બનાવીને માત્ર
 શરીરને શણગારવાનીજ જુદિ તને આપશે. (૬) જે કોઈ મોટી પદવી
 અને વૈભવ શોધે છે, તે, ધિક્કારને પાત્ર બને છે; માટે, હે ભાઈ! તું તો
 ખુદાતાલાની દરગાહનોજ શોધનાર બન. (૭) જુડી વારનાઓ છોડી
 દેવાથી જીવ (શરીર) નબળું બને છે. નાદાન આદમીને માટે એવીજ
 મજા વાજખી હોય છે. (૮) જેવો તું ખુદાની ગાદી નફકરો બને છે
 કે તુરતજ જુડી વારના તારી અંદર કાયમ થાય છે. (૯) જે કોઈ
 ખુદાતાલાપર મદદરત પામે છે તે તો, માત્ર એક નવાલાથી (કેળીવાથી)
 સંતોષિ રહે છે. (૧૦) તને જે કોઈ ચોજ મળે તે ઉપર સંતોષ પકડ
 અને જો કશું પણ નહિ મળે તો, ખુદાતાલા પાસે માંગ.”

નીચલી બાબદ ખાસ કરીને વાંચી જાઓ.

આ પુસ્તકના કર્તા તરફથી, આ અગાઉ, નીચે મુજબના બે પુસ્તકો બહાર પાડવામાં આવ્યા છે, જે, ખરીદી વાચી જવાની વાચક વર્ગને અરજ કરવામાં આવે છે. ૧. ફામી 'મોનાઝતોનો ખુનાસો' કીમત આના ૪ મળવાનું ઠેમણું જે બી કરાણી એન્ડ સન્સ વોરાખઝાર સ્ટ્રીટ, કાટ મુખઈ ર સાહ યઝગદ્ શહરવારનો સપૂર્ કરથારસિક કિસ્સો. ૨. કીવેની ઘણીજ સુદર અમલ ફારસી અખારતમા, સપૂર્ ગુજરાતી તરજુમા, અગ્રજી મીનીગો, તેમજ સ્કેચીસો સાથે. કીમત રૂ ૧૫૫ પછી હાનમા ઘટાડેની કીમત રૂ ૧.

જરથોસ્તી ધર્મ જ્ઞાનનો અવિસ્તા કલાસ

આ પુસ્તકના કર્તા તરફથી, હેલ્યા ત્રણ વર્ષ થયા, ગ્રાન્ડરોડ પર સુપર સીનેમાની બાજુમાં આવેલી ધર્મપીરીઅન હાઇ સ્કૂલમાં દર માસે રૂ ૧ ની ફી સાથેનો દર શરૂવાઈ સાજના ૬ થી ૭ મુધી અવિસ્તા બાપનો એક કનાસ ચનાવવામાં આવે છે અને તેમાં, સૌથી મોટેમર મઝદવસ્તિ-ઝરથુસ્ત્ર દુએનની ગુહય અને ઉગાણુ કિલ્સુરી તેમજ ખુબીઆ મથાશકિત સમજાવવામાં આવે છે તથા નાના મોટા વિધ્યાર્થી બાઈન્ડેનોને ખુબ "દીન દુખીરેહ" યાને અસન અવિસ્તા લીપીમાં વાંચતા તેમજ લખતા પછી શિખવવામાં આવે છે, જે જરથોસ્તી માખાષો એમ માહતા ઉપ કે, તેઓના બેટા બેગીઆ, ધર્મિક સંકર્ષ ઉચા ચારિત્ર (Character) વાળાં, તેમજ દીનદાર સદગુણી, નીતિમાન સત્યાગી તથા કુટુંબ દુખીનાને, કોમને અને મઝદબને દીધાવનારા તથા મળાપની આવજ ઇજ્જતમાં વર્ધારા મરનારા નીવડે તેઓએ, પોતાના ફરજંદોને જરૂર ઉપના "અવિસ્તા કનાસ"માં મેકનારા તેમજ મોટી ઉમરના જરથોસ્તી નરનારીઓએ પોતે સુધા ઉપા કનાનમાં ચુનુ દાગરી આપી સર્વા મ જ થોલી દીનની તેમજ જરથોસ્તી કિયામતો અને તરીકતો તથા વિવાબે અને શહોરસમતી અનેક ખુબીઅથી ચક્ર અનીતે આ દુન્યામાં મોતનો ફેરા સફળ કરીને મીનાઇમાં મુર્ત અબા પા વાની કોરોચ મુવી.

પારસી જ્યોતિષ કાર્યાલય.

જ્યોતિષને લગતું દરેક કામ, જેવું કે ટપકા
જન્મોત્તરી, વર્ષફળ, આખી જીવંતીનું ફળ (લાઇફ રીડીંગ)
અંગ્રેજી તેમજ ગુજરાતી જ્યોતિષને આધારે ખાત્રીપુર્વક
કરી આપવામાં આવશે. જીવંતીની દરેકે દરેક બાબતો,
જેવી કે શરીર સુખાકારી યતો રોગ, ચેસો ટકા,
નસીબનો ઉદય તેમજ ચઢતી પડતીનાં સારાં નરસાં
વરસો, બચ્ચાં છોકરાંનું સુખ દુઃખ, ધણીધણીઆણી કેવાં
મળશે તેમજ માન અપમાન, કીર્તિ તથા માતાપિતાનું
સુખ, સુસાફરી, ધર્મ, અધર્મ, સગાં કે દોસ્ત આશના-
ઓમાં બનાવ તથા અણુ-બનાવ વગેરે વગેરે અનેક
બાબતો લખી આપવામાં તેમજ મોટેથી કહેવામાં આવશે.

માલેક :—બેહરામ પીરોઝશાહ ભરૂચા.

ઠેકાણું :—વસ્યામલ બીડીંગ, બી. બ્લોક, પહેલો
માળ, આંટરોડ, મુંબઈ.

